Podpisany przez:
Idzi Jan Mądry
dnia 22 maja 2026 r.

Załącznik nr 18
do protokołu nr XVIII/26
Sesji Rady Miejskiej w Żninie
z dnia 22 maja 2026 r.

UCHWAŁA NR XVIII/227/2026
RADY MIEJSKIEJ W ŻNINIE

z dnia 22 maja 2026 r.

w sprawie przyjęcia Strategii rozwoju oświaty w Gminie Żnin na lata 2026-2031

Na podstawie art. 18 ust. 1 w związku z art. 7 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2026 r. poz. 662) oraz art. 11 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, z późn. zm.[1)]) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię rozwoju oświaty w Gminie Żnin na lata 2026-2031 stanowiącą załącznik nr 1 do niniejszej uchwały. Dokument został opracowany na podstawie Diagnozy funkcjonującego systemu oświaty Gminy Żnin stanowiącej załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Żnina.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Idzi Mądry

[1)] Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2025 r. poz. 622, 1160 i 1837 oraz z 2026 r. poz. 504.

Załącznik nr 1 do uchwały nr XVIII/227/2026
Rady Miejskiej w Żninie
z dnia 22 maja 2026 r.

STRATEGIA ROZWOJU OŚWIATY W GMINIE ŻNIN NA LATA 2026-2031

Spis treści

Wstęp 4

1. Podsumowanie na podstawie Diagnozy funkcjonującego systemu oświaty Gminy Żnin, opracowanej w czerwcu 2025 5

1.1. Analiza społeczna, demograficzna, przestrzenna 5

1.2. Analiza dokumentów strategicznych obszaru Gminy Żnin 18

1.3. Kontekst demograficzny 21

2. Analiza SWOT. 24

Finanse 24

Organizacja 24

Jakość edukacji 26

Kadra nauczycielska i warunki pracy 27

Uczniowie i wyzwania społeczne/psychologiczne 28

Infrastruktura i cyfryzacja 29

Wizja 35

Misja 35

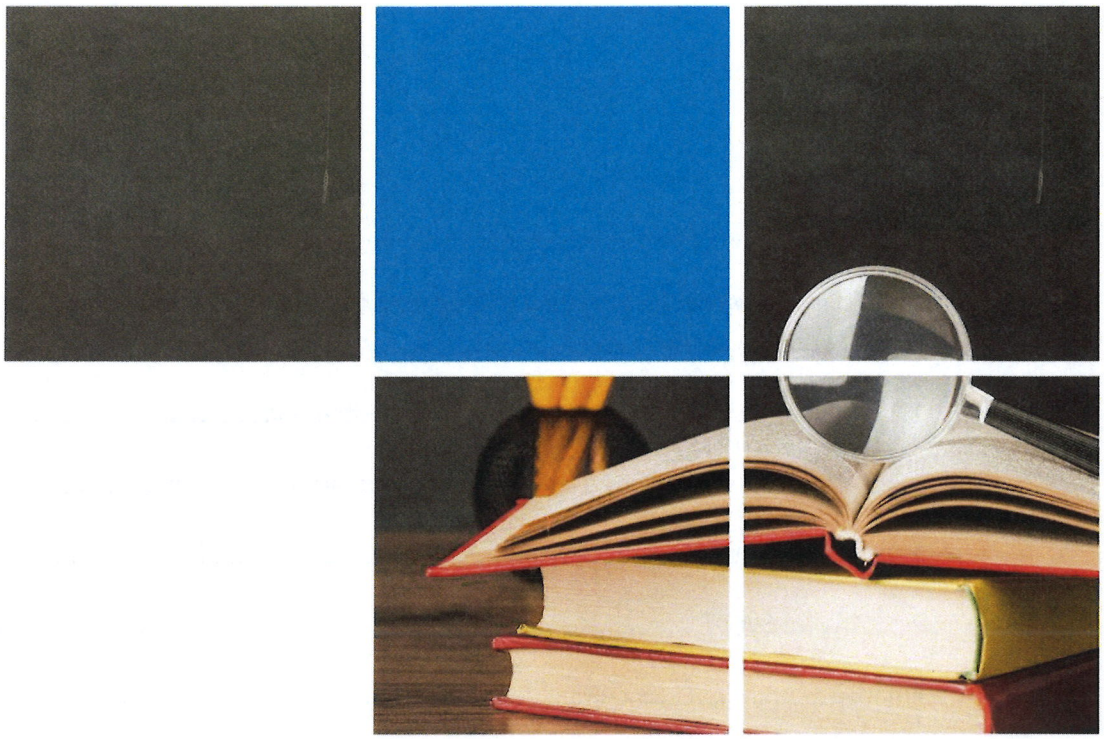
3. Cele strategiczne i operacyjne na lata 2026-2031 35

4.Monitoring i ewaluacja 50

5. System oświaty w Gminie Żnin z perspektywy dyrektorów, nauczycieli, specjalistów, rodziców, uczniów 53

System oświaty z perspektywy rodziców 72

System oświaty z perspektywy uczniów 78

DIAGNOZA SPOŁECZNA, GOSPODARCZA I PRZESTRZENNA W EDUKACJI GMINY ŻNIN

Wstęp

Strategia rozwoju oświaty w Gminie Żnin stanowi wynik kompleksowych prac analitycznych i projektowych, których celem było wyznaczenie priorytetów Gminy Żnin w obszarze edukacji na najbliższe pięć lat. Jako zespół ekspercki dążyliśmy do stworzenia planu, który jest w pełni spójny z dokumentami wyższego rzędu, w tym ze *Strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 r. – Strategia Przyspieszenia 2030+* oraz *Strategią Rozwoju Ponadlokalnego Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego 2035+*. Niniejsza strategia pełni rolę dokumentu wykonawczego, określającego konkretne cele i harmonogram działań w przyjętym horyzoncie czasowym.

Istotny podkreślenia jest fakt, że strategia jest kierunkiem, „dokumentem żywym" i służy wyznaczeniu istotnych dla gminy działań w obszarze edukacji, może jednak i będzie podlegał modyfikacjom, jeżeli w czasie trwania strategii rozwiną się inne priorytety.

Metodologia i Podstawy Empiryczne

Fundamentem procesów planistycznych była pogłębiona Diagnoza stanu oświaty w Gminie Żnin. Proces badawczy oparto na paradygmacie triangulacji źródeł i metod:

- Analiza danych wtórnych (*desk research*): Systematyczny przegląd zasobów informacyjnych Gminy Żnin, Centrum Usług Wspólnych (CUW), a także baz danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) oraz opracowań o charakterze administracyjnym, naukowym i rynkowym.
- Analiza legislacyjna: Interpretacja dynamicznie zmieniających się przepisów prawa oświatowego w korelacji z uwarunkowaniami społeczno-gospodarczymi.
- Badania pierwotne: Zrealizowane do czerwca 2025 roku kompleksowe badania diagnostyczne objęły kluczowych interesariuszy systemu: dyrektorów, kadrę pedagogiczną, specjalistów, rodziców oraz populację uczniów żnińskich placówek oświatowych.

Synteza wniosków z powyższych analiz pozwoliła na wyeksplikowanie filarów strategii, celów operacyjnych oraz konkretnych interwencji projektowych.

Wyzwania i cele rozwojowe

Analizy pokazują, że żnińska edukacja stoi przed wyzwaniem sprawnego dopasowania się do dynamicznej rzeczywistości społecznej i gospodarczej oraz uwarunkowań lokalnych. Celem strategicznym jest wypracowanie własnej, unikalnej ścieżki rozwoju, która wyróżni Gminę Żnin na tle innych samorządów. Ważne, aby lokalna szkoła stanowiła realną wartość dla mieszkańców i była „magnesem" dla osób poszukujących placówek wspierających rozwój i przyszłe perspektywy dzieci.

Należy jednocześnie podkreślić, że niniejszy dokument koncentruje się na zadaniach własnych gminy. Strategia nie zakłada zmian w ogólnopolskim systemie edukacji, programach nauczania czy sposobie oceniania uczniów, gdyż kwestie te pozostają w wyłącznej gestii rządu oraz Ministerstwa odpowiedzialnego za oświatę.

1. Podsumowanie na podstawie Diagnozy funkcjonującego systemu oświaty Gminy Żnin, opracowanej w czerwcu 2025

1.1. Analiza społeczna, demograficzna, przestrzenna

Gmina Żnin zlokalizowana jest w południowo-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego i zajmuje obszar o powierzchni 250,51 km^2, w tym powierzchnia miasta wynosi 8,35 km^2. Użytki rolne zajmują 201,88 km^2 i stanowią 80,25% obszaru gminy. Administracyjnie Gmina Żnin zaliczana jest do gmin miejsko-wiejskich, ponieważ swoim zasięgiem obejmuje zarówno miasto Żnin, jak i otaczające je tereny wiejskie.

Rys. 1 Rozmieszczenie miejscowości w Gminie Żnin

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Żnin na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032[1]

Gmina liczy 22 591 mieszkańców, z czego około 56% zamieszkuje obszar miejski, natomiast 44% stanowią mieszkańcy 40 sołectw[2].
Średni wiek mieszkańców Gminy wynosi 42,6 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.[3]
Struktura demograficzna Gminy Żnin, analizowana w podziale na płeć, wskazuje, iż populacja ta składa się w 51% z kobiet oraz w 49% z mężczyzn. W latach 2020–2024 zaobserwowano ponadto redukcję liczby mieszkańców o 3,58%.

[1] UCHWAŁA NR XV/173/2025 RADY MIEJSKIEJ W ŻNINIE z dnia 19 grudnia 2025 r. w sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Żnin na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032"
[2] BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z czerwca 2025
Sołectwa-Raport o stanie Gminy za 2024 r. str. 64
[3] *Polska w liczbach https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Znin#dane-demograficzne*

Gmina Żnin ma ujemny przyrost naturalny na poziomie 127 osób, co odpowiada wartości -5,59 na 1000 mieszkańców. W 2024 r. na terenie Gminy zarejestrowano 123 urodzenia żywe, z czego 48,8% stanowiły dziewczynki a 51,2% chłopcy. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów osiągnął wartość 0,49, co oznacza poziom niższy od średniej dla województwa kujawsko-pomorskiego jak i wskaźnika dla całego kraju[4].

W latach 2020-2024 saldo migracji w Gminie Żnin pozostawało ujemne, przy czym kluczowe znaczenie odgrywały migracje wewnętrzne. Saldo migracji ogółem kształtowało się od -21 w 2023 r. do -103 w 2024 r. Najkorzystniejsza sytuacja wystąpiła w 2023 r., kiedy deficyt był najniższy. W pozostałych latach wartości były wyraźnie wyższe: od -56 w 2022 r. do -81 w 2020 r., co świadczy o stałym odpływie ludności z Gminy. Saldo migracji pokazuje pogłębiający się problem depopulacji i wskazuje na potrzebę odpowiedniego planowania i rozwoju infrastruktury, szczególnie w obszarze edukacji.

Spadek liczby mieszkańców w grupie wiekowej przedprodukcyjnej i produkcyjnej oraz wzrost w grupie poprodukcyjnej wskazuje na model społeczeństwa starzejącego się. W latach 2020-2024 udział osób w wieku przedprodukcyjnym systematycznie malał: z 18,9% w 2020 r. do 17,8% w 2024 r. (−1,1 p.p.). W tym samym czasie obniżył się również udział osób w wieku produkcyjnym – z 58,3% w 2020 r. do 57,0% w 2024 r. (−1,3 p.p.). Choć zmiana nie jest duża, wskazuje na stopniowe kurczenie się zasobów siły roboczej w Gminie. Najbardziej dynamiczną zmianę odnotowano w grupie poprodukcyjnej. Udział seniorów wzrósł z 22,8% w 2020 r. do 25,2% w 2024 r. (o 2,4 p.p.). Oznacza to, że co czwarty mieszkaniec Gminy Żnin jest już w wieku emerytalnym, a proces starzenia się społeczeństwa nabiera tempa.

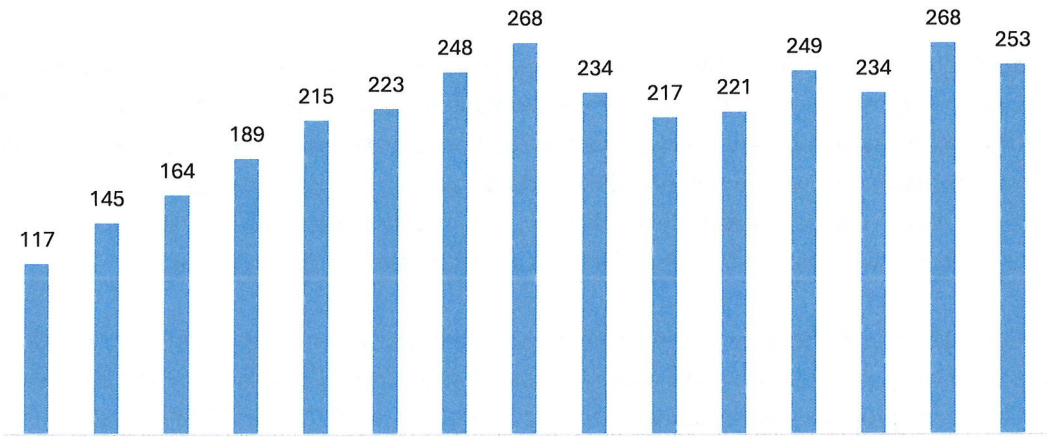
Gmina Żnin zmaga się z istotnym ubytkiem najmłodszych roczników i jednocześnie ze wzrostem liczby osób starszych. Depopulacja dzieci i młodych dorosłych wskazuje na pogłębiające się problemy z odtwarzaniem pokoleń, podczas gdy szybki wzrost udziału seniorów potwierdza proces starzenia się społeczności lokalnej. Tendencje te będą miały w kolejnych latach wpływ zarówno na lokalny rynek pracy, edukację jak i na rosnące potrzeby w zakresie opieki zdrowotnej oraz usług społecznych.

W Gminie Żnin odnotowano wyraźną tendencję spadkową w zakresie liczby osób bezrobotnych.
W latach 2020–2024 odnotowano również obniżenie wskaźnika udziału bezrobotnych w populacji osób w wieku produkcyjnym z 5,6% do 4,6%.
Gmina Żnin stwarza dogodne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości, co przyciąga inwestorów i przyczynia się do tworzenia nowych miejsc pracy. W latach 2020-2024 liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wahała się od 2176 do 2326.[5]
W 2024 r. najliczniejszą grupę w populacji dzieci stanowią osoby w wieku 7- 14 lat (1944 – wartość z wykresu poniżej). Najmniej liczną grupą są dzieci w wieku 3-6 lat (875). Analiza struktury wieku jest kluczowa dla podejmowania świadomych decyzji w zakresie planowania i rozwoju lokalnych usług oświatowych oraz innych usług innych form wsparcia kierowanych do dzieci i młodzieży. Zmiany w liczbie dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym wskazują na potrzebę świadomego kształtowania sieci placówek wychowania przedszkolnego i szkół podstawowych w sposób adekwatny do aktualnych oraz prognozowanych trendów demograficznych, tak aby zapewnić odpowiednią dostępność miejsc

[4] *Polska w liczbach, https://www.polskawliczbach.pl/kujawsko_pomorskie#dane-demograficzne*
[5] *Statystyczne Vademecum Samorządowca https://svs.stat.gov.pl/930/12/9*

w przedszkolach i szkołach podstawowych. Rozkład liczby dzieci w poszczególnych rocznikach od 0 do 14 lat przedstawia wykres, który obrazuje opisane zróżnicowanie.

Wykres 1. Populacja dzieci w podziale na wiek w 2024 r.

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z października 2025 r.

Prognozy ludności w Gminie Żnin na lata 2030–2060 wskazują na wyraźny trend depopulacyjny oraz postępujące starzenie się społeczeństwa. W 2030 r. liczba mieszkańców ma wynosić około 22,1 tys., podczas gdy w 2060 r. spadnie do 18,0 tys., czyli o ponad 4 tysiące osób, co odpowiada ubytkowi blisko 19% populacji, czyli spadek o prawie 1/5.

Najsilniejszy regres prognozowany jest w grupach dzieci i młodzieży. W 2030 r. w wieku 0–19 lat będzie mieszkać w Gminie nieco ponad 4,1 tys. osób, podczas gdy w 2060 r. będzie to już tylko około 3,1 tys. To oznacza zmniejszenie się bazy edukacyjnej oraz spadek potencjalnej liczby osób wchodzących na rynek pracy w kolejnych dekadach. Warto zauważyć, że w grupie 0–9 lat po roku 2040 prognozuje się utrzymywanie liczebności na względnie stabilnym, choć niskim poziomie, co sugeruje, że proces spadku dzietności w pewnym momencie wyhamuje, ale nie zdoła odwrócić trendu.

Tabela 1. Gmina Żnin prognoza ludności w latach 2030-2060 w 10 - letnich grupach wiekowych

Gmina Żnin prognoza ludności w latach 2030-2060 w 10 - letnich grupach wiekowych						
Grupa wieku	2030	2035	2040	2045	2050	2060
Ogółem	22 122	21 513	20 949	20 264	19 523	18 024
0-9	1 669	1 579	1 614	1 638	1 584	1 379
10-19	2 448	2 146	1 777	1 707	1 732	1 720
20-29	2 428	2 463	2 440	2 136	1 773	1 681
30-39	2 297	2 111	2 187	2 233	2 231	1 666
40-49	3 223	2 646	2 273	2 111	2 182	2 220
50-59	3 408	3 527	3 237	2 722	2 354	2 247
60-69	2 749	2 915	3 221	3 374	3 138	2 285
70-79	2 621	2 450	2 210	2 357	2 617	2 595
80+	1 279	1 676	1 990	1 986	1 912	2 231

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z września 2025

Gmina Żnin jest organem prowadzącym dla pięciu szkół podstawowych:

- Szkoły Podstawowej nr 1 im. Powstańców Wielkopolskich w Żninie,
- Szkoły Podstawowej nr 2 im. Jana Śniadeckiego w Żninie,
- Szkoły Podstawowej nr 5 w Żninie,
- Szkoły Podstawowej im. Klemensa Janickiego w Januszkowie,
- Szkoły Podstawowej im. Anny i Alfreda Krzyckich w Słębowie

oraz dwóch przedszkoli miejskich:

- Przedszkole Miejskie nr 1 im. Marii Konopnickiej w Żninie,
- Przedszkole Miejskie nr 2 im. Jana Brzechwy w Żninie.

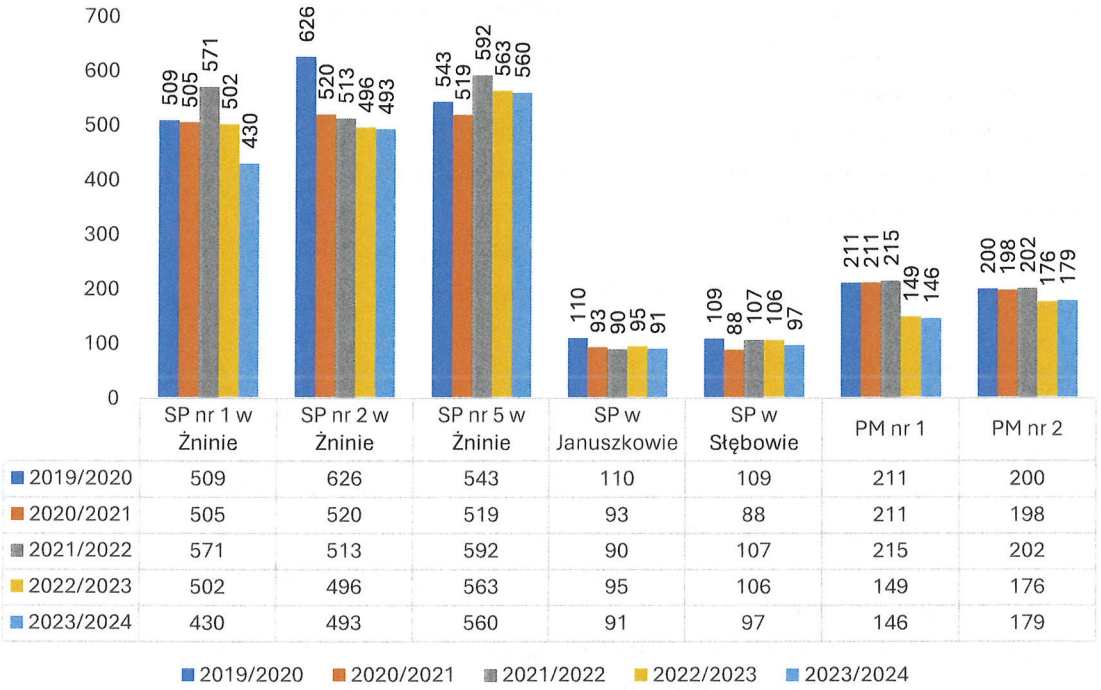
W roku szkolnym 2023/2024[6] do:

- Szkoły Podstawowej nr 1 im. Powstańców Wielkopolskich w Żninie uczęszczało 430 uczniów w 19 oddziałach,
- Szkoły Podstawowej nr 2 im. Jana Śniadeckiego w Żninie uczęszczało 421 uczniów w 19 oddziałach oraz w 3 oddziałach przedszkolnych 72 dzieci,
- Szkoły Podstawowej nr 5 w Żninie uczęszczało 511 uczniów w 21 oddziałach oraz w 2 oddziałach przedszkolnych 49 dzieci,
- Szkoły Podstawowej im. Klemensa Janickiego w Januszkowie uczęszczało 75 uczniów w 6 oddziałach oraz 16 dzieci w oddziale przedszkolnym,
- Szkoły Podstawowej im. Anny i Alfreda Krzyckich w Słębowie uczęszczało 74 uczniów w 8 oddziałach oraz 23 dzieci w oddziale przedszkolnym,
- Przedszkola Miejskiego nr 1 im. Marii Konopnickiej w Żninie uczęszczało 146 dzieci w 6 oddziałach,
- Przedszkola Miejskiego nr 2 im. Jana Brzechwy w Żninie uczęszczało 179 dzieci w 9 oddziałach[7].

[6] Dane dostępne na moment opracowywania Diagnozy funkcjonowania systemu oświaty w Gminie Żnin czyli początek roku 2025

[7] Dane na moment opracowywania dokumentu funkcjonowania systemu oświaty w Gminie Żnin czyli początek roku 2025

Wykres 3. Liczba dzieci i uczniów w poszczególnych szkołach podstawowych oraz oddziałach przedszkolnych

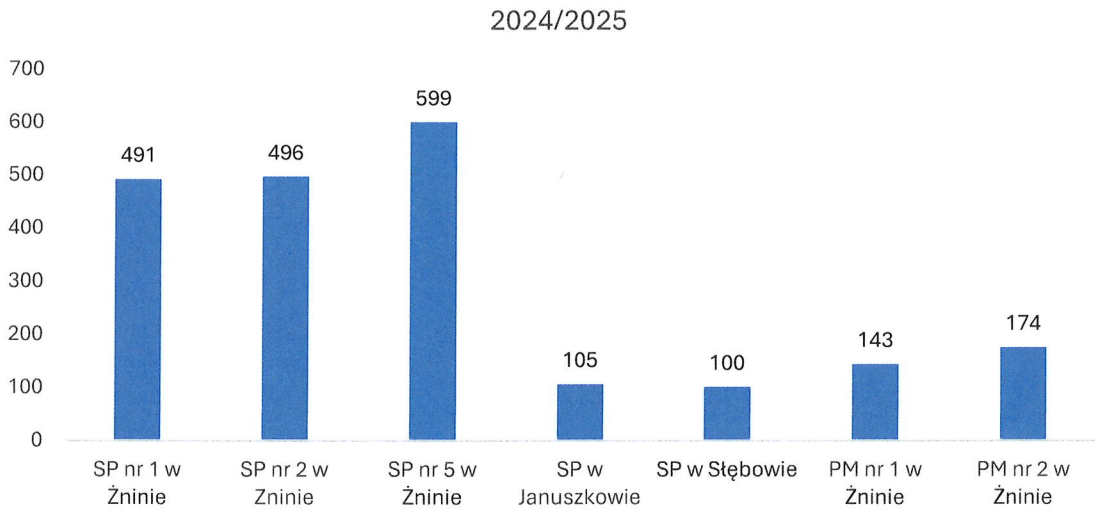

	SP nr 1 w Żninie	SP nr 2 w Żninie	SP nr 5 w Żninie	SP w Januszkowie	SP w Stębowie	PM nr 1	PM nr 2
2019/2020	509	626	543	110	109	211	200
2020/2021	505	520	519	93	88	211	198
2021/2022	571	513	592	90	107	215	202
2022/2023	502	496	563	95	106	149	176
2023/2024	430	493	560	91	97	146	179

2019/2020 2020/2021 2021/2022 2022/2023 2023/2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnin o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

Dane dodane tylko do strategii, jako uaktualnienie, na podstawie danych z informacji o stanie realizacji zadań oświatowych za 2024/2025.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z informacji o stanie realizacji zadań oświatowych za 2024/2025

Publiczny system oświaty Gminy Żnin jest wspierany przez jednostki organizacyjne prowadzone przez podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego, zarówno o charakterze publicznym, jak

i niepublicznym. Są to placówki tworzone i zarządzane przez osoby fizyczne oraz prawne, które wypełniają istotną rolę w zapewnieniu dostępności do edukacji na poziomie lokalnym.

W 2024 r. największą jednostką oświatową w obszarze szkolnictwa podstawowego, analizowaną pod względem liczby uczniów oraz liczby oddziałów, jest Szkoła Podstawowa nr 5 w Żninie, która charakteryzuje się średnią liczebnością oddziału wynoszącą 24 dzieci.

Średnia liczba dzieci przypadających na oddział w pozostałych szkołach podstawowych prezentuje się następująco:

- w Szkole Podstawowej nr 1 im. Powstańców Wielkopolskich w Żninie – 22,63;
- w Szkole Podstawowej nr 2 im. Jana Śniadeckiego w Żninie – 22,16;
- w Szkole Podstawowej im. Klemensa Janickiego w Januszkowie – 12,5;
- w Szkole Podstawowej im. Anny i Alfreda Krzyckich w Słębowie – 9,25.

W 2024 r. procentowy udział dzieci uczęszczających do oddziałów przedszkolnych i przedszkoli miejskich w stosunku do wszystkich dzieci (tj. 485) wynosi:

- przedszkola – 67%
- oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych – 33%.

W zakresie edukacji przedszkolnej największą placówką jest Przedszkole Miejskie nr 2 im. Jana Brzechwy w Żninie.

Przedszkole Miejskie nr 1 w Żninie charakteryzuje się średnią liczebnością oddziału wynoszącą 24 dzieci, co stanowi wartość wyższą w porównaniu z Przedszkolem Miejskim nr 2, gdzie przeciętna liczba dzieci w oddziale wynosi 20.

W oddziałach przedszkolnych średnia liczebność oddziału wynosi:

- w Szkole Podstawowej nr 2 im. Jana Śniadeckiego w Żninie przypada 24 dzieci na oddział,
- w Szkole Podstawowej nr 5 w Żninie średnia liczebność oddziału wynosi 24,5,
- w Szkole Podstawowej im. Klemensa Janickiego w Januszkowie przypada 16 dzieci na oddział,
- w Szkole Podstawowej im. Anny i Alfreda Krzyckich w Słębowie przypada 23 dzieci na oddział.

Dokonując analizy zmian w liczbie uczniów w szkołach podstawowych i oddziałach przedszkolnych na terenie Gminy Żnin w latach 2020-2024 daje się zauważyć długofalowy proces depopulacji w Gminie, co znajduje odzwierciedlenie w liczbie uczniów szkół podstawowych. Spośród wszystkich szkół jedynie Szkoła Podstawowa nr 5 w Żninie utrzymuje stabilny poziom uczniów, podczas gdy pozostałe notują spadki, szczególnie wyraźne w Szkole Podstawowej nr 2 w Żninie. Szkoły wiejskie utrzymują niski poziom liczby uczniów, a zmiany w nich są mniej dynamiczne, lecz konsekwentnie malejące.

W 2024 r. do przedszkoli niepublicznych uczęszczało 445 dzieci, co stanowiło 49% ogółem dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie Gminy Żnin. Udział ten wskazuje na istotną rolę sektora niepublicznego w zapewnianiu dostępu do edukacji przedszkolnej oraz na jego znaczenie w lokalnej strukturze usług oświatowych. W poszczególnych przedszkolach niepublicznych średnia liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w 2024 r.[8] wynosiła:

- Przedszkole Miejskie nr 3 w Żninie „Łamigłówka" – 141,
- Przedszkole Zgromadzenia Sióstr Służebniczek w Żninie – 90,
- Przedszkole Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Żninie – 71,
- Niepubliczne Przedszkole „U BOBA" – 67,
- Punkt Przedszkolny „Terapeutyczne Senso Szkraby" – 19,

[8] *Raport o stanie Gminy Żnin za rok 2024, str. 40*

- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Brzyskorzystwi –19,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Gorzycach – 17.
- Niepubliczny Zespół Wychowania Przedszkolnego w Gorzycach – 12,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Bożejewicach – 9.

Podstawowa kwota dotacji na rok 2024 dla przedszkoli niepublicznych w Gminie Żnin obowiązująca od dnia 1 stycznia 2024 r. wynosiła 20 116,26 zł (dwadzieścia tysięcy sto szesnaście złotych 26/100) na 1 dziecko[9].

Jednym z zadań Gminy jako organu prowadzącego jest zapewnienie dzieciom i uczniom o specjalnych potrzebach edukacyjnych specjalnej organizacji nauki, dostosowanej do potrzeb ucznia wskazanych w zaleceniach odpowiednio orzeczeń lub opinii wydawanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

Tabela 2. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w Gminie Żnin w latach szkolnych 2022/2023 – 2024/2025

Wyszczególnienie	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Z niepełnosprawnościami sprzężonymi	13	27	30
Niesłyszący	1	2	2
Słabosłyszący	2	3	2
Słabowidzący	15	18	15
Z niepełnosprawnością ruchową w tym z afazją	10	12	17
Z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim	20	26	25
Z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym	1	1	0
Z autyzmem w tym z zespołem Aspergera	23	55	65
Zagrożeni niedostosowaniem społecznym	12	10	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Porównanie liczby uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (z niesprawnościami) w latach szkolnych 2022/2023 – 2024/2025 wskazuje na istotne zmiany w strukturze tej grupy. Analiza danych ujawnia, iż największy wzrost dotyczy liczby uczniów ze spektrum autyzmu, w tym z zespołem Aspergera – liczba ta wzrosła z 23 do 65 uczniów w ciągu trzech lat, co oznacza wzrost o 183%. Zjawisko to można interpretować zarówno jako efekt wzrostu liczby diagnoz w obszarze zaburzeń ze spektrum autyzmu, jak i jako rezultat poprawy systemowych mechanizmów wsparcia kierowanych do tej grupy uczniów.

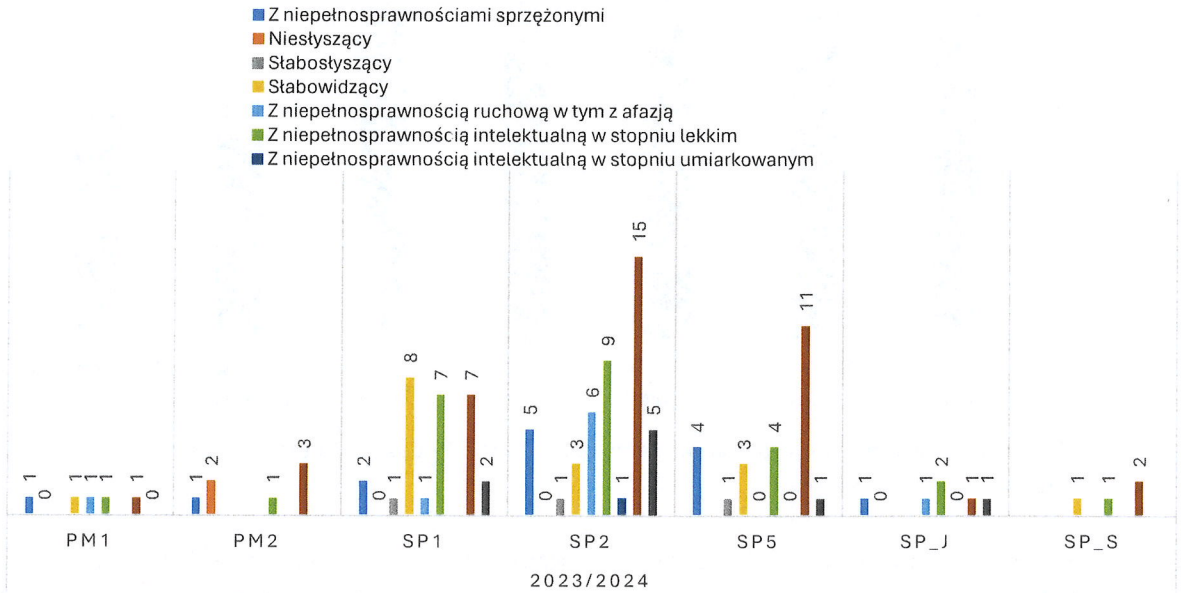
Równocześnie obserwuje się istotny wzrost liczby dzieci z niepełnosprawnościami sprzężonymi (131%) oraz z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją (70%), co wskazuje na stopniowe odchodzenie od dominacji tradycyjnych niepełnosprawności sensorycznych na rzecz niepełnosprawności złożonych i rozwojowych.

Wskazane zmiany jednoznacznie świadczą o przeobrażeniu struktury potrzeb edukacyjnych: coraz większe znaczenie zyskują niepełnosprawności wymagające bardziej zindywidualizowanego

[9] *https://bip.gminaznin.pl/pliki/umznin/zalaczniki/9066/informacja-o-podstawowej-kwocie-dotacji-2024e.pdf*

i wieloaspektowego podejścia edukacyjno-terapeutycznego, co stawia przed systemem oświaty nowe wyzwania organizacyjne i metodyczne.

Wykres 4. Rozkład liczby dzieci/uczniów z poszczególnymi rodzajami niepełnosprawności w roku szkolnym 2023/2024 w poszczególnych jednostkach oświatowych Gminy Żnin.

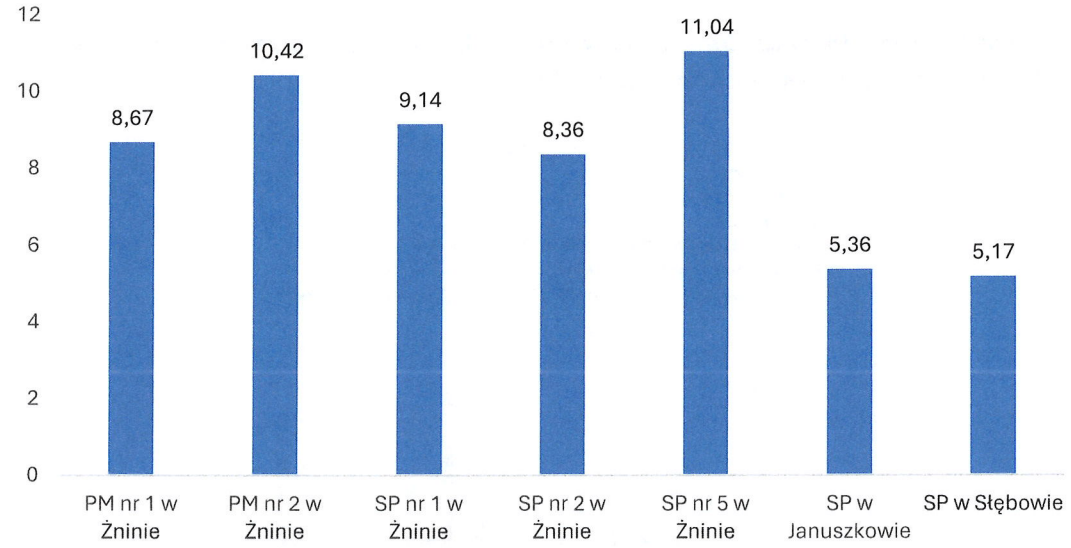
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Z uwagi na strukturę rozpoznanych rodzajów niepełnosprawności odnotowuje się rosnące zapotrzebowanie na specjalistyczne formy wsparcia edukacyjnego oraz na zasoby dostosowane do potrzeb dzieci i uczniów z umiarkowaną i znaczną niepełnosprawnością intelektualną, a także z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Utrzymujący się wzrost liczby dzieci i uczniów ze zróżnicowanymi trudnościami rozwojowymi wskazuje, że instytucje oświatowe powinny uwzględnić konieczność rozszerzenia oferty wsparcia, aby zagwarantować utrzymanie wysokiej jakości kształcenia, w szczególności dla osób wymagających zindywidualizowanych oddziaływań edukacyjnych.

W latach 2019-2024 liczba nauczycieli zatrudnionych w łącznym wymiarze etatowym w szkołach podstawowych i oddziałach przedszkolnych oraz w Przedszkolach Miejskich wynosiła od 230,59 w 2019 r. do 231,03 w 2023 r. W porównaniu z rokiem szkolnym 2022/2023 liczba etatów zatrudnionych nauczycieli zmalała - zatrudnienie nauczycieli wynosiło 240,9 etatu.

Jednym z kluczowych mierników efektywności zatrudnienia nauczycieli oraz jego wpływu na koszty funkcjonowania szkół podstawowych i przedszkoli jest wskaźnik liczby dzieci przypadających na jeden etat nauczycielski.

Wykres 7. Wskaźnik efektywności zatrudnienia - liczba uczniów przypadająca na 1 etat nauczyciela w 2024 r.

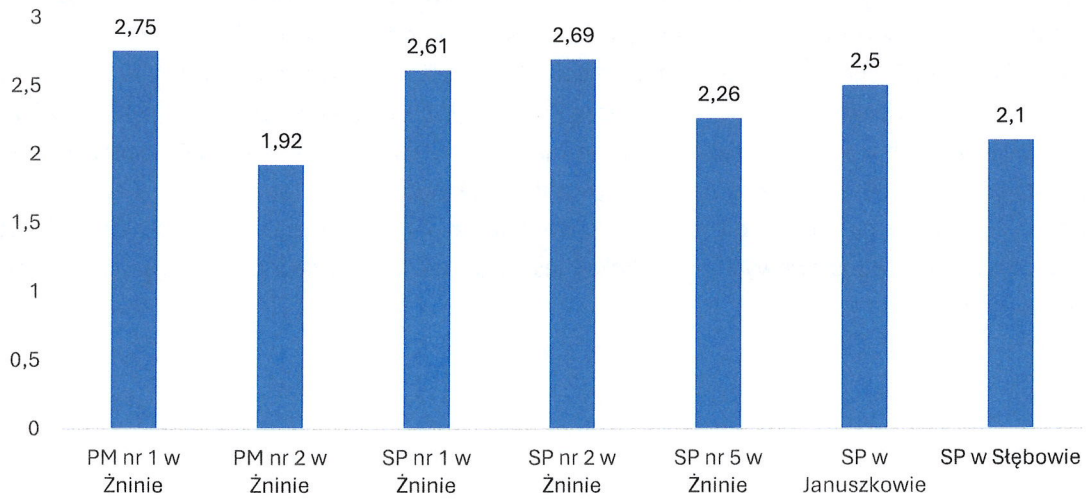

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji za 2024 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Najniższe wartości wskaźnika, na poziomie 5 uczniów na etat nauczycielski zaobserwowano w Szkole Podstawowej w Januszkowie i w Szkole Podstawowej w Słębowie, co oznacza, że w tych jednostkach jeden etat nauczyciela przypada na mniejszą liczbę uczniów. Na terenie miasta najniższe wartości wskaźnika odnotowano w Szkole Podstawowej nr 2- 8,36.

Kolejnym wskaźnikiem poddanym analizie jest wskaźnik określający liczbę etatów nauczycieli przypadających na jeden oddział szkolny/przedszkolny, który jest podstawą organizacji szkoły.

Wykres 8. Liczba etatów nauczycieli na 1 oddział w szkołach podstawowych oraz przedszkolach prowadzonych przez Gminę Żnin*

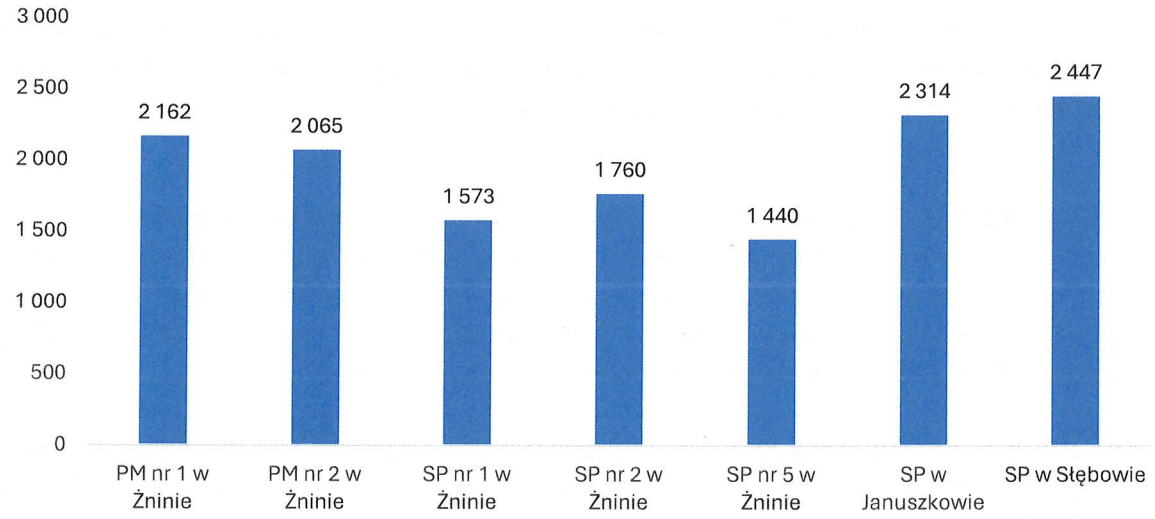
*z oddziałami przedszkolnymi
Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

W przypadku przedszkoli wskaźnik przekraczający wartość 2,0 interpretowany jest jako sygnał zwiększonych kosztów funkcjonowania przedszkola, wynikających z relatywnie wysokiego zatrudnienia kadry pedagogicznej w przeliczeniu na jeden oddział. W Przedszkolu Miejskim nr 2 w Żninie wskaźnik ten kształtuje się poniżej progu 2,0 i wynosi 1,92. Odmienna sytuacja występuje w Przedszkolu Miejskim nr 1 w Żninie, gdzie wartość wskaźnika wynosi 2,75.

W analizie szkół podstawowych zaobserwowano istotne zróżnicowanie wartości wskaźnika liczby etatów nauczycielskich przypadających na jeden oddział. Wartości te wahały się od 2,1 etatu na oddział (Szkoła Podstawowa w Słębowie) do 2,69 etatu (Szkoła Podstawowa nr 2 w Żninie). Średnia arytmetyczna dla badanej grupy szkół wyniosła 2,4, co wskazuje na umiarkowany poziom zatrudnienia nauczycieli w odniesieniu do liczby oddziałów i może być traktowane jako punkt odniesienia dla oceny efektywności kadrowej.

Od analizowanych wskaźników zależą średniomiesięczne wydatki na jednego ucznia. Ich analiza pozwala ocenić efektywność wykorzystania środków publicznych i porównać poziom kosztów pomiędzy jednostkami oświatowymi, ponieważ szkoły podstawowe i przedszkola w Gminie Żnin są obsługiwane przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą, do kosztów utrzymania jednego ucznia wliczono również koszty funkcjonowania tej jednostki.

Wykres 10. Wydatki średniomiesięczne w przeliczeniu na 1 ucznia w przedszkolach i szkołach podstawowych w roku budżetowym 2024*

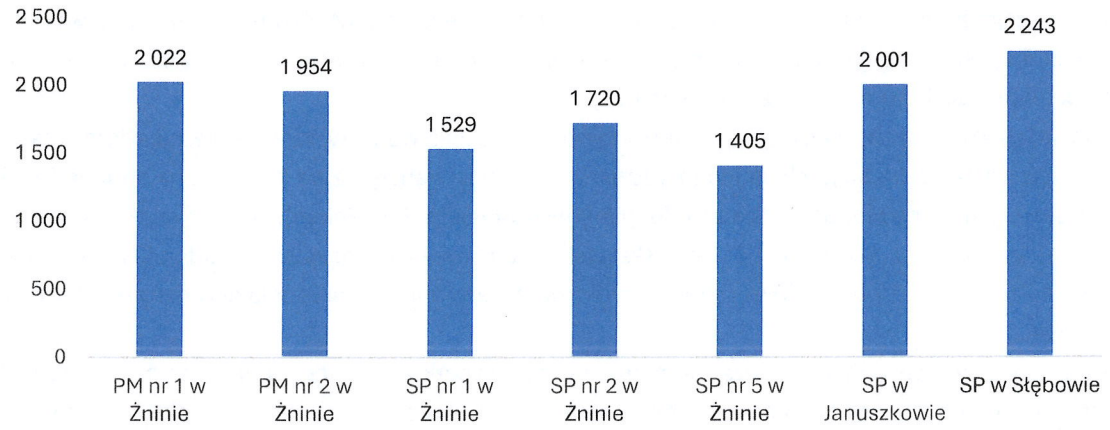

*z oddziałami przedszkolnymi

Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań Rb-28S za 2024 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie oraz informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2023/2024.

Wydatki średniomiesięczne w przeliczeniu na 1 ucznia w przedszkolach i szkołach podstawowych w roku budżetowym 2024 bez ujęcia kosztów funkcjonowania Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą kształtowały się następująco.

Wykres 10. Wydatki średniomiesięczne w przeliczeniu na 1 ucznia w przedszkolach i szkołach podstawowych w roku budżetowym 2024* (bez ujęcia kosztów funkcjonowania Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą)

*z oddziałami przedszkolnymi

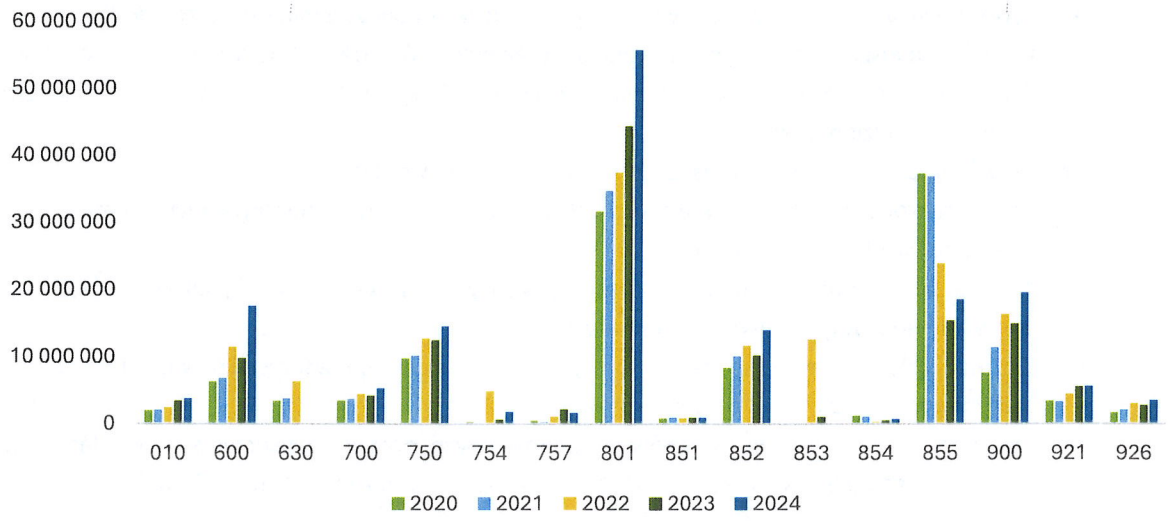
Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań Rb-28S za 2024 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie oraz informacji Burmistrza Żnin o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2023/2024

W szkołach podstawowych oraz w przedszkolach miejskich, oprócz kadry pedagogicznej, zatrudniani są również pracownicy administracji i obsługi. W roku szkolnym 2023/2024 liczba pracowników niepedagogicznych wyniosła 96 osób, co odpowiada 95,25 etatu, w tym 15,75 etatu stanowią pracownicy administracji, a 79,5 etatu pracownicy obsługi.

Planowanie budżetu oświatowego jest kluczowym procesem, który wymaga precyzyjnego oszacowania potrzeb finansowych placówek oświatowych. W latach 2020-2024, udział wydatków na oświatę w stosunku do całkowitego budżetu Gminy Żnin relatywnie wzrastał. W latach 2022-2023 zauważalny był wyraźny skok w udziale wydatków ogółem na oświatę. W 2022 r. udział ten wynosił 24,4% a w 2023 r. wzrósł do 34,4%. Jest to największy wzrost procentowy w całym analizowanym okresie.

Wydatki ogółem Gminy Żnin w 2024 r. wyniosły 163 946 229 zł i wzrosły o 45 121 377 zł w porównaniu do roku 2020. Oznacza to wzrost o prawie 38% w ciągu pięciu lat. Strukturę wybranych wydatków w podziale na poszczególne działy klasyfikacji budżetowej Gminy Żnin w latach 2020- 2024 przedstawia wykres.

Wykres 2. Wybrane wydatki Gminy Żnin w latach 2020 - 2024

10

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykonania budżetu Gminy Żnin za lata 2020- 2024

Wydatki bieżące ponoszone na oświatę w Gminie Żnin wzrosły z 33 575 820 zł w 2020 r. do 57 945 901 zł w 2024 r., co oznacza wzrost łącznie o ponad 72%. Najwięcej Gminę Żnin kosztuje utrzymanie szkół podstawowych (rozdział 80101). W 2024 r. wydano na ten cel 27 248 917 zł, co stanowi wzrost o 8 168 656 zł w stosunku do 2020 r. Kolejną dużą pozycją są wydatki na przedszkola (rozdział 80104). W 2024 r. wydano na nie 13 989 769 zł, wzrost na przestrzeni 5 lat, wyniósł ponad 119% i wyniósł 7 616 230 zł.

Jakość edukacji stanowi fundament rozwoju społecznego, gospodarczego i kulturowego Gminy. Wysokie kompetencje uczniów przekładają się na ich szanse życiowe, możliwości kontynuacji nauki oraz przyszłą aktywność na rynku pracy. Istotny wskaźnik jakości pracy placówek oświatowych oraz efektywności procesów dydaktycznych stanowią wyniki egzaminów zewnętrznych w szkołach podstawowych.

Wyniki egzaminów zewnętrznych

Elementem diagnozy stanu oświaty jest analiza wyników egzaminów zewnętrznych. Poniższe zestawienie obrazuje poziom osiągnięć uczniów w odniesieniu do średnich regionalnych (województwo) oraz ogólnopolskich (kraj).

Wyniki w podziale na przedmioty

- Język polski: Gmina Żnin osiągnęła wynik 61,19%, co jest rezultatem nieco lepszym od średniej w województwie kujawsko-pomorskim (60,87%). Do średniej krajowej (64%) zabrakło 2,81 punktu procentowego. W skali staninowej (9-stopniowa skala porównawcza) Żnin zajmuje 4. stanin, co określa się jako poziom poniżej średniego – jest to wynik zbieżny z ogólnym poziomem województwa.
- Matematyka: To obszar wymagający największego wsparcia. Wynik gminy wyniósł 39,34%, co plasuje Żnin wyraźnie poniżej średniej wojewódzkiej (46,41%) oraz krajowej (50%). Gmina znalazła się w 4. staninie, podczas gdy średnia dla województwa to 5. stanin. Wskazuje to na dystans dzielący uczniów ze Żnina od średniego poziomu w regionie.

[10] Legenda znajduje się w Diagnozie stanu oświaty

- Język angielski: W tym zakresie wyniki są najbardziej stabilne. Gmina uzyskała 66,22%, co jest wynikiem niemal identycznym jak średnia wojewódzka (66,60%). Choć rezultat ten jest o blisko 4 punkty procentowe niższy od średniej krajowej (70%), w skali staninowej Żnin osiągnął 5. stanin, czyli poziom średni.

Analiza danych egzaminacyjnych prowadzi do następujących stwierdzeń:

1. Brak przekroczenia średnich krajowych: W żadnym z badanych obszarów wyniki gminy nie są wyższe niż średnia ogólnopolska.
2. Mocne i słabe strony: Najstabilniej prezentują się wyniki z języka polskiego, natomiast największe wyzwania edukacyjne dotyczą matematyki.
3. Kierunki działań: Dane te wskazują na potrzebę silniejszego wsparcia rozwoju umiejętności matematyczno-logicznych oraz językowych.
4. Regularne monitorowanie wyników egzaminacyjnych oraz ich wykorzystanie w planowaniu pracy szkół stanowi ważny element podnoszenia jakości edukacji w Gminie Żnin[11].

Infrastruktura

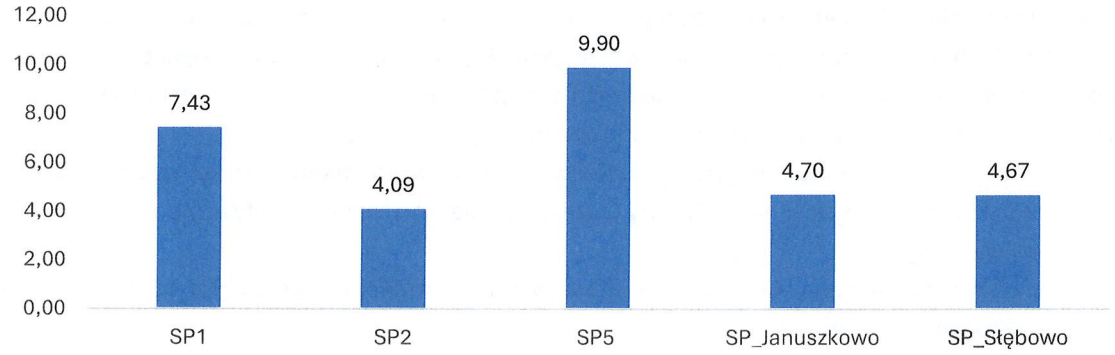
Gmina Żnin będąc organem prowadzącym szkół corocznie przeznacza środki finansowe na remonty, modernizację oraz rozbudowę obiektów służących edukacji dzieci i uczniów. Prowadzone działania mają na celu podnoszenie standardów kształcenia poprzez zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki i pracy w szkołach. Utrzymanie prawidłowego stanu obiektów oświatowych i dbałość o infrastrukturę szkolną to zadanie dyrektorów szkół sprawujących trwały zarząd nad obiektem szkoły.
Placówki oświatowe Gminy Żnin systematycznie wzbogacają swoją bazę dydaktyczną i techniczną, szczególnie w obszarze cyfryzacji i zasobów bibliotecznych. Inwestycje w sprzęt IT i multimedia wpisują się w nowoczesne standardy edukacyjne. Szczegółowa analiza znajduje się w diagnozie.
Średni dostęp do komputerów w szkołach prowadzonych przez Gminę Żnin wynosi 1 komputer na około 6 uczniów, co wskazuje na zbliżenie się do minimalnych wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 25 września 2024 r., zmieniającym rozporządzenie w sprawie podstawowych warunków niezbędnych do realizacji przez szkoły i nauczycieli zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz programów nauczania[12].

Istotnym elementem diagnozy potencjału edukacyjnego Gminy Żnin jest analiza poziomu cyfryzacji szkół, mierzona wskaźnikiem liczby uczniów przypadających na jeden komputer. Wyniki analizy wskazują na wyraźne zróżnicowanie wewnątrz gminy, zależne od lokalizacji i wielkości danej placówki.
Zaobserwowano interesującą zależność, zgodnie z którą placówki zlokalizowane na terenach wiejskich wykazują statystycznie korzystniejsze wskaźniki dostępności sprzętu komputerowego w przeliczeniu na jednego ucznia niż szkoły znajdujące się w samym mieście.
Najwyższy poziom wyposażenia w komputery odnotowano w Szkole Podstawowej nr 2 w Żninie. W tej placówce jeden komputer przypada średnio na czterech uczniów. Tak korzystny parametr stwarza realne

[11] Szczegółowa analiza w dokumencie Diagnoza stanu oświaty w Gminie Żnin z roku 2025.
[12] *Dz.U z 2024r. poz. 1442 – sprzęt komputerowy, w tym komputery stacjonarne, komputery stacjonarne typu all-1n-one, laptopy, laptopy przeglądarkowe lub tablety, dla uczniów i nauczycieli, z dostępem do Internetu (jeden sprzęt komputerowy na 6 uczniów)*

możliwości dla intensywniego rozwoju kompetencji cyfrowych oraz częstszego wykorzystania nowoczesnych technologii w codziennym procesie nauczania.
Na przeciwnym biegunie znajduje się Szkoła Podstawowa nr 5 w Żninie, gdzie odnotowano najniższy wskaźnik dostępności sprzętu – na jeden komputer przypada tam niemal dziesięciu uczniów.
Z punktu widzenia planowania strategicznego, tak wyraźne dysproporcje między szkołami stanowią wyzwanie dla polityki wyrównywania szans edukacyjnych. Wysoki wskaźnik w Szkole Podstawowej nr 2 może służyć jako punkt odniesienia (benchmarking) dla pozostałych jednostek. Z kolei sytuacja w Szkole Podstawowej nr 5 wskazuje na konieczność podjęcia priorytetowych działań inwestycyjnych oraz modernizacyjnych, aby zapewnić wszystkim uczniom w gminie zbliżony standard dostępu do nowoczesnych narzędzi dydaktycznych.

Wykres 16. Liczba uczniów przypadających na 1 komputer w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnin o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

Wspieranie edukacji na poziomie lokalnym stanowi kluczowy element budowania silnych i zrównoważonych społeczności. W Gminie Żnin funkcjonuje szereg podmiotów pełniących zróżnicowane, komplementarne role w tym procesie. Do najważniejszych instytucji wspierających edukację należą m.in. Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie, Żniński Dom Kultury, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie, Miejski Ośrodek Sportu w Żninie, a także organizacje pozarządowe i kluby sportowe. Podmioty te realizują działania na rzecz szeroko rozumianego wsparcia oświaty, obejmujące m.in. obsługę finansową i organizacyjną jednostek edukacyjnych oraz upowszechnianie i rozwój kultury i sportu.

1.2. Analiza dokumentów strategicznych obszaru Gminy Żnin

Założenia strategii rozwoju oświaty Gminy Żnin były analizowane pod kątem spójności z dokumentami strategicznymi na szczeblu krajowym, wojewódzkim i ponadlokalnym.

„Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030" przyjętą przez Radę Ministrów uchwałą nr 12/2019 z dnia 25 stycznia 2019 roku. Zgodnie z przyjętym założeniem, „Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030" składa się z dwóch części: ogólnej, wyznaczającej główne priorytety i kierunki działań, szczegółowej, zawierającej rozszerzoną diagnozę, katalog podejmowanych i planowanych działań, a także rozszerzony

opis mechanizmów wdrażania. (Rada Ministrów przyjęła „Zintegrowaną Strategię Umiejętności 2030 (część szczegółowa)" uchwałą nr 195/2020 z 28 grudnia 2020 r.).
Współczesne procesy transformacyjne, wynikające z globalizacji, postępu technologicznego, starzenia się populacji, nasilających się migracji, urbanizacji oraz rozwoju zielonej gospodarki, kształtują zestaw kompetencji warunkujących efektywne funkcjonowanie jednostek w społeczeństwie i na rynku pracy. Szczególne znaczenie przypisuje się kompetencjom przekrojowym, obejmującym między innymi umiejętności cyfrowe, zdolność do uczenia się przez całe życie, myślenie krytyczne, rozwiązywanie problemów, pracę zespołową oraz adaptację do dynamicznie zmieniających się warunków. Wzrost znaczenia tych umiejętności wynika z globalnych trendów przeobrażających organizację pracy i rolę pracownika, prowadzących do szybkiej dezaktualizacji dotychczasowych kwalifikacji, rosnącego zapotrzebowania na nowe kompetencje oraz zwiększonego nacisku na te obszary działalności człowieka, które w mniejszym stopniu mogą zostać poddane automatyzacji.

Nadrzędnym celem Zintegrowanej Strategii Umiejętności jest stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi kompetencji niezbędnych do wzmacniania kapitału społecznego, zwiększania spójności społecznej, stymulowania wzrostu gospodarczego oraz podnoszenia jakości życia. Realizacja tego celu opiera się na sześciu kluczowych obszarach priorytetowych, obejmujących:

1. Podnoszenie poziomu umiejętności kluczowych wśród dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych;
2. Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się ukierunkowanej na aktywny oraz ciągły rozwój kompetencji;
3. Zwiększanie zaangażowania pracodawców w proces rozwoju umiejętności oraz ich bardziej efektywne wykorzystanie;
4. Budowanie efektywnego systemu diagnozowania oraz dostarczania informacji dotyczących aktualnego stanu i zapotrzebowania na umiejętności;
5. Wypracowywanie skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy oraz koordynacji międzyresortowej i międzysektorowej w obszarze rozwoju kompetencji;
6. Wyrównywanie szans w dostępie do możliwości rozwoju i wykorzystania umiejętności.

Konkurencyjność polskiej gospodarki w coraz większym stopniu zależy od inwestycji w nowoczesne kompetencje oraz rozwój kapitału intelektualnego. Kluczowym czynnikiem warunkującym ten rozwój jest wysoka jakość kształcenia, wychowania i opieki, która w perspektywie długoterminowej sprzyja aktywności zawodowej oraz zwiększa zdolność jednostek do adaptacji wobec dynamicznych wymogów rynku pracy. Szczególnego znaczenia nabiera zatem dostosowanie treści oraz procesów kształcenia do potrzeb zmieniającej się rzeczywistości społeczno-gospodarczej, co pozwala na bardziej efektywne przygotowanie do pełnienia przyszłych ról społecznych i zawodowych.

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 r. – Strategia Przyspieszenia 2030+ stanowi kluczowy dokument programowy Samorządu Województwa, wyznaczający główne kierunki rozwoju regionu w perspektywie najbliższych lat. Choć formalnie obejmuje okres do 2030 r., uwzględnia również działania o charakterze długofalowym, czego symbolicznym wyrazem jest znak „+" w jej nazwie. Strategia Przyspieszenia 2030+ formułuje cel nadrzędny, którym jest osiągnięcie jakości życia typowej dla wysoko rozwiniętych regionów europejskich. W dokumencie podkreśla się fundamentalne znaczenie edukacji jako czynnika wzmacniającego kapitał społeczny, zwiększający konkurencyjność gospodarki oraz kształtującego długookresowy potencjał rozwojowy regionu.
Obszary priorytetowe przedstawione poniżej są w pełni spójne ze Strategią Rozwoju Oświaty w Gminie Żnin i wzajemnie wzmacniają jej kierunki działań.

- Podniesienie jakości kształcenia i wychowania

Wojewódzka strategia identyfikuje edukację jako kluczowy warunek trwałego wzrostu społecznego i gospodarczego. W ramach tego kierunku zakłada działania ukierunkowane na systematyczne podnoszenie jakości procesów dydaktycznych, rozwijania kompetencji kluczowych uczniów oraz wzmocnienie mechanizmów wyrównywania szans edukacyjnych.

- Edukacja oparta na wiedzy i nowoczesnych technologiach

Dokument wyraźnie akcentuje konieczność rozwijania kompetencji cyfrowych, analitycznych oraz społecznych, stanowiących fundament konkurencyjnej gospodarki i nowoczesnego społeczeństwa. Podkreśla znaczenie edukacji uwzględniającej technologie informacyjno-komunikacyjne, kreatywność, umiejętność rozwiązywania problemów oraz współpracy zespołowej.

- Kształtowanie środowiska edukacyjnego

Wskazany kierunek obejmuje działania edukacyjne, organizacyjne i promocyjne, których celem jest wdrażanie innowacyjnych metod nauczania, w tym nauczania eksperymentalnego. Strategia kładzie nacisk na długofalowy rozwój zasobów ludzkich oraz promowanie postaw sprzyjających uczeniu się przez całe życie.

- Budowanie współpracy edukacji z otoczeniem społeczno-gospodarczym

Strategia podkreśla konieczność wzmacniania powiązań między systemem edukacji a rynkiem pracy oraz lokalnymi środowiskami społecznymi. Integracja tych obszarów ma sprzyjać lepszemu dostosowaniu systemu edukacji do potrzeb społeczno-gospodarczych regionu.

- Poprawa warunków infrastrukturalnych i bezpieczeństwa w szkołach

Strategia województwa podkreśla znaczenie wysokiej jakości przestrzeni edukacyjnej dla rozwoju społecznego i zdrowotnego mieszkańców. Zakłada modernizację infrastruktury szkolnej, rozwój przestrzeni wspierających zdrowie i bezpieczeństwo uczniów oraz tworzenie środowiska sprzyjającego dobrostanowi.

- Rozwój i profesjonalizacja kadr oświatowych

Dokument zwraca uwagę na konieczność wzmacniania potencjału instytucji publicznych i podnoszenia jakości świadczonych usług. Priorytetem jest systematyczny rozwój kompetencji kadry pedagogicznej, co pozostaje w zgodzie z regionalnym podejściem do podnoszenia standardów edukacyjnych oraz profesjonalizacji zarządzania rozwojem społecznym.

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego 2035+, przyjęta uchwałą nr XV/175/2025 Rady Miejskiej w Żninie z dnia 19 grudnia 2025 r., stanowi wspólny dokument strategiczny wyznaczający kierunki rozwoju społecznego, gospodarczego, przestrzennego oraz środowiskowego jednostek samorządu terytorialnego tworzących Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz. Dokument ma charakter ponadlokalny i odpowiada na kluczowe wyzwania rozwojowe całego obszaru funkcjonalnego, przy jednoczesnym uwzględnieniu zróżnicowania potencjałów poszczególnych miast, gmin i powiatów. Bydgoski Obszar Funkcjonalny tworzą: Miasto Bydgoszcz, Powiat Bydgoski i Powiat Nakielski, Gminy: Barcin, Białe Błota, Dąbrowa Chełmińska, Dobrcz, Kcynia, Koronowo, Łabiszyn, Mrocza, Nakło nad Notecią, Nowa Wieś Wielka, Osielsko, Pruszcz, Sicienko, Solec Kujawski, Szubin, Rojewo oraz Żnin.

Wizja rozwoju Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego zakłada budowę silnej, zintegrowanej i otwartej metropolii, łączącej potencjał dużego ośrodka miejskiego z potencjałami otaczających gmin. Obszar ten ma charakteryzować się wysoką jakością życia mieszkańców, konkurencyjną gospodarkę, dobrze zorganizowanym systemem usług i przyjaznym środowiskiem naturalnym. Wizja rozwoju akcentuje

znaczenie współpracy między samorządami, zielonej transformacji, nowoczesnych rozwiązań oraz solidarności międzypokoleniowej i społecznej.

Treść Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego 2035+ koncentruje się wokół czterech celów strategicznych: wysokiej jakości życia mieszkańców, konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki, zrównoważonego rozwoju i ochrony zasobów naturalnych oraz spójnej i funkcjonalnej metropolii.

Z perspektywy Strategii Rozwoju Oświaty Gminy Żnin szczególne znaczenie ma cel strategiczny wysoka jakość życia mieszkańców, który pozostaje w pełnej spójności z lokalnymi kierunkami rozwoju edukacji. Cel ten zakłada między innymi wzmacnianie oferty edukacyjnej, zwiększanie atrakcyjności obszaru metropolitalnego dla młodzieży oraz promowanie solidarności międzypokoleniowej.

W ramach kierunku wzmocnienie oferty edukacyjnej działania ukierunkowane są na podnoszenie jakości i dostępności edukacji na wszystkich poziomach kształcenia w Bydgoskim Obszarze Funkcjonalnym, wyrównywanie szans edukacyjnych między gminami miejskimi a wiejskimi oraz lepsze dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy i wyzwań społeczno-gospodarczych. Diagnoza strategiczna wskazuje na istotne zróżnicowanie wyników egzaminacyjnych pomiędzy miastem Bydgoszcz a mniejszymi ośrodkami, sięgające w niektórych przypadkach kilkudziesięciu punktów procentowych, szczególnie w zakresie matematyki oraz języka angielskiego. Zjawisko to uzasadnia konieczność podejmowania kompleksowych i długofalowych działań na rzecz poprawy jakości kształcenia. W ramach kierunku można realizować m.in.: wyrównywanie dostępu do wysokiej jakości edukacji poprzez inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie szkół i przedszkoli oraz wspieranie nauczycieli i kadry pedagogicznej w rozwoju kompetencji dydaktycznych i cyfrowych.

Drugim istotnym kierunkiem działań w ramach celu „wysoka jakość życia mieszkańców" jest promowanie solidarności międzypokoleniowej. W obliczu dynamicznych zmian demograficznych, w szczególności procesu starzenia się społeczeństwa i jednoczesnego kurczenia się grupy osób młodych, strategia podkreśla potrzebę budowania trwałych relacji i współpracy pomiędzy pokoleniami. Diagnoza wskazuje na rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym, zwłaszcza w gminach peryferyjnych oraz na ograniczoną ofertę działań integrujących różne grupy wiekowe – zarówno w kontekście usług społecznych, jak i działań edukacyjnych, kulturalnych czy obywatelskich. Zjawiska te mają charakter ponadlokalny i wymagają skoordynowanej odpowiedzi, na poziomie całego Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego. Realizacja tego kierunku zakłada tworzenie spójnego, dostępnego i wrażliwego systemu wsparcia dla różnych grup wiekowych, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych, a także rozwijanie inicjatyw edukacyjnych i społecznych sprzyjających wymianie doświadczeń, uczeniu się międzypokoleniowemu oraz wzmacnianiu więzi społecznych. Założenia te są komplementarne wobec celów i działań określonych w Strategii Rozwoju Oświaty Gminy Żnin, wzmacniając jej ponadlokalny kontekst.

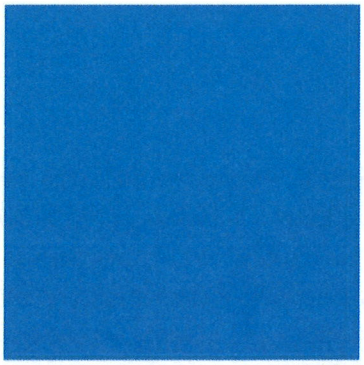
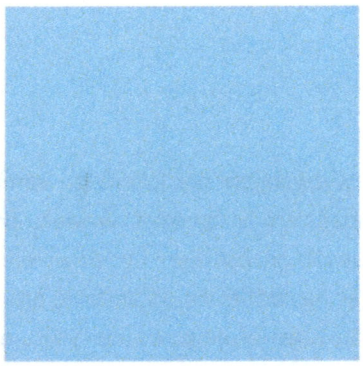
1.3. Kontekst demograficzny

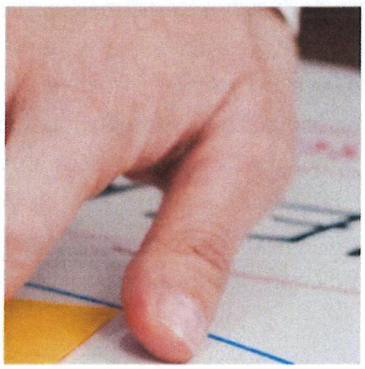
Z przeprowadzonej diagnozy oraz dostępnych prognoz demograficznych wyłania się obraz Gminy Żnin jako jednostki zmagającej się z niekorzystnymi trendami demograficznymi, które w najbliższych latach

będą kluczowym wyzwaniem dla lokalnego samorządu. Procesy te objawiają się przede wszystkim systematycznym spadkiem liczby dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym. Zjawisko depopulacji jest to proces, który w sposób bezpośredni i wielowymiarowy rzutuje na całą architekturę gminnego systemu edukacji, wpływając na codzienną organizację pracy placówek oraz ich strukturę zatrudnienia.

Spadek liczby uczniów generuje poważne ryzyka dla stabilności oświaty. Przede wszystkim wymusza on konieczność ciągłego dostosowywania liczby oddziałów klasowych do malejącej populacji dzieci, co w dłuższej perspektywie może prowadzić do wzrostu kosztów utrzymania systemu przy jednoczesnym spadku wpływów z potrzeby oświatowej. Takie „nożyce finansowe" stanowią realne zagrożenie dla szerokiej dostępności oferty edukacyjnej oraz możliwości realizowania zajęć dodatkowych.

W kontekście kadrowym, prognozowany spadek liczby uczniów stawia pod znakiem zapytania stabilność etatów nauczycielskich i wymusza elastyczność w zarządzaniu personelem. Szczegółowe dane oraz wykresy obrazujące skalę tych zmian zostały szeroko omówione w odrębnym dokumencie – *Diagnozie stanu oświaty Gminy Żnin*, który stanowi fundament dla zaproponowanych w niniejszej strategii działań zarządczych.

SWOT

2. Analiza SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Finanse	
1. Średnia liczebność oddziałów szkolnych w szkołach miejskich na poziomie 23 uczniów umożliwia efektywną organizację procesu nauczania. Odpowiednio liczne klasy świadczy to dobrym zarządzaniu, większa różnorodność uczniów, lepsza dynamika społeczna, lepsza praca zespołowa. 2. Zmniejszenie nadwyżki wydatków nad subwencją w 2024 r., co świadczy o poprawie efektywności finansowania oświaty. 3. Stabilne i przewidywalne źródła finansowania szkół i przedszkoli, zapewniające ciągłość realizacji zadań oświatowych. 4. Sprawnie funkcjonujące Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą, gwarantujące centralizację obsługi finansowej i organizacyjnej. 5. Efektywne gospodarowanie środkami finansowymi dzięki wspólnej obsłudze jednostek oświatowych i racjonalizacji kosztów. 6. Dobra baza lokalowa oraz odpowiednie wyposażenie szkół i przedszkoli, wynikające z konsekwentnej polityki inwestycyjnej gminy. 7. Funkcjonujący system stypendialny wspierający uczniów i wyrównujący szanse edukacyjne. 8. Zabezpieczenie środków na bieżące funkcjonowanie placówek oświatowych oraz elastyczność w dostosowywaniu budżetów jednostek do potrzeb edukacyjnych.	1. Wysokie koszty funkcjonowania systemu oświaty w Gminie Żnin, które stanowią znaczne obciążenie dla budżetu samorządowego. 2. Niewystarczające środki finansowe z potrzeb oświatowych, które nie pokrywają w pełni kosztów realizacji ustawowych zadań edukacyjnych. 3. Wysokie koszty edukacji przeliczone na jednego ucznia, zarówno w placówkach przedszkolnych, jak i szkołach podstawowych, obniżają efektywność ekonomiczną systemu. 4. Wysoka wartość dotacji przekazywana jednostkom niepublicznym, co ogranicza możliwości finansowania i rozwoju placówek publicznych. 5. Wzrost liczby orzeczeń wymagających bardziej zindywidualizowanego i wieloaspektowego podejścia edukacyjno-terapeutycznego, co stawia przed systemem oświaty nowe wyzwania organizacyjne i finansowe.
Organizacja	
1. Dominujący udział przedszkoli miejskich w ogólnej strukturze wychowania przedszkolnego zapewnia gminie wysoki stopień kontroli nad polityką oświatową. Pozwala to na skuteczne standaryzowanie jakości opieki, optymalne zarządzanie kadrą pedagogiczną oraz gwarantuje mieszkańcom wysoką dostępność miejsc w placówkach publicznych, co stanowi fundament dla	1. Wysoka średnia wieku nauczycieli jak pokazuje analiza w diagnozie funkcjonującego stanu oświaty (opracowanie własne 2025 r.). 2. Ujemny przyrost naturalny (dane z diagnozy 2025r.).

wczesnego rozwoju kompetencji kluczowych u najmłodszych dzieci. 2. Szeroka sieć szkół podstawowych, obejmująca trzy placówki miejskie oraz dwie zlokalizowane na terenach wiejskich, zapewnia równomierny dostęp do edukacji podstawowej. 3. Optymalna liczebność oddziałów przedszkolnych, utrzymująca się na poziomie 21–22 dzieci, sprzyja indywidualizacji procesu wychowawczo-dydaktycznego. 4. Funkcjonowanie małych szkół, sprzyjających tworzeniu przyjaznego i bezpiecznego klimatu dydaktyczno-wychowawczego. 5. Rozbudowana sieć placówek wychowania przedszkolnego, obejmująca dwa przedszkola publiczne, cztery szkoły podstawowe z oddziałami przedszkolnymi oraz placówki niepubliczne, zapewnia szeroki dostęp do edukacji przedszkolnej. 6. Zagwarantowanie dostępu do wychowania przedszkolnego na terenach wiejskich umożliwia wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci z obszarów poza miejskich. 7. Zapewnienie opieki świetlicowej w większości szkół podstawowych, stanowi istotny element wsparcia dla rodzin oraz ułatwia godzenie życia zawodowego z rodzinnym. 8. Średnia liczebność oddziałów szkolnych w szkołach miejskich na poziomie 23 uczniów umożliwia efektywną organizację procesu nauczania. 9. Niska liczebność uczniów w klasach na terenach wiejskich (średnio 10 uczniów) sprzyja indywidualnemu podejściu do ucznia oraz wzmacnianiu relacji nauczyciel–uczeń. 10. Zapewniony transport do szkół. 11. Sprawna organizacja zarządzania placówkami. 12. Znany i przewidywany rytm szkolny. 13. W przeważającej większości klas dobre relacje organizacyjne (z wychowawcą, nauczycielami jak pokazują wyniki badania z diagnozy czerwiec 2025).	3. Spadek liczby urodzeń o 40% na przestrzeni 2020-2024 r. jak przedstawia diagnoza czerwiec 2025 r. 4. Niewspółmiernie wysoka liczebność uczniów w grupach charakteryzujących się dużym rozwarstwieniem potrzeb edukacyjnych. Kumulacja uczniów ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi (SPE) oraz orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego w licznych oddziałach utrudnia pełną indywidualizację nauczania i stanowi istotne obciążenie organizacyjne dla kadry pedagogicznej. 5. Trudności w aktywizacji środowiska domowego uczniów, co skutkuje osłabieniem kapitału społecznego szkoły. Zjawisko to ogranicza efektywność działań profilaktycznych i wychowawczych, wymagających ścisłej oraz systematycznej współpracy między pedagogami a opiekunami prawnymi. 6. Wysoki poziom sformalizowania pracy pedagogicznej, który wymusza na nauczycielach angażowanie znacznych zasobów czasowych w tworzenie i prowadzenie dokumentacji. Zjawisko to ogranicza przestrzeń na bezpośrednią pracę dydaktyczno-wychowawczą, rozwijanie innowacyjnych metod nauczania oraz indywidualne wsparcie ucznia, co w konsekwencji może prowadzić do obniżenia satysfakcji zawodowej i narastającego poczucia przeciążenia pracą. 7. Wyraźna dysproporcja wiekowa w gronie nauczycielskim, objawiająca się deficytem kadry rozpoczynającej ścieżkę zawodową (nauczycieli początkujących). 8. Wyniki badań diagnostycznych z czerwca 2025 roku wskazują na wyraźną dysproporcję pomiędzy rosnącym zapotrzebowaniem na pomoc specjalistyczną a realną dostępnością kadr (psychologów, terapeutów, pedagogów specjalnych). 9. Wyniki badań diagnostycznych (czerwiec 2025) wskazują na istotny deficyt wsparcia uczniów w procesie planowania ścieżki życiowej. Fakt, iż od 60% do 70% populacji uczniowskiej nie dostrzega realnej pomocy szkoły w projektowaniu dalszej drogi kształcenia, świadczy o braku czytelnych i odczuwalnych mechanizmów doradczych, co

	może skutkować przypadkowymi wyborami edukacyjnymi i zawodowymi.

Jakość edukacji

1. Bogate zasoby bibliotek szkolnych, wspierające rozwój kompetencji czytelniczych i informacyjnych uczniów. 2. Wysoki potencjał merytoryczny i metodyczny kadry pedagogicznej, umożliwiający wdrażanie innowacyjnych rozwiązań edukacyjnych. 3. W mniejszych szkołach dogłębna znajomość środowiska rodzinnego i społecznego ucznia pozwala na precyzyjną diagnozę jego potrzeb oraz deficytów. Kameralny charakter szkół sprzyja budowaniu trwałych relacji opartych na zaufaniu, co umożliwia kadrze pedagogicznej szybsze identyfikowanie zagrożeń oraz podejmowanie natychmiastowych, zindywidualizowanych działań interwencyjnych. 4. Dobra wola współpracy w gronie pedagogicznym; dostępność wsparcia koleżeńskiego. 5. W opinii dyrektorów i nauczycieli, bardzo wysoka ogólna ocena jakości edukacji 89%, jak pokazują wyniki badań diagnostycznych, czerwiec 2025. 6. Stabilny, przewidywany poziom nauczania. 7. Obecność w kadrze pedagogicznej liderów jakości, których praca oraz wyniki nauczania są oceniane przez interesariuszy (uczniów i rodziców) na bardzo wysokim poziomie. Stanowi to istotny kapitał wiedzy wewnątrz placówek, mogący służyć jako fundament do upowszechniania dobrych praktyk oraz budowania autorytetu szkoły w środowisku lokalnym. 8. Wyniki badań własnych (czerwiec 2025) potwierdzają ukształtowanie pozytywnego klimatu społecznego w placówkach, gdzie ponad 60–70% uczniów wysoko ocenia	1. Z przeprowadzonej diagnozy (2025 r.) wynika istotny deficyt metod opartych na praktycznym zastosowaniu wiedzy. Uczniowie postrzegają proces dydaktyczny jako nadmiernie abstrakcyjny i oderwany od realiów codziennych, co skutkuje spadkiem motywacji, trudnościami w trwałym zapamiętywaniu materiału oraz postrzeganiem treści programowych jako mało angażujących. 2. Wysoki poziom ekspozycji na bodźce zewnętrzne (hałas, intensywne oświetlenie, przeciążenie informacyjne oraz cyfrowe), co negatywnie wpływa na zdolność do długotrwałej koncentracji i efektywnej regeneracji poznawczej. Zjawisko to prowadzi do narastającego zmęczenia, drażliwości oraz obniżenia wydajności intelektualnej uczniów, stanowiąc istotną barierę w procesie przyswajania wiedzy. 3. Niedobór specjalistów (psychologa/pedagoga - niewystarczająca liczba godzin), brak stałej dostępności. 4. Trudne relacje z częścią rodziców, niska sprawczość wychowawcza. 5. Spadek kompetencji podstawowych uczniów (czytanie, myślenie logiczne, samoorganizacja). 6. Niewystarczająca orientacja procesu kształcenia na rozwój kompetencji kluczowych i miękkich. Deficyt działań systemowych ukierunkowanych na kształtowanie kreatywności, innowacyjności oraz umiejętności pracy zespołowej. 7. Przeładowana podstawa programowa. 8. Silne zróżnicowanie jakości nauczania między szkołami, przedmiotami i nauczycielami.

jakość interakcji z kadrą pedagogiczną oraz wychowawcami. 9. Dla części uczniów szkoła nadal daje poczucie szansy na „lepszą przyszłość".	9. Niesatysfakcjonujące wyniki egzaminów zewnętrznych w stosunku do posiadanych zasobów kadrowych, wymagające optymalizacji działań w zakresie strategii egzaminacyjnych. 10. Niewystarczające przygotowanie do egzaminu ósmoklasisty. 11. Dominacja teorii nad praktyką. Głównie praca z podręcznikiem i nauka definicji, podejście encyklopedyczne. 12. Brak systematycznego utrwalania materiału. 13. Wysoki poziom nudy, przeciążenia materiałem i uczenia się „na pamięć". 14. Silna presja ocen i sprawdzianów – główne źródło stresu i demotywacji (w opinii uczniów, na podstawie badań własnych do diagnozy, czerwiec 2025). 15. Niski poziom postrzeganego przygotowania do przyszłości edukacyjnej i zawodowej. 16. Brak współpracy międzynarodowej szkół.
Kadra nauczycielska i warunki pracy	
1. Wysoka ocena kompetencji kadry pedagogicznej (89% pozytywnych wskazań). 2. Dobre relacje w gronie pedagogicznym. Wsparcie wśród kadry. 3. Silne poczucie bezpieczeństwa osobistego w pracy. 4. W większości przypadków uczniowie i rodzice dobrze odbierają kontakty z nauczycielami. 5. Potencjał kadry większy niż aktualne możliwości jego wykorzystania. 6. Uczniowie dostrzegają nauczycieli, którzy potrafią tłumaczyć i odpowiadać na pytania. 7. Występuje potencjał do budowania relacji opartych na zaufaniu.	1. Wysoki poziom ekspozycji nauczycieli na stres oraz kumulacja obowiązków dydaktycznych, wychowawczych i administracyjnych, co prowadzi do symptomów wypalenia zawodowego. Proces ten skutkuje obniżeniem zaangażowania, spadkiem innowacyjności oraz pogorszeniem ogólnego dobrostanu pracowników, stanowiąc istotne zagrożenie dla ciągłości i jakości realizowanych procesów edukacyjnych. 2. Bardzo wysoki poziom subiektywnego i obiektywnego poczucia nieadekwatności wynagrodzeń, potwierdzony przez ponad 84% badanych pedagogów (diagnoza 2025). 3. Wyniki diagnozy (2025 r.) wskazują, że ponad 80% kadry pedagogicznej identyfikuje nadmiar biurokracji jako kluczową barierę w codziennej pracy. 4. Niski poziom współpracy między nauczycielami różnych przedmiotów. 5. Niewystarczająca liczba specjalistów w placówkach.

	6. Wyraźnie odczuwalna przez interesariuszy (uczniów i rodziców) nierówna jakość realizacji procesu nauczania przez poszczególnych pedagogów. Brak spójności w stosowanych metodach pracy, systemach oceniania oraz poziomie zaangażowania buduje poczucie przypadkowości w dostępie do wysokiej jakości edukacji, co może rzutować na zaufanie do instytucji szkoły jako całości. 7. Schematyczne metody nauczania. 8. Brak indywidualizacji pracy z uczniami. 9. Wyniki diagnozy wskazują na trudności części kadry w operacjonalizacji zaleceń zawartych w orzeczeniach i opiniach. Luka ta objawia się deficytem praktycznych umiejętności w zakresie modyfikacji metod dydaktycznych oraz form sprawdzania wiedzy, co utrudnia pełne włączenie uczniów ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi w proces lekcyjny i może prowadzić do ich marginalizacji dydaktycznej. 10. Wyniki badań diagnostycznych (2025 r.) wskazują na utrzymujące się wśród uczniów poczucie braku bezstronności u części kadry pedagogicznej. Postrzeganie oceniania jako procesu subiektywnego, faworyzującego wybrane grupy lub nadmiernie skoncentrowanego na wynikach cyfrowych, osłabia autorytet nauczyciela i demotywuje uczniów do autentycznego wysiłku poznawczego. 11. Nauczyciele słabo angażują uczniów w aktywny proces uczenia się. 12. Niewystarczające uwzględnianie zaleceń poradni psychologiczno-pedagogicznej w pracy z uczniami wymagającymi wsparcia.
Uczniowie i wyzwania społeczne/psychologiczne	
1. Dobre relacje nauczyciel-uczeń, przynajmniej u części nauczycieli. 2. Dostrzegana aktywność uczniów w konkursach i wydarzeniach.	1. 83% nauczycieli uważa, że dobrostan uczniów się pogarsza. 2. 92% widzi wzrost liczby uczniów ze SPE, zaburzeniami lękowymi, ADHD itp.

3. Wysoka świadomość potrzeb emocjonalnych i społecznych dzieci wśród rodziców i nauczycieli. 4. Uczniowie wykazują potencjał i zainteresowania wykraczające poza program. 5. Duża gotowość środowiska do wspierania dobrostanu uczniów. 6. Relacje rówieśnicze w większości klas oceniane jako dobre lub przeciętne, nie skrajnie negatywne. 7. Dla wielu uczniów szkoła pełni ważną funkcję społeczną (kontakt z rówieśnikami – 69%). 8. Część uczniów czuje się w szkole i klasie bezpiecznie.	3. 83% wskazuje na trudności w motywowaniu uczniów. 4. Problemy wychowawcze rosną. 5. Silne uzależnienie od smartfonów i mediów społecznościowych (92% badanych nauczycieli tak wskazało w badaniach. Badania własne czerwiec 2025 r.). 6. Rodzice coraz trudniejsi w komunikacji (63% odpowiedzi wśród nauczycieli i dyrektorów. Źródło badania własne czerwiec 2025 r.). 7. W opinii rodziców brak realnego wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, źródło badania własne czerwiec 2025). 8. Brak zajęć korekcyjno-kompensacyjnych i wyrównawczych, w opinii rodziców. 9. Przeciążenie uczniów programem i liczbą godzin. 10. Problemy wychowawcze, hejt, przemoc rówieśnicza. 11. Część uczniów nie czuje się w szkole bezpiecznie. 12. Część uczniów czuje się obojętnie lub źle w klasie i szkole. 13. Brak jednoznacznej kultury koleżeństwa i współpracy. 14. Stres, presja ocen i przeciążenie wpływające na dobrostan psychiczny. 15. Poczucie, że uczniowie nie są pytani o zdanie i sposób uczenia się.
Infrastruktura i cyfryzacja	
1. Dobra baza lokalowa i wyposażenie placówek oświatowych. 2. Systematyczne inwestycje w infrastrukturę informatyczną, w tym sprzęt komputerowy, umożliwiają integrację nowoczesnych technologii w procesie dydaktycznym. 3. Pozytywna ocena nowoczesnych rozwiązań technologicznych używanych w szkołach (70% pozytywów). 4. Placówki w dużym stopniu dysponują nowoczesną bazą dydaktyczną (łączna ocena ok. 60%). 5. Gmina jest oceniana jako sprawny organizator inwestycji.	1. Niewykorzystywanie pełnego potencjału infrastruktury edukacyjnej, w tym powierzchni użytkowej budynków, może prowadzić do nieefektywnego zarządzania zasobami. 2. Przepracowane, przestarzałe pomoce dydaktyczne. 3. Niska efektywność wdrożeniowa nowoczesnej infrastruktury dydaktycznej. Występowanie zjawiska tzw. „martwych zasobów", polegającego na niewykorzystywaniu zakupionego wyposażenia i pomocy naukowych w bieżącej praktyce lekcyjnej.

6. Pozytywna ocena sal przedmiotowych i gimnastycznych. 7. W szkołach obecne są tablice multimedialne, rzutniki, podstawowy sprzęt informatyczny. 8. Uczniowie dostrzegają wykorzystywanie technologii na części zajęć.	4. Brak stref relaksu i przestrzeni regeneracyjnych. 5. Nierówny dostęp do infrastruktury w szkołach. 6. Nierównomierne i okazjonalne wykorzystanie technologii w nauczaniu.
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
Finanse	
1. Potencjalne zmiany w systemie finansowania oświaty, które mogłyby przyczynić się do zwiększenia stabilności budżetowej jednostek samorządu terytorialnego. 2. Bogata oferta programów i projektów edukacyjnych, dostępnych dla szkół, stwarza możliwość rozszerzenia oferty dydaktycznej oraz pozyskiwania dodatkowych środków finansowych.	1. Niestabilna polityka finansowa państwa, częste zmiany przepisów prawnych oraz ich niejednoznaczność utrudniają długofalowe planowanie działań w oświacie. 2. Niekorzystne trendy demograficzne powodują stopniowy spadek liczby uczniów, co w przyszłości może utrudnić utrzymanie dotychczasowej sieci szkół i przedszkoli. 3. Wyniki audytu kosztów mogą wykazać nieefektywność ekonomiczną utrzymywania obecnej struktury sieci przy malejącej liczbie uczniów. 4. Ryzyko konieczności redukcji etatów lub trudności w zagospodarowaniu nadwyżek kadrowych w placówkach o najniższym naborze.
Organizacja	
1. Stosunkowo stabilne roczniki młodzieży starszej. Grupy wiekowe 13–18 lat pozostają liczne, a niektóre z nich nawet rosną liczebnie. To daje czasową stabilizację w szkołach średnich i na rynku pracy młodzieży. 2. Racjonalizacja sieci szkół i przedszkoli oznacza dostosowanie liczby, lokalizacji i organizacji placówek oświatowych do aktualnych potrzeb demograficznych, finansowych, edukacyjnych co może przyczynić się do poprawy jakości kształcenia oraz bardziej efektywnego wykorzystania zasobów. 3. Możliwość wzmocnienia współpracy między placówkami i realizacja wspólnych projektów.	1. Spadający wskaźnik urodzeń na terenie Gminy Żnin, prowadzący do zmniejszenia liczby dzieci objętych edukacją przedszkolną i szkolną, co może skutkować koniecznością restrukturyzacji sieci placówek. 2. Niedobór kadry pedagogicznej, w szczególności specjalistów (np. pedagogów specjalnych, psychologów), ogranicza możliwości wsparcia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. 3. Proces starzenia się społeczeństwa oraz postępujący niż demograficzny stanowią poważne wyzwanie dla utrzymania efektywności i stabilności funkcjonowania placówek oświatowych. 4. Niski odsetek nauczycieli poniżej 30 r.ż.

4. Rosnące oczekiwania wobec jakości edukacji, jako impuls do zmiany. 5. Zmniejszenie liczebności klas (tylko w przypadku klas nadmiernie przeładowanych, dochodzących do górnej granicy możliwości) może poprawić jakość nauczania. 6. Możliwość uporządkowania systemu poprzez lokalną strategię edukacyjną. 7. Potencjał do przebudowy systemu oceniania w kierunku wspierającym uczenie się. 8. Możliwość zagospodarowania wolnych zasobów powstałych w wyniku niżu demograficznego na nowe funkcje (np. rozszerzenie oferty przedszkolnej lub zajęć dodatkowych). 9. Szansa na unikalne sprofilowanie mniejszych placówek, co może podnieść ich atrakcyjność i przyciągnąć nowych uczniów/wychowanków. 10. Wykorzystanie danych o urodzeniach do stworzenia precyzyjnego narzędzia planistycznego, które pozwoli na uniknięcie chaosu organizacyjnego w przyszłości. 11. Możliwość realnej odpowiedzi na zmieniające się oczekiwania społeczne (np. zapotrzebowanie na konkretne profile kształcenia w miejscach o mniejszym zagęszczeniu dzieci).	5. Niewielka liczba urodzeń w obwodach szkół podstawowych w Januszkowie i Słębowie, co w perspektywie kilku lat może skutkować znacznym spadkiem liczby uczniów i koniecznością dostosowania organizacji pracy szkół. 6. Ubytek najmłodszych roczników Szczególnie drastyczny w grupie 0–4 lata. To sygnał trwałego niżu demograficznego i przyszłych problemów dla edukacji przedszkolnej i szkół podstawowych. 7. Spadek gęstości zaludnienia, co potwierdza proces wyludniania się Gminy. 8. Rosnąca konkurencja między szkołami (negatywna społecznie i organizacyjnie). 9. Dalszy spadek zaufania rodziców do szkół. 10. Eskalacja konfliktów szkoła-rodzice. 11. Ryzyko narastania stresu i wypalenia szkolnego już na etapie szkoły podstawowej. 12. Ryzyko drastycznego spadku liczby dzieci i młodzieży, co wymusza konieczność przeprowadzenia bolesnych zmian organizacyjnych. 13. Ryzyko wystąpienia napięć społecznych i oporu kadry/rodziców w przypadku wdrażania wariantów łączenia lub przekształcania placówek.
Jakość edukacji	
1. Silne społeczne oczekiwanie wdrożenia edukacji praktycznej, projektowej i rozwijającej kompetencje życiowe (77% wskazań). 2. Wysoka gotowość nauczycieli do zmian w metodach nauczania (ponad 75% uznaje to za obszar wymagający zmian). 3. Możliwość poprawy jakości bez zmiany podstawy programowej – poprzez metody dydaktyczne. Silna gotowość uczniów na zmianę metod nauczania w stronę praktyki, doświadczeń i projektów.	1. Erozja motywacji i prestiżu zawodu nauczyciela; nadmierna biurokracja i uciążliwe procedury awansu. 2. Papierologia i niedobory finansowe (pomoce, nagrody, materiały). 3. Przeładowana podstawa programowa i nauka pod testy egzaminacyjne ograniczające kształcenie umiejętności, co osłabia zaangażowanie i motywację uczniów. 4. Pogłębianie różnic jakościowych między szkołami. 5. Przenoszenie „realnego uczenia się" na korepetycje.

4. Wyraźnie artykułowane potrzeby rozwoju języków, kreatywności i umiejętności praktycznych. 5. Wzrost znaczenia edukacji ekologicznej i klimatycznej, sprzyjający wdrażaniu projektów prośrodowiskowych w szkołach. 6. Wzrost znaczenia kompetencji przyszłości, takich jak programowanie, robotyka, sztuczna inteligencja czy projektowanie inżynieryjne, co sprzyja wdrażaniu nowoczesnych programów dydaktycznych zgodnych z koncepcją STEAM (*Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics* – nauki przyrodnicze, technologia, inżynieria, sztuka i matematyka). 7. Ukierunkowanie polityki państwa na rozwój technologii i umiejętności cyfrowych poprzez cyfryzację szkół, wspierające nowoczesne metody nauczania.	6. Dalsze utrwalanie „zaliczenia materiału", może pogłębiać obojętność wobec szkoły. 7. Spadek motywacji i sensu nauki w klasach 7–8, kluczowych dla dalszych decyzji edukacyjnych. 8. Brak współpracy międzynarodowej szkół.
Kadra nauczycielska i warunki pracy	
1. Niezbyt wysoka, deklarowana gotowość kadry do zmian metodycznych. 2. Rosnące oczekiwania wobec bardziej zindywidualizowanej edukacji mogą budować prestiż zawodu. 3. Możliwość rozwoju systemu szkoleń nauczycieli w kompetencjach przyszłości. 4. Szkolenia z zakresu psychologii, komunikacji i indywidualizacji nauczania. 5. Większa autonomia w działaniu dla nauczycieli. 6. Poprawa warunków pracy jako czynnik podnoszący jakość nauczania. 7. Wzmocnienie roli nauczyciela jako mentora, a nie wyłącznie egzaminatora.	1. Wypalenie zawodowe nauczycieli, brak chęci do pracy, rotacja kadry, przekładające się na klimat lekcji. 2. Redukcja etatów wynikająca z niżu demograficznego. 3. Rosnące obciążenia psychologiczne związane z pogarszającym się dobrostanem uczniów. 4. Utrata zaufania uczniów i rodziców do nauczycieli. 5. Spadek atrakcyjności zawodu nauczyciela. 6. Opór przed zmianą metod nauczania. 7. Rozbieżność pomiędzy oczekiwania uczniów i rodziców, a tym co oferują nauczyciele.
Uczniowie i wyzwania społeczne/psychologiczne	
1. Rosnąca świadomość konieczności zapewnienia wsparcia psychologicznego. 2. Potrzeba programów rozwijających kompetencje społeczne, komunikacyjne i emocjonalne (zgodne z 58% wskazań).	1. Narastająca skala trudności psychicznych i wychowawczych może przeciążyć szkoły. 2. Brak wsparcia rodziców i rosnące konflikty na linii szkoła–dom. 3. Nierówny dostęp do specjalistów i zasobów terapeutycznych.

3. Możliwość integracji edukacji z opieką specjalistyczną (np. dodatkowe etaty psychologów, pedagogów). 4. Gotowość uczniów na szkołę opartą na relacjach, dialogu i współpracy.	4. Normalizacja obojętności i złego samopoczucia jako „typowego" doświadczenia szkolnego. 5. Ryzyko wykluczenia części uczniów w środowisku klasowym.
Infrastruktura	
1. Możliwość pozyskiwania funduszy zewnętrznych na modernizację infrastruktury, rozwój kompetencji oraz cyfryzację placówek oświatowych. 2. Silne oczekiwanie zwiększenia wykorzystania technologii w edukacji. 3. Możliwość inwestycji w nowoczesne pracownie. 4. Technologia jako narzędzie do nauki przez działanie, doświadczenie i projekty. 5. Możliwość lepszego wykorzystania cyfryzacji do pracy zespołowej i samodzielnej. 6. Projektowanie szkoły przyszłości wraz z uczniami.	1. Brak gabinetów/„pokoi ciszy", ograniczona możliwość pracy w trakcie lekcji. 2. Uzależnienie dzieci od smartfonów (66% „zdecydowanie się zgadzam"). 3. Inwestowanie w sprzęt bez zmiany metod dydaktycznych. 4. Znużenie uczniów technologią używaną w sposób pasywny.

CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, DZIAŁANIA

Wizja

Szkoły i przedszkola Gminy Żnin są miejscami bezpiecznymi, przyjaznymi i nowoczesnymi, w których edukacja wspiera nie tylko wyniki nauczania, ale także zdrowie psychiczne, samodzielność i rozwój pasji dzieci i młodzieży.

Misja

Misją Gminy Żnin w obszarze edukacji jest tworzenie warunków do skutecznego, bezpiecznego i przyjaznego uczenia się poprzez rozwój infrastruktury oświatowej, podnoszenie jakości kształcenia, wspieranie rozwoju zawodowego nauczycieli oraz systemowe dbanie o zdrowie psychiczne i indywidualne potrzeby uczniów, we współpracy z rodzinami i partnerami lokalnymi.

3. Cele strategiczne i operacyjne na lata 2026-2031

CEL STRATEGICZNY: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY EDUKACYJNEJ W PLACÓWKACH OŚWIATOWYCH GMINY ŻNIN

	Cel operacyjny
I	**Poprawa warunków lokalowych i bazy dydaktycznej szkół.**
	Opis działania
	Działania obejmą dostosowanie infrastruktury technicznej, wyposażenia oraz aranżacji przestrzeni do potrzeb rozwojowych dzieci i uczniów, w tym stworzenie stref aktywności, nauki i odpoczynku. Modernizacja ma na celu poprawę komfortu, funkcjonalności i jakości środowiska edukacyjnego, sprzyjającego efektywnemu uczeniu się oraz integracji społecznej. Przekształcenie tradycyjnych gabinetów w przestrzenie sprzyjające nauce empirycznej. Obejmuje to montaż mobilnych mebli (umożliwiających szybką zmianę układu sali z wykładowego na warsztatowy), instalację stanowisk do doświadczeń oraz pełne wdrożenie i integrację dotychczasowych zasobów technologicznych (rozpakowanie i uruchomienie sprzętu IT, multimediów i pomocy dydaktycznych) w codzienny proces lekcyjny.
	Cel działania
	Przewiduje się utworzenie specjalistycznych sal np. doświadczeń, sensorycznych i relaksacyjnych, umożliwiających uczniom wyciszenie oraz wspierających procesy emocjonalne i poznawcze. Zagospodarowane zostaną również przestrzenie wspólne, takie jak korytarze, poprzez wyposażenie ich w elementy sprzyjające aktywnemu i bezpiecznemu wypoczynkowi (np. materace, pufy, gry zręcznościowe, słuchawki z muzyką relaksacyjną). W razie potrzeby planowana jest zmiana przeznaczenia pomieszczeń w celu stworzenia dodatkowych sal lekcyjnych. Zapewnienie bezpieczeństwa uczniów poprzez odpowiednią infrastrukturę. Przewiduje się doposażenie sal w pomoce edukacyjne, zgodnie z wytycznymi ministerialnymi. Modernizacja pod kątem łączenia sal przedmiotowych.

	Celem ma być: poprawa komfortu nauki i pracy uczniów oraz nauczycieli, zwiększenie poziomu koncentracji i dobrostanu psychofizycznego dzieci, wzrost atrakcyjności oferty edukacyjnej placówki, zapewnienie bezpiecznego i przyjaznego środowiska edukacyjnego, podniesienie jakości procesu dydaktycznego i wychowawczego.
	Wskaźniki
	1. Procentowy udział odnowionych sal w stosunku do wszystkich gabinetów w gminie. Chcemy, aby w okresie obowiązywania strategii co druga sala (lub więcej) w naszych szkołach przeszła gruntowną przemianę (osiągnięcie poziomu 50–60%). 2. Liczba sal przedmiotowych przystosowanych do łączenia w przestrzenie wielofunkcyjne. 3. Sprawdzenie, w jakim stopniu modernizacja sal i doposażenie stanowisk pracy realnie ułatwiły prowadzenie lekcji oraz wpłynęły na komfort psychofizyczny nauczycieli. Krótka, anonimowa ankieta ewaluacyjna (przeprowadzana raz w roku lub po zakończeniu etapu inwestycji). Dążymy do uzyskania wyniku na poziomie minimum 80% ocen pozytywnych (odpowiedzi „raczej zadowolony" i „bardzo zadowolony").
	Kto jest odpowiedzialny
	1. Dyrektorzy jednostek oświatowych 2. CUWIZO
	Finansowanie
	Środki zewnętrzne i własne Gminy Żnin
	Termin realizacji
	Do końca 2031
	Cel operacyjny
II	**Dostosowanie infrastruktury i wyposażenia Przedszkola Miejskiego nr 2 w Żninie do potrzeb dzieci ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi oraz Przedszkola nr 1 i 2 w plac zabaw.**
	Opis działania
	Dostosowanie infrastruktury i wyposażenia przedszkola do potrzeb dzieci ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dzieci z niepełnosprawnościami, stanowi istotny element polityki edukacyjnej Gminy Żnin ukierunkowanej na wyrównywanie szans. Wyniki diagnozy oraz obserwacje nauczycieli i specjalistów wskazują na rosnącą liczbę dzieci wymagających specjalistycznego wsparcia, terapii oraz odpowiednio dostosowanego środowiska edukacyjnego. Istotne jest by dzieci mając państwowe przedszkole dostosowane do ich potrzeb trafiały właśnie tu i aby rodzice nie szukali specjalistycznego przedszkola poza Gminą. Efektem działań będzie powstanie nowoczesnego, bezpiecznego i sprzyjającego rozwojowi środowiska przedszkolnego, wspierającego samodzielność, relacje rówieśnicze, kompetencje społeczne i emocjonalne wychowanków, a także integrację dzieci pełnosprawnych i z niepełnosprawnościami. Budowa nowoczesnego, bezpiecznego placu zabaw, w którym urządzenia (huśtawki, piaskownice, panele edukacyjne) są dostępne dla dzieci o różnej sprawności fizycznej.

	Zastosowanie nawierzchni bezpiecznych (amortyzujących upadki), które jednocześnie umożliwiają swobodne poruszanie się dzieciom na wózkach lub z balkonikami. Modernizacja i rozwój placów zabaw w Przedszkolu nr 1 i nr 2 poprzez wymianę i konserwację urządzeń rekreacyjnych, rozbudowę o nowe zestawy dostosowane do różnych grup wiekowych, wprowadzenie elementów integracyjnych i dostępnych dla dzieci o zróżnicowanych potrzebach oraz promocję aktywności ruchowej i zabawy integracyjnej w bezpiecznym, nowoczesnym środowisku. Celem jest zwiększenie bezpieczeństwa i funkcjonalności przestrzeni rekreacyjnych przy Przedszkolu nr 1 i 2. Promowanie aktywności fizycznej i zdrowego stylu życia wśród dzieci. Poprawa estetyki i trwałości infrastruktury przedszkolnej.
	Kierunek działania
	• Stworzenie oddziału w przedszkolu/ach miejskim/ich dla dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, doposażenie w nowoczesne pomoce dydaktyczne i terapeutyczne. W wyniku ogłoszonej rekrutacji zostanie podjęta decyzja, czy takie oddziały w przedszkolach zostaną utworzone. • Zwiększenie dostępności edukacji przedszkolnej dla dzieci z niepełnosprawnościami i o zróżnicowanych potrzebach rozwojowych. • Wzmocnienie akceptacji wśród dzieci, kształtowanie umiejętności społecznych i empatii. • Trwałe dostosowanie infrastruktury przedszkola do standardów dostępności i ergonomii. • Wzrost zaufania i satysfakcji rodziców wobec przedszkola jako placówki przyjaznej i otwartej na potrzeby wszystkich dzieci. • Poprawa warunków nauki, bezpieczeństwa i komfortu psychofizycznego wszystkich dzieci uczęszczających do przedszkola. • Inwestycja w infrastrukturę przedszkolną ma na celu stworzenie lokalnego centrum edukacji włączającej, które zatrzyma mieszkańców Gminy Żnin w lokalnym systemie oświaty. Kluczowe elementy działania obejmują: likwidację barier architektonicznych w Przedszkolu nr 2 tj. budowa i modernizacja schodów. Przebudowa ciągów komunikacyjnych i dostosowanie ich do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami. Zapewni to pełną dostępność budynku i bezpieczne przemieszczanie się wychowanków. • Wzbogacenie placów zabaw o elementy stymulujące zmysły: dotyk (różnorodne faktury), słuch (zewnętrzne instrumenty muzyczne, np. ksylofony), wzrok (kontrastowe barwy).
	Wskaźniki
	• Mierzymy liczbę sal (np. gabinet logopedyczny, sala Integracji Sensorycznej, sala doświadczania świata), które zostały w pełni wyposażone w nowoczesne pomoce dydaktyczne i terapeutyczne. Utworzenie i doposażenie min. 2 nowych/zmodernizowanych stanowisk terapeutycznych do końca 2031 r. • Wskaźnik zero-jedynkowy potwierdzający zakończenie kluczowych prac: budowy nowoczesnych schodów z podjazdami/windami oraz dostosowania ciągów komunikacyjnych. • Wskaźnik mierzący realne zwiększenie oferty edukacyjnej. Jeśli rekrutacja wykaże zapotrzebowanie, mierzymy liczbę dzieci z orzeczeniami, które znalazły miejsce w gminnym przedszkolu zamiast szukać pomocy poza gminą.

	• Po zakończeniu modernizacji przeprowadzimy anonimową ankietę wśród rodziców i nauczycieli. Zapytamy o komfort, bezpieczeństwo na schodach/placu zabaw oraz przydatność nowych pomocy terapeutycznych. • Liczba placów zabaw (PM 1 i PM 2) spełniających normy bezpieczeństwa oraz posiadających certyfikowane urządzenia dostępne dla dzieci o różnej sprawności.
	Kto jest odpowiedzialny
	Dyrektorzy Przedszkoli Miejskich nr 1 i nr 2 w Żninie CUWiZO
	Finansowanie
	Środki zewnętrzne i własne Gminy Żnin
	Termin realizacji
	Do końca 2031
	Cel operacyjny
III	**Modernizacja boiska szkolnego przy Szkole Podstawowej nr 5 w Żninie wraz z budową bieżni i skoczni w dal**
	Opis działania
	Celem jest budowa nowoczesnego boiska wielofunkcyjnego przy Szkole Podstawowej nr 5 w Żninie, które umożliwi prowadzenie zajęć sportowych w bezpiecznych i atrakcyjnych warunkach oraz zwiększy zaangażowanie uczniów w aktywność fizyczną.
	Kierunek działania
	1. Opracowanie kompletnej dokumentacji technicznej i projektowej wraz z kosztorysem inwestorskim. 2. Aktywne pozyskiwanie funduszy zewnętrznych
	Wskaźniki
	• Udział zajęć wychowania fizycznego realizowanych na nowym obiekcie w stosunku do całkowitego czasu zajęć sportowych w szkole. Wartość docelowa minimum 30% średniorocznego wymiaru godzin wychowania fizycznego oraz zajęć pozalekcyjnych (SKS) będzie odbywać się na nowoczesnej infrastrukturze zewnętrznej (z uwzględnieniem sezonowości). • Wzrost liczby zorganizowanych wydarzeń sportowych i rekreacyjnych rocznie co najmniej o 30%.
	Kto jest odpowiedzialny
	Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 5 w Żninie Wydział Inwestycji i Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miejskiego w Żninie
	Finansowanie
	Środki zewnętrzne i własne Gminy Żnin
	Termin realizacji
	Do końca 2031 r.

CEL STRATEGICZNY: PODNOSZENIE JAKOŚCI KSZTAŁCENIA I KOMPETENCJI KLUCZOWYCH W PLACÓWKACH OŚWIATOWYCH NA TERENIE GMINY ŻNIN

	Cel operacyjny
I	**Rozszerzenie oferty edukacyjnej w placówkach oświatowych**
	Opis działania
	Celem działania jest zapewnienie dzieciom z niepełnosprawnościami oraz innym wychowankom o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych warunków do wszechstronnego rozwoju, integracji i uczestnictwa w życiu przedszkolnym i szkolnym.
	Kierunek działania
	Rozszerzenie oferty edukacyjnej i terapeutycznej: prowadzenie dodatkowych zajęć terapeutycznych (logopedia, integracja sensoryczna, terapia pedagogiczna, muzykoterapia) Doposażenie przedszkola w pomoce dydaktyczne i sprzęt wspomagający. Podniesienie kompetencji kadry pedagogicznej w zakresie edukacji włączającej i terapii dzieci z niepełnosprawnościami poprzez szkolenia, warsztaty i współpracę ze specjalistami. Celem jest poszerzenie oferty edukacyjno-terapeutycznej. Wzmocnienie jakości i dostępności edukacji włączającej na terenie Gminy. Pozytywne postrzeganie Gminy jako miejsca wspierającego różnorodność i równe szanse.
	Wskaźniki
	• Objęcie wsparciem 100% dzieci wymagających pomocy (zgodnie z orzeczeniami i opiniami), niezależnie od zmian demograficznych
	Kto jest odpowiedzialny
	Dyrektorzy Przedszkola Miejskiego nr 1 w Gminie Żnin i Przedszkola Miejskiego nr 2 w Żninie CUWIZO
	Finansowanie
	Środki zewnętrzne i własne Gminy Żnin
	Termin realizacji
	Cały okres trwania strategii edukacji Gminy Żnin na lata 2026 - 2031
	Cel operacyjny
II	**Wsparcie rozwoju kompetencji kluczowych uczniów (cyfrowe, matematyczne, językowe, społeczne), wdrażanie innowacyjnych programów nauczania i metod pracy w celu poprawy wyników egzaminu ósmoklasisty.**
	Opis działania

	Celem jest konsekwentne zwiększanie jakości kształcenia w szkołach Gminy Żnin, ze szczególnym naciskiem na przedmioty egzaminacyjne. Działania skupią się na indywidualizacji pracy z uczniem, doskonaleniu metod dydaktycznych nauczycieli, rozwijaniu kompetencji poznawczych, analitycznych i kreatywnych uczniów oraz budowaniu kultury pracy opartej na współpracy i wymianie doświadczeń. Działania będą skupione na rozwijaniu kompetencji nauczycieli w zakresie stosowania metod angażujących (np. praca projektowa, odwrócona lekcja, elementy tutoringu), a także na wdrażaniu innowacji pedagogicznych wspierających uczniów zarówno z trudnościami edukacyjnymi, jak i tych uzdolnionych. W efekcie nauczanie stanie się bardziej zróżnicowane, praktyczne i motywujące. Projekt zakłada też stworzenie grupy eksperckiej złożonej z egzaminatorów OKE i nauczycieli-praktyków, która będzie analizować arkusze egzaminacyjne, błędy uczniów i opracowywać rekomendacje dla szkół. Celem jest podniesienie jakości procesu dydaktycznego poprzez wprowadzanie nowoczesnych, aktywizujących metod nauczania oraz indywidualizację pracy z uczniem. **Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów mających trudności w nauce** poprzez organizację zajęć wyrównawczych, indywidualne wsparcie edukacyjne oraz dostosowanie metod nauczania do potrzeb i możliwości uczniów. **Rozwijanie potencjału uczniów uzdolnionych** poprzez wspieranie ich udziału w konkursach i olimpiadach przedmiotowych oraz tworzenie warunków do osiągania sukcesów edukacyjnych na szczeblu powiatowym i wojewódzkim. **Podnoszenie kompetencji zawodowych nauczycieli** w zakresie stosowania nowoczesnych, zróżnicowanych metod dydaktycznych odpowiadających na potrzeby uczniów.
	Kierunek działania
	1. Organizacja szkoleń i warsztatów dla nauczycieli z zakresu nowoczesnych metod i narzędzi dydaktycznych, dostosowanych do zdiagnozowanych potrzeb poszczególnych szkół. 2. Tworzenie i rozwijanie banku dobrych praktyk, scenariuszy zajęć oraz narzędzi dydaktycznych wspierających efektywne nauczanie i indywidualizację pracy z uczniem. 3. Wdrażanie zróżnicowanych metod nauczania sprzyjających aktywnemu udziałowi uczniów w procesie dydaktycznym, pracy zespołowej oraz rozwijaniu kompetencji komunikacyjnych. 4. Systematyczna analiza wyników egzaminów zewnętrznych oraz wykorzystywanie jej wyników do planowania i modyfikowania działań dydaktycznych.
	Wskaźniki
	• Osiągnięcie co najmniej 90% średniej wojewódzkiej z każdego przedmiotu • Utrzymanie wysokiego poziomu uczestnictwa w konkursach • Objęcie wsparciem 85% uczniów z rozpoznanymi trudnościami edukacyjnymi • Liczba spotkań grup eksperckich ds. egzaminów z danego przedmiotu– min. 4 rocznie. • Liczba nauczycieli uczestniczących w szkoleniach z nowoczesnych metod – min. 70% kadry pedagogicznej do 2030 r.
	Kto jest odpowiedzialny

	Dyrektorzy szkół podstawowych na terenie Gminy Żnin CUWIZO
	Finansowanie
	Środki zewnętrzne i własne Gminy Żnin
	Termin realizacji
	Cały okres trwania strategii edukacji Gminy Żnin na lata 2026 - 2031
	Cel operacyjny
III	**Wzmocnienie współpracy szkół i przedszkoli z lokalnymi przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi**
	Opis działania
	Celem jest zbudowanie trwałych relacji między szkołami Gminy Żnin a lokalnym środowiskiem gospodarczym i społecznym. Współpraca ma służyć lepszemu przygotowaniu uczniów do świadomego wyboru zawodu oraz poznaniu realiów lokalnego rynku pracy. Działania będą obejmować cykliczne targi zawodów, spotkania z przedstawicielami różnych profesji, wizyty studyjne w zakładach pracy oraz rozwijanie przedmiotu „Doradztwo zawodowe" w kierunku większej praktyczności i kontaktu z rzeczywistością zawodową.
	Kierunek działania
	1. Organizacja targów zawodów z udziałem szkół, firm i organizacji pozarządowych. 2. Zapraszanie lokalnych przedsiębiorców i rodziców do prowadzenia warsztatów i prelekcji o zawodach. 3. Wizyty studyjne i wyjścia terenowe do zakładów pracy oraz instytucji publicznych. 4. Rozwijanie przedmiotu „Doradztwo zawodowe" o elementy praktyczne, projekty i spotkania branżowe. 5. Współpraca z NGO i instytucjami rynku pracy (np. urząd pracy, cech rzemiosł, fundacje edukacyjne) przy realizacji programów doradczych. 6. Opracowanie bazy kontaktów i partnerstw szkół z firmami i organizacjami. Celem jest poznanie realiów lokalnego rynku pracy przez uczniów.
	Wskaźniki
	• Liczba zorganizowanych spotkań / warsztatów/ wizyt studyjnych w zakładach pracy – min. 2 w roku szkolnym. • Liczba aktywnych partnerów lokalnych (firm / NGO) współpracujących ze szkołami i przedszkolami – min. 10 do 2028 r. • Poziom satysfakcji uczniów z zajęć doradczych – min. średnia z ocen 4,1.
	Kto jest odpowiedzialny
	Dyrektorzy szkół podstawowych i przedszkoli CUWIZO
	Finansowanie
	Środki własne Gminy Żnin
	Termin realizacji
	Do końca 2028

	Cel operacyjny
IV	**Podnoszenie kompetencji językowych uczniów i nauczycieli poprzez realizację projektów i wymian międzynarodowych szkół.**
	Opis działania
	Współpraca międzynarodowa stanowi narzędzie podnoszenia jakości kształcenia poprzez realne zastosowanie języków obcych w praktyce komunikacyjnej. Działania obejmują nawiązywanie kontaktów ze szkołami partnerskimi z krajów Unii Europejskiej, w miarę możliwości i potrzeb indywidualnych szkoły przygotowanie i realizacja programów służących wymianie uczniów. Priorytetem będzie tworzenie środowiska sprzyjającego nauce języków obcych – poprzez autentyczny kontakt międzykulturowy, współpracę projektową i wdrażanie innowacyjnych metod dydaktycznych.
	Kierunek działania
	1. Identyfikacja potencjalnych szkół partnerskich w krajach UE i nawiązanie współpracy. 2. Organizacja wymian i mobilności edukacyjnych dla uczniów i nauczycieli. 3. Celem jest podniesienie kompetencji językowych uczniów i nauczycieli, zwiększenie otwartości kulturowej i umiejętności komunikacji międzykulturowej,
	Wskaźniki
	1. Liczba szkół partnerskich, z którymi nawiązano współpracę – min. 2. 2. Wzrost motywacji uczniów do nauki języków obcych (ankiety, obserwacje).
	Kto jest odpowiedzialny
	Dyrektorzy i nauczyciele szkół podstawowych, rada rodziców, samorząd uczniowski.
	Finansowanie
	Środki zewnętrzne i własne Gminy Żnin
	Termin realizacji
	Do końca 2031 r.
	Cel operacyjny
V	**Rozwijanie zainteresowań i uzdolnień uczniów poprzez tworzenie w szkołach podstawowych kół tematycznych i zajęć pozalekcyjnych.**
	Opis działania
	Program ma na celu stworzenie przyjaznego środowiska edukacyjnego, które wspiera naturalną ciekawość uczniów, rozwija ich zdolności oraz pobudza do twórczego myślenia. W ramach działań szkoły opracują ankietę diagnozującą zainteresowania uczniów, aby zaplanować ofertę zajęć odpowiadającą ich realnym potrzebom. Koła zainteresowań staną się przestrzenią do rozwijania pasji, wyobraźni i kompetencji kluczowych — w tym przedsiębiorczości, kreatywności i umiejętności współpracy. Program zakłada również współpracę z lokalnym środowiskiem biznesowym i instytucjami kultury, które mogą wspierać rozwój innowacyjnych działań w szkołach.

	Kierunek działania
	1. Opracowanie i przeprowadzenie ankiety wśród uczniów w celu zbadania zainteresowań i oczekiwań dotyczących kółek tematycznych. 2. Utworzenie w każdej szkole co najmniej jednego koła zainteresowań, odpowiadających rozpoznanym potrzebom, chyba, że w szkole nie zostały zidentyfikowane żadne potrzeby na etapie diagnozy. 3. Rozwinięcie zainteresowań, pasji i kreatywności uczniów.
	Wskaźniki
	• Liczba szkół, w których przeprowadzono ankietę i analizę potrzeb uczniów – 100% szkół • Liczba nowo utworzonych kół zainteresowań (min. jedno w każdej szkole do roku szkolnego 2028/2029).
	Kto jest odpowiedzialny
	Dyrektorzy szkół podstawowych
	Finansowanie
	Środki zewnętrzne i własne Gminy Żnin
	Termin realizacji
	Cały okres trwania strategii lata 2026 - 2031

CEL STRATEGICZNY: DBANIE O ROZWÓJ OSOBISTY I DOBROSTAN PSYCHICZNY NAUCZYCIELI, PRZECIWDZIAŁANIE WYPALENIU ZAWODOWEMU

	Cel operacyjny
I	**Kształtowanie postawy troski o siebie jako elementu profesjonalizmu nauczyciela**
	Opis działania
	Wyniki diagnozy przeprowadzonej wśród nauczycieli i dyrektorów szkół na terenie Gminy wskazują na potrzebę wspierania nauczycieli w budowaniu równowagi psychicznej, samoświadomości i troski o własny rozwój. Diagnoza przeprowadzona wśród nauczycieli wykazała, że wypalenie zawodowe jest – zaraz po niskim wynagrodzeniu – najczęściej wskazywanym wyzwaniem w pracy w oświacie. Respondenci podkreślili znaczenie kompetencji osobistych i społecznych, które sprzyjają dobrostanowi – takich jak skuteczna komunikacja, zarządzanie emocjami i czasem, umiejętność wyznaczania granic oraz korzystania z dostępnych form wsparcia, w tym mentoringu. Równie istotne okazało się rozwijanie umiejętności refleksyjnego podejścia do własnej pracy, doskonalenie kompetencji zawodowych (m.in. w zakresie prawa oświatowego i nowych technologii, w tym narzędzi sztucznej inteligencji) oraz budowanie kultury współpracy opartej na wzajemnym zaufaniu i empatii.

	Kierunek działania
	1. Szkolenia, warsztaty i działania integrujące zespół, sprzyjające rozumieniu własnych emocji, potrzeb i granic. 2. Tworzenie kultury wsparcia w środowisku szkolnym – budowanie relacji opartych na zaufaniu, współpracy i otwartości na rozmowę o trudnościach zawodowych. 3. Rozwijanie umiejętności korzystania z dostępnych zasobów – mentoring, superwizja, grupy wsparcia, konsultacje psychologiczne, coaching. 4. Wzrost poczucia satysfakcji zawodowej i sprawczości wśród nauczycieli.
	Wskaźniki
	• Liczba zorganizowanych szkoleń i warsztatów z zakresu zdrowia psychicznego, dydaktyki, komunikacji, prawa i nowych technologii - min. 2 rocznie. • Wskaźnik jakościowy - wyniki ankiet ewaluacyjnych dotyczących poziomu satysfakcji zawodowej, stresu i dobrostanu.
	Kto jest odpowiedzialny
	Dyrektorzy szkół podstawowych i przedszkoli
	Finansowanie
	Środki zewnętrzne i własne Gminy Żnin
	Termin realizacji
	Do 2029 r.
	Cel operacyjny
II	**Wdrożenie systemu skutecznej komunikacji w środowisku szkolnym, zapewniający sprawny przepływ informacji między nauczycielami, uczniami, rodzicami i dyrekcją.**
	Opis działania
	Przeprowadzona diagnoza wśród nauczycieli, rodziców i dyrektorów szkół wykazała, że trudności komunikacyjne stanowią źródło napięć i nieporozumień w środowisku szkolnym. Niespójne przekazy, brak jasnych zasad porozumiewania się oraz niedostateczne kompetencje komunikacyjne prowadzą do obniżenia zaufania i ograniczają współpracę między wszystkimi uczestnikami życia szkoły. Wdrożenie systemu skutecznej komunikacji ma na celu stworzenie przejrzystych, empatycznych i wzajemnie zrozumiałych kanałów dialogu. Działania obejmą rozwijanie kompetencji interpersonalnych nauczycieli, uczniów i rodziców, promowanie kultury otwartości i współpracy, a także wprowadzenie nowoczesnych narzędzi usprawniających przepływ informacji. W efekcie komunikacja w szkole stanie się narzędziem budowania wspólnoty opartej na zaufaniu, szacunku i odpowiedzialności.
	Kierunek działania

	Organizacja cyklicznych szkoleń i warsztatów dla nauczycieli oraz dyrektorów w zakresie: • komunikacji empatycznej i konstruktywnego dialogu, • mediacji i rozwiązywania konfliktów, • prowadzenia trudnych rozmów, • aktywnego słuchania i udzielania informacji zwrotnej. Prowadzenie warsztatów dla rodziców wspierających rozwój umiejętności wychowawczych i emocjonalnych, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy ze szkołą i wspierania dziecka. Wdrożenie regularnych form komunikacji między wszystkimi uczestnikami życia szkolnego – takich jak dyżury konsultacyjne, spotkania otwarte. Celem będzie wzrost jakości komunikacji i współpracy między wszystkimi uczestnikami życia szkolnego. Nauczyciele, uczniowie i rodzice rozwiną kompetencje interpersonalne sprzyjające budowaniu zaufania i empatii. Zmniejszy się liczba konfliktów i nieporozumień wynikających z błędów komunikacyjnych.
	Wskaźniki
	Co najmniej 70% nauczycieli i dyrektorów weźmie udział w cyklicznych szkoleniach z zakresu komunikacji i mediacji do 2030 r.
	Kto jest odpowiedzialny
	Dyrektorzy szkół podstawowych i przedszkoli
	Finansowanie
	Środki zewnętrzne i własne Gminy Żnin
	Termin realizacji
	Do 2030 r.

CEL STRATEGICZNY: WZMOCNIENIE DOBROSTANU PSYCHICZNEGO UCZNIÓW

	Cel operacyjny
I	**Rozszerzenie zespołów specjalistów szkolnych (psychologów, pedagogów, terapeutów) w celu zapewnienia skutecznego wsparcia emocjonalnego uczniów do 2031 r.**
	Opis działania
	Diagnoza przeprowadzona wśród dyrektorów i nauczycieli wykazała, że jednym z największych wyzwań współczesnej szkoły jest wzrost liczby uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE), pogarszający się stan zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży oraz trudności z motywowaniem uczniów do nauki. Wskazuje to jednoznacznie na potrzebę rozszerzenia zakresu wsparcia psychologiczno-pedagogicznego w szkołach oraz zwiększenia dostępności specjalistów.

	Działania podejmowane w latach 2026–2031 będą koncentrować się na zwiększeniu liczby etatów specjalistów powyżej minimum ustawowego oraz na zwiększeniu dostępności pomocy psychologicznej dla uczniów i rodziców. W miarę możliwości i potrzeby zostaną wprowadzone popołudniowe dyżury specjalistów – dostępne po zakończeniu zajęć lekcyjnych, tak aby umożliwić konsultacje zarówno uczniom, jak i rodzicom. Działania te mają na celu stworzenie w szkołach środowiska wspierającego dobrostan, wczesne reagowanie na kryzysy i budowanie relacji opartych na zaufaniu oraz poczuciu bezpieczeństwa.
	Kierunek działania
	Zwiększenie zatrudnienia psychologów, pedagogów, pedagogów specjalnych, terapeutów i logopedów powyżej minimalnych wymagań w zależności od indywidualnych potrzeb szkół Organizacja popołudniowych dyżurów specjalistów w szkołach o najwyższych wskaźnikach potrzeb – dostępnych dla uczniów i rodziców. Rozszerzenie współpracy z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, ośrodkami wsparcia zdrowia psychicznego i organizacjami pozarządowymi. Szkolenia dla nauczycieli w zakresie rozpoznawania sygnałów kryzysu psychicznego, reagowania i kierowania uczniów do specjalistów. Realizacja programów profilaktycznych rozwijających kompetencje emocjonalne uczniów – warsztaty radzenia sobie ze stresem, emocjami, komunikacją i relacjami rówieśniczymi. Prowadzenie działań promujących zdrowie psychiczne i dobrostan – np. tygodnie zdrowia psychicznego, kampanie edukacyjne, dni empatii.
	Wskaźniki
	Co najmniej 50% szkół na terenie Gminy poprowadzi regularne dyżury specjalistów (psychologa, pedagoga, terapeuty) po zajęciach lekcyjnych do 2031 r. Wzrost liczby etatów specjalistów (psychologów, pedagogów, pedagogów specjalnych i terapeutów) o co najmniej 10% powyżej wymaganego minimum, w zależności od potrzeb konkretnych placówek.
	Kto jest odpowiedzialny
	CUWIZO Dyrektorzy szkół podstawowych
	Finansowanie
	Środki zewnętrzne i środki własne Gminy Żnin
	Termin realizacji
	Do 2031 r.
	Cel operacyjny
II	**Rozszerzenie współpracy szkół z seniorami, organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami działającymi na terenie Gminy**
	Opis działania
	Diagnoza przeprowadzona wśród nauczycieli, rodziców i dyrektorów szkół wykazała, że jednym z głównych wyzwań wychowawczych jest rosnące uzależnienie uczniów od smartfonów i mediów

społecznościowych oraz towarzyszące mu zjawiska, takie jak hejt, cyberprzemoc i izolacja społeczna. Uczniowie coraz częściej spędzają czas online kosztem bezpośrednich relacji, empatii i aktywności społecznej, co prowadzi do osłabienia więzi międzyludzkich, trudności w komunikacji oraz obniżonego poczucia bezpieczeństwa.

Rozwijanie współpracy szkół z lokalnymi organizacjami społecznymi, stowarzyszeniami i środowiskiem senioralnym ma na celu przeciwdziałanie tym zjawiskom poprzez tworzenie przestrzeni do międzypokoleniowego dialogu, wspólnego działania i budowania postaw prospołecznych. Takie inicjatywy wzmacniają poczucie przynależności, rozwijają empatię i uczą odpowiedzialnego korzystania z technologii.

Kierunek działania

Realizacja projektów międzypokoleniowych – wspólne inicjatywy uczniów i seniorów (warsztaty, spotkania, działania artystyczne, wolontariat), rozwijające empatię, kulturę dialogu i wzajemny szacunek.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi i instytucjami kultury przy organizacji działań profilaktycznych dotyczących cyberprzemocy, hejtu i higieny cyfrowej.

Włączanie tematów odpowiedzialnego korzystania z Internetu i mediów społecznościowych do godzin wychowawczych i programów profilaktycznych.

Budowanie sieci współpracy między szkołami a lokalnymi organizacjami i środowiskiem senioralnym, umożliwiającej wymianę doświadczeń i wspólne planowanie działań wychowawczych.

Wskaźniki

- Co najmniej 2 inicjatywy rocznie z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami i środowiskiem senioralnym.

Kto jest odpowiedzialny

Dyrektorzy szkół podstawowych i przedszkoli oraz nauczyciele

Finansowanie

Środki zewnętrzne i własne Gminy Żnin

Termin realizacji

Do 2030 r.

Cel operacyjny

III **Poprawa bezpieczeństwa wśród uczniów**

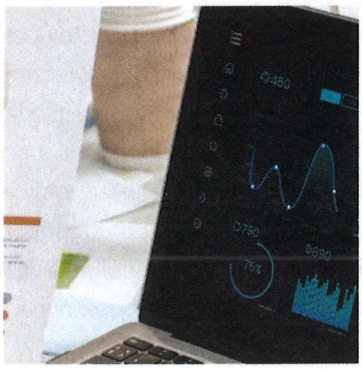
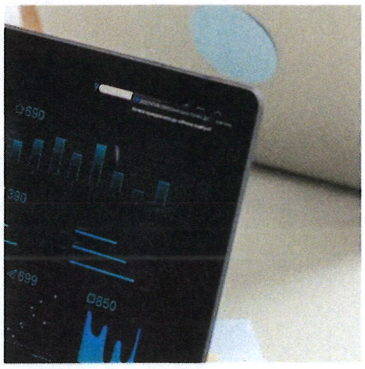
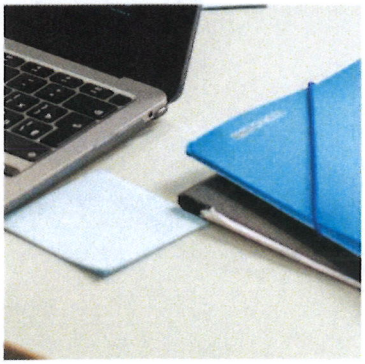
Opis działania

Bezpieczeństwo uczniów w szkole to nie tylko brak zagrożeń fizycznych, ale również poczucie akceptacji, szacunku i wsparcia ze strony rówieśników oraz dorosłych.

Wyniki przeprowadzonych badań jakościowych i ilościowych w szkołach Gminy Żnin wykazały, że uczniowie bardzo silnie podkreślają potrzebę bezpieczeństwa w środowisku szkolnym, zarówno emocjonalnego, jak i fizycznego.

	Blisko 40% badanych uczniów przyznała, że doświadczyła w szkole sytuacji niebezpiecznych ze strony rówieśników, takich jak nękanie w toaletach, bicie, popychanie, przezywanie czy wyśmiewanie.
	Kierunek działania
	1. Wzmocnienie dyżurów nauczycieli na korytarzach i terenach wspólnych – wprowadzenie modelu dyżurów podwójnych (dwóch nauczycieli) oraz włączenie uczniów najstarszych klas do pełnienia roli „asystentów bezpieczeństwa". 2. Włączenie uczniów starszych klas w działania pomocowe i profilaktyczne – wspieranie młodszych uczniów, reagowanie na trudne sytuacje, organizowanie wspólnych inicjatyw – za udział w tych działaniach uczniowie otrzymują punkty w ramach szkolnego wolontariatu, potwierdzające ich społeczne zaangażowanie. 3.Budowanie kultury współodpowiedzialności – przygotowanie uczniów starszych klas do reagowania na sytuacje ryzykowne, wspierania młodszych i promowania zasad wzajemnego szacunku. 4. Ograniczanie nadmiernej rywalizacji w procesie nauczania na rzecz współpracy, empatii i wsparcia – poprzez wprowadzanie metod zespołowych i projektowych. 5. Wprowadzenie oceny dla uczniów za współpracę i zaangażowanie – wzmacnianie wartości współdziałania i odpowiedzialności w społeczności szkolnej. 6. Wdrażanie działań profilaktycznych i wychowawczych przeciwdziałających przemocy rówieśniczej, agresji i wykluczeniu.
	Wskaźniki
	Objęcie 50% szkół w gminie systemem podwójnych dyżurów nauczycielskich w najbardziej strategicznych godzinach do 2028 r.
	Kto jest odpowiedzialny
	Dyrektorzy szkół podstawowych i nauczyciele
	Finansowanie
	Środki zewnętrzne i własne Gminy Żnin
	Termin realizacji
	Do 2028 r.

MONITORING I EWALUACJA

4.Monitoring i ewaluacja

Zarządzanie realizacją Strategii rozwoju oświaty w Gminie Żnin na lata 2026 – 2031 r. będzie odbywać się poprzez systematyczną ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz ich zgodności z przyjętymi celami strategicznymi i operacyjnymi. Kluczowymi elementami tego procesu będą monitoring i ewaluacja, stanowiące narzędzia wspierające racjonalne, oparte na danych zarządzanie polityką edukacyjną.

Monitoring i ewaluacja pozwolą na bieżące śledzenie postępów we wdrażaniu strategii, identyfikację ewentualnych barier i ryzyk, a także podejmowanie działań korygujących w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne funkcjonowania lokalnego systemu oświaty.

Monitoring

Monitoring realizacji strategii odbywał się będzie jako proces ciągłego i systematycznego gromadzenia oraz analizy danych ilościowych i jakościowych dotyczących realizacji celów, kierunków działań oraz projektów strategicznych. Jego celem będzie ocena stopnia realizacji zaplanowanych działań, ich terminowości oraz zgodności z założeniami strategii.

Monitoring obejmować będzie w szczególności:

- realizację celów strategicznych i operacyjnych strategii,
- stopień wdrażania projektów i programów realizujących cele strategii,
- osiągane produkty i rezultaty w odniesieniu do przyjętych wskaźników.

Proces monitorowania prowadzony będzie w oparciu o:

- dane statystyczne i sprawozdawcze dotyczące funkcjonowania systemu oświaty, w tym dane pochodzące z Systemu Informacji Oświatowej (SIO), Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) oraz innych dostępnych baz danych,
- analizy, raporty i sprawozdania przygotowywane przez jednostki realizujące zadania edukacyjne,
- wskaźniki produktu i rezultatu przypisane do poszczególnych celów i programów strategii.

Monitoring realizacji strategii odbywał się będzie w cyklach rocznych w odniesieniu do celów operacyjnych, natomiast co dwa lata sporządzane będą zbiorcze sprawozdania z realizacji strategii. Sprawozdania te będą zawierać informacje dotyczące stopnia realizacji celów, postępu rzeczowego i finansowego projektów oraz osiąganych efektów.

Wyniki monitoringu stanowić będą podstawę do podejmowania decyzji zarządczych, w tym modyfikacji harmonogramów działań, uruchamiania działań naprawczych lub aktualizacji kierunków rozwoju jednostką opracowującą dokument będzie CUWIZO.

Ewaluacja

Ewaluacja strategii będzie miała na celu ocenę jakości, skuteczności i efektywności podejmowanych działań oraz ich wpływu na rozwój lokalnego systemu edukacji. Ewaluacja odpowiadać będzie na pytanie, w jakim stopniu realizacja strategii przyczynia się do osiągania założonych celów oraz rozwiązywania zdiagnozowanych problemów rozwojowych.

Proces ewaluacji prowadzony będzie na trzech etapach:

- **Ewaluacja ex-ante** – realizowana przed wdrożeniem strategii, polegająca na ocenie jej spójności wewnętrznej, zgodności z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu oraz adekwatności zaproponowanych działań do zidentyfikowanych potrzeb i wyzwań.
- **Ewaluacja mid-term (on-going)** – prowadzona w trakcie realizacji strategii, umożliwiająca bieżącą ocenę postępów, jakości realizowanych działań oraz identyfikację potencjalnych problemów i ryzyk. Jej wyniki pozwolą na wprowadzanie korekt i usprawnień w trakcie wdrażania strategii.

- **Ewaluacja ex-post** – realizowana po zakończeniu okresu obowiązywania strategii, obejmująca ocenę osiągniętych efektów, trwałości rezultatów oraz identyfikację nieprzewidzianych skutków wdrażanych działań. Ewaluacja ta posłuży także do sformułowania rekomendacji dla kolejnych dokumentów strategicznych.

Ewaluacja prowadzona będzie w oparciu o analizę wskaźników, dokumentów sprawozdawczych, danych statystycznych oraz, w miarę potrzeb, badania jakościowe i ilościowe, w tym opinie interesariuszy systemu edukacji Jednostką odpowiedzialną za realizację jest CUWIZO.

Wykorzystanie wyników monitoringu i ewaluacji

Wyniki monitoringu i ewaluacji będą wykorzystywane jako narzędzie wspierające podejmowanie decyzji strategicznych i operacyjnych, doskonalenie jakości działań edukacyjnych oraz zapewnienie spójności realizowanej strategii z długofalowymi celami rozwoju lokalnego. System monitoringu i ewaluacji stanowić będzie tym samym integralny element zarządzania strategią, sprzyjający jej skutecznej i elastycznej realizacji.

ZAŁĄCZNIKI

SYSTEM OŚWIATY Z PERSPEKTYWY DYREKTORÓW, NAUCZYCIELI, SPECJALISTÓW, RODZICÓW, UCZNIÓW

5. System oświaty w Gminie Żnin z perspektywy dyrektorów, nauczycieli, specjalistów, rodziców, uczniów

5.1. Perspektywa dyrektorów, nauczycieli, specjalistów

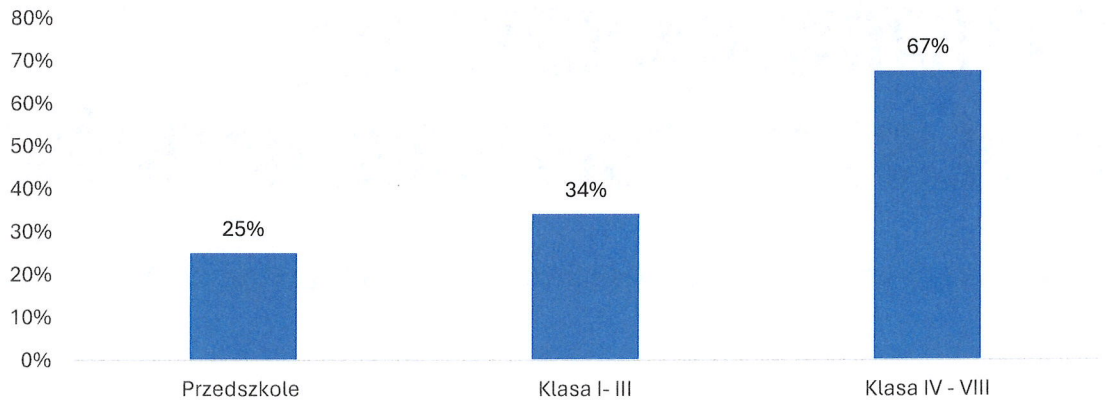
Metryczka

Płeć	
Kobieta	82%
Mężczyzna	10%
Nie chcę podawać	8%
Wiek	
Poniżej 30 lat	5%
31 - 40- lat	26%
41 - 50 lat	42%
51 - 60 lat	21%
powyżej 60 lat	6%
Staż pracy	
0 - 1 rok	2%
2 - 5 lat	8%
6 - 10 lat	10%
11 - 20 lat	30%
21 - 30 lat	27%
powyżej 30 lat	23%

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

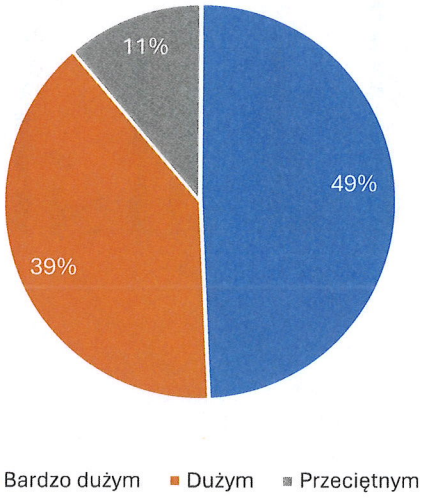
Badana grupa to głównie kobiety w wieku 40–55 lat, z długim stażem pracy.

Wykres 3. Poziom edukacji, na którym Pan/Pani uczy

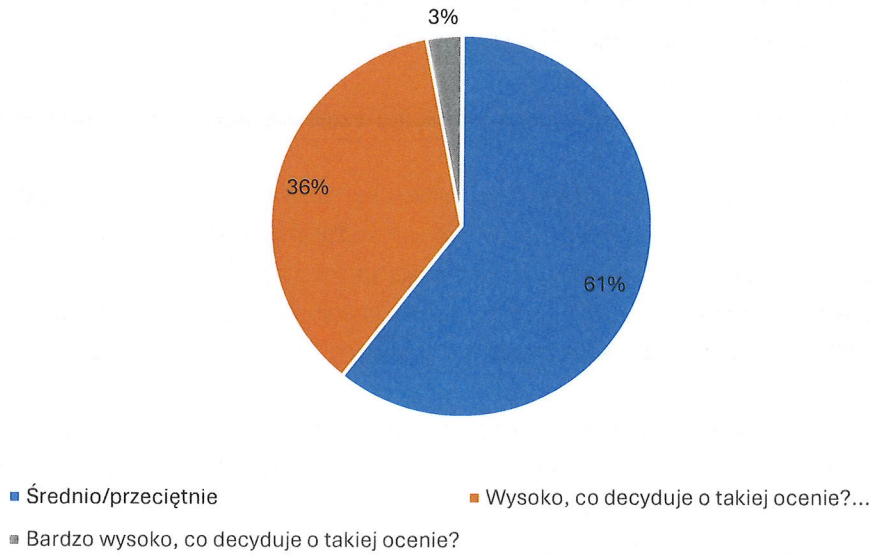
Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Wykres 4. W jakim stopniu w Pana/i ocenie placówka odpowiada na potrzeby dzieci i rodziców, którzy się do niej zgłaszają?

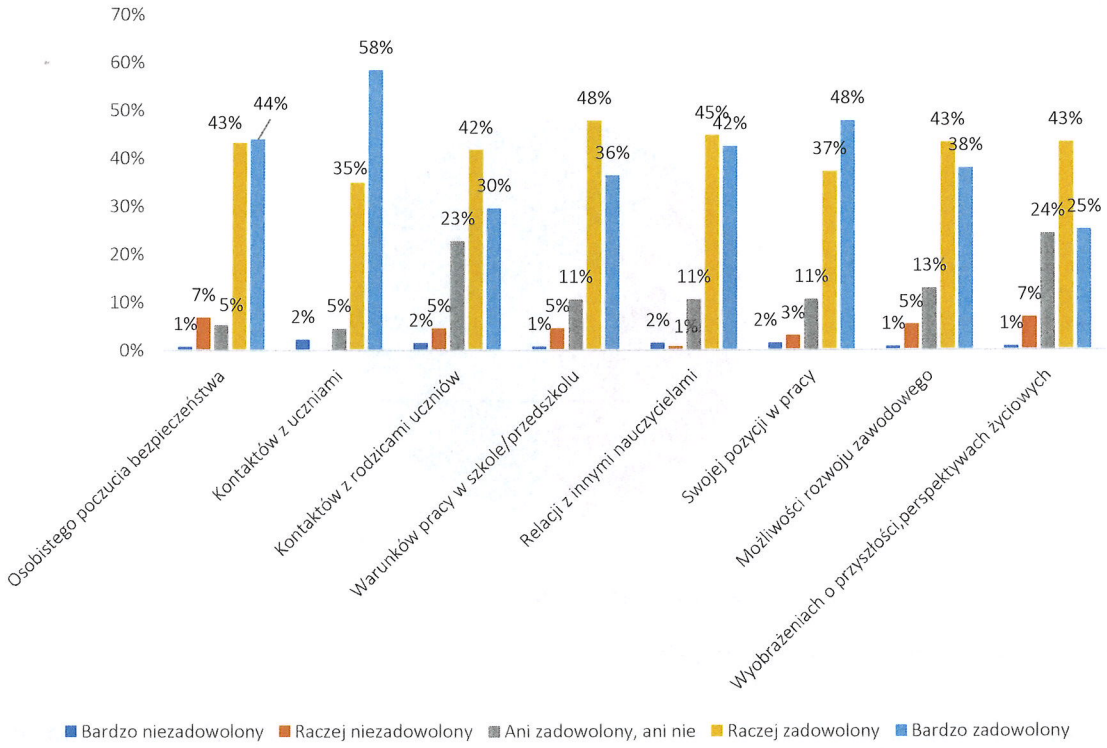
Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Struktura odpowiedzi wskazuje na wyraźnie pozytywną ocenę skuteczności placówek w zakresie zaspokajania potrzeb ich użytkowników – zarówno dzieci, jak i rodziców.
W opinii nauczycieli i dyrektorów placówka placówki bardzo dobrze i dobrze są dopasowane do oczekiwań dzieci i rodziców.
Placówki są oceniane jako w wysokim stopniu odpowiadające na potrzeby dzieci i rodziców — ponad cztery piąte badanych widzi bardzo dobre lub dobre dopasowanie działań do oczekiwań odbiorców.
Wykres 5. *Jak ocenia Pan/i funkcjonowanie oświaty w Gminie Żnin?*

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Wykres 6. Proszę zaznaczyć przy każdym wierszu, na ile jest Pani/Pan zadowolona/zadowolony z:

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Dane pokazują, że w obszarach codziennej pracy (relacje, warunki pracy, kontakty) dominuje wysokie zadowolenie kadry.

Najwyżej oceniane obszary:

- kontakty z uczniami – 93% zadowolenia (35% + 58%)
- osobiste poczucie bezpieczeństwa – 87% (43% + 44%)
- relacje z innymi nauczycielami – 87% (45% + 42%)
- warunki pracy – 84% (48% + 36%)

Pod kątem strategicznym jest to istotny czynnik, kadra czuje się bezpiecznie i dobrze funkcjonuje w relacjach wewnętrznych.

Na umiarkowane zadowolenie kadra i dyrektorzy wskazali w takich obszarach jak: kontakty z rodzicami (wskazuje to na zróżnicowanie doświadczeń w pracy z rodzicami, rosnące trudności wychowawcze, presję, by wypełniać oczekiwania rodziców, które bywają sprzeczne).

Możliwości rozwoju zawodowego — 38% jest „bardzo zadowolonych", a 13% nie potrafi ocenić,

Rozwój i kompetencje kadry pod kątem zmian systemowych i potrzeb stają się jednym z kluczowych czynników.

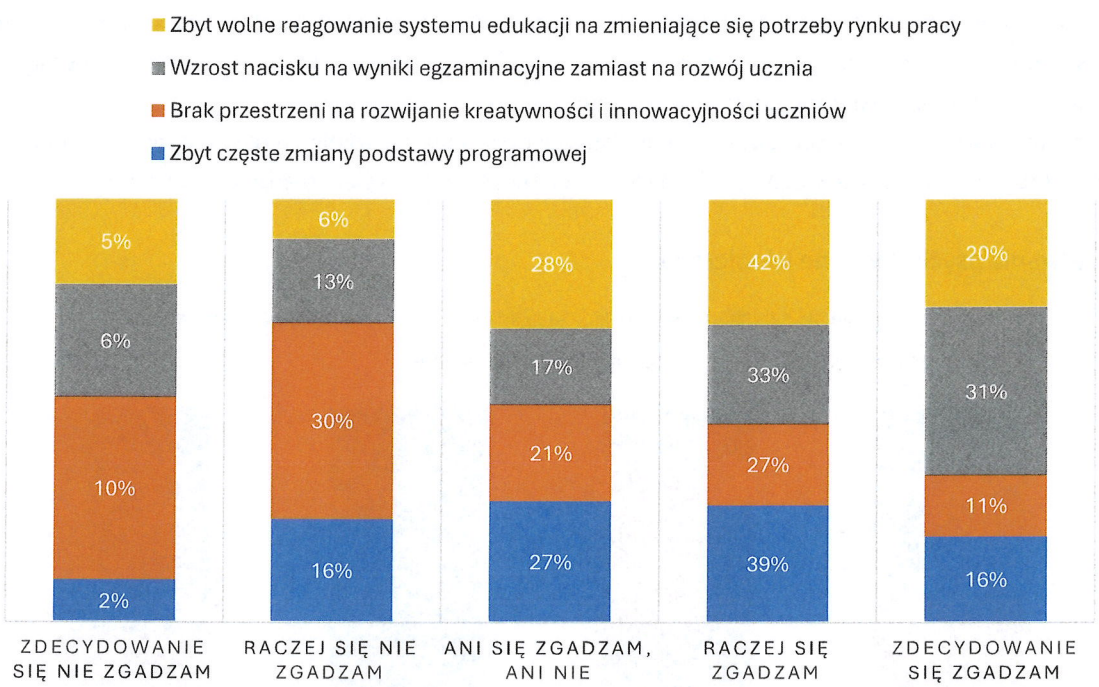
Najmniej zadowoleni nauczyciele i dyrektorzy są z przyszłości w systemie edukacji i perspektyw życiowych. Są niepewni przyszłości, chociażby w kontekście niżu demograficznego, obawa przed likwidacją etatów, brak stabilnych kierunków reform.

Można tu mówić o dwóch poziomach zadowolenia:

- wewnętrzny (szkoła) dobra atmosfera, dobre relacje interpersonalne, wsparcie ze strony współpracowników

- zewnętrzny brak stabilności, niepewność, coraz większe oczekiwania i presja ze strony rodziców, presja na wyniki egzaminacyjne.

Wykres 7. Jakie podstawowe zmiany/wyzwania obserwuje Pani/Pan jako kadra w zakresie edukacji?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Dane przedstawiają cztery kluczowe obszary, w których kadra pedagogiczna dostrzega istotne problemy funkcjonowania systemu edukacji: częstotliwość zmian podstawy programowej, przestrzeń dla kreatywności, nacisk egzaminacyjny oraz tempo dostosowywania się edukacji do rynku pracy.

Zbyt częste zmiany podstawy programowej – problem potwierdzony zdecydowaną większością

55% respondentów zgadza się, że zmiany podstawy są zbyt częste (39% „raczej", 16% „zdecydowanie").

Brak przestrzeni na kreatywność i innowacyjność – opinie silnie różnorodne

To jedyny obszar, w którym nie ma dominującej narracji: 38% zgadza się z tezą, 40% się nie zgadza, 21% pozostaje neutralnych.

Wynik wskazuje na duże zróżnicowanie doświadczeń między placówkami.

Warto zidentyfikować placówki innowacyjne i wykorzystać je jako centra dobrych praktyk, jednocześnie wzmacniając te, które funkcjonują bardziej standardowo.

Nacisk na wyniki egzaminacyjne – problem silnie odczuwany przez kadrę.

Łącznie 64% nauczycieli zgadza się, że wzrost nacisku na wyniki egzaminacyjne wypiera rozwój ucznia.

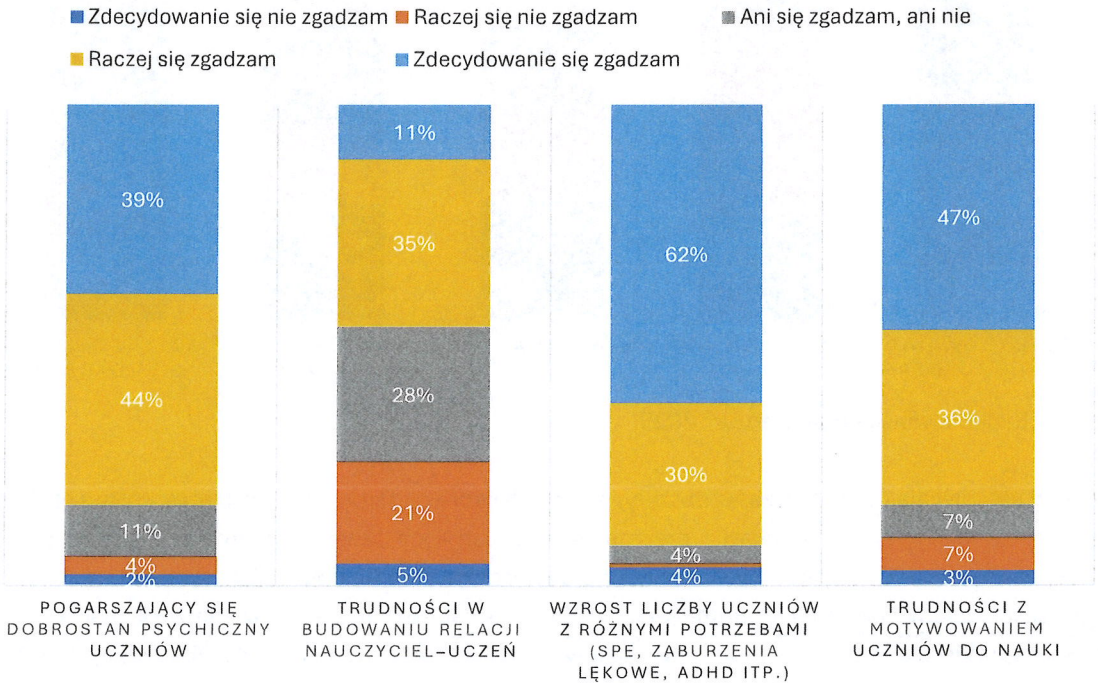
Standaryzacja, zamiast indywidualizacji pracy, uczenie pod testy i egzamin.

strategicznie: placówki mogą wrócić do równowagi poprzez rozwijanie programów wewnętrznych (projekty, tutoring, edukacja emocjonalna), aby zminimalizować skutki presji egzaminacyjnej, szczególnie tam, gdzie jest ona najbardziej destrukcyjna.

Zbyt wolne reagowanie systemu edukacji na potrzeby rynku pracy – najwyższy poziom zgody

Aż 62% badanych zgadza się z tą diagnozą (42% „raczej", 20% „zdecydowanie").
Kadra wskazuje, że szkoły w obecnej formie: nie nadążają za zmianami gospodarczymi, nie przygotowują uczniów do realnych kompetencji przyszłości, funkcjonują w oderwaniu od trendów technologicznych, cyfrowych i społecznych.
Wysoki odsetek odpowiedzi neutralnych (28%) wynika prawdopodobnie z faktu, że problem ten jest postrzegany jako bardziej systemowy niż lokalny, co zmniejsza poczucie bezpośredniego wpływu nauczyciela.
Pod kątem działań strategicznych diagnoza pokazuje, że Gmina powinna modernizować infrastrukturę, inwestować w kompetencje przyszłości, rozwijać współpracę szkół z lokalnymi firmami i instytucjami, realizować zajęcia praktyczne i praktyczne doradztwo.
Dobrym rozwiązaniem byłoby tworzenie przestrzeni do innowacji, szkolenia dla nauczycieli, laboratoria kompetencji, współpraca z lokalnym biznesem, sieciowanie nauczycieli między placówkami.

Wyzwania psychologiczne i społeczne

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Ogromnym problemem, jak pokazują wyniki badań jest *pogarszający się dobrostan psychiczny uczniów* 83% nauczycieli i dyrektorów zgadza się z tym stwierdzeniem (44% „raczej", 39% „zdecydowanie"). Uczniowie mają zaburzenia emocjonalne, skłonność do depresji, lęki, przeciążenia systemowe, obniżoną odporność psychiczną.
Trudności w budowaniu relacji nauczyciel–uczeń –zgadza się: 46% (35% „raczej", 11% „zdecydowanie"), nie zgadza się: 26%, neutralnych: 28%. Opinia zależy od indywidualnych doświadczeń badanych, część działa w środowiskach sprzyjających relacjom, inni badani pracują z grupami o wysokich trudnościach emocjonalnych i społecznych.

Wzrost liczby uczniów o zróżnicowanych potrzebach (SPE, zaburzenia lękowe, ADHD) – 92% zgadza się ze stwierdzeniem (30% „raczej", 62% „zdecydowanie"). W praktyce oznacza to, że każda placówka doświadcza lawinowego wzrostu uczniów wymagających wsparcia specjalistycznego.

To pokrywa się również wynikami z badań jakościowych, gdzie nauczyciele mówią: o „szkołach ogólnodostępnych działających jak filie szkół specjalnych", o braku wystarczającej liczby psychologów, pedagogów, nauczycieli współorganizujących, o przeciążeniu klas uczniami z orzeczeniami.

Trudności z motywowaniem uczniów do nauki – 83% nauczycieli wskazuje na problem (36% „raczej", 47% „zdecydowanie"). Pokazuje to na dzieją się zmianę, dominację bodźców cyfrowych, poprzez dostęp do smartfonów i oglądanie króciutkich filmików; obniżenie wewnętrznej motywacji, trudności z koncentracją, brak cierpliwości przy dążeniu do celu, większe znaczenie nagród natychmiastowych niż długofalowych celów.

Z analizy danych wynika, że:

1. Szkoły stoją w obliczu głębokiego kryzysu dobrostanu psychicznego uczniów.

Wymaga stworzenia *lokalnego systemu wsparcia zdrowia psychicznego dzieci*.

2. Liczba uczniów z SPE i zaburzeniami wzrasta szybciej, niż system jest w stanie reagować.

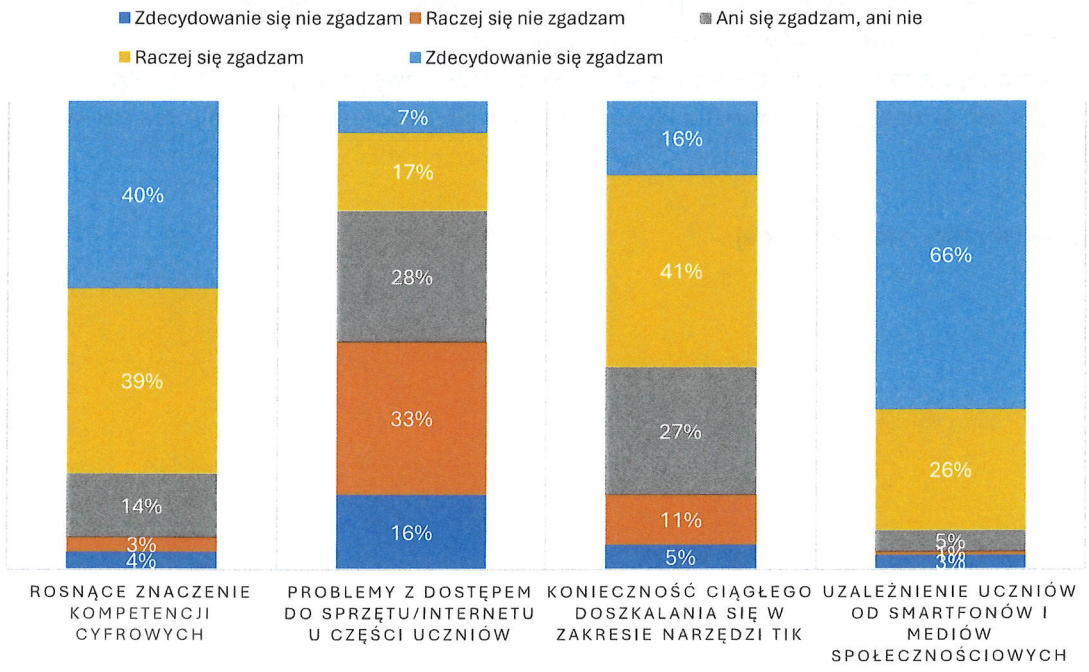
To wymaga zdecydowanego zwiększenia zasobów psychologiczno-pedagogicznych, tworzenia systemów wsparcia w szkołach, budowania kompetencji nauczycieli w zakresie pracy z trudnymi emocjami i regulacją zachowania uczniów.

3. Trudności relacyjne i motywacyjne stają się nową normą w edukacji.

To oznacza konieczność budowania kompetencji psychospołecznych nauczycieli, nie tylko dydaktycznych.

4. Ważne by gmina uwzględniła te działania w strategii zwiększyła liczbę specjalistów (psychologów, pedagogów, nauczycieli wspomagających), ważna jest profilaktyka zdrowia psychicznego, rozwój kompetencji nauczycieli w zakresie pracy z trudnymi emocjami i zaburzeniami zachowania, programy budowania motywacji uczniów, wsparcie dla nauczycieli przeciążonych emocjonalnie, współpraca z rodzicami (budowanie nawyków i konsekwencji).

Technologia i cyfryzacja

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Uzależnienie uczniów od smartfonów i mediów społecznościowych – to główny i najostrzejszy sygnał alarmowy. 92% zgadza się (26% „raczej", 66% „zdecydowanie")

Uzależnienie cyfrowe jest jednym z głównych współczesnych problemów edukacyjnych, obserwowanym przez niemal wszystkich nauczycieli.

Rosnące znaczenie kompetencji cyfrowych

79% nauczycieli zgadza się z tym stwierdzeniem (39% „raczej", 40% „zdecydowanie"). cyfrowe kompetencje uczniów i nauczycieli są obecnie niezbędne, szkoły muszą traktować digitalizację nie jako „dodatek", lecz rdzeń współczesnej edukacji.

Problemy z dostępem do sprzętu i Internetu – zróżnicowane doświadczenia, większość nauczycieli nie widzi tego jako problemu systemowego, ale jedna czwarta placówek wciąż boryka się z brakami sprzętowymi i słabą jakością Internetu.

Konieczność ciągłego doszkalania się w TIK – 57% badanych zgadza się, że konieczne jest stałe doszkalanie w obsłudze narzędzi cyfrowych. Część nauczycieli czuje się już kompetentna, część przyjmuje cyfryzację z rezerwą lub zmęczeniem, w niektórych szkołach technologie TIK nie są jeszcze kluczowym narzędziem pracy.

Nauczyciele akceptują konieczność uczenia się, ale odczuwają też presję ciągłych zmian technologicznych.

Wnioski:

1. Cyfryzacja to nie wybór – to konieczność

Szkoły muszą rozwijać kompetencje cyfrowe, inaczej przestaną odpowiadać na potrzeby współczesnego świata.

2. Nierówności cyfrowe wciąż istnieją

Warto opracować mapę wyposażenia placówek i stworzyć program wyrównawczy. Gmina powinna zidentyfikować placówki o najniższym poziomie wyposażenia i objąć je priorytetowym wsparciem.

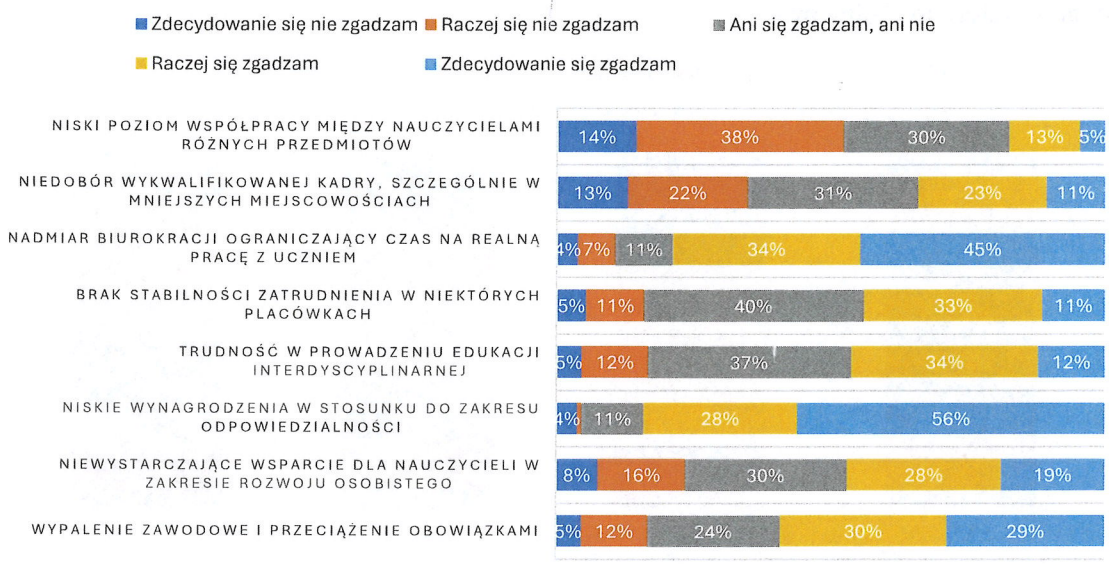
3. Kadra potrzebuje wsparcia w szkoleniach TIK

Najważniejsze są szkolenia *praktyczne*, pozwalające realnie zwiększać kompetencje.

4. Uzależnienie cyfrowe uczniów to problem krytyczny

To najbardziej alarmujący sygnał – wymagający reakcji systemowej, nie tylko szkolnej. Wprowadzenie szkolnych polityk dotyczących smartfonów (ograniczenie lub zakaz), szkolenia dla rodziców w zakresie higieny cyfrowej.

Wyzwania kadry nauczycielskiej

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Wypalenie zawodowe i przeciążenie obowiązkami – jest to narastający problem, 59% badanych zgadza się z tym stwierdzeniem (30% „raczej", 29% „zdecydowanie"). Nauczyciele mówią o zbyt dużym obciążeniu obowiązkami. Duża część kadry doświadcza zmęczenia systemowego, nie tylko chwilowego. Wypalenie będzie jednym z kluczowych zagrożeń ciągłości kadry w najbliższych 5–10 latach. Konieczne są systemowe działania w zakresie dobrostanu.

Niewystarczające wsparcie dla nauczycieli w zakresie rozwoju osobistego: 47% badanych zgadza się; 24% neutralnych; 24% badanych nie zgadza się. Nauczyciele skarżą się, że brakuje im superwizji, mentoringu, wsparcia w obszarze zdrowia psychicznego nauczycieli.

Należy stworzyć lokalny system wspierania nauczycieli.

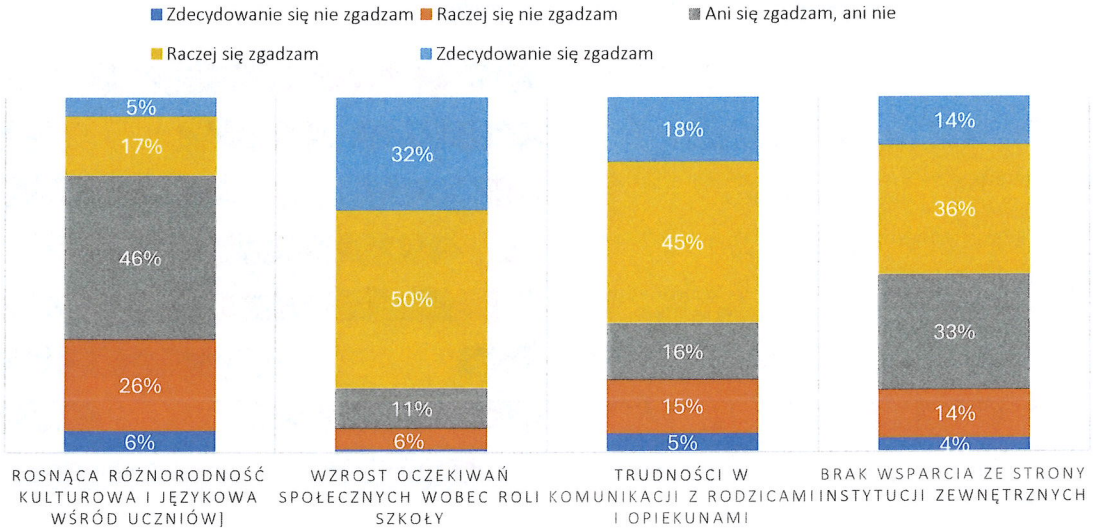
Niskie wynagrodzenia – 84% badanych zgadza się (z czego aż 56% „zdecydowanie"). Nauczyciele uważają swoje wynagrodzenia za rażąco nieadekwatne do odpowiedzialności, obciążenia i skali problemów.

Brak stabilności zatrudnienia – uważa tak 44% badanych; 44% patrzy neutralnie, a co piąty badany nie zgadza się z tym problemem. Jest to jeden z czynników stresogennych u części nauczycieli, dotyka nauczycieli w małych szkołach, częściej młodych.

Nadmiar biurokracji – jest to bardzo często wskazywany problem, 79% badanych zgadza się (34% „raczej", 45% „zdecydowanie"). Biurokracja jest jednym z głównych czynników obciążenia nauczycieli i ogranicza ich czas na pracę z uczniem.

Z perspektywy planowania strategicznego Gmina powinna: inwestować w dobrostan i rozwój nauczycieli, upraszczać obciążenia biurokratyczne, wzmacniać kompetencje w zakresie pracy z uczniami o złożonych potrzebach, dbać o utrzymanie wysokiej jakości współpracy wewnątrz szkół, która jest jednym z największych lokalnych zasobów.

Zmiany społeczne i kulturowe

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

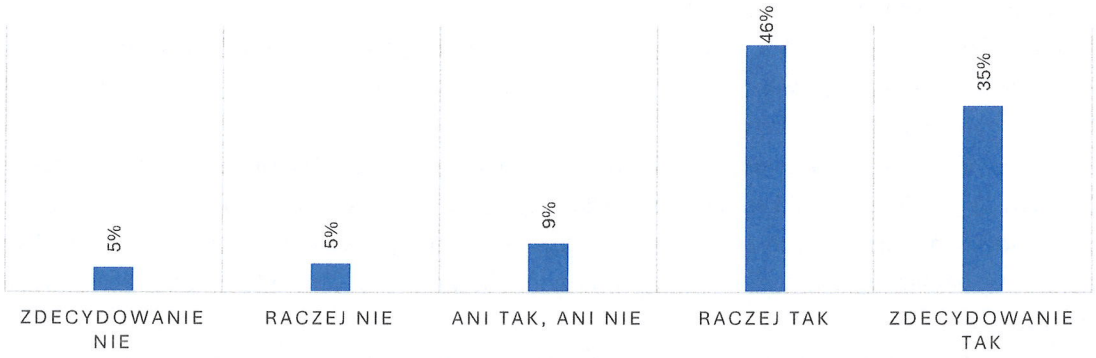
Czynnik pierwszy czyli *rosnąca różnorodność kulturowa i językowa* – 22% badanych zgadza się z tym poglądem (17% „raczej", 5% „zdecydowanie"), nie zgadza się 32%, 46% odpowiedziało neutralnie.
Wzrost oczekiwań społecznych wobec roli szkoły – najczęściej wskazywana teza w tej grupie, zgadza się: 82% badanych (50% „raczej", 32% „zdecydowanie").
Szkoła jest obciążana coraz większą liczbą funkcji społecznych – wychowawczych, opiekuńczych, terapeutycznych, regulujących zachowania – których system oficjalnie od niej nie wymaga, ale których oczekują rodzice i otoczenie.
Nauczyciele czują, że:

- mają być psychologami bez psychologów,
- mają rozwiązywać problemy społeczne, na które nie mają wpływu,
- mają wyrównywać różnice wychowawcze,
- mają radzić sobie ze skutkami kryzysów rodzinnych, emocjonalnych i kulturowych,
- przy jednoczesnym wzroście roszczeniowości.

Trudności w komunikacji z rodzicami – jest to problem, który wciąż narasta. Zdecydowanie i raczej się zgadza 63% badanych, 16% neutralnych odpowiedzi, a 20% nie zgadza się z tą wypowiedzią.
Komunikacja z rodzicami staje się jednym z najbardziej wymagających obszarów pracy nauczyciela. W opinii nauczycieli i dyrektorów rodzice oczekują natychmiastowego reagowania, często przenoszą odpowiedzialność za wychowanie na szkołę, coraz częściej kwestionują autorytet nauczycieli, kontakt odbywa się często pod wpływem emocji przez dziennik elektroniczny, nie ma bezpośredniej interakcji.
Brak wsparcia ze strony instytucji zewnętrznych – uważa tak połowa badanych (36% raczej się zgadza, 14% zdecydowanie się zgadza). W połączeniu z rosnącymi trudnościami uczniów i problemy w komunikacji i zrozumieniu ze strony rodziców, zaczyna to oznaczać realne przeciążenie szkół w rolach pomocowych.
Diagnoza wskazuje, że nauczyciele funkcjonują w środowisku:
1. Silnej presji społecznej. Szkoła ma realizować zadania, których formalnie nie przewiduje system edukacji.
2. Narastających napięć w komunikacji z rodzicami.

3. Niewystarczające wsparcie emocjonalne. Szkoły zostają same z problemami społecznymi uczniów.

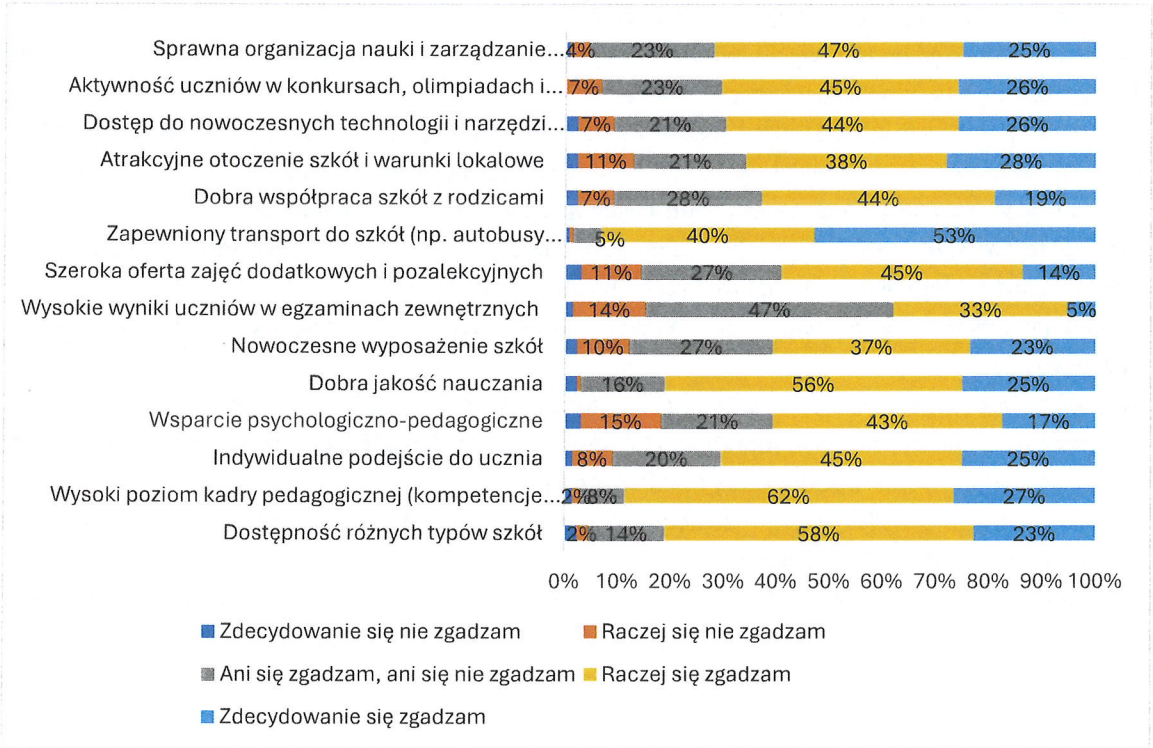
Wykres 8. Czy zauważa Pan/i jakieś zmiany zachowań wśród uczniów?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Rozkład odpowiedzi pokazuje bardzo wyraźny trend w percepcji zmian występujących w zachowaniach uczniów. Łącznie: 81% respondentów dostrzega zmiany (46% „raczej tak", 35% „zdecydowanie tak"), Wyniki są spójne z innymi modułami diagnozy, zwłaszcza: pogarszającym się dobrostanem psychicznym dzieci, wzrostem liczby uczniów z specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE), trudnościami z motywowaniem, narastającymi problemami emocjonalnymi.

Wykres 9. Jakie są Państwa zdaniem największe zalety obecnego systemu edukacji w Gminie Żnin?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

W opinii nauczycieli i dyrektorów najlepiej oceniany jest *Zapewniony transport do szkół,* zgadza się z tą wypowiedzią 93% badanych.

Transport szkolny jest jednym z kluczowych elementów wyrównywania szans edukacyjnych — szczególnie istotnym dla szkół wiejskich.

Dostępność różnych typów szkół, zgadza się i zdecydowanie się zgadza łącznie 81% badanych.

Wysoki poziom akceptacji wskazuje na silny fundament strukturalny gminnej edukacji, który warto utrzymać mimo niżu demograficznego.

Wysoki poziom kadry pedagogicznej (kompetencje nauczycieli), zgadza się z tą odpowiedzią 89% badanych. W opinii badanych kadra stanowi jedną z głównych wartości gminnego systemu edukacji.

Indywidualne podejście do ucznia, zgadza i zdecydowanie się zgadza ogółem 70% badanych. Jednak tylko co czwarty badany zgadza się z tą wypowiedzią całkowicie. Jest to nadal obszar, który wymaga wzmocnienia.

Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne- zdecydowanie się zgadza tylko 17% badanych, raczej się zgadza 43%, jest nadal obszar do rozwoju. Jest to ważny obszar do dalszego rozwoju.

Dobra jakość nauczania – z tą wypowiedzią zgadza się 81% badanych, choć tylko ¼ zdecydowanie. Mimo, iż jakość edukacji oceniana jest wysoko i jako skuteczna, wciąż przy zmieniających się warunkach, nadal należy stawiać ten czynnik jako priorytetowy do działania.

Nowoczesne wyposażenie szkół- zgadza się 60% badanych, w tym 23% zdecydowanie. Ocena umiarkowanie wysoka. Może to wynikać z różnic między szkołami lub braków w aktualizacji sprzętu.

Wysokie wyniki uczniów w egzaminach zewnętrznych- mimo iż nauczyciele i dyrektorzy jakość edukacji oceniają ponadprzeciętnie wysoko, nie idzie za tym w parze ocena wysokich wyników w egzaminach zewnętrznych. Zgadza się z tą wypowiedzią tylko 38% badanych. Jest to obszar, który Gmina powinna wziąć jeszcze bardziej jako obszar swoich zainteresowań.

Szeroka oferta zajęć dodatkowych i pozalekcyjnych- uważa tak twierdząco 59% badanych, w tym tylko 14% zgadza się z tą odpowiedzią zdecydowanie.

Dobra współpraca szkół z rodzicami- zgadza się z tą wypowiedzią 63% badanych respondentów. Mimo trudności komunikacyjnych deklarowanych w innych modułach, większość nauczycieli ocenia współpracę jako dobrą. Wysoki udział odpowiedzi neutralnych wskazuje jednak na silne różnice między placówkami.

Atrakcyjne otoczenie szkół i warunki lokalowe- ocena pozytywna na poziomie 66%, wskazuje to na indywidualne podejście do tematu i zróżnicowanie między szkołami.

Dostęp do nowoczesnych technologii i narzędzi dydaktycznych- oceniana wysoko 70% odpowiedzi pozytywnych.

Aktywność uczniów w konkursach, olimpiadach i zawodach sportowych- zgadza się z tym 71%.

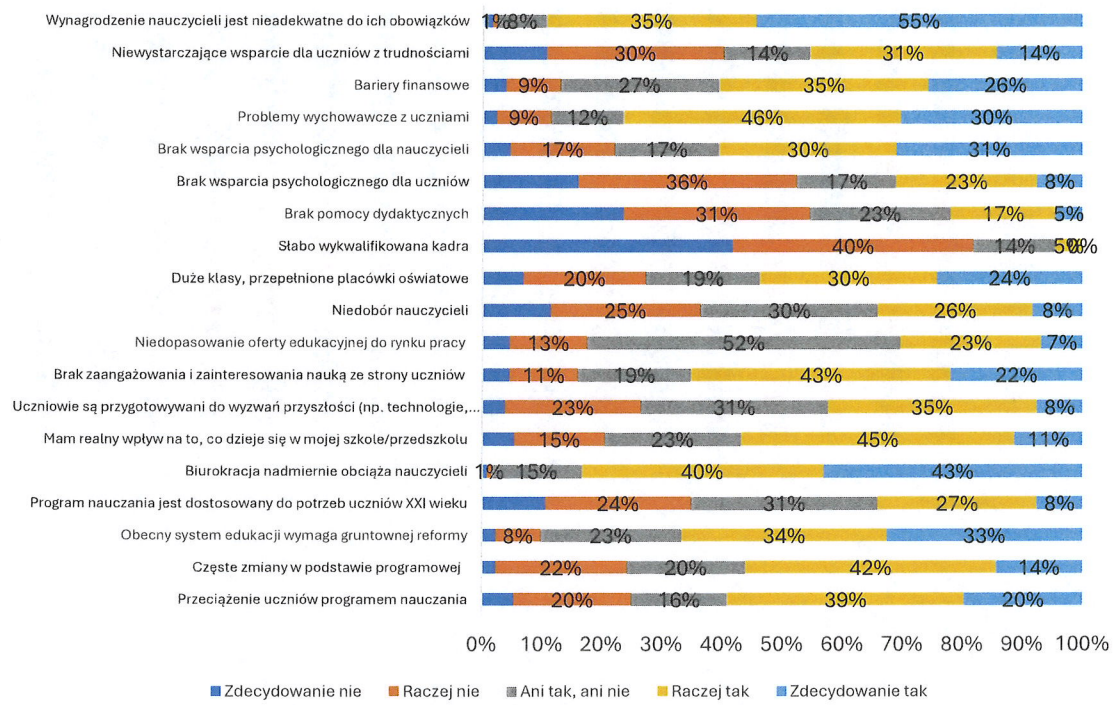
Na podstawie analizy można wyodrębnić kluczowe zalety systemu najwyższa zgodność: zapewniony transport szkolny, wysoki poziom kadry pedagogicznej.

Silna zgodność (70–85% zgody): dostępność typów szkół, dobra jakość nauczania, indywidualne podejście, dostęp do technologii, atrakcyjne otoczenie szkół.

Umiarkowane (55–70% zgody): oferta zajęć dodatkowych, wyposażenie szkół, współpraca z rodzicami.

Najbardziej problematyczne (poniżej 40% zgody) wyniki egzaminów zewnętrznych (38%).

Wykres 10. Jakie są największe problemy, trudności wpływające na jakość usługi edukacyjnej?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

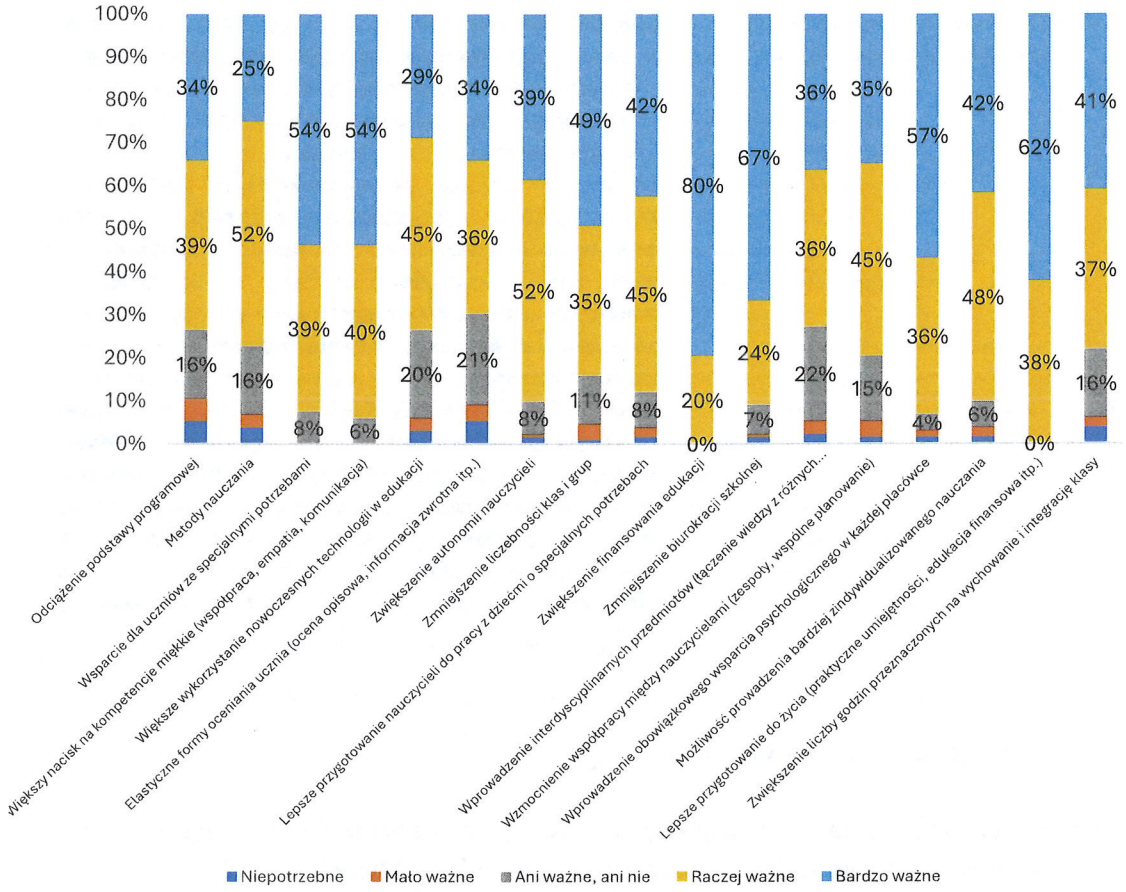
To jedno z kluczowych pytań całej diagnozy, bo pokazuje, co najbardziej obciąża system i gdzie leżą strategiczne ryzyka, które w przyszłości mogą hamować rozwój edukacji w Gminie Żnin.

W opiniach dyrektorów i nauczycieli **najbardziej dotkliwe bariery** to: *wynagrodzenie nauczycieli* na niewystarczającym poziomie – 90% badanych zgadza się z tą wypowiedzią; *biurokracja*- 83% badanych zgadza się, nauczyciele wskazują, że nadmiar dokumentacji, odbiera czas na pracę z uczniem, zwiększa wypalenie zawodowe, generuje stres i poczucie braku sensu; *problemy wychowawcze* – 76% badanych zgadza się. Wynik koreluje z innymi obszarami diagnozy (dobrostan, SPE, motywacja). *Brak wsparcia psychologicznego* – uczniów (56% tak), nauczycieli (61% tak). Jest to jeden z najsilniejszych sygnałów z diagnozy; *przeciążenie uczniów programem nauczania* – 59% zgadza się. Nauczyciele postrzegają podstawę jako przestarzałą i zbyt obszerną. To zresztą potwierdza cała diagnoza — także w części o zmianach programowych; *częste zmiany podstawy programowej* – 56% zgadza się, zmienność programowa dezorganizuje pracę szkół i obniża przewidywalność systemu; *brak zaangażowania uczniów* – 65% badanych zgadza się, wynik ten jest potwierdzany również w innych częściach diagnozy. Potwierdza go także pytanie o zmiany w zachowaniach uczniów (81% zauważa zmiany).

Wśród problemów umiarkowanych wskazywane były takie czynniki jak: niedopasowanie oferty edukacyjnej do rynku pracy; trudności w przygotowaniu uczniów do wyzwań przyszłości, mam realny wpływ na to, co dzieje się w szkole – 56% zgadza się, brak pomocy dydaktycznych – tylko 40% badanych tak uważa; duże klasy, ponad połowa badanych uważa to za problem, bariery finansowe- 61% uważa to za problem.

Innowacja i rozwój

Wykres 11. Jakie obszary edukacji wymagają, Pana/Pani zdaniem, największych zmian?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

W niemal wszystkich obszarach dominuje przeświadczenie, że zmiany są potrzebne, a w wielu przypadkach — że są bardzo ważne. Brak wskazań „niepotrzebne" oraz bardzo niski odsetek odpowiedzi „mało ważne" oznacza, że kadra widzi obecny system jako niewystarczająco dostosowany do realiów XXI wieku. Wsparcie dla uczniów ze SPE — 93% ważne/bardzo ważne; lepsze przygotowanie do życia — 100% „ważne" lub „bardzo ważne". Uczenie praktycznych umiejętności (finanse, emocje, współpraca) jest absolutnym priorytetem kadry. To sygnał, że: szkoła w obecnym kształcie nie nadąża za społeczeństwem, program jest oderwany od praktyki codzienności, wzrasta zapotrzebowanie na edukację życiową (life skills).

Wprowadzenie obowiązkowego wsparcia psychologicznego — 93% ważne/bardzo ważne.

Obszary ważne, ale nie kluczowe. Nauczyciele uznają je za potrzebne, lecz nie jako priorytet pierwszego rzędu:

- nowoczesne technologie (29% „bardzo ważne"),
- elastyczne ocenianie (34%),
- interdyscyplinarność (36%),
- współpraca między nauczycielami (35%).

Wśród **odpowiedzi otwartych** najczęściej pojawiały się odpowiedzi związane z **finansami**: „brak środków na pomoce dydaktyczne, remonty, specjalistów, zajęcia dodatkowe, modernizacje; przestarzały sprzęt, zbyt mało pomieszczeń; brak klimatyzacji, brak sal, brak zaplecza technicznego."

Zbyt liczne klasy i brak możliwości indywidualnego podejścia: "zbyt duże klasy"; "brak indywidualizacji", "trudności z pracą w klasach z wieloma uczniami z orzeczeniami".

Bardzo niewystarczająca opieka psychologiczno-pedagogiczna: „za mało psychologów, pedagogów, logopedów, terapeutów, jedna osoba na wiele dzieci z bardzo różnymi zaburzeniami, zbyt mała liczba godzin na pracę specjalistów, brak gabinetów, brak przestrzeni, brak realnej dostępności, brak wsparcia psychologicznego... również dla nauczycieli".

Lawina uczniów ze SPE i problem integracji: „w szkołach ogólnodostępnych jest za dużo dzieci z SPE, integracja jest pozorna, nauczyciele współorganizujący są w zbyt małej liczbie i za krótko na lekcjach,

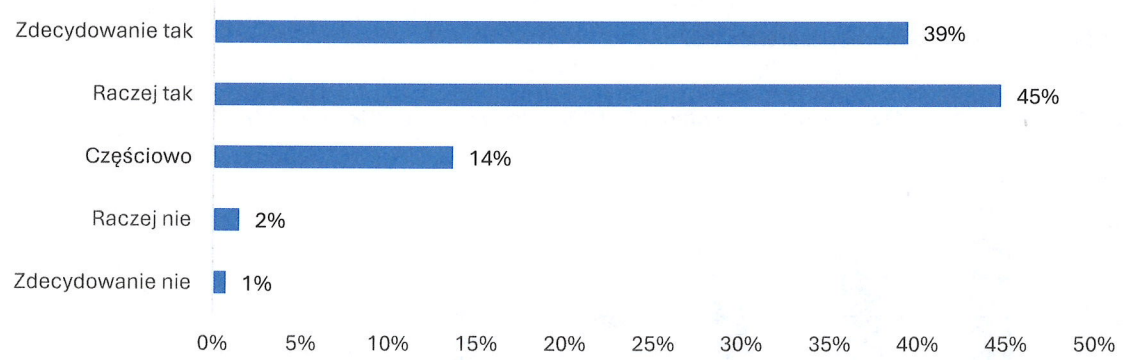
Niskie wynagrodzenia i brak motywacji kadry: „niskie płace, brak prestiżu, wypalenie, konieczność ciągłego dokształcania (które jest kosztowne i czasochłonne), brak szacunku i rosnące wymagania, – problemy rekrutacyjne — „brak nauczycieli"".

Kiedy zawód nauczyciela przypomina maraton, ale płacą za spacer, nic dziwnego, że brakuje chętnych.

Biurokracja – „papierologia" pojawia się wielokrotnie. **Infrastruktura** – słaba, stara, niewystarczająca

Respondenci wskazują: „zużyty sprzęt, brak nowoczesnych pomocy dydaktycznych, brak tabletów, niewystarczająca liczba sal, problem plecaków (brak szafek, brak sprzętu cyfrowego), nierówny poziom wyposażenia między szkołami wiejskimi a miejskimi". **Organizacja pracy szkoły** – „plan lekcji jest nierównomierny, program jest przeładowany, zbyt duży nacisk na wyniki egzaminów". Problemy społeczne i współpraca z rodzicami – „brak współpracy z rodzicami, zbyt silna ingerencja części rodziców w pracę szkoły, niska motywacja i obowiązkowość uczniów". Szkoła powinna działać jako system rodzina–dziecko–nauczyciel.

Wykres 12. Czy czuje się Pan/Pani odpowiednio przygotowany/a do pracy z uczniami o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Interpretacja wyników wskazuje na wysoką samoocenę kompetencji nauczycieli. Nauczyciele i dyrektorzy deklarują realne kompetencje kadry w obszarze różnicowania metod dydaktycznych, pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych (SPE), stosowania indywidualizacji pracy.

Silny kapitał kompetencyjny jako fundament przyszłej polityki edukacyjnej. Wysoki poziom przygotowania nauczycieli ułatwia wdrażanie nowych rozwiązań, pozwala rozwijać nowoczesne metody dydaktyczne (np. edukację włączającą, indywidualizację).

Należy zwrócić uwagę na ryzyko przeciążenia kadry, w połączeniu z innymi wynikami diagnozy – zwłaszcza: wypalenie zawodowe (ok. 59% zgody), przeciążenie obowiązkami, rosnące problemy wychowawcze, niedobór specjalistów, pojawia się zjawisko kompetencyjnej pułapki: nauczyciele potrafią

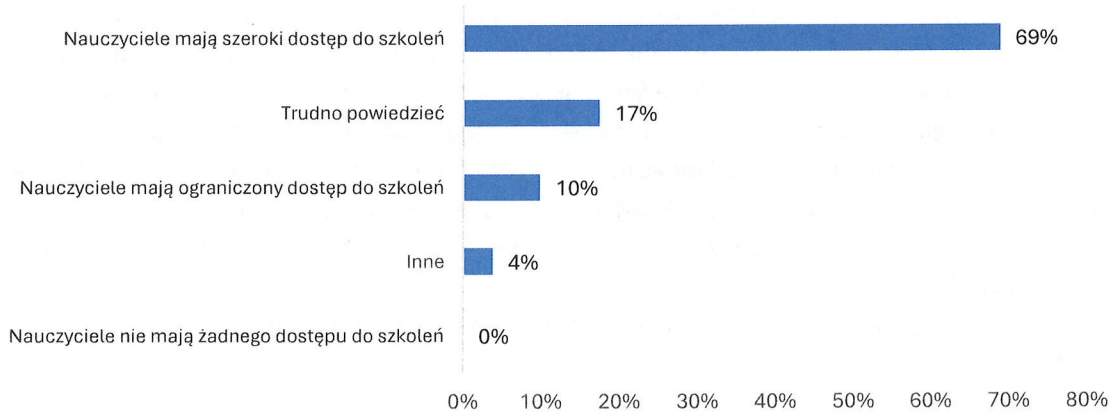
pracować z uczniami o zróżnicowanych potrzebach, ale liczba takich uczniów rośnie szybciej niż możliwości systemu.

Należy też przyjrzeć się grupie 14% badanych, którzy deklarują częściowe przygotowanie. Warto rozwijać szkolenia specjalistyczne głównie te dotyczące: pracy z uczniami z zaburzeniami lękowymi i ADHD, technik regulacji emocji, partycypacji uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi w edukacji włączającej.

Wyniki pokazują, że kompetencje nauczycieli nie są barierą rozwoju edukacji — przeciwnie, są jednym z najważniejszych zasobów Gminy Żnin.

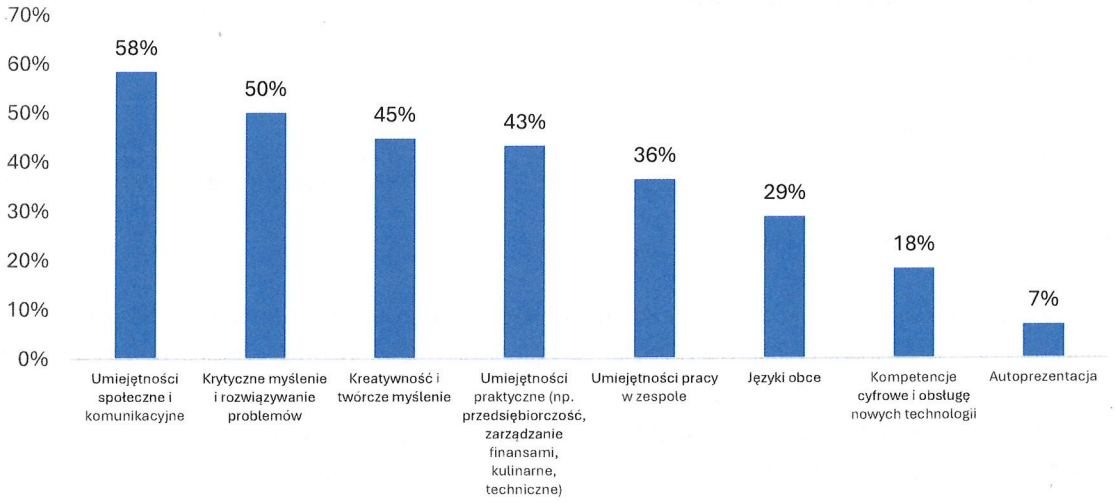
Wyzwania kadry nauczycielskiej

Wykres 13. Jak ocenia Pan/i kwestię dostępu do szkoleń i rozwoju zawodowego dla nauczycieli?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Wykres 14. Jakie umiejętności powinny być bardziej rozwijane w szkołach podstawowych?

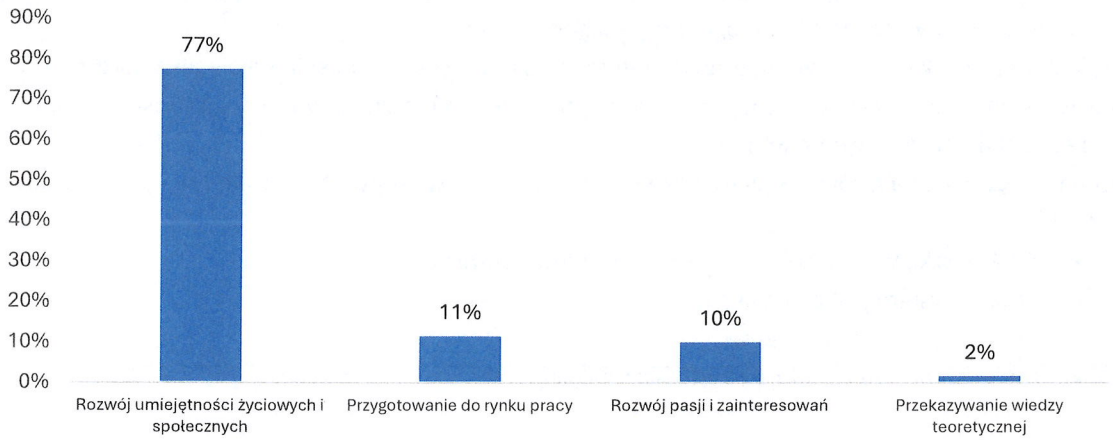

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Wyniki badań pokazują na wyraźną dominację kompetencji społecznych i poznawczych, umiejętności społeczne i komunikacyjne – 58% odpowiedzi. Uczniowie mają trudności z relacjami i komunikacją, nauczyciele dostrzegają deficyty związane z emocjami, współpracą i budowaniem więzi. Krytyczne

myślenie i rozwiązywanie problemów – połowa nauczycieli uważa je za priorytet. Obecna podstawa programowa uczy wiedzy encyklopedycznej, a nie analizy i wnioskowania. Kreatywność i twórcze myślenie – 45% odpowiedzi, jest ona oceniana jako niemal równie ważna jak kompetencje poznawcze. Szkoły są dziś w dużej mierze zorganizowane wokół schematycznych metod nauczania, nauczyciele czują, że system ogranicza kreatywność. Umiejętności praktyczne – 43% odpowiedzi, uczniowie potrzebują kompetencji „życiowych": finansowych, technicznych, przedsiębiorczych, organizacyjnych.
Umiejętności funkcjonowania w grupie – umiarkowanie ważne 36% wskazań. Mimo że jest to kompetencja kluczowa dla współczesnych organizacji i rynku pracy, wskazania są nieco niższe niż w przypadku kreatywności czy myślenia krytycznego. Języki obce – 29%, nauczyciele nie traktują języków jako obszaru wymagającego pilnej reformy, kompetencje cyfrowe – tylko 18% wskazań.
Wyniki badań pokazują, że najważniejszym priorytetem są edukacja społeczna i emocjonalna oraz kompetencje miękkie i praca w zespole.
Te odpowiedzi silnie korelują z kolejnym pytaniem „Co jest najważniejsze w edukacji ucznia?". Odpowiedzi wskazują na rozwój umiejętności życiowych i społecznych 77% wskazań. W percepcji nauczycieli i dyrektorów edukacja nie powinna już opierać się głównie na przekazie wiedzy, lecz na przygotowaniu dzieci do funkcjonowania w świecie społecznym, emocjonalnym i praktycznym. Wynik 77% jednoznacznie wskazuje, że szkoły muszą wzmacniać: komunikację, współpracę, regulację emocji, odporność psychiczną, rozwiązywanie konfliktów, rozwój odpowiedzialności i samodzielności.

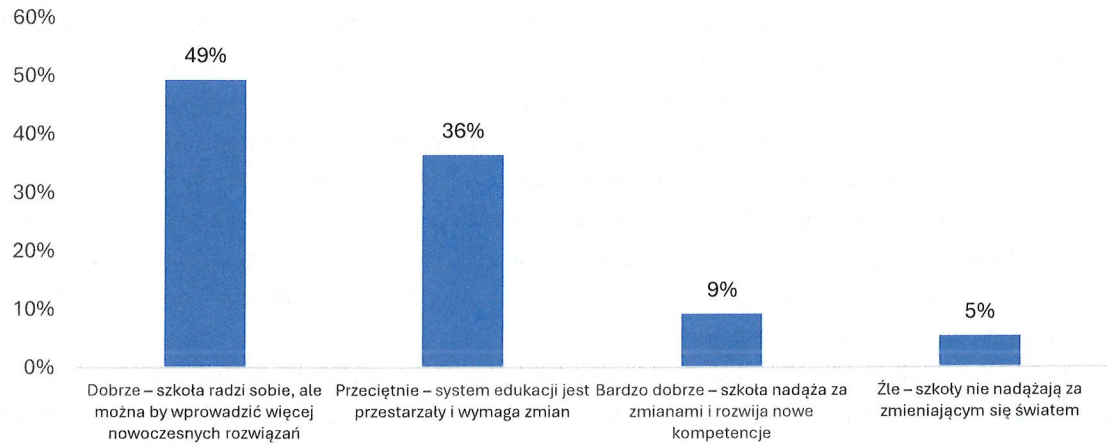
Wykres 15. Co według Pani/Pana jest najważniejsze w edukacji ucznia?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Wzrost złożoności wyzwań psychologicznych, społecznych i kulturowych sprawia, że szkoła staje się w dużej mierze instytucją wspierającą rozwój kompetencji życiowych. Nauczyciele dostrzegają narastające trudności w obszarach komunikacji, regulacji emocji, motywacji i współpracy (co potwierdzają inne dane z diagnozy). Tradycyjny model szkoły, nastawiony na wiedzę, nie odpowiada już na potrzeby uczniów ani na wyzwania współczesności.
Ten wynik wpisuje się w globalne trendy edukacyjne – w tym OECD Future of Education & Skills – które również podkreślają fundamentalne znaczenie kompetencji społecznych i emocjonalnych (SEL).
Wyniki prezentowanych badań wyraźnie pokazują na strategiczny zwrot w myśleniu o edukacji od szkoły encyklopedycznej, uczącej wiedzy → do szkoły przygotowującej do życia.

Wykres 16. Jak ocenia Pani/Pan przygotowanie szkół do wyzwań XXI wieku?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

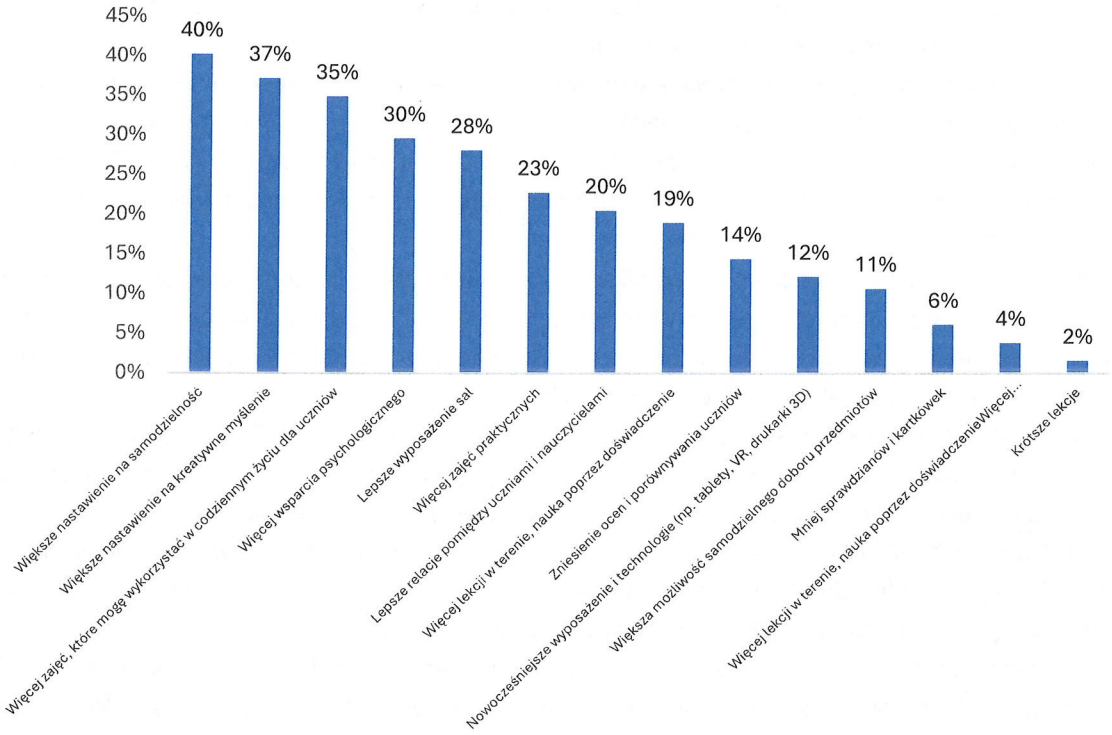
Wyniki pokazują raczej na dość umiarkowany optymizm. Blisko połowa badanych uważa, że szkoła sobie radzi, ale można by wprowadzić więcej nowoczesnych rozwiązań. Zauważalne są wyraźne niedostosowania w tym zakresie. Pokazuje to, że obecny model edukacji nie jest adekwatny do współczesnych wyzwań. Zmiany są koniecznością, nie opcją. Jest to wyraźny sygnał o potrzebie inwestycji w nowoczesne technologie, infrastrukturę, doskonalenie nauczycieli, odciążenie od biurokracji, rozbudowa oferty wsparcia psychologiczno-pedagogicznego.

Część barier wynika z nierównomierności między szkołami, tylko 9% ocenia szkoły jako bardzo dobrze przygotowane, czyli wciąż występuje brak spójnych rozwiązań, różnice w jakości wyposażenia czy też rozbieżne style pracy i poziom wsparcia.

Ocena przygotowania szkół do wyzwań XXI wieku jest umiarkowanie pozytywna, ale z silnie zarysowanym krytycznym tłem:

- 49% — szkoły radzą sobie, lecz wymagają modernizacji,
- 36% — system jest przestarzały,
- 9% — szkoły są nowoczesne,
- 5% — szkoły nie nadążają za współczesnością.

Wykres 17. Jak wyobraża Pan/Pani sobie szkołę za 5 lat? Co chciałby/chciałaby Pan/i by się w niej zmieniło?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

W wynikach badań zarysowuje się wyraźny kierunek zmian szkoła bardziej praktyczna, samodzielna i kreatywna. Większe nastawienie na samodzielność – 40% (szkoła przyszłości powinna wyposażać uczniów w takie cechy jak odpowiedzialność, niezależność, zdolność samodzielnego myślenia i organizowania pracy). Większe nastawienie na kreatywne myślenie – 37% (kreatywność, innowacyjność).

Więcej zajęć, które uczniowie mogą wykorzystać w codziennym życiu – 35%, co koreluje z wcześniejszymi odpowiedziami, gdzie 77% badanych wskazało, że najważniejsze w edukacji jest rozwijanie umiejętności życiowych i społecznych, więcej zajęć praktycznych 23%.

Więcej wsparcia psychologicznego – 30% co koreluje z wcześniejszymi wynikami, 83% nauczycieli w diagnozie zgadza się, że dobrostan uczniów się pogarsza, 62% widzi gwałtowny wzrost liczby dzieci ze specjalnymi potrzebami, brak wsparcia psychologicznego był wskazywany wielokrotnie jako bariera systemowa.

Lepsze warunki nauki i infrastruktura: lepsze wyposażenie sal – 28%.

Szkoła bardziej relacyjna: lepsze relacje między uczniami i nauczycielami – 20%, jest to zgodne z wcześniejszymi wynikami dotyczącymi dobrostanu psychicznego, trudności w budowaniu relacji i rosnących wyzwań wychowawczych. Ważna jest nauka poprzez doświadczenia, więcej lekcji w terenie blisko co piąty badany tak wskazywał. Szkoła przyszłości, to szkoła wychodząca poza mury budynku, ucząca poprzez eksplorację.

Szkoła przyszłości w opinii dyrektorów i nauczycieli to szkoła, która: uczy poprzez działanie, stawia na praktyczność, wzmacnia kreatywność i samodzielność, oferuje realne wsparcie psychologiczne, tworzy

dobre relacje, ma nowoczesne (ale nie przesadnie cyfrowe) środowisko nauki, ogranicza ocenianie i testowanie, przenosi naukę w teren i do świata realnych zjawisk.

Na zakończenie nauczyciele i dyrektorzy zostali poproszeni o wskazanie największych wyzwań, które według nich są **związane z niżem demograficznym**.

W opinii badanych **najczęściej wskazywane wyzwania to**: zamykanie szkół / łączenie oddziałów / utrata etatów „zamykanie szkół, szczególnie wiejskich"; „łączenie klas, ograniczanie etatów nauczycieli"; „zagrożenie miejsc pracy nauczycieli"; „za kilka lat może nie być dla nas pracy". W opinii badanych niż demograficzny jest odbierany wprost jako zagrożenie bytu szkół i zawodu nauczyciela, szczególnie na wsi i w małych placówkach.

Spadek liczby uczniów / mało dzieci w rocznikach: „mała ilość dzieci", „spadek liczby uczniów", „coraz mniej dzieci, a więc coraz mniej nauczycieli może mieć pracę", „spadająca liczba dzieci powoduje konieczność restrukturyzacji sieci placówek", „mniej dzieci w szkołach i przedszkolach oznacza konieczność łączenia klas, likwidacji lub łączenia szkół".

Problemy finansowe szkół i samorządów: „zaplecze finansowe", „finanse", „mniejsze subwencje oświatowe utrudniają utrzymanie placówek i inwestycje", „wzrost kosztów utrzymania szkół przy mniejszej liczbie uczniów", „zapewnienie płynności finansowej placówkom oświatowym".

Reorganizacja / racjonalizacja sieci szkół: „reorganizacja sieci placówek oświatowych", „racjonalizacja sieci szkolnej i przedszkolnej", „dostosowanie sieci szkół w gminach do ilości uczniów", „właściwa organizacja placówek oświatowych", „nie doprowadzić do zamknięcia placówek".

Utrzymanie atrakcyjnej oferty i „walka o ucznia": „Duża konkurencja. Trudności z pozyskiwaniem nowych wychowanków", „walka o ucznia w szkole", „przygotowanie takiej oferty edukacyjnej, by rodzice chcieli posłać dziecko do danej szkoły", „atrakcyjna oferta edukacyjna", „atrakcyjne zajęcia w placówce, aby pozyskać dzieci".

Niż demograficzny zmienia logikę w podejściu z „wszyscy i tak przyjdą do rejonówki" na „szkoły muszą się starać". To jest dla części osób nowe i trudne.

Rzadziej wskazywane, ale ważne wątki.

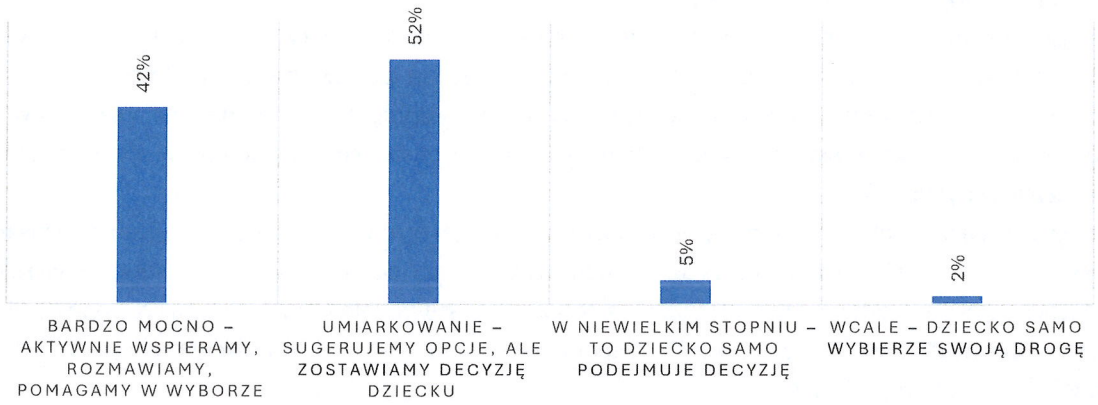
Wyzwania systemowe i społeczne (poza szkołą) „niski poziom urodzeń, starzenie się populacji, obciążenie systemu emerytalnego", „trzeba tworzyć warunki, by młodzi chcieli mieć dzieci i tu zostawać".

Wykorzystanie szkół jako centrów lokalnych „wykorzystanie szkół jako centrów kultury i sportu", „wynajmowanie sal, szkolenia dla seniorów, świetlice środowiskowe", „aktywizacja osób starszych, lepsze wykorzystanie infrastruktury".

Niż demograficzny jest w świadomości nauczycieli przede wszystkim zagrożeniem ekonomiczno-pracowniczym i organizacyjnym, a dopiero w drugiej kolejności potencjalną szansą na lepszą jakość edukacji. Sytuacja demograficzna w gminie i prognozy demograficzne na najbliższe lata zostały omówione w osobnym dokumencie Diagnoza funkcjonowania oświaty w Gminie Żnin.

System oświaty z perspektywy rodziców

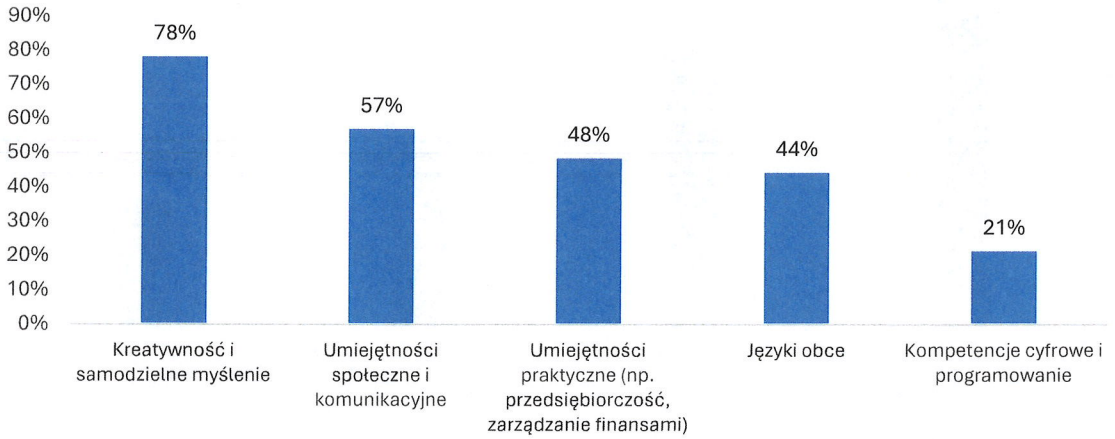
Wykres 18. W jakim stopniu rodzice angażują się w planowanie przyszłości edukacyjnej dziecka?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Analizowany rozkład odpowiedzi pokazuje silną koncentrację postaw rodzicielskich w obszarze aktywnego, ale nie autorytarnego wsparcia decyzyjnego. Aż 94% respondentów lokuje się pomiędzy dwoma pierwszymi kategoriami: „bardzo mocno" (42%) oraz „umiarkowanie" (52%). Oznacza to, że dominującym modelem jest współuczestnictwo rodzica, opiekuna w procesie wyboru, a nie pełna kontrola czy pełne wycofanie. Ważne by rodzice podchodzili do tych wyborów niedyrektywnie, nie na zasadzie „pomagam wybrać", a wsparcie na zasadzie „pomagam myśleć". Rozwijania kompetencji zadawania pytań zamiast udzielania odpowiedzi.

Wykres 19. Jakie umiejętności powinny być bardziej rozwijane w szkołach podstawowych?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Wyniki odpowiedzi na pytanie o to, które umiejętności powinny być bardziej rozwijane w szkołach podstawowych, pokazują bardzo wyraźną hierarchię priorytetów edukacyjnych z perspektywy badanych rodziców. Odpowiedzi te silnie korelują z podejściem nauczycieli i dyrektorów. Potrzeby i oczekiwania

w tym zakresie są spójne. Najwyższy odsetek wskazań dotyczy kreatywności i samodzielnego myślenia, które zostały wybrane przez 78% badanych. Tak silna koncentracja odpowiedzi na tym obszarze wskazuje na powszechne przekonanie, że obecny model edukacji w niewystarczającym stopniu rozwija kompetencje wyższego rzędu, związane z autonomią poznawczą, rozwiązywaniem problemów oraz krytycznym przetwarzaniem informacji.

Drugim obszarem pod względem częstości wskazań są umiejętności społeczne i komunikacyjne, na które wskazało 57% respondentów. Wynik ten sugeruje, że ponad połowa badanych dostrzega deficyty w zakresie kompetencji interpersonalnych, takich jak współpraca, komunikacja, rozwiązywanie konfliktów czy funkcjonowanie w grupie. Ponownie jest to obszar spójny z wynikami diagnozy wśród nauczycieli i dyrektorów.

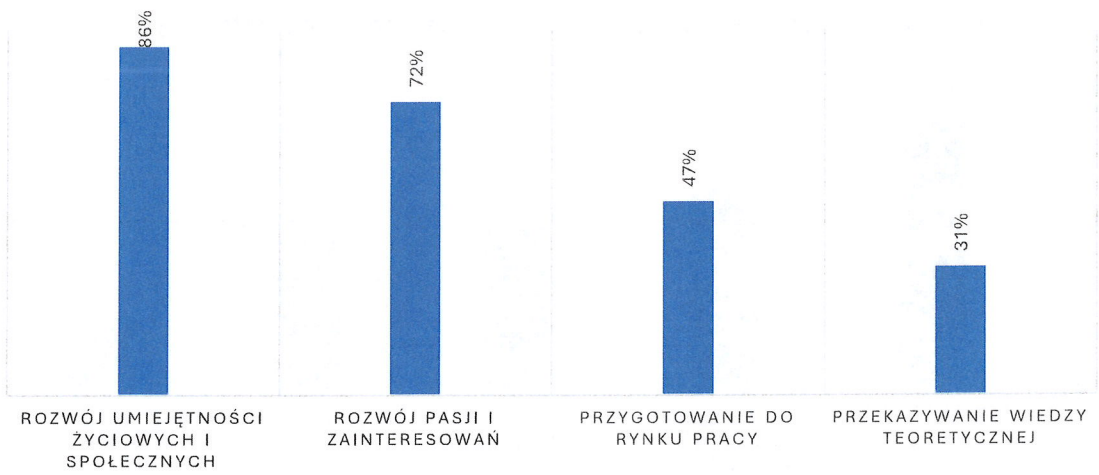
Kolejną grupą umiejętności są umiejętności praktyczne, w tym przedsiębiorczość i zarządzanie finansami, wskazane przez 48% respondentów. Blisko połowa badanych oczekuje więc silniejszego powiązania edukacji szkolnej z codziennym funkcjonowaniem oraz przyszłymi rolami społecznymi i zawodowymi.

Języki obce zostały wskazane przez 44% respondentów, co sugeruje umiarkowane, ale nadal istotne oczekiwanie dalszego ich wzmacniania.

Najniższy odsetek wskazań dotyczy kompetencji cyfrowych i programowania, które zostały wybrane przez 21% respondentów. Jest to wyraźnie najsłabiej akcentowany obszar.

Patrząc pod kątem budowania strategii edukacyjnej uzyskane wyniki jednoznacznie wspierają przesunięcie akcentów z nauczania treści, definicji i narzędzi na rozwój kompetencji przekrojowych. Dane sugerują konieczność budowania programów, które integrują kreatywność, samodzielne myślenie i kompetencje społeczne jako fundament procesu dydaktycznego, a dopiero w dalszej kolejności osadzają na nich kompetencje praktyczne, językowe i cyfrowe.

Wykres 20. Co według Pani/Pana jest najważniejsze w edukacji dziecka?

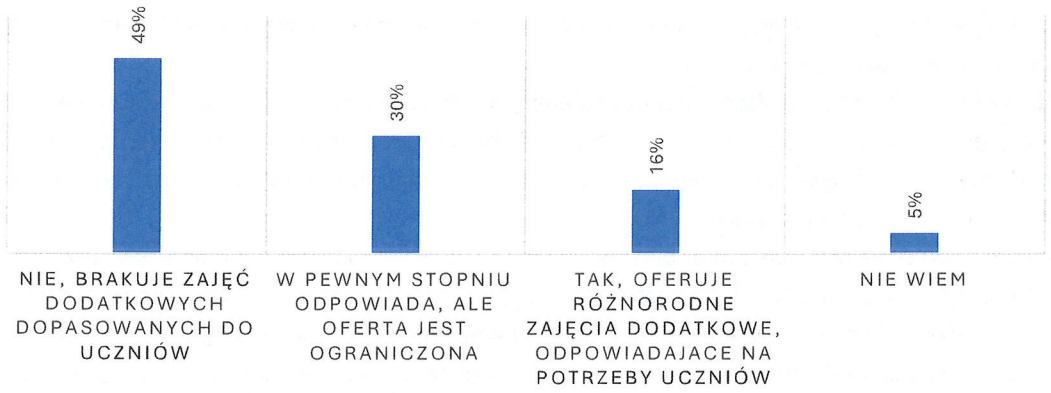

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Pytanie to silnie koreluje z poprzednim. Najwyższy odsetek wskazań dotyczy rozwoju umiejętności życiowych i społecznych, który został uznany za kluczowy przez 86% badanych. W opinii rodziców szkoła ma przede wszystkim przygotowywać dziecko do funkcjonowania w relacjach społecznych, podejmowania decyzji, radzenia sobie z wyzwaniami codzienności oraz adaptacji do zmiennych warunków, a nie wyłącznie jako transmisja wiedzy.

Drugim obszarem pod względem częstości wskazań jest rozwój pasji i zainteresowań, na który wskazało 72% respondentów. Oznacza to, że dla znacznej większości badanych istotne jest, aby szkoła pełniła rolę środowiska umożliwiającego eksplorację zainteresowań, wzmacnianie motywacji wewnętrznej oraz budowanie indywidualnych ścieżek rozwoju. W ujęciu statystycznym obszar ten tworzy wraz z kompetencjami społecznymi silny blok priorytetów rozwojowych, opartych na podmiotowości dziecka. Przygotowanie do rynku pracy zostało wskazane przez 47% respondentów, co lokuje ten aspekt na poziomie umiarkowanego znaczenia. Wynik ten sugeruje, że choć funkcja przygotowawcza szkoły wobec przyszłej aktywności zawodowej jest dostrzegana, nie jest ona traktowana jako główny cel edukacji na etapie szkoły podstawowej.
Najniższy odsetek wskazań dotyczy przekazywania wiedzy teoretycznej, które za najważniejsze uznało 31% badanych. Oznacza to, że klasycznie rozumiana funkcja transmisyjna szkoły nie jest postrzegana jako priorytetowa przez większość respondentów. Diagnoza pokazuje, że strategia powinna akcentować rozwój kompetencji społecznych i życiowych oraz tworzyć warunki do odkrywania i rozwijania pasji uczniów, traktując wiedzę teoretyczną jako narzędzie wspierające te procesy, a nie cel sam w sobie.

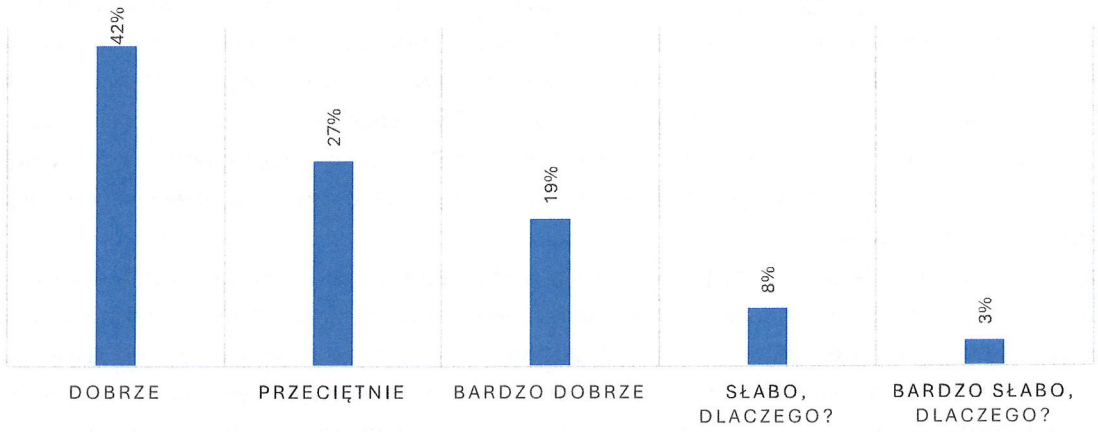
Wykres 21. Czy szkoła pomaga rozwijać zainteresowania Pani/Pana dziecka?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Zebrane wyniki badań pokazują, że rodzice nie są w pełni zadowoleni z oferowanej oferty zajęć dodatkowych. 49% badanych, jednoznacznie stwierdza brak zajęć dodatkowych dopasowanych do potrzeb uczniów. Kolejne 30% respondentów ocenia, że szkoły odpowiadają na potrzeby uczniów jedynie w pewnym stopniu, wskazując na ograniczoną ofertę zajęć dodatkowych. Ogółem stanowi to 79% odpowiedzi wskazujących na całkowite niezadowolenie lub częściową satysfakcję. Pokazuje to na brak satysfakcji z oferowanych zajęć dodatkowych. W opinii rodziców zajęcia dodatkowe stanowią istotny element rozwoju pasji, zainteresowań oraz umiejętności społecznych.
jednoznacznie uzasadniają potrzebę rozszerzenia i różnicowania oferty pozalekcyjnej, zorientowanej na realne potrzeby i potencjały uczniów, przy jednoczesnym systematycznym monitorowaniu jej dostępności i jakości.

Wykres 22. Jak oceniają Państwo poziom nauczania w szkole swojego dziecka?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

W udzielonych odpowiedziach jest zdecydowana przewaga odpowiedzi pozytywnych 61% respondentów łącznie ocenia poziom nauczania dobrze i bardzo dobrze. 27% badanych wskazało na przeciętny poziom nauczania.

Patrząc z punktu widzenia strategii oświaty istotne jest podniesienie ocen z poziomu przeciętnego na dobry, bądź bardzo dobry i eliminację ocen słabych i bardzo słabych. Jest to obszar, nad którym warto pracować oraz pogłębiać diagnozę jakości nauczania, aby zapobiec utrwalaniu się lokalnych deficytów i ich eskalacji w dłuższej perspektywie.

Osoby wskazujące na ocenę słabą lub bardzo słabą, jako uzasadnienie do wystawienia oceny wskazywały na: obniżenie poziomu wymagań dydaktycznych oraz brak systematyczności w procesie uczenia się, brak prac domowych, sprowadzenie nauczania do realizacji minimum programowego, brak utrwalania materiału i „skakanie po tematach".

Kolejnym wskazywanym obszarem była niska jakość przygotowania do egzaminów zewnętrznych, zwłaszcza egzaminu ósmoklasisty z matematyki i języka polskiego. Respondenci opisują rozbieżność pomiędzy materiałem realizowanym na lekcjach a zakresem sprawdzianów i egzaminów, brak ćwiczeń utrwalających oraz brak strategii egzaminacyjnych. Rodzice uważają, że istnieje rozbieżność pomiędzy stosowanymi metodami, nie zawsze skutecznymi a celami kształcenia.

Trzecim poruszanym obszarem jest niestabilność kadrowa oraz zróżnicowana jakość pracy nauczycieli, w tym częste zastępstwa oraz brak ciągłości dydaktycznej, głównie w kluczowych przedmiotach.

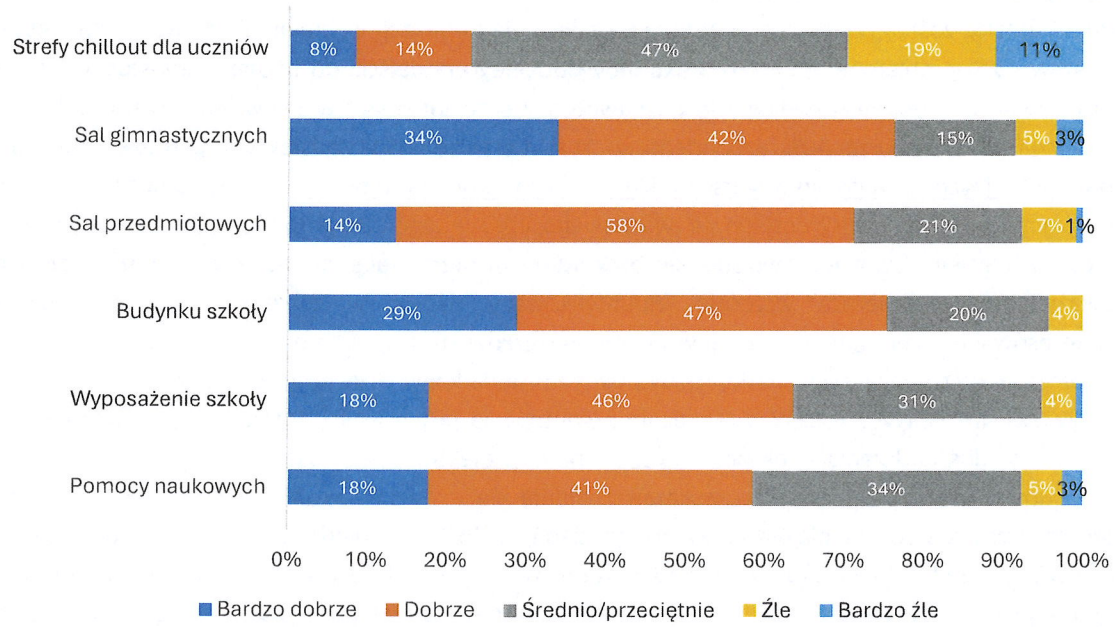
Rodzice sygnalizują w odpowiedziach silne zróżnicowanie ocen pracy nauczycieli od bardzo zaangażowanych i kompetentnych po biernych, nieprzygotowanych, karzących przepisywać książki do zeszytu. Warto zwrócić uwagę na ustandaryzowanie jakości nauczania wewnątrz placówek.

Kolejnym poruszanym obszarem jest brak dostosowania nauczania do różnych potrzeb uczniów, zarówno tych mających trudności w uczeniu się, jak i uczniów zdolnych. Rodzice sugerują, iż nauczyciele nie stosują się i nie czytają zaleceń poradni psychologiczno-pedagogicznych, rodzice sygnalizują, ze uczniowie nie mają wsparcia, jeżeli wykazują trudności w uczeniu się i z koncentracją, nauczyciele skupiają się na „uczniach bezproblemowych, prostszych".

W opinii rodziców, nauczyciele stosują też niewłaściwy model oceniania i motywowania uczniów, często zawyżają oceny „dla lepszej średnie klasowej", stosują te same testy poprawkowe. Rodzice wskazują, że

szkoła jest schematyczna i tłumi w uczniach ciekawość poznawczą, wręcz są oni postrzegani w kategoriach „problemu", a nie szansy dla szkoły.
Ostatnim wskazywanym obszarem jest relacja szkoła-rodzice, oceniana jako często konfliktogenna, bez dialogu, ignorowanie głosu rodziców, z przerzucaniem odpowiedzialności za edukację na korepetycje.

Wykres 23. Jak ocenia Pan/i jakość:

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Ocena jakości infrastruktury i zasobów szkolnych wskazuje na zróżnicowanie odpowiedzi pomiędzy poszczególnymi czynnikami.
W przypadku pomocy naukowych łącznie 59% respondentów ocenia ich jakość jako dobrą lub bardzo dobrą, jednak jednocześnie aż 34% wskazuje na poziom średni lub przeciętny. Rodzice uważają, że uczniowie mają zabezpieczone podstawowe pomoce naukowe, jednak brakuje w nich nowoczesności i zróżnicowania do aktualnych potrzeb.
Oceny ogólnego wyposażenia szkoły klasyfikują się podobnie – 64% badanych wskazuje na wyposażenie dobre, w tym 18% bardzo dobre, blisko 1/3 ocenia jako przeciętne. Najlepiej ocenianym obszarem jest stan budynku szkoły, 76% respondentów określa go jako dobry lub bardzo dobry, przy całkowitym braku ocen bardzo złych. Oznacza to, że infrastruktura budowlana nie jest postrzegana jako bariera dla funkcjonowania szkoły. Podobnie sale gimnastyczne – 76% ocen pozytywnych – co wskazuje na relatywnie dobrą bazę do realizacji zajęć ruchowych i sportowych. Sale przedmiotowe również oceniane są w większości pozytywnie – 72% odpowiedzi „dobrze" lub „bardzo dobrze".
Wyraźnie odmienny obraz wyłania się w przypadku stref chillout dla uczniów. Jest to najsłabiej oceniany element infrastruktury szkolnej. Jedynie 22% respondentów ocenia je pozytywnie, natomiast aż 47% wskazuje poziom przeciętny, a 30% ocenia je źle lub bardzo źle.
W kontekście strategii edukacyjnej uzyskane wyniki pokazują, że infrastruktura szkolna w obszarze podstawowym jest w większości funkcjonalna i nie wymaga pilnych działań naprawczych. Kluczowym obszarem rozwojowym nie są budynki ani sale lekcyjne, lecz przestrzenie wspierające dobrostan uczniów

oraz nowoczesne środowisko uczenia się. Inwestycje strategiczne powinny koncentrować się na unowocześnianiu pomocy dydaktycznych i wyposażenia oraz na tworzeniu stref sprzyjających regeneracji, relacjom społecznym i autonomii uczniowskiej.

Jakie są Państwa zdaniem największe zalety obecnego systemu edukacji w Gminie Żnin?

Rodzice nie widzą zalet, system edukacji podstawowej jest obowiązkowy i tyle.

Największe problemy, co warto poprawić.

Badani rodzice zostali poproszeni o wskazanie zalet i wad edukacji w Gminie Żnin. Wśród najczęściej wskazywanych problemów mówili o **braku indywidualnego podejścia do ucznia**, niedostosowaniu do zróżnicowanych potrzeb rozwojowych, poznawczych i emocjonalnych uczniów. Kolejnym problemem wskazywanym blisko przez 40% respondentów jest **zbyt przeładowana podstawa programowa**, zbyt dużo godzin lekcyjnych, szczególnie w starszych klasach, a co za tym idzie braku czasu na samodzielną naukę do egzaminów ósmoklasisty, uczenie się „wszystkiego, czyli niczego". Do grupy czynników wskazywanych przez co trzeciego badanego, wpisuje się **brak szerokiej oferty zajęć dodatkowych i pozalekcyjnych**. Wskaźnik ten potwierdza wcześniej zidentyfikowany deficyt w zakresie zajęć rozwijających zainteresowania i kompetencje uczniów poza obowiązkowym programem nauczania. Brak zajęć i kół zainteresowań rozwijających pasje, powoduje, że dodatkowy rozwój dzieci uzależniony jest od możliwości finansowych rodziców. Wyraźnie akcentowana jest również potrzeba zajęć praktycznych, opartych na doświadczeniach, eksperymentach i pracy projektowej, zamiast dominacji teorii.

Na podobnym poziomie częstości wskazań znajdują się problemy wychowawcze z uczniami oraz niewystarczające wsparcie dla uczniów z trudnościami, po 25% odpowiedzi. Wskazuje to na przeciążenie szkół w obszarze funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz na niedostateczne zasoby wspierające uczniów wymagających specjalistycznej pomocy. Komentarze dotyczące braku zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, dydaktyczno-wyrównawczych czy treningów umiejętności społecznych potwierdzają, że problem ten ma charakter operacyjny i bezpośrednio wpływa na codzienne funkcjonowanie uczniów. Ważne przy tym punkcie jest też wsparcie psychologiczne i dobrostan uczniów. Respondenci wskazują na niewystarczającą dostępność psychologów i pedagogów szkolnych, brak realnej pomocy w sytuacjach kryzysowych oraz niedostateczne reagowanie na przemoc rówieśniczą i wykluczenie społeczne.

Istotnym czynnikiem jest **jakość i postawa kadry nauczycielskiej**, rozumiana nie tylko jako kompetencje merytoryczne, lecz także jako zaangażowanie, etyka zawodowa i relacja z uczniem. Respondenci wskazują na problem wypalenia zawodowego nauczycieli, braku motywacji, schematycznego nauczania oraz zachowań niepedagogicznych, w tym etykietowania uczniów i ignorowania ich potrzeb emocjonalnych. Przy tym rodzice wskazują na silną potrzebę rozwijania kompetencji wśród nauczycieli, rozwój w kadrę, superwizję, mentroring czy wsparcie psychologiczne dla nauczycieli. Jednocześnie pojawia się wątek „docenienia nauczycieli" i zwiększenia ich autonomii oraz wsparcia finansowego i organizacyjnego ze strony organu prowadzącego.

Niższe, choć nadal istotne odsetki wskazań dotyczą niedopasowania oferty edukacyjnej do rynku pracy (19%) oraz braku wystarczającego doradztwa zawodowego (17%), a co za tym idzie lepsze przygotowanie uczniów do przyszłości.

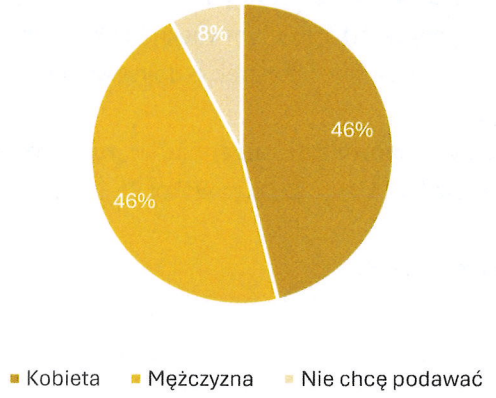
Wyraźnie identyfikowany obszar dotyczy zarządzania szkołą i skuteczności dyrekcji w obszarze bezpieczeństwa i problemów wychowawczych. Pojawiają się opinie o braku reakcji na przemoc rówieśniczą, hejt i nękanie oraz przekonanie, że problemy są minimalizowane lub „zamiatane pod dywan". Oznacza to konieczność wzmocnienia procedur interwencji, standardów reagowania oraz odpowiedzialności zarządczej, bo jest to obszar, który silnie wpływa na dobrostan uczniów, a pośrednio także na wyniki dydaktyczne.

Pod kątem strategicznym, kluczowe wyzwania wynikają z organizacji procesu kształcenia i wsparcia ucznia.

W opinii rodziców poprawa edukacji w Gminie Żnin, powinna polegać na przejściu od szkół realizujących minimum programowe do modelu szkoły odpowiadającej na realne potrzeby rozwojowe ucznia. Ważne jest indywidualne podejście do ucznia, zapewnienie realnego systemu wsparcia i indywidualizacji, szczególnie dla uczniów z trudnościami i rekomendacjami PPP, rozbudowa oferty zajęć dodatkowych, wzmocnienie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, inwestycja w kadrę, wsparcie rozwojowe oraz zwiększeniu elastyczności programu i organizacji pracy szkoły.

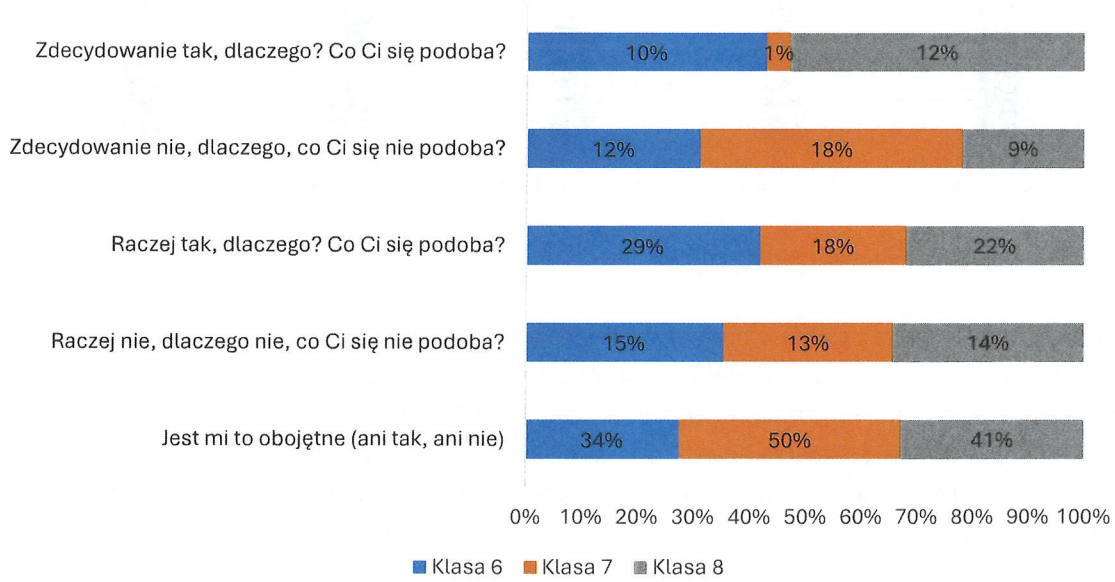
System oświaty z perspektywy uczniów

Wykres 24. Płeć

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Wykres 25. Czy lubisz chodzić do swojej szkoły?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Zaprezentowane wyniki odpowiedzi na pytanie ujawniają wyraźne różnice w odpowiedziach na różnych szczeblach edukacyjnych.

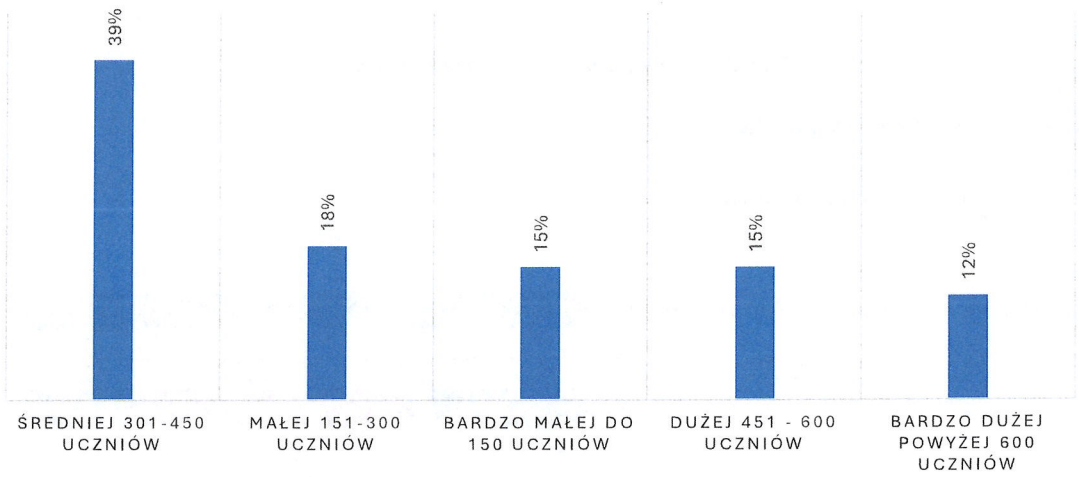
Analiza porównawcza klas 6, 7 i 8 wskazuje, że dominującą postawą nie jest ani satysfakcja, ani jawna niechęć, lecz obojętność, która systematycznie utrzymuje się na wysokim poziomie.

W klasie 6 postawa neutralna („jest mi to obojętne") dotyczy 34% uczniów, natomiast w klasie 7 wzrasta aż do 50%, by w klasie 8 nieznacznie spaść do 41%. Statystycznie oznacza to, że największy kryzys identyfikacji ze szkołą przypada na klasę 7. Obojętność w badaniach edukacyjnych interpretowana jest jako stan szczególnie niekorzystny, ponieważ wskazuje na brak więzi emocjonalnej ze środowiskiem szkolnym, niską motywację wewnętrzną oraz ograniczone poczucie sensu uczestnictwa w edukacji.

Pozytywne nastawienie do szkoły (łącznie odpowiedzi „raczej tak" i „zdecydowanie tak") wykazuje tendencję spadkową wraz z wiekiem uczniów. W klasie 6 wynosi ono 39%, w klasie 7 spada do 19%, natomiast w klasie 8 wzrasta nieznacznie do 34%. Szczególnie niepokojący jest wynik klasy 7, gdzie jedynie 1% uczniów deklaruje zdecydowanie pozytywny stosunek do szkoły. Oznacza to niemal całkowity zanik silnej identyfikacji emocjonalnej ze szkołą w tym wieku. W klasie 8 obserwowany jest częściowy powrót pozytywnych deklaracji, co może mieć związek z dojrzewaniem uczniów lub koncentracją na zakończeniu etapu edukacyjnego.

Negatywne nastawienie do szkoły (odpowiedzi „raczej nie" i „zdecydowanie nie") utrzymuje się na względnie stabilnym poziomie w każdej z klas, oscylując wokół 25–31%.

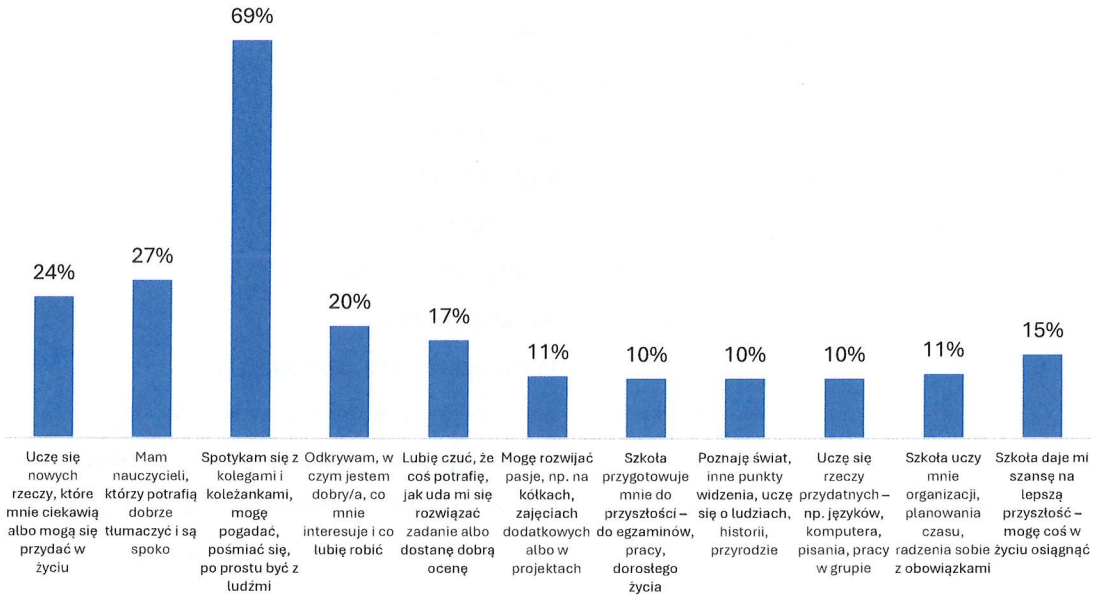
Wykres 26. Czy chciałbyś się uczyć w szkole:

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Rozkład odpowiedzi na pytanie o preferowaną wielkość szkoły pokazuje wyraźne i spójne preferencje uczniów, które mają bezpośrednie znaczenie dla organizacji systemu edukacji i klimatu szkoły. Najczęściej wybieraną opcją jest szkoła średniej wielkości, licząca od 301 do 450 uczniów, którą wskazało 39% badanych. Statystycznie oznacza to, że dla największej grupy uczniów optymalnym środowiskiem edukacyjnym jest placówka na tyle duża, by oferować różnorodność zajęć i relacji, ale jednocześnie na tyle kameralna, by nie powodować anonimowości i poczucia zagubienia.

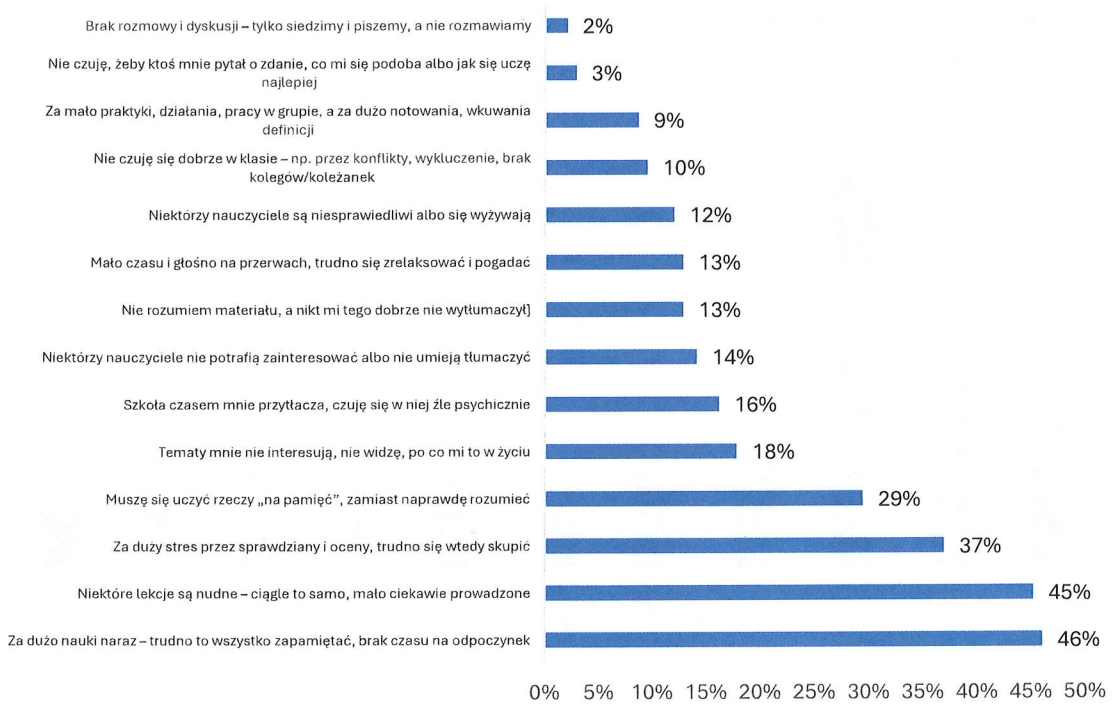
Szkoły bardzo małe do 150 uczniów wskazało tylko 15% badanych. Uczniowie preferują szkoły o umiarkowanej skali, które łączą różnorodność oferty z możliwością indywidualnego kontaktu. Wyniki pokazują, ze w przypadku planowania sieci szkół, należy unikać bardzo dużych i bardzo małych placówek.
Wykres 27. Co fajnego jest w szkole?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

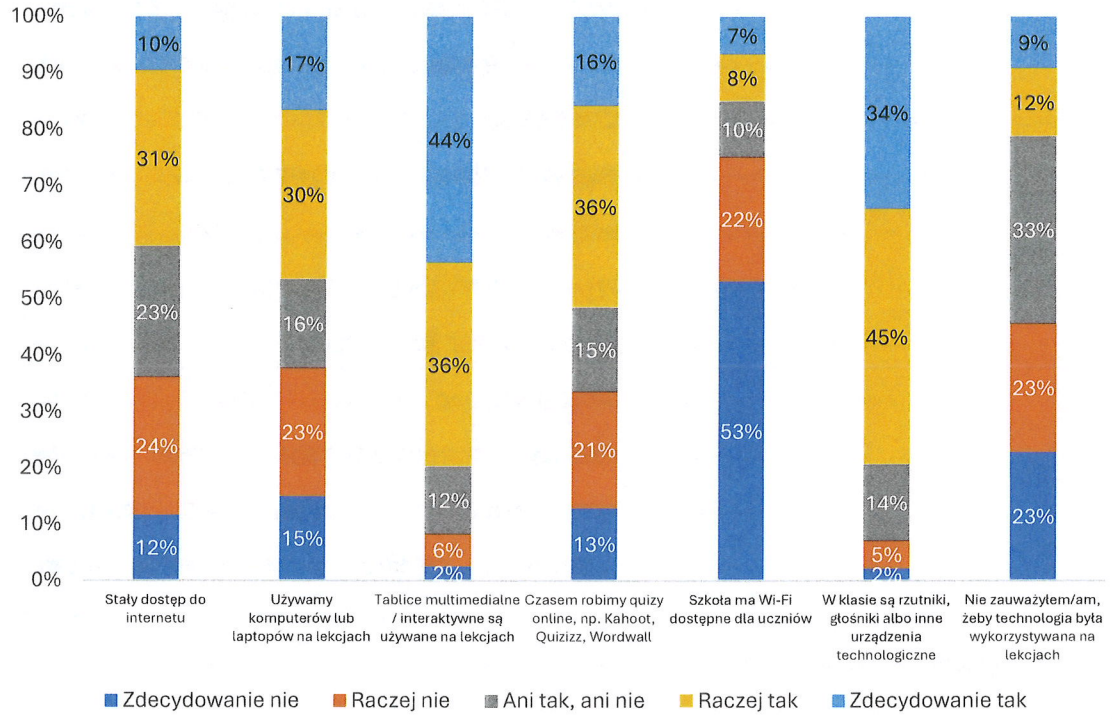
69% uczniów deklaruje, że najważniejsze i „fajne" w szkole jest spotykanie się z kolegami i koleżankami, rozmowy, śmiech i bycie z ludźmi. Oznacza to, że szkoła jest postrzegana przede wszystkim jako przestrzeń relacji rówieśniczych, a nie jako środowisko rozwoju poznawczego czy kompetencyjnego. W kontekście wcześniejszych danych o obojętności i spadku identyfikacji ze szkołą, wynik ten sugeruje, że więź ze szkołą opiera się głównie na relacjach społecznych, a nie na treści i jakości procesu uczenia się. Druga grupa odpowiedzi, znacznie mniej liczna, dotyczy jakości nauczania i relacji z nauczycielami. 27% uczniów wskazuje, że pozytywnym elementem szkoły są nauczyciele, którzy potrafią dobrze tłumaczyć i są „spoko", a 24% podkreśla uczenie się nowych rzeczy, które są ciekawe lub przydatne w życiu. Jedynie 20% uczniów deklaruje, że w szkole odkrywa swoje zainteresowania i mocne strony, a 17% wskazuje na satysfakcję z poczucia kompetencji, gdy coś się uda lub pojawi się dobra ocena.
Istnieją różnice pomiędzy deklarowanymi przez dorosłych celami edukacji a realnym doświadczeniem uczniów. Szkoła dla uczniów, to miejsce bycia z rówieśnikami.

Wykres 28. Co w szkole Ci się nie podoba?

Najczęściej wskazywanym powodem nudy jest przeciążenie nauką i brak równowagi między nauką a regeneracją. 46% uczniów deklaruje, że w szkole jest „za dużo nauki naraz", trudno wszystko zapamiętać i brakuje czasu na odpoczynek. 45%, wskazuje, że niektóre lekcje są nudne, ponieważ są prowadzone w sposób powtarzalny, schematyczny i mało angażujący. 37% uczniów deklaruje, że duży stres przez sprawdziany i oceny utrudnia skupienie się i odbiera sens uczenia się. W połączeniu z 29% wskazań na konieczność uczenia się „na pamięć" zamiast rozumienia, rysuje się obraz szkoły jako środowiska nastawionego na wynik i kontrolę, a nie na proces uczenia się. 18% badanych deklaruje, że omawiane tematy ich nie interesują i nie widzą ich związku z życiem. Wyraźnie obecny jest również wątek dobrostanu psychicznego. 16% uczniów przyznaje, że szkoła ich przytłacza i czują się w niej źle psychicznie.

Wykres 29. Wykorzystywanie nowoczesnych technologii na lekcji

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

41% uczniów deklaruje, że raczej lub zdecydowanie ma stały dostęp do internetu, jednak niemal identyczny odsetek, bo 36%, wskazuje odpowiedzi negatywne.

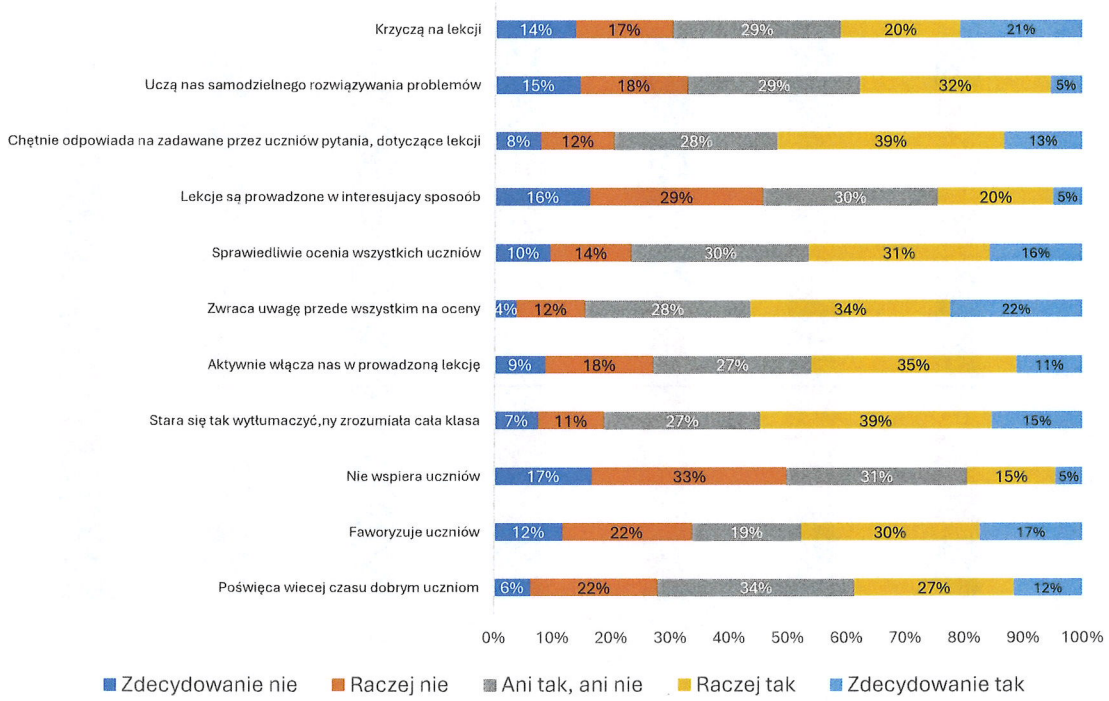
Podobny obraz wyłania się przy korzystaniu z komputerów lub laptopów na lekcjach. Łącznie 47% uczniów potwierdza ich użycie, ale 38% zaprzecza, a pozostała część nie potrafi jednoznacznie tego ocenić. Taki rozkład wskazuje, że technologia nie jest elementem codziennej dydaktyki, lecz dodatkiem wykorzystywanym okazjonalnie, prawdopodobnie przez wybranych nauczycieli.

Najbardziej pozytywnie oceniany obszar dotyczy tablic multimedialnych i interaktywnych. Aż 80% uczniów deklaruje, że są one wykorzystywane na lekcjach, z czego 44% w sposób zdecydowany. Jednocześnie jednak tablice interaktywne często pełnią funkcję „nowoczesnej tablicy", a nie narzędzia zmieniającego sposób uczenia się, co znajduje potwierdzenie w kolejnych odpowiedziach.

W odniesieniu do quizów online i narzędzi interaktywnych (Kahoot, Quizizz, Wordwall) odpowiedzi są już znacznie mniej jednoznaczne. 52% uczniów deklaruje ich stosowanie, ale 34% wskazuje odpowiedzi negatywne. Oznacza to, że narzędzia angażujące uczniów są wykorzystywane nieregularnie i nie stanowią standardu pracy dydaktycznej.

79% uczniów potwierdza dostępność rzutników i głośników w klasie, co wskazuje, że infrastruktura sprzętowa w dużej mierze jest zapewniona. 45% uczniów deklaruje, iż nie zauważyło wykorzystywania technologii na lekcjach, przy czym 23% wskazuje to zdecydowanie. Wyniki pokazują, że szkoły znajdują się na etapie cyfryzacji infrastrukturalnej, ale nie dydaktycznej.

Wykres 30. Czy większość nauczycieli uczących Twoją klasę

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

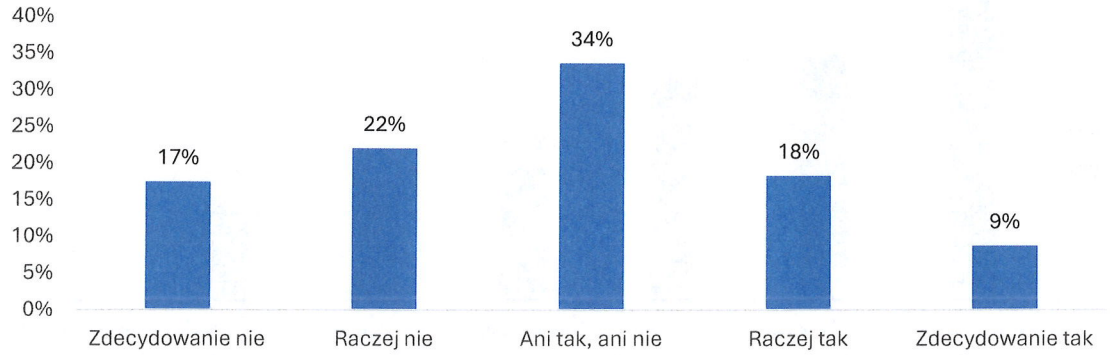
Ponad połowa uczniów (54%) deklaruje, że nauczyciele starają się tłumaczyć materiał w taki sposób, aby cała klasa go zrozumiała. Podobnie 46% uczniów uważa, że nauczyciele aktywnie włączają ich w przebieg lekcji, a 52% wskazuje, że nauczyciele chętnie odpowiadają na pytania uczniów.

Znacznie bardziej problematyczny jest obszar oceniania i motywacji. Ponad połowa uczniów (56%) uważa, że nauczyciele zwracają uwagę przede wszystkim na oceny, co wzmacnia obraz szkoły jako instytucji nastawionej na wynik, a nie na proces uczenia się. Jednocześnie tylko 47% uczniów uważa, że nauczyciele oceniają sprawiedliwie wszystkich uczniów.

Tylko co czwarty badany uczeń uważa, że lekcje są prowadzone w interesujący sposób, podczas gdy 45% temu zaprzecza. To jeden z najsłabszych wyników w całym zestawie i silnie koreluje z wcześniejszymi odpowiedziami dotyczącymi nudy, schematycznych metod i braku praktyki.

Na uwagę zasługuje również kwestia zachowań nieakceptowalnych, takich jak krzyczenie na lekcji. 41% uczniów deklaruje, że nauczyciele krzyczą.

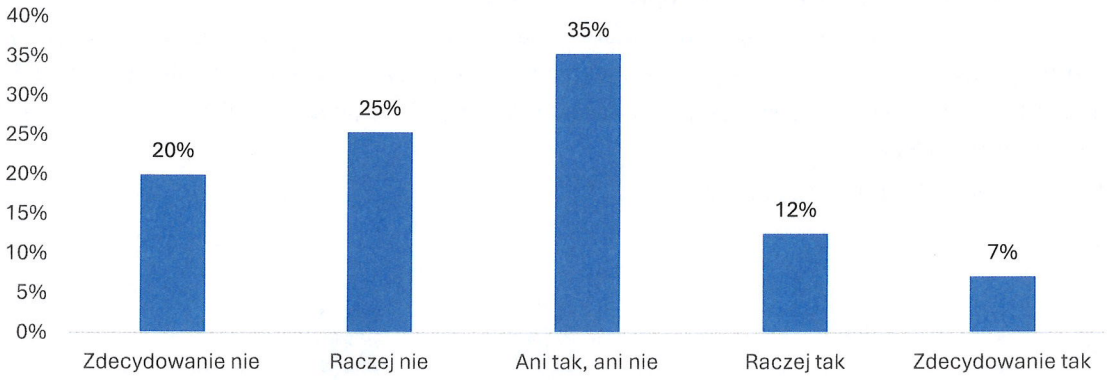
Wykres 31. Czy szkoła ukierunkowuje Cię na dalszą drogę kształcenia?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Najliczniejszą grupę stanowią uczniowie, którzy wybrali odpowiedź „ani tak, ani nie" – 34%.
Odpowiedzi negatywne („zdecydowanie nie" i „raczej nie") łącznie stanowią 39%, co wskazuje, że blisko 40% badanych nie czuje się ukierunkowanych przez szkołę na dalszą drogę kształcenia.
Brak poczucia ukierunkowania wzmacnia niepewność, obniża motywację do nauki i sprzyja przekonaniu, że szkolna wiedza nie ma bezpośredniego związku z przyszłym życiem. Skuteczne działania strategiczne powinny więc obejmować systemowe doradztwo edukacyjno-zawodowe, prezentowanie ścieżek kształcenia i zawodów, a także powiązanie treści nauczania z realnymi decyzjami, przed którymi stoją uczniowie, zwłaszcza w klasach 7 i 8.

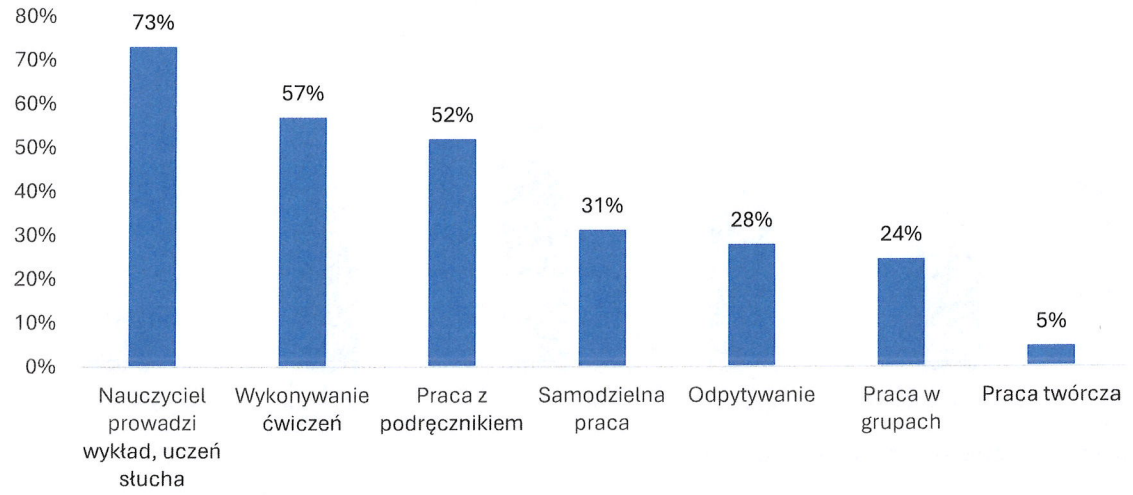
Wykres 32. Szkoła i planowanie przyszłości

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

35% uczniów wskazało na odpowiedź „ani tak, ani nie", pokazuje to, że uczniowie nie potrafią wskazać konkretnych działań szkoły, które realnie pomagałyby im planować przyszłość, ale też nie zawsze mają świadomość, że takie wsparcie powinno istnieć.
Odpowiedzi negatywne („zdecydowanie nie" – 20% oraz „raczej nie" – 25%) obejmują łącznie 45% badanych. Oznacza to, że niemal połowa uczniów wprost deklaruje brak pomocy szkoły w planowaniu przyszłości. Szkoła nie pełni skutecznie funkcji przygotowania ucznia do decyzji życiowych i edukacyjnych.

Wykres 33. Jak prowadzona jest najczęściej lekcja?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

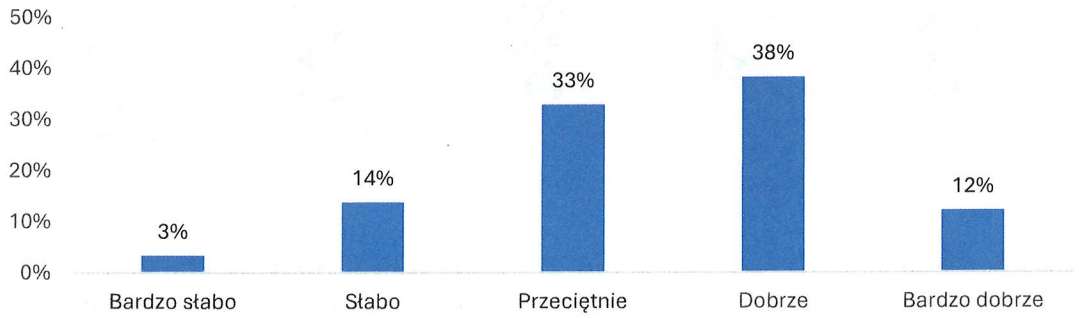
Najczęściej wskazywaną formą pracy jest model wykładu przez nauczyciela, wskazało tak 73% uczniów. Oznacza to, że proces nauczania opiera się głównie na przekazywaniu treści w sposób jednokierunkowy, z ograniczonym udziałem ucznia jako aktywnego uczestnika.

Drugą najczęściej wskazywaną formą jest wykonywanie ćwiczeń (57%) oraz praca z podręcznikiem (52%). Są to metody typowe dla tradycyjnego nauczania, które wzmacniają schemat: przekaz treści – ćwiczenie – sprawdzenie. Uczniowie realizują zadania, ale rzadko mają możliwość decydowania o sposobie pracy lub pogłębiania tematów zgodnie z własnymi zainteresowaniami.

Znacznie rzadziej występują formy, które wymagają większej autonomii ucznia. Samodzielna praca została wskazana przez 31% uczniów, a odpytywanie przez 28%.

Szczególnie niskie odsetki dotyczą metod, które są kluczowe z perspektywy nowoczesnej dydaktyki. Praca w grupach została wskazana jedynie przez 24% uczniów, a praca twórcza zaledwie przez 5%. Oznacza to, że kompetencje takie jak współpraca, kreatywność, inicjatywa i myślenie problemowe są rozwijane marginalnie.

Wykres 34. Ocena poziomu nauczania

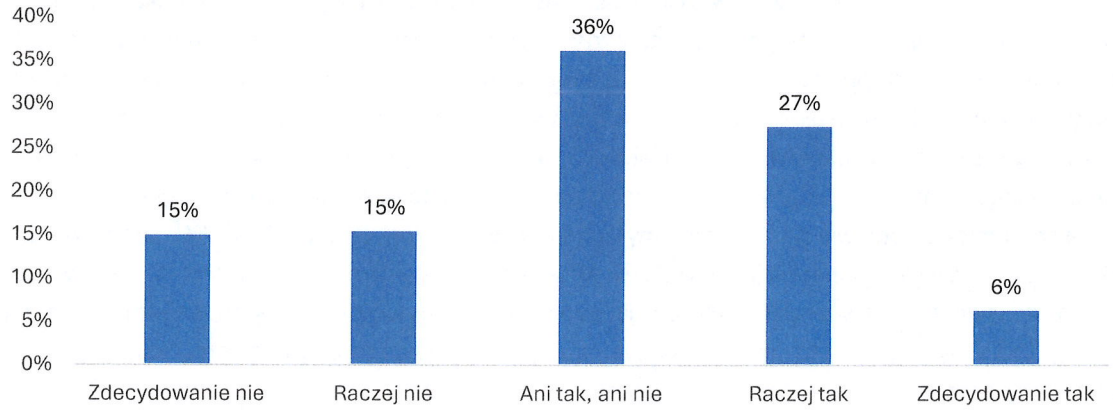

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Czy w szkole przestrzegane są zasady koleżeństwa i współpracy między uczniami?

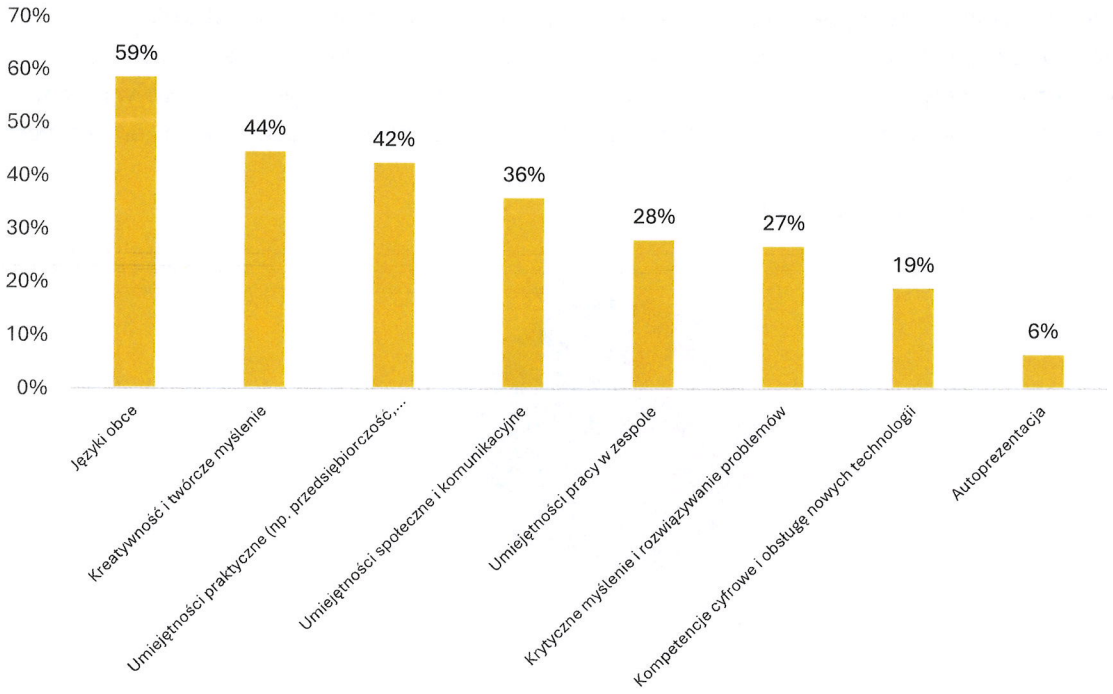
Najliczniejszą grupę stanowią uczniowie wybierający odpowiedź „ani tak, ani nie" – 36%. Taki wynik sugeruje brak wyraźnych, czytelnych standardów zachowań koleżeńskich w szkole. Uczniowie nie doświadczają jednoznacznie ani kultury współpracy, ani jej braku, co w praktyce oznacza, że relacje rówieśnicze są zmienne, sytuacyjne i zależne od kontekstu klasy lub grupy.
Odpowiedzi negatywne („zdecydowanie nie" i „raczej nie") łącznie wynoszą 30%. Oznacza to, że niemal co trzeci uczeń doświadcza szkoły jako miejsca, w którym zasady koleżeństwa i współpracy są naruszane.

Wykres 35. Czy w szkole przestrzegane są zasady koleżeństwa i współpracy między uczniami?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Wykres 36. Jakie kompetencje chcielibyście rozwijać?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Najczęściej wskazywanym obszarem są języki obce, które chce rozwijać 59% uczniów. Jest to zdecydowanie najwyższy wynik w zestawieniu i świadczy o tym, że uczniowie postrzegają znajomość języków jako realny kapitał na przyszłość.

Na drugim miejscu znajduje się kreatywność i twórcze myślenie (44%). Ten wynik jest szczególnie znaczący, ponieważ uczniowie wyraźnie artykułują potrzebę wyjścia poza schemat, notowanie i odtwarzanie wiedzy. Kreatywność jawi się tu jako przeciwieństwo nudy, przeciążenia i uczenia się na pamięć, które wcześniej były wskazywane jako główne problemy szkoły.

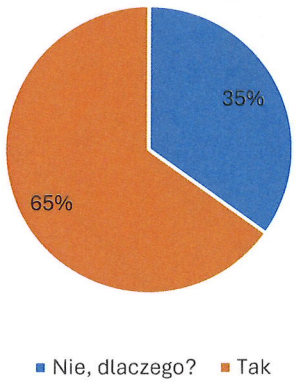
Bardzo wysoki odsetek, 42%, dotyczy umiejętności praktycznych, takich jak przedsiębiorczość, zarządzanie finansami czy kompetencje techniczne i kulinarne. To kolejny sygnał, że uczniowie oczekują od szkoły większej użyteczności życiowej i lepszego powiązania edukacji z codziennym funkcjonowaniem.

Kolejne miejsca zajmują umiejętności społeczne i komunikacyjne (36%) oraz umiejętność pracy w zespole (28%). W połączeniu z wcześniejszymi wynikami, w których relacje rówieśnicze były najważniejszym „fajnym" elementem szkoły, widać wyraźnie, że uczniowie chcą nie tylko być z ludźmi, ale też uczyć się, jak funkcjonować w relacjach w sposób bardziej świadomy i kompetentny. Szkoła jest dla nich przestrzenią społeczną, lecz nie zawsze daje narzędzia do radzenia sobie w tej przestrzeni.

Na dalszym miejscu pojawia się krytyczne myślenie i rozwiązywanie problemów (27%). Uczniowie chcą szkoły, która rozwija kompetencje przyszłości w sensie praktycznym i społecznym, a nie wyłącznie przekazuje wiedzę teoretyczną. Priorytetem są języki obce, kreatywność i umiejętności praktyczne, czyli obszary, które wymagają zmiany metod nauczania, organizacji zajęć i oferty pozalekcyjnej, a nie jedynie korekt programowych.

56% badanych w odpowiedziach otwartych uważa, że szkoła nie rozwija tych umiejętności. Wśród odpowiedzi pojawiają się: „lekcje są nudne", „szkoła zabija kreatywność", „nie ma zajęć dodatkowych", „nic praktycznego". Brak rozwijania zainteresowań (najczęstszy motyw) „nie ma kółek zainteresowań, brakuje zajęć dodatkowych, nauczyciele nic nie proponują lub zajęcia są tylko te obowiązkowe". Wielu uczniów wskazuje, że „szkoła przygotowuje do testów, nie do życia". Krytyka metod nauczania „nauczyciele tylko patrzą na oceny", „nie umieją tłumaczyć", „blokują kreatywność", „nie uczą przydatnych rzeczy jak zarządzanie pieniędzmi". Wiele działań wypływa z własnych inicjatyw poza szkołą „bo sama wpływam na to, jak się rozwijam", „muszę działać poza szkołą", „uczę się na korepetycjach".

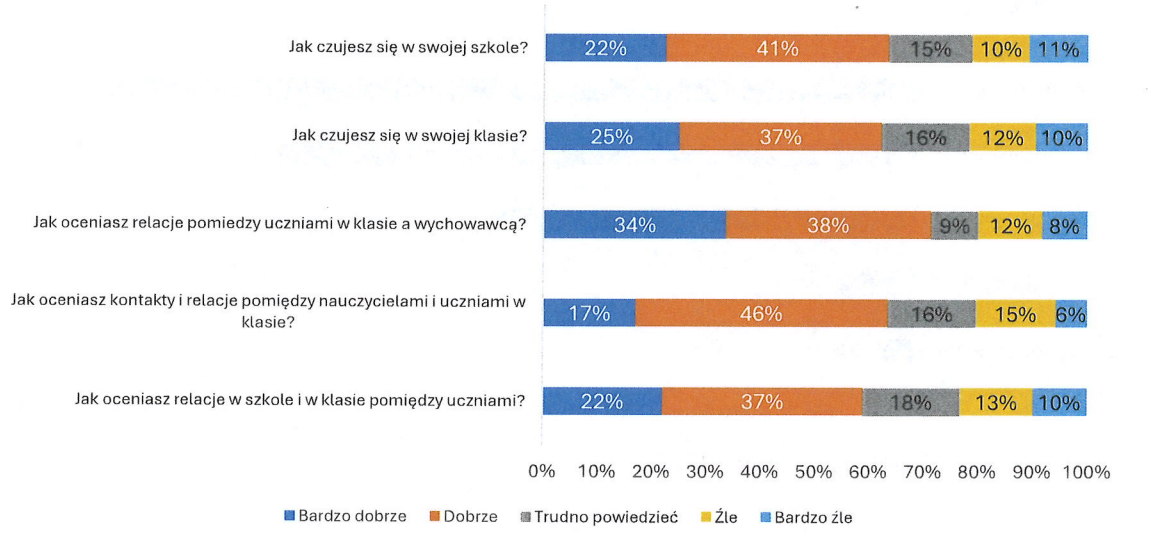
Wykres 37. Bezpieczeństwo w szkole

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

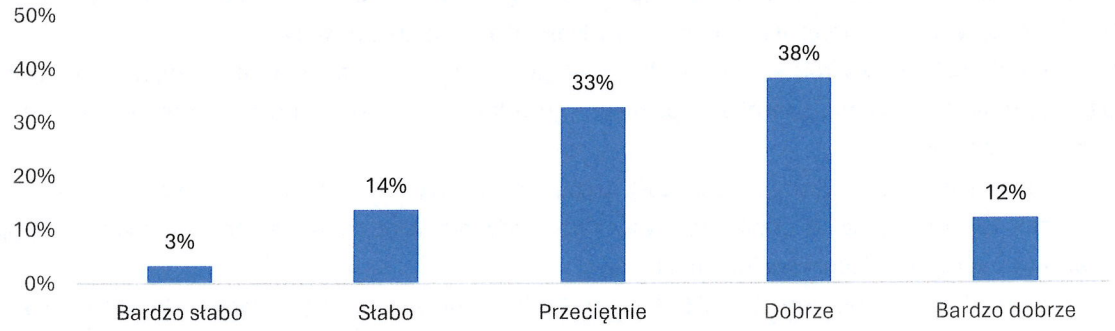
Powody, dla których uczniowie nie czują się bezpiecznie to przemoc fizyczna i agresja rówieśnicza (ok. 30–35%). Uczniowie wprost piszą o biciu, szarpaniu, agresywnych kolegach, szantażu czy wyzwiskach „koledzy są agresywni, szantażują", „rówieśnicy z klasy biją mnie np. po twarzy".
Toksyczna atmosfera i wyśmiewanie (ok. 25–30%) „jest dużo toksycznych osób", „czuję, że koleżanki obgadują mnie za plecami", „cokolwiek powiem, może być wykorzystane przeciwko mnie", „ludzie są niemili i się ich boję".
Brak bezpieczeństwa psychicznego (ok. 20%)- uczniowie mówią o stresie, presji, lęku przed przemocą psychiczną lub emocjonalną „boje się ludzi, nikt nigdy nie wie, co mnie może spotkać", „presja spowodowana rówieśnikami i naciskiem na naukę".
Brak zaufania do nauczycieli lub ich reakcji (ok. 10–15%)- uczniowie opisują sytuacje, w których czują się pozostawieni sami sobie lub nawet zawstydzeni przez dorosłych „wychowawczyni zamiata znęcanie się pod dywan".

Wykres 38. Jak oceniasz relacje w klasie pomiędzy uczniami?

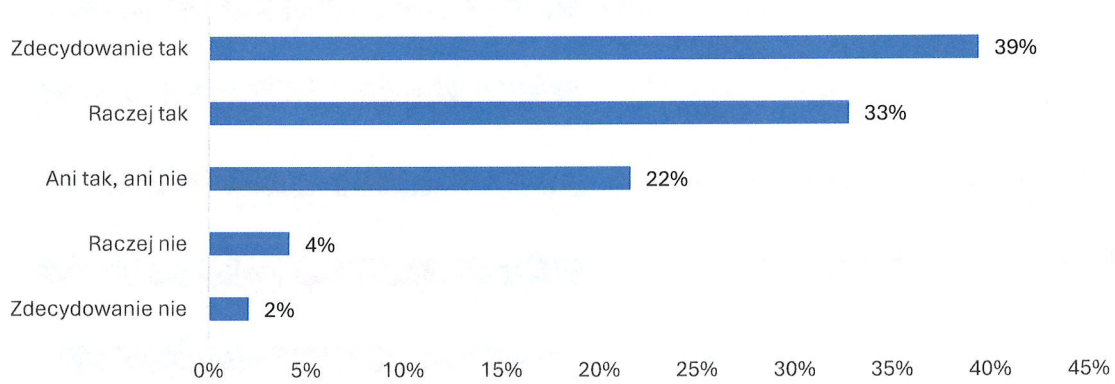
Relacje pomiędzy uczniami w klasie są oceniane umiarkowanie pozytywnie. Odpowiedzi „bardzo dobrze" i „dobrze" łącznie stanowią 59%, co wskazuje, że dla większości uczniów relacje rówieśnicze w klasie są akceptowalne lub dobre. Jednocześnie 23% uczniów ocenia je negatywnie („źle" i „bardzo źle"), a 18% nie potrafi jednoznacznie ich ocenić. Ten rozkład pokazuje, że choć relacje rówieśnicze nie są generalnie złe, to w każdej klasie istnieje znacząca grupa uczniów, która doświadcza trudności, konfliktów lub wykluczenia.
Zdecydowanie najlepiej oceniane są kontakty i relacje pomiędzy nauczycielami i uczniami w klasie. Aż 72% uczniów ocenia je dobrze lub bardzo dobrze, przy stosunkowo niskim odsetku ocen negatywnych (20%). Jest to jeden z najbardziej pozytywnych wyników w całym zestawie i wskazuje, że relacje formalne z nauczycielami są dla większości uczniów poprawne, a często wspierające.
Relacje pomiędzy uczniami w klasie a wychowawcą również oceniane są relatywnie dobrze. 62% uczniów wskazuje odpowiedzi pozytywne, co potwierdza istotną rolę wychowawcy jako osoby stabilizującej relacje i budującej klimat klasy.

Wykres 39. Jak oceniasz poziom nauczania?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

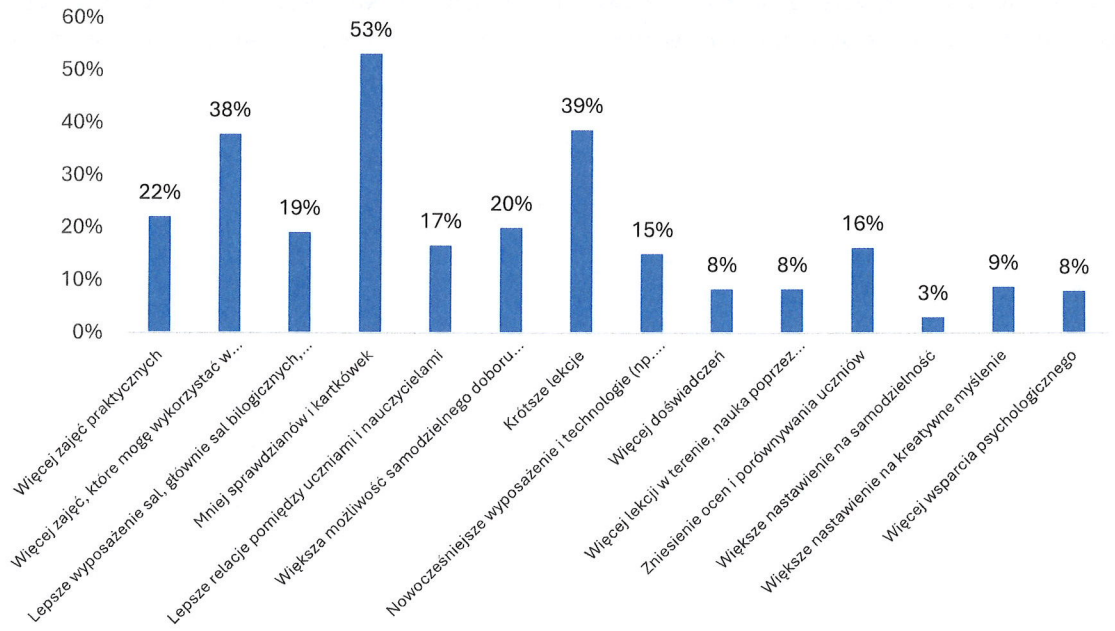
Wykres 40. Czy chciałabyś/chciałbyś aby szkoła bardziej przygotowywała Cię do życia zawodowego lub codziennego?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Zdecydowana większość uczniów oczekuje wyraźnego wzmocnienia praktycznego wymiaru edukacji. Odpowiedzi „raczej tak" i „zdecydowanie tak" łącznie obejmują aż 72% badanych.

Wykres 41. Jak wyobrażasz sobie szkołę za 5 lat? Co chciałbyś by się w niej zmieniło?

Źródło: Badanie własne maj-czerwiec 2025

Rozkład odpowiedzi na pytanie o wizję szkoły za 5 lat pokazuje bardzo dojrzały i spójny obraz oczekiwań uczniów, który w istotny sposób wykracza poza proste postulaty „mniej nauki". Uczniowie nie negują sensu edukacji – oni precyzyjnie wskazują, co w obecnym modelu jest dla nich najbardziej obciążające i najmniej użyteczne.

53% uczniów chce mniej sprawdzianów i kartkówek. W połączeniu z wcześniejszymi danymi o stresie, nudy i uczeniu się „na pamięć", wynik ten wskazuje, że obecny system oceniania jest dla uczniów jednym z głównych źródeł przeciążenia i demotywacji.

Drugim bardzo silnym postulatem jest praktyczność edukacji. 38% uczniów chce więcej zajęć możliwych do wykorzystania w codziennym życiu, a 22% więcej zajęć stricte praktycznych. W praktyce oznacza to oczekiwanie przesunięcia ciężaru edukacji z teorii na kompetencje życiowe.

Bardzo wyraźnie zaznacza się także potrzeba zmiany organizacji czasu i rytmu nauki. 39% uczniów wskazuje krótsze lekcje jako jedną z kluczowych zmian.

Istotnym obszarem jest również autonomia ucznia i relacje. 20% uczniów chce większej możliwości samodzielnego doboru przedmiotów, a 17% lepszych relacji pomiędzy uczniami i nauczycielami.

Jakich zmian oczekują uczniowie?

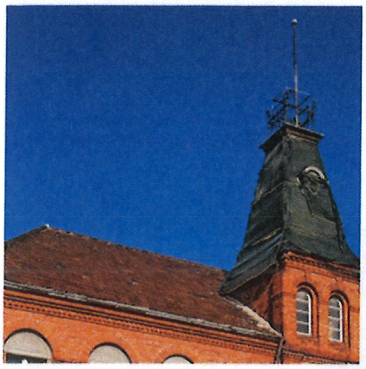
Mniej stresu i ocen, więcej zrozumienia (ok. 30%). Uczniowie chcą mniej sprawdzianów, kartkówek, ocen liczbowych i stresu z nimi związanego. „Mniej sprawdzianów i kartkówek, zniesienie ocen", „Oceny nie powinny świadczyć o wartości człowieka."

Lepsi nauczyciele i zmiana ich podejścia (ok. 25%)

Uczniowie wielokrotnie piszą o braku empatii, faworyzowaniu, wyzywaniu lub braku umiejętności tłumaczenia. „Nauczyciele powinni lepiej tłumaczyć, nie porównywać uczniów." „Więcej cierpliwości i zrozumienia dla ucznia."

Więcej praktycznych umiejętności (ok. 20%)

Uczniowie mają świadomość, że uczą się rzeczy mało przydatnych. Wskazują na potrzebę zajęć z finansów, prawa, komunikacji, zdrowia psychicznego, techniki i życia codziennego. „Uczyć rzeczy, które się przydadzą w życiu", „lekcje o bankach, urzędach, dorosłym życiu."

Załącznik nr 2 do uchwały nr XVIII/227/2026
Rady Miejskiej w Żninie
z dnia 22 maja 2026 r.

DIAGNOZA FUNKCJONUJĄCEGO SYSTEMU OŚWIATY GMINY ŻNIN

RAPORT
ZOSTAŁ OPRACOWANY

PRZEZ FIRMĘ

5ZMYSŁÓW - KATARZYNA RUTKOWSKA
Z SIEDZIBĄ WE WROCŁAWIU

5 ZMYSŁÓW

HTTPS://5ZMYSLOW.COM.PL

Spis treści

Wstęp 5

1. Metodologia przyjęta w diagnozie 5

2. Demografia 8

2.2. Urodzenia żywe w latach 2019-2024 w gminie Żnin 14

2.3. Migracje w gminie Żnin 15

2.4. Bezrobocie w gminie Żnin 17

2.5. Ranking szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin 22

3. Demografia na tle porównawczym z gminami sąsiadującymi Kruszwica, Mogilno, Szubin, Tuchola 27

3.1. Struktura wieku ludności gminy Żnin na tle regionu (2020–2024) 29

3.2. Liczebność dzieci objętych opieką żłobkową 32

3.3. Współczynniki skolaryzacji w szkołach podstawowych (2020–2024) 34

3.4. Migracje w gminie Żnin na tle gmin regionu (2020–2024) 35

3.5. Bezrobocie w gminie Żnin na tle gmin regionu (2020–2024) 36

3.6. Współczynniki skolaryzacji w szkołach podstawowych (2020–2024) na tle porównywanych gmin 39

3.7. Szkoły podstawowe i wydatki na oświatę na tle porównywanych gmin 40

3.8. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w gminie Żnin i gminach porównawczych 43

4. System oświaty w Gminie Żnin w opinii grup interesariuszy- najważniejsze wnioski 48

4.1. System oświaty z perspektywy uczniów – najważniejsze wnioski 48

4.2. System oświaty z perspektywy rodziców uczniów placówek oświatowych – najważniejsze wnioski 50

4.3. System oświaty z perspektywy psychologów i pedagogów szkolnych – najważniejsze wnioski 52

4.4. System oświaty z perspektywy nauczycieli – najważniejsze wnioski 55

4.5. System oświaty z perspektywy dyrektorów - najważniejsze wnioski 57

5. Wstęp 61

5.1. Analiza finansowa wydatków na oświatę 62

5.2. Finansowanie zadań oświatowych w Gminie Żnin 66

5.3. Subwencja oświatowa i algorytm jej podziału 73

5.4. Naliczenie subwencji oświatowej dla Gminy Żnin na rok 2024 74

5.5. Porównanie wydatków w poszczególnych jednostkach oświatowych w zestawieniu z otrzymywaną subwencją oświatową 77

5.5.1.Szkoły podstawowe 77

5.5.2.Przedszkola 81

6. Charakterystyka i specyfika funkcjonowania szkół oraz placówek oświatowych 87
6.1. Struktura sieci szkół i przedszkoli Gminy Żnin 87
6.2. Wychowanie przedszkolne 90
6.2.1. Liczba dzieci w publicznych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych 93
6.2.2. Liczba oddziałów w publicznych przedszkolach 95
6.2.3. Liczebność oddziałów w publicznych przedszkolach 96
6.2.4. Analiza struktury zatrudnienia nauczycieli w przedszkolach miejskich 98
6.2.5. Analiza zatrudnienie nauczycieli w przeliczeniu na liczbę dzieci 100
6.2.6. Analiza zatrudnienia nauczycieli w przeliczeniu na jeden oddział 101
6.2.7. Analiza zatrudnienia kadry niepedagogicznej 102
6.2.8.Struktura wydatków i koszt kształcenia ucznia w miejskich przedszkolach 104
6.2.9.Bieżące koszty związane z utrzymaniem budynków miejskich przedszkoli 106
6.2.10. Wnioski podsumowujące 107
6.3. Szkoły podstawowe 107
6.3.1.Liczba dzieci w szkołach podstawowych 108
6.3.2.Liczba oddziałów w szkołach podstawowych 109
6.3.3.Liczebność oddziałów w szkołach podstawowych 111
6.3.4.Analiza struktury zatrudnienia nauczycieli 113
6.3.5.Analiza zatrudnienie nauczycieli w przeliczeniu na liczbę dzieci 115
6.3.6.Analiza zatrudnienia nauczycieli w przeliczeniu na jeden oddział 116
6.3.7.Analiza zatrudnienia kadry niepedagogicznej 118
6.3.8.Struktura wydatków i koszt kształcenia ucznia w szkołach podstawowych 119
6.3.9.Bieżące koszty związane z utrzymaniem budynków szkół podstawowych 124
6.3.10 Stan wyposażenia szkół i przedszkoli w gminie Żnin 125
6.3.11. Wnioski podsumowujące 129
6.4. Zadania pozaszkolne 130
6.5. Kształcenie specjalne, pomoc psychologiczno-pedagogiczna, wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, klasy integracyjne 133
6.6. Analiza bazy lokalowej z uwzględnieniem obciążenia poszczególnych obiektów 138
7. Prognozowana liczba dzieci w przedszkolach i szkołach 142
7.1. Prognozowana liczba dzieci w przedszkolach 145
7.2. Prognozowana liczba uczniów w szkołach podstawowych 149
Wnioski 152
7.3. Prognozowany wiek nauczycieli 153
7.3.1.Wiek nauczycieli wychowania przedszkolnego 153

7.3.2. Wiek nauczycieli szkół podstawowych 155
8. Mocne i słabe strony oświaty w gminie Żnin, na podstawie przeprowadzonej diagnozy 158

Wstęp

Gmina Żnin położona jest w północnej części województwa kujawsko-pomorskiego, należy do powiatu żnińskiego, jest głównym ośrodkiem regionu Pałuk. Obszar gminy charakteryzuje się znacznym potencjałem przyrodniczym i krajobrazowym, związanym przede wszystkim z obecnością licznych jezior oraz terenów atrakcyjnych turystycznie, co ma znaczenie zarówno dla mieszkańców, jak i dla rozwoju funkcji rekreacyjnych. Struktura przestrzenna gminy wynika z wielowiekowej historii miasta Żnina jako ośrodka handlowo-rzemieślniczego, a obecnie uzupełnia ją funkcja mieszkaniowa i usługowa dla szerszego zaplecza wiejskiego.

Powierzchnia gminy wynosi ponad 300 km², a jej przestrzeń obejmuje zarówno zwarte tkanki miejskie, jak i obszary rolnicze oraz turystyczne. Rolnictwo, małe i średnie przedsiębiorstwa oraz sektor usług stanowią główne filary lokalnej gospodarki, przy czym walory przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe (w tym zabytki i tradycje Pałuk) odgrywają coraz większą rolę w budowaniu potencjału rozwojowego. Do analizy porównawczej przyjęto:

Kruszwica – ośrodek o silnych tradycjach przemysłowo-rolniczych, w którym presja demograficzna jest widoczna, ale częściowo równoważona przez atrakcyjność turystyczną nad Gopłem;

Mogilno – miasto powiatowe o podobnej skali i strukturze funkcjonalnej, również zmagające się z odpływem młodych mieszkańców oraz koniecznością wzmacniania lokalnego rynku pracy;

Szubin – miejscowość z większym wpływem suburbanizacji, związanym z sąsiedztwem Bydgoszczy, gdzie procesy demograficzne łagodzone są częściowo przez napływ ludności do strefy podmiejskiej;

Tuchola – ośrodek o znaczeniu subregionalnym, z dominacją funkcji leśnych i turystycznych, charakteryzujący się podobnym do Żnina profilem demograficznym, tj. kurczeniem się populacji i starzeniem społeczeństwa.

1. Metodologia przyjęta w diagnozie

Dokument *Diagnoza funkcjonującego stan oświaty w Gminie Żnin* została opracowana metodą partycypacyjno-ekspercką.

W ramach etapu I przeprowadzono szeroko zakrojone analizy, które obejmowały przeprowadzenie pogłębionej analizy wtórnych źródeł danych, obejmujących m.in. dane demograficzne, dokumenty strategiczne, informacje pozyskane z Urzędu Miasta oraz zasoby Systemu Informacji Oświatowej (SIO), a także dane finansowe. Analiza miała charakter deskryptywno-analityczny i stanowiła podstawę do sformułowania wstępnych hipotez badawczych.

Etap II koncentrował się na realizacji badań jakościowych z pięcioma grupami interesariuszy: dyrektorzy, rodzice, uczniowie, nauczyciele, specjaliści (psycholodzy, pedagodzy, logopedzi). Tematyka wywiadów koncentrowała się wokół uzyskania opinii, spostrzeżeń na temat placówek oświatowych w Gminie Żnin i ocenie plusów i minusów funkcjonującego systemu oświaty w gminie, oraz wskazanie punktów wymagających zmian i ulepszenia.

Konstrukcja metodologiczna procesu badawczego została oparta na koncepcji triangulacji, rozumianej jako mechanizm wzmacniający rzetelność, trafność i wnikliwość analizy badawczej poprzez zastosowanie różnorodnych źródeł informacji, podejść analitycznych oraz perspektyw interpretacyjnych. Wyróżniono cztery typy triangulacji:

- **Triangulacja danych** – zakładająca pozyskiwanie i analizę informacji pochodzących z heterogenicznych źródeł, co sprzyja ujęciu badanych zjawisk z wielu punktów widzenia oraz minimalizacji ryzyka błędów systemowych i poznawczych;
- **Triangulacja badaczy** – polegająca na angażowaniu więcej niż jednej osoby w proces realizacji badania, co pozwala ograniczyć subiektywność interpretacji wyników oraz przeciwdziałać efektom poznawczego skrzywienia jednostkowego.

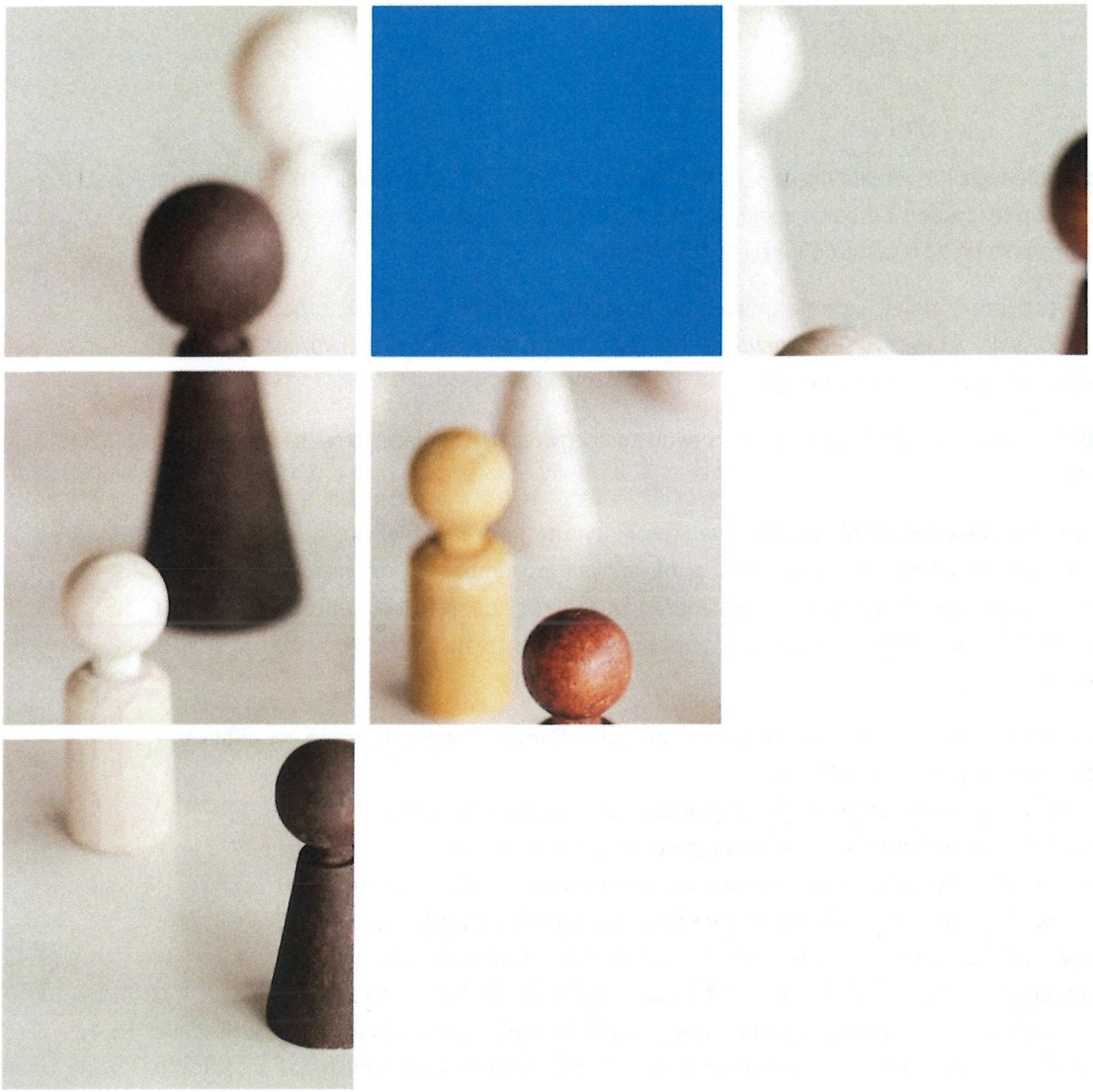
Na potrzeby opracowania analizy szczególnie intensywnie zastosowano **triangulację danych** i **triangulację zespołu badawczego**.

Analiza danych zastanych (desk research) obejmowała systematyczne pozyskiwanie, porządkowanie oraz krytyczną analizę danych wtórnych, pochodzących z oficjalnych dokumentów strategicznych, źródeł urzędowych i statystycznych. Proces ten nie wymagał generowania nowych danych, lecz koncentrował się na integracji i reinterpretacji już dostępnych zasobów informacyjnych. Wykorzystano szeroki zakres wtórnych źródeł informacji, w tym:

- dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych, roczniki i publikacje zbiorcze, prognozy ludności do 2060 r.),
- dane z Urzędu Miasta Żnin oraz jednostek organizacyjnych podległych miastu,
- akty prawa miejscowego, dokumenty strategiczne oraz sprawozdawcze,
- publikacje naukowe, artykuły prasowe i opracowania tematyczne dostępne w źródłach otwartych.

Wnioski zawarte w dokumencie oparte są na **twardych danych ilościowych**, co minimalizuje ryzyko nadinterpretacji i odwoływania się wyłącznie do opinii czy subiektywnych ocen. Analiza skoncentrowana jest wokół trendów demograficznych, edukacyjnych i społecznych, które zestawiono z sytuacją w Gminach o podobnej wielkości w regionie – Kruszwica, Mogilno, Szubin, Tuchola. Dzięki temu możliwe było wskazanie zarówno cech wspólnych, wynikających z ogólnych procesów społeczno-demograficznych, jak i lokalnych specyfik, odróżniających Żnin od innych ośrodków subregionalnych.

Opracowanie stanowi tym samym **bazę do dalszych prac analityczno-strategicznych**, umożliwiając identyfikację najważniejszych szans i zagrożeń stojących przed Żninem oraz wskazanie kierunków, które będą determinować przyszłość gminy w perspektywie do roku 2030 oraz prognozy daleko terminowe.

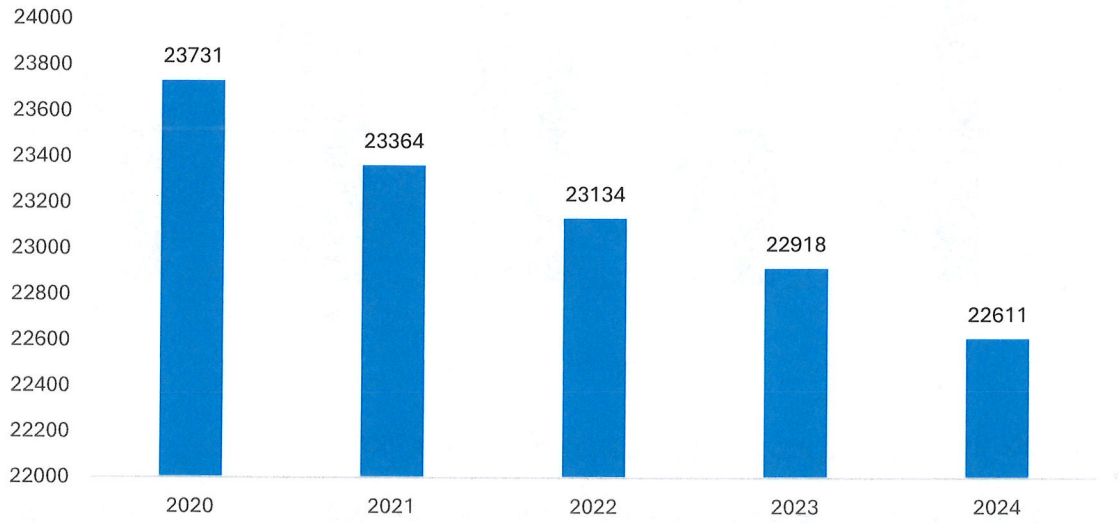

DEMOGRAFIA

2. Demografia

Dane demograficzne umożliwiają podejmowanie racjonalnych i długofalowych decyzji dotyczących m.in. struktury organizacyjnej systemu oświaty, skali nakładów inwestycyjnych w infrastrukturę edukacyjną, a także planowania zatrudnienia kadry pedagogicznej. Ponadto, mają one znaczący wpływ na prognozowanie dochodów budżetowych gminy, w tym udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT).

Wykres 1. Stan ludności ogółem w latach 2020 – 2024 w gminie Żnin

Źródło: Na podstawie raportu o stanie Gminy Żnin za lata 2020,2021,2022,2023,2024

Tabela 1. Tabela obrazująca procentowe zmiany ubytku liczby ludności w poszczególnych latach

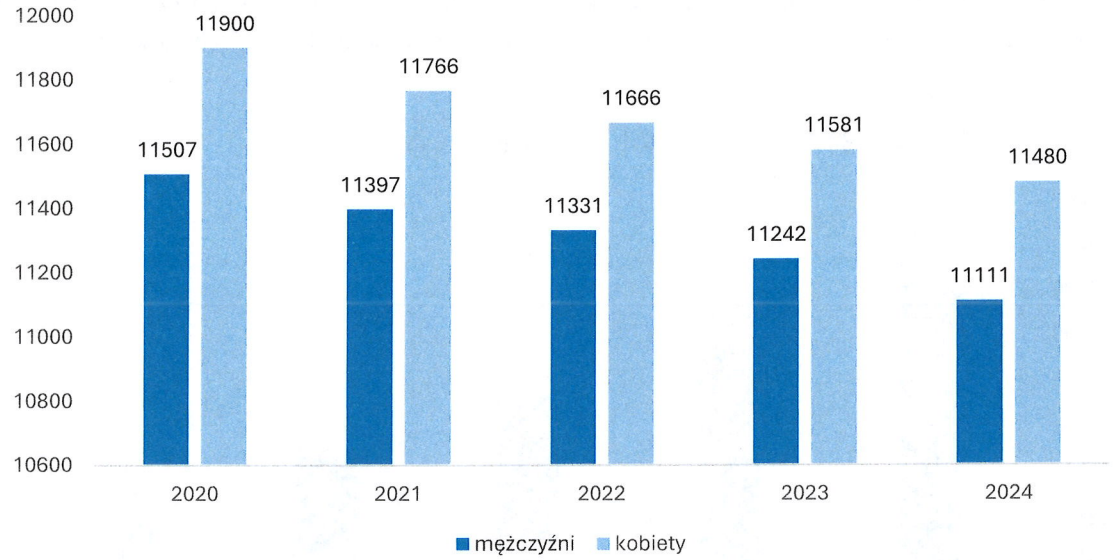
	pomiędzy 2020 a 2021	pomiędzy 2020 a 2022	pomiędzy 2020a 2023	pomiędzy 2020 a 2024
Żnin	spadek o 1,55%	spadek o 2,52%	spadek o 3,43%	spadek o 4,72%

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z czerwca 2025

W latach 2010–2024 w gminie Żnin obserwowany jest systematyczny spadek liczby mieszkańców. W 2020 roku populacja wynosiła 23 731 osoby, podczas gdy w 2024 roku zmniejszyła się do 22 611 osób. Oznacza to spadek o 1120 mieszkańców, czyli o 4,72% w ciągu pięciu lat. W porównaniu z rokiem 2020 populacja w 2021 roku zmniejszyła się o 1,55%, w 2022 roku o 2,52%, w 2023 roku o 3,43%, a w 2024 roku już o 4,72%. Średniorocznie liczba ludności malała o około 1,2% rocznie, co wskazuje na trwały trend depopulacyjny. Największe roczne spadki odnotowano pomiędzy 2020 a 2021 oraz pomiędzy 2023 a 2024 rokiem, kiedy liczba mieszkańców zmniejszała się o 1,55 i 1,34 punktu procentowego. Najsłabsze tempo spadku wystąpiło natomiast pomiędzy 2022 a 2023 rokiem, kiedy ubytek wyniósł 0,93 punktu procentowego. Choć dynamika spadku w poszczególnych latach różni się, całość wskazuje na konsekwentne kurczenie się populacji, a ostatni wzrost tempa ubytku w latach 2023–2024 może świadczyć o ponownym przyspieszeniu procesu depopulacji. Należy jednak podkreślić, że na obecną chwilę spadek nie jest dynamiczny.

2.1. Analiza liczby ludności w Żninie w podziale na kobiety i mężczyzn w latach 2020-2024

Wykres 2. Ludność w Żninie w podziale na płeć

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Wykres przedstawia strukturę ludności w podziale na płeć, w latach 2020–2024 w gminie Żnin. Wskazuje on na systematyczny spadek ludności w obu analizowanych grupach. W 2020 roku liczba mężczyzn wynosiła 11 507 osób, natomiast w 2024 roku spadła do 11 111 osób. Oznacza to ubytek o 396 osób, czyli o około 3,44%. W przypadku kobiet w tym samym okresie populacja zmniejszyła się z 11 900 do 11 480 osób, czyli o 420 osób, co odpowiada spadkowi o 3,53%.

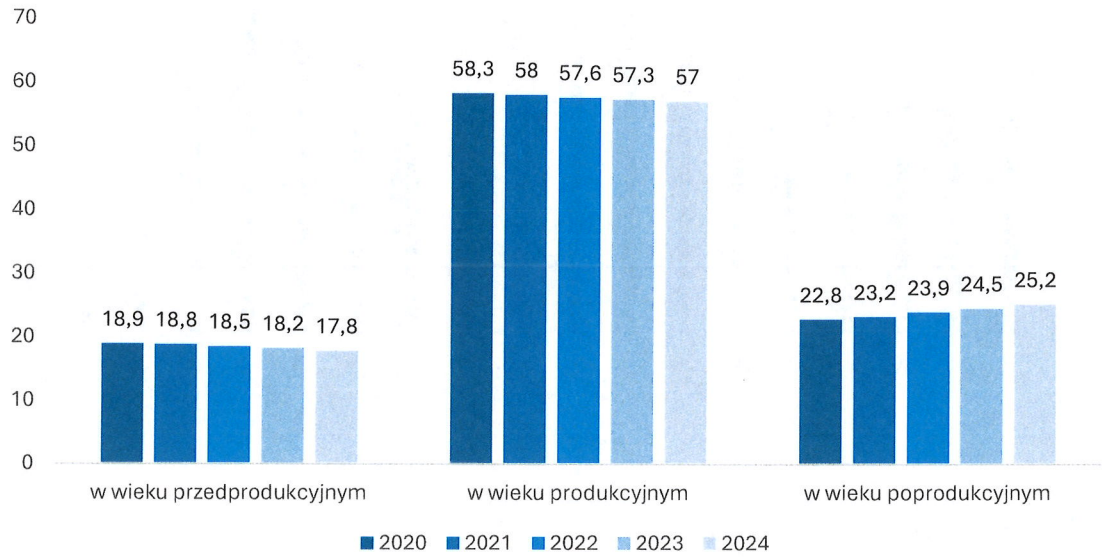
Tabela 2. Gęstość zaludnienia na 1 km i zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców

Wskaźniki	2020	2021	2022	2023	2024
ludność na 1 km2	93,1	92,1	91,4	90,7	89,8
zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	-6,52	-10,42	-7,17	-7,57	-10,17

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z czerwca 2025

W latach 2020–2024 gęstość zaludnienia w gminie Żnin systematycznie malała. W 2020 roku wynosiła 93,1 osoby na 1 km², a w 2024 roku spadła do 89,8 osób na 1 km². Oznacza to zmniejszenie gęstości o 3,3 osoby na kilometr kwadratowy, czyli o 3,5% w ciągu pięciu lat.

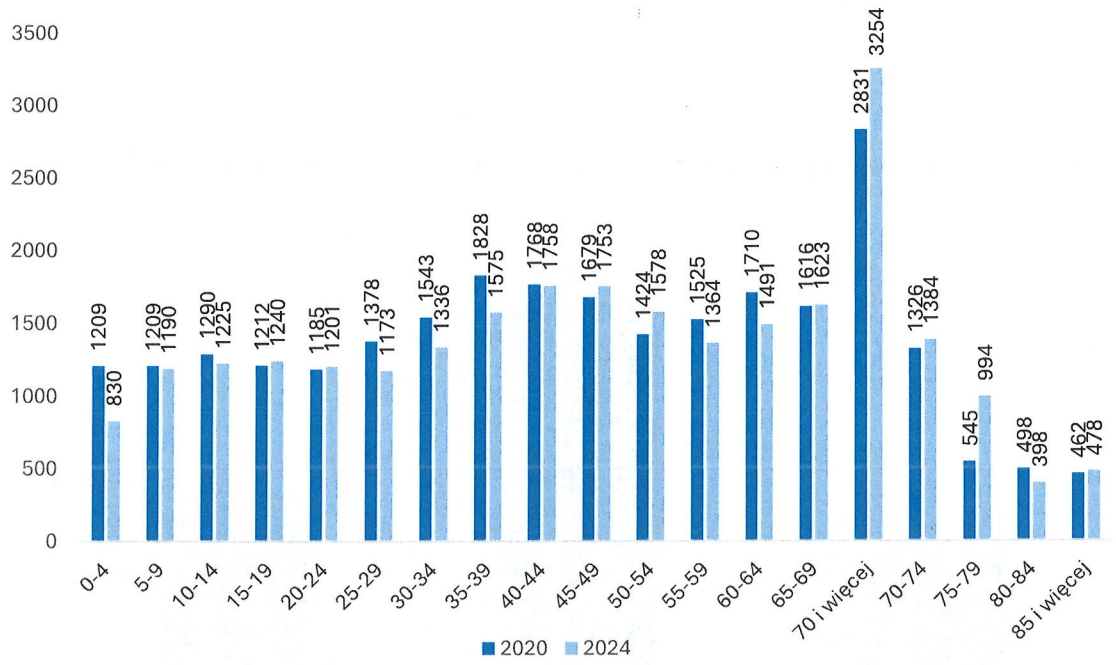
Wykres 3. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem, w latach 2020-2024

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Wykres przedstawia strukturę ludności w latach 2020-2024 z podziałem na ekonomiczne grupy wieku. W badaniem okresie udział osób w wieku przedprodukcyjnym systematycznie malał – z 18,9% w 2020 roku do 17,8% w 2024 roku. Oznacza to spadek o 1,1 punktu procentowego. W tym samym czasie obniżył się również udział osób w wieku produkcyjnym – z 58,3% w 2020 roku do 57,0% w 2024 roku (−1,3 p.p.). Choć zmiana nie jest duża, wskazuje na stopniowe kurczenie się zasobów siły roboczej w gminie. Najbardziej dynamiczną zmianę odnotowano w grupie poprodukcyjnej. Udział seniorów wzrósł z 22,8% w 2020 roku do 25,2% w 2024 roku, czyli o 2,4 p.p. Oznacza to, że co czwarty mieszkaniec gminy Żnin ma już wiek emerytalny, a proces starzenia się społeczeństwa nabiera tempa.

Wykres 4. Liczba ludności wg 5-letnich grup wiekowych lata: 2020; 2024

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Tabela 3. Liczba ludności wg 5-letnich grup wiekowych lata: 2020; 2024 - zmiana liczbowa i procentowa

Wiek	2020	2024	zmiana liczby	zmiana %
0-4	1209	830	-379	-31,3%
5-9	1209	1190	-19	-1,6%
10-14	1290	1225	-65	-5,0%
15-19	1212	1240	28	2,3%
20-24	1185	1201	16	1,4%
25-29	1378	1173	-205	-14,9%
30-34	1543	1336	-207	-13,4%
35-39	1828	1575	-253	-13,8%
40-44	1768	1758	-10	-0,6%
45-49	1679	1753	74	4,4%
50-54	1424	1578	154	10,8%
55-59	1525	1364	-161	-10,6%
60-64	1710	1491	-219	-12,8%
65-69	1616	1623	7	0,4%
70 i więcej	2831	3254	423	14,9%
70-74	1326	1384	58	4,4%
75-79	545	994	449	82,4%
80-84	498	398	-100	-20,1%
85 i więcej	462	478	16	3,5%

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Wykres jak i tabela przedstawiają zmianę liczbową oraz procentową w strukturze wiekowej ludności, na przestrzeni lat 2020-2024. Najsilniejszy spadek liczby mieszkańców dotyczył najmłodszej grupy wiekowej 0–4 lata – liczba dzieci zmniejszyła się aż o 379 osób, czyli o 31,3%. Wyraźne ubytki widoczne są również w grupach 25–29 lat (-14,9%), 30–34 lata (-13,4%) i 35–39 lat (-13,8%). Są to roczniki osób w wieku zakładania rodzin, co może stanowić główną przyczynę problemów związanych z niską dzietnością.

W przypadku młodzieży i osób w wieku wczesnodojrzałym sytuacja jest bardziej zróżnicowana. Grupa 15–19 lat zwiększyła się nieznacznie (o 28 osób, +2,3%), a grupa 20–24 lat wzrosła o 16 osób (+1,4%). Może to wynikać z przejściowych zmian roczników wchodzących do poszczególnych przedziałów wiekowych. W szkołach średnich występuje obecnie wyż rocznikowy, zmniejszy się on jednak w kolejnych latach, ponieważ grupa w wieku 10-14 lat odnotowała spadek wartości -5%.

W średnich rocznikach widoczne są zarówno spadki, jak i wzrosty. Grupa 40–44 lata praktycznie się nie zmieniła (-0,6%), natomiast 45–49 lat i 50–54 lata odnotowały wzrost – odpowiednio o 4,4% i aż 10,8%. Pokazuje to przesuwanie się silnych roczników wyżu demograficznego w kierunku coraz starszych kategorii wiekowych.

Szczególnie znaczące zmiany widoczne są w populacji seniorów. Liczba osób w wieku 70 lat i więcej wzrosła o 423 osoby (+14,9%). Najbardziej dynamiczny przyrost dotyczył grupy 75–79 lat, w której liczba mieszkańców niemal się podwoiła (+82,4%). Wzrosła również liczba osób najstarszych (85+), o 3,5%. Jedynie grupa 80–84 lata zmniejszyła się o 20,1%, co może być efektem naturalnej śmiertelności.

Podsumowując, gmina Żnin zmaga się z istotnym ubytkiem najmłodszych roczników i jednocześnie ze wzrostem liczby osób starszych. Depopulacja dzieci i młodych dorosłych wskazuje na pogłębiające się problemy z odtwarzaniem pokoleń, podczas gdy szybki wzrost udziału seniorów potwierdza proces starzenia się społeczności lokalnej. Tendencje te będą miały w kolejnych latach wpływ zarówno na lokalny rynek pracy, edukację jak i na rosnące potrzeby w zakresie opieki zdrowotnej oraz usług społecznych.

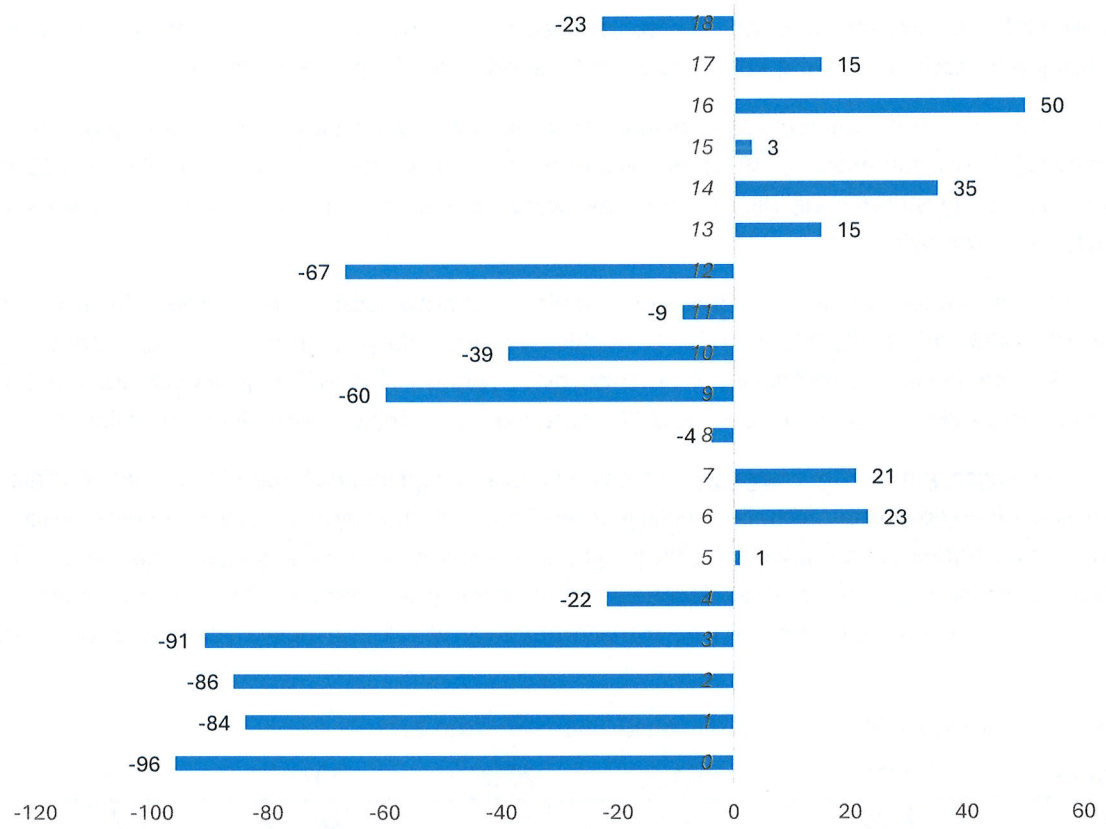
Tabela 4. Ludność w wieku 0-18 wg pojedynczych grup wieku 2020-2024

Wiek	2020	2021	2022	2023	2024
0	213	184	160	146	117
1	229	212	185	164	145
2	250	226	214	189	164
3	280	256	226	213	189
4	237	272	252	225	215
5	222	241	275	249	223
6	225	226	242	273	248
7	247	227	222	243	268
8	238	250	226	218	234
9	277	237	247	226	217
10	260	273	236	248	221
11	258	257	272	233	249
12	301	253	258	269	234
13	253	298	248	254	268
14	218	251	299	247	253

15	242	218	249	299	245
16	246	240	213	245	296
17	229	243	237	208	244
18	238	231	247	239	215

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Wykres 5. Zmiana w liczbie ludności w wieku 0-18 lat między 2020 a 2024

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Przyglądając się szczegółowo grupie wiekowej 0–18 lat, zauważa się, że największe ubytki najmłodszych roczników są wynikiem systematycznego spadku liczby urodzeń w kolejnych latach, a nie jednorazowego załamania. Odzwierciedla to trwałą tendencję spadkową w zakresie dzietności.

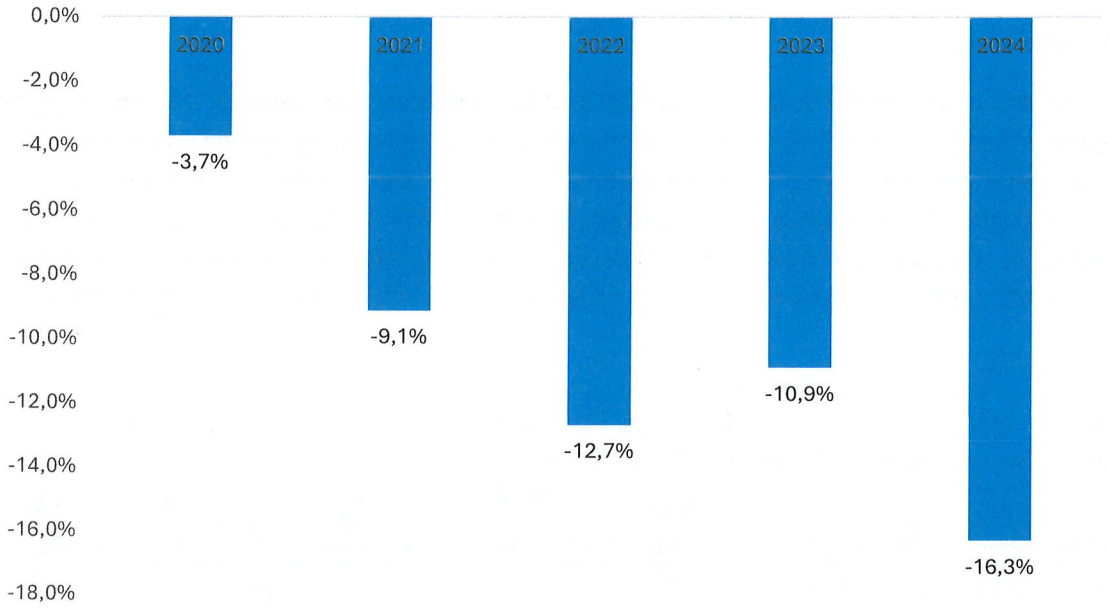
Jednocześnie widoczny jest element stabilizacji w części grup wiekowych. W rocznikach 8–11 lat oraz 15–18 lat zmiany były niewielkie lub dodatnie – liczba dzieci i młodzieży w tych kategoriach pozostała względnie stabilna bądź wzrosła (szczególnie w przypadku 16-latków +20,3%). Pokazuje to, że choć liczba urodzeń maleje, przez kilka najbliższych lat w systemie edukacji utrzyma się jeszcze stabilna liczba uczniów w starszych klasach podstawowych i w szkołach ponadpodstawowych. Natomiast najwcześniej skutki niżu demograficznego będą widoczne w edukacji przedszkolnej, gdzie konieczne będzie ograniczenie liczby oddziałów, a w dalszej perspektywie – reorganizacja całej sieci placówek.

Mimo spadku urodzeń, w starszych rocznikach (13–18 lat) populacja jest wciąż stosunkowo liczna i nawet rośnie, co tworzy okres przejściowej stabilizacji w systemie edukacyjnym i na rynku pracy

młodzieży. W dłuższej perspektywie będzie to jednak skutkować wyraźnym obniżeniem liczby młodzieży w wieku szkolnym, gdy obecne roczniki 13–18 lat przejdą w dorosłość.

2.2. Urodzenia żywe w latach 2019-2024 w gminie Żnin

Wykres 6. Spadek liczby urodzeń między latami w okresie 2020-2024

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Wykres przedstawia procentową zmianę w liczbie urodzeń na przestrzeni lat 2020-2024. W Gminie Żnin systematyczny spadek liczby urodzeń żywych doprowadził do redukcji o 85 urodzeń między rokiem 2020 a 2024, czyli blisko 40% w ciągu pięciu lat. Najsilniejszy roczny spadek wystąpił w 2024 roku – w porównaniu z 2023 rokiem liczba urodzeń zmniejszyła się o 16,3%. Dane te jednoznacznie wskazują na wyraźnie pogłębiający się problem niskiej dzietności w gminie.

Tabela 5. Urodzenia żywe, zgony, przyrost naturalny w latach 2020-2024 - gmina Żnin

	2020	2021	2022	2023	2024
ogółem					
urodzenia żywe	208	189	165	147	123
zgony	291	384	281	270	250
przyrost naturalny	-83	-195	-116	-123	-127
na 1000 ludności					
urodzenia żywe	8,86	8,13	7,14	6,4	5,41
zgony	12,39	16,51	12,16	11,76	11
przyrost naturalny	-3,53	-8,39	-5,02	-5,36	-5,59

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Analiza wskaźników demograficznych w przeliczeniu na 1000 ludności potwierdza wnioski płynące z danych absolutnych. Liczba urodzeń spadła z 8,86 w 2020 r. do 5,41 w 2024 r., co świadczy o systematycznym obniżaniu się potencjału demograficznego. Najwyższy wskaźnik zgonów odnotowano w 2021 r., kiedy też przyrost naturalny osiągnął najniższą wartość (−8,39). W kolejnych latach liczba zgonów spadła, ale utrzymujący się niski poziom urodzeń sprawił, że przyrost naturalny pozostał trwale ujemny. Dane te wskazują na długofalowy proces depopulacji i starzenia się społeczeństwa

Podsumowanie

Analiza demografii gminy Żnin w latach 2020–2024 jednoznacznie wskazuje na trwały proces depopulacji, którego źródłem jest malejąca liczba urodzeń i utrzymujący się ujemny przyrost naturalny. Jednocześnie struktura ludności potwierdza szybkie starzenie się populacji – udział osób w wieku poprodukcyjnym przekroczył już jedną czwartą ogółu mieszkańców. W najbliższych latach gmina będzie mierzyć się z wyzwaniami związanymi z malejącymi zasobami siły roboczej, rosnącymi potrzebami opiekuńczymi seniorów oraz koniecznością dostosowania sieci szkół do niższej liczby dzieci i młodzieży.

2.3. Migracje w gminie Żnin

Tabela 6. Saldo migracji ogółem, migracji wewnętrznych, zewnętrznych, salo migracji ogółem na 1000 mieszkańców - gmina Żnin w okresie od 2020 r. do 2024 r.

	2020	2021	2022	2023	2024
saldo migracji ogółem	-81	-74	-56	-21	-103
saldo migracji wewnętrznych	-82	-76	-58	-22	-98
saldo migracji zagranicznych	1	2	2	1	-5
saldo migracji ogółem na 1000 ludności	-3,45	-3,18	-2,42	-0,91	-4,53

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Tabela przedstawia saldo migracji ogółem, wewnętrznych i zagranicznych w gminie Żnin w latach 2020–2024, a także przeliczenie salda migracji ogółem na 1000 mieszkańców. Dane wskazują, że w całym badanym okresie saldo migracji pozostawało ujemne, przy czym dominującą rolę odgrywały migracje wewnętrzne.

Saldo migracji ogółem kształtowało się od -21 w 2023 r. do -103 w 2024 r. Najkorzystniejsza sytuacja wystąpiła właśnie w 2023 r., kiedy deficyt był najniższy. W pozostałych latach wartości były wyraźnie wyższe – od -56 w 2022 r. do -81 w 2020 r., co świadczy o stałym odpływie ludności z gminy.

Migracje zagraniczne miały marginalne znaczenie w porównaniu z wewnętrznymi. W latach 2020–2023 saldo było dodatnie, wynosząc od +1 do +2 osób rocznie. Dopiero w 2024 r. odnotowano saldo ujemne na poziomie -5, co jednak nie zmienia faktu, że o kształcie migracji decydują przede wszystkim przepływy wewnątrzkrajowe.

Wskaźnik salda migracji ogółem na 1000 mieszkańców potwierdza te tendencje. Najniższe wartości odnotowano w latach 2020–2022 (od -3,45 do -2,42), natomiast w 2023 r. wskaźnik spadł do poziomu -0,91, co oznaczało najkorzystniejszą sytuację w całym badanym okresie. W 2024 r. nastąpiło jednak

gwałtowne pogorszenie – wartość wskaźnika wyniosła -4,53, co wskazuje na nasilony odpływ mieszkańców z gminy.

W latach 2020–2024 saldo migracji w gminie Żnin pozostawało ujemne, a mimo chwilowej poprawy w 2023 r., rok 2024 przyniósł wyraźne pogorszenie sytuacji i największy odpływ ludności w całym analizowanym okresie.

Tabela 7. Porównanie migracji wewnętrznych w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w powiecie żnińskim

Rok	zameldowania z innych powiatów	wymeldowania do innych powiatów	Saldo migracji wewnętrznych międzypowiatowych
w wieku przedprodukcyjnym			
2020	106	105	1
2021	104	102	2
2022	98	109	-11
2023	75	77	-2
2024	107	91	16
w wieku produkcyjnym			
2020	267	343	-76
2021	309	315	-6
2022	281	350	-69
2023	242	326	-84
2024	308	391	-83
w wieku poprodukcyjnym			
2020	38	36	2
2021	51	43	8
2022	41	24	17
2023	47	32	15
2024	38	48	-10

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Tabela przedstawia liczbę zameldowań w powiecie żnińskim z innych powiatów oraz wymeldowań z powiatu żnińskiego, a także saldo migracji wewnętrznych w latach 2020–2024. Dane wskazują, że największy ruch migracyjny występował wśród ludności w wieku produkcyjnym. Liczba osób wyprowadzających się poza granice powiatu oscylowała w tym okresie między 315 a 391, podczas gdy liczba osób wprowadzających się każdego roku była niższa i wahała się od 242 do 309. Saldo migracji pozostawało ujemne, zazwyczaj na wysokim poziomie od -69 do -84. Wyjątek stanowił rok 2021, kiedy deficyt ograniczył się do -6. Było to efektem najwyższej liczby zameldowań w całym analizowanym okresie (309 osób), a nie spadku liczby wymeldowań. Możliwe, że sytuacja ta była związana z czynnikami zewnętrznymi, które przejściowo wpłynęły na zmniejszenie skali wymeldowań.

Odmiennie przedstawia się sytuacja wśród ludności w wieku poprodukcyjnym. W latach 2020–2023 saldo migracji było dodatnie i rosło z roku na rok – od +2 w 2020 r., przez +8 w 2021 r., do +17 w 2022 r. i +15 w 2023 r. W 2024 r. nastąpiło jednak odwrócenie trendu i saldo migracji osiągnęło wartość ujemną na poziomie -10. Może to być zarówno jednorazowe odchylenie, jak i początek nowego trendu, co wymaga dalszej obserwacji.

Migracja ludności w wieku przedprodukcyjnym jest w większości konsekwencją decyzji rodziców lub opiekunów prawnych, czyli osób z grupy w wieku produkcyjnym. Saldo migracji tej grupy nie odzwierciedla jednak trendów obserwowanych wśród osób w wieku produkcyjnym. W badanym okresie było ono zmienne – od wartości dodatnich, takich jak +1 w 2020 r., +2 w 2021 r. czy +16 w 2024 r., po wartości ujemne: -11 w 2022 r. i -2 w 2023 r.

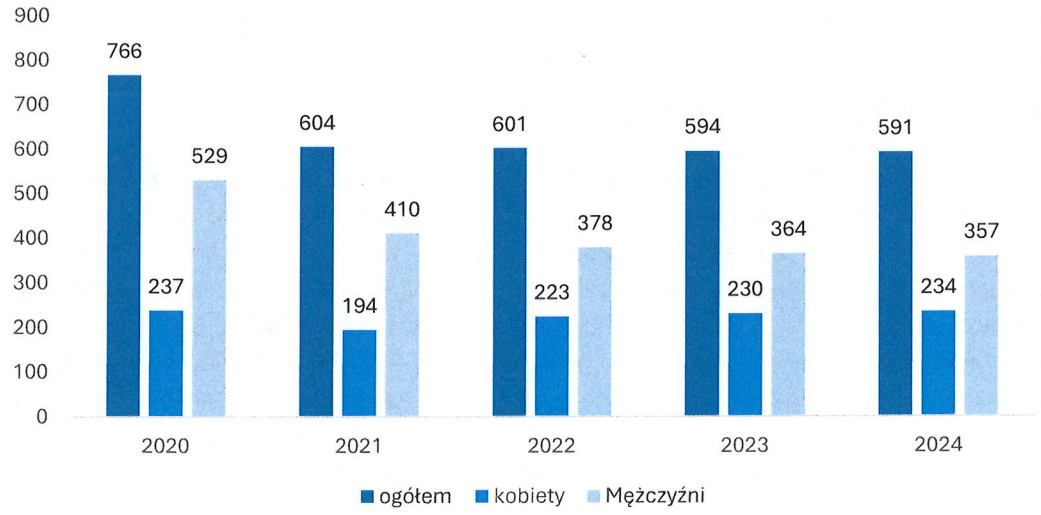
2.4. Bezrobocie w gminie Żnin

W latach 2020–2024 w gminie Żnin obserwowany był wyraźny spadek liczby osób bezrobotnych. W 2020 roku zarejestrowano 766 osób pozostających bez pracy, podczas gdy w roku 2024 było ich już tylko 591. Oznacza to spadek o 175, czyli niemal 23% w skali pięciu lat. Najbardziej dynamiczna poprawa sytuacji na rynku pracy miała miejsce w 2021 roku, kiedy liczba bezrobotnych zmniejszyła się aż o 21% w porównaniu z rokiem poprzednim. W kolejnych latach spadki były łagodniejsze, a sytuacja stopniowo stabilizowała się na niższym poziomie.

Liczba bezrobotnych kobiet pozostawała w analizowanym okresie względnie stabilna. W 2020 roku wynosiła 237, natomiast w 2024 roku – 234, co oznacza spadek zaledwie o 1,3%. Warto jednak zauważyć, że w 2021 roku nastąpił wyraźny spadek do 194 osób (o ponad 18%), a w kolejnych latach liczba bezrobotnych kobiet systematycznie rosła, aż osiągnęła poziom zbliżony do tego z początku okresu. Oznacza to, że w długim horyzoncie sytuacja kobiet na rynku pracy nie uległa zasadniczej poprawie, lecz pozostaje na podobnym poziomie.

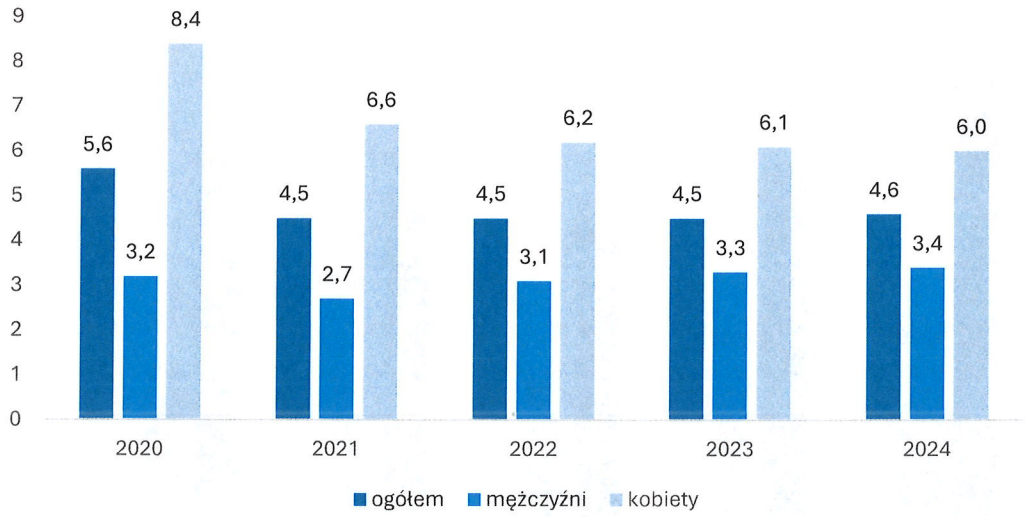
Zupełnie inny charakter miały zmiany dotyczące mężczyzn. W 2020 roku zarejestrowanych było 529 bezrobotnych, a w 2024 roku już tylko 357 osób. Oznacza to spadek o jedną trzecią (32,5%). Szczególnie silny spadek nastąpił w 2021 roku, kiedy liczba bezrobotnych mężczyzn zmniejszyła się aż o 119 osób (ponad 22%). W następnych latach trend spadkowy utrzymywał się, choć w znacznie wolniejszym tempie. To właśnie spadek bezrobocia wśród mężczyzn odpowiada w głównej mierze za poprawę ogólnej sytuacji na rynku pracy.

Wykres 7. Bezrobocie w gminie Żnin w podziale na kobiety i mężczyzn w latach 2020-2024

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Wykres 8. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w %

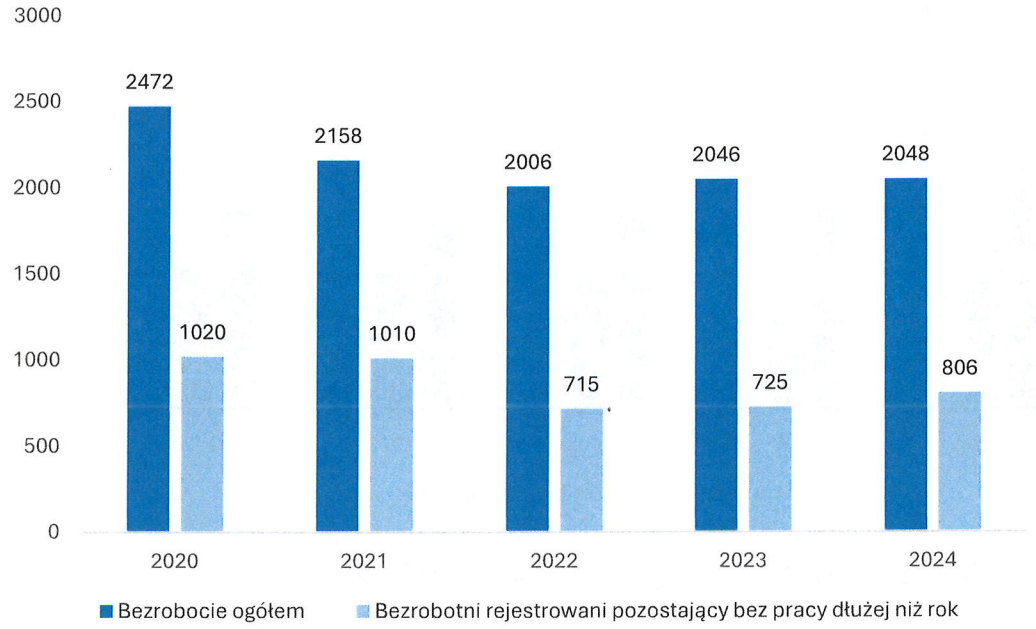
Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

W latach 2020–2024 wskaźnik udziału bezrobotnych w populacji osób w wieku produkcyjnym zmniejszył się z 5,6% do 4,6%. Największy spadek nastąpił w roku 2021, kiedy wskaźnik obniżył się o 1,1 punktu procentowego do 4,5%. W kolejnych latach utrzymywał się na względnie stabilnym poziomie – 4,5–4,6%. Oznacza to, że po znaczącej poprawie w pierwszym roku analizowanego okresu rynek pracy ustabilizował się, a bezrobocie utrzymywało się na niskim poziomie.

W 2020 roku udział bezrobotnych mężczyzn w populacji w wieku produkcyjnym wynosił **3,2%**. W 2021 roku spadł do **2,7%**, co oznaczało poprawę sytuacji tej grupy. Jednak w kolejnych latach wskaźnik zaczął ponownie rosnąć: w 2022 roku osiągnął 3,1%, w 2023 roku 3,3%, a w 2024 roku 3,4%. Mimo że poziom bezrobocia wśród mężczyzn jest wyraźnie niższy niż wśród kobiet, to od 2021 roku obserwowany jest nieznaczny, lecz systematyczny wzrost. Można to interpretować jako pewne pogorszenie sytuacji tej grupy na rynku pracy.

Znacznie wyższe wartości wskaźnika dotyczą kobiet. W 2020 roku aż **8,4% kobiet w wieku produkcyjnym** było zarejestrowanych jako bezrobotne. W kolejnych latach obserwowany był wyraźny spadek – w 2021 roku do 6,6%, a następnie w 2022 roku do 6,2%. W latach 2023 i 2024 sytuacja ustabilizowała się w okolicach 6% (dokładnie 6,1% i 6,0%). Oznacza to, że w perspektywie pięcioletniej wskaźnik spadł o 2,4 punkty procentowe, a więc o ponad jedną czwartą. Choć poziom bezrobocia wśród kobiet nadal pozostaje istotnie wyższy niż u mężczyzn, to kierunek zmian jest pozytywny i wskazuje na stopniową poprawę.

Wykres 9. Bezrobocie w powiecie żnińskim, bezrobotni rejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż rok

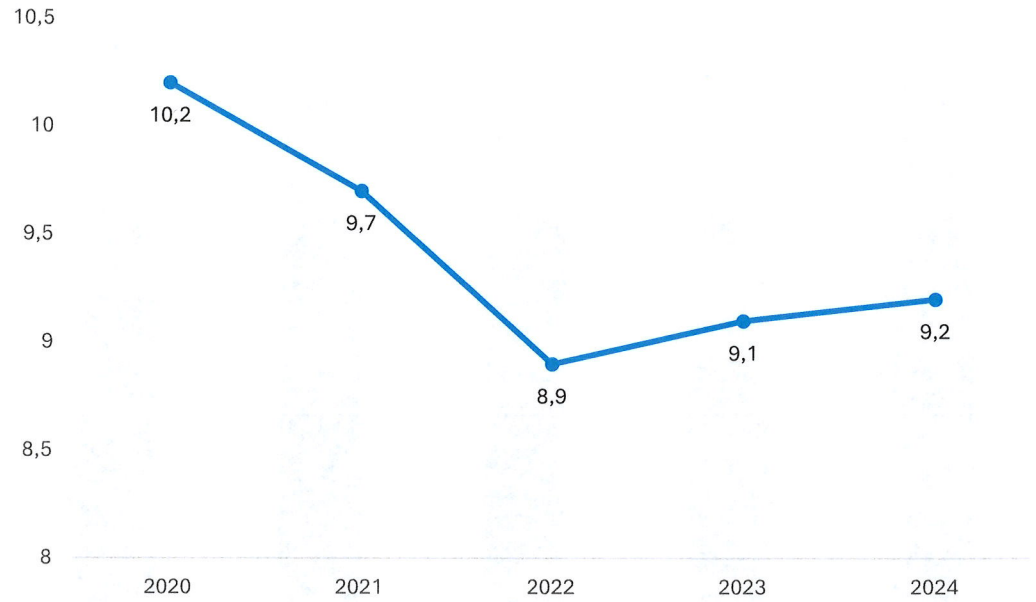

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Wykres przedstawia dane dotyczące bezrobocia w powiecie żnińskim w latach 2020–2024. Ogólna liczba bezrobotnych zmniejszyła się z 2472 osób w 2020 r. do 2006 w 2022 r., co oznacza spadek o 466 osób, czyli 19%. Był to najniższy poziom bezrobocia w całym analizowanym okresie. Od 2023 r. nastąpił jednak ponowny wzrost – liczba bezrobotnych zwiększyła się do 2046 osób, a w 2024 r. utrzymała się na zbliżonym poziomie (2048 osób). W porównaniu z 2022 r. oznacza to przyrost o 42 osoby (2%).

Szczególnie istotny jest wskaźnik dotyczący bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż rok. W 2020 r. takich osób było 1020, a w 2021 r. – 1010, co stanowiło odpowiednio 41% i 47% wszystkich bezrobotnych. W 2022 r. liczba długotrwale bezrobotnych spadła do 715 osób, czyli o 30% w porównaniu z rokiem 2021, a ich udział w bezrobociu ogółem zmniejszył się do 36%. Był to wyraźny sygnał poprawy struktury bezrobocia. W kolejnych latach sytuacja zaczęła się jednak pogarszać – liczba długotrwale bezrobotnych wzrosła do 725 osób w 2023 r. (+1% względem 2022), a następnie do 806 osób w 2024 r. (+13% względem 2022). Udział tej grupy w bezrobociu zwiększył się w 2024 r. do 39%, co oznacza pogorszenie struktury w stosunku do 2022 r.

Wykres 10. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie żnińskim

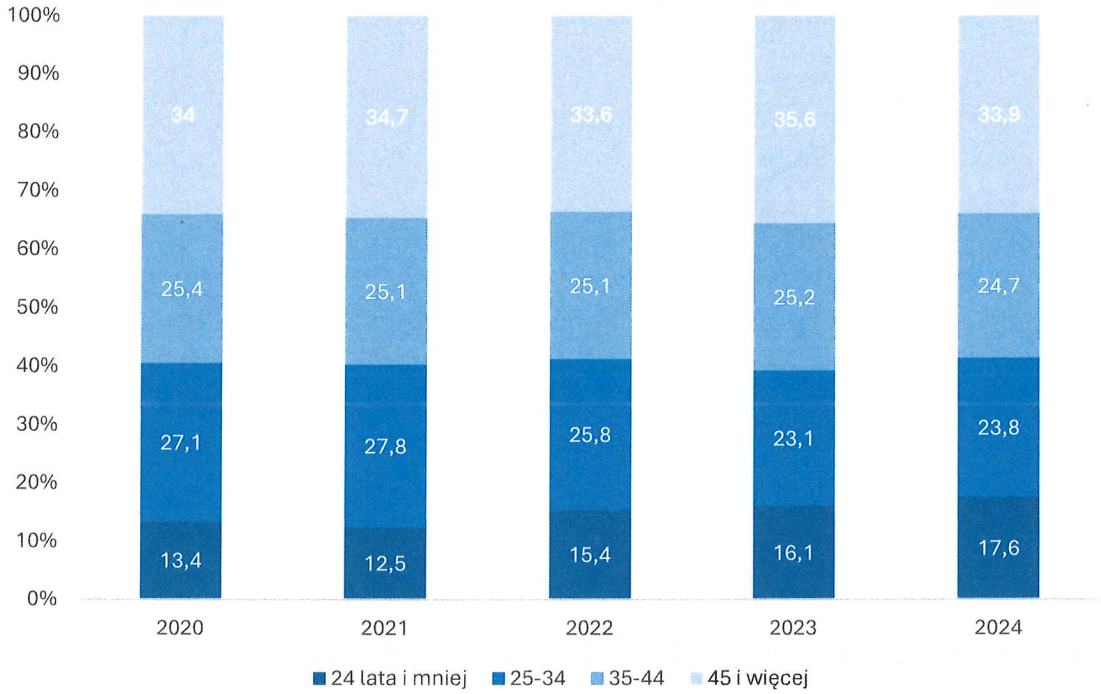

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Stopa bezrobocia rejestrowanego spadła z 10,2% w 2020 r. do 8,9% w 2022 r., czyli o 1,3 punktu procentowego, co wskazuje na poprawę sytuacji na rynku pracy w powiecie żnińskim. W latach 2023–2024 nastąpił jednak nieznaczny wzrost do 9,1% i 9,2%, a więc o 0,3 punktu procentowego względem 2022 r. Choć zmiana ta nie jest duża, zestawiona ze wzrostem liczby długotrwale bezrobotnych świadczy o narastaniu trudności w aktywizacji tej grupy.

Biorąc pod uwagę powyższe, w latach 2020–2022 sytuacja na rynku pracy w powiecie żnińskim ulegała poprawie – liczba bezrobotnych ogółem spadła o 19%, a stopa bezrobocia zmniejszyła się z 10,2% do 8,9%. Od 2023 r. proces ten zatrzymał się, a wartości ustabilizowały się na poziomie około 2046–2048 osób i 9,1–9,2%. **Choć nie nastąpił gwałtowny wzrost bezrobocia, to niepokojącym zjawiskiem jest ponowny wzrost liczby osób pozostających bez pracy dłużej niż rok.** W 2024 r. było ich o 91 więcej niż w 2022 r., a ich udział w bezrobociu ogółem wzrósł z 36% do 39%. **Oznacza to, że mimo stabilnej stopy bezrobocia, struktura osób bezrobotnych staje się mniej korzystna, co wskazuje na narastające trudności w aktywizacji zawodowej tej grupy.**

Wykres 11. Struktura bezrobocia w powiecie żnińskim według grup wiekowych

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Tabela przedstawia strukturę bezrobotnych w powiecie żnińskim według wieku w latach 2020–2024. Dane wskazują na zróżnicowane tendencje w poszczególnych grupach wiekowych.

Udział osób młodych (24 lata i mniej) w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2020–2021 zmniejszył się z 13,4% do 12,5%, co oznaczało najniższy poziom w całym analizowanym okresie. Od 2022 r. widoczny jest jednak systematyczny wzrost – do 17,6% w 2024 r. Łącznie oznacza to wzrost o 5,1 punktu procentowego w stosunku do 2020 r., co może świadczyć o narastających trudnościach młodzieży w wejściu na rynek pracy.

Grupa w wieku 25–34 lata wykazuje tendencję spadkową. W 2020 r. stanowiła 27,1% ogółu bezrobotnych, w 2021 r. 27,8%, jednak od 2022 r. jej udział maleje – do 25,8%, 23,1% w 2023 r. i 23,8% w 2024 r. Spadek o 3,3 punktu procentowego w stosunku do 2020 r. może wskazywać na poprawę sytuacji tej grupy wiekowej na rynku pracy lub większą stabilność zatrudnienia.

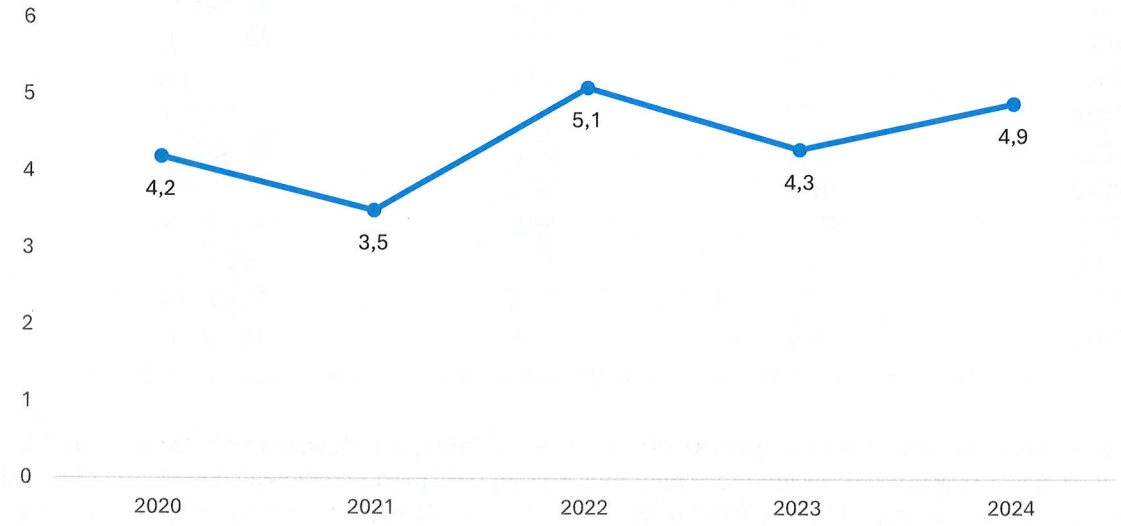
Udział osób w wieku 35–44 lata pozostawał stosunkowo stabilny. W latach 2020–2024 oscylował wokół wartości 25%, z niewielkimi odchyleniami w granicach 0,7 punktu procentowego. Dane te sugerują, że sytuacja tej grupy jest najbardziej stabilna i nie podlega znaczącym wahaniom.

W przypadku osób powyżej 45 roku życia widać lekkie wahania, ale bez wyraźnego trendu. W 2020 r. ich udział wynosił 34%, w 2021 r. wzrósł do 34,7%, w 2022 r. spadł do 33,6%, w 2023 r. osiągnął 35,6%, a w 2024 r. zmniejszył się do 33,9%. Grupa ta utrzymuje więc największy udział wśród bezrobotnych, ale na relatywnie stabilnym poziomie.

W latach 2020–2024 w strukturze bezrobocia w powiecie żnińskim rośnie udział osób młodych do 24 lat, przy jednoczesnym spadku znaczenia grupy 25–34 lata. Grupy 35–44 lata i 45+ utrzymują się na

stabilnym poziomie, choć osoby powyżej 45 roku życia pozostają najliczniejszą kategorią wśród bezrobotnych.

Wykres 12. Udział zarejestrowanych bezrobotnych absolwentów wśród bezrobotnych ogółem w powiecie żnińskim

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Tabela przedstawia udział zarejestrowanych bezrobotnych absolwentów wśród ogółu bezrobotnych w powiecie żnińskim w latach 2020–2024.

W 2020 r. odsetek absolwentów w strukturze bezrobotnych wyniósł 4,2%. W 2021 r. spadł do 3,5%, co było najniższą wartością w analizowanym okresie. Rok 2022 przyniósł jednak wyraźny wzrost – do poziomu 5,1%, czyli o 1,6 punktu procentowego w stosunku do 2021 r. W kolejnych latach wartości te ponownie nieco się obniżyły, osiągając 4,3% w 2023 r., a następnie wzrastając do 4,9% w 2024 r.

Dane te wskazują na pewną zmienność sytuacji absolwentów na rynku pracy. Choć w latach 2021–2023 udział tej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych kształtował się na poziomie poniżej 5%, w 2022 r. i ponownie w 2024 r. widoczny był wzrost. Może to świadczyć o okresowych trudnościach młodych osób w wejściu na rynek pracy, a także o wrażliwości tej grupy na zmiany koniunkturalne.

2.5. Ranking szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin

Pozycja w rankingu prezentowanym na stronie WaszaEdukacja.pl wskazuje miejsce szkoły na tle 7 971 szkół zarówno publicznych, jak i niepublicznych szkół podstawowych w Polsce. Im niższy numer, tym wyższa lokata w zestawieniu. Ranking tworzony jest na podstawie liczby punktów przyznawanych w oparciu o wyniki egzaminów ósmoklasisty, osiągnięcia uczniów oraz inne dane edukacyjne publikowane w źródłach oficjalnych (m.in. OKE, CKE, SIO).

Liczba punktów pozwala ocenić jakość pracy szkoły, natomiast pozycja w rankingu pokazuje jej relatywną sytuację na tle innych placówek w skali ogólnopolskiej. W praktyce oznacza to, że szkoła może poprawić swój wynik punktowy, a mimo to spaść w rankingu, jeśli inne placówki w kraju osiągnęły jeszcze większy wzrost.

Tabela 8. Ranking szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin

rok	pozycja w rankingu	szkoła	liczba punktów
2025	5609	SP 2	43.582 pkt
2025	6142	SP 5	41.336 pkt
2025	6878	SP 1	37.909 pkt
2024	5599	SP 2	49.582 pkt
2024	5923	SP 1	49.034 pkt
2024	8893	SP 5	42.848 pkt
2023	6129	SP 2	47.891 pkt
2023	7895	SP 1	44.122 pkt
2023	9375	SP 5	39.261 pkt
2022	4589	SP 2	46.651 pkt
2022	6725	SP 1	41.671 pkt
2022	8482	SP 5	35.168 pkt

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://waszaedukacja.pl/ranking/znin/szkoly-podstawowe

Wyniki wskazują, że co roku najlepszą szkołą w Żninie jest **Szkoła Podstawowa nr 2**. Od 2022 do 2025 roku osiągała najwyższą pozycję w rankingu, mimo że jej punktacja stopniowo spadała (z 46,651 pkt w 2022 r. i 4 589 pozycji do 43,582 pkt i 5 609 pozycji w 2025 r.). Oznacza to, że SP 2 utrzymuje przewagę nad innymi szkołami w gminie, ale w szerszym, ogólnopolskim kontekście jej wyniki lekko osłabły.

Szkoła Podstawowa nr 1 zajmowała zazwyczaj drugą lokatę, lecz jej wyniki cechowały się dużą zmiennością. W 2024 roku uzyskała bardzo dobry rezultat – 49,034 pkt i wysoką pozycję 5 923 – jednak rok później nastąpił wyraźny spadek (37,909 pkt i 6 878 miejsce). Może to świadczyć o braku stabilności w wynikach uczniów tej szkoły.

Szkoła Podstawowa nr 5 przez lata 2022–2024 pozostawała na trzecim (ostatnim) miejscu w rankingu, ale konsekwentnie poprawiała punktację – z 35,168 pkt w 2022 r. do 42,848 pkt w 2024 r. W 2025 roku nastąpił wyraźny przełom: szkoła osiągnęła 41,336 pkt i awansowała na 6 142 pozycję, co dało jej drugie miejsce w gminie, wyprzedzając SP 1.

W latach 2022–2025 liderem wśród szkół podstawowych w Żninie pozostaje SP 2, choć jej wyniki stopniowo spadają. SP 1 wykazuje dużą zmienność – od bardzo dobrego wyniku w 2024 roku po spadek rok później. Największy progres notuje SP 5, która w 2025 roku awansowała na drugie miejsce, wyprzedzając SP 1.

Promocja uczniów, świadectwa z wyróżnieniem, egzaminy poprawkowe

		Świadectwa z wyróżnieniem		Niepromowani	
Placówka	Liczba uczniów ogółem 2023/2024	Liczba uczniów	% uczniów	Liczba uczniów	% uczniów
Szkoła Podstawowa nr 1 w Żninie	430	109	25%	1	0,23
Szkoła Podstawowa nr 2 w Żninie	421	117	28%	0	0
Szkoła Podstawowa nr 5 w Żninie	511	120	23%	0	0

Szkoła Podstawowa w Januszkowie	75	21	28%	0	0
Szkoła Podstawowa w Słębowie	74	18	24%	0	0
Razem	1511	385		1	

Źródło: Informacja Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2023/2024

W roku szkolnym 2023/2024 do pięciu szkół podstawowych w Żninie i okolicach uczęszczało łącznie 1511 uczniów. Spośród nich 385 osób, czyli około jedna czwarta ogółu, uzyskała świadectwo z wyróżnieniem. Jednocześnie jedynie jeden uczeń – w Szkole Podstawowej nr 1 w Żninie – nie został promowany do następnej klasy. Oznacza to, że poziom zdawalności w całej gminie jest praktycznie stuprocentowy, a problem niepromowania ma charakter jednostkowy.

Analizując wyniki poszczególnych szkół można zauważyć, że odsetek uczniów z wyróżnieniem oscyluje wokół średniej gminnej i wynosi od 23% do 28%. Najlepiej wypadły Szkoła Podstawowa nr 2 w Żninie oraz niewielka szkoła w Januszkowie, gdzie aż 28% uczniów zakończyło rok szkolny z wyróżnieniem. Najniższy odsetek osiągnęła natomiast największa placówka – Szkoła Podstawowa nr 5 w Żninie – gdzie 23% uczniów otrzymało takie świadectwo. Pozostałe szkoły (nr 1 w Żninie oraz szkoła w Słębowie) mieszczą się dokładnie pośrodku, z wynikami na poziomie 24–25%.

Co istotne, dane te pokazują wyraźnie, że wielkość szkoły i liczba uczniów nie mają bezpośredniego przełożenia na wyniki edukacyjne mierzone odsetkiem wyróżnień. Małe szkoły, takie jak Januszkowo czy Słębowo, nie osiągają automatycznie wyższych wskaźników niż duże placówki w Żninie. Również największa szkoła – mimo liczebności przekraczającej pół tysiąca uczniów – uzyskała wynik zbliżony do średniej, a nie znacząco niższy. To wskazuje, że czynnikiem decydującym o jakości kształcenia nie jest sama liczebność uczniów.

Frekwencja w szkołach i zachowanie

	Frekwencja w %	**Nieodpowiednia lub naganna roczna ocena z zachowania**	
Placówka		Liczba uczniów	% uczniów
Szkoła Podstawowa nr 1 w Żninie	85,3	2	0,47
Szkoła Podstawowa nr 2 w Żninie	86,32	1	0,23
Szkoła Podstawowa nr 5 w Żninie	83	7	0,13
Szkoła Podstawowa w Januszkowie	80,75	0	0
Szkoła Podstawowa w Słębowie	82,12	0	0

Źródło: Informacja Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2023/2024

Najwyższą frekwencję odnotowano w Szkole Podstawowej nr 2 w Żninie, gdzie uczniowie uczestniczyli w zajęciach w ponad 86% godzin lekcyjnych. Niewiele niższy wynik uzyskała Szkoła Podstawowa nr 1

w Żninie (85,3%). Najsłabsze wyniki w tym zakresie osiągnęła Szkoła Podstawowa w Januszkowie (80,75%), co może sugerować częstsze absencje uczniów w tej placówce. Pozostałe szkoły, czyli SP nr 5 w Żninie oraz SP w Słębowie, uplasowały się w środku stawki z frekwencją odpowiednio 83% i 82,12%.

Jeżeli chodzi o zachowanie uczniów, dane wskazują, że przypadki uzyskania oceny nagannej lub nieodpowiedniej są sporadyczne i mają charakter marginalny. Najwięcej takich ocen wystawiono w Szkole Podstawowej nr 5 w Żninie – 7 uczniom, choć w stosunku do liczby uczących się tam dzieci stanowi to zaledwie 0,13%. W pozostałych placówkach liczba ocen negatywnych była znikoma: w SP nr 1 w Żninie – 2 osoby (0,47%), w SP nr 2 – 1 osoba (0,23%). W szkołach w Januszkowie i w Słębowie nie wystawiono ani jednej nieodpowiedniej ani nagannej oceny z zachowania.

Tygodniowa liczba godzin zajęć pozalekcyjnych i dodatkowych

	Świetlica	Koła zainteresowań	SKS	Razem
Szkoła Podstawowa nr 1 w Żninie	3	12	5	20
Szkoła Podstawowa nr 2 w Żninie	0	22	4	26
Szkoła Podstawowa nr 5 w Żninie	2	18	4	24
Szkoła Podstawowa w Januszkowie	10	0	2	12
Szkoła Podstawowa w Słębowie	10	7	0	17

Źródło: Informacja Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2023/2024

W szkołach gminy widać wyraźne zróżnicowanie w rozkładzie tygodniowych godzin przeznaczonych na zajęcia pozalekcyjne i opiekuńcze. Najwięcej godzin zapewniają duże szkoły miejskie. W Szkole Podstawowej nr 2 w Żninie tygodniowo odbywa się 26 godzin zajęć dodatkowych, z czego zdecydowaną większość (22 godziny) stanowią koła zainteresowań. Podobna sytuacja występuje w Szkole Podstawowej nr 5 w Żninie, gdzie zrealizowano łącznie 24 godziny, w tym aż 18 godzin kół i 4 godziny SKS. W Szkole Podstawowej nr 1 w Żninie uczniowie mogą liczyć na 20 godzin zajęć – 12 godzin kół zainteresowań, 5 godzin sportowych i 3 godziny świetlicy.

Inaczej kształtuje się sytuacja w szkołach wiejskich. W Januszkowie tygodniowo odbywa się 12 godzin zajęć dodatkowych, ale są to prawie wyłącznie zajęcia świetlicowe (10 godzin) i niewielka liczba godzin SKS (2). Brak jest kół zainteresowań, co wskazuje na wąski wybór form rozwijania pasji. W Słębowie zaplanowano 17 godzin tygodniowo: dominują zajęcia świetlicowe (10 godzin), uzupełnione przez 7 godzin kół zainteresowań, ale nie przewidziano czasu na SKS.

Z powyższego zestawienia wynika, że duże szkoły w mieście kładą nacisk na różnorodność form – w szczególności na koła zainteresowań i sport, które wspierają rozwój indywidualnych pasji i aktywności fizycznej. Szkoły wiejskie koncentrują się natomiast na funkcji opiekuńczej świetlicy.

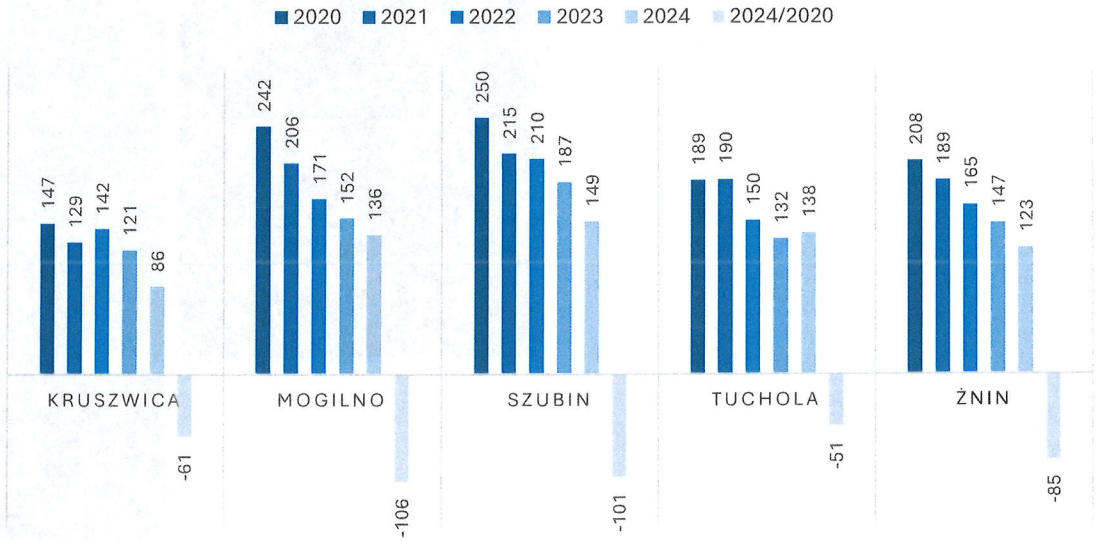

ANALIZA PORÓWNAWCZA NA TLE WYBRANYCH GMIN

3. Demografia na tle porównawczym z gminami sąsiadującymi Kruszwica, Mogilno, Szubin, Tuchola

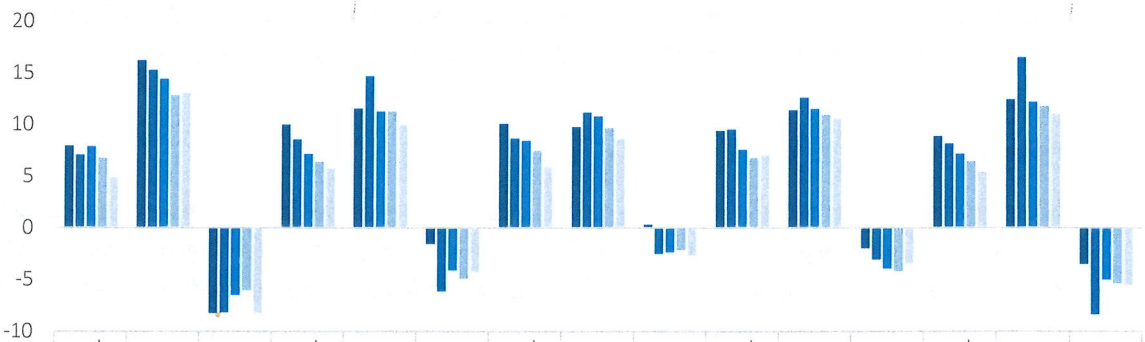
Wykres 13. Urodzenia żywe na tle porównywanych gmin

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Wykres przedstawia liczbę urodzeń żywych w latach 2020-2024 w gminie Żnin oraz w gminach porównawczych. Analiza wskazuje na postępujący spadek liczby urodzeń w każdej z porównywanych gmin. Największy spadek w wartościach bezwzględnych we wskazanym okresie odnotowało Mogilno, najmniejszy Tuchola. **Procentowo** najwyraźniej liczba urodzeń spadła w Mogilnie (−43,8%) i Kruszwicy (−41,5%). **Żnin** odnotował bardzo duży spadek – zarówno w liczbach (−85), jak i procentowo (−40,9%), co stawia go w grupie gmin o najsilniejszym regresie demograficznym.

Skala spadku w Żninie (−40,9%) plasuje gminę wśród obszarów, gdzie problem jest szczególnie nasilony (na poziomie Mogilna, Kruszwicy czy Szubina). Oznacza to, że lokalna baza demograficzna, czyli liczba dzieci i młodzieży, będzie się w kolejnych latach szybko kurczyć. Może to mieć konsekwencje np. dla **szkolnictwa, infrastruktury społecznej i rynku pracy**.

	Kruszwica			Mogilno			Szubin			Tuchola			Żnin		
	urodzenia żywe na 1000 ludności	zgony na 1000 ludności	przyrost naturalny na 1000 ludności	urodzenia żywe na 1000 ludności	zgony na 1000 ludności	przyrost naturalny na 1000 ludności	urodzenia żywe na 1000 ludności	zgony na 1000 ludności	przyrost naturalny na 1000 ludności	urodzenia żywe na 1000 ludności	zgony na 1000 ludności	przyrost naturalny na 1000 ludności	urodzenia żywe na 1000 ludności	zgony na 1000 ludności	przyrost naturalny na 1000 ludności
2020	7,94	16,21	-8,27	9,98	11,55	-1,57	10,07	9,75	0,32	9,39	11,38	-1,99	8,86	12,39	-3,53
2021	7,06	15,28	-8,21	8,54	14,68	-6,14	8,63	11,16	-2,53	9,51	12,61	-3,1	8,13	16,51	-8,39
2022	7,86	14,39	-6,53	7,12	11,25	-4,12	8,42	10,78	-2,37	7,55	11,52	-3,98	7,14	12,16	-5,02
2023	6,73	12,8	-6,07	6,36	11,25	-4,89	7,46	9,62	-2,15	6,71	10,93	-4,22	6,4	11,76	-5,36
2024	4,86	13,11	-8,25	5,73	10,02	-4,29	5,92	8,62	-2,7	7,06	10,6	-3,53	5,41	11	-5,59

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

We wszystkich gminach w latach 2020–2024 liczba urodzeń żywych na 1000 mieszkańców wyraźnie się obniżyła. W 2020 r. najwyższe wartości odnotowano w Szubinie (10,07) i Mogilnie (9,98), natomiast w 2024 r. wskaźniki spadły poniżej 6 w większości gmin, przy czym najniższą wartość osiągnęła Kruszwica (4,86). Najsilniejsze spadki miały miejsce w Mogilnie (-4,25) i Szubinie (-4,15).

Żnin w tym zakresie uplasował się pośrodku – spadek wyniósł 3,45 (z 8,86 w 2020 r. do 5,41 w 2024 r.), co wskazuje na pogorszenie sytuacji, ale mniej dynamiczne niż w gminach Mogilno i Szubin.

Wskaźnik zgonów we wszystkich gminach wykazuje tendencję spadkową, jednak wartości te nadal pozostają wysokie i utrzymują ujemny bilans demograficzny. Największa zmiana nastąpiła w Kruszwicy, gdzie wskaźnik zmniejszył się o 3,1 (z bardzo wysokiego poziomu 16,21 w 2020 r.). Najmniejszy spadek odnotowano w Tucholi – jedynie 0,78.

Żnin ponownie znajduje się w środku zestawienia – spadek wyniósł 1,39 (z 12,39 w 2020 r. do 11,00 w 2024 r.), przy czym wartość wskaźnika zgonów pozostaje powyżej średniej dla regionu.

We wszystkich gminach w latach 2021–2024 przyrost naturalny był ujemny. Kruszwica utrzymuje się w najgorszej sytuacji, z niezmiennie bardzo niskim wskaźnikiem – w 2024 r. aż -8,25. Szubin zanotował największą zmianę – z dodatniego wskaźnika (0,32) w 2020 r. do -2,7 w 2024 r., co mimo spadku wciąż daje tej gminie relatywnie lepszą pozycję niż pozostałym. Mogilno pogłębiło ujemny przyrost z -1,57 w 2020 r. do -4,29 w 2024 r.

Żnin plasuje się ponownie pośrodku – wskaźnik obniżył się z -3,53 w 2020 r. do -5,59 w 2024 r., co stawia gminę na drugim miejscu pod względem najbardziej niekorzystnego przyrostu naturalnego, zaraz po Kruszwicy.

Podsumowanie

Na tle analizowanych gmin Żnin zajmuje pozycję pośrednią – zarówno w odniesieniu do spadku liczby urodzeń, jak i zmian w poziomie zgonów. Jednak w zakresie przyrostu naturalnego sytuacja jest bardziej niepokojąca: Żnin osiągnął w 2024 r. drugi najgorszy wynik (-5,59), ustępując jedynie Kruszwicy. Oznacza to, że mimo braku gwałtownych wahań, gmina konsekwentnie utrzymuje się na ścieżce stabilnie negatywnego trendu demograficznego.

3.1. Struktura wieku ludności gminy Żnin na tle regionu (2020–2024)

Tabela 9. Struktura wieku ludności gminy Żnin i gmin porównawczych w okresie 2020-2024

Rok	Kruszwica	Mogilno	Szubin	Tuchola	Żnin
w wieku przedprodukcyjnym					
2020	3206	4557	5238	3905	4425
2021	3176	4540	5235	3942	4364
2022	3139	4489	5227	3972	4261
2023	3096	4383	5219	3947	4149
2024	2945	4299	5086	3861	4030
w wieku produkcyjnym					
2020	11045	14357	14955	11739	13636
2021	10799	14093	14900	11494	13426
2022	10659	13969	14857	11187	13237
2023	10417	13775	14933	10933	13075
2024	10255	13586	14998	10768	12873
w wieku poprodukcyjnym					
2020	4145	5318	4680	4407	5346
2021	4186	5398	4778	4496	5373
2022	4236	5536	4924	4585	5499
2023	4314	5662	5014	4709	5599
2024	4371	5789	5150	4811	5688

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Tabela przedstawia liczbę ludności w latach 2020–2024 w gminie Żnin oraz w gminach porównawczych według struktury wieku. W grupie przedprodukcyjnej najwyższe ubytki wystąpiły w Żninie (-395 osób, **-8,9%**), w Kruszwicy (-261 osób, **-8,1%**) oraz Mogilnie (-258, **-5,66%**). W Szubinie zmiana była znacznie łagodniejsza i wyniosła -152 osoby (**-2,9%**). Najmniejszy ubytek odnotowała Tuchola – 44 osoby **(-1,13%).**

W populacji w wieku produkcyjnym największe zmniejszenie liczby mieszkańców odnotowano w Tucholi (-971 osób, **-8,3%**) i Kruszwicy (-790 osób, **-7,2%**). Gminy: Mogilno oraz Żnin odnotowały spadki na zbliżonym poziomie, tj. Mogilno (-771 osób, **-5,4%**); Żnin (-763, **-5,6%**). W Szubinie liczba tej grupy wiekowej wzrosła o +43 osoby (+0,03%), pozwalając utrzymać się na zbliżonym poziomie do roku 2020.

W przypadku ludności w wieku poprodukcyjnym we wszystkich gminach zaobserwowano wzrost – największy w Mogilnie (+471 osób, **+8,9%**) i Szubinie (+470 osób, **+10,0%**), a nieco niższy w Żninie (+342 osoby, **+6,4%**) i Tucholi (+404, **9,17%)**

Podsumowanie

Żnin wyróżnia się niekorzystną dynamiką w najmłodszej grupie wiekowej. W wieku produkcyjnym gmina plasuje się w środku stawki, natomiast wzrost populacji seniorów, choć obecny, jest mniej dynamiczny niż w gminach porównawczych. Tendencje te mogą w przyszłości prowadzić do dalszego starzenia się społeczeństwa oraz problemów z odtwarzaniem potencjału ludności w wieku produkcyjnym.

Tabela 10. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w gminie Żnin i w gminach porównawczych (2020–2024)

	Kruszwica	Mogilno	Szubin	Tuchola	Żnin
w wieku przedprodukcyjnym					
2020	17,4	18,8	21,1	19,5	18,9
2021	17,5	18,9	21	19,8	18,8
2022	17,4	18,7	20,9	20,1	18,5
2023	17,4	18,4	20,7	20,1	18,2
2024	16,8	18,2	20,2	19,9	17,8
w wieku produkcyjnym					
2020	60	59,2	60,1	58,5	58,3
2021	59,5	58,6	59,8	57,7	58
2022	59,1	58,2	59,4	56,7	57,6
2023	58,4	57,8	59,3	55,8	57,3
2024	58,4	57,4	59,4	55,4	57
w wieku poprodukcyjnym					
2020	22,5	21,9	18,8	22	22,8
2021	23	22,5	19,2	22,6	23,2
2022	23,5	23,1	19,7	23,2	23,9
2023	24,2	23,8	19,9	24	24,5
2024	24,9	24,5	20,4	24,7	25,2

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

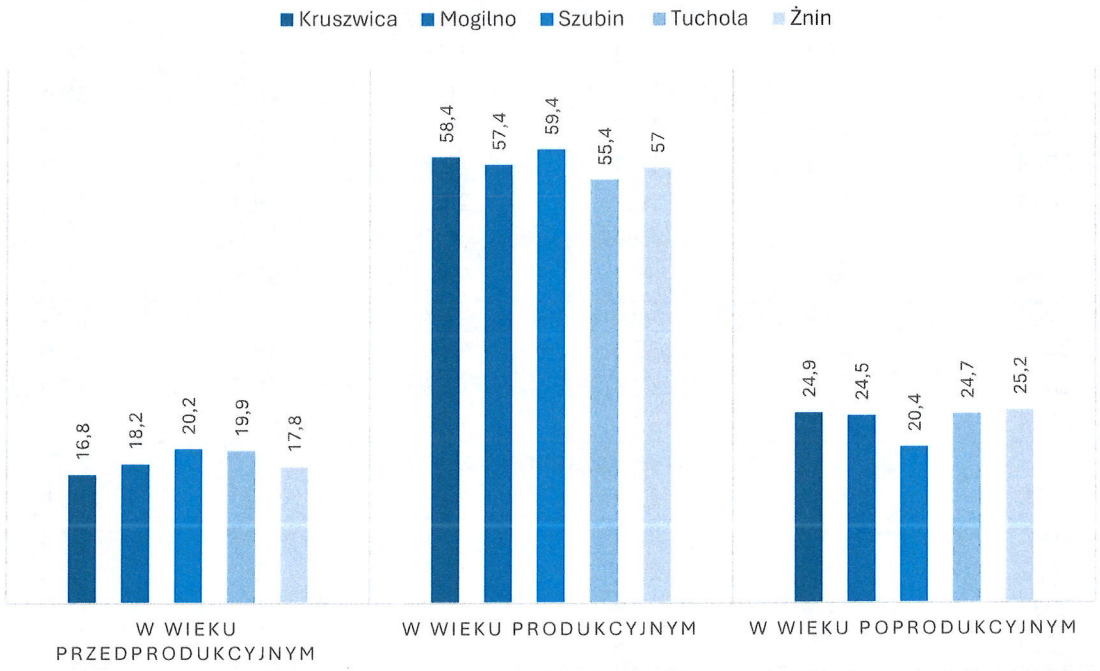
W latach 2020–2024 we wszystkich analizowanych gminach widoczne są wyraźne zmiany w strukturze wieku mieszkańców, które świadczą o postępującym procesie starzenia się ludności. Udział osób w wieku **przedprodukcyjnym**, czyli dzieci i młodzieży, systematycznie się zmniejszał. W gminie Żnin spadł on z 18,9% w roku 2020 do 17,8% w 2024, co oznacza, że liczba najmłodszych mieszkańców stale maleje. Podobne tendencje występują również w pozostałych gminach, choć warto zauważyć, że Szubin wciąż wyróżnia się najwyższym udziałem ludności młodej (20,2% w 2024 roku), co czyni go demograficznie najkorzystniej położoną gminą w tej grupie. Z kolei Kruszwica, z wynikiem 16,8%, należy do obszarów o najmniejszym potencjale demograficznym, jeśli chodzi o nadchodzące pokolenia wchodzące do szkół i na rynek pracy.

Równolegle zmniejsza się udział osób w wieku **produkcyjnym**. W gminie Żnin w 2020 roku stanowiły one 58,3% mieszkańców, a w 2024 roku już tylko 57%. Tendencja ta widoczna jest we wszystkich gminach

i wskazuje na to, że baza osób aktywnych zawodowo powoli, lecz systematycznie się kurczy. Największy spadek odnotowała Tuchola, gdzie w 2020 roku osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 58,5% mieszkańców, a w 2024 roku już tylko 55,4%. Na tle sąsiadów wyróżnia się Szubin, który utrzymał niemal stabilny udział tej grupy, co pokazuje, że jego struktura wieku jest bardziej zrównoważona.

Jednocześnie dynamicznie rośnie udział osób w wieku **poprodukcyjnym**. W Gminie Żnin w 2020 roku osoby starsze stanowiły 22,8% ludności, natomiast w 2024 roku już 25,2%. Oznacza to, że co czwarty mieszkaniec gminy należy obecnie do tej grupy. Podobne procesy zachodzą w Tucholi i Kruszwicy, gdzie odsetek seniorów przekracza 24%. Najbardziej korzystną sytuację demograficzną ma ponownie Szubin, gdzie w 2024 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 20,4% mieszkańców, co jest najniższym wynikiem wśród analizowanych gmin.

Wykres 14. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w gminie Żnin i w gminach porównawczych w 2024 r.

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Tabela przedstawia udział osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Żninie

Podsumowanie

Poprzednia analiza koncentrowała się na liczbach bezwzględnych, natomiast obecna poszerza obraz o udział poszczególnych grup wiekowych w ogólnej liczbie ludności. Wynika z niej, że Gmina Żnin **nie tylko traci młodych mieszkańców w ujęciu liczbowym, ale także relatywnie osłabia swoją strukturę demograficzną** – udział osób w wieku przedprodukcyjnym jest tu niższy niż w gminach korzystniejszych demograficznie (Tuchola, Szubin). W grupie wieku produkcyjnego Żnin sytuuje się na poziomie średnim na tle regionu, podczas gdy Szubin charakteryzuje się stabilnością zarówno liczbową, jak i procentową. Ostatecznie Gmina Żnin prezentuje się gorzej od Tucholi i Szubina pod względem udziału młodych,

pozostaje przeciętna w zakresie ludności produkcyjnej i podobnie jak inne gminy doświadcza procesu starzenia się populacji, choć w nieco łagodniejszej dynamice niż Tuchola.

3.2. Liczebność dzieci objętych opieką żłobkową

Tabela 11. Liczebność dzieci objętych opieką żłobkową w latach 2020-2024 w gminie Żnin i gminach porównawczych

Jednostka	2020	2021	2022	2023	2024
dzieci objęte opieką w żłobkach					
Kruszwica	0	16	21	21	21
Mogilno	48	52	45	53	54
Szubin	98	107	61	106	95
Tuchola	75	89	90	83	86
Żnin	28	28	28	28	44
odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach					
Kruszwica	0	3,6	5,2	5,5	6,2
Mogilno	6,2	7,2	7,2	10	12
Szubin	12,5	14,5	8,8	16,9	17,2
Tuchola	11,8	15,1	16,4	17,7	21
Żnin	4	4,5	5	5,6	10,3

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

W latach 2020–2023 sytuacja w Żninie w zakresie opieki żłobkowej pozostawała niezmienna – liczba dzieci objętych opieką utrzymywała się na poziomie 28, co odpowiadało udziałowi 4–5% populacji dzieci w wieku żłobkowym. Na tle pozostałych gmin Żnin zajmował jedną z ostatnich pozycji, wyprzedzając jedynie Kruszwicę, która dopiero wprowadzała system opieki.

Dopiero w 2024 r. nastąpiła wyraźna poprawa. Liczba dzieci objętych opieką wzrosła do 44, a odsetek do 10,3%. Choć wynik ten jest znacząco lepszy niż w poprzednich latach, Żnin nadal pozostaje poniżej średnich wartości osiąganych przez gminy o najlepiej rozwiniętej infrastrukturze opiekuńczej, takie jak Tuchola (21%) czy Szubin (17,2%).

Podsumowanie

Sytuację Żnina w latach 2020–2024 można określić jako **stagnacyjną z wyraźnym przełomem dopiero w 2024 r.** Mimo istotnej poprawy, gmina nadal odstaje od liderów regionu i wymaga dalszych działań w celu zwiększenia dostępności opieki żłobkowej.

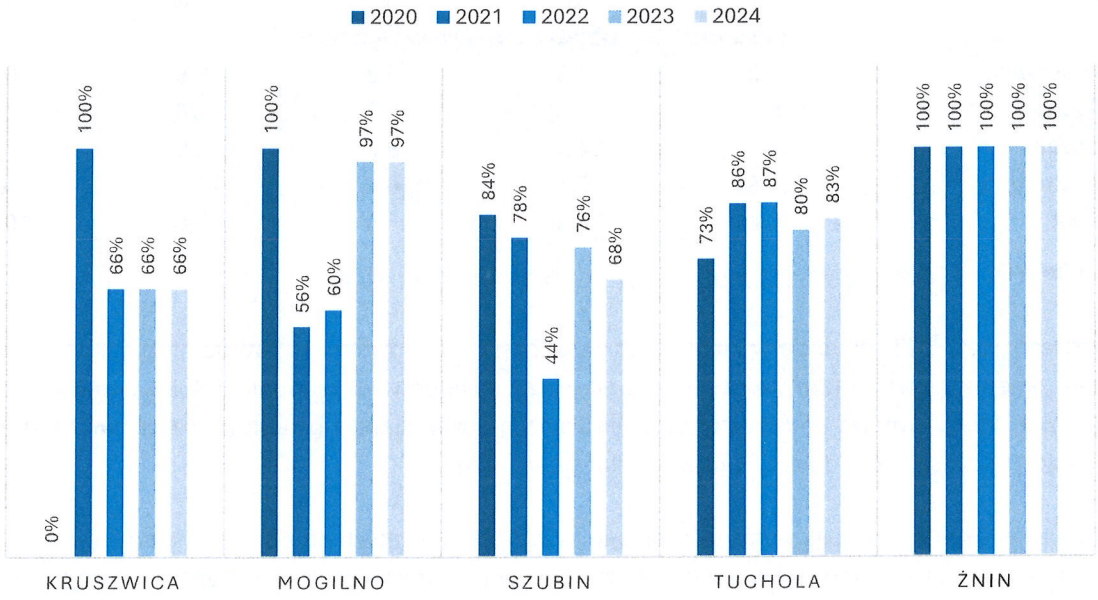
Tabela 12. Miejsca w żłobkach, liczba dzieci w żłobkach w gminach porównawczych w latach 2020-2024

Jednostka	Wykaz	2020	2021	2022	2023	2024
Kruszwica	miejsca w żłobkach	0	16	32	32	32
	dzieci w żłobkach stan w dniu 31 grudnia	0	16	21	21	21
Mogilno	miejsca w żłobkach	48	48	48	30	30
	dzieci w żłobkach stan w dniu 31 grudnia	48	27	29	29	29

Szubin	miejsca w żłobkach	117	137	140	140	140
	dzieci w żłobkach stan w dniu 31 grudnia	98	107	61	106	95
Tuchola	miejsca w żłobkach	103	103	104	104	104
	dzieci w żłobkach stan w dniu 31 grudnia	75	89	90	83	86
Żnin	miejsca w żłobkach	28	28	28	28	28
	dzieci w żłobkach stan w dniu 31 grudnia	28	28	28	28	28

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Wykres 15. Stopień wykorzystania dostępnych miejsc opieki żłobkowej w gminach porównawczych w latach 2020-2024

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

W latach 2020–2024 widoczne są istotne różnice między gminami w zakresie liczby dzieci objętych opieką żłobkową oraz poziomu wykorzystania dostępnych miejsc.

W Żninie w latach 2020–2023 liczba dzieci w żłobkach utrzymywała się na stałym poziomie 28, co odpowiadało pełnemu wykorzystaniu miejsc (100%). Dopiero w 2024 r. liczba dzieci wzrosła do 44, przy jednoczesnym zachowaniu wskaźnika pełnego obłożenia (100%). Oznacza to, że zwiększona liczba miejsc została natychmiast w całości wykorzystana, co wskazuje na bardzo wysokie zapotrzebowanie na opiekę żłobkową w gminie.

W Kruszwicy żłobek nie funkcjonował w 2020 r. (0%), natomiast od 2021 r. liczba dzieci wzrosła do 16, co pozwoliło na pełne wykorzystanie dostępnych miejsc. W latach 2022–2024 liczba dzieci zwiększyła się do 21, a poziom obłożenia spadł do 66%, co sugeruje rozbudowę bazy miejsc żłobkowych.

W Mogilnie liczba dzieci rosła stopniowo – z 48 w 2020 r. do 54 w 2024 r. Wskaźnik obłożenia zmieniał się jednak wyraźnie: pełne wykorzystanie w 2020 r. (100%), spadek do 56% w 2021 r. i 60% w 2022 r.,

a następnie powrót do bardzo wysokich wartości (97%) w latach 2023–2024. Dane te sugerują, że liczba miejsc w żłobkach była sukcesywnie zwiększana, a popyt stopniowo doganiał podaż.

W Szubinie obserwujemy największe wahania. W 2020 r. w żłobkach było 98 dzieci, co dawało obłożenie na poziomie 84%. W 2021 r. liczba ta wzrosła do 107, przy wskaźniku 78%, jednak już w 2022 r. nastąpił spadek do 61 dzieci i tylko 44% obłożenia. W kolejnych latach liczba dzieci ponownie wzrosła (106 w 2023 r., 95 w 2024 r.), ale wskaźniki wykorzystania miejsc utrzymywały się na niższym poziomie (76% i 68%).

W Tucholi sytuacja była najbardziej stabilna. Liczba dzieci wzrosła z 75 w 2020 r. do 86 w 2024 r., a wskaźnik obłożenia wahał się od 73% do 87%, z najwyższym poziomem w 2022 r. Dane te wskazują na równoczesny rozwój infrastruktury i stałe zainteresowanie ze strony mieszkańców.

Podsumowanie

Żnin plasuje się w czołówce pod względem wykorzystania opieki żłobkowej. Stałe, pełne obłożenie we wszystkich latach sugeruje bardzo wysokie zapotrzebowanie wśród mieszkańców. Wzrost liczby dzieci w 2024 r. pokazuje, że zwiększona dostępność miejsc spotkała się z natychmiastowym zainteresowaniem, co może wskazywać na dalsze potrzeby rozwoju tej infrastruktury.

3.3. Współczynniki skolaryzacji w szkołach podstawowych (2020–2024)

Tabela 13. Współczynniki skolaryzacji w szkołach podstawowych (2020–2024)

	współczynnik skolaryzacji brutto					współczynnik skolaryzacji netto				
Nazwa	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Kruszwica	90,99	94,13	89,89	85,4	94,54	89,55	92,19	87,79	83,3	92,81
Mogilno	95,93	93,33	91,67	86,8	96,39	93,49	91,11	89,39	84,4	94,24
Szubin	88,12	86,64	83,19	79,7	86,45	86,78	85,46	82,03	78,3	85,54
Tuchola	97,86	94,57	91,5	89,1	98,47	96,35	92,73	89,69	87,6	96,99
Żnin	96,25	94,87	92,58	89,5	98,05	95,27	93,94	91,48	88,4	96,5

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

W latach 2020–2024 współczynniki skolaryzacji brutto i netto w gminie Żnin utrzymywały się na bardzo wysokim poziomie, co wskazuje na niemal pełne objęcie dzieci obowiązkiem szkolnym. Współczynnik brutto wzrósł z 96,25% w 2020 roku do 98,05% w 2024 roku, a współczynnik netto z 95,27% do 96,5%. Oznacza to, że w 2024 roku praktycznie cała populacja dzieci w wieku obowiązku szkolnego uczęszczała do szkół podstawowych.

Na tle regionu Żnin plasuje się w grupie gmin o najwyższych wskaźnikach. Porównywalne wartości notuje Tuchola (2024: 98,47% brutto i 96,99% netto). W Kruszwicy i Mogilnie wskaźniki są również wysokie, ale nieco bardziej zmienne – np. w Kruszwicy współczynnik netto spadł w 2023 roku do 83,3%, by rok później wzrosnąć do 92,81%. W Mogilnie wahania były podobne – spadek do 84,4% w 2023 roku i odbicie do

94,24% w 2024 roku. Najsłabsze wyniki w całym okresie odnotował Szubin, gdzie wartości brutto i netto były konsekwentnie niższe (2024: 86,45% brutto, 85,54% netto).

Podsumowanie

W Żninie, podobnie jak w Tucholi, utrzymuje się **stabilność i wysoki poziom wskaźników skolaryzacji** – nie zanotowano gwałtownych spadków jak w Kruszwicy czy Mogilnie. Może to wskazywać na dobrą organizację sieci szkół podstawowych i efektywne wypełnianie obowiązku szkolnego.

3.4. Migracje w gminie Żnin na tle gmin regionu (2020–2024)

Tabela 14. Saldo migracji ogółem w gminie Żnin na tle gmin porównawczych (2020-2024)

saldo migracji ogółem	Kruszwica	Mogilno	Szubin	Tuchola	Żnin
2020	-61	-54	118	-45	-81
2021	-104	-39	66	-81	-74
2022	-68	43	166	-70	-56
2023	-78	-65	147	-64	-21
2024	-81	-19	132	-56	-103

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Tabela 15. Saldo migracji wewnętrznych w gminie Żnin na tle gmin porównawczych (2020-2024)

saldo migracji wewnętrznych	Kruszwica	Mogilno	Szubin	Tuchola	Żnin
2020	-61	-46	109	-38	-82
2021	-107	-30	65	-84	-76
2022	-70	45	157	-57	-58
2023	-78	-60	142	-61	-22
2024	-82	-22	131	-52	-98

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Tabela 16. Saldo migracji zagranicznych w gminie Żnin na tle gmin porównawczych (2020-2024)

saldo migracji zagranicznych	Kruszwica	Mogilno	Szubin	Tuchola	Żnin
2020	0	-8	9	-7	1
2021	3	-9	1	3	2
2022	2	-2	9	-13	2
2023	0	-5	5	-3	1
2024	1	3	1	-4	-5

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Tabela 17. Saldo migracji ogółem na 1000 ludności w gminie Żnin na tle gmin porównawczych (2020-2024)

saldo migracji ogółem na 1000 ludności	Kruszwica	Mogilno	Szubin	Tuchola	Żnin
2020	-3,3	-2,23	4,75	-2,24	-3,45
2021	-5,7	-1,62	2,65	-4,05	-3,18
2022	-3,76	1,79	6,65	-3,52	-2,42
2023	-4,34	-2,72	5,86	-3,25	-0,91
2024	-4,58	-0,8	5,24	-2,87	-4,53

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

W latach 2020–2024 gmina Żnin notowała trwałe ujemne saldo migracji. W 2020 roku wyniosło ono -81 osób, w 2021 roku -74, w 2022 roku -56, w 2023 roku -21, a w 2024 roku ponownie spadło do -103. Łącznie w ciągu pięciu lat Żnin stracił 335 mieszkańców. Wskaźnik migracji ogółem na 1000 ludności kształtował się w przedziale od -0,91 (2023 rok) do -4,53 (2024 rok). Odpływ ludności z Żnina związany był przede wszystkim z migracjami wewnętrznymi – w 2024 roku bilans tych ruchów wyniósł -98 osób. Migracje zagraniczne miały znaczenie marginalne, a ich saldo wahało się w granicach od -5 do +2.

Na tle innych gmin regionu widać zróżnicowane tendencje. **Szubin** wyróżnia się jako jedyna gmina z trwale dodatnim saldem migracji. W latach 2020–2024 bilans wynosił tam od +66 do +166 osób rocznie, a w 2024 roku osiągnął +132, co odpowiada wskaźnikowi +5,24 na 1000 mieszkańców. Oznacza to, że Szubin w całym badanym okresie przyciągał nowych mieszkańców.

W **Mogilnie** sytuacja była zmienna. W 2022 roku gmina odnotowała dodatnie saldo (+43 osoby), natomiast w pozostałych latach dominował odpływ ludności. W 2024 roku saldo wyniosło -19 osób, czyli -0,8 na 1000 mieszkańców.

Kruszwica i **Tuchola** podobnie jak Żnin cechują się trwałym ujemnym bilansem migracyjnym. W Kruszwicy w latach 2020–2024 wartości wahały się od -61 do -104 osób, a w 2024 roku saldo wyniosło -81. W Tucholi najniższe saldo odnotowano w 2021 roku (-81), a w 2024 roku wyniosło ono -56. Wskaźniki migracji w obu gminach kształtują się na poziomie od -2 do -6 na 1000 mieszkańców

Podsumowanie

Analiza wskazuje, że Żnin jest gminą o ograniczonej zdolności zatrzymywania mieszkańców i mniejszej atrakcyjności migracyjnej, w której odpływ ludności ma charakter trwały i wewnętrzny. W praktyce oznacza to, że mieszkańcy Żnina przeprowadzają się raczej do innych gmin regionu niż emigrują za granicę. W porównaniu z sąsiednim Szubinem, który zyskuje ludność, Żnin jawi się jako obszar mniej konkurencyjny osadniczo, a w dłuższej perspektywie problematyczne saldo migracji może pogłębiać niekorzystne zmiany demograficzne widoczne już w strukturze wiekowej.

3.5. Bezrobocie w gminie Żnin na tle gmin regionu (2020–2024)

Tabela 18. Bezrobocie w gminie Żnin na tle porównawczym

Bezrobotni zarejestrowani według gmin (dane na koniec grudnia) - OGÓŁEM					
rok	Kruszwica	Mogilno	Szubin	Tuchola	Żnin
2020	919	926	920	894	766

2021	883	810	715	773	604
2022	719	778	679	736	601
2023	669	751	602	792	594
2024	699	756	600	782	591

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

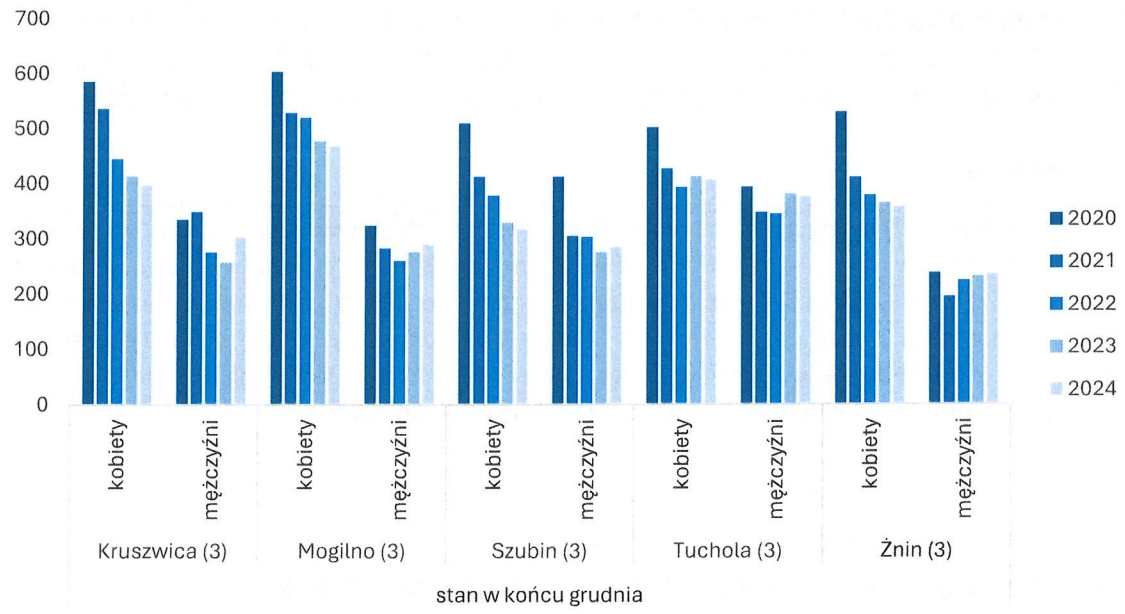
W latach 2020–2024 liczba bezrobotnych w gminie Żnin spadła z 766 do 591 osób. W tym samym roku (2024) w pozostałych analizowanych gminach liczba zarejestrowanych bezrobotnych wynosiła: w Kruszwicy – 699, w Mogilnie – 756, w Szubinie – 600, a w Tucholi – 782.

Wszystkie gminy zarejestrowały spadek liczby osób bezrobotnych, jednak tempo tych zmian było zróżnicowane. Dynamika spadku w Żninie (-22,8%) była zbliżona do Kruszwicy (-23,9%) i mniejsza niż w Szubinie (-34,8%). Natomiast w Mogilnie i Tucholi tempo spadku było najniższe, wynosząc odpowiednio -18,4% i -12,5%.

Podsumowanie

W porównaniu z innymi gminami regionu Żnin odnotował stabilną i wyraźną poprawę na rynku pracy, jednak dynamika tej zmiany była mniejsza niż w Szubinie, który dzięki szybszej redukcji bezrobocia poprawił swoją pozycję względem pozostałych jednostek. Odnotowana zmiana w Żninie jest pozytywna, jednak lepszy wynik gminy Szubin może świadczyć, że istnieją w regionie warunki sprzyjające dalszej poprawie na rynku pracy.

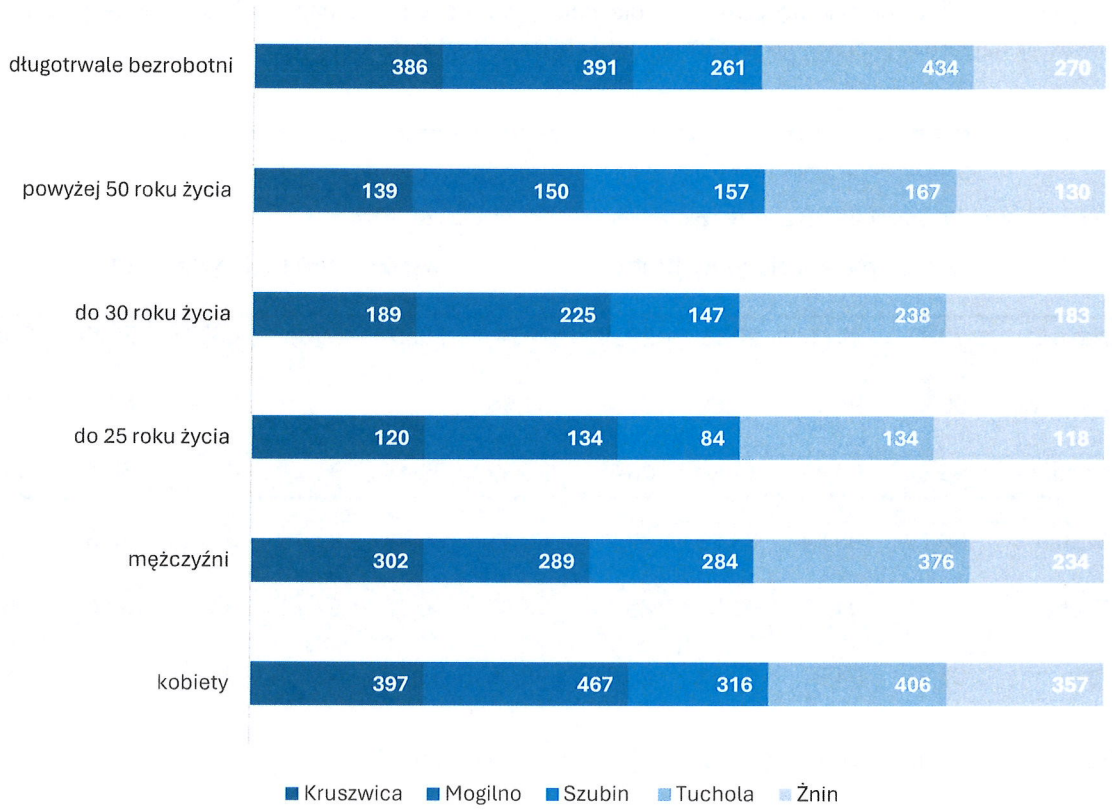
Wykres 16. Podział bezrobotnych według płci w latach 2020-2024 w porównywanych gminach

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Analiza struktury bezrobocia według płci wskazuje, że Gmina Żnin ma najmniejszą liczbę bezrobotnych mężczyzn w regionie – dla porównania w Kruszwicy było ich 302, w Mogilnie 289, w Szubinie 284, a w Tucholi aż 376. W przypadku kobiet wynik Żnina (357) również należy do niższych, ustępując jedynie Szubinowi (316). W okresie 2020–2024 we wszystkich analizowanych gminach odnotowano spadek liczby bezrobotnych kobiet. Warto zauważyć, że w Szubinie i Tucholi poziom bezrobocia wśród kobiet i mężczyzn wyrównał się, co odróżnia je od pozostałych jednostek.

Wykres 17. Struktura bezrobocia w gminie Żnin na tle gmin porównawczych (2024)

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Wykres przedstawia szerszy obraz bezrobocia w Gminie Żnin oraz gminach porównawczych, w roku 2024.

W gminie Żnin bezrobocie wśród osób młodych (do 25 i 30 roku życia) plasuje się na poziomie pośrednim – wyższym niż w Szubinie, ale niższym niż w Tucholi. Różnice względem obu skrajnych przypadków są zbliżone (ok. 70 osób), co wskazuje, że Żnin znajduje się raczej w środku zestawienia niż na jego końcu.

W kategorii osób powyżej 50 roku życia Żnin zanotował 130 bezrobotnych – najniższą wartość w regionie. Dla porównania w Tucholi było ich 167, w Szubinie 157, w Mogilnie 150, a w Kruszwicy 139. To wskazuje, że starsi mieszkańcy Żnina relatywnie rzadziej pozostają poza rynkiem pracy.

W Żninie w 2024 roku zarejestrowano 270 długotrwale bezrobotnych. To wynik zdecydowanie korzystniejszy niż w Tucholi (434), Mogilnie (391) czy Kruszwicy (386). Niższą wartość odnotowano

jedynie w Szubinie (261). Oznacza to, że Żnin – obok Szubina – należy do gmin o najniższym odsetku osób pozostających bez pracy przez dłuższy czas.

Podsumowanie

W gminie Żnin bezrobocie wśród osób młodych (do 25 i 30 roku życia) kształtuje się na poziomie pośrednim – wyższym niż w Szubinie, ale niższym niż w Tucholi, co lokuje gminę w środku zestawienia. Podobny obraz dotyczy osób długotrwale bezrobotnych – ich liczba jest niższa niż w Mogilnie i Kruszwicy, lecz wyższa niż w Tucholi i Szubinie. Najkorzystniej Żnin wypada w grupie osób powyżej 50. roku życia, gdzie notuje jeden z najniższych poziomów bezrobocia w regionie. Łącznie dane te pokazują, że Żnin utrzymuje stabilną, przeciętną pozycję – nie należy ani do gmin o najtrudniejszej sytuacji, ani do jednostek najbardziej korzystnie wyróżniających się na tle regionu.

3.6. Współczynniki skolaryzacji w szkołach podstawowych (2020–2024) na tle porównywanych gmin

Tabela 19. Współczynniki skolaryzacji w szkołach podstawowych (2020–2024)

	współczynnik skolaryzacji brutto					współczynnik skolaryzacji netto				
Nazwa	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Kruszwica	90,99	94,13	89,89	85,4	94,54	89,55	92,19	87,79	83,3	92,81
Mogilno	95,93	93,33	91,67	86,8	96,39	93,49	91,11	89,39	84,4	94,24
Szubin	88,12	86,64	83,19	79,7	86,45	86,78	85,46	82,03	78,3	85,54
Tuchola	97,86	94,57	91,5	89,1	98,47	96,35	92,73	89,69	87,6	96,99
Żnin	96,25	94,87	92,58	89,5	98,05	95,27	93,94	91,48	88,4	96,5

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Na tle regionu Żnin plasuje się w grupie gmin o najwyższych wskaźnikach. Porównywalne wartości notuje Tuchola (2024: 98,47% brutto i 96,99% netto). W Kruszwicy i Mogilnie wskaźniki są również wysokie, ale nieco bardziej zmienne – np. w Kruszwicy współczynnik netto spadł w 2023 roku do 83,3%, by rok później wzrosnąć do 92,81%. W Mogilnie wahania były podobne – spadek do 84,4% w 2023 roku i odbicie do 94,24% w 2024 roku. Najsłabsze wyniki w całym okresie odnotował Szubin, gdzie wartości brutto i netto były konsekwentnie niższe (2024: 86,45% brutto, 85,54% netto).

Podsumowanie

W Żninie, podobnie jak w Tucholi, utrzymuje się **stabilność i wysoki poziom wskaźników skolaryzacji** – nie zanotowano gwałtownych spadków jak w Kruszwicy czy Mogilnie. Może to wskazywać na dobrą organizację sieci szkół podstawowych i efektywne wypełnianie obowiązku szkolnego.

3.7. Szkoły podstawowe i wydatki na oświatę na tle porównywanych gmin

Tabela 20. Szkoły podstawowe i oddziały w szkołach w wybranych gminach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2020 – 2024

Nazwa			POLSKA	kujawsko-pomorskie	Kruszwica	Mogilno	Szubin	Tuchola	Żnin
Szkoły podstawowe ogółem	2020	[ob.]	14 297	718	9	12	8	9	11
	2021	[ob.]	14 205	705	9	12	8	9	9
	2022	[ob.]	14 120	703	9	12	8	9	9
	2023	[ob.]	14 044	700	9	12	9	9	9
	2024	[ob.]	14 052	698	9	12	9	9	9
oddziały w szkołach podstawowych	2020	[-]	185 701	9 867	87	122	114	109	134
	2021	[-]	187 465	9 871	86	118	113	108	128
	2022	[-]	184 201	9 633	84	117	115	109	131
	2023	[-]	180 969	9 425	81	114	115	107	127
	2024	[-]	190 800	9 884	84	130	125	115	134

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Analizując tendencję w kraju liczba szkół podstawowych systematycznie spada (**z 14 297 w 2020 r. do 14 052 w 2024 r.**), co wskazuje na **proces konsolidacji szkół** lub ich likwidację. Równocześnie liczba oddziałów zmniejszyła się z **185 701 do 180 969 w 2023 roku**, co potwierdza ogólny trend **spadku liczby uczniów** lub **łączenia oddziałów w większe grupy**. W 2024 roku obserwujemy tendencję odwrotną, liczba oddziałów w kraju uległa zwiększeniu w porównaniu do roku 2023 o 9 831. W przeciwieństwie do trendu krajowego, liczba szkół w województwie kujawsko-pomorskim **uległa redukcji** (z 718 w 2020 r. do 698 w 2024 r.), jednak liczba oddziałów w szkołach podstawowych **wzrosła** (z 9 867 do 9 884), co może oznaczać zmniejszającą się liczebność uczniów w oddziale.

W latach 2020–2024 liczba szkół podstawowych w gminach Kruszwica, Mogilno oraz Tuchola pozostała na stałym poziomie i wynosiła odpowiednio **9, 12 oraz 9 placówek**. Pomimo braku zmian w strukturze instytucjonalnej, w analizowanym okresie odnotowano zróżnicowaną dynamikę w zakresie liczby oddziałów szkolnych. W gminie **Kruszwica ich liczba zmniejszyła się o 3** natomiast **w Gminie Mogilno wzrosła o 8 i w Gminie Tuchola o 6 oddziałów.** W przypadku gminy Szubin zaobserwowano **utworzenie jednej nowej szkoły** podstawowej, co wiązało się ze wzrostem liczby oddziałów o 11. Z kolei w gminie Żnin w badanym okresie nastąpił spadek liczby szkół z 11 w 2020 r. do 9 w 2024r. Jednocześnie liczba oddziałów szkolnych w tej gminie podlegała niewielkim fluktuacjom, jednak w 2024 roku osiągnęła poziom równy temu z 2020 roku.

Tabela 21. Liczba uczniów i liczebność oddziałów szkół podstawowych w wybranych gminach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2020 – 2024

Nazwa			POLSKA	kujawsko-pomorskie	Kruszwica	Mogilno	Szubin	Tuchola	Żnin
szkoły podstawowe - uczniowie	2020	[osoba]	3 094 150	164 163	1 454	1 931	2 113	1 689	1 952
	2021	[osoba]	3 123 409	164 574	1 411	1 931	2 127	1 742	1 941
	2022	[osoba]	3 124 032	161 659	1 325	1 892	2 074	1 669	1 859
	2023	[osoba]	3 008 403	153 875	1 202	1 765	2 013	1 603	1 735
	2024	[osoba]	3 213 971	163 858	1 263	1 975	2 176	1 732	1 906
	2020	[-]	18	18	17	18	20	18	18

Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych	2021	[-]	18	18	17	18	20	18	19
	2022	[-]	18	18	16	18	20	18	19
	2023	[-]	18	18	15	17	20	18	18
	2024	[-]	18	18	16	17	20	18	18

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

W 2024 roku nastąpił wyraźny wzrost liczby uczniów. W Polsce liczba uczniów wzrosła o ponad 205 tys. w porównaniu z rokiem 2023, natomiast w województwie kujawsko-pomorskim o 9,9 tys.

W analizowanych gminach w latach 2020-2024 zaobserwowano zróżnicowane tendencje demograficzne w zakresie liczby uczniów uczęszczających do szkół podstawowych. Wzrost liczby uczniów względem roku 2020 odnotowano w gminie Mogilno (o 44 uczniów), Szubin (o 63 uczniów) oraz Tuchola (o 43 uczniów). Z kolei w gminach Kruszwica i Żnin zaobserwowano spadek liczby uczniów, odpowiednio o 191 i 46 uczniów. Zaobserwowane zmiany mają istotne konsekwencje dla organizacji szkół, w tym przede wszystkim wpływają na zmniejszanie liczby uczniów przypadających na jeden oddział. Taka sytuacja może prowadzić do wzrostu kosztów jednostkowych, konieczności reorganizacji struktury organizacyjnej szkół oraz dostosowania sieci szkolnej do nowych uwarunkowań demograficznych. W szczególności w gminie Kruszwica odnotowano spadek średniej liczebności uczniów w oddziale - z **17 do poziomu 15 -16 uczniów**, co stanowi **najniższą wartość spośród analizowanych jednostek**. Może to wskazywać na zmniejszające się zagęszczenie oddziałów szkolnych, co potencjalnie wpływa na organizację procesu dydaktycznego oraz efektywność ekonomiczną funkcjonowania jednostek oświatowych w tym samorządzie. Z kolei najwyższy poziom średniej liczby uczniów w oddziale utrzymuje się w gminie Szubin, gdzie wskaźnik ten pozostaje stabilny poziomie 20 uczniów na oddział.

Tabela 22. Wydatki ogółem w dziale 801 – Oświata i wychowanie w wybranych gminach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2020 – 2024

Nazwa	**gminy bez miast na prawach powiatu**				
	ogółem				
	2020	2021	2022	2023	2024
	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]
POLSKA	41 144 249 612	45 077 885 276	51 052 110 130	59 613 683 201	72 497 253 722
KUJAWSKO-POMORSKIE	2 006 554 532	2 177 070 041	2 448 017 843	2 832 201 296	3 421 365 391
Kruszwica (3)	23 985 962	24 930 748	32 559 999	31 080 353	37 869 277
Mogilno (3)	34 313 047	32 971 325	35 187 400	39 260 007	51 977 522
Szubin (3)	39 471 574	43 314 633	46 628 135	53 112 382	66 700 233
Tuchola (3)	26 956 010	28 544 020	32 909 519	37 009 099	47 096 366
Żnin (3)	31 600 407	34 681 052	37 422 627	44 383 763	55 735 299

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

Wydatki gmin w Polsce ponoszone na zadania oświatowe, w tym w województwie kujawsko-pomorskim, systematycznie rosną – w latach 2020–2024 zwiększyły się o 70%, osiągając rekordowe poziomy w 2024 roku. Największy wzrost procentowy wydatków ogółem odnotowano w Żninie

(o 176,4%) i Tucholi (o 174,7%). Najmniejszy wzrost zaobserwowano w Gminie Mogilno, gdzie wyniósł on 151,4% w porównaniu z rokiem 2020.

Tabela 23. Wydatki bieżące ogółem w dziale 801 – Oświata i wychowanie w gminach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2020 – 2024

Nazwa	gminy bez miast na prawach powiatu				
	wydatki bieżące ogółem				
	2020	2021	2022	2023	2024
	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]
POLSKA	39 194 334 896	42 899 956 375	47 997 499 352	54 148 916 806	67 691 064 485
KUJAWSKO-POMORSKIE	1 926 583 258	2 093 336 660	2 320 026 317	2 630 063 147	3 270 678 229
Kruszwica (3)	23 956 442	24 832 348	26 946 625	29 953 722	37 861 477
Mogilno (3)	29 603 391	32 478 770	34 812 826	38 319 738	48 710 384
Szubin (3)	39 471 574	42 866 630	46 087 626	52 328 562	65 796 710
Tuchola (3)	26 697 816	28 432 570	32 760 907	36 846 493	46 615 161
Żnin (3)	31 400 695	34 556 254	37 405 407	44 383 763	55 574 850

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

W analizowanym okresie wydatki bieżące gmin rosły niemal równolegle do ogólnych wydatków budżetowych, co świadczy o tym, że dominującą część wzrostu stanowią **koszty operacyjne**, a nie inwestycyjne. Taki trend odzwierciedla rosnące obciążenia związane z utrzymaniem infrastruktury oraz świadczeniem usług publicznych, w tym w szczególności usług edukacyjnych.

W 2024 roku największe nakłady inwestycyjne w obszarze oświaty poniosła Gmina Mogilno, przeznaczając na ten cel 3, 2 mln zł. Z kolei najniższe wydatki inwestycyjne odnotowano w gminie Kruszwica (7 801 zł) oraz Żnin (160 448 zł). Tak znaczące różnice w poziomie inwestycji mogą wynikać z lokalnych strategii rozwoju oświaty, uwarunkowań infrastrukturalnych, a także zróżnicowanego stanu technicznego istniejącej bazy oświatowej oraz priorytetów budżetowych poszczególnych samorządów.

Tabela 24. Wydatki bieżące ogółem w dziale 801 – Oświata i wychowanie w gminach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2020 – 2024

Nazwa	gminy bez miast na prawach powiatu				
	dotacje ogółem				
	2020	2021	2022	2023	2024
	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]
POLSKA	3 755 586 414,75	4 232 427 050,28	4 893 071 156,03	5 736 362 051,41	7 555 616 413,16
KUJAWSKO-POMORSKIE	147 162 030,82	166 444 426,91	192 441 775,74	233 187 944,15	310 240 381,63
Kruszwica (3)	1 504 167,61	1 759 857,67	1 974 772,19	2 331 475,99	3 163 984,80
Mogilno (3)	1 145 894,10	1 313 915,07	1 500 764,93	2 048 881,17	3 177 037,95
Szubin (3)	4 731 062,32	5 900 501,20	6 288 677,11	7 486 204,24	9 370 092,16
Tuchola (3)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Żnin (3)	4 741 222,88	5 199 432,69	5 703 077,86	10 282 445,22	13 337 536,86

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z sierpnia 2025

W latach 2020–2024 nakłady gmin na dotacje dla niepublicznych placówek oświatowych w Polsce uległy ponad dwukrotnemu zwiększeniu. Zjawisko to można interpretować jako przejaw intensywnego rozwoju sektora niepublicznego w systemie edukacji, a jednocześnie rosnące obciążenie finansowe jednostek samorządu terytorialnego.

W analizie regionalnej, obejmującej wybrane gminy województwa kujawsko-pomorskiego, uwidaczniają się znaczne dysproporcje. Szczególnie wysoki wzrost wartości dotacji zanotowano w gminach Żnin (181%) oraz Mogilno (171%), co może świadczyć o intensyfikacji działalności niepublicznych podmiotów edukacyjnych w tych jednostkach. Przeciwieństwem jest Tuchola, gdzie w całym badanym okresie nie odnotowano żadnych wydatków z tytułu dotacji dla jednostek niepublicznych, co może wskazywać na brak funkcjonujących tam niepublicznych placówek oświatowych.

We wszystkich analizowanych gminach zauważalny jest wyraźny **wzrost wartości przekazywanych dotacji po 2022 r.** Może to wynikać z kilku czynników, takich jak wzrost kosztów jednostkowych (np. w skutek inflacji), pojawienie się nowych niepublicznych placówek, zwiększone zainteresowanie alternatywnymi formami edukacji lub wzrost liczby uczniów korzystających z oferty sektora prywatnego.

W ujęciu nominalnym najwyższy poziom dotacji dla niepublicznych jednostek odnotowano w Gminie Żninie, gdzie w 2024 r. przekroczyły one kwotę 13,3 mln zł.

3.8. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w gminie Żnin i gminach porównawczych

Tabela 25. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w latach 2021-2025 w Żninie oraz gminach porównawczych

Rok	Jednostka	Język polski (%)	Matematyka (%)	Język angielski (%)
2021				
	Szubin	54,47	41,17	60,06
	Tuchola	53,93	39,62	52,6
	Kruszwica	60,33	39,78	56,66
	Mogilno	54,17	38,5	57,4
	Żnin	**56,16**	**38,08**	**56,36**
2022				
	Szubin	57,59	50,2	62,52
	Tuchola	53,54	50,24	54,82
	Kruszwica	59,74	48,62	57,77
	Mogilno	56,32	48,32	58,04
	Żnin	**51,63**	**42,74**	**58,13**
2023				
	Szubin	65,11	46,59	60,33
	Tuchola	60,94	42,18	53,75
	Kruszwica	65,9	44,06	57,43
	Mogilno	64,48	41,48	56,56
	Żnin	**62,56**	**40,19**	**60,02**
2024				

	Szubin	53,1	45,48	57,16
	Tuchola	63,62	42,53	57,6
	Kruszwica	57,91	36	57,45
	Mogilno	48,24	34,12	53,79
	Żnin	**54,99**	**36,11**	**53,93**
2025				
	Szubin	61,8	43,3	65,66
	Tuchola	60,61	45,65	65,01
	Kruszwica	59,43	38,01	55,96
	Mogilno	61,19	39,34	66,22
	Żnin	**57,41**	**39,05**	**57,38**

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/

Dane z egzaminu ósmoklasisty z lat 2021–2025 pozwalają na porównanie osiągnięć uczniów w Żninie, Szubinie, Tucholi, Kruszwicy i Mogilnie w trzech kluczowych obszarach: język polski, matematyka oraz język angielski. Analiza wskazuje na wyraźne zróżnicowanie poziomu wyników między gminami, a także na zmienność trendów w czasie.

Język polski

Wyniki egzaminu z języka polskiego są relatywnie stabilne i w większości gmin mieszczą się w przedziale 55–66%.

Najlepsze rezultaty w latach 2023–2025 osiągali uczniowie z Kruszwicy i Szubina, gdzie wyniki sięgały nawet 65–66% (2023 r.), a w kolejnych latach utrzymywały się powyżej 60%. Tuchola prezentuje stabilny poziom – od 60,94% w 2023 r. do 63,62% w 2024 r., a w 2025 r. ponownie przekroczyła 60%. Żnin notuje wyraźny wzrost – z 51,63% w 2022 r. do 62,56% w 2023 r., a w 2025 r. wynik ukształtował się na poziomie 57,41%. Mogilno cechuje się większą zmiennością – po słabszym wyniku w 2024 r. (48,24%) nastąpiła odbudowa w 2025 r. (61,19%), a najlepszy rezultat uzyskano w 2023 r. (64,48%).

Najlepsze i najbardziej stabilne wyniki w języku polskim notują Kruszwica i Szubin, które utrzymują się w górnym przedziale wyników. Tuchola stopniowo poprawia rezultaty i od 2023 r. pozostaje powyżej 60%. Żnin i Mogilno charakteryzują się większymi wahaniami, ale również osiągają wyniki na poziomie powyżej 60%.

Matematyka

Wyniki egzaminu z matematyki są zdecydowanie niższe i bardziej zmienne niż w przypadku języka polskiego. W większości badanych gmin oscylują w przedziale 38–50%. Najlepsze rezultaty osiągali uczniowie z Tucholi i Szubina, które w 2022 r. przekroczyły poziom 50% (odpowiednio 50,24% i 50,2%). W kolejnych latach obie gminy utrzymywały się na umiarkowanym poziomie, najczęściej w granicach 42–46%. Mogilno i Kruszwica charakteryzują się dużą zmiennością – po dobrych wynikach w 2022 r. (48–49%), w latach 2024–2025 spadły do poziomu 38–39%. Żnin również notuje wahania – od 42,74% w 2022 r. do 36,11% w 2024 r., a w 2025 r. osiągnął jedynie 39,05%.

Najlepsze i najbardziej stabilne wyniki w matematyce notują Tuchola i Szubin, które potrafią osiągać rezultaty powyżej 45%. Mogilno, Żnin i Kruszwica częściej pozostają na niższym poziomie, z wyraźnym spadkiem w ostatnich latach

Język angielski

Wyniki egzaminu z języka angielskiego w większości gmin utrzymują się na poziomie 55–62%, z wyraźnym wzrostem w 2025 r., kiedy część jednostek przekroczyła granicę 65%. Najlepsze rezultaty osiągnęli uczniowie z Szubina, którzy w 2022 i 2023 r. uzyskali odpowiednio 62,52% i 60,33%, a w 2025 r. wynik sięgnął aż 65,66%. Podobnie wysokie wartości odnotowało Mogilno, które w 2025 r. uzyskało rekordowe 66,22%. Tuchola prezentowała niższe wyniki w latach 2021–2024 (ok. 52–57%), jednak w 2025 r. nastąpił znaczący wzrost do 65,01%. Żnin notuje umiarkowane rezultaty – zwykle w przedziale 56–60%, z lekkim spadkiem w 2024 r. (53,93%) i częściowym odbudowaniem w 2025 r. (57,38%). Kruszwica charakteryzuje się stabilnością – w latach 2021–2024 wyniki mieściły się w granicach 56–58%, a w 2025 r. zanotowano niewielki spadek do 55,96%. Biorąc pod uwagę powyższe, najlepsze rezultaty w języku angielskim uzyskują Szubin, Mogilno i Tuchola, które w 2025 r. przekroczyły poziom 65%. Żnin utrzymuje się na średnim poziomie, a Kruszwica pozostaje stabilna, ale bez wyraźnych wzrostów.

Dla pełniejszego zobrazowania wyników egzaminów ósmoklasisty w trzech kluczowych przedmiotach język polski, matematyka i język angielski uwzględniono staniny i pokazano porównanie na tle województwa kujawsko-pomorskiego oraz kraju.

Tabela 26. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2025 na tle średniej wojewódzkiej w Żninie oraz gminach porównawczych

Rok 2025	Język polski	Matematyka	Język angielski
Tuchola	57,41	39,05	57,38
Mogilno	59,43	38,01	55,96
Szubin	60,61	45,65	65,01
Żnin	**61,19**	**39,34**	**66,22**
Kruszwica	61,80	43,30	65,66
Średnia wojewódzka	60,87	46,41	66,60
Średnia krajowa	64	50	70

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/

Średnie wyniki województwa kujawsko-pomorskiego oraz badanych gmin w 2025 r. uplasowały się poniżej średniej krajowej. Z języka polskiego średnia wojewódzka była niższa o 3,13 p.p., z matematyki o 3,59 p.p., a z języka angielskiego o 3,4 p.p. Choć porównywanym gminom w 2025 r. udało się osiągnąć w pojedynczych przypadkach wyniki równe bądź nieco wyższe od średniej wojewódzkiej, to żadna z nich nie przekroczyła poziomu średniej krajowej.

Tabela 27. STANIN - Wyniki egzaminu ósmoklasisty w latach 2021-2025 w Żninie oraz gminach porównawczych

Rok 2025	Język polski -stanin	Matematyka -stanin	Język angielski -stanin
Tuchola	4	4	3
Mogilno	4	4	3
Szubin	4	5	5
Żnin	4	4	5
Kruszwica	4	4	5
Średnia wojewódzka	4	5	5

Średnia krajowa			

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/

Język polski

Wyniki z języka polskiego w 2025 r. są zbliżone do średniej wojewódzkiej (60,87%). Najlepsze rezultaty osiągnęły Kruszwica (61,8%) i Żnin (61,19%), nieco powyżej średniej. Szubin (60,61%) znajduje się na poziomie bardzo zbliżonym do średniego. Mogilno (59,43%) oraz Tuchola (57,41%) wypadły słabiej.

Wszystkie gminy znalazły się w 4. staninie, podobnie jak średnia wojewódzka, co oznacza poziom niżej średni.

Matematyka

Matematyka pozostaje najsłabszym obszarem – średnia wojewódzka wyniosła 46,41%. Najlepsze wyniki zanotował Szubin (45,65%), zbliżając się do średniej, a także Kruszwica (43,3%). Pozostałe gminy – Żnin (39,34%), Tuchola (39,05%) i Mogilno (38,01%) – uzyskały rezultaty wyraźnie niższe.

W ujęciu staninowym Szubin osiągnął 5. stanin (średni), tak jak średnia wojewódzka. Pozostałe gminy uplasowały się w 4. staninie, co potwierdza niższe wyniki.

Język angielski

Średnia wojewódzka w języku angielskim to 66,60%. Najlepiej zaprezentował się Żnin (66,22%), którego wynik był bardzo bliski średniej. Dobrze wypadły także Kruszwica (65,66%) i Szubin (65,01%). Wyraźnie słabsze wyniki osiągnęły Tuchola (57,38%) i Mogilno (55,96%).

W staninach Szubin, Żnin i Kruszwica uplasowały się w 5. staninie (średni), podczas gdy Tuchola i Mogilno osiągnęły 3. stanin (niski), co podkreśla ich słabsze wyniki w tym przedmiocie.

Podsumowanie

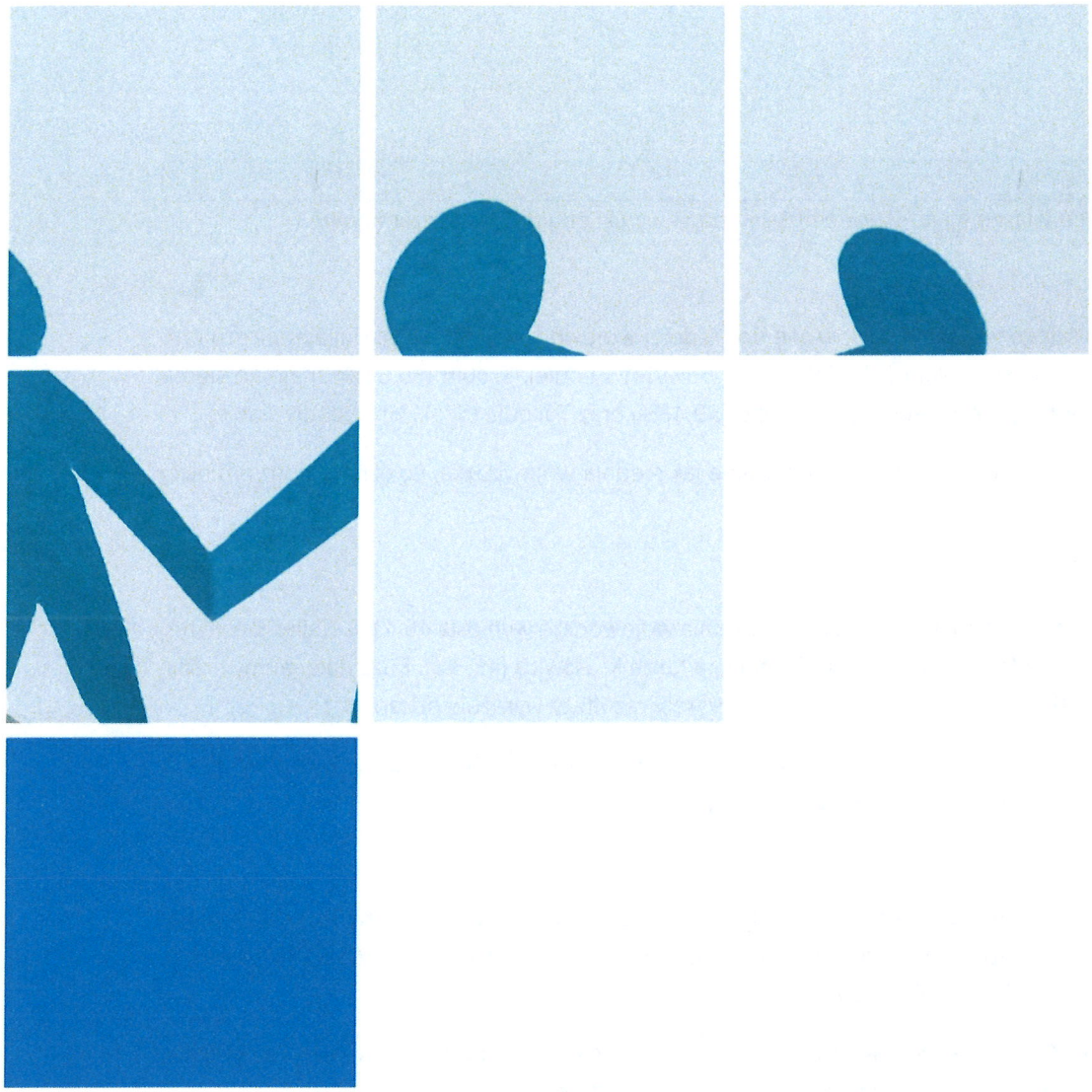
Szubin jest najmocniejszą i najbardziej wyrównaną gminą – osiąga najwyższe wyniki z matematyki, bardzo dobre rezultaty z języka angielskiego oraz utrzymuje się powyżej średniej w języku polskim.

Kruszwica dobrze radzi sobie z języka polskiego i angielskiego, gdzie wyniki należą do najwyższych, natomiast w matematyce osiąga poziom średni, nieco niższy niż w pozostałych przedmiotach.

Żnin wyróżnia się świetnym wynikiem z języka angielskiego oraz bardzo dobrym z języka polskiego, jednak matematyka pozostaje jego słabą stroną.

Mogilno cechuje się zmiennością – potrafi uzyskiwać wysokie wyniki w języku polskim i angielskim, ale słabo wypada w matematyce, gdzie jego rezultaty należą do najniższych.

Tuchola systematycznie osiąga niższe wyniki niż pozostałe gminy, zwłaszcza w matematyce i języku polskim, a także wyraźnie słabsze w języku angielskim, co sprawia, że jest najsłabszym ośrodkiem w tym zestawieniu.

ASPEKT SPOŁECZNY
WYWIADY Z WYBRANYMI GRUPAMI INTERESARIUSZY

4. System oświaty w Gminie Żnin w opinii grup interesariuszy- najważniejsze wnioski

4.1. System oświaty z perspektywy uczniów – najważniejsze wnioski

Dzisiejsza szkoła to nie tylko mury i definicje z książek, ale przede wszystkim przestrzeń, w której kształtują się postawy, wybory życiowe i relacje społeczne młodych ludzi. Raport został opracowany w oparciu o wypowiedzi uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych w Żninie, zebrane podczas pogłębionych rozmów i spotkań w placówkach edukacyjnych. Zebrane wypowiedzi stanowią cenne źródło wiedzy o oczekiwaniach młodych ludzi wobec edukacji. Ich głos jest wsparciem przy opracowywaniu strategii oświaty w Gminie Żnin. To właśnie uczniowie są głównymi beneficjentami działań szkoły. Opinie młodzieży pokazują również, jak różne grupy interesariuszy (uczniowie, rodzice, nauczyciele, samorząd) mogą inaczej postrzegać szkołę i jakie mają wobec niej oczekiwania.

Raport ten prezentuje najważniejsze wnioski z rozmów z uczniami, ich spostrzeżenia oraz postulaty zmian.

Wybory dalszej drogi edukacyjnej i strategia wyboru szkoły

Celem badania było zidentyfikowanie preferowanych typów szkół oraz kierunków kształcenia wśród uczniów klas VII i VIII, a także rozpoznanie motywacji stojących za ich decyzjami edukacyjnymi. Uczniowie klas siódmych i ósmych są na etapie wyboru dalszej ścieżki kształcenia. Z ich wypowiedzi wynika, że poziom świadomości i sprecyzowania planów różni się znacząco między klasami i szkołami. Wyboru uczniów są samodzielne, bez nacisku rodziców czy zewnętrznego otoczenia, patrzą pod kątem zainteresowań i swoich możliwości, a także opinii starszych kolegów i koleżanek.

Klasy 7 duża niepewność co do przyszłości. Większość deklaruje jedynie, że zostanie w Żninie. Jedna klasa 7 bardzo konkretna i mocno sprecyzowane plany co do wyboru szkoły średniej.

„Myślimy już o konkretnym zawodzie, rodzice za nas nie wybierają, to są nasze świadome decyzje".

Klasy 8 mają sprecyzowane plany – liceum, technikum budownictwa, szkoła branżowa.

Co uczniowie lubią w szkole?

Pozytywne aspekty szkoły są mocno związane z atmosferą i relacjami, a mniej z samym procesem nauczania. Jednocześnie warto podkreślić, że w wielu klasach uczniowie mieli ogromny problem, aby wskazać coś dobrego. Często odpowiadali, że „nic" im się nie podoba, a do szkoły chodzą , bo muszą. W odpowiedziach padały takie sformułowania jak „główną wartością są przyjaźnie", lubimy WF,

Co w szkole im się nie podoba

Uczniowie opowiadali, że szkoła ich nie zachęca, nie rozwija pasji i zainteresowań, że nadal jest system pruski, ławki, krzesła, odpowiedź, zgłaszanie się, a dzisiejsza młodzież jest inna i zupełnie inaczej podchodzi do systemu kształcenia. Jednocześnie opowiadali, że mają dobrze wyposażone szkoły, ale sprzęt multimedialny „zamknięty jest w szafie lub kartonach", a doświadczanie poprzez eksperymenty, poznawanie urządzeń to rzadkość. Doceniane były też imprezy w szkole i działania samorządu uczniowskiego. Dla uczniów ważna jest też tradycja, tańce i przedstawienia z okazji obchodów wydarzeń, głównie doceniają te regionalne. Uczniowie chcą bardziej nowoczesnej, praktycznej i zindywidualizowanej szkoły. Najbardziej boli ich marnowanie potencjału – brak doświadczeń,

niewykorzystane technologie i mała otwartość nauczycieli. Mówili, że nie lubią też marnować czasu i skoro oceny są wystawione na początku czerwca, a potem niczego się nie uczą i nic się nie dzieje, woleliby do szkoły nie chodzić, bo „to marnowanie naszego czasu".

Zależy im na zmianie:

- Metod nauczania: za dużo teorii, przepisywania podręcznika, notowania, filmy zamiast namacalnych doświadczeń. „Na fizyce w kółko tylko filmiki, sprzęt stoi nieużywany".
- Więcej praktyki i życie codzienne: chcą lekcji o finansach, podatkach, zarządzaniu, przedsiębiorczości, ale też odniesienia do tego co dzieje się na świecie o wojnie, o cyberprzestępczości, jak reagować, jak się ustrzec, co robić.
- Organizacja dnia: uczniowie siedzą do późna i ciężko im wstać na 08:00 na porannych lekcjach nie kontaktują, woleliby mieć na 08:50 lub 09:00, za dużo lekcji w ciągu dnia 7-8 godzin. Oczekiwaliby też dłuższej jednej przerwy obiadowej, nie ten co mają młodsze klasy. Nie zdążają zjeść obiadu i spóźniają się na lekcje. Średnio na zjedzenie obiadu zostaje im 5 minut. Po szybkim jedzeniu źle się czują.
- Relacje z nauczycielami: brak otwartości i empatii, uczniowie czują, że nie mogą się szczerze wypowiedzieć. „Nauczyciele mają plan i szablon, nie słuchają nas".
- Sprzęt: technologie dostępne, ale niewykorzystywane (drukarka 3D, tablety, komputery).
- Zajęcia dodatkowe: potrzeba kółek zainteresowań – teatr, fotografia, gotowanie, języki, ogrodnictwo.

Marzenia uczniów o szkole

W wypowiedziach uczniów pojawia się obraz szkoły, która jest bardziej elastyczna, nowoczesna i przyjazna. Najczęściej powtarzane marzenia to dłuższe wakacje i krótszy rok szkolny, a także możliwość samodzielnego wyboru przedmiotów zamiast jednolitego zestawu obowiązkowych zajęć dla wszystkich.

Uczniowie chcieliby też, aby szkoła wykorzystywała nowoczesne technologie zamiast tradycyjnych podręczników, a treści lekcyjne były bardziej aktualne i powiązane z wydarzeniami ze świata. Ważnym oczekiwaniem jest również sprawiedliwe traktowanie wszystkich uczniów oraz wprowadzenie późniejszych godzin lekcji, mniejszej liczby testów i kartkówek.

Bezpieczeństwo uczniów

W wypowiedziach uczniów pojawia się wyraźny podział w ocenie poczucia bezpieczeństwa w szkole. Z jednej strony zgłaszane są poważne problemy: agresja podczas lekcji WF i na przerwach, niebezpieczne sytuacje w toaletach, a także kradzieże i pobicia. Szczególnie często uczniowie podkreślają, że największe zagrożenie odczuwają w szatniach i podczas zajęć sportowych.

Z drugiej strony, część uczniów zaznacza, że czuje się bezpiecznie i nie odczuwa stresu związanego z relacjami rówieśniczymi czy atmosferą w szkole.

W kontekście wsparcia uczniowie wskazują na brak skutecznych rozwiązań – rozmowy z pedagogiem czy zgłaszanie problemów przynoszą efekty tylko chwilowo, a systemowe działania nie zawsze działają.

Podsumowując, bezpieczeństwo w szkołach nie jest jednolite – w jednych placówkach i klasach problem ma poważny charakter, w innych praktycznie nie występuje. Kluczową rolę odgrywa klimat danej klasy oraz sposób prowadzenia zajęć wychowawczych, które mogą wzmacniać poczucie bezpieczeństwa i ograniczać ryzyko negatywnych zachowań.

Wizja szkoły za 5 lat

Uczniowie w większości nie wierzą w znaczące zmiany w edukacji. W swoich wypowiedziach podkreślają sceptycyzm – padają komentarze typu: *„pewnie będzie podobnie"* czy *„nic nie idzie na lepsze, raczej na gorsze"*.

Szkoła przyszłości, w ich oczach, to wciąż miejsce oparte na „pruskim systemie", gdzie dominuje siedzenie w ławkach, konieczność zgłaszania się i utrzymywania dyscypliny.

Podsumowując, uczniowie przewidują raczej stagnację lub nawet pogorszenie sytuacji, niż pozytywne zmiany. W ich głosach wyraźnie wybrzmiewa brak poczucia sprawczości i wiary, że ktoś poważnie traktuje ich potrzeby i oczekiwania.

Wnioski

1. Najważniejszym kapitałem szkoły są relacje rówieśnicze i atmosfera, a nie sama nauka.
2. Metody dydaktyczne są przestarzałe – uczniowie potrzebują praktyki, doświadczeń i nowoczesnych form pracy.
3. Technologia jest marnowana – sprzęt stoi niewykorzystany, co potęguje frustrację.
4. Nauczyciel decyduje o jakości przedmiotu – charyzma i empatia przekładają się na motywację uczniów.
5. Bezpieczeństwo jest nierówne – w części klas występują poważne zagrożenia, zwłaszcza na WF.
6. Brak wiary w zmiany systemowe – uczniowie nie widzą perspektywy rozwoju szkoły.

4.2. System oświaty z perspektywy rodziców uczniów placówek oświatowych – najważniejsze wnioski

Celem było rozpoznanie postrzegania jakości edukacji lokalnej przez rodziców (szkoły i przedszkola w gminie Żnin), zidentyfikowanie problemów oraz kierunków zmian. Dane pochodzą z grupowej rozmowy fokusowej (FGI) z rodzicami dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym.
Dzieci i rodzice – jacy są w dzisiejszym świecie

W opinii rodziców dzieci w dzisiejszych czasach mają bardzo trudną sytuację. Przede wszystkim dlatego, ze są bardzo przebodźcowane, silnie cyfrowe „dzieci obok siebie, a jednak w telefonach", często krytyczne wobec siebie i innych; luki w kompetencjach społecznych (rozmowa, empatia, stawanie w obronie, to jest coś czego nie mają dobrze opanowanego) i samoregulacji (stres, impulsy) „Zagubiony i niezatroszczony... potrzebna większa opieka psychologiczna.". „Dzieci... nie potrafią weryfikować treści z telefonu, dorośli też często nie wiedzą, co tam czytają." Uczniowi brakuje samodzielności, kompetencji praktycznych (mniej „robienia" na technice, gotowaniu, pracy ręcznej).

Rodzice o sobie mówią: wśród rodziców obserwuje się szeroki wachlarz postaw – od otwartej współpracy po postawy roszczeniowe. Na ich reakcje wpływa m.in. ograniczona ilość czasu i energii oraz lęk związany z utratą kontroli, co szczególnie ujawnia się w sytuacjach dotyczących zakazów korzystania z telefonów. Część rodziców nie dysponuje odpowiednimi narzędziami wychowawczymi, jednak

wykazuje gotowość do nauki, pod warunkiem że proponowane rozwiązania są przekazywane w formie krótkiej, praktycznej i łatwej do wdrożenia.

Ocena szkoły i zasad w szkole panujących w opinii rodziców

W opinii rodziców w szkole brakuje egzekwowania zakazów statutowych przez uczniów i rodziców, np. zakaz telefonu, a rodzic mówi "muszę mieć z nim kontakt". „Statut szkoły kiedyś był świętością... teraz brak spójności." Telefon w szkole ma wiele ryzykownych zachowań, jak np. nagrywanie w toalecie, groźby publikacji treści nagranych. Rodzice wiedzą, ze dzieci często obchodzą kontrolę dublują aplikację, obchodzą kontrolę. Potrzebne są jasne, konsekwentne zasady, edukacja rodziców tzw. „cyberhigiena".

Rodzice wiedzą o uczniach, że w wielu miejscach ich poczucie bezpieczeństwa jest naruszane, jak np. toalety czy szatnie. Rodzice skarżyli się też, że zgłaszanie uwagi bywa później stygmatyzujące dla ucznia, bez wyjaśnienia uczeń ma obniżane zachowanie do nagannego.

Niesprawiedliwe ocenianie, w opinii rodziców panuje duża nierówność oceniania, obniżanie zachowania bez jakiegokolwiek planu naprawy, obniżanie ocen z przedmiotów mało kluczowych, które wpływają na średnią, panuje przekonanie „mój przedmiot jest najważniejszy". Rodzice krytykują, że jedna „poboczna" ocena potrafi unieważnić całoroczny wysiłek – demotywuje.

SPE i integracja. Rodzice widzą ogromny problem w temacie orzeczeń. W wielu klasach jest nadmiar dzieci z orzeczeniami i opiniami. Nauczyciel musi dzielić 45 minut na osoby z orzeczeniami, opiniami, bez orzeczeń i dzieci wybitnie uzdolnione. Rodzice zgłaszają, że jest to niemożliwe do realizacji. W opinii rodziców brakuje jasnych, komunikowanych standardów ile może być orzeczeń/opinii na jeden oddział, jak tłumaczyć uczniom różnice w klasie. Rodzice wysnuli postulat, ze przy takiej ilości dzieci ze SPE, klasy nie powinny być większe, niż 20 osób.

Relacje i komunikacja szkoła–rodzic–uczeń. W opinii rodziców brakuje dialogu rodzic- nauczyciel, brakuje rozmowy, zaufania, informowanie rodzica dopiero „po wybuchu problemu", e-dziennik jako narzędzie uwag zamiast rozmowy. Potrzeba kultury feedbacku: wysłuchanie dziecka „na spokojnie", unikanie „pokazowych lekcji" przy obserwacjach. „Dyrektor powinien podsłuchać rzeczywistość, nie tylko pokazówkę."

Wsparcie psychologiczne. W opinii rodziców brakuje stałego wsparcia, psycholog dostępny jest zbyt rzadko, brak „wejścia natychmiastowego". Rodzice chcą by pomoc była widoczna, „bliżej dziecka". „Dziecko powinno zawsze mieć do kogo pójść."

Infrastruktura – rodzice dostrzegają i ubolewają nad dysproporcjami pomiędzy wyposażeniem szkół wiejskich i miejskich, głównie pod kątem sali gimnastycznej, WF odbywa się na korytarzu, „po cichu". Bardzo potrzebne są strefy sensoryczne/ strefy wyciszeni, jest to do doposażenia na już.

Praktyka w nauczaniu, doradztwo- dzieci nie znają zawodów, nie wiedzą czym zajmuje się jaki zawód, doradztwo jest zbyt późno, zamiast doświadczać poprzez praktykę to zajęcia są teoretyczne. Rodzice oczekują od szkoły realnych umiejętności wśród uczniów (narzędzie, szycie, kuchnia, serwis rowerów, finanse, podatki). Proponują akcję „tydzień zawodów". „Za dużo cyferek, za mało przydatności."

Propozycje działań:

1. Telefony uczniowie powinni mieć wyłączone i niewidoczne na terenie szkoły (albo w szafkach, albo w plecakach). Wyjątkami są osoby, które mają przypadłości medyczne. W opinii rodziców kontakt powinien być przez wychowawcę, przerzuca to lęk rodziców z dziecka na szkołę.
2. Ocenianie – nauczyciele na WF-ie nie oceniają za chorobę/ nieobecność, aktywność liczy się, gdy uczeń jest obecny i zdolny do ćwiczeń.
3. Zamiast karania uczniów, powinien być wprowadzony plan naprawczy+mediacje.

4. Ustalenie, że dzieci ze SPE nie może być więcej w jednej klasie niż 3 osoby, na każdej lekcji powinien być nauczyciel współorganizujący, nie tylko na wybranych lekcjach.
5. „Godziny otwarte" z psychologiem, codziennie, jasny sposób zgłaszania się, szybkie interwencje 15'.
6. Start mikrowarsztatów dla rodziców: 30-45 minut tematy: granice i konsekwencje, higiena cyfrowa, rozmowa po incydencie.
7. Muzyka cicha, relaksująca na przerwach.
8. Wyznaczenie pokoju ciszy- materace, słuchawki wygłuszające, zasady 10'.

Podsumowanie

- Dzieci: przebodźcowane, krytyczne wobec siebie i innych, braki w kompetencjach społecznych, samoregulacji i selekcji informacji; częste napięcia rówieśnicze (hejt/cyber).
- Rodzice: duża rozpiętość postaw — część nadmiernie roszczeniowa i bezrefleksyjna, część gotowa współpracować; ogólnie deficyt dialogu „dom–szkoła".
- Telefonia: silna potrzeba realnych ograniczeń (statut + egzekwowanie), ale jednocześnie opór części rodziców.
- Ocenianie/świadectwa: ból o „pasek" psuty przedmiotami peryferyjnymi oraz o karanie zachowaniem dzieci z orzeczeniami/opiniami.
- Integracja SPE: przy nadmiarze orzeczeń w klasie cierpią „wszyscy" (tempo, klimat, akceptacja).
- Organizacja: klasy zbyt liczne; braki lokalowe/sportowe (sale gimnastyczne, place), słaba dostępność psychologa (1×/tydz. lub brak).
- Nauczanie: rodzice doceniają nowoczesne narzędzia i młode kadry, ale chcą bardziej praktycznej szkoły (technika, „życiowe" umiejętności, doradztwo od młodszych klas).
- Współpraca i oferta: dobre zewnętrzne zajęcia w gminie, ale chaos informacyjny; potrzeba centralnej „tablicy" zajęć.

4.3. System oświaty z perspektywy psychologów i pedagogów szkolnych – najważniejsze wnioski

Co motywuje specjalistów

W opinii badanych najsilniejszą motywacją jest pomoc dziecku i wpływ na jego dobrostan, wzbudzenie zaufania, otwartość dziecka, bliskość relacji. *„Dziękuję, że mnie pani wysłuchała"* – to pada jako zdanie, które „daje najwięcej". *„W małych społecznościach „każdego znamy", co ułatwia indywidualizację i wczesne reagowanie".*

Bariery: na pierwszym planie biurokracja, czas na dziecko „zabierany jest" przez papierologię. Brak pieniędzy na pomoce, potrzebne są małe środki, na drobne pomoce, wielu specjalistów informowało, że kupuje z własnych pieniędzy. Brak możliwości pracy z dzieckiem kiedy trzeba, jest to dużym utrudnieniem, by zareagować tu i teraz. Bardzo mocno trzeba się dopasowywać do planu, a dziecko można zabrać tylko na „mniej kluczowych przedmiotach", często już 2-3 godziny po sytuacji kryzysowej. Rodzice, to kolejny duży problem, często nie ma z nimi dialogu i nie dopuszczają do siebie myśli, że z ich dzieckiem dzieje się coś niepokojącego, rodzice są coraz bardziej roszczeniowi, psycholodzy mówią o niskiej sprawczości wychowawczej „nie rozmawiają z dziećmi"; „traktują nas jak wrogów". Wymowny epizod: marzenia pierwszoklasistów to nie przedmioty, lecz *„spędzić święta z rodziną", „żeby tata znalazł czas", „chciałbym być tabletem, wtedy rodzice mnie zauważą"* . To wzmacnia obraz braku codziennego

kontaktu i bezpiecznej więzi. Problemem jest niezrozumiałość przez rodzica potrzeb dziecka, często za wszelką cenę chce by chodziło do szkoły ogólnodostępnej, mimo, iż wielokrotnie toczą się rozmowy, że dużo lepiej dziecko miałoby w szkole specjalnej. Nadal pokutuje mityczne przekonanie, że w szkole specjalnej uczą się osoby „z problemami". Specjaliści postulują mikro-warsztaty dla rodziców (rozmowa, granice, cyfrowa higiena).

Zastępstwa kosztem wsparcia: w jednej ze szkół „godzina pedagoga" bywa konsumowana na zastępstwa – realnie redukuje to dostępność pomocy (dodałem do słabości i postulatów lokalnych: „ochrona czasu specjalisty").

Profil ucznia: demotywacja, pobudzenie, kruchość

Jak mówią specjaliści uczniowie są grupą bardzo zdemotywowaną, nie mają celów, są przestymulowani. Rośnie obciążenie zdrowia psychicznego („dużo mam samookaleczeń"), a potrzeba bezpieczeństwa i przytulenia pojawia się już w przedszkolu. Jednocześnie dzieci gorzej współpracują w grupie, mają niską tolerancję inności i trudności w krytycznej ocenie informacji.

SPE i warunki pracy. W opinii specjalistów, w Żninie skala orzeczeń jest gigantyczna, jest ich „multum". Jest gro zajęć, które są wymagane przez orzeczenia/opinie, ale nie powstają, ze względu na brak pieniędzy. Zamiast pełnego wachlarza wsparcia zostaje rewalidacja + psycholog/pedagog. Powracają braki przestrzeni (oddzielny gabinet, sala wyciszeń/sensoryczna). Tam, gdzie sala sensoryczna jest („basen z kulkami – wróciła regulacja"), efekt bywa natychmiastowy. W wielu szkołach w opinii specjalistów brakuje stałych gabinetów zmusza do „tułaczki" po wolnych salach. Są też szkoły gdzie jest pełne wyposażenie i osobne gabinety, dodatkowo osobno sala sensoryczna.

Dydaktyka i ocena. Specjaliści wypowiadali się, że potrzebna jest różnorodność zajęć, brakuje oceniania „wspierającego" i mniej testów. Padają sugestie modyfikacji skali ocen (np. 12-stopniowa), krytyka „nauki pod klucz", oczekiwanie mniejszej sztywności organizacyjnej (więcej przestrzeni na projekty, integrację, przerwy sensotwórcze). W opinii psychologów i pedagogów edukację zdrowotną powinni prowadzić właśnie „oni".

Co działa.
Wskazywane plusy: obecność psychologów w przeważającej liczbie szkół, współpraca w zespołach („przepływ informacji rewelacyjny"), inicjatywy lokalne (NGO, społeczność), w niektórych miejscach brak dzwonków dla młodszych, które uspokajają rytm. Oczekiwaniem jest dobra edukacja zdrowotna z komponentem psychologicznym „prowadzona przez praktyków".

Postulaty do „złotej rybki"

Lokalne – do zrobienia w gminie/szkole

- Każda szkoła z gabinetem wsparcia i strefą wyciszenia/sensoryczną (min. standard wyposażenia; harmonogram dostępności „na sygnał").
- Procedura „interwencji w trakcie lekcji" – jasna ścieżka krótkiego wyjęcia ucznia na konsultację, za zgodą i z odnotowaniem, bez biurokratycznego paraliżu.
- Mikro-granty szkolne na pomoce i nagrody (szybka ścieżka do 2–3 tys. zł/sem.).
- Przerwy sensotwórcze i integracyjne (muzyka, sprzęt ruchowy, animacje klasowe; pilotaż w 2–3 szkołach).

- Kontrakty z rodzicami: standard kontaktu, godziny odpowiedzi, wspólny słownik wsparcia; cykl krótkich warsztatów rodzicielskich (komunikacja, granice, cyfrowa higiena).
- Sieć praktyków (interwizja) – comiesięczne case-meetings psychologów/pedagogów w godzinach pracy (rotacyjnie w szkołach).
- Polityka wycieczek i dofinansowań – fundusz solidarnościowy, by żadnemu dziecku finanse nie blokowały udziału.
- Większe dostosowanie godzin pomiędzy placówkami, gdyż wielu specjalistów pracuje w kilku placówkach.

Zmiany systemowe:

- Redukcja papierologii (ujednolicone, krótkie formularze; raporty kwartalne zamiast „ciągłych"), finansowanie zajęć z zaleceń SPE.
- Wzmocnienie etatów psychologów/pedagogów proporcjonalnie do liczby uczniów i wskaźników potrzeb.
- Modernizacja oceniania (dopuszczenie alternatywnych skal), stabilizacja podstawy.
- Finansowane centralnie szkolenia praktyczne i superwizje dla szkolnych psychologów/pedagogów (żywe przypadki, narzędzia regulacji, praca z klasą).
- Z perspektywy psychologów szkoła w Żninie stoi dziś wobec kryzysu regulacji i relacji uczniów przy niedoborze czasu, przestrzeni i finansowania dla pracy pomocowej. Jednocześnie widać duży potencjał lokalny – kompetentne zespoły, dobre praktyki, gotowość do współpracy. Kluczem jest organizacyjna elastyczność (gabinet + strefa wyciszeń, interwencja „w trakcie", przerwy sensotwórcze), realne wzmocnienie etatowe i finansowe wsparcia oraz partnerstwo z rodzicami. Taki pakiet „małych, ale precyzyjnych" zmian może od razu zmniejszyć obciążenie emocjonalne uczniów i dorosłych, a w perspektywie pięciu lat – stać się fundamentem „modelowych rozwiązań" lokalnej edukacji.

Wnioski

1. Niedosyt warunków dla pracy psychologicznej „tu i teraz" (przestrzeń, czas, elastyczność planu) skutkuje odkładaniem interwencji, co obniża skuteczność wsparcia i zwiększa koszty emocjonalne klas.
2. Luka wychowawcza w rodzinach (mało rozmowy, mało granic) przekłada się na szkołę jako „miejscowego opiekuna", jednak bez równoległej odpowiedzialności rodzicielskiej rośnie frustracja obu stron.
3. Obciążenie zdrowia psychicznego narasta szybciej niż możliwości systemu; bez zwiększenia etatów i finansowania zajęć wspierających szkoły będą „gaszeniem pożarów", nie profilaktyką.
4. System oceniania i zbyt dużo testów są niespójne z potrzebą budowania odporności, współpracy i krytycznego myślenia; konieczne są formaty sprzyjające sukcesowi ucznia „nie tylko poznawczo".
5. Kapitał lokalny – kompetencje specjalistów, dobre praktyki (sensoryka, brak dzwonków, współpraca) – stanowi bazę do wdrażania „małych, ale celnych" modyfikacji w skali gminy.

4.4. System oświaty z perspektywy nauczycieli – najważniejsze wnioski

Nauczyciele, którzy uczestniczyli w wywiadzie, zapytani o ucznia, jaki jest odpowiadali, że „to jest zupełnie inny uczeń niż pięć–dziesięć lat temu". Zmiana dotyczy przede wszystkim motywacji, wytrwałości i regulacji uwagi „wszystko by chciał, a nic od siebie", „ciężko im się skoncentrować, żeby zajęcia były atrakcyjne, musi być dużo 'innych bodźców'". Nauczyciele zwrócili też uwagę na czas COVID „covid był czymś złym... staraliśmy się ochronić dzieci 'kokonem', teraz każdy mikroproblem je przerasta".

Nauczyciele diagnozują regres w kompetencjach poznawczych i praktycznych: „nie ma ciekawości świata... zadania otwarte ich przerastają", „nie czytają", „problem z zegarem analogowym", a nawet z elementarną sprawnością manualną: „sposób, jak wycinają nożyczkami...". Równolegle odnotowują erozję sprawczości społecznej – „stali się aspołeczni... kontakt online im wystarczy" – oraz rozchwianie autorytetów: „czy rodzic, nauczyciel ma autorytet? ... wczesne klasy jeszcze tak, później coraz trudniej". Dużym problemem w opinii nauczycieli jest sam problem tego co uczą się dzieci, dysproporcje pomiędzy podstawą programową a potrzebą kształcenia umiejętności „uczymy wiedzy, a powinniśmy umiejętności... logiczne myślenie, krytyczna ocena informacji, współpraca". Pojawia się refleksja o konieczności uczenia technik uczenia się: „dzieci nie wiedzą, jak się uczyć... przeskok 3→4 klasa jest dla nich krytyczny".

Relacje z rodzicami

W wypowiedziach badanych nauczycieli wyraźnie rysuje się dystans norm i praktyk wychowawczych domu i szkoły. Nauczyciele opisują typ rodzica: *„w domu nie wymaga, a od szkoły wymaga"*. Cyfryzacja komunikacji wzmacnia roszczeniowość i tryb *„ciągłej dostępności": „jest oczekiwanie odpowiedzi nawet w nocy... po kilku minutach pytanie 'dlaczego taka ocena?'"*. Jednocześnie zauważalna bywa fizyczna i emocjonalna nieobecność rodziców: *„rodzic jest w domu, ale nieobecny"*, co łączy się z problemami struktury rodziny (*„rodziny niepełne, separacje"*). Silnie wybrzmiewa wątek braku granic i obowiązków domowych u dzieci: *„lodówka ma być pełna, telefon naładowany... nic ich to nie kosztuje"*. Nauczyciele mówią o braku szacunku do zawodu nauczyciela wśród rodziców, co przekłada się na szacunek uczniów *„słyszą co i w jaki sposób o nauczycielach mówi się w domu"*; „chciałabym, żeby nauczyciel był szanowany... a traktują nas jak 'pchły'". Poczucie deprecjacji podsyca polaryzacja medialna wokół oświaty.

Organizacja pracy szkoły – warunki, liczebność, SPE, zasoby

Kluczowym czynnikiem ograniczającym jakość nauczania jest liczebność oddziałów oraz rosnąca liczba uczniów z orzeczeniami i opiniami (SPE). Padają konkretne obrazy: „mam osiem orzeczeń w jednej klasie", „klasa 28-osobowa, troje dzieci – jeden nauczyciel, to niewykonalne". Wskazywany jest dryf systemu: „orzeczenia stają się 'alibi' dla rodzica", przy równoczesnej nieadekwatności wsparcia: „na dużą szkołę jeden pedagog i psycholog".

Warunki techniczne i przestrzenne są oceniane bardzo różnie szkoły dysponują elementarną infrastrukturą, lecz brakuje stabilnego dostępu do nowoczesnych pomocy i sal przedmiotowych, co ogranicza dydaktykę do „przenoszenia mapy" i improwizowania: „żeby były pieniądze na papier... a nie z własnych środków". Są też szkoły wyposażone bardzo dobrze, ale i tak sprzęt ten nie jest na zajęciach z uczniami wykorzystywany, chociażby w formie eksperymentów czy wzbudzenia wśród uczniów ciekawości świata. Logistyka dojazdów (autobusy o 14:20) utrudnia zajęcia pozalekcyjne i wyrównawcze.

Polityka oświatowa i ramy systemowe

Respondenci konsekwentnie krytykują przeładowaną podstawę programową oraz „testocentryzm", który *„chce kreatywności, a wymusza odtwarzanie"*. Akcentują zbyt częste zmiany systemowe: *„po każdej zmianie rządu znów wszystko od nowa"*, i nadregulację awansu i sprawozdawczości: *„żaden inny zawód nie musi co chwila udowadniać, że pracuje"*.

Motywacja i wypalenie – co podnosi, co obniża energię?

W opinii badanych nauczycieli paradoksalnie, źródłem motywacji pozostaje kontakt z uczniem, który „chce chłonąć" oraz udane działania wychowawcze i wyjścia („kiedy widzę ich radość po wycieczce"). Demotywuje marudzenie, bierność, „wyuczona bezradność", a także awarie techniczne i brak zasobów, które unieważniają przygotowaną metodykę: „przygotowałem prezentację... nie działa internet".

„Złota rybka" – postulaty zmian

W postulatach dominują cztery osie: zmniejszenie liczebności oddziałów („18 w klasie"), przesunięcie akcentu na umiejętności, projekty i bloki międzyprzedmiotowe („polonistyczno-muzyczno-historyczny projekt"), wzmocnienie infrastruktury i godzin wychowawczo-mentorskich („więcej godzin relacyjnych"), oraz stabilność i profesjonalizacja wsparcia systemowego („szkolenia realne, prowadzone przez praktyków"). Równolegle powraca potrzeba odnowy społecznego kontraktu: „żeby nauczyciel był szanowany". Redukcja i modernizacja podstawy programowej – mniej treści encyklopedycznych, więcej ćwiczenia umiejętności kluczowych: krytycznego myślenia, współpracy, samoregulacji, technik uczenia się. Stabilność i profesjonalizacja systemu – ograniczenie rotacji reform, uproszczenie biurokracji, szkolenia prowadzone przez praktyków, a także większe wsparcie psychologiczno-pedagogiczne w szkołach.

Wnioski

1. Niedopasowanie systemowe – obecny model kształcenia (przeładowana podstawa, testocentryzm, duże klasy) pozostaje w silnej sprzeczności z potrzebami dzisiejszych uczniów, którzy wymagają raczej wsparcia rozwojowego i relacyjnego niż intensywnego „przerabiania treści".
2. Zmiana profilu ucznia – nauczyciele obserwują regres w kompetencjach poznawczych, społecznych i manualnych, co w dużej mierze wiąże się z cyfryzacją, pandemią i deficytem wychowawczym w rodzinach.
3. Rosnąca skala potrzeb SPE – rosnąca liczba orzeczeń i opinii staje się wyzwaniem strukturalnym, którego nie kompensuje proporcjonalne zwiększenie wsparcia specjalistycznego.
4. Relacje z rodzicami jako pole napięć – cyfrowa dostępność wzmacnia roszczeniowość i „przerzucanie odpowiedzialności" na szkołę, przy równoczesnym braku autorytetu wychowawczego w domu.
5. Wypalenie zawodowe i poczucie deprecjacji – biurokracja, brak stabilności systemowej i obniżony prestiż zawodu tworzą ryzyko demotywacji, które zagraża jakości pracy szkoły.
6. Potencjał oddolny – mimo trudności nauczyciele wykazują wysoką kreatywność, potrafią wdrażać rozwiązania projektowe, dbać o relacje i adaptować metody do potrzeb, co stanowi mocny fundament do dalszych reform lokalnych.

4.5. System oświaty z perspektywy dyrektorów - najważniejsze wnioski

W rozmowach z dyrektorami na pierwszym planie zostały uwypuklone bariery i problemy. Wśród powtarzających się barier pojawiły się te związane z kapitałem ludzkim. Wąskim gardłem jest kapitał ludzki i niedobór godzin specjalistów (logopedów, psychologów), co koreluje z wypowiedziami psychologów i specjalistów o brakach kadrowych i pracy w kilku szkołach. Dużym problem są też ograniczenia w przydziale nauczycieli współorganizujących (20 h) oraz trudności organizacyjne na WF, z powodu braku wystarczającej ilości godzin nauczyciela współorganizującego, które zazwyczaj przyznawane są na przedmiotach najistotniejszych. *„Jesteśmy świetnie wyposażeni... to, co mają tutaj dzieci, to jest kosmos. Ale brakuje godzin dla logopedy i dla psychologa." „Jak dyrektor ma zdecydować, na którym przedmiocie ma być współorganizujący?"*

Rosnące zróżnicowanie i natężenie potrzeb uczniów (SPE) przy nadmiernej liczebności oddziałów i nieprecyzyjnych przepisach generuje napięcia w klasach i w relacjach z rodzicami. *„W klasie 26–30 osób mamy pięć–sześć grup potrzeb... jeden nauczyciel ma to wszystko ogarnąć."*

Dyrektorzy zdają sobie sprawę z demotywacji i przeciążenia nauczycieli „nadmiarem zmian i szkoleń", coraz słabsza identyfikacja ze szkołą (wieloetatowość, nadgodziny, wyjazdy na komisje wyborcze). Dyrektorzy podkreślają fakt, iż mimo podwyżek nauczyciele nadal pracują na 1,5 lub dwa etaty. „Gonią ze szkoły do szkoły, nawet jak uczeń chce z nauczycielem porozmawiać po lekcjach nie ma takiej możliwości, ponieważ wybija dzwonek i nauczyciel pędzi do kolejnej szkoły." Powoduje to mniejszą identyfikację ze szkołą.
Dostrzegany problem demografii już dziś napięcia w przedszkolach i „opiece świetlicowej" wpływają na wybory rodziców; w perspektywie 5–10 lat konieczna będzie racjonalizacja sieci szkół/oddziałów i zmniejszenie liczebności klas (o ile pozwolą finanse). *„Nie wierzę, by dało się utrzymywać obecną sieć bez zmian przy spadku o 30%."*
Dyrektorzy wskazywali też na problem przeciążenia sekretariatu i zbyt duża ilość zadań, ciążąca na jednej osobie.
Problemem jest też współpraca z rodzicami, a często jej brak, bardzo niska frekwencja na spotkaniach pedagogizujących, trudności w ustaleniu wspólnych norm i odpowiedzialności za dobro dziecka. *„Rodzice przychodzą 'ciałem', ale są w telefonie."*
Należałoby w opinii dyrektorów przesunąć nacisk z wyposażania w infrastrukturę na „usługi edukacyjne" (specjaliści, wsparcie administracyjne).

Co motywuje/demotywuje dyrektorów do pracy

Motywuje: wpływ na rozwój uczniów i widoczne postępy. „Największą satysfakcją jest, gdy widzimy, że dzieci się rozwijają."
Jakość edukacji – silną stroną jest bardzo dobre doposażenie w TIK i infrastrukturę *„ponad standard dużych miast"; „To, co mają tutaj dzieci to kosmos."*
Demotywuje: niestabilność i nieprecyzyjne przepisy, biurokracja, opóźniony dostęp do pomocy prawnej/informatycznej. Dyrektorzy oczekują wsparcia eksperckiego w trybie pilnym.
„Największą [demotywacją] jest działanie ministerstwa... obiecują, a rozporządzeń brak."

Uczeń i szkoła przyszłości

Zmiany w zachowaniu: większa różnorodność potrzeb, trudności z koncentracją, normami społecznymi i funkcjonowaniem w grupie. „Dzieci przychodzą bez nawyków – zerówka przesuwa 'zabawę', a w klasie 4. jest szok."

SPE: narastająca liczba orzeczeń/opinii, spory wokół ich jakości (różnice między poradnią publiczną a „prywatnymi zaświadczeniami"). „Poradnia nie doprecyzowuje... psycholog ma być, ale bez dodatkowych godzin." Respondenci obserwują silne zróżnicowanie zachowań i potrzeb. W jednej klasie 26–30-osobowej nauczyciel zmuszony jest obsłużyć „pięć–sześć grup potrzeb", niekiedy z dwoma uczniami ze spektrum, uczniem z niepełnosprawnością ruchową i kolejnym z lekką niepełnosprawnością intelektualną – często bez adekwatnego wsparcia godzinowego.

Technologie/telefony: trudności w regulacji użycia i higieny cyfrowej; dzieci po weekendzie przychodzą przestymulowane od ilości czasu spędzanego na elektronice.
Kompetencje kluczowe do wzmacniania: koncentracja i słuchanie, praca zespołowa, odporność psychiczna, kompetencje społeczno-emocjonalne oraz „praktyczne działanie".
Potrzeba nauki AI już od najmłodszych klas. Programy rozwojowe dla nauczycieli i uczniów.
Stałe finansowanie zajęć dodatkowych (robotyka, rytmika, sport, pracownie praktyczne).

Dostrzegane zmiany
Dyrektorzy podkreślali większe niż wcześniej wsparcie organu prowadzącego, mówią że jest zdecydowanie lepiej niż wcześniej, ale nadal to wsparcie jest dość nierównomierne (dostęp do prawnika „na termin", brak dedykowanego informatyka oświatowego, wąskie gardła w przesunięciach budżetowych). „Mamy prawnika we wtorki, a sprawy potrzebują reakcji natychmiast."
Dużą wartość dyrektorzy widzą też w grantach SKS/UKS/Orlik, inwestycja w sprzęt.

Wśród kluczowych zmian dyrektorzy czują potrzebę większej ilości godzin psycholog/logopeda; elastyczne przekraczanie 20 h dla współorganizujących tam, gdzie jest to uzasadnione, standaryzacja progów liczebności grup i priorytetów wspomagania, stały dyżur prawnika i informatyka oświatowego „na żądanie".

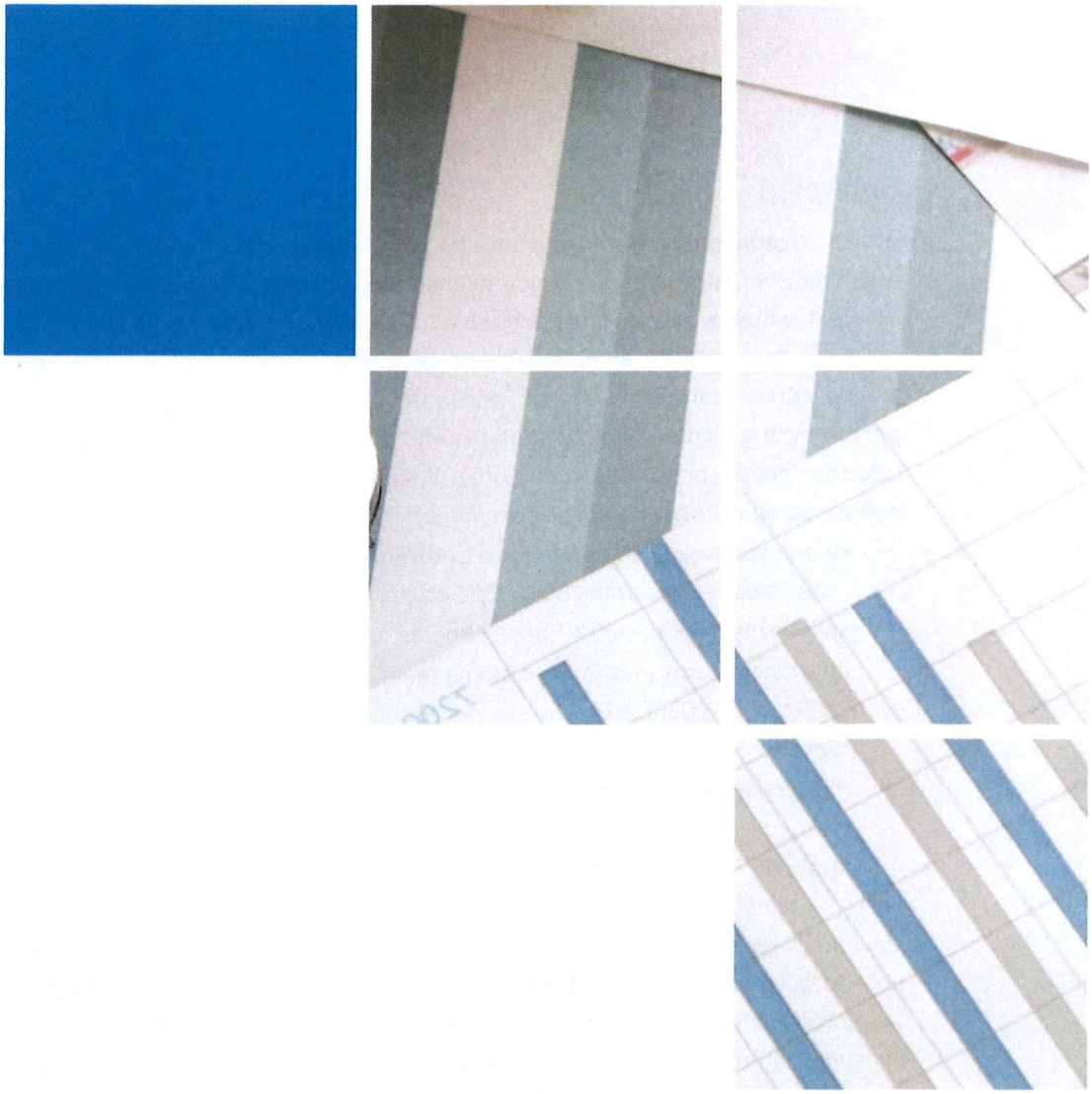
Rekomendacje

W krótkim terminie kluczowe jest wzmocnienie usług wspólnych poprzez stałe dyżury prawnika oświatowego i informatyka z gwarantowanym czasem reakcji. Równolegle gmina powinna uruchomić pule interwencyjne godzin specjalistycznych przydzielane według jawnych kryteriów, tak aby dyrektor mógł natychmiast zwiększyć wsparcie logopedyczne bądź psychologiczne w klasach o największych potrzebach. Warto też zdefiniować standard współorganizacji na WF oraz innych zajęciach wysokiego ryzyka i, tam gdzie uzasadnione, elastycznie przekraczać limit 20 godzin.

W horyzoncie 12–36 miesięcy zaleca się systemowe wdrożenie programów SEL (koncentracja, współpraca, odporność psychiczna) oraz tutoringu/mentoringu w klasach IV–VIII. Dla poprawy atrakcyjności oferty i motywacji uczniów warto rozwinąć „Akademię AI/STEAM Żnin" z modułami od edukacji wczesnoszkolnej, kołami zainteresowań i ścieżkami dla nauczycieli. Równolegle należy

przemodelować świetlice w szkołach „tranzytowych" do godzin 7:00–17:00, tak aby realnie wspierały rytm pracy rodziców i nie wypychały rodzin do szkół pozaobwodowych.

W perspektywie 36–60 miesięcy rekomendujemy przygotowanie mapy demograficzno-kosztowej całej sieci placówek z dwoma równoległymi scenariuszami: zmniejszanie oddziałów przy kalkulacji subwencji i dodatkowych kosztów osobowych; konsolidacje/filie z transparentnym planem komunikacji z rodzicami i personelem. Dla stabilności kadr warto uruchomić „rezerwę kompetencyjną": stypendia i ścieżki rozwojowe „grow your own" (np. asystenci → podyplomowe kierunki psychologiczne/logopedyczne), co pozwoli wewnętrznie uzupełniać trudne specjalizacje.

ANALIZA FINANSOWA WYDATKÓW NA OŚWIATĘ GMINY ŻNIN

5. Wstęp

Przedmiotem tego opracowania jest analiza danych dotyczących finansowania oświaty w Gminie Żnin. Głównym przedmiotem analizy są jednostki oświatowe, mechanizmy alokacji środków i ich efektywność w zaspakajaniu potrzeb edukacyjnych społeczności lokalnej.

Analiza została przeprowadzona przy zastosowaniu metody desk research, polegającej na przetwarzaniu danych wtórnych pochodzących z ogólnodostępnych dokumentów urzędowych pozyskanych głównie z Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Żninie oraz materiałów udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie. Do analizy wykorzystano m. in. następujące dokumenty:

- roczne sprawozdania z wykonania budżetu (ze szczególnym uwzględnieniem działu 801 – Oświata i wychowanie oraz działu 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza),
- sprawozdania budżetowe Rb-27S, Rb-28S,
- informacje Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w latach szkolnych 2019/2020 - 2023/2024,
- raporty z Systemu Informacji Oświatowej,
- metryczkę subwencji oświatowej 2024,
- metryczkę potrzeb oświatowych 2025,
- Strategię Rozwoju Gminy Żnin do 2030 roku.

Gmina Żnin, podobnie jak większość jednostek samorządu terytorialnego do końca 2024 roku, stała przed koniecznością wspierania subwencji oświatowej otrzymywanej z budżetu państwa środkami pochodzącymi z własnych dochodów celem zapewnienia pełnej realizacji zadań oświatowych. Sytuacja ta wynikała przede wszystkim z niedostatecznego poziomu środków finansowych przekazywanych przez państwo, które okazują się nieadekwatne względem zakresu i specyfiki zadań edukacyjnych realizowanych przez samorządy. W szczególności odnosi się to do obowiązku zapewnienia wynagrodzeń nauczycieli zgodnie z przepisami dotyczącymi ustawowych średnich wynagrodzeń.

Stan obowiązujący do końca 2024 roku uległ zmianie z dniem 1 stycznia 2025 roku w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego[1]. Nowe regulacje wprowadzają szereg zmian mających na celu stabilizację finansów samorządowych oraz zwiększenie ich samodzielności fiskalnej. Kluczowym założeniem ustawy jest realizacja zadań oświatowych ze środków pochodzących z dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego.

Wśród najważniejszych zmian należy **wskazać nowy sposób obliczania dochodów samorządów z tytułu udziałów w podatkach PIT i CIT, oparty na procencie od dochodów podatników zamieszkałych lub prowadzących działalność gospodarczą na terenie danej jednostki**. Rozwiązanie to ma na celu zwiększenie stabilności i przewidywalności dochodów samorządowych oraz ich **uniezależnienie od decyzji politycznych na szczeblu centralnym**. W przyjętym modelu finansowania zakłada się, iż podstawowym źródłem dochodów jednostek samorządu terytorialnego będą dochody podatkowe, natomiast środki pochodzące z budżetu państwa – w szczególności subwencje – będą pełniły jedynie funkcję uzupełniającą.

Ustawa wprowadzająca reformę zastępuje dotychczasową ogólną subwencję bardziej zróżnicowanymi mechanizmami finansowego wsparcia, uwzględniającymi m.in. potrzeby wyrównawcze, **oświatowe**, ekologiczne oraz rozwojowe. W sytuacji, gdy zwiększone udziały jednostek

[1] Dz. U. z 2024, poz. 1572

samorządowych w podatkach dochodowych nie pokrywają łącznej sumy zidentyfikowanych potrzeb, przyznawana jest im dodatkowa subwencja ogólna, mająca na celu uzupełnienie niedoboru środków finansowych. **W 2025 roku dla Gminy Żnin została naliczona subwencja ogólna w wysokości 13 320 469 zł oraz rezerwa na uzupełnienie dochodów w wysokości 750 581 zł[2].**

W 2025 roku subwencję ogólną z budżetu państwa otrzymują gminy, których potrzeby finansowe, ustalone na rok 2025, są wyższe niż kwota kalkulacyjna w wysokości odpowiadającej różnicy między tymi kwotami (art. 86 nowej ustawy). Kwota kalkulacyjna stanowi różnicę między łączną kwotą dochodu danej gminy z tytułu udziału w podatku PIT oraz podatku CIT, ustaloną na rok 2025 na podstawie art. 11 i art. 12 nowej ustawy a łączną kwotą jej dochodów z tych tytułów ustaloną na rok 2025 zgodnie z art. 9 i art. 9a ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

5.1. Analiza finansowa wydatków na oświatę

Wydatki publiczne gmin stanowią kluczowy instrument realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego, w tym zapewnienia usług publicznych na poziomie lokalnym, takich jak edukacja, infrastruktura komunalna czy pomoc społeczna. Struktura i dynamika wydatków gminnych odzwierciedlają zarówno bieżące potrzeby społeczno-gospodarcze wspólnot lokalnych, jak i efektywność alokacji środków publicznych w kontekście ograniczonych zasobów budżetowych.

Tabela 28. Struktura wydatków Gminy Żnin w podziale na wydatki bieżące i majątkowe w latach 2020 - 2025*

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024	2025*
wydatki ogółem	**118 824 852**	**127 981 505**	**153 375 861**	**129 035 317**	**163 946 229**	**209 745 909**
wydatki bieżące	109 840 766	113 857 658	129 131 027	117 318 926	140 430 129	161 994 902
wydatki majątkowe	8 984 085	14 123 846	24 244 834	11 716 390	23 516 100	47 751 006

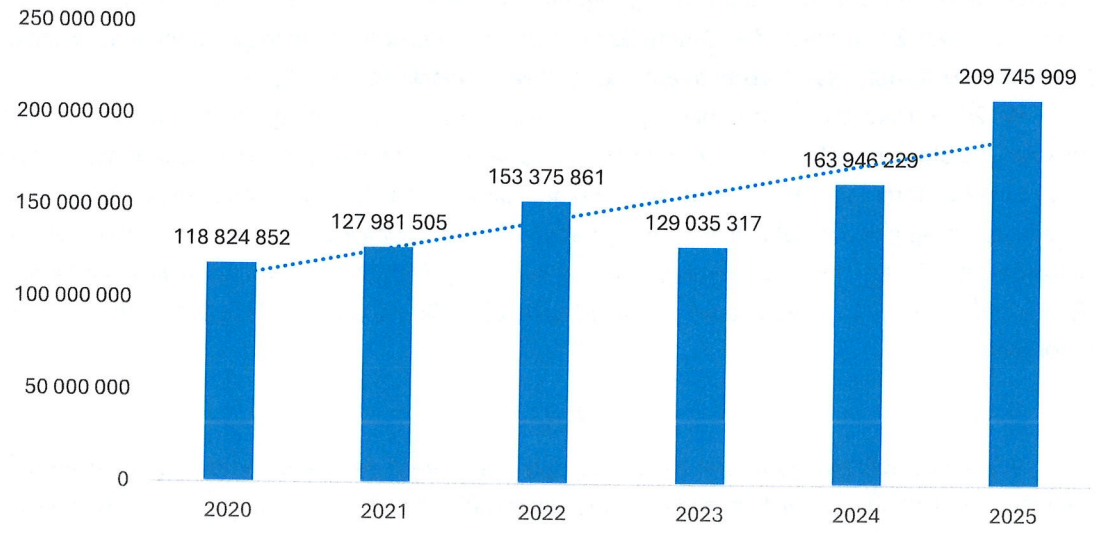
** stan danych na dzień 30.06.2025 r. – Rb-NDS sprawozdanie o nadwyżce/deficycie jednostki samorządu terytorialnego za okres od początku roku do dnia 30 czerwca 2025*

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykonania budżetu Gminy Żnin za lata 2020 - 2024 i planu na 2025 r. po zmianach na dzień 30 czerwca 2025 r.

Wydatki ogółem wzrastają z 118,8 mln zł w 2020 roku do 163,9 mln zł w 2024 r. Natomiast plan na 2025 r. zakłada wydatki na poziomie 209, 7 mln zł i jeśli zostaną one zrealizowane w tej wysokości to będą one wyższe o 45,8 mln zł w porównaniu do 2024 r., jednocześnie **oznacza to wzrost o prawie 76,5% w ciągu sześciu lat**. Wzrost wydatków w poszczególnych latach obrazuje wykres.

[2] Według stanu na dzień 30 czerwca 2025 r. – Sprawozdanie Rb-27S sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego

Wykres 18. Wydatki ogółem Gminy Żnin w latach 2020-2025*

** stan danych na dzień 30.06.2025 r. – sprawozdanie Rb-NDS*

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykonania budżetu Gmin Żnin za lata 2020 - 2024 i planu na 2025 r. po zmianach na dzień 30.06.2025 r.

Struktura wybranych wydatków w podziale na poszczególne działy klasyfikacji budżetowej Gminy Żnin w latach 2020 - 2025 została zaprezentowana w kolejnej tabeli.

Tabela 29. Struktura wybranych wydatków w podziale na poszczególne działy klasyfikacji budżetowej Gminy Żnin w latach 2020 - 2025*

Działy klasyfikacji budżetowej	2020	2021	2022	2023	2024	Plan na 2025*
wydatki ogółem	**118 824 852**	**127 981 505**	**153 375 861**	**129 035 317**	**163 946 229**	**209 745 909**
010	1 961 614	2 052 900	2 366 028	3 449 992	3 743 257	2 416 625
	1,65%	1,60%	1,54%	2,67%	2,28%	1,15%
020	6 479	37 314	78 329	5 962	6 072	5 143
	0,01%	0,03%	0,05%	-	-	-
050	3 500	3 500	3 500	3 500	0	0
	-	-	-	-	-	-
400	313 457	361 500	0	0	0	0
	0,26%	0,28%	-	-	-	-
600	6 257 102	6 794 283	11 419 901	9 807 680	17 560 272	22 454 213
	5,27%	5,31%	7,45%	7,60%	10,71%	10,71%
630	3 344 764	3 742 897	6 269 958	147 989	32 882	35 500
	2,81%	2,92%	4,09%	0,11%	0,02%	0,02%
700	3 463 581	3 669 065	4 409 242	4 231 771	5 300 313	9 738 773
	2,91%	2,87%	2,87%	3,28%	3,23%	4,64%
710	91 655	210 693	165 674	174 487	266 343	365 272

Działy klasyfikacji budżetowej	2020	2021	2022	2023	2024	Plan na 2025*
	0,08%	0,16%	0,11%	0,14%	0,16%	0,17%
720	45 331	38 875	70 648	178	0	12 000
	0,04%	0,03%	0,05%	-	-	0,01%
750	9 741 240	10 146 451	12 639 031	12 462 478	14 535 982	16 060 230
	8,20%	7,93%	8,24%	9,66%	8,87%	7,66%
751	201 799	5 436	5 406	252 512	527 732	360 725
	0,17%	-	-	0,20%	0,32%	0,17%
754	290 833	236 179	4 788 641	636 950	1 797 740	3 500 762
	0,24%	0,18%	3,12%	0,49%	1,10%	1,67%
757	479 804	261 862	1 052 501	2 165 694	1 653 419	1 601 000
	0,40%	0,20%	0,69%	1,68%	1,01%	0,76%
758	826 921	189 764	0	0	0	1 519 822
	0,70%	0,15%	-	-	-	0,72%
801	31 600 407	34 681 052	37 422 627	44 383 763	55 735 299	70 125 478
	26,59%	27,10%	24,40%	34,40%	34,00%	33,43%
851	755 185	890 301	768 625	926 926	897 407	1 372 923
	0,64%	0,70%	0,50%	0,72%	0,55%	0,65%
852	8 325 310	10 078 896	11 613 988	10 190 793	13 974 123	15 916 789
	7,01%	7,88%	7,57%	7,90%	8,52%	7,59%
853	137 717	5 200	12 486 251	1 048 206	41 653	10 000
	0,12%	0,00%	8,14%	0,81%	0,03%	0,00%
854	1 163 423	1 027 676	288 657	516 509	674 783	924 880
	0,98%	0,80%	0,19%	0,40%	0,41%	0,44%
855	37 243 589	36 842 013	23 856 547	15 412 539	18 537 582	19 098 157
	31,34%	28,79%	15,55%	11,94%	11,31%	9,11%
900	7 563 566	11 360 073	16 280 237	14 922 772	19 517 986	23 092 102
	6,37%	8,88%	10,61%	11,56%	11,91%	11,01%
921	3 363 902	3 275 557	4 403 649	5 511 143	5 589 631	7 287 304
	2,83%	2,56%	2,87%	4,27%	3,41%	3,47%
926	1 643 674	2 070 018	2 986 424	2 783 472	3 553 753	13 848 209
	1,38%	1,62%	1,95%	2,16%	2,17%	6,60%

** stan danych na dzień 30 czerwca 2025 r. – sprawozdanie Rb-28S*

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykonania budżetu Gminy Żnin za lata 2020 - 2024 i planu na 2025 r. po zmianach na dzień 30 czerwca 2025 r.

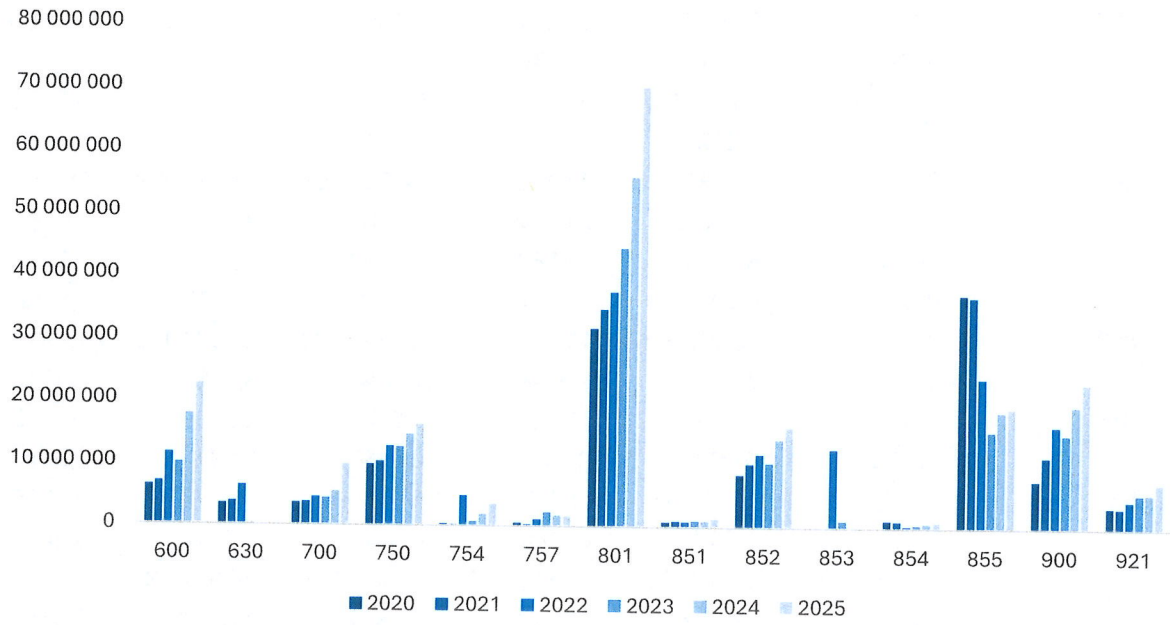
W Gminie Żnin, podobnie jak w większości innych jednostek samorządu terytorialnego, największą część wydatków stanowi **dział 801 – Oświata i wychowanie, który w 2024 roku pochłonął 34% wydatków ogółem**. W analizowanym okresie wydatki w tym dziale wykazują nominalną tendencję wzrostową. W 2020 roku na oświatę i wychowanie przeznaczono 31,6 mln zł, natomiast w 2024 roku kwota ta wzrosła do poziomu 55,7 mln zł, co obrazuje wzrastającą skalę finansowania sektora edukacji, przedstawioną na wykresie zatytułowanym *Wybrane wydatki Gminy Żnin*.

Wydatki w dziale **801 – Oświata i wychowanie** – stanowią najistotniejsze i największe źródło finansowania lokalnej oświaty, ale nie jedyne. Poza działem 801, zadania oświatowe finansowane są również z działu **854 – Edukacyjna opieka wychowawcza**, na który w 2024 roku przeznaczono **674 783 zł.**

Wydatki na cele społeczne w budżecie Gminy Żnin obejmujące działy **852 – Pomoc społeczna** oraz **855 – Rodzina**, w 2024 roku stanowią niemal 20% ogółu wydatków. W 2025 roku planowana ich łączna wartość wynosi 35 ml zł.

Wydatki związane z administracją samorządową wyniosły w 2024 roku 14 535 982 zł i były wyższe w stosunku do roku 2020 o blisko 4,8 mln. W 2025 roku planowana wysokość wydatków w dziale **750 – Administracja publiczna** wyniesie 16 060 230 zł.

Wykres 19. Wybrane wydatki Gminy Żnin w latach 2020 - 2025*

** stan danych na dzień 30 czerwca 2025 r. – sprawozdanie Rb-28S*

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykonania budżetu Gminy Żnin za lata 2020 - 2024 i planu na 2025 r. po zmianach na dzień 30 czerwca 2025 r.

Na przedstawionym wykresie, w latach 2020 - 2025, widoczny jest **wyraźny trend wzrostowy w działach 801 – Oświata i wychowanie, 750 – Administracja publiczna, 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska oraz 600 – Transport i łączność.** Wskazuje to na znaczący udział tych kategorii w wydatkach ponoszonych przez Gminę Żnin.

Szczególnie silna i dynamiczna tendencja wzrostowa występuje w dziale 801 – Oświata i wychowanie, który nie tylko konsekwentnie zwiększa swój udział w budżecie ogółem, ale także stanowi największą kategorię wydatkową w strukturze budżetu. **Warto zaznaczyć, że obserwowany wzrost jest w dużej mierze wynikiem czynników zewnętrznych**, w tym rosnących wynagrodzeń nauczycieli ustalanych na poziomie krajowym oraz systematycznego podnoszenia wysokości wynagrodzenia minimalnego, co przekłada się na wyższe koszty utrzymania szkół i przedszkoli.

5.2. Finansowanie zadań oświatowych w Gminie Żnin

Analiza wydatków bieżących ponoszonych na realizację zadań oświatowych przez Gminę Żnin została przeprowadzona w ujęciu pięcioletnim, obejmującym lata budżetowe 2020 - 2024. W ramach opracowania uwzględniono również planowane nakłady na rok 2025, co pozwala na wstępne zobrazowanie możliwych kierunków zmian w strukturze i poziomie wydatków.

Przedmiotem analizy były wydatki bieżące ponoszone na zadania oświatowe w ramach działów klasyfikacji budżetowej **801 – Oświata i wychowanie oraz 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza i rozdział 75085 – Wspólna obsługa jednostek samorządu terytorialnego.** Z analizy wyłączono wydatki finansowane ze środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o finansach publicznych, tj. środki pochodzące z funduszy unijnych, ze względu na ich uzależnienie od zewnętrznych źródeł finansowania. Wydatki w poszczególnych rozdziałach tych działów kształtowały się w analizowanym okresie w następujący sposób:

Tabela 30. Wydatki Gminy Żnin w dziale 801 – Oświata i wychowanie oraz 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza i w rozdziale 75085 - Wspólna obsługa jednostek samorządu terytorialnego w latach 2020 - 2025*

Dział/ rozdział	2020	2021	2022	2023	2024	Plan na 2025*
801 – Oświata i wychowanie	**31 278 518**	**33 597 952**	**37 102 737**	**44 383 763**	**55 592 714**	**65 412 737**
80101	19 080 261	20 129 419	20 307 172	21 876 897	27 248 917	30 997 179
80103	1 438 591	1 214 816	1 413 387	1 575 073	1 748 953	1 907 893
80104	6 373 539	6 522 108	8 221 598	12 067 374	13 989 769	16 164 181
80106	70 521	65 454	89 410	120 174	102 100	108 294
80107			836 453	980 826	1 237 667	1 507 124
80113	852 005	982 218	1 035 538	490 460	650 316	264 232
80146	69 757	76 047	93 016	57 231	97 793	187 736
80148	855 967	1 186 464	1 341 615	1 578 595	1 722 602	3 731 963
80149	336 924	668 753	792 235	2 128 796	3 689 698	4 656 512
80150	1 611 808	2 119 466	2 410 568	2 840 709	4 369 337	5 044 789
80153	213 797	256 450	153 595	219 962	249 105	161 783
80195	375 348	376 757	408 150	447 666	486 457	681 052
854 – Edukacyjna opieka wychowawcza	**1 163 423**	**1 027 676**	**288 657**	**516 509**	**674 783**	**924 880**
85401	911 102	805 700				
85404		31 281	89 757	279 126	449 865	702 852
85412				84 902	106 021	128 583
85415	252 321	190 695	198 899	152 481	118 897	93 445
85416						
75085 - Wspólna obsługa jednostek samorządu terytorialnego	**1 133 878**	**1 289 726**	**1 318 171**	**1 437 652**	**1 678 404**	**1 816 578**

Dział/ rozdział	2020	2021	2022	2023	2024	Plan na 2025*
Wydatki bieżące razem (Dz.801+Dz.854+rozdz. 75085)	33 575 820	35 915 354	38 709 564	46 337 924	57 945 901	68 154 196

** stan danych na dzień 30 czerwca 2025 r. – sprawozdanie Rb-28S*

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykonania budżetu Gminy Żnin za lata 2020 - 2024 i planu na 2025 r. po zmianach na dzień 30 czerwca 2025 r.

Na podstawie przedstawionych danych widzimy systematyczny wzrost wydatków bieżących ponoszonych na zadania oświatowe, całkowita kwota wydatków bieżących wzrosła z **33 575 820 zł** w pierwszym analizowanym roku do **57 945 901 zł** w 2024 roku, co wskazuje na istotne zwiększenie nakładów finansowych. Wydatki w dziale 801 – Oświata i wychowanie wykazują średnioroczny wzrost na poziomie około 16%. Najwyższy wzrost w porównaniu do roku poprzedniego odnotowano w 2024 roku, wynoszący 25% w stosunku do 2023 roku. Wzrost ten należy wiązać przede wszystkim z wprowadzeniem znaczących podwyżek wynagrodzeń nauczycieli, które miały istotny wpływ na poziom kosztów ponoszonych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Wydatki bieżące na zadania oświatowe pomiędzy rokiem 2020 a 2024 wzrosły o ponad 72%. Najwięcej Gminę Żnin kosztuje **utrzymanie szkół podstawowych** (rozdział 80101). W 2024 r. wydano na ten cel **27 248 917 zł**, co stanowi **wzrost o 8 168 656 zł w stosunku do 2020 r.** Kolejną dużą pozycją są **wydatki na przedszkola** (rozdział 80104). **W 2024 r. wydano na nie 13 989 769 zł, wzrost na przestrzeni 5 lat, wyniósł ponad 119% i wyniósł 7 616 230 zł.**

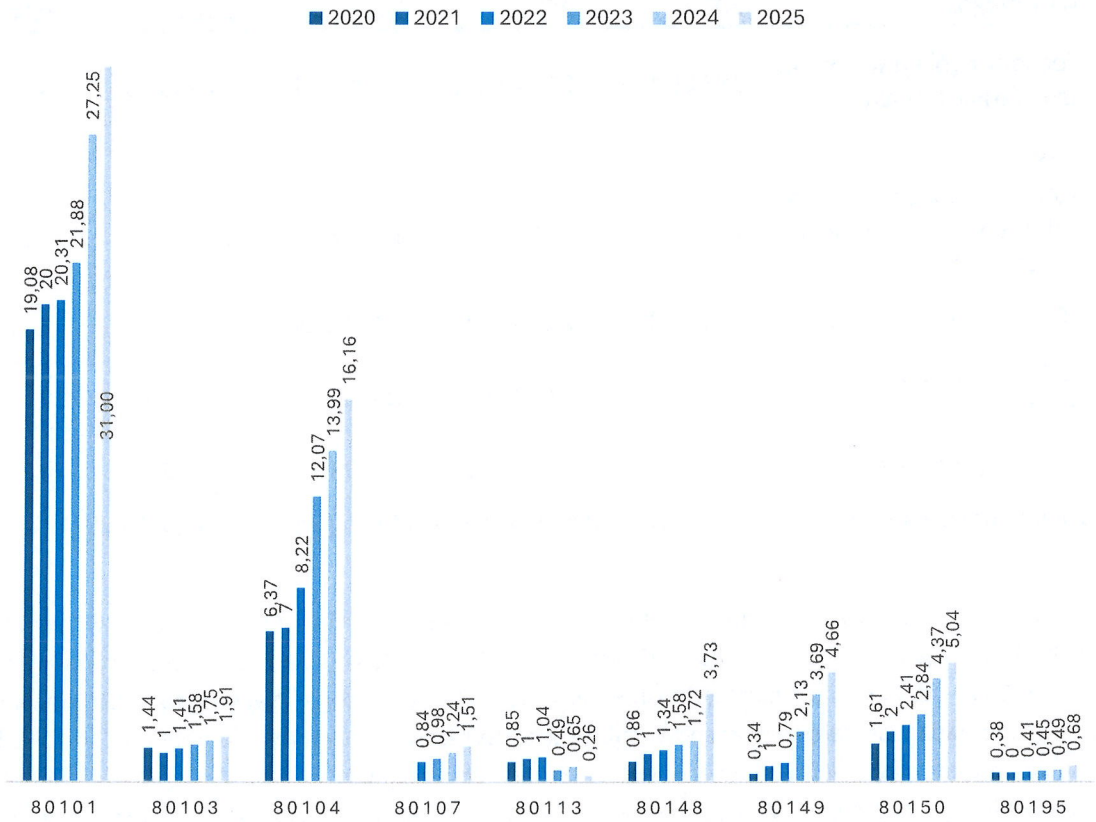
Jednocześnie Gmina Żnin w 2024 roku **na realizację zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki oraz metod pracy z dziećmi i młodzieżą** w przedszkolach i szkołach podstawowych (rozdział 80149, 80150) przeznaczyła kwotę **8 059 035 zł.** Wartość ta wzrosła o 6 110 303 zł w porównaniu z początkiem analizowanego okresu, co stanowi wzrost o ponad 313%. Przy czym warto zaznaczyć, iż zdecydowana większość tego wzrostu wynika ze zwiększenia wydatków w rozdziale 80149 - Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego - z poziomu 336 924 zł w 2020 roku do poziomu 3 689 698 zł w 2024 roku.

W 2022 roku wprowadzono zmiany w klasyfikacji budżetowej, które polegały na przeniesieniu rozdziału Świetlice szkolne z działu 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza do działu 801 – Oświata i wychowanie. W ramach tej zmiany uchylono rozdział 85401 – Świetlice szkolne i utworzono nowy rozdział 80107 – Świetlice szkolne.

Analiza wydatków w dziale 854 przedstawionych w tabeli wskazuje na trudności w uzyskaniu pełnego obrazu sytuacji finansowej ze względu na przesunięcie znacznej części środków związanych z utrzymaniem świetlic szkolnych. Niemniej jednak odnotowano wzrost wydatków również w obrębie tego działu.

Graficzną ilustrację dynamiki zmian wydatków na zadania oświatowe w ramach działu 801 – Oświata i wychowanie w latach 2020 - 2024 oraz planu na 2025 roku przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 20. Wysokość wydatków bieżących w dziale 801 – Oświata i wychowanie w latach 2020 - 2025*

** stan danych na dzień 30 czerwca 2025 r. – sprawozdanie Rb-28S*

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykonania budżetu Gminy Żnin za lata 2020 - 2024 i planu na 2025 r. po zmianach na dzień 30 czerwca 2025 r.

Rosnąca skala wydatków w głównej mierze wynika ze wzrostu kosztów ponoszonych na wynagrodzenia i bieżące utrzymanie oraz z rozszerzenia zakresu zadań publicznych. Tak dynamiczny przyrost wydatków sugeruje potrzebę efektywnego zarządzania środkami budżetowymi.

Jednostki odpowiedzialne za realizację zadań oświatowych, takie jak przedszkola oraz szkoły podstawowe, generują dochody w ramach prowadzonej działalności, które klasyfikowane są w dziale **801 – Oświata i wychowanie**. Źródła tych dochodów obejmują przede wszystkim:

- wpływy z tytułu najmu i dzierżawy,
- wpływy z usług oraz różnorodnych opłat,
- wpływy uzyskane ze sprzedaży składników majątkowych,
- opłaty za wyżywienie,
- opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego,
- darowizny, odszkodowania itp.

Dodatkowo, w ramach dochodów związanych z oświatą, należy uwzględnić część oświatową subwencji ogólnej oraz dotacje celowe przeznaczone na wychowanie przedszkolne oraz dochody generowane w ramach rozdziału 75085 - Wspólna obsługa jednostek samorządu terytorialnego **oraz działu 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza.** Łączną sumę dochodów związanych z oświatą, osiąganych na poziomie gminy w analizowanych latach, przedstawiono w tabeli.

Tabela 31. Dochody w zakresie zadań oświatowych w latach 2020 – 2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
dochody ogółem w zakresie zadań oświatowych,	**19 086 118**	**20 526 360**	**21 015 751**	**24 130 735**	**34 690 088**
w tym:					
75085 – Wspólna obsługa jednostek samorządu terytorialnego	41 573	1 863	10 627	17 038	20 311
801 – Oświata i wychowanie	2 063 737	2 823 152	2 425 578	3 219 425	4 936 021
854 – Edukacyjna opieka wychowawcza	221 366	173 742	180 633	195 976	191 155
subwencja oświatowa	16 759 443	17 527 604	18 398 913	20 698 296	29 542 602

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykonania budżetu Gminy Żnin za lata 2020 - 2024

Dane finansowe obejmujące lata 2020 - 2024 wskazują na istotne wahania w przypadku dochodów osiąganych w działach 801 – Oświata i wychowanie, 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza oraz 75085 – Wspólna obsługa jednostek samorządu terytorialnego. **Największą cześć dochodów w zakresie zadań oświatowych stanowi subwencja oświatowa**. Pozycja ta do końca 2024 roku była podstawowym instrumentem finansowania zadań edukacyjnych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. W latach 2020 - 2024 Gmina Żnin odnotowywała systematyczny wzrost otrzymywanych środków, co znajduje odzwierciedlenie zarówno w wartościach bezwzględnych jaki i w dynamice rocznej. W analizowanym okresie subwencja oświatowa wzrosła o 12 783 159 zł w 2024 r. w porównaniu do 2020 roku, co stanowi wzrost o 76%. Jednocześnie udział subwencji oświatowej w strukturze dochodów z zakresu oświaty wykazuje tendencję malejącą. W 2020 roku stanowiła ona niemal 88% całkowitych dochodów z tytułu oświaty (19 mln zł), natomiast w 2024 roku jej udział w dochodach ogółem obniżył się do poziomu 85%.

Relacja dochodów generowanych w ramach zadań oświatowych, obejmujących m.in. subwencję oświatową, do ponoszonych wydatków na realizację zadań własnych Gminy Żnin została zaprezentowana w poniższej tabeli. Zestawienie to umożliwia identyfikację luki finansowej w obszarze oświaty, rozumianej jako różnica pomiędzy wysokością subwencji oświatowej, powiększoną o dochody bieżące związane z realizacją zadań oświatowych, a ponoszonymi wydatkami bieżącymi na ten cel (z wyłączeniem dochodów i wydatków związanych z realizacją projektów unijnych). Analizując wydatki Gminy Żnin na oświatę bierzemy pod uwagę wydatki bieżące ujęte w dziale 801 – Oświata i wychowanie, dziale 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza oraz rozdziale 75085 – Wspólna obsługa jednostek samorządu terytorialnego.

Tabela 32. Dochody i wydatki bieżące w ramach zadań oświatowych Gminy Żnin w latach 2020 – 2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Dochody	19 086 118	20 526 360	21 015 751	24 130 735	34 690 088

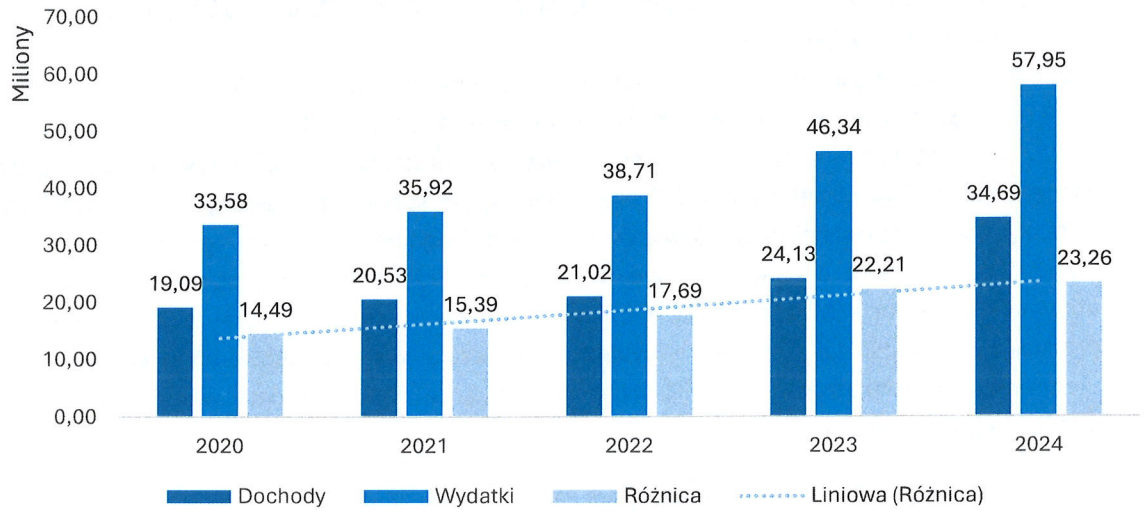
Wydatki	33 575 820	35 915 354	38 709 564	46 337 924	57 945 901
Różnica wydatki bieżące – dochody bieżące	14 489 702	15 388 994	17 693 813	22 207 189	23 255 812

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykonania budżetu Gminy Żnin za lata 2020 - 2024

Dochody wzrosły z 19 086 118 zł w 2020 roku do 34 690 088 zł w 2024 roku, co stanowi wzrost o 82%. **W analizowanym okresie dynamika wzrostu dochodów w ujęciu procentowym była nieznacznie wyższa niż dynamika wzrostu wydatków. Średnioroczne tempo wzrostu dochodów wyniosło 17,1%, podczas gdy średnioroczne tempo wzrostu wydatków wyniosło 14,9%**. Mimo szybszego tempa wzrostu dochodów nie wpłynęło to na zmniejszenie poziomu luki finansowej w zakresie finansowania zadań oświatowych.

Przeciwnie - **pogłębiająca się różnica między dochodami a wydatkami staje się szczególnie widoczna w 2024 roku**. Podczas gdy w 2020 roku różnica ta wynosiła 14 489 702 zł, to w 2024 roku osiągnęła poziom 23 255 812 zł, co oznacza wzrost o ponad 60%. Zaobserwowany trend jednoznacznie wskazuje na narastające wyzwania finansowe, które wymagają zarówno działań zmierzających do ograniczenia wydatków, jak i poszukiwania sposobów ich optymalizacji.

Wykres 21. Relacja pomiędzy wydatkami a dochodami w zakresie zadań oświatowych Gminy Żnin w latach 2020 – 2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykonania budżetu Gminy Żnin za lata 2020 - 2024

Dane liczbowe pozwalają na identyfikację strukturalnych dysproporcji pomiędzy poziomem finansowania a rzeczywistymi potrzebami bieżącymi w obszarze oświaty.

W całym analizowanym okresie dochody Gminy Żnin nie były wystarczające do pokrycia bieżących wydatków w obszarze oświaty, co skutkowało systematycznym powiększaniem się tzw. luki oświatowej. Pomimo względnie zbliżonego tempa wzrostu dochodów i wydatków w ujęciu procentowym, **przyrost dochodów w ujęciu bezwzględnym nie nadążał za dynamicznie rosnącymi kosztami funkcjonowania systemu edukacji publicznej.** Taka sytuacja prowadzi do trwałej nierównowagi budżetowej w tym sektorze i jednoznacznie wskazuje na rosnące obciążenie dla finansów lokalnych.

W praktyce **oznacza to konieczność systematycznego zwiększania udziału środków własnych gminy w finansowaniu zadań oświatowych,** w celu zapewnienia ciągłości i stabilności realizacji ustawowych obowiązków w zakresie edukacji.

W kontekście adekwatności otrzymywanej subwencji oświatowej należy podkreślić, że porównywanie jej wysokości jest zasadne wyłącznie w odniesieniu do zadań subwencjonowanych, tj. takich, które zostały uwzględnione w algorytmie naliczenia części oświatowej subwencji ogólnej. Tylko w tym zakresie możliwa jest rzeczywista ocena relacji między wysokością środków przekazywanych z budżetu państwa a faktycznymi kosztami ich realizacji. W tym celu stosuje się **wskaźnik nadwyżki wydatków bieżących nad wysokością subwencji**, który obrazuje skalę niedopasowania finansowania centralnego do ponoszonych kosztów samorządowych. Wskaźnik ten obliczany jest według następującego wzoru:

$$\text{wskaźnik nadwyżki wydatków} = \frac{\text{bieżące wydatki oświatowe}}{\text{subwencja oświatowa}} \text{ x } 100\% - 100\%$$

W tym ujęciu za bieżące wydatki oświatowe uznaje się wydatki ponoszone w ramach działu **801 – Oświata i wychowanie** oraz rozdziału **75085 – Wspólna obsługa jednostek samorządu terytorialnego**, z wyłączeniem:

- wydatków majątkowych, tj. ujętych w paragrafach z zakresu 601–680,
- wydatków finansowanych z udziałem środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (identyfikowanych na podstawie czwartej cyfry paragrafu z zakresu 1 - 9),
- oraz wydatków w ramach rozdziałów **80103, 80104, 80106, 80148, 80153, 80195**, które nie są uwzględniane w kalkulacji subwencji.

Wydatkami subwencjonowanymi są również wydatki ujęte w rozdziale 85401 – Świetlice szkolne (do 2021 roku) i w rozdziale 85404 – Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka.

Tak zdefiniowany wskaźnik stanowi **narzędzie umożliwiające obiektywną ocenę poziomu zaangażowania finansowego jednostki samorządu terytorialnego w realizację zadań oświatowych w relacji do otrzymywanej części oświatowej subwencji ogólnej**. W sytuacji, gdy wartość wskaźnika wynosi 0%, oznacza to, iż ponoszone wydatki bieżące na zadania subwencjonowane są równe kwocie otrzymanej subwencji. Wskaźnik powyżej 0% wskazuje na występowanie dopłat ze strony samorządu – przykładowo wartość 1% oznacza, że wydatki przekraczają wysokość subwencji o 1%. Analogicznie, ujemna wartość wskaźnika (np. –1%) świadczy o tym, że poziom wydatków jest o 1% niższy od otrzymanej subwencji.

Tabela 33. Wskaźnik nadwyżki wydatków bieżących nad wysokością subwencji

Rok	wydatki subwencjonowane	subwencja oświatowa	Różnica kol. 3-kol. 2	Wskaźnik nadwyżki wydatków bieżących nad wysokością subwencji
1	2	3	4	5
2020	23 143 730	16 759 443	-6 384 287	38,09%
2021	25 120 391	17 527 604	-7 592 787	43,32%
2022	25 847 372	18 398 913	-7 448 459	40,48%
2023	29 601 237	20 698 296	-8 902 941	43,01%
2024	38 771 681	29 542 602	-9 229 079	31,24%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Żnin za lata 2020 - 2024

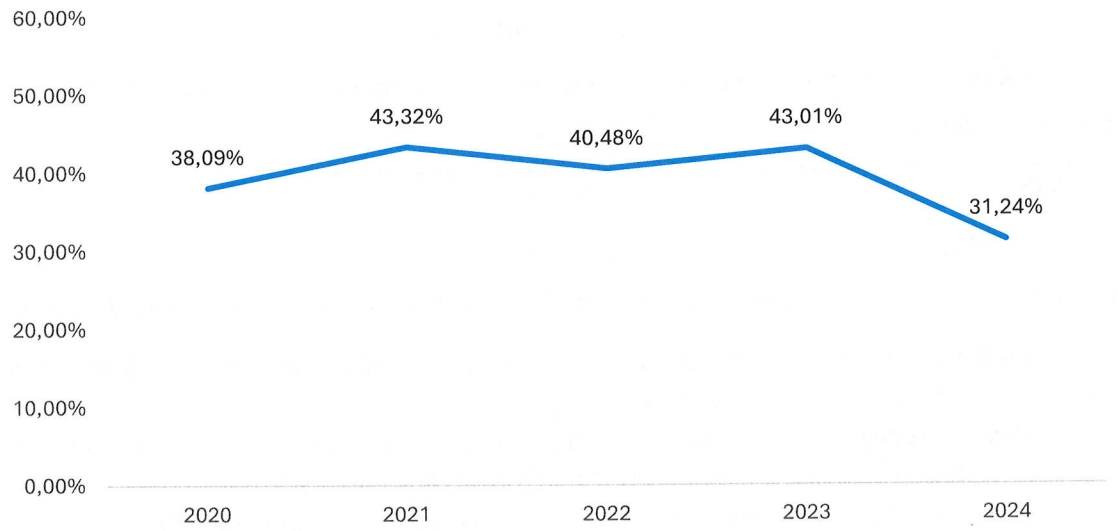
Analiza danych dotyczących finansowania subwencjonowanych zadań oświatowych w Gminie Żnin w latach 2020-2024 wskazuje na utrzymującą się dysproporcję pomiędzy wysokością wydatków bieżących a poziomem subwencji oświatowej przekazywanej z budżetu państwa. Zjawisko to jednoznacznie dowodzi systematycznego i rosnącego obciążenia budżetu gminy kosztami, które nie znajdują pełnego pokrycia w transferach centralnych.

W 2024 roku odnotowano znaczący **wzrost wydatków bieżących** związanych z realizacją zadań subwencjonowanych – o **9 170 444 zł** w porównaniu z rokiem poprzednim. W tym samym czasie **część oświatowa subwencji ogólnej** zwiększyła się jedynie o **8 844 306 zł.** Istotnym czynnikiem determinującym dynamikę kosztów były podwyżki wynagrodzeń nauczycieli, które wyniosły od 30% do 33% w zależności od stopnia awansu zawodowego. Zjawisko to bezpośrednio przełożyło się na wzrost poziomu wydatków ponoszonych przez samorządy.

W ujęciu deficytowym niedobór środków na realizację zadań subwencjonowanych wynosił 6 384 287 zł w 2020 roku, natomiast w 2024 roku osiągnął poziom 9 229 079 zł, co oznacza wzrost o ponad 44% w analizowanym okresie. Wskazuje to, że pomimo nominalnego wzrostu subwencji, jej poziom pozostaje niewystarczający do pokrycia rzeczywistych kosztów funkcjonowania systemu edukacji publicznej. **W konsekwencji ciężar finansowania spoczywa na samorządzie, który niezależnie od poziomu otrzymywanego wsparcia, zobowiązany jest do zapewnienia ciągłości i jakości realizowanych zadań oświatowych**.

Analiza wskaźnika nadwyżki wydatków bieżących nad wysokością otrzymywanej subwencji, stanowiącego miernik dopasowania mechanizmów finansowania do rzeczywistych potrzeb, potwierdza istnienie stałego niedofinansowania. **W latach 2020-2024 wskaźnik ten kształtował się w przedziale utrzymywał się w przedziale od 31,24% do 43,32%, najniższą wartość w analizowanym okresie wskaźnik ten osiągnął w 2024 roku - 31,24%**. Choć wskazuje to na względną poprawę relacji między subwencją a wydatkami, utrzymujący się poziom wskaźnika jednoznacznie potwierdza trwały charakter deficytu strukturalnego w finansowaniu zadań oświatowych oraz niedostosowanie mechanizmów finansowych **do rosnących kosztów realizacji tych zadań**.

Wykres 22. Wskaźnik nadwyżki wydatków bieżących nad wysokością subwencji w latach 2020 – 2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Żnin za lata 2020 - 2024

Utrzymujący się deficyt w finansowaniu zadań oświatowych może ograniczać możliwości samorządu do prowadzenia długofalowego, strategicznego planowania oraz wdrażania innowacyjnych rozwiązań. W praktyce oznacza to konieczność koncentrowania się na realizacji zadań bieżących kosztem działań prorozwojowych, a także zmniejszenie elastyczności w reagowaniu na zmieniające się potrzeby lokalnej społeczności.

5.3. Subwencja oświatowa i algorytm jej podziału

Finansowanie systemu oświaty w Polsce należy do zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego i jest realizowane poprzez wykorzystanie środków własnych samorządów, dochodów generowanych na poziomie lokalnym oraz subwencji ogólnej przekazywanej z budżetu państwa. Na subwencję ogólną do 2024 roku składała się subwencja oświatowa, do której otrzymywania uprawnione były wszystkie jednostki samorządu terytorialnego - gminy, powiaty, województwa.

Algorytm podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego do roku 2024 określany był corocznie jako załącznik do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego. Naliczanie subwencji odbywało się na podstawie liczby uczniów uczęszczających do szkół i placówek oświatowych prowadzonych bądź dotowanych przez daną jednostkę, skorygowanych o wagi dla wybranych kategorii uczniów oraz wskaźnika korygującego Di. Otrzymana w ten sposób liczba uczniów przeliczeniowych mnożona była przez finansowy standard A podziału subwencji.

Zakresem analizy objęto wysokość przydzielonej Gminie Żnin subwencji oświatowej w oparciu o algorytm podziału części oświatowej subwencji ogólnej na 2024 rok.

Część oświatowa subwencji ogólnej (SO) składa się z trzech części:

- SOA - kwota bazowa części oświatowej według finansowego standardu A podziału części oświatowej na realizację zadań szkolnych,
- SOB - kwota uzupełniająca, uwzględniająca wagi P zwiększające finansowy standard A na realizację zadań szkolnych,
- SOC – kwota części oświatowej na realizację zadań pozaszkolnych.

$$SO = SOA + SOB + SOC$$

Tabela 34. Wartości standardu finansowego A oraz wskaźnika korygującego Di dla Gminy Żnin w 2024 roku

Wyszczególnienie	wartość
Standard A	8 991,3565
Wskaźnik korygujący Di	1,0056285036

Źródło: opracowanie własne na podstawie metryczki subwencji oświatowej Gminy Żnin na 2024 rok

Standard A otrzymuje się dzieląc kwotę ogólną subwencji (SO) pomniejszoną o 0,4% rezerwy przez ogólną liczbę uczniów przeliczeniowych w kraju.

Wskaźnik korygujący Di to wskaźnik uwzględniający stopnie awansu zawodowego nauczycieli. Zastosowanie tego wskaźnika umożliwia przekazanie relatywnie wyższych kwot części oświatowej subwencji ogólnej do tych jednostek samorządu terytorialnego, w których udział etatów nauczycieli o najwyższych stopniach awansu zawodowego w relacji do ogólnej liczby etatów nauczycieli jest wyższy

niż średnia w skali kraju, co przekłada się na koszty ponoszone na wynagrodzenia nauczycieli w prowadzonych jednostkach.

Ogólna liczba uczniów przeliczeniowych szkół podstawowych w Gminie Żnin, na których naliczono subwencję oświatową na 2024 rok, wynosiła 1 683,8220. W 2024 roku w naliczeniu subwencji oświatowej uwzględnionych było 273 dzieci, które ukończyły 6 lat lub więcej w roku bazowym (waga P64, P65). Przy obliczaniu subwencji uwzględniono liczbę uczniów ustaloną na podstawie danych SIO według stanu na 30 września 2023 roku.

Do wyliczenia etatów nauczycieli do części oświatowej subwencji na 2024 rok uwzględniono liczbę nauczycieli zatrudnionych na podstawie ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela[3] oraz liczbę osób niebędących nauczycielami zatrudnionych zgodnie z art. 15 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe[4], w pełnym i niepełnym wymiarze zajęć (po przeliczeniu na pełny wymiar zajęć), z wyłączeniem liczby nauczycieli oraz liczby osób niebędących nauczycielami przebywających na:

- urlopach wychowawczych,
- urlopach bezpłatnych,
- macierzyńskich, rodzicielskich, ojcowskich,
- urlopach na warunkach urlopu macierzyńskiego.

Ponadto w przedszkolach etaty nauczycieli liczone były proporcjonalnie do liczby dzieci w wieku 6 lat i starszych do ogółu dzieci w wychowaniu przedszkolnym, a nie w odniesieniu do wykazanego etatu.

Liczbę etatów nauczycieli, na podstawie danych systemu informacji oświatowej w szkołach i placówkach oświatowych objętych subwencją, według stanu na 30 września 2023 r. przyjętych do kalkulacji wskaźnika Di przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 35. Liczba etatów nauczycieli przyjętych do kalkulacji wskaźnika Di dla Gminy Żnin w 2024 roku

Stopień awansu zawodowego nauczycieli	Liczba etatów
Bez stopnia awansu zawodowego	34,01
Mianowani	47,82
Dyplomowani	116,99
Ogółem	198,82

Źródło: opracowanie własne na podstawie metryczki subwencji oświatowej Gminy Żnin na 2024 rok

W jednostkach oświatowych prowadzonych przez Gminę Żnin strukturę zatrudnienia charakteryzuje dominacja nauczycieli posiadających najwyższy stopień awansu zawodowego. Zgodnie z danymi wykorzystanymi do obliczenia wskaźnika Di, nauczyciele dyplomowani stanowią 58,84% ogółu zatrudnionych pedagogów.

5.4. Naliczenie subwencji oświatowej dla Gminy Żnin na rok 2024

W Gminie Żnin z subwencji oświatowej finansowane są przedszkola i oddziały przedszkolne w odniesieniu do dzieci, które ukończyły 6 lat lub więcej w roku bazowym oraz szkoły podstawowe na terenie gminy. Podział części oświatowej subwencji ogólnej jest dokonywany w szczególności z uwzględnieniem:

[3] t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 986.
[4] Dz. U. z 2023 r. poz. 900, ze zm

1) finansowania wydatków bieżących (w tym wynagrodzeń pracowników wraz z pochodnymi);
2) dotowania publicznych oraz niepublicznych szkół i placówek, prowadzonych przez osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego oraz przez osoby fizyczne;
3) finansowania zadań z zakresu dokształcania i doskonalenia zawodowego nauczycieli[5];
4) dofinansowania wydatków związanych z wypłacaniem odpraw nauczycielom oraz udzielaniem nauczycielom urlopów dla poratowania zdrowia;
5) dofinansowania kształcenia uczniów i słuchaczy niebędących obywatelami polskimi;
6) finansowania wczesnego wspomagania rozwoju dzieci,
7) finansowania odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli będących emerytami i rencistami;
8) finansowania kosztów prac komisji egzaminacyjnych powoływanych przez jednostki samorządu terytorialnego w związku z awansem zawodowym nauczycieli;
9) finansowania zadań związanych z zorganizowaniem pomieszczeń gabinetów profilaktyki zdrowotnej;
10) finansowania zadań związanych z doradztwem zawodowym;
11) finansowania świadczenia na start[6].

Podstawą naliczenia subwencji oświatowej na daną szkołę jest między innymi liczba uczniów. Naliczenie kwot subwencji na poszczególne przedszkola i szkoły podstawowe przedstawia tabela poniżej.

Tabela 36. Podział subwencji oświatowej Gminy Żnin na 2024 rok na poszczególne szkoły

Nazwa jednostki oświatowej	SOA	SOB		SOC		Razem
Przedszkole Miejskie nr 1				(P79)	129 119,25	**390 197**
				(P81)	52 443,39	
				(P89)	208 634,29	
					390 196,93	
Przedszkole Miejskie nr 2				(P64)	427 232,82	**954 777**
				(P77)	343 594,65	
				(P82)	32 551,07	
				(P90)	151 398,65	
					954 777,19	
Szkoła Podstawowa nr 1	3 961 291,83	(P5)	88 611,25	(P94)	5 941,94	**5 333 828**
		(P6)	235 995,27			
		(P8)	773 087,95			
		(P40)	14 647,98			
		(P52)	95 799,61			
		(P57)	99 032,30			
		(P63)	59 419,38			
			1 366 593,74			
Szkoła Podstawowa nr 2	3 840 972,22	(P5)	139 246,25			**6 273 296**
		(P6)	157 330,18	(P65)	417 738,75	
		(P7)	32 551,07	(P77)	429 493,31	

[5] art. 70a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 986
[6] art. 53a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 986

Nazwa jednostki oświatowej	SOA	SOB		SOC		Razem
		(P8)	858 986,62	(P81)	131 108,48	
		(P52)	96 975,07	(P87)	9 494,06	
		(P57)	96 024,31	(P94)	5 761,46	
		(P63)	57 614,58		**993 596,06**	
			1 438 728,08			
Szkoła Podstawowa nr 5	4 590 655,95	(P5)	50 635,00	(P65)	292 417,13	**6 593 449**
		(P6)	52 443,39	(P77)	257 695,98	
		(P7)	32 551,07	(P79)	30 381,00	
		(P8)	944 885,28	(P87)	6 781,47	
		(P40)	22 243,23	(P94)	6 885,98	
		(P52)	122 247,36		**594 161,56**	
		(P57)	114 766,40			
		(P63)	68 859,84			
			1 408 631,57			
Szkoła Podstawowa w Januszkowie	694 151,61	(P 1)	277 660,64	(P65)	65 644,66	**1 473 325**
		(P 3)	271 258,93	(P66)	14 919,24	
		(P52)	20 570,47	(P84)	19 096,63	
		(P57)	17 353,79	(P94)	1 041,23	
		(P 60)	91 628,01		**100 701,76**	
			678 471,84			
Szkoła Podstawowa w Słębowie	675 640,90	(P 1)	270 256,36	(P65)	65 644,66	**1 813 967**
		(P 3)	264 025,36	(P66)	14 919,24	
		(P4)	132 012,68	(P77)	85 898,66	
		(P5)	12 658,75	(P79)	30 381,00	
		(P6)	26 221,70	(P84)	27 451,40	
		(P8)	85 898,66	(P94)	1 013,46	
		(P52)	15 868,65		**225 308,42**	
		(P57)	16 891,02			
		(P 60)	89 184,60			
			913 017,78			
				(P93)	**6 148,54**	**6 149**
Razem	**13 762 712,51**		**5 805 443,01**		**3 270 832,40**	**22 838 988**

Źródło: opracowanie własne na podstawie metryczki subwencji oświatowej dla Gminy Żnin na 2024 rok

Na podstawie metryczki subwencji oświatowej na 2024 roku część oświatowa subwencji ogólnej dla Gminy Żnin została ustalona na kwotę **29 099 331 zł**, w tym na podmioty niepubliczne realizujące zadania oświatowe naliczona kwota wyniosła 6 260 343 zł, a **na szkoły i przedszkola prowadzone przez Gminę Żnin 22 838 988 zł.**

5.5. Porównanie wydatków w poszczególnych jednostkach oświatowych w zestawieniu z otrzymywaną subwencją oświatową

5.5.1. Szkoły podstawowe

Przedmiotem tej części analizy jest uzyskanie odpowiedzi na pytanie w jakim zakresie naliczona subwencja oświatowa na 2024 rok wystarczała na wydatki subwencjonowane w poszczególnych szkołach na terenie Gminy Żnin. Zestawiono te wielkości z planowanymi wydatkami na 2025 rok, aby ocenić skalę zmian w porównaniu do roku poprzedniego i ocenić stopień zabezpieczenia wydatków kwotą potrzeb oświatowych po zmianie przepisów dotyczących dochodów jednostek samorządu terytorialnego.

W tabeli poniżej zestawiono wysokość wydatków subwencjonowanych w szkołach podstawowych. W zestawieniu uwzględniono również oddziały przedszkolne funkcjonujące przy szkołach podstawowych, dla których organem prowadzącym jest Gmina Żnin w latach 2024 – 2025.

Tabela 37. Wydatki subwencjonowane w szkołach podstawowych Gminy Żnin w latach 2024 - 2025*

Nazwa jednostki (skrót)	Rok	80101	80107	80146	80149	80150	85404	Razem	Zmiana r/r
SP1	2024	6 367 708	355 787	18 355		986 284		**7 728 134**	
	2025	7 535 389	451 510	41 700		1 013 049		**9 041 648**	1 313 514
SP2	2024	6 145 146	516 197	10 219	493 889	1 838 213		**9 003 664**	
	2025	6 742 893	638 675	19 820	211 948	2 170 895		**9 784 231**	780 567
SP5	2024	7 318 026	365 682	21 671		1 011 234	2 160	**8 718 773**	
	2025	8 070 425	416 939	31 500		917 935	13 791	**9 450 590**	731 817
SP w Januszkowie	2024	2 106 058		5 045		117 565		**2 228 668**	
	2025	2 485 008		13 100		266 855		**2 764 963**	536 295
SP w Słębowie	2024	2 184 342		10 575	78 914	217 218	24 403	**2 515 452**	
	2025	2 454 802		16 650	81 391	437 795	43 444	**3 034 082**	518 630
Razem	**2024**	**24 121 280**	**1 237 666**	**65 865**	**572 803**	**4 170 514**	**26 563**	**30 194 691**	
	2025	**27 288 517**	**1 507 124**	**122 770**	**293 339**	**4 806 529**	**57 235**	**34 075 514**	**3 880 823**

*na podstawie planu finansowego jednostek oświatowych na dzień 30.06.2025 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań za 2024 rok i planu finansowego jednostek na 2025 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

W 2025 roku planowany poziom wydatków na zadania subwencjonowane ulegnie zwiększeniu o około 13% w porównaniu do 2024 roku, co w ujęciu nominalnym odpowiada przyrostowi o **3 880 823 zł**. Wzrost ten jest szczególnie widoczny w przypadku trzech jednostek oświatowych: Szkoły Podstawowej nr 1, w której odnotowano najwyższy wzrost wydatków o 1 313 514 zł, Szkoły Podstawowej nr 2 o 780 567 zł, oraz Szkoły Podstawowej nr 5 o 731 817 zł. Najniższy wzrost nominalny odnotowano natomiast w Szkole Podstawowej w Słębowie, gdzie wydatki zwiększyły się o 518 630 zł. W ujęciu bezwzględnym najniższą dynamikę wzrostu wykazują jednostki w Januszkowie oraz w Słębowie. Jednakże w ujęciu procentowym to właśnie te placówki cechują się najwyższym wzrostem

– odpowiednio o 24% i 21%, co wskazuje na relatywnie większe tempo wzrostu nakładów finansowych względem ich wcześniejszego poziomu bazowego.

Najwyższy wzrost nakładów planowany jest w rozdziale 80101, którego wartość w 2025 roku przewyższy poziom wydatków z roku poprzedniego o 3 167 237 zł.

Oprócz przeanalizowanych wydatków subwencjonowanych szkoły podstawowe ponoszą również wydatki pozostałe, które nie są pokrywane z subwencji. Wydatkami niesubwencjonowanymi w badanych szkołach są wydatki działu 801 – Oświata i wychowanie ponoszone w rozdziałach:
80106 – Inne formy wychowania przedszkolnego
80148 – Stołówki szkolne i przedszkolne
80153 – Zapewnienie uczniom prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych,
80195 – Pozostała działalność,
oraz w dziale 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza i rozdziale 85416 – Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym.
Wydatki niesubwencjonowane zostały zestawione w tabeli poniżej.

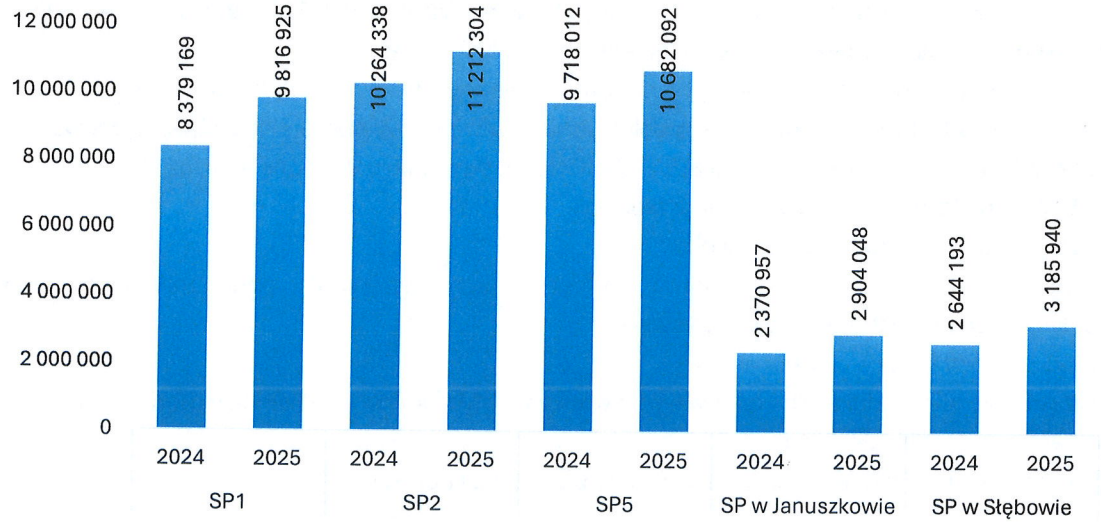
Tabela 38. Wydatki niesubwencjonowane w poszczególnych szkołach nadzorowanych przez Gminę Żnin w latach 2024 - 2025*

Nazwa jednostki (skrót)	Rok	80103	80148	80153	Razem
SP1	2024		586 599,86	64 434,92	**651 035**
	2025		727 524	47753	**775 277**
SP2	2024	611 696,17	591 812,37	57 165,90	**1 260 674**
	2025	647152	743 231	37690	**1 428 073**
SP5	2024	380 282,51	544 313,28	74 643,07	**999 239**
	2025	477 407	713 584	40511	**1 231 502**
SP w Januszkowie	2024	129 748,20		12 540,45	**142 289**
	2025	127 402		11683	**139 085**
SP w Słębowie	2024	117 780,28		10 960,47	**128 741**
	2025	143 146		8712	**151 858**
Razem	**2024**	**1 239 507**	**1 722 726**	**219 745**	**3 181 977**
	2025	**1 395 107**	**2 184 339**	**146 349**	**3 725 795**

*na podstawie planu finansowego jednostek oświatowych na dzień 30.06.2025 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań za 2024 rok i planu finansowego jednostek na 2025 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Największą pozycję w strukturze wydatków niesubwencjonowanych w szkołach podstawowych stanowią wydatki ponoszone w ramach rozdziałów **80148 – Stołówki szkolne i przedszkolne**. Łączne nakłady finansowe na ten cel w analizowanych jednostkach oświatowych, wyniosły **1 722 726 zł w roku 2024, natomiast na 2025 rok zaplanowano kwotę 2 184 339 zł.**

Wykres 23. Wydatki bieżące ogółem (subwencjonowane i niesubwencjonowane) w szkołach podstawowych dla których organem prowadzącym jest Gmina Żnin

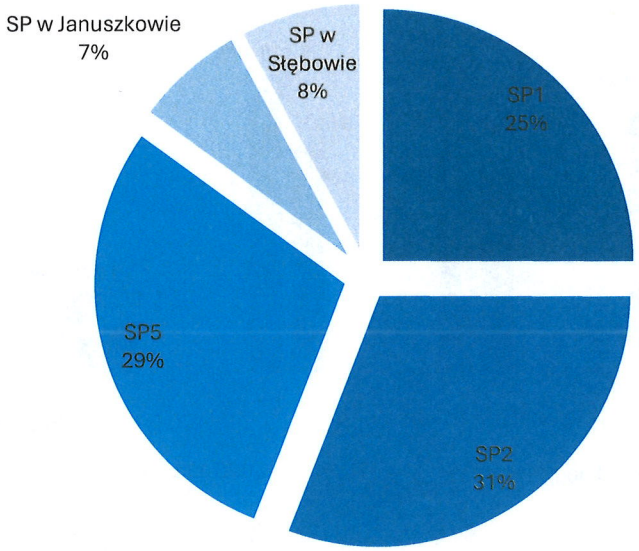
*na podstawie planu finansowego jednostek oświatowych na dzień 30.06.2025 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań za 2024 rok i planu finansowego jednostek na 2025 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

W 2025 roku największy planowany wzrost wydatków w ujęciu bezwzględnym odnotowano w Szkole Podstawowej w nr 1, gdzie wyniósł on 1 437 756 zł. Natomiast najwyższy wzrost procentowy w stosunku do roku poprzedniego odnotowano w Szkole Podstawowej w Januszkowie i wyniósł on 22,48%.

W ramach dalszej analizy porównano wielkość wydatków subwencjonowanych w poszczególnych szkołach z wysokością naliczonej dla nich subwencji oświatowej na 2024 rok i kwoty potrzeb oświatowych na 2025 rok.

Na poniższym wykresie przedstawiono udział kosztów ponoszonych przez poszczególne szkoły w 2024 roku w ogólnej strukturze wydatków przeznaczonych na funkcjonowanie placówek oświatowych. Zestawienie to umożliwia analizę relatywnego obciążenia budżetowego generowanego przez każdą z jednostek w odniesieniu do całkowitych nakładów ponoszonych na szkoły podstawowe w Gminie Żnin.

Wykres 24. Udział kosztów ponoszonych przez poszczególne szkoły w 2024 roku w ogólnej strukturze wydatków przeznaczonych na funkcjonowanie szkół podstawowych w Gminie Żnin

Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań za 2024 rok i planu finansowego jednostek na 2025 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

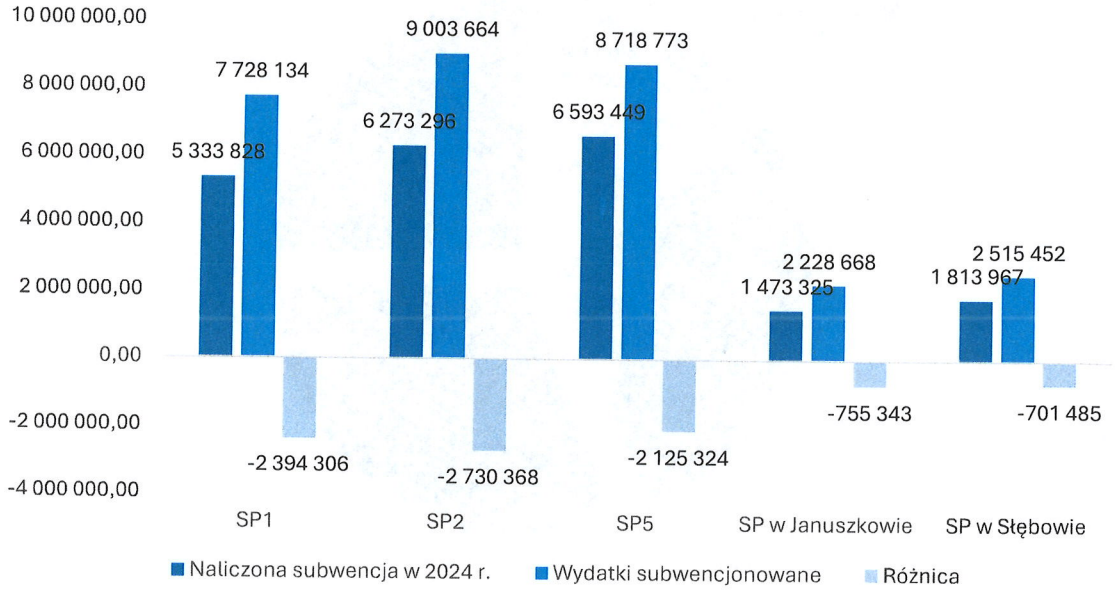
Tabela 39. Porównanie naliczonej subwencji/kwoty potrzeb oświatowych i wydatków subwencjonowanych w poszczególnych szkołach w 2024 i 2025 roku

Nazwa jednostki (skrót)		Naliczona subwencja w 2024 r.	Wydatki subwencjonowane	Różnica (subwencja - wydatki)
	Rok	Naliczona kwota potrzeb oświatowych w 2025 r.		
SP1	2024	5 333 828	7 728 134	-2 394 306
	2025	6 162 874	9 041 648	-2 878 774
SP2	2024	6 273 296	9 003 664	-2 730 368
	2025	7 565 574	9 784 231	-2 218 657
SP5**	2024	6 593 449	8 718 773	-2 125 324
	2025	7 764 710	9 450 590	-1 685 880
SP w Januszkowie	2024	1 473 325	2 228 668	-755 343
	2025	1 980 760	2 764 963	-784 203
SP w Stębowie	2024	1 813 967	2 515 452	-701 485
	2025	1 958 724	3 034 082	-1 075 358
Razem	**2024**	**21 487 865**	**30 194 691**	**-8 706 826**
	2025	**25 432 642**	**34 075 514**	**-8 642 872**

*na podstawie planu finansowego jednostek oświatowych na dzień 30 czerwca 2025 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań za 2024 rok i planu finansowego jednostek na 2025 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Wykres 25. Porównanie naliczonej subwencji i wydatków subwencjonowanych w poszczególnych jednostkach oświatowych w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań za 2024 rok i planu finansowego jednostek na 2025 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

W żadnej ze szkół prowadzonych przez Gminę Żnin, wydatki subwencjonowane poniesione w 2024 roku, nie zostały w pełni pokryte środkami z otrzymanej subwencji oświatowej. Różnica pomiędzy rzeczywistym poziomem wydatków a wysokością przyznanej subwencji została sfinansowana z dochodów własnych gminy.

Największy udział środków własnych w pokryciu kosztów funkcjonowania szkół, wyrażony w ujęciu procentowo, odnotowano **w Szkole Podstawowej w Januszkowie**, gdzie wyniósł on **33,89%,** w **Szkole Podstawowej nr 1- 30,98%** oraz w **Szkole Podstawowej nr 2 – 30,33%. Najniższy udział finansowania ze środków własnych** Gminy Żnin wystąpił **w Szkole Podstawowej nr 5 i wyniósł on 24,38%.**

W ujęciu wartości bezwzględnych największe wsparcie finansowe ze środków własnych odnotowano w Szkole Podstawowej nr 2, gdzie uzupełnienie wyniosło 2 730 368 zł.

5.5.2. Przedszkola

Wychowanie przedszkolne stanowi zadanie własne gminy i jest finansowane między innymi z:

- dochodów własnych gminy,
- opłat wnoszonych przez rodziców za pobyt dziecka w przedszkolu w czasie przekraczającym bezpłatne godziny realizacji podstawy programowej,
- opłat za wyżywienie,
- dotacji z budżetu państwa na dzieci w wieku 3-5 lat (do 2024 roku).

W ramach subwencji naliczane są środki jedynie w odniesieniu do dzieci, które ukończyły 6 lat lub więcej w roku bazowym oraz dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego,

w ramach tzw. wag subwencyjnych. Z tego względu dokonano zestawienia naliczonych środków w ramach subwencji oraz wydatków ponoszonych przez przedszkola.

Z uwagi na trudność w precyzyjnym ustaleniu wydatków przypadających wyłącznie na dzieci sześcioletnie realizujące obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne, w tabeli przedstawiono całkowite wydatki przedszkoli w podziale na rozdziały klasyfikacji budżetowej.

Tabela 40. Wydatki bieżące ogółem w poszczególnych przedszkolach nadzorowanych przez Gminę Żnin w latach 2024 - 2025*

Nazwa jednostki oświatowej (skrót)	Rok	80104	80146	80148	80149	80195	85404	Wydatki razem	Naliczona subwencja/ kwota potrzeb oświatowych
PM1	2024	3 066 638	9 080	0	266 184	2 885	125 285	**3 470 072**	390 197
	2025	3 377 080	13400	711 024	715 879	8 000	277 035	**5 102 418**	1 691 230
PM2	2024	3 672 085	6 843	0	500 003	185,00	40 411	**4 219 527**	954 777
	2025	3 592 720	8750	836 600	638 658	3 000	61 676	**5 141 404**	2 057 935
Razem	**2024**	**6 738 723**	**15 923**	**0**	**766 187**	**3 070**	**165 696**	**7 689 599**	**1 344 974**
	2025	**6 969 800**	**22 150**	**1 547 624**	**1 354 537**	**11 000**	**338 711**	**10 243 822**	**3 749 165**

*na podstawie planu finansowego jednostek oświatowych na dzień 30 czerwca 2025 r.

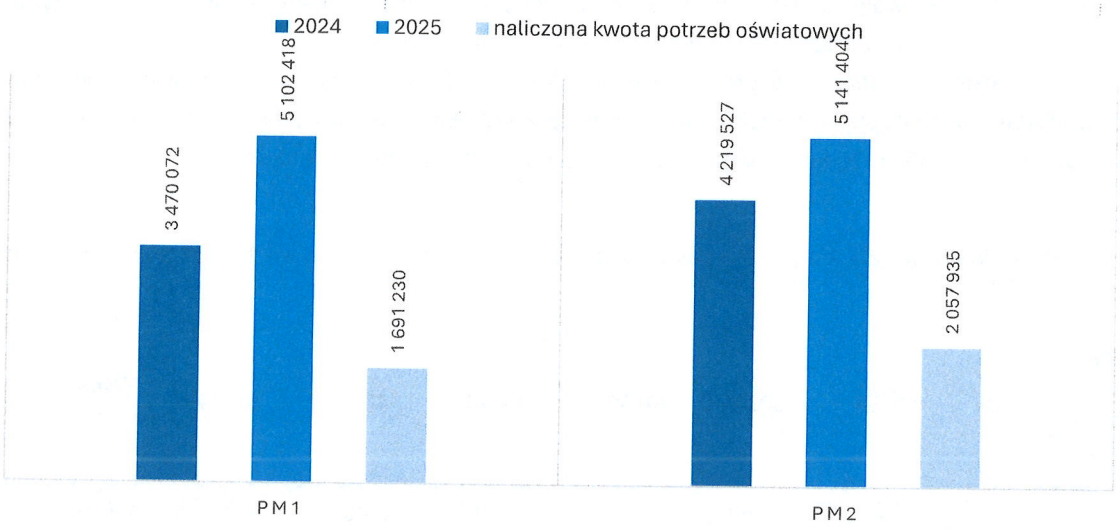
Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań za 2024 rok i planu finansowego jednostek na 2025 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

W 2025 roku zaplanowano wydatki na wychowanie przedszkolne w samodzielnych przedszkolach w kwocie 10 243 822 zł, jest to wartość o 33,2% większa w porównaniu do 2024 roku (wzrost o 2 554 223 zł). Wzrost wydatków odnotowano w przypadku obu przedszkoli: Przedszkolu Miejskim nr 1 o 1 632 046 zł oraz w Przedszkolu Miejskim nr 2 o 921 877 zł.

W 2025 wprowadzono systemową zmianę modelu finansowania wychowania przedszkolnego. Dotychczasowa dotacja celowa z budżetu państwa, kierowana na dzieci w wieku 3-5 lat, została włączona do algorytmu naliczania potrzeb oświatowych. W konsekwencji kwota wynikająca z naliczenia potrzeb oświatowych przypadających na wychowanie przedszkolne w 2025 roku znacząco przewyższyła poziom naliczonej subwencji w roku 2024 - wzrost ten wyniósł ponad 2,4 mln, co odpowiada wzrostowi o 178,75% rok do roku.

W 2024 roku wysokość dotacji celowej przeznaczonej na wychowanie przedszkolne w rozdziale 80104 – Przedszkola wynosiła 2 222 534 zł.

Wykres 26. Wydatki bieżące ogółem w latach 2024 - 2025* w przedszkolach miejskich, dla których organem prowadzącym jest Gmina Żnin oraz środki w ramach kwoty potrzeb oświatowych naliczone na wychowanie przedszkolne w rozdziale 80104 – Przedszkola w 2025 roku

*na podstawie planu finansowego jednostek oświatowych na dzień 30.06.2025 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań za 2024 rok i planu finansowego jednostek na 2025 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Wnioski:

1. **Wydatki ogółem wzrastają z 118,8 mln zł w 2020 roku do 163,9 mln zł w 2024** r. Natomiast plan na 2025 r. zakłada wydatki na poziomie 209, 7 mln zł i jeśli zostaną one zrealizowane w tej wysokości to będą one wyższe o 45,8 mln zł w porównaniu do 2024 r., jednocześnie **oznacza to wzrost o prawie 76,5% w ciągu sześciu lat**.
2. W Gminie Żnin, podobnie jak w większości innych jednostek samorządu terytorialnego, największą część wydatków stanowi **dział 801 – Oświata i wychowanie, który w 2024 roku pochłonął 34% wydatków ogółem.**
3. W 2020 roku na oświatę i wychowanie przeznaczono 31,6 mln zł, natomiast w 2024 roku kwota ta wzrosła do poziomu 55,7 mln zł, co obrazuje wzrastającą skalę finansowania sektora edukacji.
4. W latach 2020 - 2025, widoczny jest **wyraźny trend wzrostowy w działach 801 – Oświata i wychowanie, 750 – Administracja publiczna, 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska oraz 600 – Transport i łączność.** Wskazuje to na znaczący udział tych kategorii w wydatkach ponoszonych przez Gminę Żnin.
5. Szczególnie silna i dynamiczna tendencja wzrostowa występuje w dziale 801 – Oświata i wychowanie, który nie tylko konsekwentnie zwiększa swój udział w budżecie ogółem, ale także stanowi największą kategorię wydatkową w strukturze budżetu. **Warto zaznaczyć, że obserwowany wzrost jest w dużej mierze wynikiem czynników zewnętrznych**, w tym rosnących wynagrodzeń nauczycieli ustalanych na poziomie krajowym oraz systematycznego podnoszenia wysokości wynagrodzenia minimalnego, co przekłada się na wyższe koszty utrzymania szkół i przedszkoli.
6. Wydatki bieżące na zadania oświatowe pomiędzy rokiem 2020 a 2024 wzrosły o ponad 72%. Najwięcej Gminę Żnin kosztuje **utrzymanie szkół podstawowych** (rozdział 80101). W 2024 r. wydano na ten cel **27 248 917 zł**, co stanowi **wzrost o 8 168 656 zł w stosunku do 2020 r.**
7. Kolejną dużą pozycją są **wydatki na przedszkola** (rozdział 80104). **W 2024 r. wydano na nie 13 989 769 zł, wzrost na przestrzeni 5 lat, wyniósł ponad 119% i wyniósł 7 616 230 zł.**

8. Gmina Żnin w 2024 roku **na realizację zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki oraz metod pracy z dziećmi i młodzieżą** w przedszkolach i szkołach podstawowych (rozdział 80149, 80150) przeznaczyła kwotę **8 059 035 zł.** Wartość ta wzrosła o 6 110 303 zł w porównaniu z początkiem analizowanego okresu, co stanowi wzrost o ponad 313%.
9. Dochody wzrosły z 19 086 118 zł w 2020 roku do 34 690 088 zł w 2024 roku, co stanowi wzrost o 82%. **Średnioroczne tempo wzrostu dochodów wyniosło 17,1%, podczas gdy średnioroczne tempo wzrostu wydatków wyniosło 14,9%**. Mimo szybszego tempa wzrostu dochodów nie wpłynęło to na zmniejszenie poziomu luki finansowej w zakresie finansowania zadań oświatowych.
10. **Pogłębiająca się różnica między dochodami a wydatkami staje się szczególnie widoczna w 2024 roku**. Podczas gdy w 2020 roku różnica ta wynosiła 14 489 702 zł, to w 2024 roku osiągnęła poziom 23 255 812 zł, co oznacza wzrost o ponad 60%.
11. W 2024 roku odnotowano znaczący **wzrost wydatków bieżących** związanych z realizacją zadań subwencjonowanych – o **9 170 444 zł** w porównaniu z rokiem poprzednim. W tym samym czasie **część oświatowa subwencji ogólnej** zwiększyła się jedynie o **8 844 306 zł.** Istotnym czynnikiem determinującym dynamikę kosztów były podwyżki wynagrodzeń nauczycieli, które wyniosły od 30% do 33% w zależności od stopnia awansu zawodowego. Zjawisko to bezpośrednio przełożyło się na wzrost poziomu wydatków ponoszonych przez samorządy.
12. W ujęciu deficytowym niedobór środków na realizację zadań subwencjonowanych wynosił 6 384 287 zł w 2020 roku, natomiast w 2024 roku osiągnął poziom 9 229 079 zł, co oznacza wzrost o ponad 44% w analizowanym okresie. Wskazuje to, że pomimo nominalnego wzrostu subwencji, jej poziom pozostaje niewystarczający do pokrycia rzeczywistych kosztów funkcjonowania systemu edukacji publicznej. **W konsekwencji ciężar finansowania spoczywa na samorządzie, który niezależnie od poziomu otrzymywanego wsparcia, zobowiązany jest do zapewnienia ciągłości i jakości realizowanych zadań oświatowych**.
13. **W latach 2020-2024 wskaźnik nadwyżki wydatków bieżących nad wysokością otrzymywanej subwencji kształtował się w przedziale utrzymywał się w przedziale od 31,24% do 43,32%, najniższą wartość w analizowanym okresie wskaźnik ten osiągnął w 2024 roku - 31,24%**. Choć wskazuje to na względną poprawę relacji między subwencją a wydatkami, utrzymujący się poziom wskaźnika jednoznacznie potwierdza trwały charakter deficytu strukturalnego w finansowaniu zadań oświatowych oraz niedostosowanie mechanizmów finansowych do rosnących kosztów realizacji tych zadań.
14. Na 2024 rok część oświatowa subwencji ogólnej dla Gminy Żnin została ustalona na kwotę **29 099 331 zł**, w tym na podmioty niepubliczne realizujące zadania oświatowe naliczona kwota wyniosła 6 260 343 zł, a **na szkoły i przedszkola prowadzone przez Gminę Żnin 22 838 988 zł.**
15. **W 2025 roku planowane wydatki na zadania subwencjonowane wzrosną o około 13% w stosunku do 2024 roku,** co odpowiada nominalnemu przyrostowi **o 3 880 823 zł.**
16. Największą pozycję w strukturze wydatków niesubwencjonowanych w szkołach podstawowych stanowią wydatki ponoszone w ramach rozdziałów **80148 – Stołówki szkolne i przedszkolne**. Łączne nakłady finansowe na ten cel w analizowanych jednostkach oświatowych, wyniosły **1 722 726 zł w roku 2024, natomiast na 2025 rok zaplanowano kwotę 2 184 339 zł.**
17. **Największy udział środków własnych** w pokryciu kosztów funkcjonowania szkół, wyrażony w ujęciu procentowo, odnotowano **w Szkole Podstawowej w Januszkowie**, gdzie wyniósł on **33,89%,** w **Szkole Podstawowej nr 1- 30,98%** oraz w **Szkole Podstawowej nr 2 – 30,33%.**

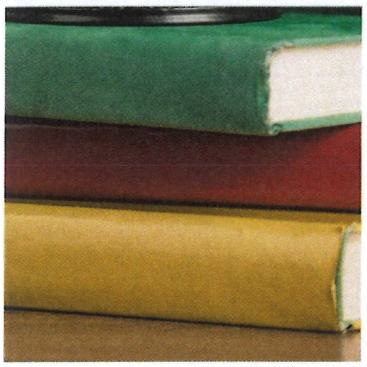
Najniższy udział finansowania ze środków własnych Gminy Żnin wystąpił **w Szkole Podstawowej nr 5 i wyniósł on 24,38%.**

18. W ujęciu wartości bezwzględnych największe wsparcie finansowe ze środków własnych odnotowano w Szkole Podstawowej nr 2, gdzie uzupełnienie wyniosło 2 730 368 zł.
19. **W 2025 roku zaplanowano wydatki na wychowanie przedszkolne w samodzielnych przedszkolach w kwocie 10 243 822 zł, jest to wartość o 33,2% większa w porównaniu do 2024 roku** (wzrost o 2 555 924 zł). Wzrost wydatków odnotowano w przypadku obu przedszkoli: Przedszkolu Miejskim nr 1 o 1 634 047 zł oraz w Przedszkolu Miejskim nr 2 o 921 877 zł.
20. W 2025 wprowadzono systemową zmianę modelu finansowania wychowania przedszkolnego. Dotychczasowa dotacja celowa z budżetu państwa, kierowana na dzieci w wieku 3-5 lat, została włączona do algorytmu naliczania potrzeb oświatowych. **Naliczona kwota potrzeb oświatowych na 2025 rok wynosi 3 749 165 zł.**

CHARAKTERYSTYKA I SPECYFIKA FUNKCJONOWANIA SZKÓŁ ORAZ PLACÓWEK OŚWIATOWYCH GMINY ŻNIN

6. Charakterystyka i specyfika funkcjonowania szkół oraz placówek oświatowych

6.1. Struktura sieci szkół i przedszkoli Gminy Żnin

Celem tej części analizy jest szczegółowa ocena struktury organizacyjnej systemu oświaty w Gminie Żnin oraz określenie kosztów ponoszonych przez gminę na funkcjonowanie poszczególnych jednostek oświatowych. Uzyskane wyniki posłużą identyfikacji możliwości optymalizacji wydatków budżetowych i wsparciu procesów zarządzania dostępnymi zasobami finansowymi poprzez wskazanie najbardziej rekomendowanych rozwiązań.

Tabela 41. Struktura sieci szkół i przedszkoli Gminy Żnin

Typ placówki	Liczba placówek	Liczba oddziałów	Liczba uczniów/dzieci	Średnia liczba uczniów w oddziale
Szkoły podstawowe miejskie (SP 1, SP 2, SP 5)	3	59	1362	23,1
Szkoły podstawowe wiejskie (Januszkowo, Słębowo)	2	14	149	10,6
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych (SP 2, SP 5, SP w Januszkowie i SP w Słębowie)	w 4 szkołach podstawowych	7	160	22,9
Przedszkola miejskie	2	15	325	21,6
Razem Gmina Żnin	**7**	**95**	**1996**	**19,55**

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnin o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

Analiza objęła 7 jednostek oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Gmina Żnin:

Przedszkola miejskie:

1. Przedszkole Miejskie nr 1 im. Marii Konopnickiej w Żninie (PM1),
2. Przedszkole Miejskie nr 2 im. Jana Brzechwy w Żninie (PM2),

Szkoły podstawowe:

1. Szkoła Podstawowa nr 1 im. Powstańców Wielkopolskich w Żninie (SP1),
2. Szkoła Podstawowa nr 2 im. Jana Śniadeckiego w Żninie (SP2),
3. Szkoła Podstawowa nr 5 w Żninie (SP5),
4. Szkoła Podstawowa im. Klemensa Janickiego w Januszkowie (SP_J),
5. Szkoła Podstawowa im. Anny i Alfreda Krzyckich w Słębowie (SP_S),

W czterech szkołach podstawowych funkcjonują oddziały przedszkolne tj. w Szkole Podstawowej nr 2 w Żninie, Szkole Podstawowej nr 5 w Żninie, w Szkole Podstawowej im. Klemensa Janickiego w Januszkowie i w Szkole Podstawowej im. Anny i Alberta Krzyckich w Słębowie.

Publiczny system oświaty jest wspierany przez jednostki organizacyjne prowadzone przez podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego, zarówno o charakterze publicznym, jak i niepublicznym. Są to placówki tworzone i zarządzane przez osoby fizyczne oraz prawne, które

wypełniają istotną rolę w zapewnieniu dostępności do edukacji na poziomie lokalnym. W Gminie Żnin funkcjonują między innymi:

- niepubliczne przedszkola:
  - Przedszkole Zgromadzenia Sióstr Służebniczek Niepokalanego Poczęcia NMP im. Edmunda Bojanowskiego w Żninie, ul. 700-lecia 22, 88-400 Żnin,
  - Przedszkole Niepubliczne „U BOBA",
  - Przedszkole Miejskie nr 3 w Żninie „Łamigłówka", ul.1 Stycznia 39d, 88-400 Żnin,
  - Przedszkole Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Żninie ul. Klemensa Janickiego 39, 88-400 Żnin,
  - Niepubliczny Zespół Wychowania Przedszkolnego w Gorzycach, Gorzyce 60, 88-400 Żnin.
- Punkt Przedszkolny „TERAPEUTYCZNE SENSO SZKRABY", ul. 1 Stycznia 39d, 88-400 Żnin / ul. Klemensa Janickiego 4, 88-400 Żnin.
- niepubliczne szkoły podstawowe:
  - Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Bożejewicach, Bożejewice 22, 88-400 Żnin
  - Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Brzyskorzystwi, Brzyskorzystew 61, 88-400 Żnin
  - Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Gorzycach, Gorzyce 60, 88-400 Żnin

Zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych[7] **szkoły niepubliczne realizujące obowiązek szkolny lub obowiązek nauki uprawnione są do otrzymywania dotacji z budżetu jednostki samorządu terytorialnego** właściwej jako organ rejestrujący. **Wysokość tej dotacji odpowiada kwocie przewidzianej na danego ucznia w części oświatowej subwencji ogólnej dla danej jednostki samorządu terytorialnego.**

W przypadku przedszkoli niepublicznych, które spełniają określone kryteria i funkcjonują na podstawie wpisu do ewidencji prowadzonej przez gminę, dotacja przysługuje na każde dziecko objęte wychowaniem przedszkolnym. Zgodnie z art. 17 ust. 3 wspomnianej ustawy, dotacja dla przedszkoli niepublicznych wynosi **co najmniej 75% ustalonych w budżecie gminy wydatków bieżących ponoszonych w przedszkolach publicznych prowadzonych przez tę jednostkę samorządu terytorialnego**, w przeliczeniu na jedno dziecko. W przypadku dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wysokość dotacji jest odpowiednio wyższa, uwzględniając dodatkowe potrzeby edukacyjne.

Na terenie Gminy Żnin zasady udzielania oraz rozliczania dotacji dla podmiotów prowadzących działalność oświatową, niebędących jednostkami samorządu terytorialnego, regulowane są uchwałą[8] w sprawie trybu udzielania i rozliczania dotacji dla przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, szkół i placówek oświatowych prowadzonych na terenie Gminy Żnin przez inne niż Gmina Żnin osoby prawne i osoby fizyczne, trybu i zakresu kontroli prawidłowości ich wykorzystania.

W roku 2024 Gmina Żnin przeznaczyła na finansowanie zadań oświatowych, realizowanych przez **podmioty niepubliczne, środki w wysokości 13 566 894 zł.** Kwota ta stanowiła **23,41%** ogółu wydatków bieżących gminy ponoszonych w ramach realizacji zadań własnych w obszarze oświaty. Zestawienie wysokości środków przekazywanych w ramach dotacji dla podmiotów niepublicznych w latach 2020 - 2024 przedstawia tabela poniżej.

[7] t.j Dz.U. z 2025 r., poz. 439

[8] Uchwała Nr **VIII/99/2025 Rady Miejskiej w Żninie z dnia 21 lutego 2025 r.**

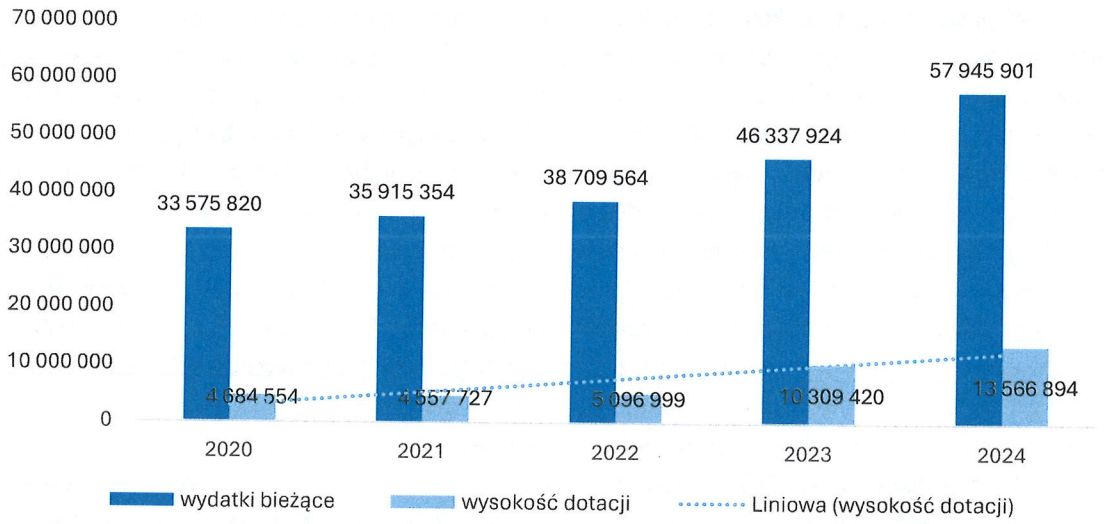
Tabela 42. Wysokość środków przekazywanych w ramach dotacji dla podmiotów niepublicznych w latach 2020 – 2024

Rok	wydatki bieżące (Dz. 801 + Dz. 854 + rozdz. 75085)	Dotacje dla placówek niepublicznych	Udział procentowy dotacji w wydatkach bieżących ogółem
2020	33 575 820	4 684 554,00	13,95%
2021	35 915 354	4 557 727,00	12,69%
2022	38 709 564	5 096 999,00	13,17%
2023	46 337 924	10 309 420,00	22,25%
2024	57 945 901	13 566 894,00	23,41%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Żnin za lata 2020 – 2024 oraz Raportu o stanie Gminy Żnin

Analiza danych z lat 2020 - 2024 wskazuje na systematyczny i wyraźny wzrost wysokości dotacji przekazywanych podmiotom niepublicznym realizującym zadania oświatowe. Tendencja ta może świadczyć o rosnącej roli sektora niepublicznego w systemie edukacji lokalnej. Udział dotacji w wydatkach bieżących wzrósł z 13,59% w 2020 roku do 23,41% w roku 2024. W ujęciu nominalnym wzrost wyniósł 8 882 340 zł, co oznacza zwiększenie o prawie 190% względem wartości początkowej.

Wykres 27. Wysokość środków przekazywanych w ramach dotacji dla podmiotów niepublicznych w latach 2020 – 2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Żnin za lata 2020 - 2024

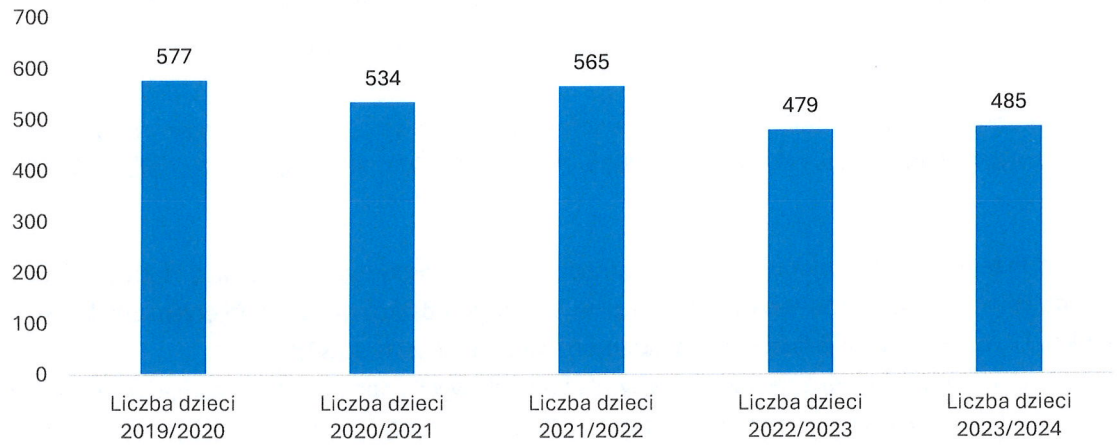
Zjawisko to, rozpatrywane w kontekście niekorzystnych trendów demograficznych - w szczególności spadku liczby dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym - może rodzić uzasadnione obawy. **Rozwój sektora niepublicznego potencjalnie sprzyja odpływowi dzieci z placówek publicznych**, co w dłuższej perspektywie może prowadzić do dezorganizacji ich struktury organizacyjnej. Redukcja liczebności oddziałów skutkuje nie tylko pogorszeniem efektywności wykorzystania zasobów kadrowych i infrastrukturalnych, ale także wpływa negatywnie na kondycję finansową organu prowadzącego, generując relatywnie wyższe koszty utrzymania w przeliczeniu na jedno dziecko.

6.2. Wychowanie przedszkolne

W roku szkolnym 2023/2024 na obszarze Gminy Żnin funkcjonowało sześć jednostek realizujących zadania w zakresie wychowania przedszkolnego, w tym dwa przedszkola stanowiące samodzielne jednostki organizacyjne oraz cztery oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych.

Analiza dynamiki liczby dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego w latach 2019/2020–2023/2024 ujawnia istotne wahania w badanym okresie. W roku szkolnym 2019/2020 odnotowano 577 dzieci, co stanowiło wartość najwyższą w całym zestawieniu. W kolejnym roku nastąpił spadek do 534, po czym w roku 2021/2022 liczba ta ponownie wzrosła do 565. Najniższy poziom liczby dzieci odnotowano w roku 2022/2023, kiedy wychowaniem przedszkolnym objęto 479 dzieci. W roku 2023/2024 nastąpił nieznaczny wzrost – liczba dzieci wyniosła 485 - jednak wartość ta pozostaje wyraźnie niższa w porównaniu z rokiem bazowym 2019/2020.

Wykres 28. Łączna liczba dzieci w placówkach prowadzonych przez Gminę Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024

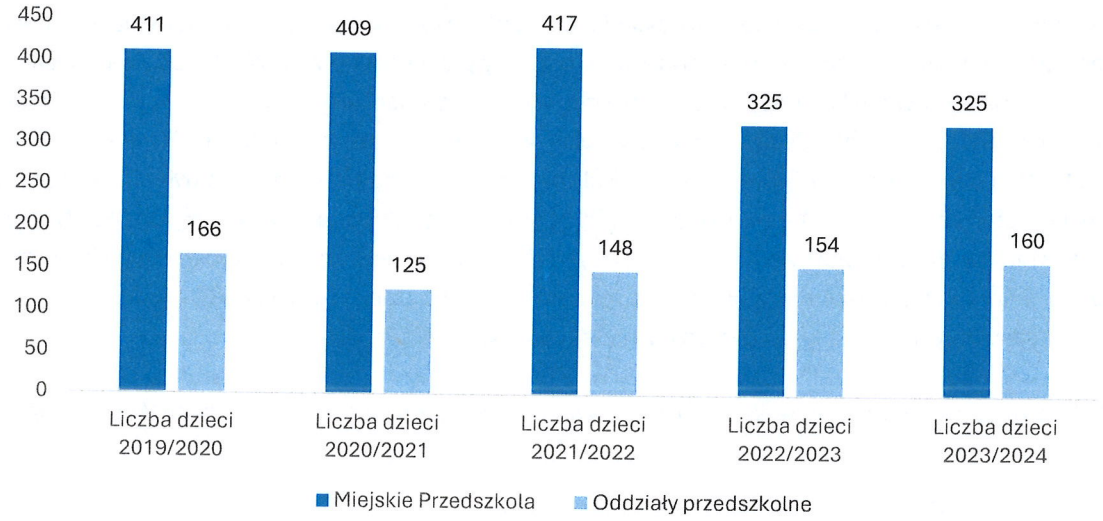

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

W perspektywie pięcioletniej liczba dzieci zmniejszyła się o 92 w stosunku do roku bazowego 2019/2020, co stanowi **spadek o 15,9%**. Wskazuje to na ogólną tendencję malejącą, mimo krótkotrwałych wahań w poszczególnych latach.

Strukturę liczbę dzieci w poszczególnych formach przedszkolnych w latach szkolnych 2019/2020 - 2023/2024 przedstawia wykres zamieszczony poniżej.

Wykres 29. Liczba dzieci w poszczególnych formach wychowania przedszkolnego w Gminie Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024

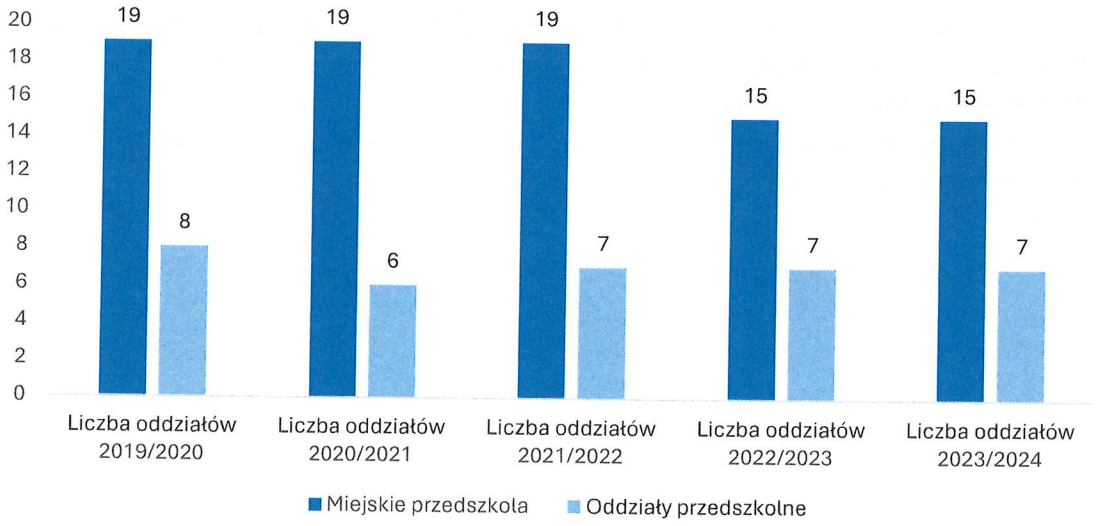

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

Przedszkola funkcjonujące jako samodzielne jednostki są dominującą formą w opiece przedszkolnej, **prawie 70% wszystkich dzieci w wieku przedszkolnym jest objętych opieką właśnie w nich**. Liczba dzieci **w oddziałach przedszkolnych waha się od 23% do 33%.**

Liczba funkcjonujących oddziałów w placówkach wychowania przedszkolnego w danym roku szkolnym pozostaje w bezpośredniej korelacji z liczbą dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.

Wykres 30. Liczba oddziałów w poszczególnych formach wychowania przedszkolnego w Gminie Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024

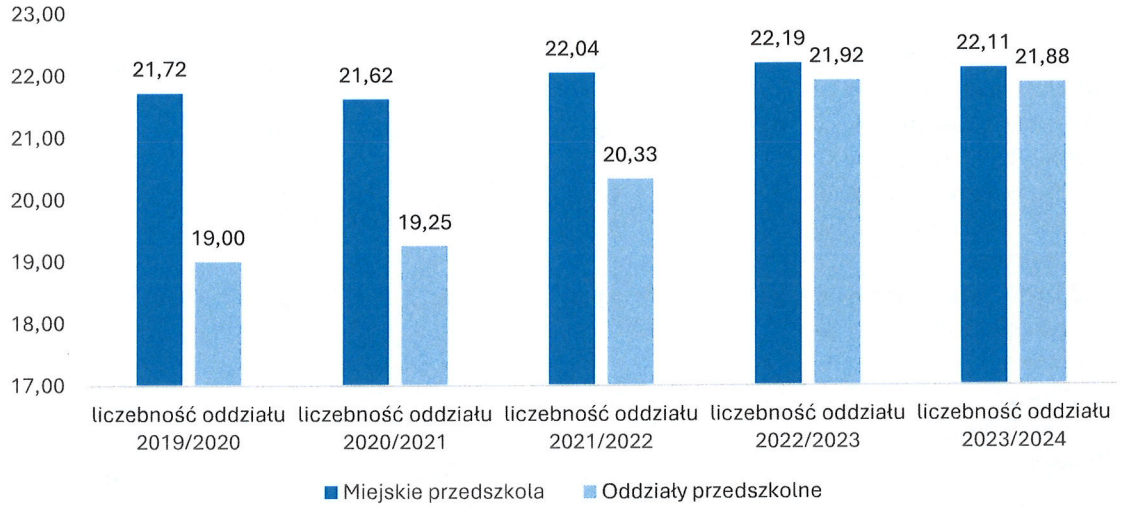
Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnin o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

W roku szkolnym 2023/2024 funkcjonowały łącznie 22 oddziały przedszkolne. W porównaniu z rokiem 2019/2020 odnotowano spadek o 5 oddziałów, w tym w przedszkolach funkcjonujących jako samodzielne jednostki o 4 oddziały.

Pozostając w obszarze analizy poszczególnych form wychowania przedszkolnego dokonano również porównania liczebności oddziałów przedszkolnych. W roku szkolnym 2023/2024, średnia liczebność oddziałów przedszkolnych w Gminie Żnin wyniosła 22 dzieci. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 roku w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i przedszkoli[9] liczba dzieci w oddziale przedszkolnym nie może przekraczać 25. Oddział przedszkola obejmuje dzieci w zbliżonym wieku, z uwzględnieniem ich potrzeb rozwojowych, zainteresowań, uzdolnień oraz rodzaju niepełnosprawności.

Z analizy danych wynika, iż **w Gminie Żnin liczebność oddziałów jest na poziomie niższym od maksymalnych wartości określonych w przepisach.**

Wykres 31. Średnia liczebność oddziałów w poszczególnych formach przedszkolnych w latach 2019/2020 - 2023/2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnin o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

Analiza liczebności oddziałów w poszczególnych formach wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2023/2024 ujawnia zróżnicowanie pod względem organizacyjnym. W szkołach podstawowych **średnia liczebność w oddziale przedszkolnym wynosiła 21** dzieci, natomiast w **przedszkolach funkcjonujących jako samodzielne jednostki** organizacyjne wartość ta wyniosła **22 dzieci w oddziale**. Różnica między tymi wskaźnikami jest niewielka i wskazuje na zbliżony stopień obsady oddziałów w obu formach wychowania przedszkolnego.

Uzyskane wartości pozostają poniżej maksymalnej dopuszczalnej liczebności określonej w przepisach prawa oświatowego, co potwierdza prawidłowe dostosowanie organizacji pracy do obowiązujących regulacji.

[9] Dz. U z 2023, poz. 2736

6.2.1. Liczba dzieci w publicznych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych

Liczba dzieci ma kluczowe znaczenie dla funkcjonowania przedszkoli, ponieważ bezpośrednio wpływa na liczbę tworzonych oddziałów, średnią liczebność grup oraz efektywność wykorzystania zasobów kadrowych i infrastrukturalnych jednostki. Zestawienie liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych w Gminie Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024 zaprezentowano poniżej.

Tabela 43. Liczba dzieci w poszczególnych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych w latach 2019/2020 - 2023/2024

Placówka	Liczba dzieci w roku szkolnym				
	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Przedszkole Miejskie nr 1	211	211	215	149	146
Przedszkole Miejskie nr 2	200	198	202	176	179
Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej nr 2	75	50	64	71	72
Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej nr 5	42	46	48	38	49
Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej w Januszkowie	9	8	12	20	16
Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej w Słębowie	23	21	24	25	23
Oddziały przedszkolne Filia w Cerkwicy	17	0	0	0	0
Razem	**577**	**534**	**565**	**479**	**485**

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

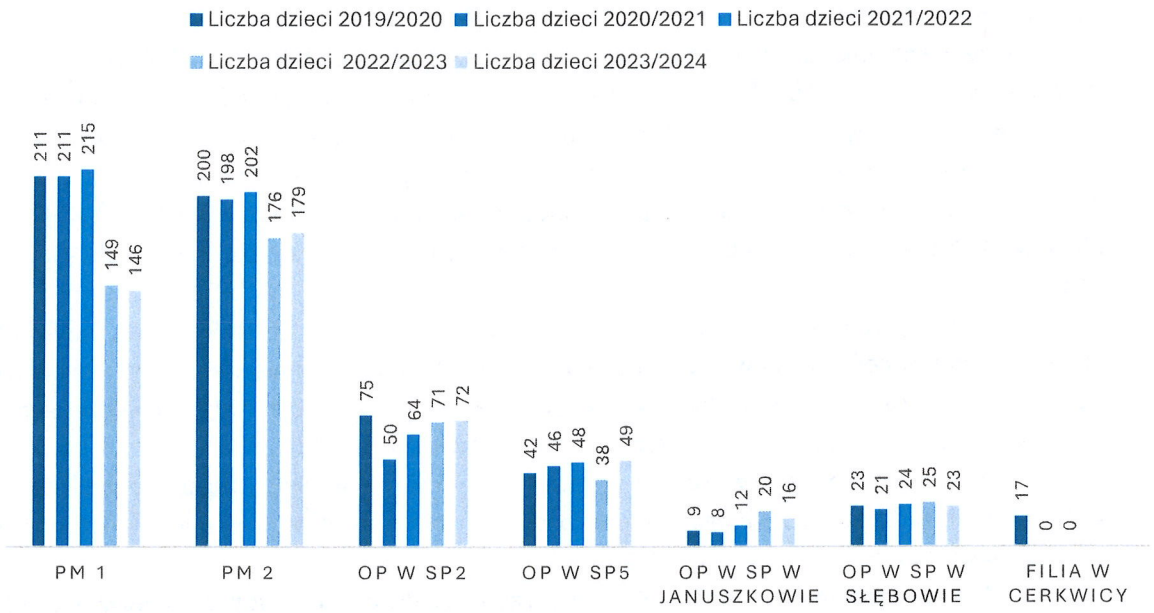
W latach 2019/2020–2023/2024 system wychowania przedszkolnego w Gminie Żnin uległ istotnym zmianom, których efektem jest spadek ogólnej liczby dzieci o niemal 16% - z poziomu 577 do 485 wychowanków. Największa dynamika spadkowa wystąpiła **w Przedszkolu Miejskim nr 1, gdzie liczba dzieci zmniejszyła się z 211 do 146, co oznacza redakcję o niemal jedną trzecią i wskazuje na utrzymującą się tendencję regresywną**. W Przedszkolu Miejskim nr 2 zmiana miała charakter umiarkowany – z 200 do 179 dzieci, co sugeruje względnie stabilne zapotrzebowanie.

Analiza oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych ujawnia zróżnicowane tendencje: w Szkole Podstawowej nr 2 liczba wychowanków utrzymuje się na zbliżonym poziomie, z niewielkimi wahaniami, natomiast **w Szkole Podstawowej nr 5 w roku 2023/2024 nastąpił wyraźny wzrost do 49 dzieci, po wcześniejszym spadku.** Oddział w Januszkowie, mimo niskiego stanu liczebnego, charakteryzuje się tendencją wzrostową w porównaniu do początku badanego okresu, przy jednoczesnym niewielkim regresie w ostatnim roku. **Oddział w Słębowie utrzymuje względną stabilność,**

z oscylacją wokół 23–25 dzieci rocznie. Filia w Cerkwicy zaprzestała działalności po roku 2019/2020, co również wpłynęło na ogólny spadek liczby wychowanków.

Obserwowany spadek liczby dzieci w całym systemie może pozostawać w związku z ogólnopolskim trendem spadku liczby urodzeń oraz potencjalnym odpływem rodzin z miasta do mniejszych miejscowości. Wnioski te wskazują na konieczność pogłębionej analizy przyczyn demograficznych i migracyjnych oraz dostosowania lokalnej polityki edukacyjnej do zmieniających się potrzeb społeczności.

Wykres 32. Liczba dzieci w poszczególnych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych w Gminie Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

Należy podkreślić, iż w przedstawionych danych uwzględniono również dzieci pochodzące z Ukrainy, które przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na mocy ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa[10]. W latach 2023 oraz 2024 liczba dzieci uchodźczych objętych wychowaniem przedszkolnym wynosiła odpowiednio 4 i 3. Wszystkie wskazane dzieci korzystały z opieki w Przedszkolu Miejskim nr 1.

W analizowanym okresie odnotowano systematyczny spadek liczby dzieci, z wyjątkiem roku szkolnego **2021/2022, w którym nastąpił jednorazowy wzrost z poziomu 534 do 565, tj. o 31 dzieci. Należy zaznaczyć, iż przyrost ten nie był związany z obecnością dzieci uchodźczych w systemie edukacji przedszkolnej.**

W przypadku przedszkoli rok 2023 stanowił pierwszy okres, w którym odnotowano napływ dzieci uchodźczych z Ukrainy (4 dzieci). Zjawisko to nie wpłynęło jednak w sposób istotny na poprawę wskaźników demograficznych w przedszkolach.

[10] Dz. U z 2025 r. poz. 337

Rekomenduje się systematyczne prowadzenie analiz trendów demograficznych, ukierunkowanych na optymalne dostosowanie liczby oddziałów przedszkolnych do rzeczywistych potrzeb lokalnej społeczności. Szczególną uwagę należy poświęcić placówkom zlokalizowanym na terenie miasta, w których obserwuje się istotne wahania w liczbie uczniów na przestrzeni badanych lat.

6.2.2. Liczba oddziałów w publicznych przedszkolach

W roku szkolnym 2023/2024 we wszystkich przedszkolach i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych działały **22 oddziały**. Była to liczba o **5 niższa** w porównaniu do roku szkolnego 2019/2020, co wskazuje na stopniowy spadek liczby oddziałów w systemie wychowania przedszkolnego na przestrzeni ostatnich lat.

Przedszkole Miejskie nr 1 utrzymywało w latach szkolnych 2019/2020 – 2021/2022 stałą liczbę 9 oddziałów. Jednak w roku szkolnym 2022/2023 nastąpił spadek do 6 oddziałów, który utrzymał się również w roku szkolnym 2023/2024. Oznacza to redukcję o 33% w stosunku do poziomu wyjściowego.

Przedszkole Miejskie nr 2 prezentuje bardziej stabilny profil, utrzymując w latach 2019/2020 – 2021/2022 liczbę 10 oddziałów, a następnie odnotowując spadek o 1 oddział w latach 2022/2023 – 2023/2024. Redukcja ta, wynosząca 10% jest mniej gwałtowna niż w przypadku Przedszkola Miejskiego nr 1.

Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych pełnią funkcję stabilizującą, zapewniając utrzymanie dostępności wychowania przedszkolnego na obszarach o mniejszej gęstości zaludnienia. Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej w Januszowie i w Szkole Podstawowej w Słębowie zachowały niezmienną strukturę organizacyjną (1 oddział w każdym roku).

Dane o liczbie oddziałów ukazują wyraźne zróżnicowanie wielkości organizacyjnej placówek wychowania przedszkolnego i mogą mieć bezpośredni wpływ na efektywność ich funkcjonowania, zarówno w wymiarze organizacyjnym jak i kosztowym.

W przypadku „małych" jednostek trudniej zapewnić zastępowalność pracowników w okresach absencji chorobowej lub urlopowej. Może to generować **wyzwania w zakresie ciągłości realizacji zadań** opiekuńczo-wychowawczych oraz obsługowych związanych z funkcjonowaniem jednostki.

Tabela 44. Liczba oddziałów w poszczególnych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych w Gminie Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024

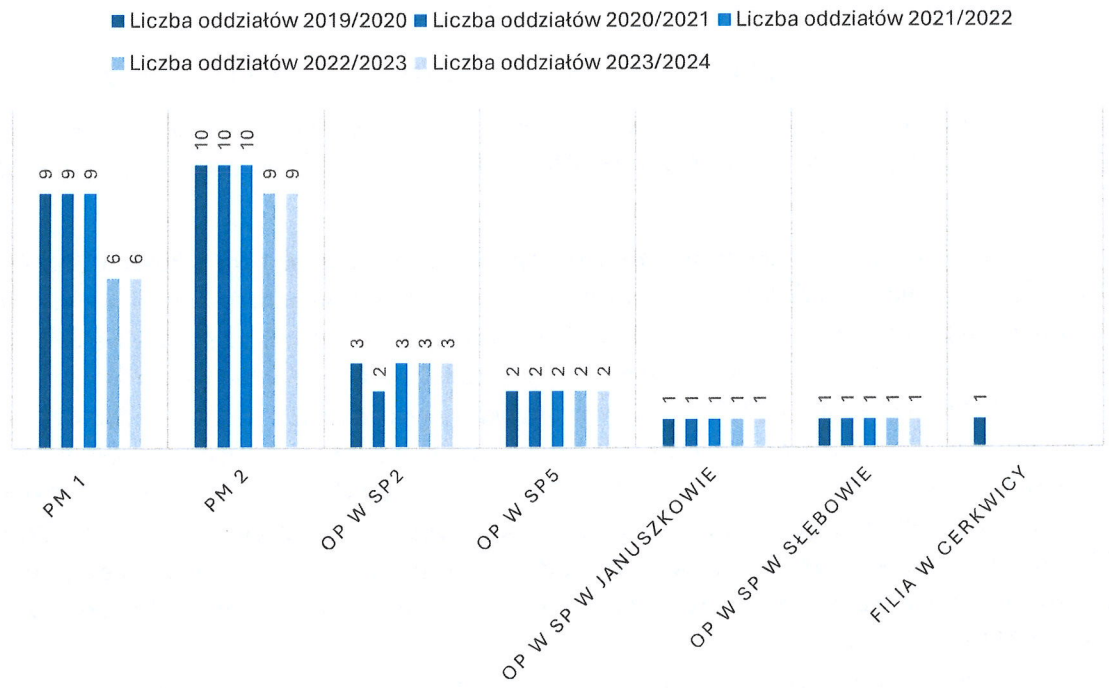
Jednostka	Liczba oddziałów 2019/2020	Liczba oddziałów 2020/2021	Liczba oddziałów 2021/2022	Liczba oddziałów 2022/2023	Liczba oddziałów 2023/2024
Przedszkole Miejskie nr 1	9	9	9	6	6
Przedszkole Miejskie nr 2	10	10	10	9	9
Oddziały Przedszkolne w SP nr 2	3	2	3	3	3
Oddziały Przedszkolne w SP nr 5	2	2	2	2	2
Oddziały Przedszkolne w SP w Januszkowie	1	1	1	1	1
Oddziały Przedszkolne w SP w Słębowie	1	1	1	1	1
Filia w Cerkwicy	1	-	-	-	-

Razem	27	25	26	22	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

W roku szkolnym 2023/2024, w porównaniu do roku szkolnego 2022/2023, liczba oddziałów przedszkolnych pozostała na niezmienionym poziomie - 22 oddziałów. Redukcja liczby oddziałów o cztery w stosunku do roku poprzedniego nastąpiła w roku szkolnym 2022/2023 oraz o dwa w roku szkolnym 2020/2021. W roku szkolnym 2021/2022 odnotowano wzrost o jeden oddział i wynikało to w głównej z większej liczby dzieci. Największe spadki liczby oddziałów odnotowano jedynie w **Przedszkolu Miejskim nr 1**.

Wykres 33. Liczba oddziałów w poszczególnych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych w Gminie Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

6.2.3. Liczebność oddziałów w publicznych przedszkolach

Liczba dzieci uczęszczających do przedszkola i oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej oraz liczba funkcjonujących oddziałów pozostają ze sobą w ścisłej zależności, mając istotny wpływ na średnią liczebność oddziału przedszkolnego. To właśnie relacja pomiędzy tymi danymi decyduje o poziomie organizacyjnej i finansowej efektywności danej placówki wychowania przedszkolnego.

Średnią liczebność oddziałów przedszkolnych w poszczególnych placówkach wychowania przedszkolnego w latach 2019/2020 - 2023/2024 przedstawia tabela poniżej.

Tabela 45. Średnia liczebność oddziałów przedszkolnych w poszczególnych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych w Gminie Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024

Placówka	liczebność oddziału w roku szkolnym				
	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Przedszkole Miejskie nr 1	23,44	23,44	23,89	24,83	24,33
Przedszkole Miejskie nr 2	20,00	19,80	20,20	19,56	19,89
Oddziały Przedszkolne w SP nr 2	25,00	25,00	21,33	23,67	24,00
Oddziały Przedszkolne w SP nr 5	21,00	23,00	24,00	19,00	24,50
Oddziały Przedszkolne w SP w Januszkowie	9,00	8,00	12,00	20,00	16,00
Oddziały Przedszkolne w SP w Słębowie	23,00	21,00	24,00	25,00	23,00
Filia w Cerkwicy	17,00	-	-	-	-
Razem	**19,78**	**20,04**	**20,90**	**22,01**	**21,95**

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

Średnia liczebność oddziału przedszkolnego w Gminie Żnin w roku szkolnym 2023/2024 wyniosła 21,95 dzieci na oddział. W porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano niewielki spadek tego wskaźnika – poziomu z 22,01 do 21,95. Jednocześnie należy zaznaczyć, że średnia wartość 22,01 stanowiła najwyższy poziom średniej liczebności w całym analizowanym pięcioletnim okresie.

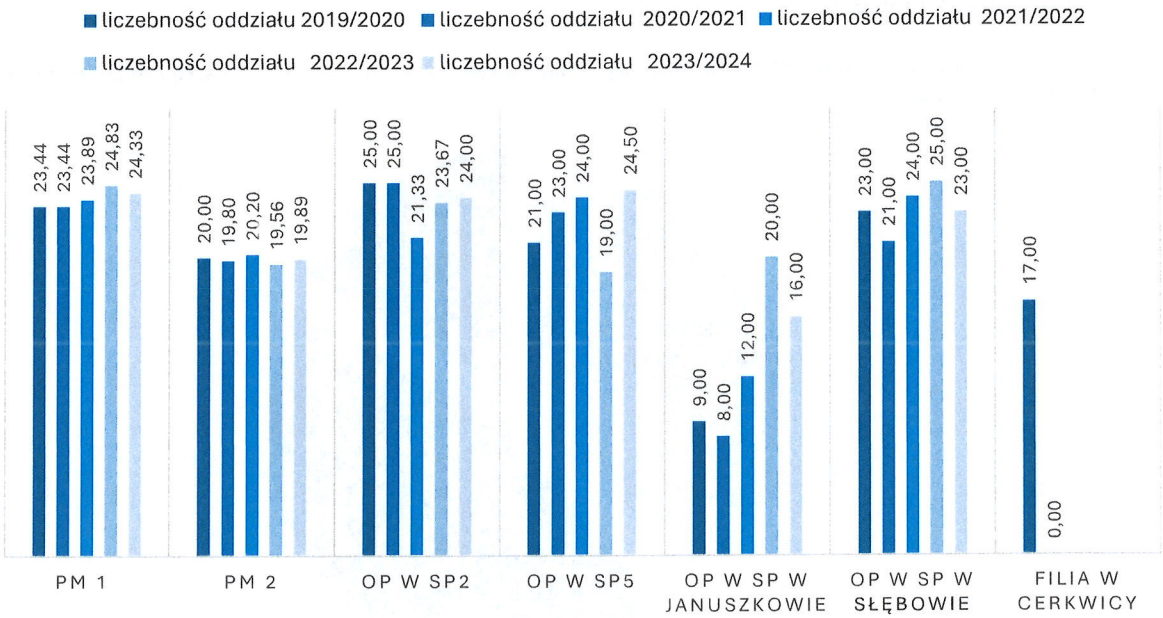
Analiza wskaźnika średniej liczby wychowanków przypadających na jeden oddział pozwala zidentyfikować placówki, które osiągają optymalny poziom liczebności zgodny z obowiązującymi przepisami i zbliżony do maksymalnej wartości **25 dzieci w oddziale**. W roku szkolnym **2023/2024 jedynie trzy placówki osiągnęły wartości zbliżone do poziomu optymalnego. Były to: Przedszkole Miejskie nr 1, ze średnią 24,33 wychowanków, Oddziały Przedszkolne w Szkole Podstawowej nr 2 ze średnią 24 dzieci w oddziale oraz Oddziały Przedszkolne w Szkole Podstawowej nr 5, w których wskaźnik wyniósł 24,5.**

Z drugiej strony odnotowano placówki, których średnia liczebność kształtuje się poniżej poziomu uznawanego za optymalny, co może negatywnie wpływać zarówno na efektywność organizacyjną, jak i finansową. Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej w Januszkowie, gdzie w roku szkolnym 2023/2024 średnia wyniosła jedynie 16 wychowanków oraz **Przedszkole Miejskie nr 2 w którym wskaźniki od kilku lat wskazują na systematyczne utrzymywanie niższych wartości**, co może sugerować istnienie ograniczeń przestrzennych wynikających z niewystraczającej przestrzeni sal przedszkolnych.

W przypadku Januszkowa analiza danych w dłuższym horyzoncie czasowym ukazuje istotne wahania liczby dzieci - od 8 do 20 wychowanków. Tego rodzaju niestabilność demograficzna wskazuje na wyraźną zależność od lokalnych trendów osadniczych i migracyjnych.

Zróżnicowanie średniej liczebności oddziałów odzwierciedla nierównomierne rozmieszczenie populacji dzieci w wieku przedszkolnym na obszarze gminy. Jednostki o niższych wskaźnikach (poniżej 20 dzieci na oddział) narażone są na wyższe koszty funkcjonowania w przeliczeniu na wychowanka oraz mogą doświadczać trudności w utrzymaniu stabilności organizacyjnej.

Wykres 34. Średnia liczebność oddziałów przedszkolnych w poszczególnych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych w Gminie Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

6.2.4. Analiza struktury zatrudnienia nauczycieli w przedszkolach miejskich

Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli miejskich decyduje o liczbie etatów zatrudnionych nauczycieli. Według stanu organizacyjnego na dzień 30 września 2024 roku w przedszkolach zatrudnionych jest 36 nauczycieli, co w przeliczeniu na etaty daje 33,78 etatów.

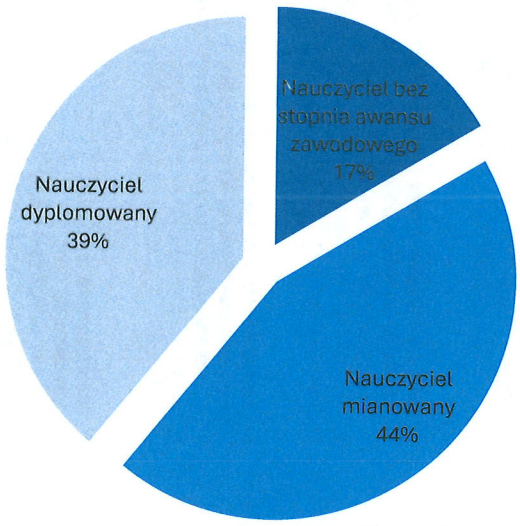
Tabela 46. Struktura zatrudnienia nauczycieli wg stopnia awansu zawodowego w przedszkolach w Gminie Żnin na dzień 30.09.2024 r.

Nazwa jednostki oświatowej	Nauczyciel początkujący i bez stopnia awansu zawodowego		Nauczyciel mianowany		Nauczyciel dyplomowany		Razem	
	osoby	*etaty*	*osoby*	*etaty*	*osoby*	*etaty*	*osoby*	*etaty*
PM1	2	1,50	7	7,00	8	8,00	**17**	**16,50**
PM2	5	4,09	8	8,00	6	5,19	**19**	**17,28**
Razem	**7**	**5,59**	**15**	**15,00**	**14**	**13,19**	**36**	**33,78**

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Struktura awansów zawodowych kadry pedagogicznej w przedszkolach podlegających nadzorowi Gminy Żnin wykazuje, iż zdecydowaną większość, ponad 83%, stanowią nauczyciele mianowani i dyplomowani, przy czym nauczyciele dyplomowani stanowią około 39% ogółu zatrudnionych nauczycieli.

Wykres 35. Struktura zatrudnienia nauczycieli wg stopnia awansu zawodowego w przedszkolach w Gminie Żnin na dzień 30.09.2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Dane przedstawiają rozkład procentowy zatrudnienia nauczycieli w dwóch przedszkolach miejskich, z uwzględnieniem trzech stopni awansu zawodowego: nauczycieli początkujących i bez stopnia awansu zawodowego, mianowanych oraz dyplomowanych.

Struktura kadry w **Przedszkolu Miejskim nr 1** jest wyraźnie dojrzała, z **dominacją nauczycieli na najwyższym szczeblu awansu zawodowego (48,48%).** Udział nauczycieli początkujących (9,09%) jest minimalny, co może sprzyjać wysokiej jakości pracy dydaktycznej, ale jednocześnie wskazuje na niewielką wymianę pokoleniową. W **Przedszkolu Miejskim nr 2** nauczyciele poczatkujący stanowią istotnie większy udział w porównaniu z Przedszkolem Miejskim nr 1, tj. 23,67%, natomiast grupę o największym udziale stanowią nauczyciele mianowani – 46,3%. Strukturę zatrudnienia w Przedszkolu Miejskim nr 2 charakteryzuje niższy odsetek nauczycieli dyplomowanych, co może mieć przełożenie na poziom doświadczenia w zespole, ale jednocześnie wskazuje na potencjał rozwojowy.

Tabela 47. Struktura procentowa zatrudnienia nauczycieli wg stopnia awansu zawodowego w przedszkolach w Gminie Żnin na dzień 30.09.2024 r.

Nazwa jednostki oświatowej	Nauczyciel początkujący i bez stopnia awansu zawodowego		Nauczyciel mianowany		Nauczyciel dyplomowany	
	% osób	*% etatów*	*% osób*	*% etatów*	*% osób*	*% etatów*
PM1	11,76%	9,09%	41,18%	42,42%	47,06%	48,48%
PM2	26,32%	23,67%	42,11%	46,30%	31,58%	30,03%
Razem	**19,44%**	**16,55%**	**41,67%**	**44,40%**	**38,89%**	**39,05%**

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Zatrudnienie wysoko wykwalifikowanej kadry pedagogicznej wpływa na wysokość wydatków w jednostkach. Największe koszty w tym zakresie ponosi **Przedszkole Miejskie nr 1, gdzie ponad 90% kadry to nauczyciele mianowani i dyplomowani**. Nauczyciele mianowani i dyplomowani w Przedszkolu Miejskim nr 2 stanowią 76% kadry pedagogicznej.

Długofalowo należy dążyć do zachowania równowagi pomiędzy doświadczonymi a poczatkującymi nauczycielami, co umożliwi zarówno wysoką jakość edukacji, jak i płynną wymianę pokoleniową w placówkach.

6.2.5. Analiza zatrudnienie nauczycieli w przeliczeniu na liczbę dzieci

Jednym z kluczowych mierników efektywności zatrudnienia nauczycieli oraz jego wpływu na koszty funkcjonowania przedszkoli jest wskaźnik liczby dzieci przypadających na jeden etat nauczycielski. Wskaźnik ten, obliczany jest według wzoru:

$$\text{Wskaźnik liczby dzieci na 1 etat nauczycielski} = \frac{\text{liczba dzieci}}{\text{liczba etatów nauczycieli}}$$

Jego interpretacja jest jednoznaczna – im niższa wartość wskaźnika tym wyższe są koszty jednostkowe kształcenia i opieki, ponieważ większa liczba nauczycieli przypada na mniejszą liczbę wychowanków. Z kolei wyższy wskaźnik oznacza korzystniejsze wykorzystanie zasobów kadrowych, a tym samym mniejsze obciążenie budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

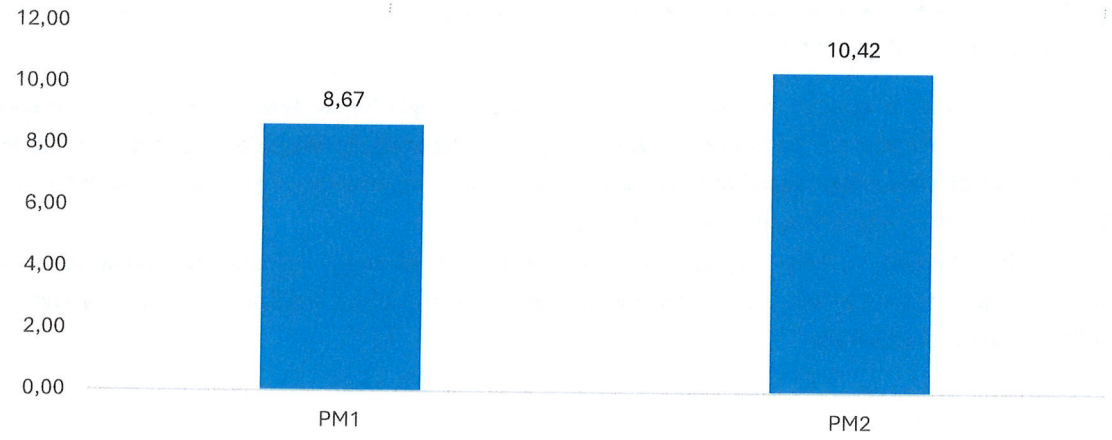
W roku 2024 średnia wartość wskaźnika dla przedszkoli w Gminie Żnin wyniosła 9,56. Oznacza to, że na jeden etat nauczycielski przypada przeciętnie 9 wychowanków.

Przedszkole Miejskie nr 1 charakteryzuje się **najniższą wartością wskaźnika**. Oznacza to, że na jeden etat nauczyciela przypada relatywnie najmniejsza liczba wychowanków. Taka sytuacja może być interpretowana dwojako: z jednej strony może sprzyjać indywidualizacji procesu dydaktycznego i podniesieniu jakości edukacji, a z drugiej strony może prowadzić do wzrostu kosztów jednostkowych funkcjonowania przedszkola, co z punktu widzenia efektywności finansowej jest niekorzystne.

W Przedszkolu Miejskim nr 2 wskaźnik kształtuje się na poziomie 10,42. W praktyce oznacza to bardziej racjonalne wykorzystanie kadry pedagogicznej i niższe koszty jednostkowe w porównaniu z Przedszkolem Miejskim nr 1. Różnice w poziomie wskaźnika pomiędzy Przedszkolem Miejskim nr 1 i Przedszkolem Miejskim nr 2 wskazują na zróżnicowaną politykę kadrową oraz organizację pracy w przedszkolach. Utrzymanie wskaźnika na zbyt niskim poziomie, jak w Przedszkolu Miejskim nr 1, może prowadzić do nieefektywnego wykorzystania środków publicznych. Z kolei wyższa wartość wskaźnika sprzyja racjonalizacji wydatków, choć wymaga zachowania równowagi, aby nie wpływać na obniżenie jakości kształcenia. Optymalny poziom wskaźnika powinien łączyć efektywność finansową z zapewnieniem odpowiednich warunków wychowania i opieki.

Przyjmując, że w przedszkolach obowiązuje maksymalna liczba 25 dzieci w oddziale, a nauczyciel realizuje swoje obowiązki w wymiarze 5 godzin dziennie, możliwe jest wyliczenie optymalnego wskaźnika z uwzględnieniem np. 10-godzinnego pobytu dzieci w przedszkolu. W takim przypadku jeden pełny etat nauczyciela odpowiada opiece nad około 12–13 dziećmi.

Wykres 36. Wskaźnik efektywności zatrudnienia - liczba uczniów przypadająca na 1 etat nauczyciela w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2023/2024 oraz na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

6.2.6. Analiza zatrudnienia nauczycieli w przeliczeniu na jeden oddział

Przeprowadzona analiza objęła **wskaźnik określający średnią liczbę etatów pedagogicznych przypadających na jeden oddział** w przedszkolach prowadzonych przez Gminę Żnin. Wskaźnik ten, obliczany jako iloraz łącznej liczby etatów nauczycielskich do liczby oddziałów w danej placówce, stanowi istotne narzędzie oceny efektywności wykorzystania zasobów kadrowych oraz racjonalnego planowania wydatków związanych z zatrudnieniem nauczycieli.

Wartość analizowanego parametru ma bezpośredni wpływ na całkowite koszty funkcjonowania przedszkoli i stanowi jedno z kluczowych obciążeń finansowych dla organu prowadzącego, jakim jest Gmina Żnin. **Średnia wartość wskaźnika dla przedszkoli w gminie wynosi 2,25 etatu nauczycielskiego na jeden oddział.** Na wysokość wskaźnika wpływa szereg czynników organizacyjnych i prawnych, w szczególności:

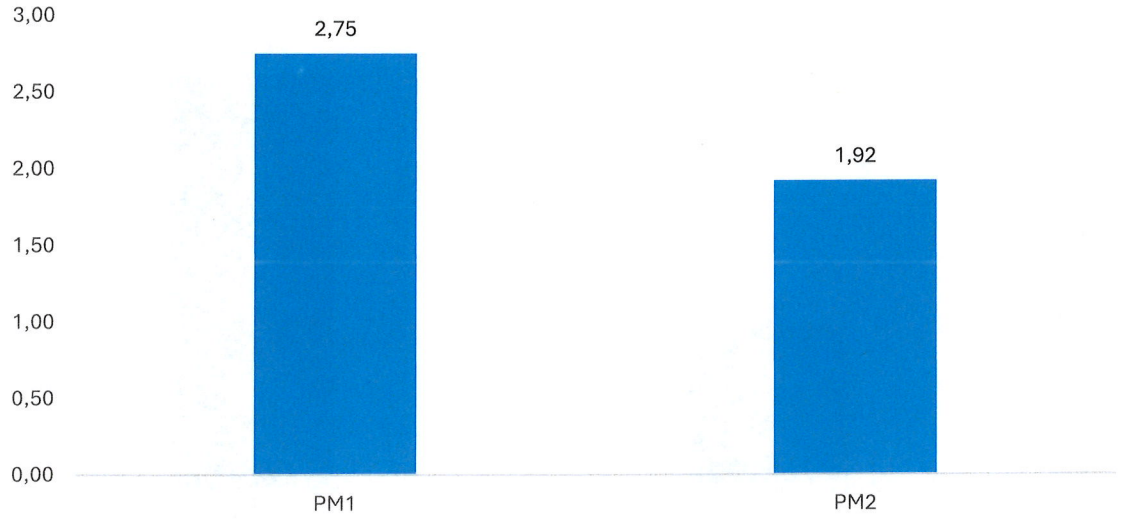
- długość dziennego czasu pracy oddziałów (wydłużony czas funkcjonowania generuje zwiększone zapotrzebowanie na etaty pedagogiczne),
- ustalone przez samorząd pensum dydaktyczne dla nauczycieli prowadzących grupy mieszane (obejmujące dzieci młodsze i sześciolatki), zgodnie z art. 42 ust. 7 pkt 3 Karty Nauczyciela,
- obecność nauczycieli współorganizujących proces kształcenia dzieci z orzeczeniami, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym,[11]
- stosowanie dodatkowych form wsparcia w postaci zatrudnienie nauczyciela współorganizującego, zamiast pomocy nauczyciela,
- brak reorganizacji grup w przypadku spadku liczby dzieci po realizacji podstawy programowej.

Wskaźnik przekraczający wartość 2,0 interpretowany jest jako sygnał zwiększonych kosztów funkcjonowania przedszkola, wynikających z relatywnie wysokiego zatrudnienia kadry pedagogicznej w przeliczeniu na jeden oddział. W Przedszkolu Miejskim nr 2 wskaźnik ten kształtuje się poniżej progu 2,0 i wynosi 1,92. Odmienna sytuacja występuje w Przedszkolu Miejskim nr 1, gdzie wartość wskaźnika

[11] Dz. U z 2020, poz. 1309

wynosi 2,75, a więc istotnie przekracza zarówno wartość progową, jak i średnią dla Gminy Żnin. Może to świadczyć o szczególnych uwarunkowaniach organizacyjnych tej jednostki, wpływających na wzrost zapotrzebowania na etaty nauczycielskie.

Wykres 37. Liczba etatów nauczycieli przypadających na 1 oddział w przedszkolach Gminy Żnin w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2023/2024 oraz na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Przedszkole Miejskie nr 1, w którym wskaźnik istotnie przekracza wartość względem wskaźnika minimalnego, powinno zostać objęte pogłębioną analizą organizacyjną. Może to pozwolić na identyfikację możliwości optymalizacji kadrowej przy jednoczesnym zachowaniu odpowiedniej jakości świadczonych usług edukacyjnych. Rekomenduje się wdrożenie mechanizmów okresowej ewaluacji wskaźnika etatów pedagogicznych na oddział oraz rozważenie możliwości dostosowania struktury zatrudnienia do zmieniających się warunków demograficznych i organizacyjnych.

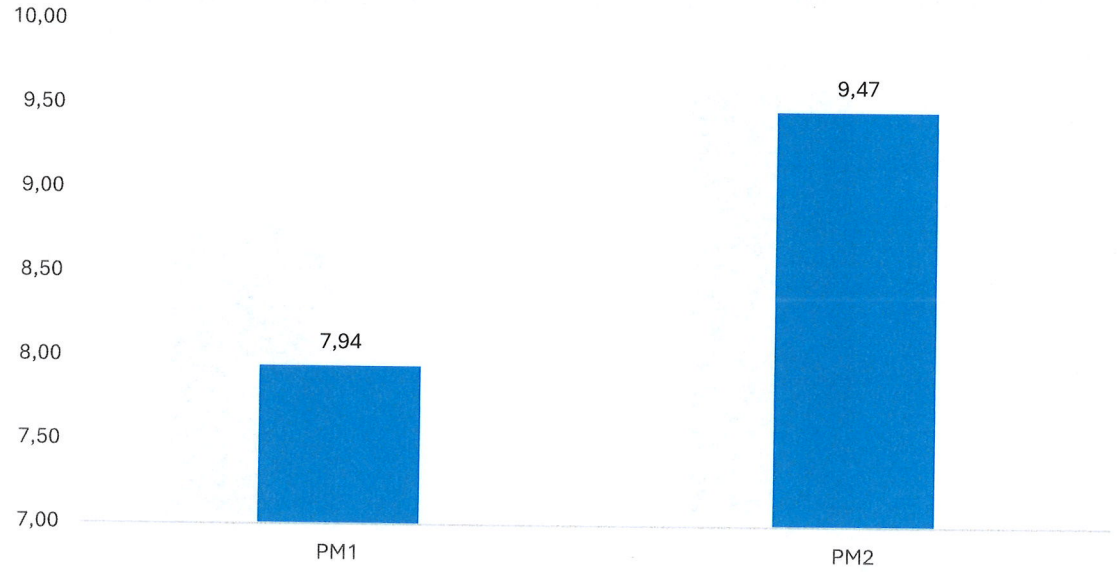
6.2.7. Analiza zatrudnienia kadry niepedagogicznej

W dwóch przedszkolach w gminie Żnin zatrudnionych na dzień 30 kwietnia 2025 roku było 37 osób na stanowiskach administracji i obsługi (37 etatów), w tym 4 etaty stanowiło zatrudnienie pracowników administracji – po jednym etacie intendenta i sekretarza przedszkola.

Analiza zatrudnienia na tych stanowiskach polegała na przeliczeniu wskaźnika efektywności zatrudnienia poprzez zestawienie liczby dzieci w przedszkolach w 2024 roku z liczbą etatów (liczba dzieci/suma etatów pracowników administracji i obsługi). **Średnia liczba dzieci na etat pracowników administracji i obsługi** dla przedszkoli w Gminie Żnin **wynosi 8,73 dzieci/etat**. Istotnym aspektem przy ocenie wskaźnika jest fakt, że przedszkola objęte są wspólną obsługą finansowo-księgową, administracyjną oraz organizacyjną, świadczona przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie. W konsekwencji prowadzi to do niższego poziomu zatrudnienia na etatach administracyjnych w poszczególnych przedszkolach. W strukturze stanowisk administracyjnych w tych jednostkach nie występują stanowiska bezpośrednio związane z realizacją w szczególności zadań z zakresu finansowo-

księgowego oraz płacowego (np. główny księgowy). Funkcje te są realizowane poza strukturą organizacyjną przedszkoli.

Wykres 38. Liczba uczniów przypadająca na 1 etat niepedagogiczny w przedszkolach Gminy Żnin w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2023/2024 oraz na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Analiza wskaźnika liczby dzieci przypadających na jeden etat pracownika niepedagogicznego wykazuje istotne zróżnicowanie pomiędzy Przedszkolem Miejskim nr 1 a Przedszkolem Miejskim nr 2. **Wartość wskaźnika dla Przedszkola Miejskiego nr 1 wynosi on 7,94**, podczas gdy w **Przedszkolu Miejskim nr 2 kształtuje się na poziomie 9,47.** Różnica w wysokości wskaźnika wynosząca 1,53, może być efektem zarówno z różnic w sposobie organizacji pracy, jak i odmiennych uwarunkowań funkcjonalnych przedszkoli (np. liczba budynków, powierzchnia użytkowa obiektów czy zakres zadań przypisanych personelowi niepedagogicznemu). Warto podkreśli, że w obu jednostkach zatrudniona jest porównywalna liczba pracowników niepedagogicznych: 18 etatów w Przedszkolu Miejskim nr 1 i 19 etatów w Przedszkolu Miejskim nr 2. Oznacza to, że przyczyną różnicy we wskaźniku jest głównie odmienna liczba dzieci uczęszczających do każdej z placówek.

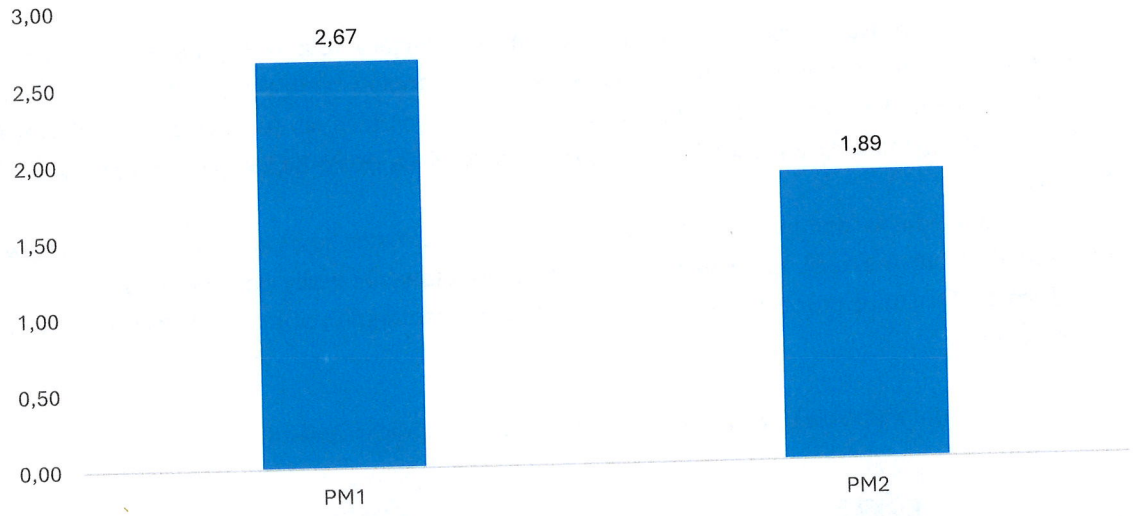
Pomimo zbliżonej liczby etatów niepedagogicznych liczba oddziałów przedszkolnych w analizowanych jednostkach różni się istotnie – Przedszkole Miejskie prowadzi 6 oddziałów, natomiast Przedszkole Miejskie nr 2 - 9. W praktyce oznacza to, że niemal identyczna liczba personelu obsługowo-administracyjnego w Przedszkolu Miejskim nr 2 musi zabezpieczyć potrzeby znacznie większej liczby oddziałów oraz liczniejszej grupy dzieci, co może świadczyć o zwiększonej efektywności organizacyjnej, polegającej na bardziej intensywnym wykorzystaniu zasobów kadrowych.

Personel obsługowy odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu sprawnego funkcjonowania przedszkoli. Do tej grupy zalicza się m.in. pracowników odpowiedzialnych za utrzymanie czystości (sprzątaczki, woźne), pomoc nauczyciela, pracowników technicznych (konserwatorów) oraz personel kuchenny (kucharki i pomoce kuchenne). Zakres ich obowiązków ma bezpośredni wpływ na zapewnienie dzieciom bezpiecznego i dobrze zorganizowanego środowiska.

Średnia liczba etatów pracowników obsługi przypadających na jeden oddział w przedszkolach prowadzonych przez Gminę Żnin wynosi 2,28. **Najwyższy wskaźnik** z odnotowano **Przedszkolu Miejskim nr 1 – 2,67 etatu na oddział**, natomiast **najniższy** w **Przedszkolu Miejskim nr 2 – 1,89 etatu na oddział**.

Wskaźnik ten stanowi istotne narzędzie analityczne, umożliwiające ocenę adekwatności zatrudnienia personelu obsługowego względem liczby oddziałów oraz ułatwiające porównanie struktury zatrudnienia w placówkach o podobnej strukturze.

Wykres 39. Liczba etatów pracowników obsługi przypadających na 1 oddział w przedszkolach Gminy Żnin w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2023/2024 oraz na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Przeprowadzona analiza wykazała wyraźne różnice w zakresie liczby etatów pracowników obsługi przypadających na jeden oddział. Wyniki te wskazują na potrzebę dokonania przeglądu obecnej polityki zatrudnienia, ze szczególnym uwzględnieniem realnych potrzeb poszczególnych jednostek, tak aby możliwe było ujednolicenie standardów organizacyjnych w przedszkolach prowadzonych przez Gminę Żnin.

Rekomenduje się dokonanie pogłębionej analizy zakresów czynności oraz rzeczywistego obciążenia pracą personelu niepedagogicznego w obu placówkach. Pozwoli to na dostosowanie struktur kadrowych do specyfiki funkcjonowania danej jednostki, przy jednoczesnym zachowaniu wysokiej jakości realizowanych zadań administracyjno-technicznych oraz racjonalizacji kosztów funkcjonowania przedszkoli.

6.2.8. Struktura wydatków i koszt kształcenia ucznia w miejskich przedszkolach

Z uwagi na efektywne zarządzanie zasobami finansowymi, w poniższej tabeli przedstawiono strukturę wydatków ponoszonych przez oba przedszkola, uwzględniając ich podział na różne kategorie kosztów. Analiza tych danych pozwala na ocenę alokacji środków oraz identyfikację obszarów wymagających optymalizacji w kontekście zarządzania finansami jednostek oświatowych. Wydatki bieżące ogółem w analizowanych przedszkolach wynoszą **7 690 897 zł**.

Tabela 48. Wydatki w przedszkolach w podziale na rodzaje wydatków w 2024 roku

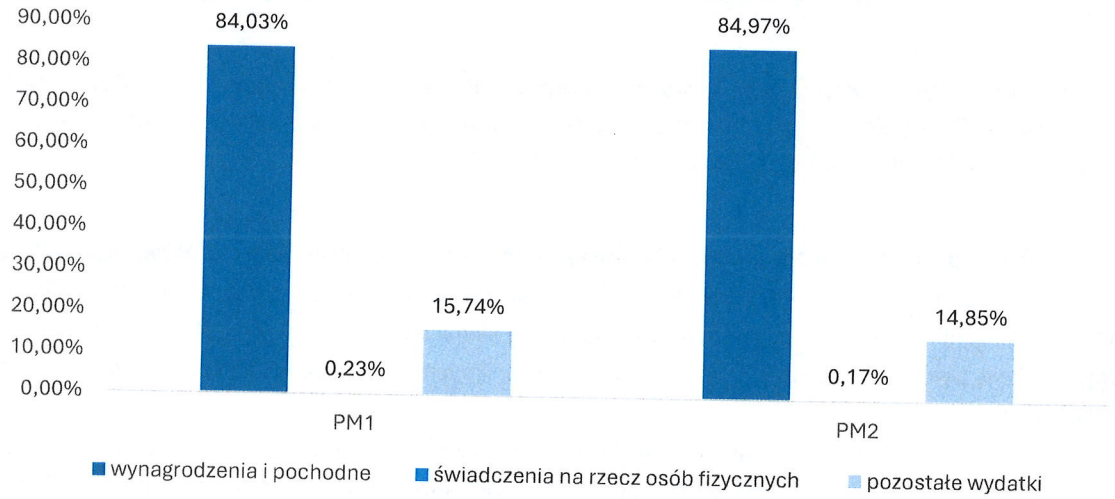
Kategorie kosztów	PM1	PM2	Razem
wynagrodzenia i pochodne	2 915 875	3 586 506	**6 502 381**
świadczenia na rzecz osób fizycznych	8 097	7 316	**15 413**
pozostałe wydatki	546 100	627 003	**1 173 103**
Razem	**3 470 072**	**4 220 825**	**7 690 897**

Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań Rb-28S za 2024 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Analiza przedstawionych danych wskazuje **na dominującą rolę wynagrodzeń** w strukturze kosztów przedszkoli gminnych w Żninie. Wynagrodzenia stanowią największy udział w wydatkach jednostek, podkreślając ich kluczowe znaczenie w ogólnych kosztach ich funkcjonowania. **Całkowite wydatki na wynagrodzenia wynoszą 6 502 381 zł, co odpowiada około 84,5% całkowitych wydatków bieżących.**

Ze względu na dominującą rolę wynagrodzeń w strukturze kosztów, **warto przeanalizować możliwości ich optymalizacji, na przykład przez lepsze dopasowanie liczby personelu do liczby dzieci w oddziałach.** Strukturę procentową rozkładu kosztów w poszczególnych przedszkolach przedstawia wykres poniżej.

Wykres 40. Struktura wydatków bieżących w poszczególnych przedszkolach miejskich w 2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań Rb-28S za 2024 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

W strukturze wydatków bieżących obu analizowanych jednostek dominującą pozycję stanowią wydatki na wynagrodzenia i pochodne. W **Przedszkolu Miejskim nr 2 ich udział wynosi 84,97%,** natomiast w **Przedszkolu Miejskim nr 1, udział ten kształtuje się na poziomie 84,03%.** Różnice między tymi wartościami są nieznaczne, co wskazuje na zbliżoną strukturę kosztów obu placówek.

Pozostałe wydatki stanowią odpowiednio 15,74% w Przedszkolu Miejskim nr 1 oraz 14,85% w Przedszkolu Miejskim nr 2. Struktura tej kategorii dowodzi, że poza wynagrodzeniami koszty operacyjne mają relatywnie ograniczony wpływ na całkowite wydatki bieżące. Warto przy tym zauważyć,

iż aż 25% wydatków pozostałych stanowią odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, które wynoszą 136 382 zł w przypadku Przedszkola Miejskiego nr 1 oraz 157 833 zł w Przedszkolu Miejskim nr 2.

Biorąc pod uwagę, że wysokość odpisów na fundusz świadczeń socjalnych jest bezpośrednio uzależniona od poziomu zatrudnienia, należy stwierdzić, że całkowite koszty związane z zatrudnieniem personelu (zarówno pedagogicznego, jak i niepedagogicznego) kształtują się na poziomie około 88% całkowitych wydatków bieżących obu jednostek. Analiza danych wskazuje, że budżety przedszkoli są w zdecydowanej większości determinowane przez koszty pracy, co ogranicza elastyczność w zakresie innych kategorii wydatkowych i ma istotny wpływ na średni koszt utrzymania jednego dziecka w miejskim przedszkolu.

Przedszkola stanowią jednostki obsługiwane przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie. Z tego też względu przy kalkulacji kosztów utrzymania 1 ucznia uwzględniono koszty funkcjonowania jednostki obsługującej.

Średni miesięczny koszt utrzymania jednego dziecka w analizowanych przedszkolach **wynosi 2 161,91 zł w Przedszkolu Miejskim nr 1 i 2 065,09 zł w Przedszkolu Miejskim nr 2.**

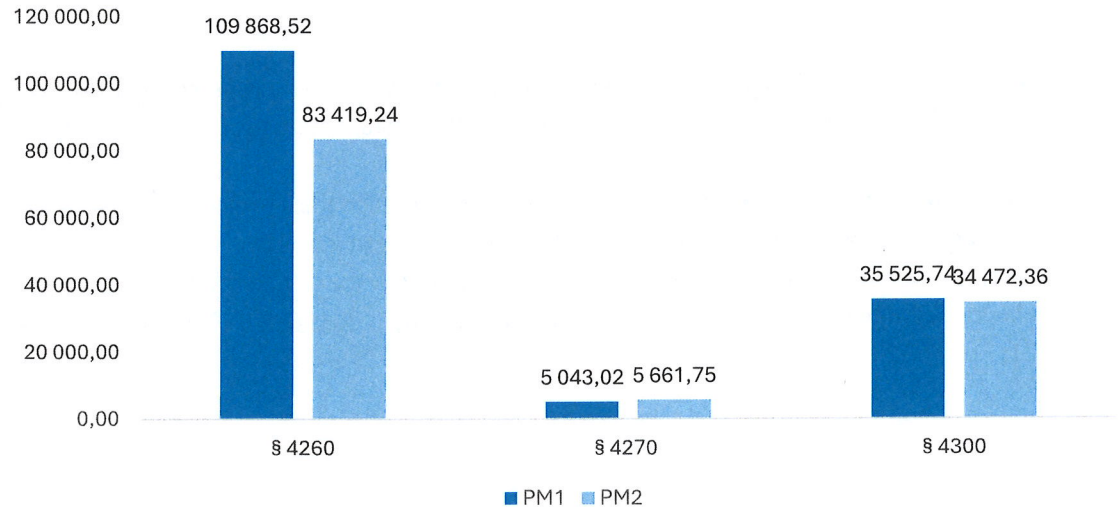
6.2.9. Bieżące koszty związane z utrzymaniem budynków miejskich przedszkoli

Do czynników wpływających na wyższy poziom wydatków zaliczyć można również kwestie infrastrukturalne, takie jak utrzymanie nieruchomości charakteryzujących się wysokimi kosztami eksploatacyjnymi (np. wiek budynku, częstotliwość i zakres prac remontowych). Istotną pozycję w budżecie stanowi zabezpieczenie środków na zakup energii elektrycznej i cieplnej niezbędnych do funkcjonowania jednostek oświatowych.

Najwyższe roczne koszty związane z **zakupem energii elektrycznej i cieplnej** poniosło w 2024 roku **Przedszkole Miejskie nr 1, osiągając poziom 109 868,52 zł,** co stanowiło 20% wszystkich pozostałych wydatków tej jednostki. Z kolei w Przedszkolu Miejskim nr 2 koszty poniesione na zakup energii wyniosły 83 419,24 zł (13,3% pozostałych wydatków).

Strukturę kosztów związanych z funkcjonowaniem przedszkoli przedstawia wykres: *Koszty zakupu energii, usług remontowych i usług pozostałych w poszczególnych miejskich przedszkolach w 2024 roku.*

Wykres 41. Koszty zakupu energii, usług remontowych i usług pozostałych w poszczególnych miejskich przedszkolach w Gminie Żnin w 2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań Rb-28S za 2024 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Zróżnicowanie kosztów energii elektrycznej i cieplnej pomiędzy poszczególnymi przedszkolami wskazuje na istotne dysproporcje w efektywności energetycznej oraz potencjalnie różne uwarunkowania infrastrukturalne placówek. **Najwyższy udział tych wydatków w budżecie operacyjnym może stanowić istotne obciążenie dla funkcjonowania jednostki i wymaga analizy pod kątem możliwości optymalizacji zużycia energii oraz modernizacji energetycznej obiektów.**

6.2.10. Wnioski podsumowujące

1. **Średnia liczebność oddziału przedszkolnego w Gminie Żnin w roku szkolnym 2023/2024 wyniosła 21,95 dzieci na oddział**. W porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano niewielki spadek tego wskaźnika – z 22,01 do 21,95.
2. Struktura awansów zawodowych kadry pedagogicznej w przedszkolach podlegających nadzorowi Gminy Żnin wykazuje, iż zdecydowaną większość, ponad **83%, stanowią nauczyciele mianowani i dyplomowani**, przy czym nauczyciele dyplomowani stanowią około 39% ogółu zatrudnionych nauczycieli.
3. Średni wskaźnik liczby uczniów przypadający na jeden etat nauczyciela w przedszkolach Gminy Żnin **wynosi 9,56,** co oznacza, że na 1 etat nauczyciela przypada średnio 9 wychowanków przedszkola.
4. **Średnia liczba dzieci na etat pracowników administracji i obsługi** dla przedszkoli w Gminie Żnin **wynosi 8,73 na jeden etat.**
5. **Analiza wskaźnika ujawnia istotne różnice w zakresie liczby etatów pracowników obsługi przypadających na jeden oddział** pomiędzy Przedszkolem Miejskim nr 1 a Przedszkolem Miejskim nr 2. **Wartość wskaźnika wynosi odpowiednio 2,67 i 1,89 etatu na oddział.**
6. **Średni miesięczny koszt utrzymania jednego dziecka** w analizowanych przedszkolach **wynosi 2 161,91 zł w Przedszkolu Miejskim nr 1 i 2 065,09 zł w Przedszkolu Miejskim nr 2.**
7. Najwyższe roczne koszty związane z **zakupem energii elektrycznej i cieplnej** poniosło w 2024 roku **Przedszkole Miejskie nr 1, osiągając poziom 109 868,52 zł,** co stanowiło 20% wszystkich pozostałych wydatków tej jednostki.

6.3. Szkoły podstawowe

W roku szkolnym 2023/2024 na terenie Gminy Żnin funkcjonowało pięć szkół podstawowych, z czego trzy zlokalizowane były w granicach administracyjnych miasta, natomiast dwie pełniły rolę szkół wiejskich.

Dla porównania w roku szkolnym 2019/2020 działało sześć jednostek realizujących kształcenie na poziomie podstawowym. W roku szkolnym 2021/2022 podjęto decyzję o likwidacji filii szkoły podstawowej w Cerkwicy. Zmiana ta miała marginalny wpływ na ogólne wskaźniki, ponieważ uczęszczała do niej niewielka liczba uczniów – 29 w roku szkolnym 2019/2020 i 14 w roku szkolnym 2020/2021.

6.3.1. Liczba dzieci w szkołach podstawowych

W roku szkolnym 2023/2024 do szkół podstawowych podlegających nadzorowi Gminy Żnin uczęszczało łącznie 1511 uczniów, w tym 20 uczniów narodowości ukraińskiej. Napływ dzieci i młodzieży z Ukrainy, będący następstwem wybuchu wojny na terytorium tego państwa, nie spowodował istotnej poprawy **wskaźników demograficznych w placówkach oświatowych na poziomie podstawowym**. Obecność uczniów pochodzenia ukraińskiego w szkołach gminnych wynikała z wejścia w życie ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym toczącym się na terytorium tego państwa, która stworzyła ramy prawne umożliwiające ich integrację z polskim systemem edukacji.

Tabela 49. Liczba dzieci w poszczególnych szkołach podstawowych w Gminie Żnin w latach szkolnych 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

Jednostka	Liczba dzieci 2019/2020	Liczba dzieci 2020/2021	Liczba dzieci 2021/2022	Liczba dzieci 2022/2023	Liczba dzieci 2023/2024
Szkoła Podstawowa nr 1	509	505	571	502	430
Szkoła Podstawowa nr 2	551	470	449	425	421
Szkoła Podstawowa nr 5	501	473	544	525	511
Szkoła Podstawowa im. Klemensa Janickiego w Januszkowie	101	85	78	75	75
Szkoła Podstawowa im. Anny i Alfreda Krzyckich w Stębowie	86	67	83	81	74
Filia w Cerkwicy	29	14	-	-	-
Razem	**1 777**	**1 614**	**1 725**	**1 608**	**1 511**

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

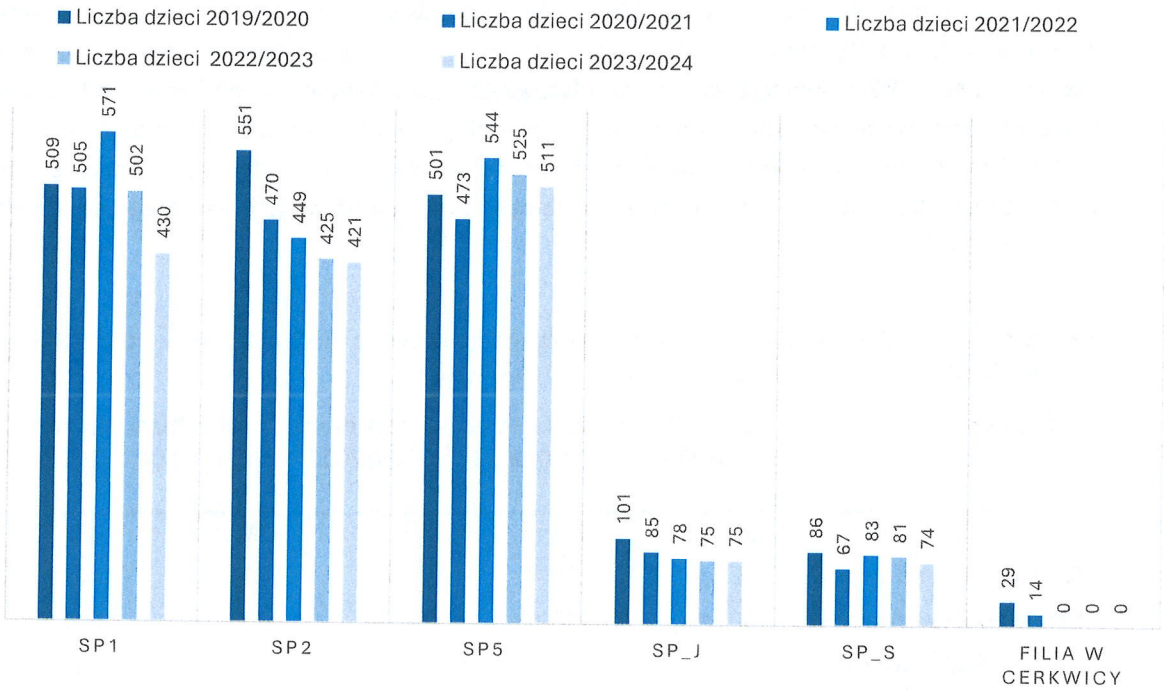
Największą placówką edukacyjną w Żninie jest **Szkoła Podstawowa nr 5**, w której w roku szkolnym 2023/2024 kształciło się **511 uczniów**.

Z kolei najmniejsze szkoły podstawowe w gminie to **Szkoła Podstawowa w Januszkowie** oraz **Szkoła Podstawowa w Stębowie, w których naukę pobiera odpowiednio 75 i 74 uczniów**.

W roku szkolnym **2023/2024** szkołach podstawowych na terenie gminy odnotowano **spadek liczby uczniów o 97** w porównaniu z rokiem szkolnym **2022/2023.** Zmiana ta stanowi istotny element wpływający na strukturę organizacyjną szkół. W odniesieniu do **roku szkolnego 2019/2020, liczba uczniów zmniejszyła o 266, co potwierdza tendencję spadkową**.

W roku szkolnym 2021/2022 odnotowano przejściowe odwrócenie dotychczasowej tendencji spadkowej, liczba uczniów wzrosła o 111 w porównaniu z rokiem poprzednim. Zjawisko to było bezpośrednio związane z zakończeniem działalności niepublicznej placówki oświatowej - „Trójka" Społeczna Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Żninie. Uczniowie tej szkoły zostali włączeni do społeczności Szkoły Podstawowej nr 1 i Szkoły Podstawowej nr 5.

Wykres 42. Dynamika zmian liczby uczniów w poszczególnych szkołach podstawowych na terenie Gminy Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

W analizowanym okresie obserwujemy systematyczny spadek liczby uczniów. Na przestrzeni badanego okresu jedynie Szkoła Podstawowa nr 5 jako jedyna odnotowała nieznaczny wzrost w 2023/2024 (o 10 uczniów) w porównaniu do roku szkolnego 2019/2020. Największy spadek liczby uczniów w okresie pięcioletnim odnotowano w Szkole Podstawowej nr 2, który wyniósł 130 uczniów, co odpowiada redukcji o **prawie 24%.**

Szkoła Podstawowa w Januszkowie oraz Szkoła Podstawowa w Słębowie, odnotowały również spadek, choć w Szkole Podstawowej w Januszkowie był on największy i wyniósł prawie 26%, tj. o 26 uczniów w porównaniu do roku szkolnego 2019/2020.

Dane wskazują na długofalowy proces depopulacji w gminie, co znajduje odzwierciedlenie w liczbie uczniów szkół podstawowych. Spośród wszystkich szkół **jedynie Szkoła Podstawowa nr 5 utrzymuje stabilny poziom uczniów**, podczas gdy pozostałe notują spadki, szczególnie wyraźne w Szkole Podstawowej nr 2. Szkoły wiejskie utrzymują niski poziom liczby uczniów, a zmiany w nich są mniej dynamiczne, lecz konsekwentnie malejące.

6.3.2. Liczba oddziałów w szkołach podstawowych

W roku szkolnym 2023/2024 w szkołach podstawowych działały **73 oddziały**. Była to liczba o **13 niższa** w porównaniu do roku szkolnego 2019/2020, co wskazuje na systematyczny spadek liczby oddziałów na przestrzeni ostatnich 5 lat i jest konsekwencją zmniejszającej się liczby uczniów.

W strukturze organizacyjnej szkół podstawowych na terenie Gminy Żnin jednostki na terenie miasta posiadają od 19 do 20 oddziałów. Natomiast w dwóch szkołach wiejskich liczba oddziałów waha się od 6 do 8 oddziałów, co oznacza., że w strukturze szkoły nie funkcjonują wszystkie poziomy edukacji

szkolnej. Dane te wskazują na wyraźne zróżnicowanie wielkości organizacyjnej szkół, które może bezpośrednio wpływać na efektywność ich funkcjonowania – zarówno w aspekcie organizacyjnym, jak i kosztowym.

Tabela 50. Liczba oddziałów (łącznie z oddziałami przygotowawczymi) w szkołach podstawowych na terenie Gminy Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024

Jednostka	Liczba oddziałów 2019/2020	Liczba oddziałów 2020/2021	Liczba oddziałów 2021/2022	Liczba oddziałów 2022/2023	Liczba oddziałów 2023/2024
Szkoła Podstawowa nr 1	22	21	22	20	19
Szkoła Podstawowa nr 2	25	21	21	19	19
Szkoła Podstawowa nr 5	21	21	21	21	21
Szkoła Podstawowa im. Klemensa Janickiego w Januszkowie	7	7	6	6	6
Szkoła Podstawowa im. Anny i Alfreda Krzyckich w Stębowie	7	7	8	8	8
Filia w Cerkwicy	4	2	-	-	-
Razem	**86**	**79**	**78**	**74**	**73**

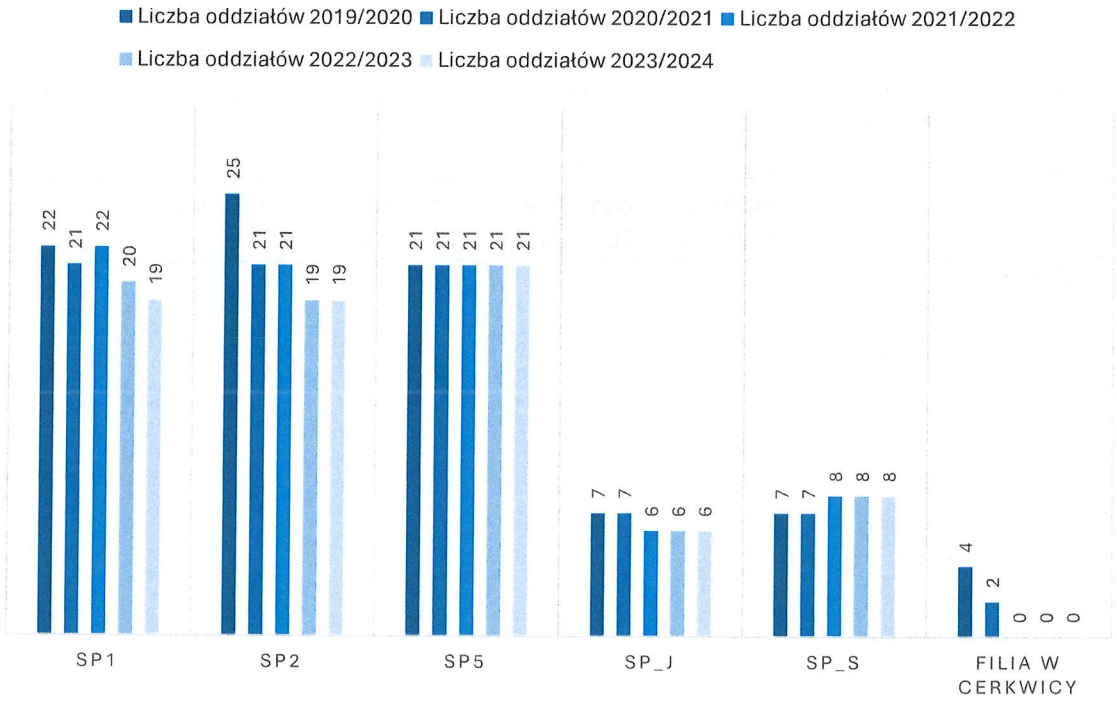
Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

W roku szkolnym 2023/2024, w porównaniu z rokiem szkolnym 2022/2023, nastąpiło zmniejszenie liczby oddziałów. Największy spadek liczby oddziałów nastąpił w roku szkolnym 202/2021 w stosunku do roku ubiegłego, tj. o 7 oddziałów.

Największy spadek liczby oddziałów odnotowano w **Szkole Podstawowej nr 2 (o 6 oddziałów).** Jednocześnie w Szkole Podstawowej nr 5 liczba oddziałów przez okres analizowanych 5 lat pozostaje na niezmienionym poziomie 21 oddziałów. Jako jedyna szkoła ta nie odnotowała w żadnym analizowanym roku redukcji liczby oddziałów w przeciwieństwie do pozostałych szkół. **Wzrost o 1 oddział odnotowano w Szkole Podstawowej w Stębowie.**

Poniższy wykres ilustruje dynamikę zmian liczby oddziałów w poszczególnych szkołach podstawowych na przestrzeni analizowanego okresu.

Wykres 43. Dynamika zmian liczby oddziałów w poszczególnych szkołach podstawowych na terenie Gminy Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

Na podstawie danych liczbowych dotyczących liczby oddziałów w poszczególnych szkołach podstawowych Gminy Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024 można zaobserwować tendencje spadkowe, z wyłączeniem Szkoły Podstawowej nr 5, które są efektem lokalnych procesów demograficznych.

Najbardziej znaczącą zmianą w analizowanym okresie jest systematyczna i dynamiczna redukcja liczby oddziałów w Szkole Podstawowej nr 2, która od roku szkolnego 2019/2020 zmniejszyła się aż o 6 oddziałów, co oznacza redukcję liczby oddziałów o 24%. To zjawisko może świadczyć o spadku liczby uczniów w obwodzie szkolnym, o zmianie preferencji rodziców w stosunku do wyboru szkoły oraz zmianach w strukturze demograficznej ludności (np. starzenie się populacji lub migracje wewnętrzne).

6.3.3. Liczebność oddziałów w szkołach podstawowych

Liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych oraz liczba funkcjonujących oddziałów pozostają ze sobą w ścisłej zależności, mając istotny wpływ na średnią liczebność oddziału szkolnego. To właśnie relacja pomiędzy tymi danymi decyduje o poziomie organizacyjnej i finansowej efektywności danej jednostki oświatowej.

Średnią liczebność oddziałów szkolnych w poszczególnych szkołach podstawowych w latach 2019/2020 – 2023/2024 przedstawia tabela.

Tabela 51. Średnia liczebność oddziałów szkolnych w poszczególnych szkołach podstawowych w latach 2019/2020 – 2023/2024 na terenie Gminy Żnin

Jednostka	liczebność oddziału 2019/2020	liczebność oddziału 2020/2021	liczebność oddziału 2021/2022	liczebność oddziału 2022/2023	liczebność oddziału 2023/2024
Szkoła Podstawowa nr 1	23,14	24,05	25,95	25,10	22,63
Szkoła Podstawowa nr 2	22,04	22,38	21,38	22,37	22,16
Szkoła Podstawowa nr 5	23,86	22,52	25,90	25,00	24,33
Szkoła Podstawowa im. Klemensa Janickiego w Januszkowie	14,43	12,14	13,00	12,50	12,50
Szkoła Podstawowa im. Anny i Alberta Krzyckich w Słębowie	12,29	9,57	10,38	10,13	9,25
Filia w Cerkwicy	7,25	7,00	-	-	-
Razem	17,17	16,28	19,32	19,02	18,17

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

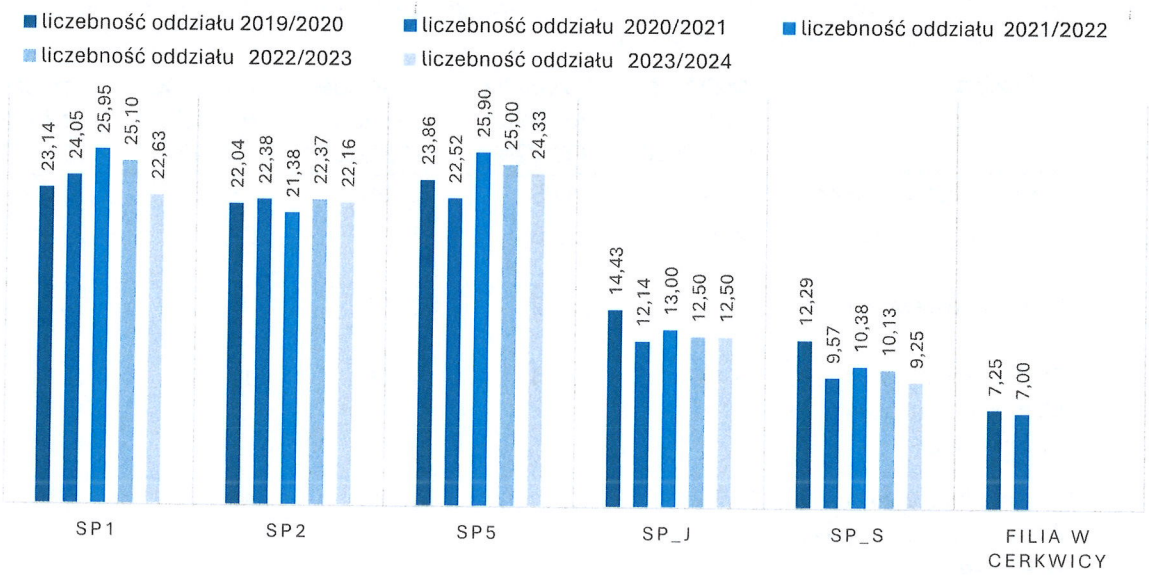
Wskaźnik średniej liczebności uczniów przypadających na jeden oddział jest istotnym narzędziem oceny efektywności organizacyjnej jednostek oświatowych, zarówno z punktu widzenia racjonalnego wykorzystania zasobów, jak i kosztów funkcjonowania szkół.

W roku szkolnym **2023/2024 średnia liczebność uczniów w oddziałach w szkołach podstawowych Gminy Żnin wynosiła 18 uczniów**.

Najwyższą średnią liczebność - na poziomie 24 uczniów w oddziale – odnotowano w Szkole Podstawowej nr 5. Z kolei **najniższa średnia liczebność oddziałów została zarejestrowana w Szkole Podstawowej w Słębowie, gdzie wyniosła ona około 9 uczniów**.

Zgodnie z przepisami liczba uczniów w klasach I-III nie może przekraczać 25, a przekroczenie 24 uczniów w klasie pierwszej skutkuje koniecznością organizowania podziału na grupy w klasach IV – VIII na niektórych przedmiotach (m.in. język obcy, informatyka, zajęcia wychowania fizycznego), co może generować dodatkowe koszty. **Większość szkół funkcjonuje poniżej poziomu średniej liczebności uczniów w oddziale**, który byłby uznany za organizacyjnie i finansowo optymalny. Taki stan może prowadzić do wzrostu kosztów jednostkowych przypadających na ucznia, a także do niedostatecznego wykorzystania potencjału kadrowego i infrastrukturalnego jednostek.

Wykres 44. Średnia liczebność oddziałów w poszczególnych szkołach podstawowych w latach 2019/2020 – 2023/2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

Systematyczny wzrost średniej liczebności oddziałów szkolnych odnotowano w Szkole Podstawowej nr 5 - z poziomu 23,86 uczniów na oddział w roku szkolnym 2019/202 do 24,33 w roku szkolnym 2023/2024. Wzrosty te są bezpośrednią konsekwencją zwiększenia ogólnej liczby uczniów w tej szkole. Warto też podkreślić, że w Szkole Podstawowej nr 2, w której nastąpił spadek ogólnej liczby uczniów, nie zaobserwowano istotnego zmniejszenia średniej liczebności oddziałów. **Świadczy to o skutecznym i elastycznym działaniu organu prowadzącego w zakresie dostosowywania struktury organizacyjnej szkół do zmieniających się warunków demograficznych i edukacyjnych, jeśli chodzi o strukturę organizacyjną jednostek nadzorowanych.**

6.3.4. Analiza struktury zatrudnienia nauczycieli

Według stanu organizacyjnego na dzień 30 września 2024 roku w analizowanych jednostkach zatrudnionych było 211 nauczycieli, co w przeliczeniu na etaty daje 197,25 etatu.

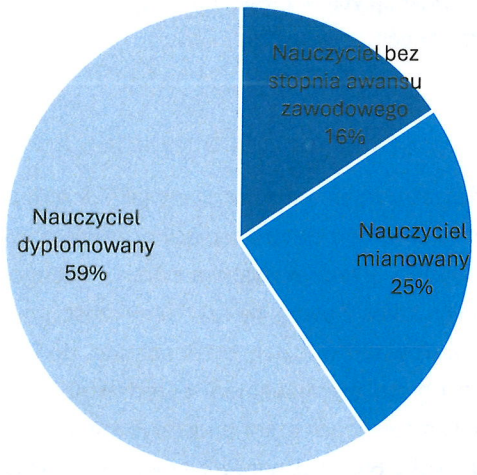
Tabela 52. Struktura zatrudnienia nauczycieli wg stopnia awansu zawodowego w szkołach podstawowych na terenie Gminy Żnin

Nazwa jednostki oświatowej	Nauczyciel początkujący i bez stopnia awansu zawodowego		Nauczyciel mianowany		Nauczyciel dyplomowany		Razem	
	osoby	*etaty*	*osoby*	*etaty*	*osoby*	*etaty*	*osoby*	*etaty*
SP1	1	1,00	14	13,56	35	35,00	50	49,56
SP2	21	21,00	15	15,00	25	23,22	61	59,22
SP5	3	3,00	10	10,00	39	39,00	52	52,00
SP_J	4	3,14	5	3,61	16	10,78	25	17,53
SP_S	3	2,55	7	7,00	13	9,39	23	18,94
Razem	**32**	**30,69**	**51**	**49,17**	**128**	**117,39**	**211**	**197,25**

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Struktura awansów zawodowych kadry pedagogicznej w szkołach podstawowych podlegających nadzorowi Gminy Żnin wykazuje istotne obciążenie dla budżetu gminy. Zdecydowaną większość, blisko 85%, stanowią nauczyciele mianowani i dyplomowani, przy czym nauczyciele dyplomowani stanowią 59% ogółu zatrudnionych nauczycieli.

Wykres 45. Struktura zatrudnienia nauczycieli wg stopnia awansu zawodowego w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Najwyższy odsetek nauczycieli dyplomowanych zatrudnionych jest w **Szkole Podstawowej nr 5 (75%) oraz w Szkole Podstawowej nr 1 (70,62%).** Natomiast w **Szkole Podstawowej nr 2** nauczyciele dyplomowani stanowią **zaledwie 39,21%.**

Tabela 53. Struktura procentowa zatrudnienia nauczycieli wg stopnia awansu zawodowego w szkołach podstawowych na terenie Gminy Żnin

Nazwa jednostki oświatowej	Nauczyciel początkujący i bez stopnia awansu zawodowego		Nauczyciel mianowany		Nauczyciel dyplomowany	
	% osób	*% etatów*	*% osób*	*% etatów*	*% osób*	*% etatów*
SP1	2,00%	2,02%	28,00%	27,36%	70,00%	70,62%
SP2	34,43%	35,46%	24,59%	25,33%	40,98%	39,21%
SP5	5,77%	5,77%	19,23%	19,23%	75,00%	75,00%
SP_Januszkowo	16,00%	17,91%	20,00%	20,59%	64,00%	61,49%
SP_Słębowo	13,04%	13,46%	30,43%	36,96%	56,52%	49,58%
Razem	**15,17%**	**15,56%**	**24,17%**	**24,93%**	**60,66%**	**59,51%**

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Zatrudnienie wysoko wykwalifikowanej kadry pedagogicznej pozostaje w bezpośredniej korelacji z poziomem wydatków ponoszonych przez jednostki oświatowe. Największe koszty w tym zakresie ponosi **Szkoła Podstawowa nr 1, w której aż 97,98% ogółu nauczycieli stanowią osoby ze stopniem awansu zawodowego mianowanego lub dyplomowanego.**

Zbliżony, również wysoki wskaźnik udziału kadry o najwyższym stopniu awansu odnotowano w Szkole Podstawowej nr 5, gdzie nauczyciele mianowani i dyplomowani stanowią 94,23% zatrudnionych.

Odwrotna sytuacja występuje w Szkole Podstawowej nr 2, gdzie udział nauczycieli mianowanych i dyplomowanych wynosi **około 65% ogółu kadry nauczycielskiej, co przekłada się na relatywnie niższy poziom kosztów w porównaniu z pozostałymi jednostkami. Charakterystyczną cechą tej szkoły jest wysoki udział nauczycieli poczatkujących i nieposiadających stopnia awansu zawodowego, którzy stanowią 35,46% ogółu zatrudnionych.**

6.3.5. Analiza zatrudnienie nauczycieli w przeliczeniu na liczbę dzieci

Wskaźnik efektywności zatrudnienia, definiowany jako *liczba uczniów przypadających na jeden etat nauczyciela*, stanowi istotny parametr determinujący poziom kosztów operacyjnych w jednostkach oświatowych. Jego znaczenie wynika przede wszystkim z dominującego udział wynagrodzeń nauczycieli w strukturze wydatków bieżących szkół. Z uwagi na fakt, że w części szkół wchodzących w skład systemu oświaty Gminy Żnin funkcjonują również oddziały przedszkolne, do kalkulacji wskaźnika uwzględniono zarówno uczniów, jak i dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym, gdyż nauczyciele realizujący te zadania pozostają zatrudnieni w strukturach szkół podstawowych. Średnia wartość wskaźnika dla szkół **podstawowych Gminy Żnin wynosi 8,69,** co oznacza, że na jeden etat nauczyciela przypada przeciętnie 8 uczniów. Analiza zróżnicowania przestrzennego wskazuje, **że w szkołach zlokalizowanych w granicach administracyjnych Miasta Żnin wskaźnik ten kształtuje się na poziomie 9,47, natomiast w szkołach funkcjonujących na terenach wiejskich osiąga wartość istotnie niższą - 5,26.**

Dla porównania, średnia liczba uczniów przypadających na jeden etat nauczyciela w szkołach podstawowych w skali kraju wynosi około 12 uczniów [12].

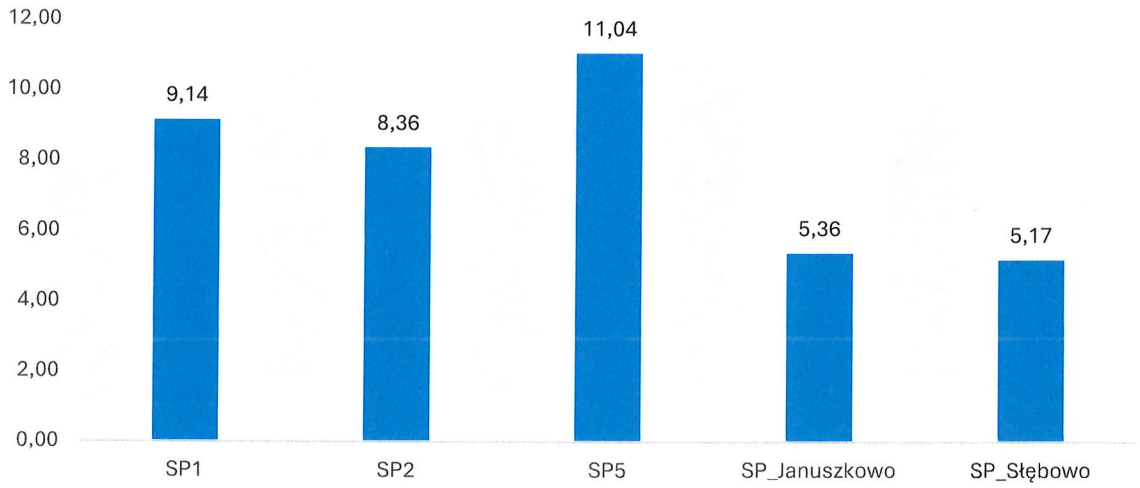
Dane te wskazują, że gminne szkoły podstawowe charakteryzuje relatywnie niski wskaźnik efektywności zatrudnienia, co przekłada się na wyższe koszty jednostkowe funkcjonowania w porównaniu do średniej krajowej.

Warto zaznaczyć, że na obniżenie wskaźnika może wpływać również konieczność zatrudniania **specjalistów, takich jak pedagodzy, psycholodzy, logopedzi czy terapeuci pedagogiczni.** Ich rola w systemie edukacji staje się coraz bardziej istotna w kontekście rosnących potrzeb uczniów. Choć specjaliści ci nie zawsze prowadzą tradycyjne zajęcia dydaktyczne, są uwzględniani w ogólnej liczbie etatów nauczycielskich, co **wpływa na obniżenie wartości wskaźnika efektywności zatrudnienia.**

Szczegółowe wartości omawianego wskaźnika w odniesieniu do poszczególnych szkół podstawowych w Gminie Żnin przedstawiono na poniższym wykresie.

[12] https://nauczyciel2040.pl/wp-content/uploads/2024/10/Diagnoza-Nauczycieli-w-Polsce.pdf

Wykres 46. Wskaźnik efektywności zatrudnienia - liczba uczniów przypadająca na 1 etat nauczyciela w szkołach podstawowych Gminy Żnin*

*z oddziałami przedszkolnymi
Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Najniższe wartości wskaźnika, na poziomie 5 uczniów na etat nauczycielski zaobserwowano w **Szkole Podstawowej w Januszkowie i** w **Szkole Podstawowej w Stębowie,** co oznacza, że w tych jednostkach jeden etat nauczyciela przypada na mniejszą liczbę uczniów. Na terenie miasta najniższe wartości wskaźnika odnotowano w szkole Podstawowej nr 2- 8,36.

Spośród analizowanych jednostek **najwyższe wartości tego wskaźnika** zaobserwowano **w Szkole Podstawowej nr 5, w której wynosi on 11 uczniów na etat nauczyciela**.

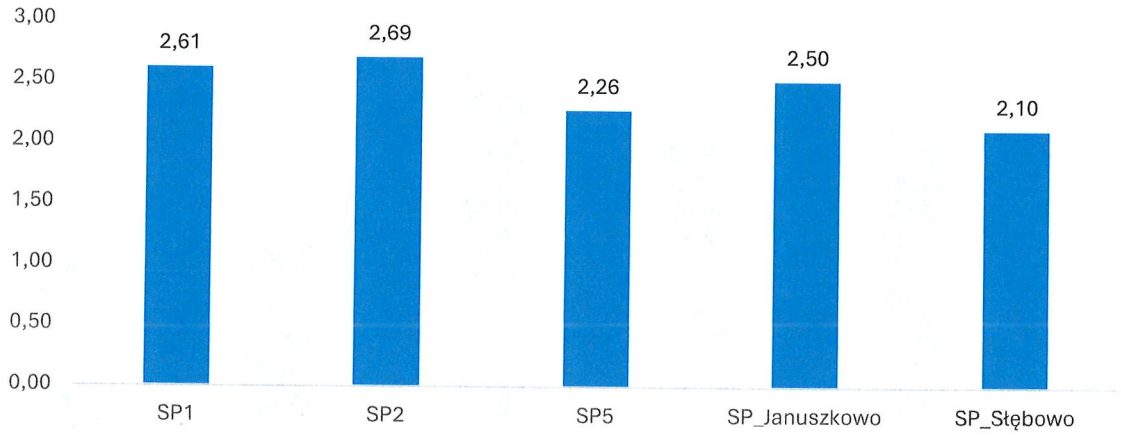
Zwiększenie liczby uczniów przypadających na jeden etat nauczyciela do poziomu zbliżonego do średniej krajowej może przyczynić się do poprawy efektywności funkcjonowania placówek oświatowych. **Wprowadzenie takich zmian wymaga jednak kompleksowej analizy lokalnych uwarunkowań w celu opracowania zrównoważonych rozwiązań, które uwzględnią zarówno konieczność optymalizacji kosztów, jak i potrzeby edukacyjne społeczności lokalnej**. Należy przy tym uwzględnić obowiązujące przepisy dotyczące zatrudnienia nauczycieli specjalistów oraz indywidualne potrzeby uczniów.

6.3.6. Analiza zatrudnienia nauczycieli w przeliczeniu na jeden oddział

Kolejnym wskaźnikiem poddanym analizie, mającym istotne znaczenie dla oceny efektywności funkcjonowania placówek oświatowych, jest wskaźnik określający liczbę etatów nauczycieli przypadających na jeden oddział szkolny, który jest podstawą organizacji szkoły.

Wskaźnik liczby etatów nauczycielskich przypadających na jeden oddział jest istotnym miernikiem efektywności organizacyjnej jednostek oświatowych. Wysoka wartość tego wskaźnika może świadczyć o korzystnych warunkach pracy dydaktycznej, takich jak możliwość prowadzenia zajęć w mniejszych klasach. Jednocześnie jednak może oznaczać większe obciążenie budżetowe, zwłaszcza w kontekście wysokiego udziału wynagrodzeń nauczycieli w kosztach funkcjonowania szkół podstawowych.

Wykres 47. Liczba etatów nauczycieli na 1 oddział w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin*

*z oddziałami przedszkolnymi
Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

W przeprowadzonej analizie szkół podstawowych funkcjonujących na terenie Gminy Żnin zaobserwowano **istotne zróżnicowanie wartości wskaźnika liczby etatów nauczycielskich przypadających na jeden oddział. Wartości te wahały się od 2,1 etatu** na oddział **(Szkoła Podstawowa w Stębowie) do 2,69 etatu (Szkoła Podstawowa nr 2).** Średnia arytmetyczna dla badanej grupy szkół wyniosła 2,4, co wskazuje na umiarkowany poziom zatrudnienia nauczycieli w odniesieniu do liczby oddziałów i może być traktowane jako punkt odniesienia dla oceny efektywności kadrowej.

Pogłębiona analiza wskaźnika zatrudnienia nauczycieli w relacji do liczby oddziałów w **grupie szkół o tożsamej strukturze organizacyjnej dodatkowo potwierdza zróżnicowanie w zakresie polityki kadrowej.** Przykładowo, wśród szkół podstawowych posiadających zbliżoną liczbę oddziałów, wskaźnik ten wynosi 2,69 w Szkole Podstawowej nr 2 oraz 2,26 w Szkole Podstawowej nr 5. Różnica rzędu **0,43 etatu na oddział, wskazuje na znaczne zróżnicowanie, które nie wynika wyłącznie z liczby oddziałów. Oznacza to, że wielkość organizacyjna szkoły nie jest jedynym czynnikiem determinującym poziom zatrudnienia nauczycieli.** Kluczowe znaczenie mają również inne zmienne wewnętrzne, w szczególności średnia liczebność uczniów w oddziałach, struktura zatrudnienia specjalistów, potrzeby edukacyjne uczniów oraz oferta zajęć dodatkowych.

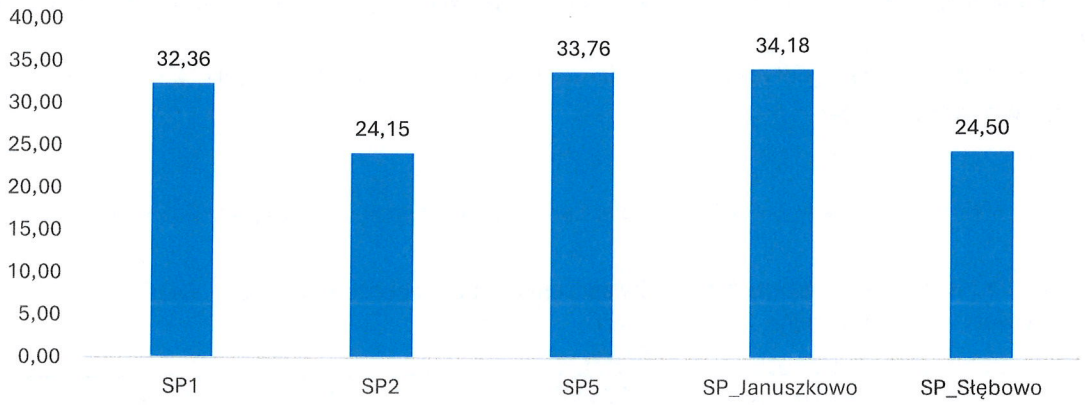
W tym kontekście warto zwrócić uwagę **na Szkołę Podstawową nr 2,** która – pomimo średniego rozmiaru organizacyjnego – **osiąga jeden z wyższych wskaźników zatrudnienia nauczycieli na oddział, wynoszący 2,69**. Przypadek ten potwierdza, że szkoły o większej skali działalności nie zawsze charakteryzują się niższym poziomem zatrudnienia w relacji do liczby oddziałów. Podsumowując, zróżnicowanie wskaźnika zatrudnienia nauczycieli w szkołach podstawowych w Żninie ukazuje wyraźne różnice w modelach organizacyjnych oraz strukturze kadrowej poszczególnych jednostek. **Optymalizacja zatrudnienia nauczycieli powinna uwzględniać zarówno uwarunkowania organizacyjne, jak i cele jakościowe polityki oświatowej gminy,** w tym dbałość o jakość i dostępność wsparcia dydaktycznego uczniów o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych.

6.3.7. Analiza zatrudnienia kadry niepedagogicznej

W ramach analizy organizacji funkcjonowania szkół podstawowych, kolejnym wskaźnikiem uwzględnionym w porównaniu sytuacji poszczególnych jednostek był stan zatrudnienia pracowników niepedagogicznych. **Łączna liczba etatów w tym zakresie wynosiła 58,25 etatów**, z czego **11,75 etatu stanowili pracownicy administracji**[13], natomiast **46,5 etatu** przypadało na **pracowników obsługi**. Przy interpretacji powyższego wskaźnika istotne znaczenie ma fakt, iż szkoły, podobnie jak przedszkola, korzystają ze wspólnej obsługi finansowo-księgowej, administracyjnej oraz organizacyjnej, realizowanej przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie. Rozwiązanie to prowadzi do ograniczenia zatrudnienia na stanowiskach administracyjnych w poszczególnych jednostkach. W konsekwencji w strukturze organizacyjnej szkół nie występują stanowiska bezpośrednio związane z obsługą finansowo-księgową czy płacową (np. główny księgowy), gdyż funkcje te wykonywane są poza szkołami.

Poniższy wykres prezentuje wskaźnik liczby uczniów przypadających na jednego pracownika niepedagogicznego w poszczególnych szkołach. Wyższa wartość wskaźnika oznacza większe obciążenie przypadające na jednego pracownika administracyjno-obsługowego, co może mieć istotne znaczenie dla oceny efektywności organizacyjnej poszczególnych szkół.

Wykres 48. Liczba uczniów przypadających na 1 etat pracownika niepedagogicznego w szkołach podstawowych w Gminie Żnin

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Przeprowadzona analiza ujawnia istotne zróżnicowanie wartości wskaźnika liczby uczniów przypadających na jeden etat pracownika niepedagogicznego w szkołach prowadzonych przez Gminę Żnin. Wartości wskaźnika mieszczą się w przedziale od 24,15 do 34,18 uczniów na jeden etat niepedagogiczny, przy czym **średnia dla analizowanej grupy szkół podstawowych wynosi 29,7.**

Najniższy wskaźnik liczby uczniów przypadających na 1 etat personelu niepedagogicznego odnotowano w Szkole Podstawowej nr 2 – 24,15 uczniów na jeden etat, co może wskazywać na relatywnie wysoki poziom obsady kadrowej w stosunku do liczby uczniów. Poniżej średniej znalazła się także Szkoła Podstawowa w Stębowie, z wartością wskaźnika na poziomie 24,5.

[13] Przez pracowników administracji rozumie się osoby zatrudnione na stanowiskach intendent, referent, sekretarka, sekretarz, pomoc administracyjna.

Z kolei najwyższe wskaźniki odnotowano w Szkole Podstawowej w Januszkowie (34,18 uczniów na 1 etat niepedagogiczny) oraz w Szkole Podstawowej nr 5 – 33,76 uczniów na 1 etat niepedagogiczny.

Zaobserwowane rozbieżności w zatrudnieniu personelu niepedagogicznego względem liczby uczniów wskazują na brak jednolitych standardów alokacji zasobów administracyjno-obsługowych w analizowanych szkołach. Skrajne wartości wskaźnika efektywności mogą sugerować nieoptymalne wykorzystanie kadr w niektórych jednostkach i powinny stać się przedmiotem szczegółowego audytu organizacyjnego. Uzyskane wyniki mogą stanowić podstawę do rozpoczęcia procesu racjonalizacji zatrudnienia w placówkach oświatowych, uwzględniającego indywidualne uwarunkowania organizacyjne i funkcjonalne szkół.

Racjonalizacja ta nabiera szczególnego znaczenia w kontekście finansowym – wydatki na wynagrodzenia personelu pedagogicznego i niepedagogicznego stanowią dominującą część kosztów bieżących szkół. W związku z tym optymalizacja zatrudnienia w tym obszarze może przynieść wymierne oszczędności i poprawić efektywność finansową całego systemu.

6.3.8. Struktura wydatków i koszt kształcenia ucznia w szkołach podstawowych

Wydatki bieżące w szkołach podstawowych, związane z ich funkcjonowaniem i klasyfikowane w ramach działów 801 i 854, **wyniosły łącznie 33 212 613,37 zł.** W ramach tej kwoty, wydatki **związane z utrzymaniem** jednostek oraz zapewnieniem niezbędnego wyposażenia **wyniosły 4 533 594,22 zł**, co stanowi **13,65%** łącznych wydatków bieżących w analizowanych działach. Największą część tej kategorii stanowią **odpisy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych** (ujęte w § 4440), które wyniosły **1 270 937 zł.**

Szczegółowe dane dotyczące wielkości wydatków w poszczególnych szkołach podstawowych przedstawia tabela poniżej.

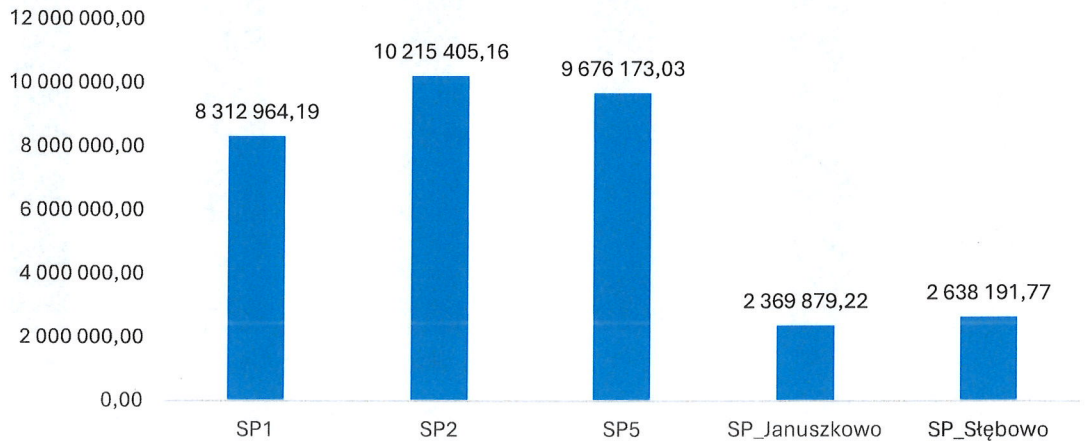
Tabela 54. Wysokość wydatków bieżących w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin w 2024 roku

Nazwa jednostki oświatowej (skrót)	wynagrodzenia i pochodne	świadczenia na rzecz osób fizycznych	pozostałe wydatki	Razem
SP1	7 115 419,69	6 103,68	1 191 440,82	8 312 964,19
SP2	8 777 969,77	22 147,43	1 415 287,96	10 215 405,16
SP5	8 307 470,08	4 263,45	1 364 439,50	9 676 173,03
SP_Januszkowo	2 021 787,55	8 0425,48	267 666,19	2 369 879,22
SP_Słębowo	2 330 892,99	12 539,03	294 759,75	2 638 191,77
Razem	**28 553 540,08**	**125 479,07**	**4 533 594,22**	**33 212 613,37**

Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań Rb-28S za 2024 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Najwyższe wartości wydatków odnotowano w **Szkole Podstawowej nr 2 (10 215 405,16 zł)** oraz **w Szkole Podstawowej nr 5 (9 676 173,03 zł).** Z kolei **najniższe wydatki w 2024 roku ponosiła Szkoła Podstawowa w Januszkowie w wysokości 2 369 879,22 zł**. Graficzna prezentacja pozwalająca na identyfikację szkół o najwyższych i najniższych wydatkach została przedstawiona na wykresie.

Wykres 49. Wysokość wydatków bieżących w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin w 2024 roku

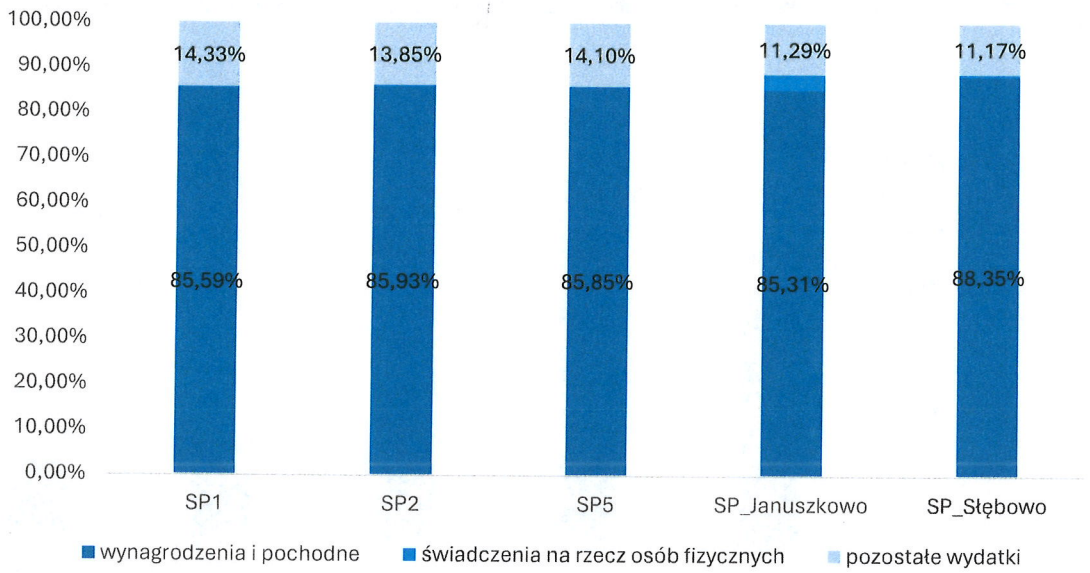
Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań Rb-28S za rok 2024 udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Analiza budżetów jednostkowych szkół podstawowych za 2024 rok, przeprowadzona na podstawie sprawozdań Rb-28S, z uwzględnieniem kosztów odpisów na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, których wysokość uzależniona jest od poziomu zatrudnienia, wskazuje, że **przeciętnie niemal 90% wydatków bieżących stanowią koszty wynagrodzeń wraz z pochodnymi**. Wyniki te jednoznacznie potwierdzają dominujący udział wydatków osobowych w strukturze finansów oświatowych, co podkreślając ich kluczowe znaczenie w kształtowaniu budżetów szkół.

Przedstawione dane dowodzą, że wynagrodzenia stanowią największą pozycję kosztową we wszystkich analizowanych jednostkach. **Całkowite wydatki na wynagrodzenia i pochodne w 2024 roku wyniosły 28 553 540,08 zł, co potwierdza skalę finansowego obciążenia samorządu w tym zakresie**.

Szczegółowe informacje dotyczące struktury wydatków w poszczególnych szkołach przedstawiono na wykresie poniżej.

Wykres 50. Struktura wydatków w poszczególnych szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin w 2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań Rb-28S za 2024 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Najwyższy udział wydatków na wynagrodzenia i pochodne w wydatkach całkowitych odnotowano w Szkole Podstawowej w Słębowie, gdzie wyniosły one ponad 88%. W pozostałych szkołach **udział wydatków na wynagrodzenia w strukturze wydatków całkowitych wyniosły ponad 85%.**

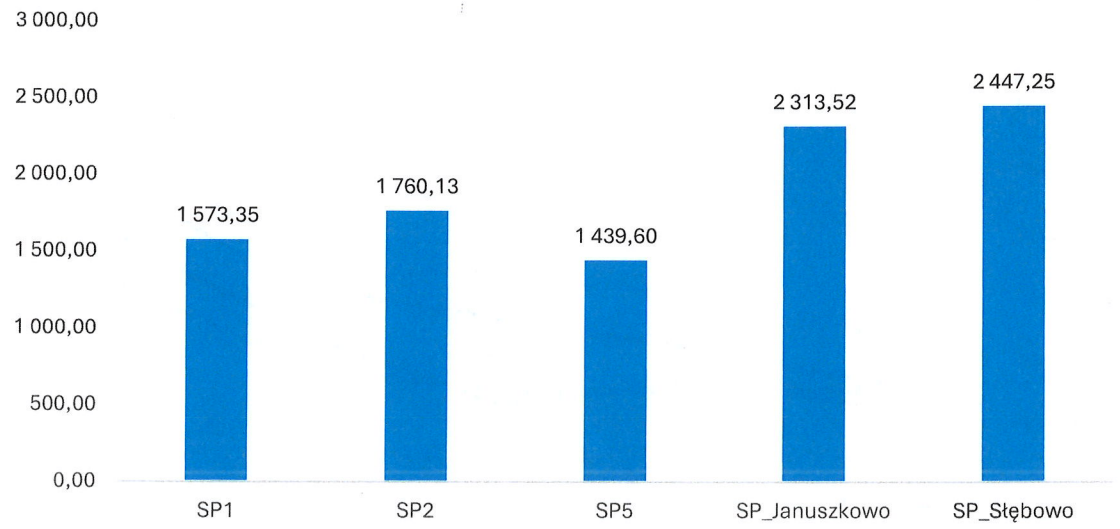
Takie rozłożenie kosztów wyraźnie podkreśla kluczową rolę nakładów na zatrudnienie kadry pedagogicznej i niepedagogicznej w strukturze finansowania szkół podstawowych. Ma to istotne znaczenie dla efektywności gospodarowania zasobami oraz alokacji środków budżetowych Gminy Żnin. **Warto przeanalizować możliwości optymalizacji zatrudnienia kadry, poprzez lepsze dopasowanie liczby personelu, zarówno pedagogicznego jak i niepedagogicznego do liczby uczniów w oddziałach.**

W ramach przeprowadzonej analizy wydatków budżetowych jednostek oświatowych, dokonano obliczenia kosztu jednostkowego przypadającego na jednego ucznia.

Wysokość średniomiesięcznych wydatków przypadających na jednego ucznia jest determinowana przede wszystkim przez liczbę uczniów w danej szkole, wielkość oddziałów oraz strukturę zatrudnienia, w której znaczącą rolę odgrywają nauczyciele posiadający najwyższe kwalifikacje zawodowe, tj. stopień nauczyciela dyplomowanego. Ustalenie to umożliwi ocenę efektywności wydatkowania środków publicznych oraz porównanie poziomu nakładów finansowych w odniesieniu do poszczególnych szkół. Szkoły podstawowe stanowią jednostki obsługiwane przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie. Z tego też względu przy kalkulacji kosztów utrzymania 1 ucznia uwzględniono koszty funkcjonowania jednostki obsługującej

Wydatki średniomiesięczne w przeliczeniu na 1 ucznia w szkołach podstawowych, z uwzględnieniem funkcjonujących oddziałów przedszkolnych w strukturze szkoły, w roku budżetowym 2024 prezentuje wykres poniżej.

Wykres 51. Wydatki średniomiesięczne w przeliczeniu na 1 ucznia w szkołach podstawowych w roku budżetowym 2024*

*z oddziałami przedszkolnymi

Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań Rb-28S za 2024 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie oraz informacji Burmistrza Żnin o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2023/2024.

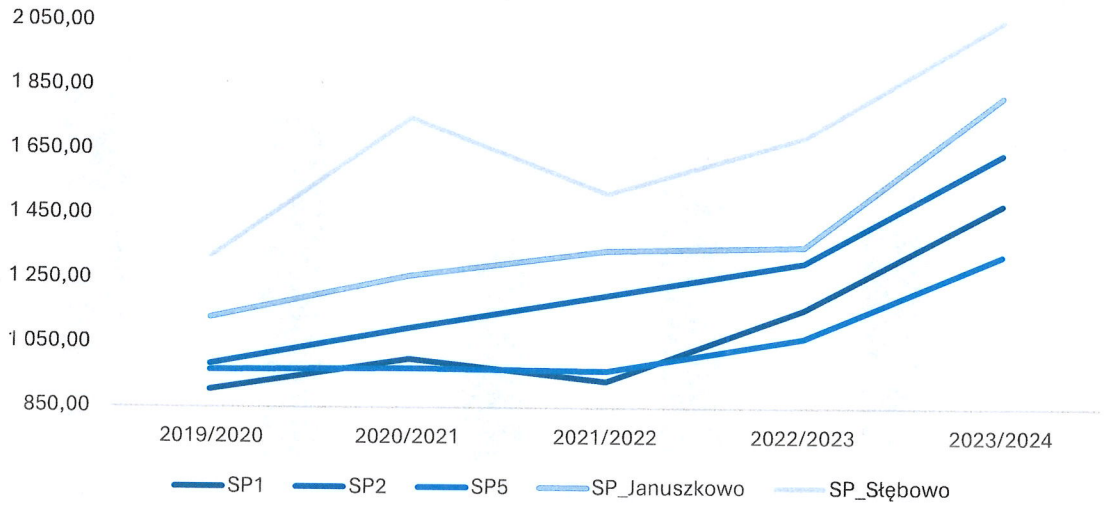
Wśród szkół podstawowych nadzorowanych przez Gminę Żnin, najwyższymi średnimi kosztami kształcenia ucznia charakteryzują się **Szkoła Podstawowa w Stębowie (2 447,25 zł)** oraz **Szkoła Podstawowa w Januszkowie (2 313,52 zł)**. W obu przypadkach poziom wydatków przekracza **średnią gminną**, która wynosi **1 673 zł**. Powyżej średniej plasuje się również wartość w Szkole Podstawowej nr 2, gdzie wynosi ona 1 760,13 zł.

Z kolei najniższe średnie koszty kształcenia w przeliczeniu na jednego ucznia odnotowano w **Szkole Podstawowej nr 5**, gdzie wartości te kształtują się dużo **poniżej średniej dla Gminy Żnin – 1 436,60 zł**.

Analizując wysokość wydatków w 2024 roku wśród szkół podstawowych nadzorowanych przez Gminę Żnin, najwyższymi średnimi kosztami kształcenia jednego ucznia charakteryzują się **szkoły na terenach wiejskich.** W obu przypadkach poziom wydatków przekracza istotnie **średnią gminną.**

Poniższy wykres ilustruje dane o zmianach w koszcie kształcenia jednego ucznia w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin w latach szkolnych 2019/2020 – 2023/2024.

Wykres 52. Koszt kształcenia jednego ucznia w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin w latach szkolnych 2019/2020 – 2023/2024.

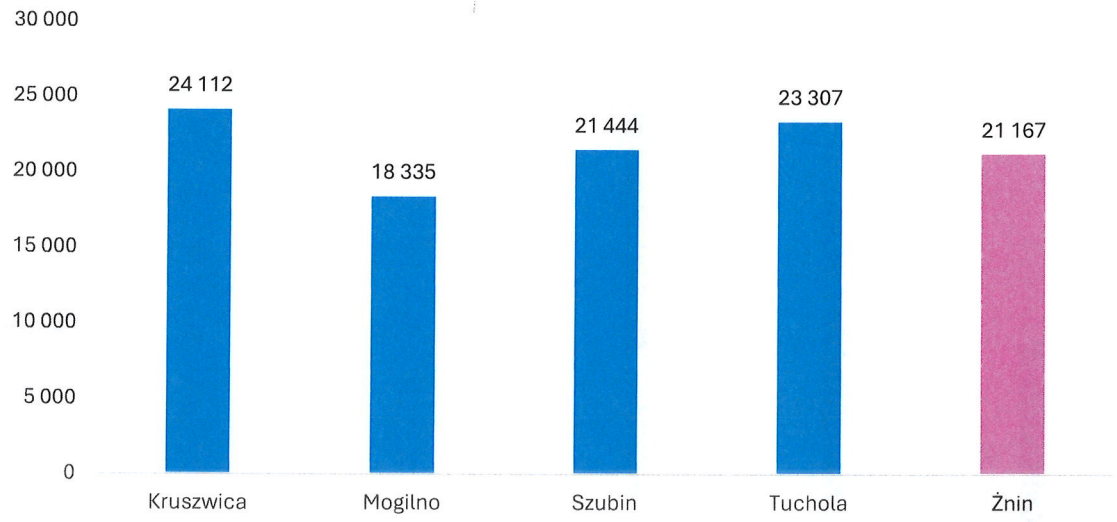
Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnin o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w latach szkolnych 2019/2020 – 2023/2024

Dane przedstawiające koszty kształcenia jednego ucznia w latach 2019/2020–2023/2024 **pokazują wyraźny i systematyczny wzrost wydatków we wszystkich analizowanych szkołach**. Najwyższe koszty odnotowano w Szkole Podstawowej w Stębowie, co może wynikać głównie z mniejszej liczby uczniów. Z kolei **najniższe i najmniej dynamiczne wzrosty kosztów występują w Szkole Podstawowej nr 5**, co może wskazywać na większą efektywność kosztową.

Wzrost jednostkowego kosztu kształcenia ucznia w analizowanym okresie we wszystkich placówkach wskazuje na rosnące nakłady finansowe na edukację, świadczy o rosnących kosztach systemowych – w tym efektach demograficznych (np. spadku liczby uczniów) oraz inflacyjnych – wpływających na ekonomię funkcjonowania szkół.

Dane dotyczące średnich kosztów opieki i wychowania w szkołach podstawowych zestawiono z danymi dotyczącymi miast wchodzących w skład przyjętej próby porównawczej. Przeprowadzona analiza porównawcza wykazuje, że najniższy roczny koszt odnotowano w Gminie Mogilno, gdzie wyniósł on 18 335 zł na jednego ucznia. Różnica w porównaniu do Gminy Kruszwica, która cechuje się najwyższym poziomem kosztów na jednego ucznia jest znacząca i wynosi 5 777 zł. Wyniki te mogą świadczyć o wyższej efektywności organizacyjnej w zakresie realizacji zadań oświatowych w Gminie Mogilno. Gmina Żnin zajmuje drugie miejsce, z kosztem 21 167 zł na ucznia rocznie, co wskazuje na relatywnie wysoki poziom wydatków w porównaniu do Gminy Mogilno, ale niższy niż w pozostałych gminach. Porównanie rocznych kosztów opieki i wychowania w przeliczeniu na jednego ucznia w szkołach podstawowych w analizowanych gminach przedstawiono na wykresie poniżej.

Wykres 53. Porównanie średniego rocznego kosztu edukacji na ucznia w szkole prowadzonej przez Gminę Kruszwica, Mogilno, Szubin, Tuchola oraz Żnin

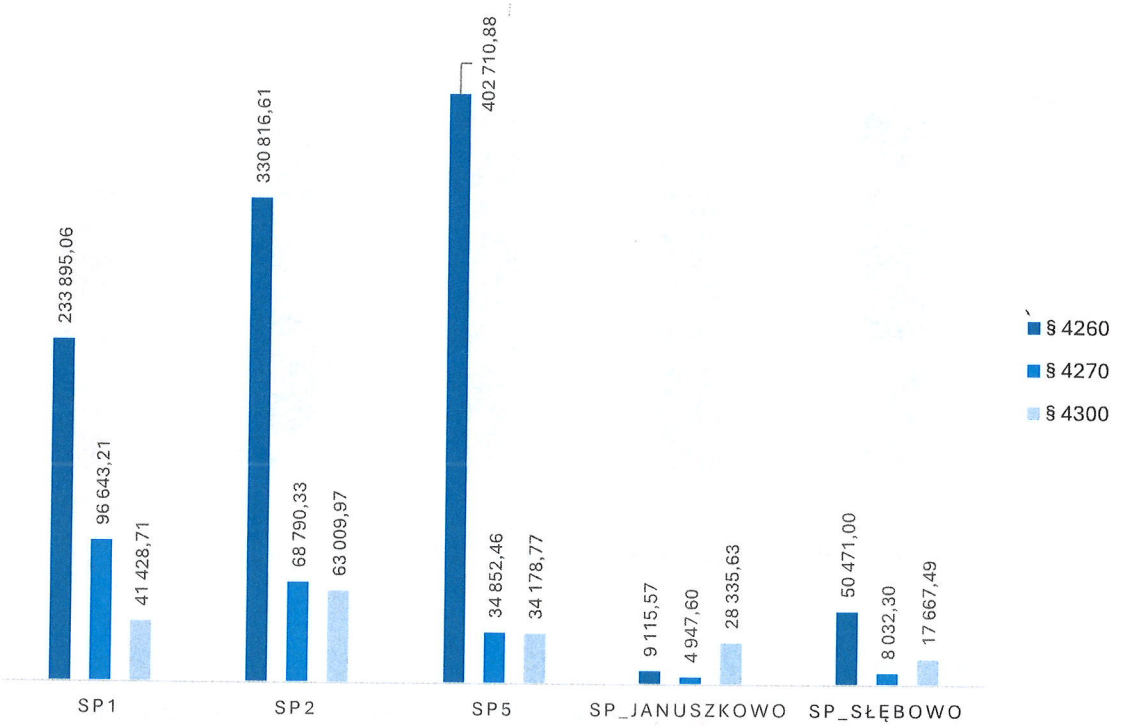
Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Systemu Monitorowania Usług Publicznych

6.3.9. Bieżące koszty związane z utrzymaniem budynków szkół podstawowych

Funkcjonowanie jednostek oświatowych nieodłącznie wiąże się z koniecznością ponoszenia kosztów związanych z utrzymaniem infrastruktury technicznej oraz bieżącą eksploatacją obiektów. Do podstawowych wydatków tego typu zalicza się m.in. zakup energii elektrycznej i cieplnej, zakup wody, opłaty za odprowadzanie ścieków, a także koszty usług związanych z naprawami i konserwacją sprzętu.

W celu oceny obciążeń finansowych związanych z eksploatacją budynków szkolnych dokonano analizy porównawczej kosztów ponoszonych przez poszczególne szkoły podstawowe. Szczególną uwagę zwrócono na wydatki klasyfikowane w paragrafie 4260 – „Zakup energii" i w paragrafie 4270 – „Zakup usług remontowych".

Wykres 54. Wydatki w ramach §4260 – zakup energii, § 4270 – zakup usług remontowych i § 4300 – zakup usług pozostałych w szkołach podstawowych w Dziale 80101 – szkoły podstawowe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań Rb-28S za 2024 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Najwyższy poziom kosztów zakupu energii odnotowano w **Szkole Podstawowej nr 5,** gdzie wydatki na ten cel wyniosły w 2024 roku **402 710,88 zł. Najniższe koszty związane z zakupem energii** ponosiła w 2024 roku **Szkoła Podstawowa w Januszkowie – 9 115,57 zł.**

Kolejną kategorią kosztów związaną z utrzymaniem infrastruktury technicznej oraz bieżącą eksploatacją obiektów oświatowych były wydatki na zakup usług remontowych, klasyfikowane w paragrafie 4270. W 2024 roku łączna kwota wydatków poniesionych na ten cel wyniosła **213 265,90 zł.**

Paragraf 4270 obejmuje w szczególności:

- usługi obce polegające na przywracaniu wartości użytkowej wyrobów przemysłowych, w tym między innymi usługi konserwacyjne i naprawcze maszyn, urządzeń technicznych i innego wyposażenia,
- usługi budowlano-montażowe, obejmujące remonty i konserwacje pomieszczeń oraz budynków, a także opracowania dokumentacji projektowej i technicznej realizowanej przez podmioty zewnętrzne.

Najwyższe wydatki w zakresie usług remontowych poniosła Szkoła Podstawowa nr 1, osiągając poziom 96 643,21 zł, natomiast najniższy poziom nakładów zarejestrowano w Szkole Podstawowej w Januszkowie, gdzie koszty te wyniosły zaledwie 4 947,60 zł.

6.3.10 Stan wyposażenia szkół i przedszkoli w Gminie Żnin

Placówki oświatowe Gminy Żnin systematycznie wzbogacają swoją bazę dydaktyczną i techniczną, szczególnie w obszarze cyfryzacji i zasobów bibliotecznych. Między rokiem szkolnym

2020/2021 a 2021/2022 nastąpił spadek o 61 komputerów, natomiast w latach następnych odnotowano wzrost o odpowiednio 41 i 8 komputerów. Przez dwa pierwsze analizowane lata widoczny był systematyczny spadek liczby książek, odpowiednio o 2 624 i 1602 woluminy. W 2023/2024 nastąpił gwałtowny wzrost, który niemal wyrównał stan z roku szkolnego 2020/2021. Pod względem bezpieczeństwa (liczby kamer) wyróżnia się **Szkoła Podstawowa nr 2 w Żninie (69 kamer)**.

Inwestycje w sprzęt IT i multimedia wpisują się w nowoczesne standardy edukacyjne. Stan wyposażenia w urządzenia specjalistyczne w placówkach oświatowych prowadzonych przez Gminę Żnin w latach szkolnych 2021/2020 – 2023/2024 obrazuje poniższa tabela.

Tabela 55. Zbiorcze zestawienie wyposażenia w urządzenia specjalistyczne w placówkach oświatowych prowadzonych przez Gminę Żnin w latach szkolnych 2021/2020 – 2023/2024

Rok szkolny	Komputery	Książki (woluminy)	Kamery monitoringu
2020/2021	490	49 619	97
2021/2022	429	46 995	90
2022/2023	470	45 393	138
2023/2024	478	49 395	140

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

Tabela 56. Stan wyposażenia w podziale na placówki oświatowe prowadzone przez Gminę Żnin w latach szkolnych 2021/2020 – 2023/2024

Rok szkolny	kategoria	Przedszkole Miejskie nr 1 w Żninie	Przedszkole Miejskie nr 2 w Żninie	Szkoła Podstawowa nr 1 w Żninie	Szkoła Podstawowa nr 2 w Żninie	Szkoła Podstawowa nr 5 w Żninie	Szkoła Podstawowa w Januszkowie	Szkoła Podstawowa w Słębowie	Razem
2020/2021	Komputery (ogółem)	9	8	99	154	134	33	53	**490**
	Komputery (dla uczniów)	9	2	68	96	49	30	38	**292**
	Projektor multimedialny	1	2	0	29	26	2	13	**73**
	Tablice interaktywne i	0	2	17	30	9	6	15	**79**
	Książki (woluminy)	919	590	11 387	15 784	7 230	7 396	6 313	**49 619**
	Kamery – monitoring	8	11	21	25	21	2	9	**97**
2021/2022	Komputery (ogółem)	9	8	94	124	130	32	32	**429**
	Komputery (dla uczniów)	0	2	61	104	49	20	14	**250**

Rok szkolny	kategoria	Przedszkole Miejskie nr 1 w Żninie	Przedszkole Miejskie nr 2 w Żninie	Szkoła Podstawowa nr 1 w Żninie	Szkoła Podstawowa nr 2 w Żninie	Szkoła Podstawowa nr 5 w Żninie	Szkoła Podstawowa w Januszkowie	Szkoła Podstawowa w Stębowie	Razem
	Projektor multimedialny	1	2	0	31	26	2	4	**66**
	Tablice interaktywne i	0	2	19	27	16	8	10	**82**
	Książki (woluminy)	919	590	11 524	14 171	7 070	6 408	6 313	**46 995**
	Kamery – monitoring	8	11	14	23	21	4	9	**90**
2022/2023	Komputery (ogółem)	9	8	94	139	149	32	39	**470**
	Komputery (dla uczniów)	0	2	61	121	58	20	21	**283**
	Projektor multimedialny	1	2	0	27	26	2	4	**62**
	Tablice interaktywne i	0	2	19	25	9	8	10	**73**
	Książki (woluminy)	919	590	9 669	14 137	7 049	6 614	6 415	**45 393**
	Kamery – monitoring	12	11	14	67	21	4	9	**138**
2023/2024	Komputery (ogółem)	15	8	94	139	150	32	40	**478**
	Komputery (dla uczniów)	0	2	61	121	58	20	21	**283**
	Projektor multimedialny	1	2	0	27	26	2	4	**62**
	Tablice interaktywne i	1	2	19	25	9	8	10	**74**
	Książki (woluminy)	919	590	9 764	13 975	5 607	6 708	11 832	**49 395**
	Kamery – monitoring	12	11	14	69	21	4	9	**140**

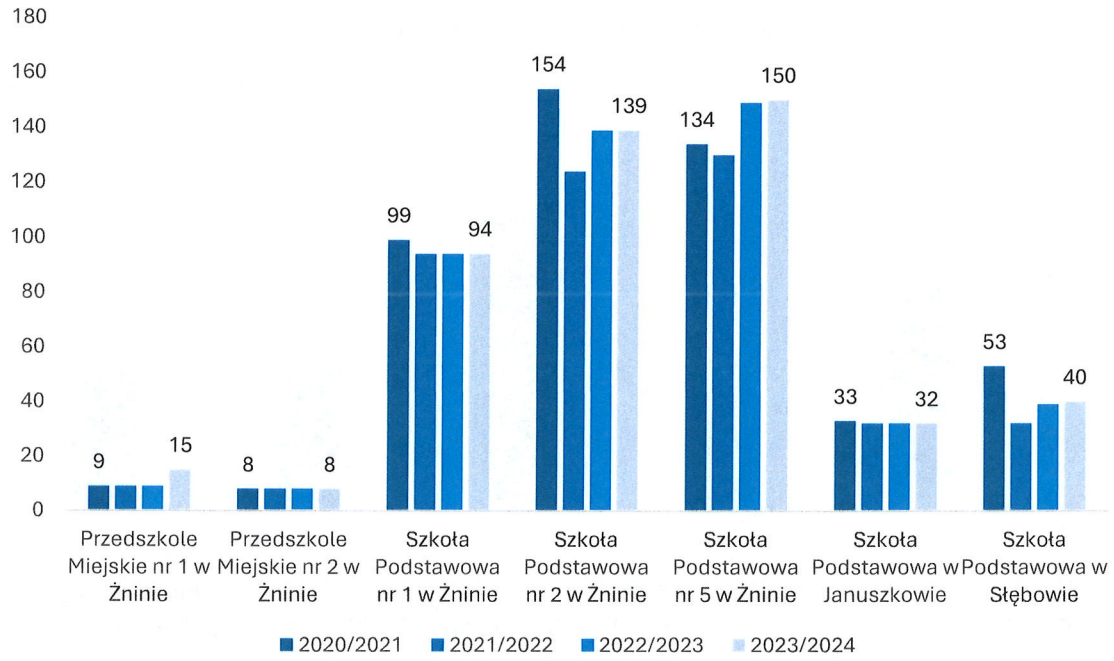
Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

W latach 2022–2024 nastąpiła wyraźna odbudowa i unowocześnienie zasobów szkół, szczególnie w zakresie cyfrowych narzędzi (kamery, komputery), co może świadczyć o zwiększonych inwestycjach w infrastrukturę edukacyjną oraz adaptację do współczesnych form nauczania.

Najwięcej komputerów posiada **Szkoła Podstawowa nr 5 w Żninie (150 szt.)**, natomiast największy odsetek komputerów dostępnych dla uczniów znajduje się w **Szkole Podstawowej nr 2 w Żninie (121 szt. z 139)**. W **Szkole Podstawowej nr 2 znajduje się również** najwięcej tablic interaktywnych i projektorów. Z kolei największy księgozbiór posiada **Szkoła Podstawowa w Stębowie**

(11 832 woluminy). Pod względem bezpieczeństwa (liczby kamer) wyróżnia się **Szkoła Podstawowa nr 2 w Żninie (69 kamer)**.

Wykres 55. Wyposażenie w komputery w placówkach oświatowych prowadzonych przez Gminę Żnin w latach szkolnych 2021/2020 – 2023/2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

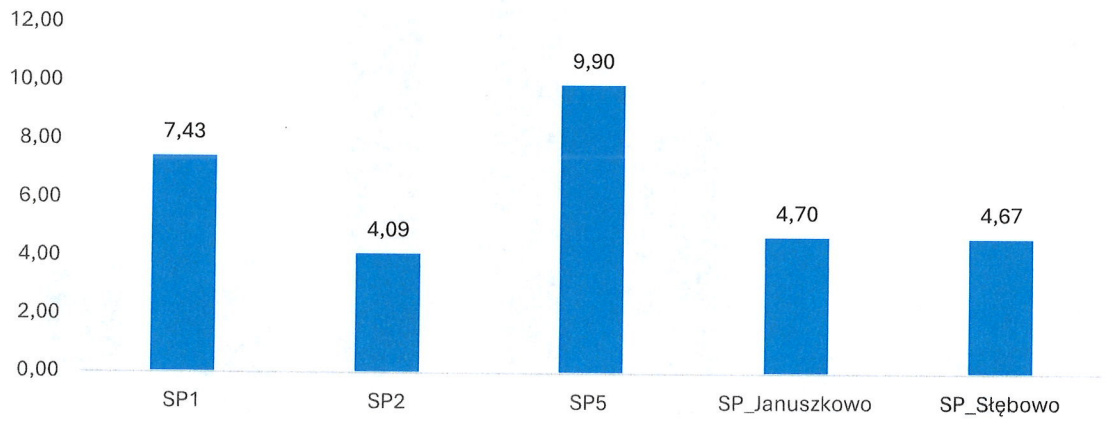
Na podstawie zgromadzonych danych oszacowano liczbę uczniów przypadających na jeden komputer dostępny do ich użytku w szkołach podstawowych prowadzonych przez gminę Żnin w roku szkolnym 2023/2024. Przeprowadzona analiza wykazała istotne zróżnicowanie w zakresie wyposażenia placówek w sprzęt komputerowy. **Średni dostęp do komputerów** w szkołach prowadzonych przez gminę Żnin wynosi 1 komputer na około 6 uczniów, co wskazuje na zbliżenie się do minimalnych wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 25 września 2024 r., zmieniającym rozporządzenie w sprawie podstawowych warunków niezbędnych do realizacji przez szkoły i nauczycieli zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz programów nauczania[14]. Pomimo spełnienia tych wymagań, w niektórych placówkach zauważalne są jeszcze ograniczenia w dostępności sprzętu komputerowego, które mogą wpływać na pełne wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w procesie edukacyjnym.

Zauważalna jest tendencja, zgodnie z którą szkoły zlokalizowane na terenach wiejskich charakteryzują się korzystniejszym wskaźnikiem dostępności komputerów w przeliczeniu na ucznia niż szkoły miejskie. Najkorzystniejszy wynik odnotowano w Szkole Podstawowej nr 2 w Żninie, gdzie na jeden komputer przypada średnio około czterech uczniów, co wskazuje na wysoki poziom wyposażenia

[14] Dz.U z 2024r. poz. 1442 – sprzęt komputerowy, w tym komputery stacjonarne, komputery stacjonarne typu all-1n-one, laptopy, laptopy przeglądarkowe lub tablety, dla uczniów i nauczycieli, z dostępem do Internetu (jeden sprzęt komputerowy na 6 uczniów)

technicznego tej placówki i potencjalnie większe możliwości rozwijania kompetencji cyfrowych uczniów. Z kolei **najniższy poziom dostępności sprzętu komputerowego występuje w Szkole Podstawowej nr 5** w Żninie – tam na jeden komputer przypada prawie dziesięciu uczniów, co może ograniczać efektywne wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w procesie dydaktycznym.

Wykres 56. Liczba uczniów przypadających na 1 komputer w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

Wykres ilustrujący liczbę uczniów przypadających na jeden komputer w analizowanych placówkach jednoznacznie ukazuje istniejące różnice w poziomie wyposażenia technicznego szkół podstawowych na terenie gminy. Wartości te mogą stanowić podstawę do dalszych działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów.

6.3.11. Wnioski podsumowujące

1. W roku szkolnym **2023/2024** szkołach podstawowych na terenie Gminy Żnin odnotowano **spadek liczby uczniów o 97** w porównaniu z rokiem szkolnym **2022/2023.** Zmiana ta stanowi istotny element wpływający na strukturę organizacyjną szkół. W odniesieniu do **roku szkolnego 2019/2020, liczba uczniów zmniejszyła o 266, co potwierdza tendencję spadkową.**
2. W poszczególnych szkołach podstawowych Gminy Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024 można zaobserwować zróżnicowane tendencje zmian – zarówno spadkowe, jak i wzrostowe – które są efektem lokalnych procesów demograficznych.
3. W okresie pięcioletnim łączna liczba oddziałów w szkołach podstawowych zmniejszyła się z 86 do 73, co oznacza spadek o 13 oddziałów (ok. 15%). Największy spadek miał miejsce między rokiem szkolnym 2019/2020 a 2020/2021 – o 7 oddziałów.
4. W roku szkolnym **2023/2024 średnia liczebność uczniów w oddziałach w szkołach podstawowych Gminy Żnin wynosiła 18,17 uczniów** i oznacza to wzrost o 5,8% w porównaniu z rokiem szkolnym 2019/2020, kiedy to wartość ta kształtowała się na poziomie 17,17 uczniów na oddział.
5. Zdecydowaną większość ogółu zatrudnionych nauczycieli stanowią nauczyciele mianowani i dyplomowani - ponad 85%.

6. Średni wskaźnik liczby uczniów przypadający na jeden etat nauczyciela w szkołach podstawowych Gminy Żnin **wynosi 8,69,** co oznacza, że na 1 etat nauczyciela przypada średnio 8 uczniów. Biorąc pod uwagę szkoły w granicach administracyjnych **miasta Żnin średni wskaźnik wynosi 9,47, a dla szkół na terenach wiejskich 5,26.**
7. **Średnia liczba uczniów przypadających na etat pracowników administracji i obsługi** dla szkół podstawowych w Gminie Żnin **wynosi 29,79 na jeden etat**
8. Analiza budżetów jednostkowych szkół podstawowych za 2024 rok wykazuje, że **przeciętnie ponad 86% wydatków bieżących przeznaczane jest na wynagrodzenia i pochodne.**
9. Wśród szkół podstawowych nadzorowanych przez Gminę Żnin, najwyższymi średnimi kosztami kształcenia ucznia charakteryzują się **Szkoła Podstawowa w Słębowie (2 447,25 zł)** oraz **Szkoła Podstawowa w Januszkowie (2 313,52 zł)**. W obu przypadkach poziom wydatków przekracza **średnią gminną**, która wynosi **1 673,06 zł.**
10. **Najwyższy poziom kosztów zakupu energii** odnotowano w **Szkole Podstawowej nr 5,** gdzie wydatki wyniosły w 2024 roku **402 710,88 zł. Najniższe koszty związane z zakupem energii** ponosiła w 2024 roku **Szkoła Podstawowa w Januszkowie – 9 115,57 zł.**

6.4. Zadania pozaszkolne

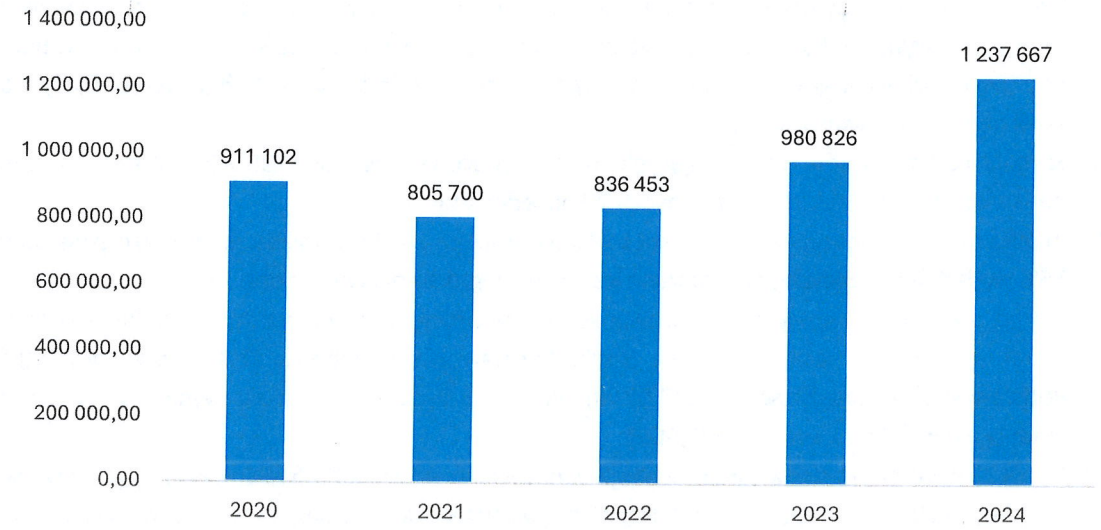
Wydatki na oświatę to nie tylko finansowanie przedszkoli i szkół, ale również zadań pozaszkolnych. Należą do nich m.in. koszty działalności świetlic szkolnych, które spełniają ważną rolę w realizacji zadań opiekuńczo – wychowawczych.

W minionym roku szkolnym w trzech szkołach podstawowych w Żninie funkcjonowały świetlice szkolne. Świetlica zapewnia zajęcia świetlicowe uwzględniające potrzeby edukacyjne oraz rozwojowe dzieci i młodzieży, a także ich możliwości psychofizyczne, w szczególności zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów, zajęcia zapewniające prawidłowy rozwój fizyczny oraz odrabianie lekcji.

W 2024 roku Gmina Żnin na funkcjonowanie świetlic szkolnych wydatkowała kwotę ogółem w wysokości **1 237 666,91 zł**. Wydatki dotyczyły wyłącznie utrzymania etatów nauczycieli, w tym koszty odpisu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Kwoty ponoszonych wydatków na zapewnienie zajęć świetlicowych w szkołach prowadzonych przez Żnin w latach 2020 - 2024 przedstawia wykres poniżej.

Wykres 57. Wydatki ponoszone na funkcjonowanie świetlic szkolnych w latach 2020 – 2024

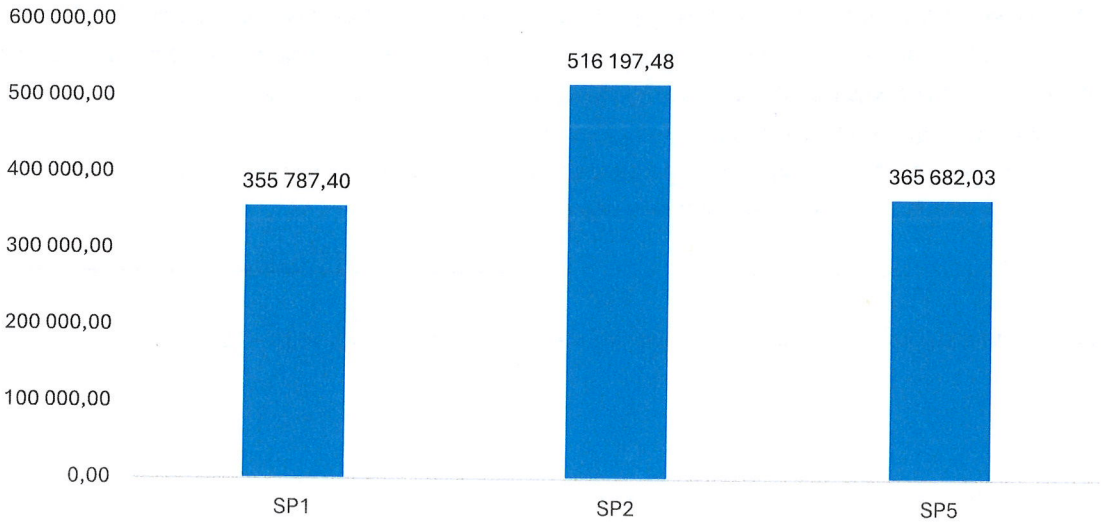

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Żnin za lata 2020 - 2024

Analizując powyższe dane zauważamy stały wzrost wydatków ponoszonych na zapewnienie zajęć świetlicowych. Od 2020 roku, wydatki ponoszone na ten cel **wzrosły o** prawie **36%,** tj. o 326 565 zł.

Kwoty ponoszonych wydatków na zapewnienie zajęć świetlicowych w poszczególnych szkołach prowadzonych przez Gminę Żnin w roku 2024 przedstawia wykres poniżej.

Wykres 58. Wydatki na zapewnienie zajęć świetlicowych w poszczególnych szkołach prowadzonych przez Gminę Żnin w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań Rb-28S za 2024 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Najwyższe wydatki na funkcjonowanie świetlicy poniesiono w 2024 roku w **Szkole Podstawowej nr 2**. Ich wartość **wyniosła 516 197,48 zł.** Kolejnymi szkołami, w których ponoszone są wydatki na ten cel stanowią **Szkoła Podstawowa nr 1 (355 787,40 zł) oraz Szkoła Podstawowa nr 5 (365 682,03 zł). W szkołach pełniących rolę szkół wiejskich wydatków na zajęcia świetlicowe w 2024 roku nie poniesiono.**

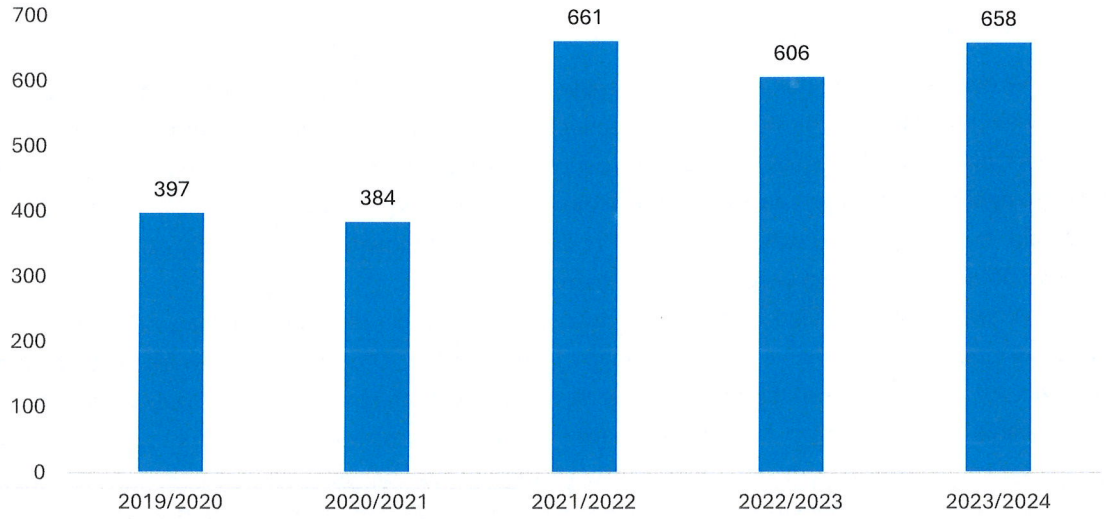
Szkoła podstawowa jest zobowiązana zapewnić zajęcia świetlicowe dla uczniów, którzy pozostają w szkole dłużej ze względu na:

1) czas pracy rodziców – na wniosek rodziców;
2) organizację dojazdu do szkoły lub inne okoliczności wymagające zapewnienia opieki w szkole[15].

Reasumując zajęcia świetlicowe powinny zapewnić uczniom nie tylko nadzór i opiekę, lecz również odpowiednie zajęcia edukacyjne uwzględniające ich potrzeby rozwojowe oraz możliwości psychofizyczne (w szczególności zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów – nie tylko kulturalne, ale także przedmiotowe), zajęcia zapewniające prawidłowy rozwój fizyczny oraz możliwość odrabiania lekcji.

W 2024 roku z opieki świetlicowej korzystało 658 uczniów. W analizowanym okresie widoczna jest tendencja wzrostowa, liczba uczniów korzystających z zajęć świetlicowych wzrosła o ponad 65% w ciągu pięciu lat, o 261 osób. Obserwowany wzrost liczby uczniów uczęszczających do świetlic szkolnych wskazuje na systematycznie rosnące zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze w jednostkach oświatowych. Największą grupą dzieci uczęszczających na zajęcia świetlicowe w szkołach podstawowych są z reguły uczniowie klas I-III. Poniższa tabela prezentuje liczbę uczniów korzystających z zajęć świetlicowych w latach szkolnych 2019/20202 – 2023/2024.

Wykres 59. Liczba uczniów korzystających z opieki świetlicowej w latach szkolnych 2019/2020– 2023/2024

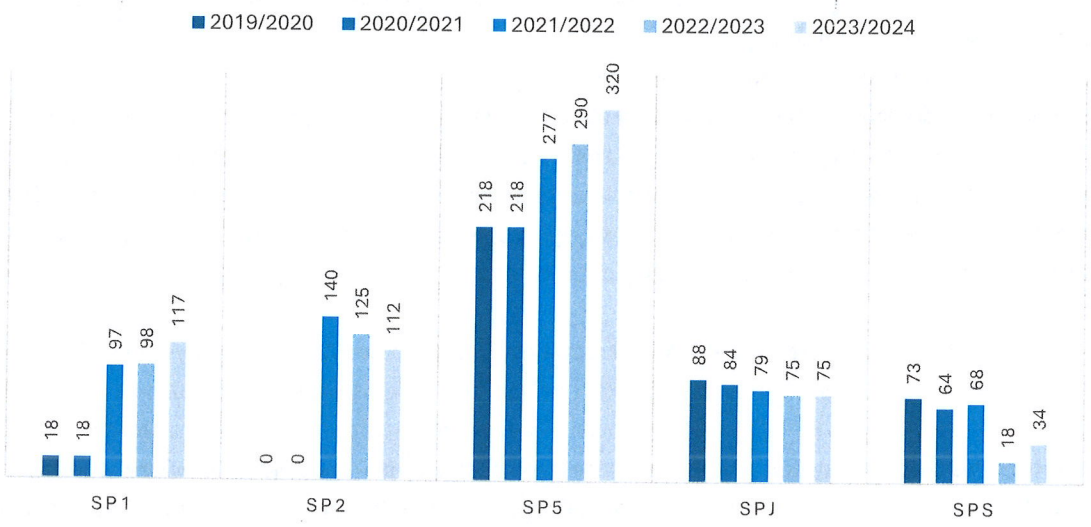

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

Dynamikę zmian liczby uczniów korzystających z opieki świetlicowej w poszczególnych szkołach w latach 2020 - 2024 przedstawia wykres poniżej.

Wykres 60. Uśredniona liczba uczniów korzystających z opieki świetlicowej w poszczególnych szkołach w latach 2020/2021 – 2023/2024

[15] Art. 105 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe Dz.U. z 2024 r., poz. 737

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

6.5. Kształcenie specjalne, pomoc psychologiczno-pedagogiczna, wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, klasy integracyjne

W odniesieniu do edukacji dzieci z niepełnosprawnościami kluczowe znaczenie posiada artykuł 24 Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób z niepełnosprawnościami, który ustanawia prawo każdej osoby, niezależnie od rodzaju niepełnosprawności, do edukacji w ramach systemu ogólnodostępnego. Zapis ten implikuje obowiązek organizowania procesu dydaktycznego w sposób dostępny, zindywidualizowany oraz oparty na odpowiednim wsparciu, umożliwiającym uczniowi pełne uczestnictwo w życiu edukacyjnym.

W świetle obowiązujących regulacji prawnych, Gmina Żnin realizuje zadania z zakresu edukacji specjalnej poprzez zapewnienie zróżnicowanych form pomocy. Oferta ta adresowana jest do dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami, uczniów niedostosowanych społecznie oraz osób wymagających zastosowania specjalnej organizacji procesu nauczania oraz dostosowanych metod pracy dydaktycznej, zgodnych z ich indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi.

W 2024 roku całkowite wydatki Gminy Żnin przeznaczone na realizację zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy i młodzieży wyniosły **8 059 035,28 zł.** Z tej kwoty **5 509 505,09 zł** stanowiły środki wydatkowane w szkołach podstawowych i przedszkolach prowadzonych przez Gminę Żnin.

Pozostała część wydatków, **w wysokości 2 549 530,19 zł została przeznaczona na dotacje** podmiotowe, w tym:

- 2 381 449,11 zł - dotacja podmiotowa z budżetu dla niepublicznej jednostki systemu oświaty (§ 2540),
- 168 081,08 zł - dotacja podmiotowa z budżetu dla publicznej jednostki systemu oświaty prowadzonej przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub przez osobę fizyczną (§ 2590).

Tabela 57. Wydatki na kształcenie specjalne dzieci i młodzieży w poszczególnych przedszkolach i szkołach podstawowych

Nazwa jednostki oświatowej (skrót)	80149 Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego	80150 Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych	Razem
PM1	266 184,02	0,00	266 184,02
PM2	500 002,64	0,00	500 002,64
SP1	0,00	986 284,27	986 284,27
SP2	493 889,37	1 838 213,22	2 332 102,59
SP5	0,00	1 011 233,78	1 011 233,78
SP_Januszkowo	0,00	117 564,92	117 564,92
SP_Słębowo	78 914,48	217 218,39	296 132,87
Razem	**1 338 990,51**	**4 170 514,58**	**5 509 505,09**
Dotacje dla niepublicznych jednostek systemu oświatowy	2 350 707,31	198 822,88	2 549 530,19
Ogółem	**3 689 697,82**	**4 369 337,46**	**8 059 035,28**

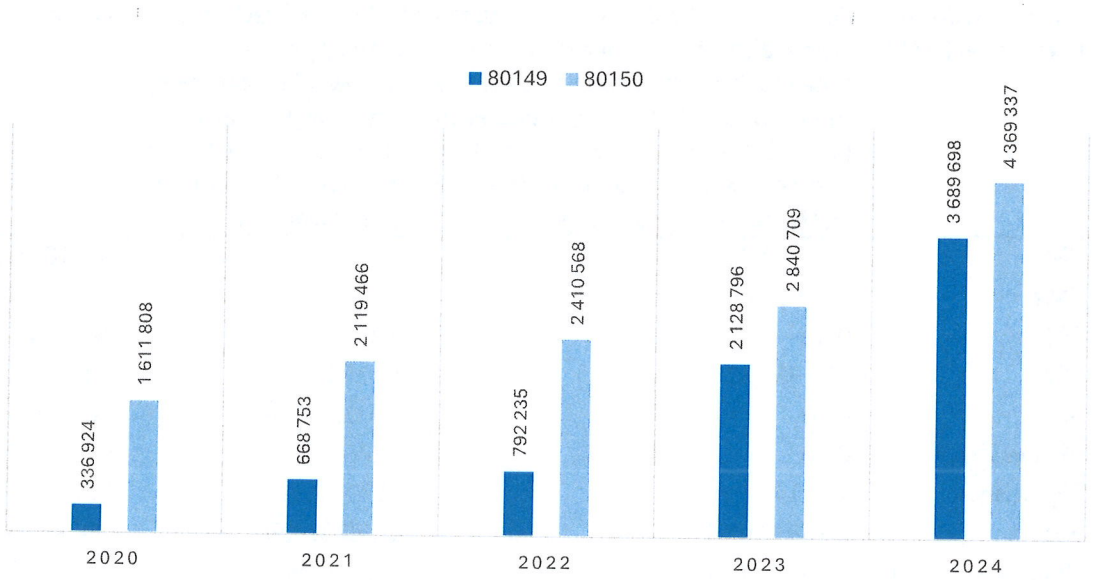
Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych sprawozdań Rb-28S za 2024 rok udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Analiza struktury wydatków wskazuje, że największa część środków przeznaczonych na realizację zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w jednostkach oświatowych Gminy Żnin została poniesiona w szkołach podstawowych, gdzie łączne koszty wyniosły 4 170 514,58 zł. W ujęciu jednostkowym najwyższe wydatki odnotowano w **Szkole Podstawowej nr 2, w której funkcjonują również oddziały przedszkolne. Łączna kwota wydatków w tej placówce wyniosła 2 332 102,59 zł,** co stanowiło największe obciążenie wśród analizowanych jednostek.

Na poziom kosztów w analizowanym obszarze istotny wpływ wywiera liczba orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, które determinują konieczność zatrudnienia dodatkowych specjalistów oraz organizacji wsparcia dostosowanego do indywidualnych potrzeb edukacyjnych uczniów. Choć na realizację tych zadań przekazywana jest zwiększona subwencja oświatowa, środki te nie zawsze w pełni pokrywają rzeczywiste koszty ponoszone przez jednostki oświatowe.

Dynamikę wydatków związanych z realizacją tego rodzaju zadań w okresie ostatnich pięciu lat zaprezentowano na wykresie.

Wykres 61. Dynamika wydatków w rozdziałach 80149 - Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego oraz w 80150 - Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych w latach 2020 – 2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rb-28S sprawozdań z wykonania planu wydatków budżetowych Gminy Żnin za lata 2020 - 2024

Na wykresie przedstawiono kształtowanie się wydatków Gminy Żnin w działach 80149 - Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego i 80150 - Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych w latach 2020 - 2024. Obserwuje się wyraźny trend wzrostowy w całym okresie analizy, przy czym dynamika zmian różni się pomiędzy działami. W dziale 80149 wydatki wzrosły z poziomu 336 923,97 zł w 2020 roku do 3 689 697,82 zł, co oznacza zwiększenie wydatków o 3 352 773,85 zł w okresie pięcioletnim.

Pod pojęciem ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi trzeba rozumieć zarówno dzieci, które posiadają orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, jak i te, które mają trudności w realizacji standardów wymagań programowych, wynikające ze specyfiki ich funkcjonowania poznawczo-percepcyjnego (niższe niż przeciętne możliwości intelektualne, a także dysleksja, dysgrafia, dysortografia, dyskalkulia), zdrowotnego (dzieci przewlekle chore) oraz ograniczeń środowiskowych (dzieci emigrantów, dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo).

Takie rozumienie specjalnych potrzeb edukacyjnych ma na celu wdrożenie i urzeczywistnienie idei wyrównywania szans edukacyjnych wszystkich uczniów.

Obecność uczniów z SPE wpływa na organizację pracy szkoły, w tym zatrudnienie specjalistów (psychologów, pedagogów, terapeutów) oraz dostosowanie warunków kształcenia.

Poniższa tabela przedstawia szczegółową analizę liczby uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności w placówkach oświatowych w Gminie Żnin w latach szkolnych 2022/2023 – 2024/2025.

Tabela 58. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w Gminie Żnin w latach szkolnych 2022/2023 – 2024/2025

Wyszczególnienie	20222/2023	2023/2024	2024/2025	Zmiana %

Z niepełnosprawnościami sprzężonymi	13	27	30	131%
Niesłyszący	1	2	2	100%
Słabosłyszący	2	3	2	-
Słabowidzący	15	18	15	-
Z niepełnosprawnością ruchową w tym z afazją	10	12	17	70%
Z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim	20	26	25	25%
Z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym	1	1	0	-
Z autyzmem w tym z zespołem Aspergera	23	55	65	183%
Zagrożeni niedostosowaniem społecznym	12	10	15	25%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

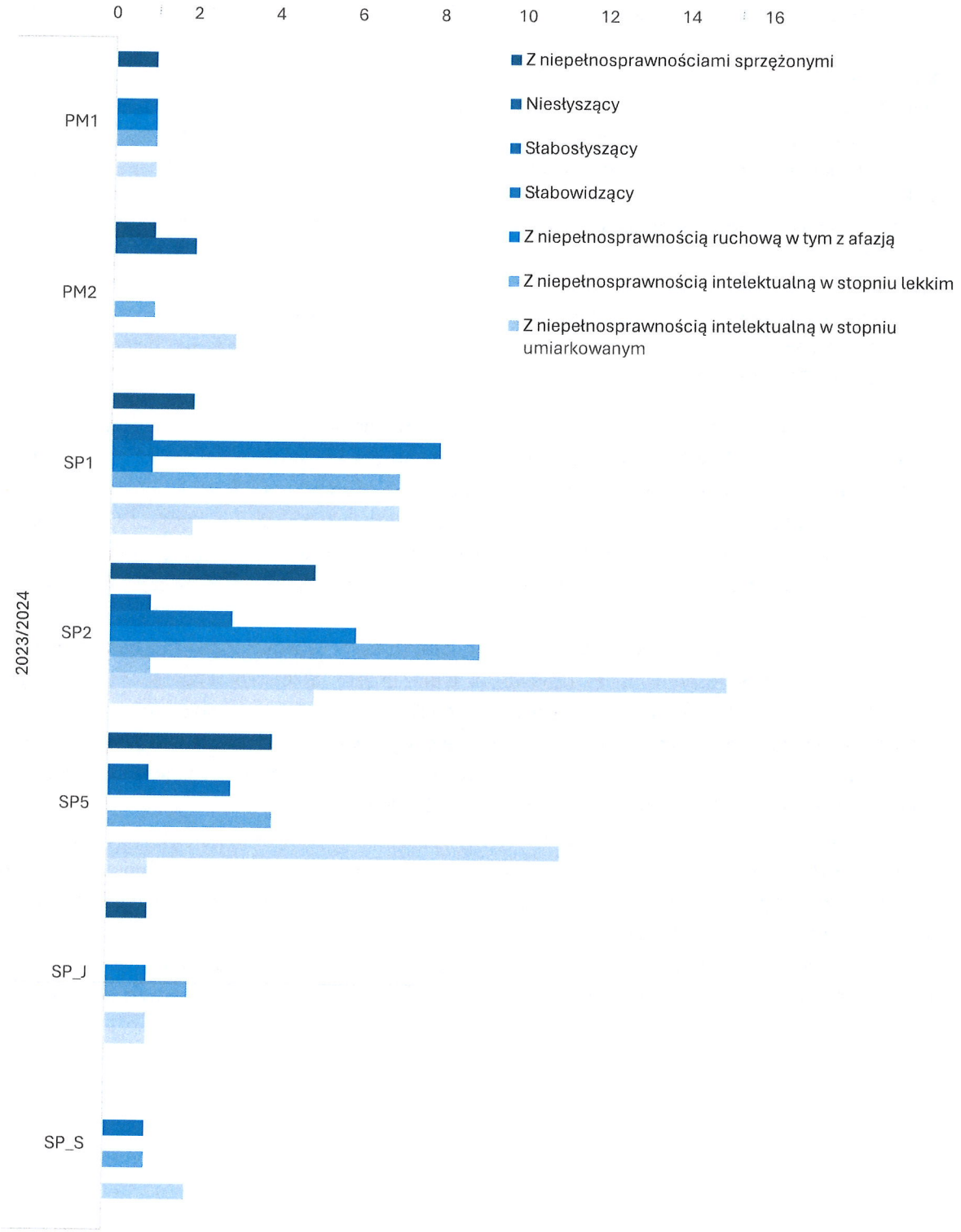
Porównanie liczby uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (niesprawnościami) w latach szkolnych 2022/2023 – 2024/2025 wskazuje na istotne zmiany w strukturze tej grupy. Analiza danych ujawnia, iż największy wzrost dotyczy liczby uczniów ze spektrum autyzmu, w tym z zespołem Aspergera – liczba ta wzrosła z 23 do 65 uczniów w ciągu trzech lat, co oznacza wzrost o 183%. Zjawisko to można interpretować zarówno jako efekt wzrostu liczby diagnoz w obszarze zaburzeń ze spektrum autyzmu, jak i jako rezultat poprawy systemowych mechanizmów wsparcia kierowanych do tej grupy uczniów.

Równocześnie obserwuje się istotny wzrost liczby dzieci z niepełnosprawnościami sprzężonymi (131%) oraz z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją (70%), co wskazuje na stopniowe odchodzenie od dominacji tradycyjnych niepełnosprawności sensorycznych na rzecz niepełnosprawności złożonych i rozwojowych. W przeciwieństwie do tych tendencji nie odnotowano zmian liczby uczniów słabowidzących oraz odnotowano całkowity zanik uczniów z umiarkowaną niepełnosprawnością intelektualną w roku szkolnym 2024/2025.

Wskazane zmiany jednoznacznie świadczą o przeobrażeniu struktury potrzeb edukacyjnych: coraz większe znaczenie zyskują niepełnosprawności wymagające bardziej zindywidualizowanego i wieloaspektowego podejścia edukacyjno-terapeutycznego, co stawia przed systemem oświaty nowe wyzwania organizacyjne i metodyczne.

Na wykresie poniżej przedstawiono rozkład liczby dzieci/uczniów z poszczególnymi rodzajami niepełnosprawności w roku szkolnym 2023/2024 w poszczególnych jednostkach oświatowych Gminy Żnin.

Wykres 62. Rozkład liczby dzieci/uczniów z poszczególnymi rodzajami niepełnosprawności w roku szkolnym 2023/2024 w poszczególnych jednostkach oświatowych Gminy Żnin.

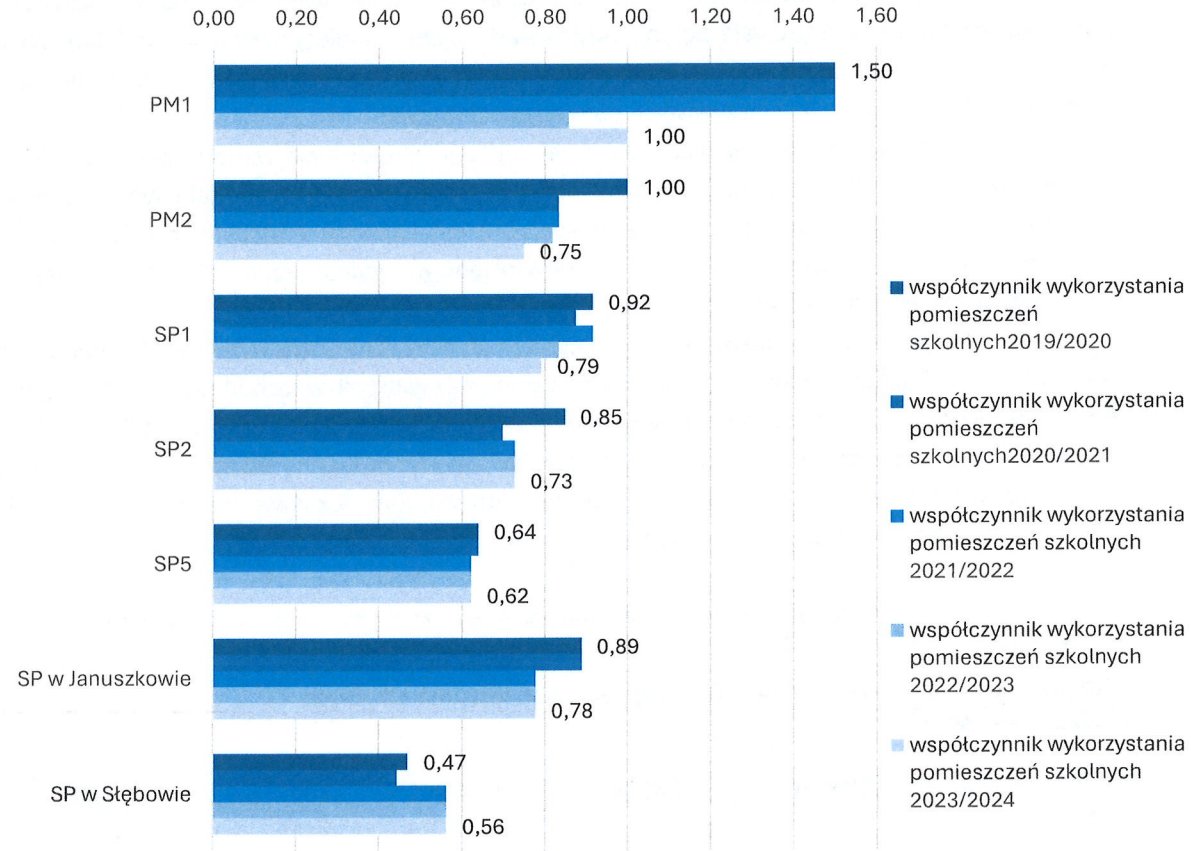

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

6.6. Analiza bazy lokalowej z uwzględnieniem obciążenia poszczególnych obiektów

Współczynnik wykorzystania pomieszczeń szkolnych stanowi iloraz liczby oddziałów klasowych oraz liczby pomieszczeń przeznaczonych do realizacji zajęć edukacyjnych. Przez pomieszczenia edukacyjne należy rozumieć wszystkie przestrzenie przystosowane do prowadzenia zajęć dydaktycznych, w tym sale lekcyjne, pracownie specjalistyczne oraz pomieszczenia przeznaczone do realizacji zajęć wychowania fizycznego. Na poniższych wykresach przedstawiony został współczynnik wykorzystania budynków poszczególnych szkół podstawowych oraz jego zmiany na przestrzeni badanych lat.

Wykres 63. Współczynnik wykorzystania pomieszczeń szkolnych w szkołach podstawowych i przedszkolach Gminy Żnin 2019/2020 – 2023/2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnin o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

Wysoki poziom wskaźnika, przekraczający wartość 1, wskazuje na niedobór sal lekcyjnych w stosunku do liczby oddziałów, co może skutkować koniecznością organizowania zajęć w systemie zmianowym. Z kolei niska wartość wskaźnika może świadczyć o niewystarczająco efektywnym wykorzystaniu zasobów lokalowych, prowadzącym do utrzymywania rozległej infrastruktury w stosunku do bieżących potrzeb szkoły.

Przeprowadzona analiza współczynnika wykorzystania pomieszczeń szkolnych w poszczególnych jednostkach wskazuje na znaczące zróżnicowanie poziomu efektywności zagospodarowania infrastruktury edukacyjnej. We wszystkich badanych jednostkach odnotowano tendencję spadkową w porównaniu z rokiem szkolnym 2019/2020. Zjawisko to można wiązać ze zmniejszającą się liczbą uczniów, a w konsekwencji redukcją liczby oddziałów.

Najwyższe wartości współczynnika w roku szkolnym 2023/2024 osiągnęły: Przedszkole Miejskie nr 1 (1,00) oraz Szkoła Podstawowa nr 1 (0,79). W przypadku Przedszkola Miejskiego nr 1 szczególnie istotny jest fakt utrzymywania się współczynników powyżej wartości 1,00 w latach 2019/2020 – 2021/2022, co wskazuje na występowanie deficytu przestrzeni i brak możliwości zapewnienia odpowiednich warunków lokalowych dla wszystkich grup przedszkolnych. Wskaźnik na poziomie 1,00 w ostatnim roku analizy potwierdza, że placówka osiągnęła maksymalny próg wykorzystania i nie posiada potencjału do przyjęcia dodatkowych oddziałów.

Odmienną sytuację odnotowano w Szkole Podstawowej w Słębowie, która na przestrzeni całego badanego okresu charakteryzowała się najniższymi wartościami współczynnika (0,44 do 0,56). Wyniki te jednoznacznie wskazują na niewystarczające wykorzystanie infrastruktury i nadwyżkę pomieszczeń dydaktycznych w stosunku do rzeczywistych potrzeb edukacyjnych.

Podobne zjawisko, choć w nieco łagodniejszej formie, zaobserwowano w przypadku Szkoły Podstawowej nr 5, w której wartości współczynnika pozostają na względnie stabilnym, lecz niskim poziomie (0,62 – 0,64). Sytuacja ta może świadczyć o ustabilizowanej strukturze oddziałów oraz o relatywnie zrównoważonym dostosowaniu zasobów lokalowych, jednak jednocześnie o braku pełnego wykorzystania potencjału infrastrukturalnego jednostki.

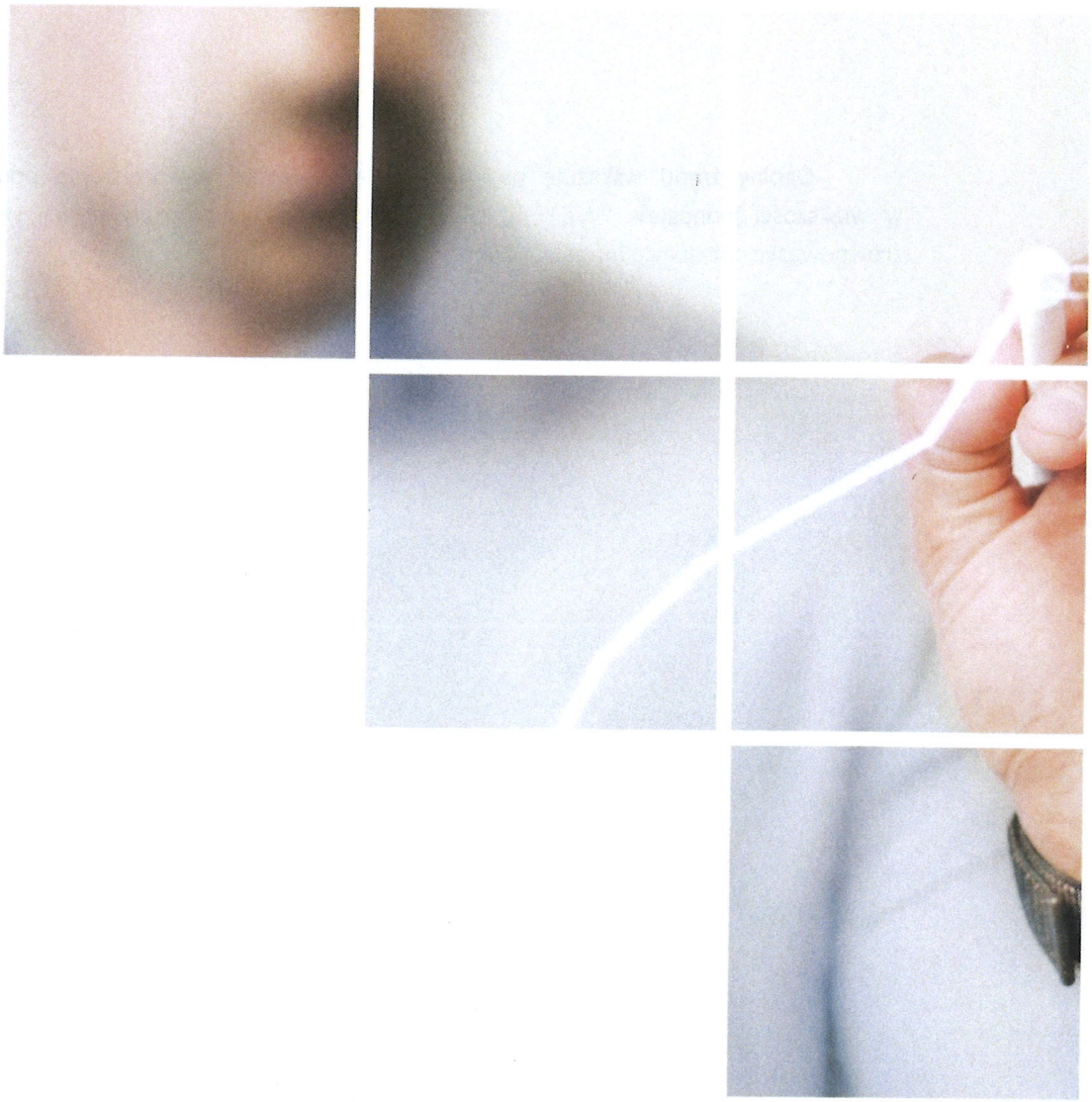
Wysokie wskaźniki wykorzystania pomieszczeń dydaktycznych (powyżej 1,00), odnotowane głównie w przedszkolach, stanowią przesłankę do rozważenia inwestycji w rozbudowę infrastruktury lub wprowadzenie zmian organizacyjnych w celu zapewnienia odpowiednich warunków kształcenia. Z kolei niskie wartości obserwowane w wybranych szkołach podstawowych wskazują na konieczność przeanalizowania zasadności utrzymywania obecnej infrastruktury lokalowej bądź podjęcia działań w kierunku bardziej efektywnego zagospodarowania istniejącej bazy.

Tabela 59. Zestawienie współczynnika wykorzystania pomieszczeń szkolnych w szkołach podstawowych Gminy Żnin w latach szkolnych 2020/2021 – 2024/2025

Nazwa jednostki oświatowej (skrót)	współczynnik wykorzystania pomieszczeń szkolnych				
	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
PM1	1,50	1,50	1,50	1,00	1,00
PM2	1,00	0,83	0,83	0,82	0,75
SP1	0,92	0,88	0,92	0,83	0,79
SP2	0,85	0,70	0,73	0,73	0,73
SP5	0,64	0,64	0,62	0,62	0,62
SP w Januszkowie	0,89	0,89	0,78	0,78	0,78
SP w Słębowie	0,47	0,44	0,56	0,56	0,56

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024

Ogólny trend wskazuje na malejącą efektywność wykorzystania pomieszczeń szkolnych w większości jednostek. Wyniki te sugerują potrzebę analizy reorganizacji sieci szkół, aby lepiej zrównoważyć obciążenie infrastruktury.

PROGNOZY ZMIAN DEMOGRAFICZNYCH DLA GMINY ŻNIN

7. Prognozowana liczba dzieci w przedszkolach i szkołach

Prognozy ludności w gminie Żnin na lata 2030–2060 wskazują na wyraźny trend depopulacyjny oraz postępujące starzenie się społeczeństwa. W 2030 roku liczba mieszkańców ma wynosić około 22,1 tys., podczas gdy w 2060 roku spadnie do 18,0 tys., czyli o ponad 4 tysiące osób, co odpowiada ubytkowi blisko 19% populacji, czyli spadek o prawie 1/5.

Najsilniejszy regres prognozowany jest w grupach dzieci i młodzieży. W 2030 roku w wieku 0–19 lat będzie mieszkać w gminie nieco ponad 4,1 tys. osób, podczas gdy w 2060 roku będzie to już tylko około 3,1 tys. To oznacza zmniejszenie się bazy edukacyjnej oraz spadek potencjalnej liczby osób wchodzących na rynek pracy w kolejnych dekadach. Warto zauważyć, że w grupie 0–9 lat po roku 2040 prognozuje się utrzymywanie liczebności na względnie stabilnym, choć niskim poziomie, co sugeruje, że proces spadku dzietności w pewnym momencie wyhamuje, ale nie zdoła odwrócić trendu.

Populacja w wieku produkcyjnym (20–64 lata) również będzie się zmniejszać, zarówno liczbowo, jak i procentowo. W latach 2030–2040 udział tej grupy będzie jeszcze dominujący, lecz od połowy wieku widoczny stanie się jej coraz większy spadek. Najsilniej redukują się grupy trzydziesto- i czterdziestolatków, których liczebność w 2060 roku będzie nawet o jedną trzecią niższa niż w 2030 roku. Oznacza to kurczenie się lokalnych zasobów pracy oraz potencjalne trudności w utrzymaniu gospodarki samorządu, zarówno w wymiarze podatkowym, jak i w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej.

Jednocześnie bardzo dynamicznie będzie rosła liczba osób starszych. W grupie 70–79 lat prognoza zakłada względną stabilizację na poziomie ok. 2,2–2,6 tys. osób, ale znaczny wzrost nastąpi w grupie 80+. Z niespełna 1,3 tys. mieszkańców w 2030 roku liczba ta zwiększy się do ponad 2,2 tys. w 2060 roku, czyli o około 75%. W konsekwencji, w strukturze wiekowej udział osób w wieku poprodukcyjnym będzie się systematycznie zwiększał. Jeszcze wyraźniej widać to przy analizie grupy 60–69 lat – jej liczebność rośnie do połowy stulecia, osiągając szczyt w 2045 roku (ponad 3,3 tys. osób), a następnie spada, co jednak nie niweluje trendu starzenia, lecz świadczy o przesuwaniu się dużych roczników w coraz wyższe przedziały wieku.

Zmiany te prowadzą do narastania problemu obciążenia demograficznego. Spadająca liczba dzieci oznacza mniejsze zapotrzebowanie na infrastrukturę edukacyjną, ale jednocześnie rosnąca liczba seniorów zwiększy presję na system ochrony zdrowia i opieki społecznej.

Tabela 60. Gmina Żnin prognoza ludności w latach 2030-2060 w 10 letnich grupach wiekowych

Gmina Żnin prognoza ludności w latach 2030 - 2060 w 10-lenich grupach wiekowych

Grupa wieku	2030	2035	2040	2045	2050	2060
Ogółem	**22 122**	**21 513**	**20 949**	**20 264**	**19 523**	**18 024**
0-9	1 669	1 579	1 614	1 638	1 584	1 379
10-19	2 448	2 146	1 777	1 707	1 732	1 720
20-29	2 428	2 463	2 440	2 136	1 773	1 681
30-39	2 297	2 111	2 187	2 233	2 231	1 666
40-49	3 223	2 646	2 273	2 111	2 182	2 220
50-49	3 408	3 527	3 237	2 722	2 354	2 247

60-69	2 749	2 915	3 221	3 374	3 138	2 285
70-79	2 621	2 450	2 210	2 357	2 617	2 595
80+	1 279	1 676	1 990	1 986	1 912	2 231

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z września 2025

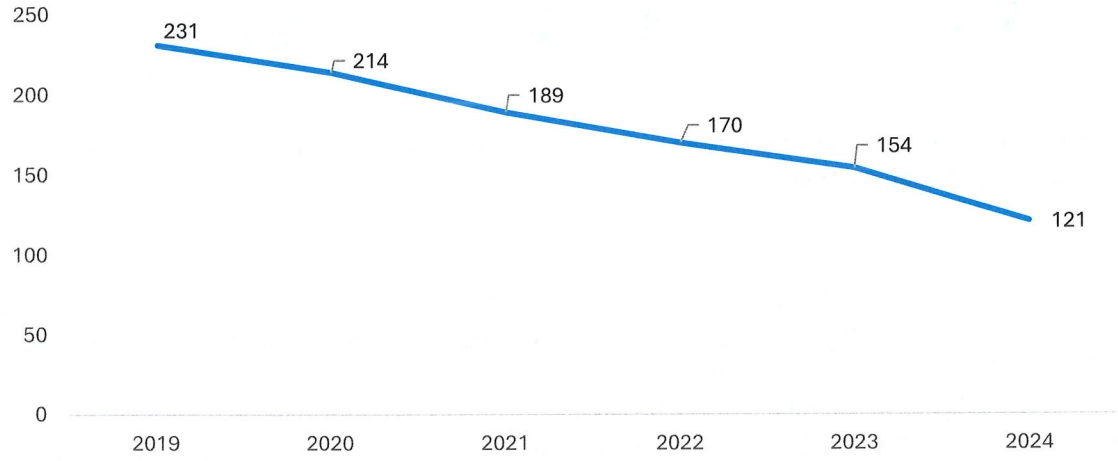
Tabela 61. Gmina Żnin prognoza ruchu naturalnego i migracji w latach 2030-2060

Rok	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały		Migracje zagraniczne na pobyt stały	
	Urodzenia	Zgony	Napływ	Odpływ	Imigracja	Emigracja
2030	159	256	223	253	12	3
2031	152	252	222	252	8	3
2032	152	266	224	242	7	3
2033	146	277	228	243	7	3
2034	151	269	233	227	6	3
2035	156	271	233	226	6	3
2036	155	284	242	218	6	3
2037	155	287	242	222	7	3
2038	162	277	240	217	7	3
2039	159	307	231	229	7	3
2040	162	294	228	224	7	3
2041	154	305	230	228	7	3
2042	157	300	232	222	7	3
2043	153	324	232	216	7	3
2044	162	302	227	211	7	3
2045	158	317	225	210	7	3
2046	156	308	216	211	7	3
2047	152	319	220	207	7	3
2048	150	305	218	207	7	3
2049	148	314	217	202	7	2
2050	143	320	210	200	7	2
2051	142	304	207	200	7	2
2052	134	308	209	198	7	2
2053	136	301	211	200	7	2
2054	131	301	213	198	7	2
2055	131	294	214	194	7	2
2056	126	304	215	192	8	2
2057	118	312	215	191	8	2
2058	125	309	212	184	8	2
2059	124	310	213	182	8	3
2060	118	298	210	176	8	3

Źródło: BDL GUS https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start dane z września 2025

W latach 2019 - 2024 liczba urodzeń w Gminie Żnin systematycznie malała. W 2019 liczba urodzeń wynosiła 231 dzieci natomiast w 2024 roku 121, co stanowi spadek o 47,6% w ciągu pięciu lat. Wykres ilustrujący te dane jednoznacznie wskazuje na narastający trend demograficznego spadku, co będzie miało istotne konsekwencje dla planowania i funkcjonowania gminnej sieci placówek edukacyjnych.

Wykres 64. Liczba urodzeń w latach 2019 - 2024 w Gminie Żnin

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

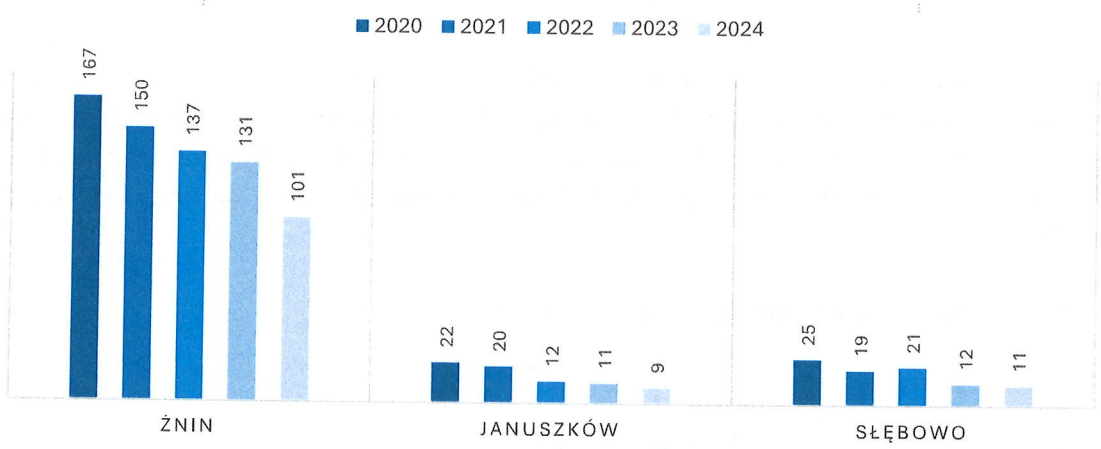
Dane przedstawiają **ciągły i dość wyraźny spadek liczby urodzeń** w Gminie Żnin w ciągu analizowanych lat, **średnioroczne tempo spadku urodzeń wynosiło około 11,7%.** Największy spadek liczby urodzeń miał miejsce między rokiem 2023 a 2024 – spadek o 33 urodzenia, czyli o 21,4%. W ciągu całego badanego okresu (2019 - 2024) liczba urodzeń zmniejszyła się o 110 dzieci. Jeśli tendencja się utrzyma, liczba urodzeń w najbliższych latach może spaść poniżej 100.

Tabela 62. Zmiany liczby urodzeń w latach 2019 - 2024

Rok	Liczba urodzeń (razem)	Zmiana względem roku poprzedniego
2019	231	-
2020	214	↓17 (–7,4%)
2021	189	↓25 (–11,7%)
2022	170	↓19 (–10,0%)
2023	154	↓16 (–9,4%)
2024	121	↓33 (-21,4%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Wykres 65. Zmiany liczby urodzeń w latach 2019 – 2024 w podziale na miejscowości, w których znajdują się szkoły podstawowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

7.1. Prognozowana liczba dzieci w przedszkolach

Dodając do posiadanych danych o liczbie dzieci uczęszczających do przedszkoli informację o liczbie urodzeń w Gminie Żnin, możliwe jest oszacowanie prognozowanej liczby dzieci w przedszkolach w latach szkolnych 2026/2027 oraz 2027/2028.

W prognozie dla roku 2026/2027 uwzględniono dzieci urodzone w latach 2020 - 2023, natomiast dla roku 2027/2028 – dzieci urodzone w latach 2021 - 2024. Dane dotyczące urodzeń w latach 2019 - 2024 pochodzą ze statystki dla szkół z lat 2019-2024 i zostały pozyskane z Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie.

Przyjmując rok szkolny 2023/2024 jako rok bazowy dla porównań, można zauważyć, że prognozy demograficzne wskazują na wzrost liczby dzieci w przedszkolach w roku szkolnym 2026/2027 o 216, a w roku 2027/2028 0 123 dzieci. Szczegółowe dane zawarte są w poniższej tabeli. Dla ustalenia szacunkowej liczby miejsc w przedszkolach przyjęto metodologię opartą na ilorazie liczby oddziałów funkcjonujących w danym przedszkolu i ustawowej liczby dzieci przypadających na jeden oddział (25 dzieci).

Tabela 63. Prognoza liczby dzieci w przedszkolach, w latach 2026/2027 oraz 2027/2028

Nazwa przedszkola	rok szkolny 2023/2024			rok szkolny 2026/2027		rok szkolny 2027/2028	
	liczba dzieci	Liczba oddziałów	liczba miejsc w przedszkolu	liczba urodzeń z lat 2020-2023	Różnica między liczbą miejsc a prognozowaną liczbą dzieci	liczba urodzeń z lat 2021-2024	Różnica między liczbą miejsc a prognozowaną liczbą dzieci
Przedszkola i oddziały przedszkolne w Żninie	446	20	461	585	-124	519	-58
Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej w Januszkowie	16	1	25	65	-40	52	-27

Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej w Słębowie	23	1	25	77	-52	63	-38
Razem	**485**		**511**	**727**	**-216**	**634**	**-123**

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie **oraz informacji** Burmistrza Żnin o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2023/2024

Na podstawie liczby funkcjonujących oddziałów przedszkolnych w roku szkolnym 2023/2024 oraz przy założeniu maksymalnej, ustawowo dopuszczalnej liczebności oddziału wynoszącej 25 dzieci, ustalono łączną **liczbę zabezpieczonych miejsc wychowania przedszkolnego na poziomie 511. W odniesieniu do prognozowanej liczby dzieci w wieku przedszkolnym, oszacowanej na podstawie danych demograficznych, liczba ta okazuje się być niewystarczająca.**

W roku szkolnym 2026/2027 prognozowany deficyt miejsc przedszkolnych wynosi 216, natomiast w roku szkolnym 2027/2028 niedobór ten szacowany jest na 123 miejsca. Wskazuje to na konieczność podjęcia działań w kierunku rozbudowy gminnej sieci placówek wychowania przedszkolnego.

Analizując dynamikę zmian w stosunku do faktycznej liczby dzieci w przedszkolach gminnych w roku szkolnym 2023/2024 w roku **2026/2027 prognozuje się wzrost liczby dzieci do 727** w porównaniu do 485 dzieci uczęszczających do przedszkoli w roku szkolnym 2023/2024 r. **(o 242 dzieci)**, natomiast **w roku 2027/2028** – liczba dzieci **będzie wyższa o 149** względem ogólnej liczby dzieci uczęszczających do przedszkola w roku szkolnym 2023/2024.

Tabela 64. Porównanie ogólnej liczby dzieci przedszkolnych w Gminie Żnin w latach 2023/2024 oraz 2026/2027 i 2027/2028

Liczba dzieci razem w roku szkolnym 2023/2024	planowana liczba dzieci w p-lach w roku szkolnym 2026/2027 (ur. 2020 - 2023)	planowana liczba dzieci w p-lach w roku szkolnym 2027/2028 (ur. 2021 - 2024)	Różnica między faktyczną liczbą dzieci w p-lach w 2023/2024 planowaną liczbą dzieci w p-lach w 2026/27 r.	Różnica między faktyczną liczbą dzieci w p-lach w 2023/2024 planowaną liczbą dzieci w p-lach w 2027/28 r.
485	727	634	- 242	-149

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie oraz informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2023/2024

Należy jednak zaznaczyć, że sieć publicznych przedszkoli prowadzonych przez Gminę Żnin jest uzupełniana przez niepubliczne placówki oświatowe, wpisane do ewidencji szkół i placówek niepublicznych, a także placówkę publiczną prowadzoną przez osobę fizyczną. Do tej grupy należą:

- Przedszkole Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Żninie,
- Przedszkole Zgromadzenia Sióstr Służebniczek im. Bł. Edmunda Bojanowskiego w Żninie,
- Niepubliczne Przedszkole „U BOBA",
- Przedszkole Miejskie nr 3 w Żninie „Łamigłówka",
- Punkt Przedszkolny „Terapeutyczne Senso Szkraby".

Z uwagi na powyższe, dokonano analizy udziału dzieci uczęszczających do publicznych przedszkoli w ogólnej liczbie dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie Gminy Żnin, co stanowi podstawę do dalszych działań planistycznych w zakresie rozwoju infrastruktury edukacyjnej.

Tabela 65. Udział dzieci uczęszczających do publicznych przedszkoli w ogólnej liczbie dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie Gminy Żnin

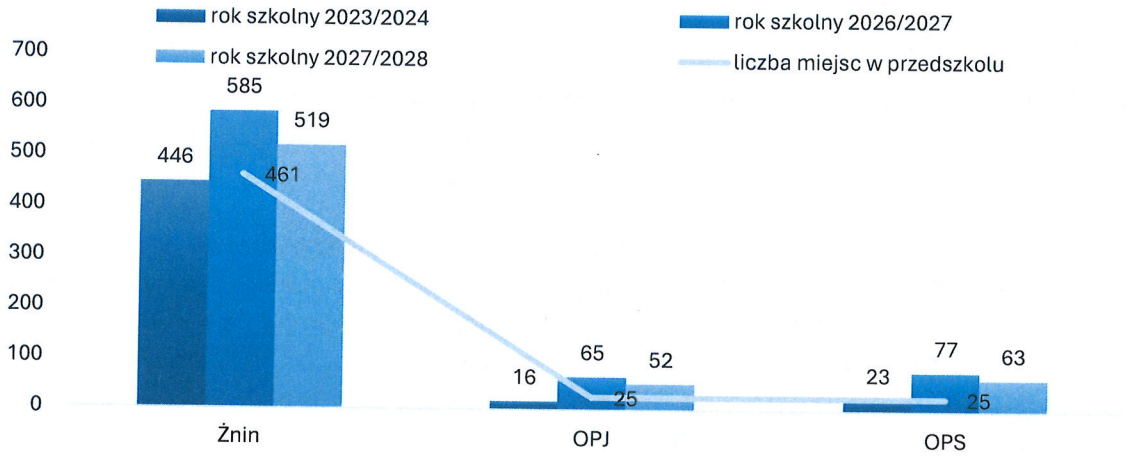
Rok szkolny	Roczniki (3–6 lat)	Liczba dzieci w wieku przedszkolnym	liczba dzieci w przedszkolach	% dzieci uczęszczających do przedszkoli publicznych
2019/2020	2016, 2015, 2014, 2013	916	577	62,99%
2020/2021	2017, 2016, 2015, 2014	946	534	56,45%
2021/2022	2018, 2017, 2016, 2015	963	565	58,67%
2022/2023	2019, 2018, 2017, 2016	975	479	49,13%
2023/2024	2020, 2019, 2018, 2017	952	485	50,95%
2024/2025	2021, 2020, 2019, 2018	868	511	58,87%

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie oraz informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2023/2024

Analiza danych wskazuje, iż w przedszkolach gminnych wychowaniem przedszkolnym w latach szkolnych 2019/2020 – 2024/2025 objętych było od 49% do 63% dzieci na terenie gminy. Wskazuje to na dużą rolę sektora niepublicznego lub niekorzystanie z przedszkoli, jeśli nie jest to wskazane ustawowo.

Na potrzeby niniejszej analizy określono tzw. **„lukę przedszkolną”**, rozumianą jako **różnicę pomiędzy liczbą dzieci faktycznie uczęszczających do przedszkoli w roku szkolnym 2023/2024, a prognozowaną liczbą dzieci w wieku przedszkolnym w latach szkolnych 2026/2027 oraz 2027/2028**, oszacowaną na podstawie danych o urodzeniach w Gminie Żnin.

Wykres 66. Luka przedszkolna

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie oraz informacji Burmistrza Żnin o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2023/2024

Wykres przedstawia prognozowane różnice między liczbą dzieci w przedszkolach w roku szkolnym 2023/2024 a przewidywaną liczbą w roku 2027/2028. Największy wzrost liczby dzieci w stosunku do stanu obecnego prognozowany jest w roku szkolnym 2027/2028. Wskazuje to na potencjalny deficyt miejsc w przedszkolach, w tym największy w Żninie – brak 124 miejsc. W oddziałach przedszkolnych w Januszkowie prognozowany niedobór miejsc wynosi 40 miejsc i w Słębowie brak miejsca dla 52 dzieci.

W interpretacji danych niezbędne jest uwzględnienie czynników takich jak: mobilność rodzin, preferencje rodziców co do lokalizacji przedszkola, rozmieszczenie placówek, a także fakt, że nie wszystkie dzieci w wieku przedszkolnym – zwłaszcza trzyletnie – są zapisywane do przedszkoli. Dodatkowo należy uwzględnić fakt uczęszczania dzieci do przedszkoli gminnych w Żninie z terenu innych gmin oraz dzieci z ternu Gminy Żnin do przedszkoli zlokalizowanych na terenie innych gmin.

Tabela 66. Prognoza zapotrzebowania na miejsca przedszkolne na terenie Gminy Żnin w latach 2019/2020-2027/2028

Rok szkolny	Liczba dzieci w wieku przedszkolnym	Rzeczywista liczba dzieci w publicznych przedszkolach	Zapotrzebowanie teoretyczne (100%)	Zapotrzebowanie realne (50%)	Zapotrzebowanie realne (60%)
2019/2020	916	577	916	458	550
2020/2021	946	534	946	473	568
2021/2022	963	565	963	482	578
2022/2023	975	479	975	488	585
2023/2024	952	485	952	476	571
2024/2025	868	511	868	434	521
2025/2026*	804	511	804	402	482
2026/2027*	727	511	727	364	436
2027/2028*	634	511	634	317	380

*Szacunkowa liczba miejsc

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie oraz informacji Burmistrza Żnina o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Żnin w roku szkolnym 2023/2024

Gdyby wszystkie dzieci miały trafić do publicznych placówek, wystąpiłby deficyt, jednak na podstawie obserwacji z lat 2019-2025 wiadomo, że tylko część populacji (50%-60%) wybiera placówki gminne, a pozostała część korzysta z oferty niepublicznej lub jest poza systemem. Dlatego kluczowe jest planowanie z myślą o elastyczności i racjonalnym wykorzystaniu infrastruktury. Zwiększenie dostępności miejsc może być osiągnięte, nie tylko przez gminę, ale również poprzez wspieranie rozwoju niepublicznych przedszkoli.

Dla władz gminy oznacza to konieczność **krótkookresowego zwiększenia pojemności systemu**, ale w długiej perspektywie – **racjonalnego dostosowania sieci do spadającej liczby dzieci**. Prognoza dotyczy okresu do 2027/2028, jednak biorąc pod uwagę aktualne trendy demograficzne, w kolejnych

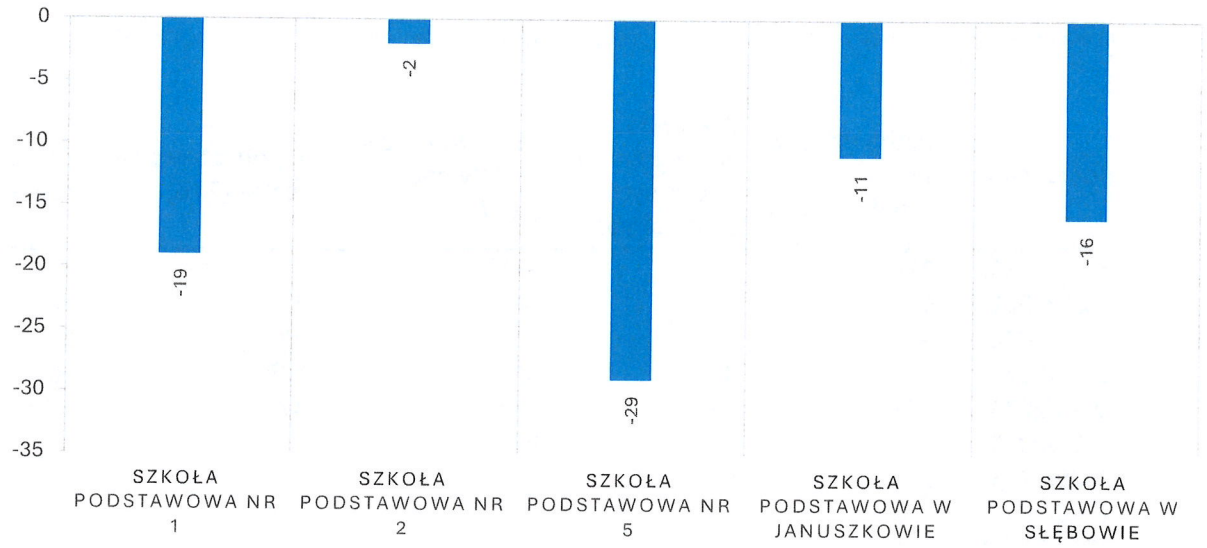
latach kluczowe będzie monitorowanie spadków liczby urodzeń, aby móc elastycznie reagować na pojawiające się potrzeby.

7.2. Prognozowana liczba uczniów w szkołach podstawowych

Z perspektywy demograficznej istotnym czynnikiem wpływającym na funkcjonowanie szkół podstawowych jest liczba dzieci w wieku rozpoczynania edukacji szkolnej w szczególności siedmiolatków. Zmiany w tej grupie wiekowej mają bezpośrednie przełożenie na planowanie liczby oddziałów oraz organizację pracy szkół w kolejnych latach.

Największą bezwzględną redukcję liczby urodzeń w latach 2019 - 2023 odnotowano w obwodzie Szkoły Podstawowej nr 5 **(spadek o 29 urodzeń), Szkoły Podstawowej nr 1 (o 19 urodzeń) oraz Szkoły Podstawowej w Słębowie (o 16 urodzeń).**

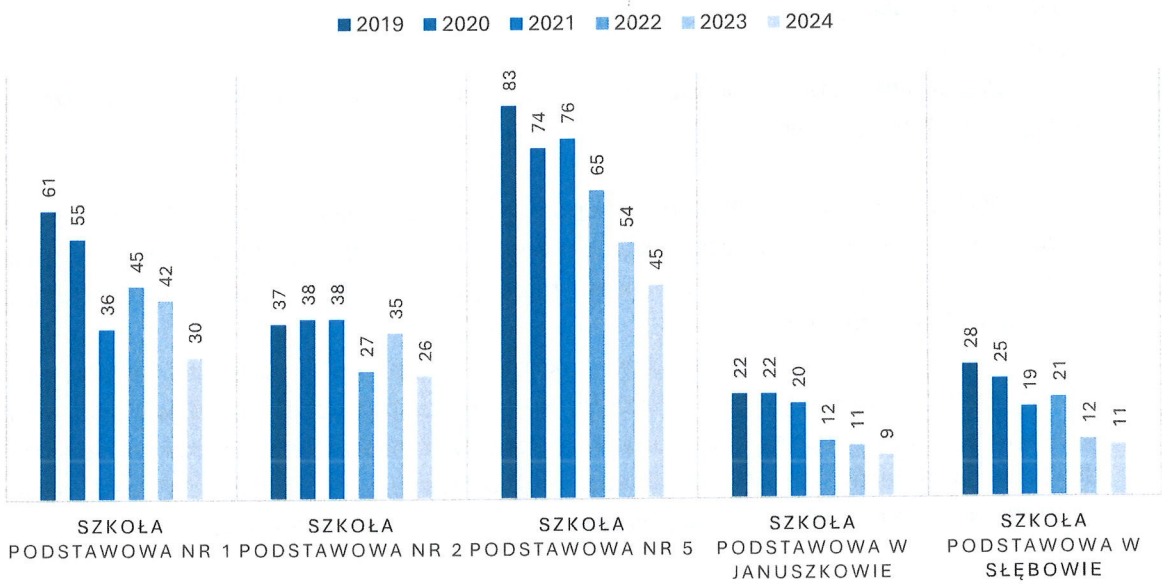
Wykres 67. Zmiany liczby urodzeń w 2023 roku do roku bazowego (2019) w obwodach poszczególnych szkół podstawowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Pomimo obserwowanego spadku, w przypadku Szkoły Podstawowej nr 1 oraz Szkoły Podstawowej nr 5 jednostki te nadal wykazują relatywnie wysoki potencjał demograficzny na tle pozostałych szkół, co może mieć istotne znaczenie w kontekście planowania i organizacji infrastruktury edukacyjnej. W przeciwieństwie do powyższych, najniższy poziom urodzeń w 2023 roku zaobserwowano w obwodzie Szkoły Podstawowej w Januszkowie (11 urodzeń) oraz w obwodzie Szkoły Podstawowej w Słębowie (12 urodzeń) oraz w 2024 roku odpowiednio 9 i 11.

Wykres 68. Zmiany liczby urodzeń w latach 2019 – 2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

W wyniku przeprowadzonej analizy odnotowano wyraźny i systematyczny trend spadkowy w zakresie liczby urodzeń, co bezpośrednio przekłada się na prognozowaną redukcję liczby uczniów rozpoczynających edukację w szkołach podstawowych. **Prognozy demograficzne wskazują, że do roku 2030 liczba siedmiolatków podejmujących naukę w klasie I będzie niższa o 80 dzieci** w porównaniu z rokiem 2025 (234 urodzenia w 2018 roku), co odpowiada spadkowi o 34%. Zjawisko to stanowi istotne wyzwanie dla lokalnej polityki oświatowej, w szczególności w zakresie planowania sieci szkół, organizacji oddziałów oraz zarządzania zasobami kadrowymi w jednostkach edukacyjnych. Uzyskane wyniki wskazują na zachodzące w Gminie Żnin zmiany demograficzne, które w perspektywie pięcioletniej prowadzić będą do systematycznego zmniejszania się liczby uczniów podejmujących naukę w szkołach podstawowych.

Przyjmując założenie, że liczba uczniów kończących klasę ósmą równa jest liczbie uczniów rozpoczynających naukę w klasie pierwszej 8 lat wcześniej, można szacunkowo określić zmiany w ogólnej liczby uczniów szkół podstawowych.

Tabela 67. Zestawienie liczby dzieci urodzonych w latach 2019 - 2023 z liczbą uczniów kończących edukację w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin

Prognozowane wielkości	Rok szkolny				
	2026/2027	2027/2028	2028/2029	2029/2030	2030/2031
Rok urodzenia	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Prognozowana liczba uczniów klas pierwszych	231	214	189	170	154
Prognozowana liczba uczniów kończących klasę ósmą	266	230	243	219	237
Prognozowana różnica w liczbie uczniów rozpoczynających i	-35	-16	-54	-49	-83

kończących edukację w szkole podstawowej					

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Analiza przedstawionych danych wskazuje, że w roku szkolnym 2030/2031 różnica pomiędzy liczbą uczniów kończących edukację w klasach ósmych a rozpoczynających naukę w klasie pierwszej wyniesie 83 uczniów. Utrzymanie się takiego trendu będzie skutkowało niewykorzystaniem części potencjału lokalowego szkół.

W kontekście analizy danych demograficznych dotyczących urodzeń, istotne znaczenie ma identyfikacja obwodów szkolnych, w których w nadchodzących latach mogą wystąpić trudności w zapewnieniu odpowiedniego naboru do klas pierwszych. Analiza liczby urodzeń przypisanych do obwodów poszczególnych szkół umożliwia prognozowanie potencjalnej liczebności przyszłych oddziałów szkolnych, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oświatowego.

Tabela 68. Zestawienie liczby dzieci urodzonych w latach 2019 - 2023 w podziale na obwody poszczególnych szkół podstawowych

Dzielnica/nazwa szkoły	Prognozowana liczba uczniów klas pierwszych w roku szkolnym					
	2026/2027	2027/2028	2028/2029	2029/2030	2030/2031	2031/2032
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Szkoła Podstawowa nr 1	61	55	36	45	42	30
Szkoła Podstawowa nr 2	37	38	38	27	35	26
Szkoła Podstawowa nr 5	83	74	76	65	54	45
Szkoła Podstawowa w Januszkowie	22	22	20	12	11	9
Szkoła Podstawowa w Stębowie	28	25	19	21	12	11
Razem	**231**	**214**	**189**	**170**	**154**	**121**

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Bazując na danych dotyczących liczby urodzeń w latach 2019 - 2023 można prognozować sytuację demograficzną w odniesieniu do liczby siedmiolatków na 5 lat do przodu. Liczba dzieci urodzonych w obwodzie przypisanym danej szkole stanowi podstawę do określenia przyszłego zapotrzebowania na miejsca w oddziałach klas pierwszych, a tym samym umożliwia efektywne planowanie struktury organizacyjnej szkoły w kontekście zmieniających się uwarunkowań demograficznych.

Zmiany te podkreślają konieczność przemyślanego dostosowania struktury sieci szkolnej do aktualnych i prognozowanych uwarunkowań demograficznych.

Wnioski

Szkoła Podstawowa nr 1

Szacując na podstawie danych demograficznych, że w roku szkolnym 2025/2026 liczba uczniów klas pierwszych wyniesie 57, przekłada się to na 3 oddziały ze średnią liczbą uczniów na poziomie 19 uczniów w oddziale. Prognoza dla kolejnego roku szkolnego wskazuje na wzrost liczby uczniów w klasach pierwszych o 4 osoby. Przy założeniu utrzymania liczby oddziałów średnia liczba uczniów wzrośnie do 20,33.

W perspektywie roku szkolnego 2030/2031, w porównaniu z rokiem szkolnym 2025/2026, prognozuje się spadek liczby uczniów o 15 osób co wiąże się z koniecznością redukcji liczby oddziałów o 1 i jednocześnie zachowanie średniej liczebności na poziomie 21 uczniów w oddziale.

Szkoła Podstawowa nr 2

W roku szkolnym 2025/2026 liczba uczniów klas pierwszych wyniesie 45, co oznacza funkcjonowanie dwóch oddziałów ze średnią liczbą uczniów w oddziale 22,5 uczniów w oddziale. Prognoza dla kolejnego roku szkolnego wskazuje na spadek liczby uczniów w klasach pierwszych o 8 osób. Przy założeniu utrzymania ustawowej liczebności oddziału na poziomie 25 uczniów oznacza to konieczność utrzymania dwóch oddziałów, w których średnia liczba uczniów wyniesie 18,5.

W perspektywie roku szkolnego 2030/2031, w porównaniu z rokiem szkolnym 2025/2026, prognozuje się spadek liczby uczniów o 10 osób.

Szkoła Podstawowa nr 5

W roku szkolnym 2025/2026 liczba uczniów klas pierwszych wyniesie 83. Prognoza dla kolejnego roku szkolnego wskazuje na utrzymanie liczby uczniów w klasach pierwszych na tym samym poziomie. Przy założeniu utrzymania ustawowej liczebności oddziału na poziomie 25 uczniów oznacza to konieczność utworzenia czterech oddziałów, w których średnia liczba uczniów wyniesie 20,75.

W perspektywie roku szkolnego 2030/2031, w porównaniu z rokiem szkolnym 2025/2026, prognozuje się spadek liczby uczniów o 29 osób.

Szkoła Podstawowa w Januszkowie

W roku szkolnym 2025/2026 liczba uczniów klas pierwszych wyniesie 21, co oznacza funkcjonowanie 1 oddziału i przekłada się na średnią liczebność 21 uczniów w oddziale. Prognoza dla kolejnego roku szkolnego wskazuje na wzrost liczby uczniów w klasach pierwszych o 1 osobę, co nie wpłynie na zmianę liczby oddziałów.

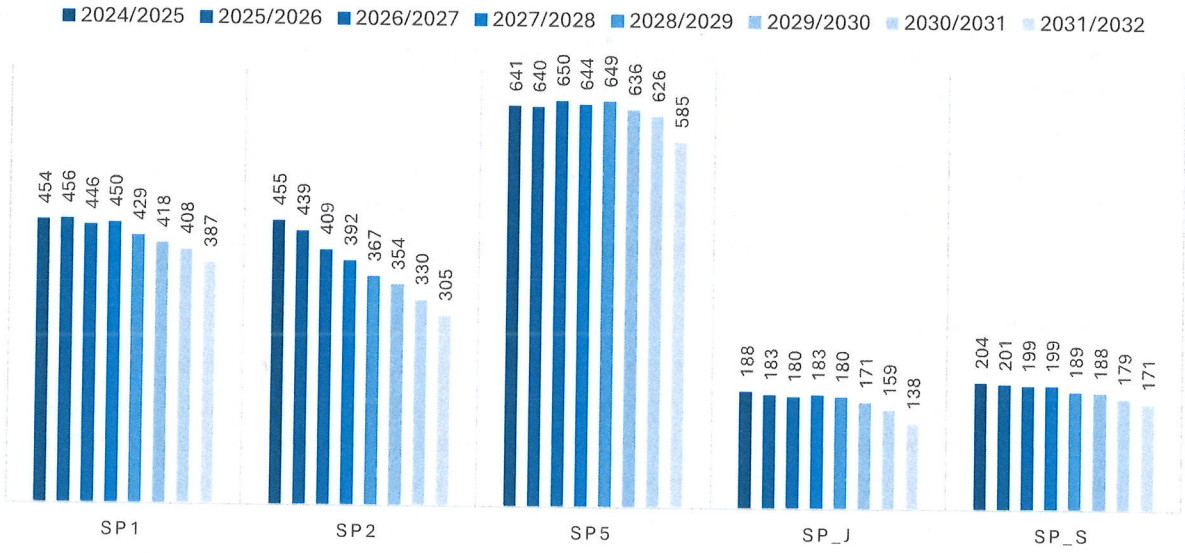
W perspektywie roku szkolnego 2030/2031, w porównaniu z rokiem szkolnym 2025/2026, prognozuje się spadek liczby uczniów o 10 osób i oznacza to istotny wpływ na zmniejszenie liczebności oddziału a co za tym idzie wzrost kosztów funkcjonowania oddziału.

Szkoła Podstawowa w Słębowie

W roku szkolnym 2025/2026 liczba uczniów klas pierwszych wyniesie 28, co oznacza konieczność funkcjonowania dwóch oddziałów dla zachowania ustawowego limitu 25 uczniów w oddziale. Średnia liczebność oddziału wyniesie tym samym 14 uczniów w oddziale. Prognoza dla kolejnego roku szkolnego wskazuje na utrzymanie liczby uczniów w klasach pierwszych na tym samym poziomie.

W perspektywie roku szkolnego 2030/2031, w porównaniu z rokiem szkolnym 2025/2026, prognozuje się spadek liczby uczniów o 16 osób, co wpłynie na redukcję liczby oddziałów o 1.

Wykres 69. Prognozowana liczba uczniów w poszczególnych szkołach podstawowych w latach szkolnych 2026/2027 - 2030/2031 na podstawie liczby urodzeń

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Na wykresie zaprezentowano prognozy liczby uczniów w poszczególnych szkołach na lata 2025/2026 – 2031/2032. We wszystkich placówkach widoczny jest wyraźny trend spadkowy, przy czym najbardziej znaczący spadek przewidywany jest w Szkole Podstawowej nr 2 (z 439 do 305 uczniów). Drugą jednostką o najwyższej dynamice spadku jest Szkoła Podstawowa w Januszkowie, gdzie liczba uczniów zmniejszy się o blisko 25% w stosunku do wartości wyjściowej.

Wskazuje to, że w perspektywie do 2032 roku szkoły właśnie te szkoły będą wymagały najbardziej intensywnych działań adaptacyjnych.

Należy jednocześnie podkreślić, że sieć publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin uzupełniana jest przez niepubliczne placówki oświatowe, wpisane do ewidencji szkół i placówek niepublicznych. Powoduje to, że rzeczywista liczba uczniów uczęszczających do szkół publicznych może odbiegać od prognoz.

Zestawienie danych demograficznych wskazuje jednoznacznie na konieczność dostosowania sieci przedszkoli i szkół do zmieniających się uwarunkowań populacyjnych. Spadek liczby urodzeń oraz prognozowane zmniejszenie liczby uczniów w klasach pierwszych w kolejnych latach skutkują istotnym obniżeniem poziomu wykorzystania potencjału infrastrukturalnego szkół, a w niektórych przypadkach – do ryzyka powstawania oddziałów o bardzo niskiej liczebności. Wobec powyższych uwarunkowań niezbędnym staje się podjęcie kompleksowych działań w zakresie planowania i reorganizacji szkół i przedszkoli, obejmujących prognozy trendów demograficznych.

7.3. Prognozowany wiek nauczycieli

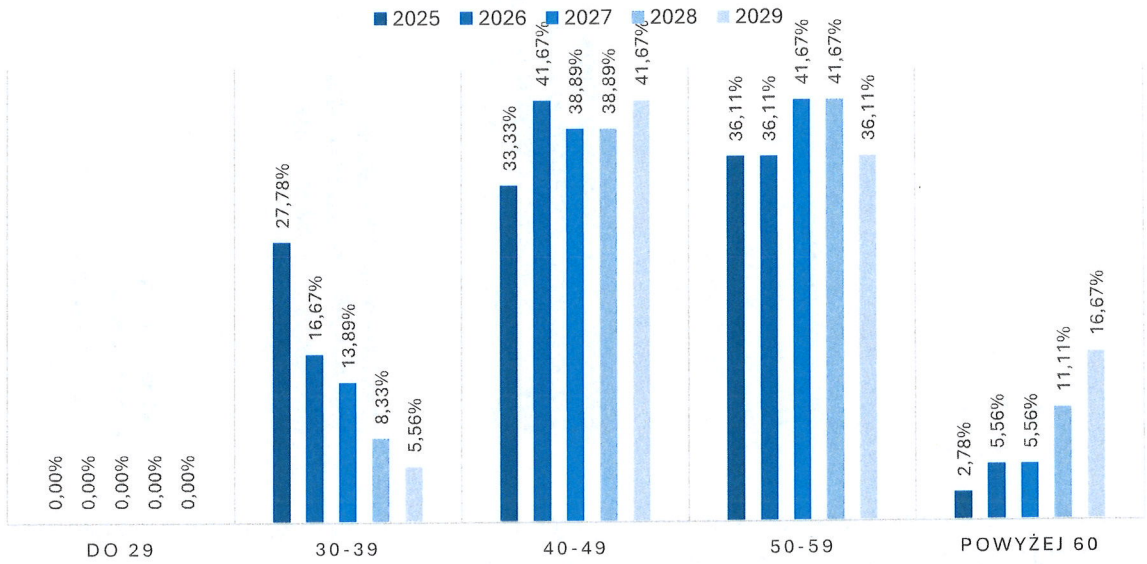
7.3.1. Wiek nauczycieli wychowania przedszkolnego

W przedszkolach miejskich prowadzonych przez Gminę Żnin kadra pedagogiczna obejmuje osoby zatrudnione na stanowiskach nauczycieli wychowania przedszkolnego, nauczycieli

współorganizujących proces kształcenia oraz specjalistów świadczących pomoc psychologiczno-pedagogiczną. W 2025 roku **średni wiek kadry pedagogicznej w tych jednostkach wynosi 46,47 roku życia**. Zgodnie z prognozami, do roku **2030 średnia ta wzrośnie do 51,47 roku życia**, co wskazuje na postępujący proces starzenia się kadry pracującej w miejskich przedszkolach.

Analiza struktury wiekowej kadry pedagogicznej zatrudnionej w miejskich przedszkolach wskazuje na istotne wyzwania demograficzne w najbliższych latach. W 2025 roku w jednostkach nadzorowanych przez Gminę Żnin, nie ma zatrudnionych nauczycieli do 29 roku życia, natomiast nauczyciele powyżej 50 roku życia stanowią blisko 39% całej kadry. Najstarsi członkowie kadry osiągają wiek 59-60 lat. Szczegółową strukturę wieku nauczycieli przedstawia wykres poniżej.

Wykres 70. Struktura wieku nauczycieli w miejskich przedszkolach prowadzonych przez Gminę Żnin w latach 2025 – 2029

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji o wieku nauczycieli udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

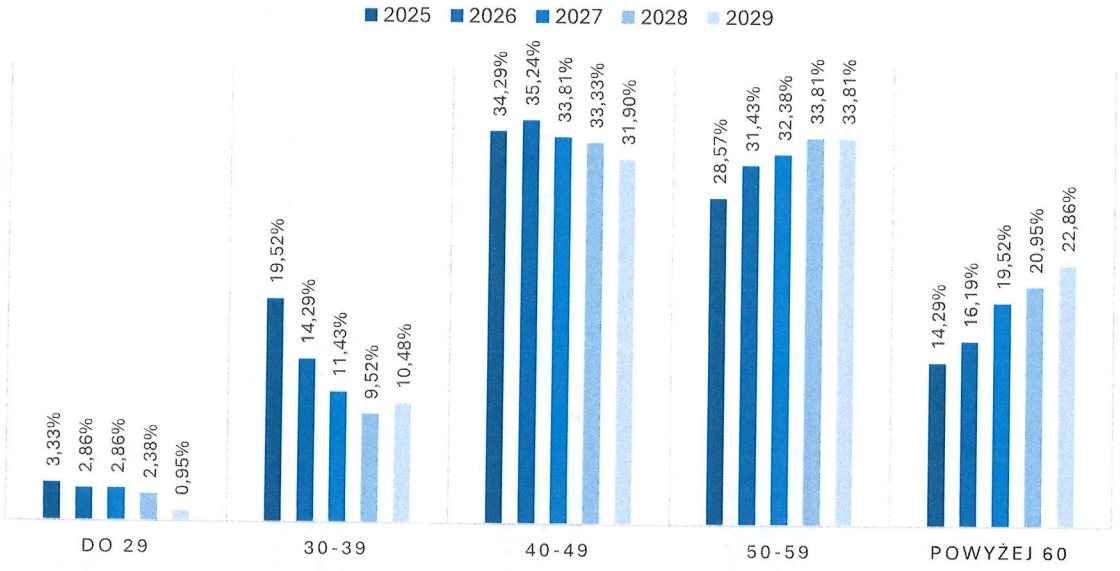
Najliczniejszą grupę stanowią nauczyciele w wieku 40-49 lat i **50-59 lat** (odpowiednio 12 osób i 13 osób), co może świadczyć o dużym udziale kadry z wieloletnim doświadczeniem zawodowym. Istotną część ogółu nauczycieli w 2025 roku stanowią również osoby w wieku 30-39 lat (10 osób), jednak w 2029 ich liczba spada do 2 osób. Warto podkreślić, że **najmłodsza grupa wiekowa, obejmująca osoby w wieku 20 - 29 lat, w przedszkolach nie występuje**.

Zaobserwowany niedobór nauczycieli w młodszych przedziałach wiekowych może wskazywać na niskie zainteresowanie zawodem nauczyciela wychowania przedszkolnego wśród absolwentów kierunków pedagogicznych lub niechęć do odchodzenia na emeryturę wśród nauczycieli, którzy osiągnęli wiek emerytalny. Prawie 38% nauczycieli to osoby w wieku 50+, które w perspektywie kilku lat będą przechodziły na emeryturę, a w 2030 roku liczba osób w wieku 50+ stanowić będzie blisko 53% ogółu nauczycieli w przedszkolach.

7.3.2. Wiek nauczycieli szkół podstawowych

W 2025 r. przed 30 rokiem życia było niespełna 3,33% nauczycieli w szkołach podstawowych. Tymczasem nauczycieli **powyżej pięćdziesiątki w 2025 r. jest ponad 42%.** Z roku na rok coraz więcej nauczycieli osiąga wiek emerytalny. W szkołach w Żninie w wieku powyżej 60 roku życia jest 30 nauczycieli obecnie pracujących w szkołach podstawowych. Szczegółową strukturę wieku nauczycieli w szkołach podstawowych nadzorowanych przez Gminę Żnin przedstawia wykres poniżej.

Wykres 71. Struktura wieku nauczycieli w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin w latach 2025 – 2029

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji o wieku nauczycieli udostępnionych przez Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie

Dane dotyczące struktury wiekowej kadry pedagogicznej zatrudnionej w szkołach podstawowych wskazują na wyraźnie postępujący proces starzenia się populacji nauczycieli. W szczególności zauważalny jest dynamiczny wzrost liczby nauczycieli w wieku powyżej 60 lat – z 30 osób w 2025 roku do 48 w roku 2029, co stanowi wzrost o 60% w ciągu pięciu lat. Jednocześnie obserwuje się znaczący spadek liczby nauczycieli w przedziale wieku **30 do 39 lat** - z 41 w 2025 r. do 22 nauczycieli w 2029 r., co stanowi redukcję o niemal 47%. Dane te wskazują na pogłębiającą się lukę pokoleniową w systemie oświaty.

W analizie średniego wieku nauczycieli według przedmiotu nauczania w szkołach podstawowych w 2025 roku najwyższe wartości odnotowano w grupie nauczycieli historii, fizyki i informatyki, średnia wieku wynosi odpowiednio 54,75, 54,67 i 54,20 roku. Jednocześnie najmłodszą wiekowo grupę stanowią nauczyciele języka angielskiego – 44 lata.

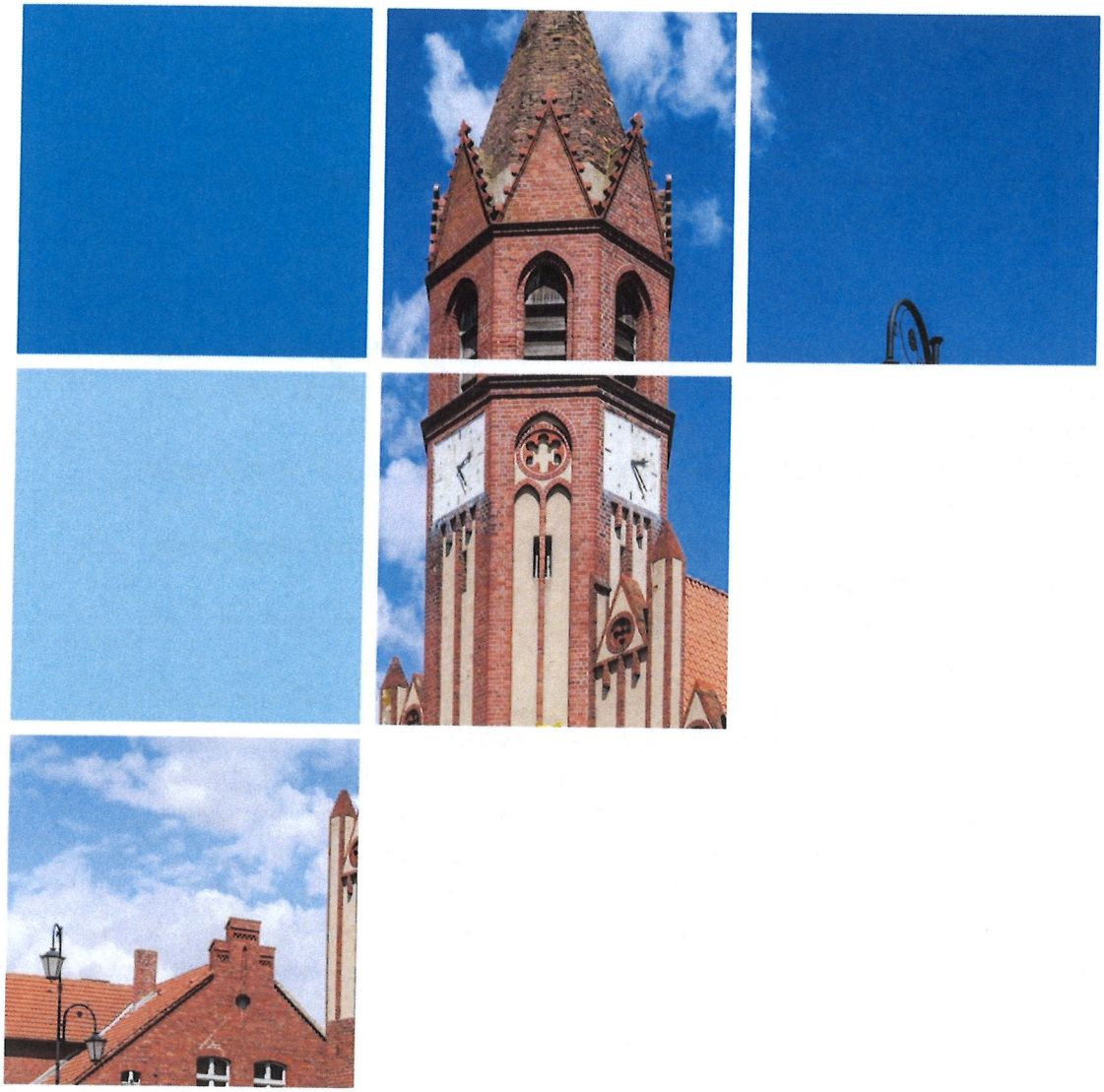
W 2025 roku najstarszy czynny zawodowo nauczyciel w szkołach podstawowych ma 69 lat i uczy informatyki. **W przedziale wieku od 61 roku życia do 69 zatrudnionych jest 28 nauczycieli**. To wskazuje na wydłużanie aktywności zawodowej części kadry w warunkach niedoboru specjalistów. Średnia wieku nauczyciela szkoły podstawowej wynosi obecnie 47,44 roku i według prognoz w 2029 roku osiągnie wartość 52,44 lat. Dla porównania według danych Ministerstwa Edukacji Narodowej (stan na 10

października 2024 r.) średnia wieku nauczycieli w kraju wynosi 48 lat, przy czy dla kobiet które stanowią większość kadry pedagogicznej wartość ta kształtuje się na poziomie 46 lat[16].

Wnioski:

1. W 2025 roku **średni wiek kadry pedagogicznej w przedszkolach miejskich wynosi 46,47 roku życia**. Zgodnie z prognozami, do roku **2030 średnia ta wzrośnie do 51,47 roku życia**, co wskazuje na postępujący proces starzenia się kadry pracującej w miejskich przedszkolach.
2. Warto podkreślić, że **najmłodsza grupa wiekowa, obejmująca osoby w wieku 20 - 29 lat, w ogóle nie występuje w przedszkolach.**
3. W 2025 r. przed 30 rokiem życia było niespełna 3,33% nauczycieli w szkołach podstawowych. Tymczasem nauczycieli **powyżej pięćdziesiątki w 2025 r. jest ponad 42%.**
4. W Gminie Żnin w szkołach podstawowych jest obecnie pracujących 30 nauczycieli w wieku powyżej 60 roku życia.
5. Zauważalny jest dynamiczny wzrost liczby nauczycieli w wieku powyżej 60 lat – z 30 osób w 2025 roku do 48 w roku 2029, co stanowi wzrost o 60% w ciągu pięciu lat.
6. W analizie średniego wieku nauczycieli według przedmiotu nauczania w szkołach podstawowych w 2025 roku najwyższe wartości odnotowano w grupie nauczycieli historii, fizyki i informatyki, średnia wieku wynosi odpowiednio 54,75, 54,67 i 54,20 roku.
7. Jednocześnie najmłodszą wiekowo grupę stanowią nauczyciele języka angielskiego – 44 lata.
8. W 2025 roku najstarszy czynny zawodowo nauczyciel w szkołach podstawowych ma 69 lat i uczy informatyki.

[16] https://samorzad.pap.pl/kategoria/edukacja/men-84-proc-polskich-nauczycieli-kobiety

WNIOSKI

8. Mocne i słabe strony oświaty w gminie Żnin, na podstawie przeprowadzonej diagnozy

Mocne strony	Słabe strony
1) **Rozbudowana sieć placówek wychowania przedszkolnego,** obejmująca dwa przedszkola publiczne, cztery szkoły podstawowe z oddziałami przedszkolnymi oraz placówki niepubliczne, zapewnia szeroki dostęp do edukacji przedszkolnej. 2) **Dominujący udział przedszkoli miejskich** w strukturze wychowania przedszkolnego umożliwia lepszą koordynację działań oraz efektywniejsze zarządzanie zasobami. 3) **Optymalna liczebność oddziałów przedszkolnych**, utrzymująca się na poziomie 21–22 dzieci, sprzyja indywidualizacji procesu wychowawczo-dydaktycznego. 4) **Zagwarantowanie dostępu do wychowania przedszkolnego na terenach wiejskich** umożliwia wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci z obszarów poza miejskich. 5) **Szeroka sieć szkół podstawowych,** obejmująca trzy placówki miejskie oraz dwie zlokalizowane na terenach wiejskich, zapewnia równomierny dostęp do edukacji podstawowej. 6) **Funkcjonowanie małych szkół,** sprzyjających tworzeniu przyjaznego i bezpiecznego klimatu dydaktyczno-wychowawczego. 7) **Średnia liczebność oddziałów szkolnych w szkołach miejskich na poziomie 23 uczniów** umożliwia efektywną organizację procesu nauczania. 8) **Niska liczebność uczniów w klasach na terenach wiejskich (średnio 10 uczniów)** sprzyja indywidualnemu podejściu do ucznia oraz wzmacnianiu relacji nauczyciel–uczeń. 9) **Wysoki poziom kwalifikacji kadry pedagogicznej** wpływa na jakość realizowanych programów edukacyjnych oraz procesów wychowawczych. 10) **Dobra baza lokalowa i wyposażenie placówek oświatowych** sprzyjają podnoszeniu jakości kształcenia. 11) **Systematyczne inwestycje w infrastrukturę informatyczną**, w tym	1) **Wysokie koszty funkcjonowania systemu oświaty w Gminie Żnin,** które stanowią znaczne obciążenie dla budżetu samorządowego. 2) **Niewystarczające środki finansowe z subwencji oświatowej**, które nie pokrywają w pełni kosztów realizacji ustawowych zadań edukacyjnych. 3) **Wysoka wartość dotacji przekazywana jednostkom niepublicznym,** co ogranicza możliwości finansowania i rozwoju placówek publicznych. 4) **Odpływ dzieci do placówek niepublicznych**, co wpływa na obniżenie liczby uczniów w placówkach samorządowych i może prowadzić do ich niższego finansowania oraz problemów z utrzymaniem sieci szkół i przedszkoli. 5) **Brak sal gimnastycznych w przedszkolach**, co ogranicza możliwości realizacji zajęć z zakresu wychowania fizycznego i ogólnego rozwoju ruchowego dzieci. przestrzenie sensoryczne/wyciszeń, place zabaw. 6) **Wysoka średnia wieku nauczycieli wychowania przedszkolnego (46,47 lat)** wskazuje na konieczność planowania działań związanych z sukcesją kadrową i przeciwdziałaniem niedoborom kadrowym w przyszłości. 7) **Wysokie koszty edukacji przeliczone na jednego ucznia**, zarówno w placówkach przedszkolnych, jak i szkołach podstawowych, obniżają efektywność ekonomiczną systemu. 8) **Niewykorzystywanie pełnego potencjału infrastruktury edukacyjnej**, w tym powierzchni użytkowej budynków, może prowadzić do nieefektywnego zarządzania zasobami. 9) **Ujemny przyrost naturalny** W całym badanym okresie utrzymuje się na niskim poziomie.

sprzęt komputerowy, umożliwiają integrację nowoczesnych technologii w procesie dydaktycznym. Wyposażenie szkół (multimedia, sprzęt). 12) **Bogate zasoby bibliotek szkolnych**, wspierające rozwój kompetencji czytelniczych i informacyjnych uczniów. 13) **Zapewnienie opieki świetlicowej we wszystkich szkołach podstawowych**, co stanowi istotny element wsparcia dla rodzin oraz ułatwia godzenie życia zawodowego z rodzinnym. 14) **Stosunkowo stabilne roczniki młodzieży starszej** Grupy wiekowe 13–18 lat pozostają liczne, a niektóre z nich nawet rosną liczebnie. To daje czasową stabilizację w szkołach średnich i na rynku pracy młodzieży 15) **Coraz bogatsza oferta zajęć** dodatkowych w gminie (sport, pływanie, judo...). 16) **Znajomość środowiska ucznia** w małych szkołach (łatwiejsza indywidualizacja, szybkie reagowanie). 17) **Dobra wola współpracy w gronie pedagogicznym**; dostępność wsparcia koleżeńskiego.	Brak perspektyw na szybkie odwrócenie trendu 10) **Spadek liczby urodzeń o 40% w pięć lat** Największy roczny spadek w 2024 r. (−16,3% rok do roku). To wskazuje na pogłębiający się kryzys dzietności 11) **Starzenie się społeczeństwa** Udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł do 25,2% w 2024 r. (co czwarty mieszkaniec). Najszybszy wzrost w grupie 75–79 lat (+82,4%) 12) **Ubytek najmłodszych roczników** Szczególnie drastyczny w grupie 0–4 lata (−31,3%). To sygnał trwałego niżu demograficznego i przyszłych problemów dla edukacji przedszkolnej i szkół 13) **Spadek gęstości zaludnienia** Z 93,1 osoby/km² w 2020 r. do 89,8 osoby/km² w 2024 r. (−3,5%), co potwierdza proces wyludniania się gminy 14) **Brak praktyki i doświadczeń w nauce**. Przeciążenie teorią i kartkówkami. 15) **Przebodźcowanie uczniów**, smartfony i cyberhigiena bez realnego egzekwowania zasad. 16) **Niedobór psychologa/pedagoga** (niewystarczająca liczba godzin), brak stałej dostępności. Niedobór etatów specjalistów. 17) **Trudne relacje z częścią rodziców** (roszczeniowość nauczyciel ma być **„24/7 online”**, niska sprawczość wychowawcza. 18) **Spadek kompetencji podstawowych uczniów** (czytanie, myślenie logiczne, samoorganizacja). 19) **Przeładowana podstawa programowa** i nauka pod testy egzaminacyjne ograniczające kształcenie umiejętności. 20) **Papierologia** i niedobory finansowe (pomoce, nagrody, materiały) – „dopłacanie” z własnej kieszeni.

	21) **Brak gabinetów/„pokoi ciszy”**, ograniczona możliwość pracy w trakcie lekcji; sztywne regulaminy. 22) **Wysoka liczebność oddziałów na tle osób z różnymi problemami i orzeczeniami w klasie;** duże rozwarstwienie i kumulacja SPE w poszczególnych klasach. 23) **Erozja motywacji i prestiżu zawodu nauczyciela;** nadmierna biurokracja i uciążliwe procedury awansu.

9. Spis tabel i wykresów

Wykres 1. Stan ludności ogółem w latach 2019 – 2024 w gminie Żnin 8
Wykres 2. Ludność w Żninie w podziale na płeć 9
Wykres 3. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem, w latach 2020-2024 10
Wykres 4. Liczba ludności wg 5-letnich grup wiekowych lata: 2020; 2024 10
Wykres 5. Zmiana w liczbie ludności w wieku 0-18 lat między 2020 a 2024 13
Wykres 6. Spadek liczby urodzeń między latami w okresie 2020-2024 14
Wykres 7. Bezrobocie w gminie Żnin w podziale na kobiety i mężczyzn w latach 2020-2024 17
Wykres 8. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w % 17
Wykres 9. Bezrobocie w powiecie żnińskim, bezrobotni rejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż rok 19
Wykres 10. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie żnińskim 20
Wykres 11. Struktura bezrobocia w powiecie żnińskim według grup wiekowych 21
Wykres 12. Udział zarejestrowanych bezrobotnych absolwentów wśród bezrobotnych ogółem w powiecie żnińskim 22
Wykres 13. Urodzenia żywe na tle porównywanych gmin 27
Wykres 14. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w gminie Żnin i w gminach porównawczych w 2024 r. 31
Wykres 15. Stopień wykorzystania dostępnych miejsc opieki żłobkowej w gminach porównawczych w latach 2020-2024 33
Wykres 16. Podział bezrobotnych według płci w latach 2020-2024 w porównywanych gminach 37
Wykres 17. Struktura bezrobocia w gminie Żnin na tle gmin porównawczych (2024) 38
Wykres 18. Wydatki ogółem Gminy Żnin w latach 2020-2025* 63
Wykres 19. Wybrane wydatki Gminy Żnin w latach 2020 - 2025* 65
Wykres 20. Wysokość wydatków bieżących w dziale 801 – Oświata i wychowanie w latach 2020 - 2025* 68
Wykres 21. Relacja pomiędzy wydatkami a dochodami w zakresie zadań oświatowych Gminy Żnin w latach 2020 – 2024 70
Wykres 22. Wskaźnik nadwyżki wydatków bieżących nad wysokością subwencji w latach 2020 – 2024 72
Wykres 23. Wydatki bieżące ogółem (subwencjonowane i nie subwencjonowane) w szkołach podstawowych dla których organem prowadzącym jest Gmina Żnin 79
Wykres 24. Udział kosztów ponoszonych przez poszczególne szkoły w 2024 roku w ogólnej strukturze wydatków przeznaczonych na funkcjonowanie szkół podstawowych w Gminie Żnin 80
Wykres 25. Porównanie naliczonej subwencji i wydatków subwencjonowanych w poszczególnych jednostkach oświatowych w 2024 roku 81
Wykres 26. Wydatki bieżące ogółem w latach 2024 - 2025* w przedszkolach miejskich, dla których organem prowadzącym jest Gmina Żnin oraz środki w ramach kwoty potrzeb oświatowych naliczone na wychowanie przedszkolne w rozdziale 80104 – Przedszkola w 2025 roku 82
Wykres 27. Wysokość środków przekazywanych w ramach dotacji dla podmiotów niepublicznych w latach 2020 – 2024 89
Wykres 28. Łączna liczba dzieci w placówkach prowadzonych przez Gminę Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024 90
Wykres 29. Liczba dzieci w poszczególnych formach wychowania przedszkolnego w Gminie Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024 91

Wykres 30. Liczba oddziałów w poszczególnych formach wychowania przedszkolnego w Gminie Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024 91
Wykres 31. Średnia liczebność oddziałów w poszczególnych formach przedszkolnych w latach 2019/2020 - 2023/2024 92
Wykres 32. Liczba dzieci w poszczególnych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych w Gminie Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024 94
Wykres 33. Liczba oddziałów w poszczególnych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych w Gminie Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024 96
Wykres 34. Średnia liczebność oddziałów przedszkolnych w poszczególnych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych w Gminie Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024 98
Wykres 35. Struktura zatrudnienia nauczycieli wg stopnia awansu zawodowego w przedszkolach w Gminie Żnin na dzień 30.09.2024 r. 99
Wykres 36. Wskaźnik efektywności zatrudnienia - liczba uczniów przypadająca na 1 etat nauczyciela w 2024 roku 100
Wykres 37. Liczba etatów nauczycieli przypadających na 1 oddział w przedszkolach Gminy Żnin w 2024 roku 102
Wykres 38. Liczba uczniów przypadająca na 1 etat niepedagogiczny w przedszkolach Gminy Żnin w 2024 roku 103
Wykres 39. Liczba etatów pracowników obsługi przypadających na 1 oddział w przedszkolach Gminy Żnin w 2024 roku 104
Wykres 40. Struktura wydatków bieżących w poszczególnych przedszkolach miejskich w 2024 roku 105
Wykres 41. Koszty zakupu energii, usług remontowych i usług pozostałych w poszczególnych miejskich przedszkolach w Gminie Żnin w 2024 roku 106
Wykres 42. Dynamika zmian liczby uczniów w poszczególnych szkołach podstawowych na terenie Gminy Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024 109
Wykres 43. Dynamika zmian liczby oddziałów w poszczególnych szkołach podstawowych na terenie Gminy Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024 111
Wykres 44. Średnia liczebność oddziałów w poszczególnych szkołach podstawowych w latach 2019/2020 – 2023/2024 112
Wykres 45. Struktura zatrudnienia nauczycieli wg stopnia awansu zawodowego w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin 114
Wykres 46. Wskaźnik efektywności zatrudnienia - liczba uczniów przypadająca na 1 etat nauczyciela w szkołach podstawowych Gminy Żnin* 116
Wykres 47. Liczba etatów nauczycieli na 1 oddział w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin* 117
Wykres 48. Liczba uczniów przypadających na 1 etat pracownika niepedagogicznego w szkołach podstawowych w Gminie Żnin 118
Wykres 49. Wysokość wydatków bieżących w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin w 2024 roku 120
Wykres 50. Struktura wydatków w poszczególnych szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin w 2024 roku 120
Wykres 51. Wydatki średniomiesięczne w przeliczeniu na 1 ucznia w szkołach podstawowych w roku budżetowym 2024* 121
Wykres 52. Koszt kształcenia jednego ucznia w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin w latach szkolnych 2019/2020 – 2023/2024 122
Wykres 53. Porównanie średniego rocznego kosztu edukacji na ucznia w szkole prowadzonej przez Gminę Kruszwica, Mogilno, Szubin, Tuchola oraz Żnin 123

Wykres 54. Wydatki w ramach §4260 – zakup energii, § 4270 – zakup usług remontowych i § 4300 – zakup usług pozostałych w szkołach podstawowych w Dziale 80101 – szkoły podstawowe 124
Wykres 55. Wyposażenie w komputery w placówkach oświatowych prowadzonych przez Gminę Żnin w latach szkolnych 2021/2020 – 2023/2024 128
Wykres 56. Liczba uczniów przypadających n 1 komputer w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin 129
Wykres 57. Wydatki ponoszone na funkcjonowanie świetlic szkolnych w latach 2020 – 2024 130
Wykres 58. Wydatki na zapewnienie zajęć świetlicowych w poszczególnych szkołach prowadzonych przez Gminę Żnin w 2024 roku 131
Wykres 59. Liczba uczniów korzystających z opieki świetlicowej w latach szkolnych 2019/2020–2023/2024 132
Wykres 60. Uśredniona liczba uczniów korzystających z opieki świetlicowej w poszczególnych szkołach w latach 2020/2021 – 2023/2024 132
Wykres 61. Dynamika wydatków w rozdziałach 80149 - Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego oraz w 80150 - Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych w latach 2020 – 2024 134
Wykres 62. Rozkład liczby dzieci/uczniów z poszczególnymi rodzajami niepełnosprawności w roku szkolnym 2023/2024 w poszczególnych jednostkach oświatowych Gminy Żnin. 136
Wykres 63. Współczynnik wykorzystania pomieszczeń szkolnych w szkołach podstawowych i przedszkolach Gminy Żnin 2019/2020 – 2023/2024 138
Wykres 64. Liczba urodzeń w latach 2019 - 2024 w Gminie Żnin 144
Wykres 65. Zmiany liczby urodzeń w latach 2019 – 2024 w podziale na miejscowości, w których znajdują się szkoły podstawowe 144
Wykres 66. Luka przedszkolna 147
Wykres 67. Zmiany liczby urodzeń w 2023 roku do roku bazowego (2019) w obwodach poszczególnych szkół podstawowych 149
Wykres 68. Zmiany liczby urodzeń w latach 2019 – 2024 149
Wykres 69. Prognozowana liczba uczniów w poszczególnych szkołach podstawowych w latach szkolnych 2026/2027 - 2030/2031 na podstawie liczby urodzeń 153
Wykres 70. Struktura wieku nauczycieli w miejskich przedszkolach prowadzonych przez Gminę Żnin w latach 2025 – 2029 154
Wykres 71. Struktura wieku nauczycieli w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin w latach 2025 – 2029 155

Tabela 1. Tabela obrazująca procentowe zmiany ubytku liczby ludności w poszczególnych latach 8
Tabela 2. Gęstość zaludnienia na 1 km i zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców 9
Tabela 3. Liczba ludności wg 5-letnich grup wiekowych lata: 2020; 2024 - zmiana liczbowa i procentowa 11
Tabela 4. Ludność w wieku 0-18 wg pojedynczych grup wieku 2020-2024 12
Tabela 5. Urodzenia żywe, zgony, przyrost naturalny w latach 2020-2024 - gmina Żnin 14
Tabela 6. Saldo migracji ogółem, migracji wewnętrznych, zewnętrznych, salo migracji ogółem na 1000 mieszkańców - gmina Żnin w okresie od 2020 r. do 2024 r. 15
Tabela 7. Porównanie migracji wewnętrznych w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w powiecie żnińskim 16
Tabela 8. Ranking szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin 23

Tabela 9. Struktura wieku ludności gminy Żnin i gmin porównawczych w okresie 2020-2024 29
Tabela 10. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w gminie Żnin i w gminach porównawczych (2020–2024).....30
Tabela 11. Liczebność dzieci objętych opieką żłobkową w latach 2020-2024 w gminie Żnin i gminach porównawczych.....32
Tabela 12. Miejsca w żłobkach, liczba dzieci w żłobkach w gminach porównawczych w latach 2020-2024.....32
Tabela 13. Współczynniki skolaryzacji w szkołach podstawowych (2020–2024) 34
Tabela 14. Saldo migracji ogółem w gminie Żnin na tle gmin porównawczych (2020-2024) 35
Tabela 15. Saldo migracji wewnętrznych w gminie Żnin na tle gmin porównawczych (2020-2024) 35
Tabela 16. Saldo migracji zagranicznych w gminie Żnin na tle gmin porównawczych (2020-2024) 35
Tabela 17. Saldo migracji ogółem na 1000 ludności w gminie Żnin na tle gmin porównawczych (2020-2024).....35
Tabela 18. Bezrobocie w gminie Żnin na tle porównawczym 36
Tabela 19. Współczynniki skolaryzacji w szkołach podstawowych (2020–2024) 39
Tabela 20. Szkoły podstawowe i oddziały w szkołach w wybranych gminach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2020 – 2024 40
Tabela 21. Liczba uczniów i liczebność oddziałów szkół podstawowych w wybranych gminach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2020 – 2024.....40
Tabela 22. Wydatki ogółem w dziale 801 – Oświata i wychowanie w wybranych gminach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2020 – 2024 41
Tabela 23. Wydatki bieżące ogółem w dziale 801 – Oświata i wychowanie w gminach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2020 – 2024 42
Tabela 24. Wydatki bieżące ogółem w dziale 801 – Oświata i wychowanie w gminach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2020 – 2024 42
Tabela 25. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w latach 2021-2025 w Żninie oraz gminach porównawczych 43
Tabela 26. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2025 na tle średniej wojewódzkiej w Żninie oraz gminach porównawczych.....45
Tabela 27. STANIN - Wyniki egzaminu ósmoklasisty w latach 2021-2025 w Żninie oraz gminach porównawczych.....45
Tabela 28. Struktura wydatków Gminy Żnin w podziale na wydatki bieżące i majątkowe w latach 2020 - 2025*.....62
Tabela 29. Struktura wybranych wydatków w podziale na poszczególne działy klasyfikacji budżetowej Gminy Żnin w latach 2020 - 2025*.....63
Tabela 30. Wydatki Gminy Żnin w dziale 801 – Oświata i wychowanie oraz 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza i w rozdziale 75085 - Wspólna obsługa jednostek samorządu terytorialnego w latach 2020 - 2025* 66
Tabela 31. Dochody w zakresie zadań oświatowych w latach 2020 – 2024.....69
Tabela 32. Dochody i wydatki bieżące w ramach zadań oświatowych Gminy Żnin w latach 2020 – 2024 69
Tabela 33. Wskaźnik nadwyżki wydatków bieżących nad wysokością subwencji.....71
Tabela 34. Wartości standardu finansowego A oraz wskaźnika korygującego Di dla Gminy Żnin w 2024 roku 73
Tabela 35. Liczba etatów nauczycieli przyjętych do kalkulacji wskaźnika Di dla Gminy Żnin w 2024 roku 74
Tabela 36. Podział subwencji oświatowej Gminy Żnin na 2024 rok na poszczególne szkoły.....75
Tabela 37. Wydatki subwencjonowane w szkołach podstawowych Gminy Żnin w latach 2024 - 2025*77

Tabela 38. Wydatki nie subwencjonowane w poszczególnych szkołach nadzorowanych przez Gminę Żnin w latach 2024 - 2025* 78
Tabela 39. Porównanie naliczonej subwencji/kwoty potrzeb oświatowych i wydatków subwencjonowanych w poszczególnych szkołach w 2024 i 2025 roku 80
Tabela 40. Wydatki bieżące ogółem w poszczególnych przedszkolach nadzorowanych przez Gminę Żnin w latach 2024 - 2025* 82
Tabela 41. Struktura sieci szkół i przedszkoli Gminy Żnin 87
Tabela 42. Wysokość środków przekazywanych w ramach dotacji dla podmiotów niepublicznych w latach 2020 – 2024 89
Tabela 43. Liczba dzieci w poszczególnych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych w latach 2019/2020 - 2023/2024 93
Tabela 44. Liczba oddziałów w poszczególnych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych w Gminie Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024 95
Tabela 45. Średnia liczebność oddziałów przedszkolnych w poszczególnych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych w Gminie Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024 97
Tabela 46. Struktura zatrudnienia nauczycieli wg stopnia awansu zawodowego w przedszkolach w Gminie Żnin na dzień 30.09.2024 r. 98
Tabela 47. Struktura procentowa zatrudnienia nauczycieli wg stopnia awansu zawodowego w przedszkolach w Gminie Żnin na dzień 30.09.2024 r. 99
Tabela 48. Wydatki w przedszkolach w podziale na rodzaje wydatków w 2024 roku 105
Tabela 49. Liczba dzieci w poszczególnych szkołach podstawowych w Gminie Żnin w latach szkolnych 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024 108
Tabela 50. Liczba oddziałów (łącznie z oddziałami przygotowawczymi) w szkołach podstawowych na terenie Gminy Żnin w latach 2019/2020 - 2023/2024 110
Tabela 51. Średnia liczebność oddziałów szkolnych w poszczególnych szkołach podstawowych w latach 2019/2020 – 2023/2024 na terenie Gminy Żnin 112
Tabela 52. Struktura zatrudnienia nauczycieli wg stopnia awansu zawodowego w szkołach podstawowych na terenie Gminy Żnin 113
Tabela 53. Struktura procentowa zatrudnienia nauczycieli wg stopnia awansu zawodowego w szkołach podstawowych na terenie Gminy Żnin 114
Tabela 54. Wysokość wydatków bieżących w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin w 2024 roku 119
Tabela 55. Zbiorcze zestawienie wyposażenia w urządzenia specjalistyczne w placówkach oświatowych prowadzonych przez Gminę Żnin w latach szkolnych 2021/2020 – 2023/2024 126
Tabela 56. Stan wyposażenia w podziale na placówki oświatowe prowadzone przez Gminę Żnin w latach szkolnych 2021/2020 – 2023/2024 126
Tabela 57. Wydatki na kształcenie specjalne dzieci i młodzieży w poszczególnych przedszkolach i szkołach podstawowych 133
Tabela 58. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w Gminie Żnin w latach szkolnych 2022/2023 – 2024/2025 135
Tabela 59. Zestawienie współczynnika wykorzystania pomieszczeń szkolnych w szkołach podstawowych Gminy Żnin w latach szkolnych 2020/2021 – 2024/2025 139
Tabela 60. Gmina Żnin prognoza ludności w latach 2030-2060 w 10 letnich grupach wiekowych 142
Tabela 61. Gmina Żnin prognoza ruchu naturalnego i migracji w latach 2030-2060 143
Tabela 62. Zmiany liczby urodzeń w latach 2019 - 2024 144
Tabela 63. Prognoza liczby dzieci w przedszkolach, w latach 2026/2027 oraz 2027/2028 145
Tabela 64. Porównanie ogólnej liczby dzieci przedszkolnych w Gminie Żnin w latach 2023/2024 oraz 2026/2027 i 2027/2028 146

Tabela 65. Udział dzieci uczęszczających do publicznych przedszkoli w ogólnej liczbie dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie Gminy Żnin 147
Tabela 66. Prognoza zapotrzebowania na miejsca przedszkolne na terenie Gminy Żnin w latach 2019/2020-2027/2028 148
Tabela 67. Zestawienie liczby dzieci urodzonych w latach 2019 - 2023 z liczbą uczniów kończących edukację w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Żnin 150
Tabela 68. Zestawienie liczby dzieci urodzonych w latach 2019 - 2023 w podziale na obwody poszczególnych szkół podstawowych 151

Uzasadnienie

Strategia rozwoju oświaty w Gminie Żnin na lata 2026-2031 stanowi podstawę do prowadzenia polityki oświatowej w perspektywie najbliższych lat. System edukacyjny, aby spełniał swoją rolę powinien być dostosowany do bieżących i przyszłych potrzeb społecznych. Edukacja dzieci i młodzieży jest procesem długotrwałym, dlatego niezbędne są perspektywiczne, przemyślane działania.

Strategia zawiera wytyczne do podejmowania przez gminę oraz wszystkie osoby ściśle związane z oświatą skoordynowanych działań w zakresie edukacji na poziomie przedszkolnym oraz szkoły podstawowej, mających przyczynić się do wzrostu jakości gminnych placówek oświatowych. Stanowi także skonkretyzowanie zadań mających na celu obranie właściwego kierunku rozwoju szkół i przedszkoli, co pozwoli przynieść korzyść wszystkim uczestnikom procesu dydaktycznego, przy racjonalnym i gospodarnym dysponowaniu środkami finansowymi przeznaczonymi na cele oświatowe, będącymi w dyspozycji Gminy Żnin jako organu prowadzącego publiczne szkoły i przedszkola. Przyjęcie strategii pozwoli na usystematyzowanie kwestii oświatowych, potrzeb placówek w zakresie utrzymania dobrej kondycji i rozwoju oraz prowadzenie racjonalnej polityki oświatowej gminy.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest uzasadnione.

Podpisany przez:
Idzi Jan Mądry
dnia 22 maja 2026 r.

Załącznik nr 19
do protokołu nr XVIII/26
Sesji Rady Miejskiej w Żninie
z dnia 22 maja 2026r.

UCHWAŁA NR XVIII/228/2026
RADY MIEJSKIEJ W ŻNINIE

z dnia 22 maja 2026 r.

w sprawie uchwalenia Strategii Polityki Senioralnej Gminy Żnin na lata 2026-2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2026 r. poz. 662), art. 17 ust. 2 pkt 4 i art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2026 r. poz. 639) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Polityki Senioralnej Gminy Żnin na lata 2026-2030 w treści stanowiącej załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Żnina.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

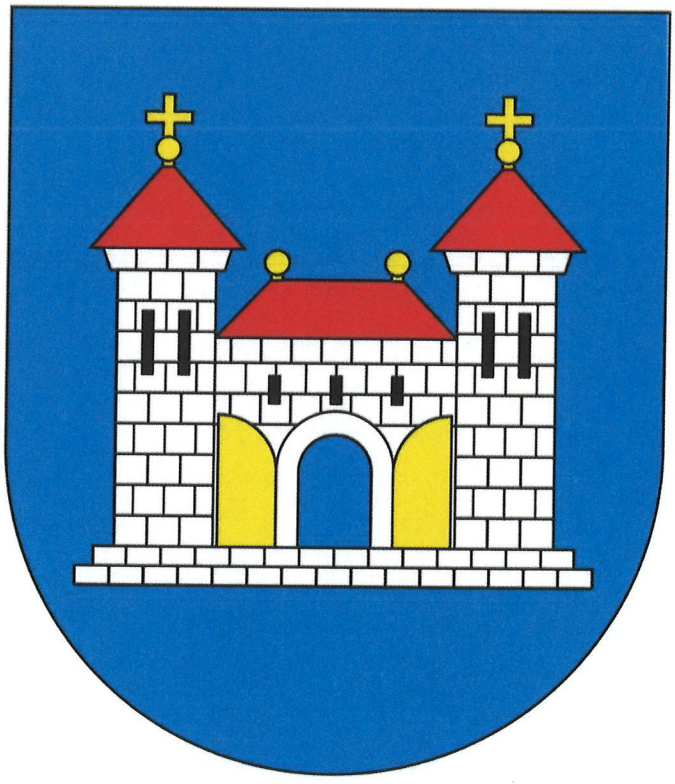
Idzi Mądry

CDP

Centrum Działań Profilaktycznych

Załącznik do uchwały nr XVIII/228/2026
Rady Miejskiej w Żninie
z dnia 22 maja 2026 r.

Strategia Polityki Senioralnej Gminy Żnin na lata 2026-2030

Spis treści

1. Wstęp 3
2. Powody wdrażania polityki senioralnej 5
3. Identyfikacja potrzeb osób starszych 8
3.1. Źródła danych o potrzebach seniorów 8
3.2. Kluczowe problemy i potrzeby osób starszych w świetle badań ankietowych 9
3.2.1. Wnioski z wcześniejszych badań mieszkańców 9
3.2.2. Diagnoza zagrożeń społecznych w Gminie Żnin (2024) 10
3.2.3. Badanie ankietowe 12
3.3. Uzupełnienie diagnozy – wywiad fokusowy z przedstawicielami środowiska senioralnego 27
3.4. Analiza SWOT sytuacji seniorów w Gminie Żnin 29
Silne strony 29
Słabe strony 30
Szanse 30
Zagrożenia 31
3.5. Rekomendacje rozwojowe wynikające z części diagnostycznej 32
4. Kierunki realizacji Strategii 34
4.1. Obszar I. Zdrowie, samodzielność i opieka długoterminowa 35
4.2. Obszar II. Bezpieczeństwo i ochrona przed wykluczeniem 36
4.3. Obszar III. Aktywność społeczna, obywatelska i zawodowa 38
4.4. Obszar IV. Dostępność przestrzeni publicznych, transport i usługi blisko miejsca zamieszkania 40
5. Monitoring i ewaluacja działań 41
6. Spis wykresów 43

1. Wstęp

Gmina Żnin położona w sercu Pałuk jest dynamicznie rozwijającą się wspólnotą miejsko-wiejską, która w swoich dokumentach strategicznych przyjęła za cel nadrzędny systematyczną poprawę jakości życia mieszkanek i mieszkańców. Jednocześnie – podobnie jak większość gmin w Polsce – Żnin doświadcza wyraźnego procesu starzenia się społeczeństwa: rośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym, a wyzwaniem staje się zapewnienie im bezpieczeństwa, wsparcia i możliwości dalszej aktywności.

Strategia Polityki Senioralnej Gminy Żnin na lata 2026-2030 jest odpowiedzią na te przemiany demograficzne i społeczne. Rozumiana jest jako uporządkowany zestaw działań samorządu oraz jego partnerów – instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, podmiotów leczniczych, instytucji kultury, sportu i edukacji – ukierunkowanych na tworzenie warunków do godnego, bezpiecznego i aktywnego starzenia się mieszkanek i mieszkańców w wieku 60+. Dokument ten porządkuje i rozwija dotychczasowe inicjatywy na rzecz osób starszych, a zarazem wyznacza nowe kierunki odpowiedzi na wyzwania, które pojawią się po roku 2030.

Punktem wyjścia dla Polityki senioralnej jest diagnoza sytuacji społecznej Gminy Żnin, w tym analiza problemów związanych z jakością życia, zdrowiem, bezpieczeństwem, przemocą, uzależnieniami oraz dostępnością usług społecznych. Polityka senioralna rozwija te założenia, koncentrując się na specyficznych potrzebach rosnącej grupy mieszkanek i mieszkańców w wieku senioralnym - zarówno w mieście, jak i w sołectwach.

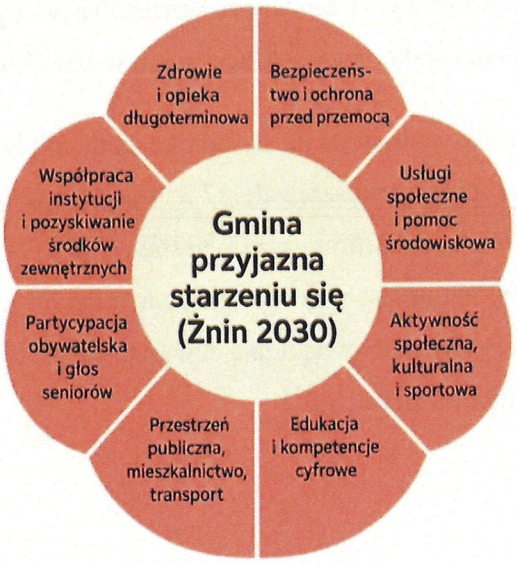
Dokument został opracowany w duchu partnerstwa i współodpowiedzialności, zgodnie z rekomendacjami wypracowanymi w ogólnopolskich doświadczeniach tworzenia lokalnych polityk senioralnych. Zakłada aktywny udział samych seniorek i seniorów w definiowaniu problemów i rozwiązań – poprzez konsultacje społeczne, pracę ciał doradczych, dialog z organizacjami seniorskimi oraz wykorzystanie potencjału lokalnych liderek i liderów. Włączenie głosu osób starszych w projektowanie i monitorowanie Polityki jest jednym z kluczowych warunków jej skuteczności i akceptacji społecznej.

Strategia Polityki Senioralnej Gminy Żnin na lata 2026-2030 ma charakter wielosektorowy i długofalowy. Łączy perspektywę zdrowia, pomocy i usług opiekuńczych, mieszkalnictwa, transportu, bezpieczeństwa, kultury, edukacji, sportu, cyfryzacji oraz partycypacji

obywatelskiej. Jest spójna z krajowymi kierunkami polityki wobec osób starszych oraz z dokumentami strategicznymi szczebla regionalnego i lokalnego, w szczególności z „Polityką Senioralną Województwa Kujawsko-Pomorskiego", która wskazuje na konieczność podejmowania działań sprzyjających godnemu, bezpiecznemu i aktywnemu starzeniu się, wzmacnianiu samodzielności osób starszych oraz ich uczestnictwa w życiu społecznym. Kierunki działań przyjęte w niniejszej Strategii wpisują się w cele i priorytety polityki regionalnej, zapewniając komplementarność działań na poziomie lokalnym i wojewódzkim.

Celem nadrzędnym Strategii jest budowanie gminy przyjaznej starzeniu się – takiej, w której osoby starsze pozostają jak najdłużej samodzielne, mają zapewnione odpowiednie wsparcie w sytuacjach zależności i choroby, są traktowane z szacunkiem, a ich doświadczenie, wiedza i zaangażowanie stanowią ważny zasób całej wspólnoty. Realizacja wyznaczonych celów i działań ma służyć nie tylko poprawie jakości życia seniorek i seniorów, ale także wzmacnianiu solidarności międzypokoleniowej oraz spójności społecznej w Gminie Żnin.

Rysunek 1. Główne obszary działań polityki senioralnej w Gminie Żnin.

2. Powody wdrażania polityki senioralnej

Starzenie się społeczeństwa jest jednym z najważniejszych procesów demograficznych w Polsce i Europie. Wzrost przeciętnej długości życia, spadek dzietności oraz zmiany w strukturze rodzin powodują, że udział osób starszych w populacji systematycznie rośnie. Zjawisko to przekłada się na nowe wyzwania dla polityki społecznej państwa i samorządów: rośnie zapotrzebowanie na usługi zdrowotne i opiekuńcze, wsparcie mieszkaniowe, działania na rzecz włączenia społecznego oraz zapewnienia warunków do aktywnego, godnego starzenia się. W dokumentach krajowych i regionalnych podkreśla się konieczność prowadzenia spójnej polityki senioralnej, rozumianej jako ogół działań instytucji publicznych i partnerów społecznych, które kształtują warunki godnego i zdrowego starzenia się oraz przeciwdziałają wykluczeniu osób starszych.

Gmina Żnin wpisuje się w ten ogólnokrajowy trend. Liczba mieszkańców w Gminie Żnin jest relatywnie stabilna (ok. 22–23 000 osób), jednak struktura ludności według wieku wyraźnie świadczy o procesie starzenia się społeczeństwa – rośnie liczba i odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Już w 2020 r. osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły ok. 18,4 % mieszkańców Gminy, a tendencja wzrostowa w tej grupie wiekowej została jednoznacznie zdiagnozowana jako jedno z kluczowych wyzwań rozwojowych.

Najnowsze dane dodatkowo potwierdzają dynamikę tych zmian. Według stanu na dzień 31 grudnia 2025 r. Gminę Żnin zamieszkiwało 22 354 osób. Struktura ludności przedstawiała się następująco: osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 17,49 % mieszkańców, w wieku produkcyjnym – 57,07 %, natomiast w wieku poprodukcyjnym aż 25,44 %. Oznacza to, że osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią jedną czwartą ludności w Gminie, jednocześnie ich odsetek wzrasta na przestrzeni ostatnich lat.

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Żnin w latach 2024-2025.

Mieszkańcy	2024r. (stan na 31.12.2024)	2025r. (stan na 31.12.2025)
Ogółem	22 611	22 354
W wieku przedprodukcyjnym	4 056	3 910
W wieku produkcyjnym	12 938	12 757
W wieku poprodukcyjnym	5 617	5 687
Kobiety	11 597	11 468
Mężczyźni	11 014	10 886

Źródło: Urząd Miejski w Żninie oraz Raport o Stanie Gminy Żnin za rok 2024.

Dowodem na starzejące się społeczeństwo jest również utrzymujący się ujemny przyrost naturalny, poniżej wykazano zestawienie za lata 2022-2025, w każdym z nich uzyskiwano ujemny przyrost naturalny, w 2025 r. osiągnął najniższą wartość, kiedy to zgonów było aż o 150 więcej niż urodzeń.

Tabela 2. Przyrost naturalny w Gminie Żnin w latach 2022-2025

Ruch naturalny	2022r.	2023r.	2024r.	2025 r.
Urodzenia żywe	185	167	131	114
Zgony	287	286	255	264
Przyrost naturalny	-102	-119	-124	-150

Źródło: Urząd Miejski w Żninie.

Tak znaczący udział osób w wieku poprodukcyjnym rodzi szereg konsekwencji dla lokalnej polityki społecznej. Zwiększa się obciążenie systemu ochrony zdrowia i pomocy społecznej, rośnie zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, rehabilitacyjne i środowiskowe formy wsparcia. Z perspektywy planowania przestrzennego i transportu konieczne staje się dostosowanie przestrzeni publicznych, komunikacji zbiorowej oraz infrastruktury mieszkaniowej do potrzeb osób o ograniczonej mobilności. Jednocześnie rosną oczekiwania dotyczące oferty aktywizującej – edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej – która pozwala seniorom utrzymać sprawność, podtrzymywać relacje społeczne i uczestniczyć w życiu lokalnej społeczności. Zauważa się potrzebę podnoszenia jakości usług publicznych oraz lepszego odpowiadania na wyzwania demograficzne, w tym na starzenie się ludności.

Wdrażanie polityki senioralnej w Gminie Żnin jest także odpowiedzią na konieczność uporządkowania i skoordynowania działań podejmowanych dotychczas na rzecz osób

starszych. W ostatnich latach rozwija się lokalna oferta dla seniorów – od aktywności kulturalnych i sportowych, przez działania organizacji pozarządowych i instytucji pomocy społecznej, po inicjatywy środowiskowe. Brakuje jednak jednolitego, długofalowego dokumentu, który wyznaczałby wspólny kierunek tych działań, precyzował priorytety i wspierał efektywne wykorzystanie zasobów gminy oraz partnerów społecznych. Zgodnie z dobrymi praktykami opisanymi w literaturze dotyczącej polityki senioralnej, takie podejście strategiczne pozwala nie tylko lepiej odpowiadać na potrzeby osób starszych, ale również wzmacnia ich podmiotowość i włącza seniorów w proces współdecydowania o kształcie lokalnych działań.

Istotnym powodem tworzenia Strategii Polityki Senioralnej Gminy Żnin na lata 2026-2030 jest również chęć pełniejszego wykorzystania potencjału osób starszych jako ważnej części wspólnoty samorządowej. Seniorzy są nie tylko odbiorcami wsparcia, ale także nośnikami doświadczenia, wiedzy i kapitału społecznego, który może wzmacniać rozwój gminy. Dobrze zaprojektowana polityka senioralna sprzyja budowaniu więzi międzypokoleniowych, wspiera aktywność obywatelską i wolontariat oraz zwiększa udział osób starszych w kształtowaniu lokalnych polityk publicznych – m.in. poprzez rady seniorów i inne formy dialogu społecznego.

Podsumowując, główne powody wdrażania polityki senioralnej w Gminie Żnin to:

- rosnący udział osób starszych w strukturze ludności oraz prognozowane dalsze starzenie się społeczeństwa,
- konieczność zapewnienia kompleksowej, skoordynowanej odpowiedzi na rosnące potrzeby zdrowotne, opiekuńcze, mieszkaniowe i społeczne seniorów,
- chęć wykorzystania potencjału seniorów jako aktywnych współtwórców życia społecznego gminy,
- zobowiązania wynikające z dokumentów krajowych, regionalnych i lokalnych, które wskazują na konieczność reagowania na wyzwania demograficzne.

Strategia Polityki Senioralnej Gminy Żnin na lata 2026-2030 stanowi zatem odpowiedź na realną, zdiagnozowaną sytuację demograficzną gminy oraz narzędzie do budowania warunków godnego, bezpiecznego i aktywnego starzenia się dla obecnych i przyszłych pokoleń seniorów.

3. Identyfikacja potrzeb osób starszych

3.1. Źródła danych o potrzebach seniorów

Strategia Polityki Senioralnej Gminy Żnin na lata 2026-2030 opiera się na rozpoznaniu realnych potrzeb osób starszych, wynikających zarówno z badań ilościowych (ankietowych), jak i jakościowych oraz analizy dokumentów strategicznych Gminy.

Podstawowe źródła danych to:

1. **Dokumenty strategiczne i diagnozy społeczne** – w szczególności:
    - „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żnin na lata 2026–2035", w której przeprowadzono badanie ankietowe mieszkańców dotyczące skali wybranych zjawisk społecznych, w tym sytuacji osób starszych;
    - „Diagnoza Problemów Społecznych Gminy Żnin 2024" oraz „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025–2027", zawierające aktualne dane demograficzne i opis lokalnego systemu wsparcia.
2. **Badania ankietowe mieszkańców** – w dwóch ujęciach:
    - badanie przeprowadzone na potrzeby „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żnin na lata 2026–2035", w którym mieszkanki i mieszkańcy oceniali m.in. skalę wyzwań dotyczących osób starszych (bariery architektoniczne, samotność, ograniczona samodzielność);
    - badanie kwestionariuszowe dorosłych mieszkańców z 2024 r. (diagnoza problemów społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą).
3. **Badanie ankietowe wśród osób starszych (2025)** – w październiku i listopadzie 2025 r., przy wsparciu Urzędu Miejskiego w Żninie, przeprowadzono odrębne badanie ankietowe wśród mieszkanek i mieszkańców w wieku senioralnym. W niniejszej Strategii wzięto pod uwagę odpowiedzi osób w wieku 60+. Wypełnionych zostało

49 ankiet; większość respondentek i respondentów stanowiły kobiety, dominowały osoby na emeryturze, a zdecydowana większość mieszka na terenie gminy (miasto i sołectwa). Badanie to koncentrowało się na ocenie dostępności i jakości wsparcia świadczonego przez kluczowe instytucje, na znajomości miejsc, w których można uzyskać pomoc w różnych sytuacjach życiowych, oraz na ocenie wybranych świadczeń i usług kierowanych do osób starszych. Jest ono głównym źródłem bezpośredniego głosu seniorek i seniorów na potrzeby niniejszej Strategii.

4. **Badania jakościowe** – zogniskowany wywiad grupowy (FGI) z przedstawicielami środowiska senioralnego (Dzienny Dom Seniora, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Uniwersytet Trzeciego Wieku), opisany szczegółowo w rozdziale 3.3.

Zestawienie tych źródeł pozwala spojrzeć na sytuację osób starszych z kilku perspektyw jednocześnie: danych demograficznych i systemowych, ocen mieszkanek i mieszkańców dotyczących kluczowych wyzwań oraz doświadczeń osób, które na co dzień pracują z seniorkami i seniorami. Dzięki temu Strategia Polityki Senioralnej Gminy Żnin na lata 2026-2030 może łączyć rzetelną diagnozę skali wyzwań z identyfikacją konkretnych szans rozwojowych w obszarze usług i działań na rzecz osób starszych.

3.2. Kluczowe problemy i potrzeby osób starszych w świetle badań ankietowych

3.2.1. Wnioski z wcześniejszych badań mieszkańców

W badaniu ankietowym przeprowadzonym na potrzeby „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żnin na lata 2026-2035" mieszkanki i mieszkańcy oceniali skalę wyzwań występujących w różnych grupach, w tym wśród osób starszych. W odniesieniu do seniorów wskazano kilka najważniejszych obszarów wymagających szczególnej uwagi samorządu:

- **Bariery architektoniczne** – najczęściej wskazywane wyzwanie. Utrudniają one samodzielne funkcjonowanie, poruszanie się po przestrzeni publicznej oraz dostęp do

budynków użyteczności publicznej, usług, kultury i oferty zagospodarowania czasu wolnego.

- **Brak zorganizowanych form wspólnego spędzania czasu** – znaczna część respondentów dostrzegała brak dostatecznej stałej i łatwo dostępnej oferty aktywności integrujących seniorów (kluby seniora, zajęcia stałe, spotkania międzypokoleniowe).
- **Niepełnosprawność i ograniczona sprawność** – wskazywane jako ważne wyzwanie w tej grupie wiekowej, co przekłada się na zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, rehabilitacyjne i asystenckie.
- **Samotność i ograniczone kontakty społeczne** – część ankietowanych zwracała uwagę na izolację społeczną seniorów, brak regularnych kontaktów z rodziną, sąsiadami i szerszym otoczeniem.
- **Ograniczona samodzielność i niezdolność do samoobsługi** – wskazywana przez istotną część respondentów, sygnalizująca potrzebę rozwijania lokalnego systemu usług opiekuńczych, wsparcia sąsiedzkiego i pomocy w miejscu zamieszkania.

W części opisowej Strategii podkreślono dodatkowo, że do kluczowych lokalnych wyzwań należą niewystarczające zagospodarowanie czasu wolnego osób starszych oraz ograniczona dostępność usług medycznych i rehabilitacyjnych. Razem tworzy to dwa główne bloki potrzeb:

1. **potrzeby zdrowotne i opiekuńcze** – związane z postępującym procesem starzenia się, niepełnosprawnością i chorobami przewlekłymi,
2. **potrzeby integracyjne, kulturalne i edukacyjne** – dotyczące możliwości aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, rozwijania zainteresowań i przeciwdziałania samotności.

Wnioski te stały się punktem wyjścia dla dalszych badań, w tym dla odrębnego badania ankietowego wśród osób starszych w 2025 r.

3.2.2. Diagnoza zagrożeń społecznych w Gminie Żnin (2024)

Istotnym źródłem wiedzy dla Strategii Polityki Senioralnej Gminy Żnin na lata 2026-2030 jest „Diagnoza problemów społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych,

uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą", przygotowana na zlecenie MOPS w Żninie. Dokument opiera się na badaniu uczniów klas V–VIII, dorosłych mieszkanek i mieszkańców, przedstawicieli kluczowych instytucji oraz analizie danych zastanych i dokumentów strategicznych, z odniesieniem do badań ogólnopolskich (ESPAD, HBSC, CBOS). Diagnoza pokazuje skalę i dynamikę zjawisk związanych z używaniem alkoholu i innych substancji, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą, a także identyfikuje czynniki ryzyka i czynniki chroniące w lokalnej społeczności.

Wnioski z diagnozy wyznaczają główne kierunki rozwoju lokalnego systemu profilaktyki – od działań przedszkolnych i szkolnych, przez wzmocnienie oferty dla osób dorosłych, po rozwijanie programów monitorowania sprzedaży alkoholu, przeciwdziałania przemocy i wspierania rodzin. W perspektywie polityki senioralnej szczególnie ważne jest to, że opisane zjawiska dotykają także osób starszych (zarówno jako osób bezpośrednio zagrożonych uzależnieniami czy przemocą, jak i członków rodzin) oraz wpływają na ich poczucie bezpieczeństwa, zdrowie i relacje rodzinne. Diagnoza stanowi więc punkt odniesienia dla działań gminy ukierunkowanych na wzmacnianie środowiskowego systemu wsparcia i profilaktyki na wszystkich etapach życia, w tym w późnej dorosłości.

Badanie jakościowe na potrzeby Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
Drugim ważnym źródłem jest badanie jakościowe zrealizowane w formule warsztatu (FGI) z Zespołem ds. Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, uzupełnione analizą wyników badania SWOT. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele MOPS, instytucji oświatowych, organizacji pozarządowych i innych służb lokalnych, którzy wspólnie oceniali siłę oraz przewidywaną dynamikę kilkudziesięciu czynników rozwojowych – mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń. Pozwoliło to nie tylko usystematyzować wiedzę o sytuacji społecznej, ale także wydobyć praktyczną perspektywę osób na co dzień pracujących z mieszkańcami.

W toku dyskusji za jedno z najpoważniejszych, długofalowych wyzwań uznano starzenie się społeczeństwa i rosnące potrzeby zdrowotne, powiązane z ograniczoną różnorodnością rynku pracy oraz niedopasowaniem oferty profilaktyczno-edukacyjnej do potrzeb młodych osób. Jednocześnie jako istotne szanse wskazano rozwijającą się współpracę międzyinstytucjonalną, możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych - w tym na politykę senioralną - oraz potencjał rozwoju usług społecznych i programów profilaktycznych. Wnioski z tego badania

potwierdzają konieczność traktowania polityki senioralnej jako integralnej części szerzej rozumianej strategii społecznej Gminy i pokazują, że inwestowanie w usługi dla osób starszych oraz w profilaktykę międzypokoleniową może stać się jednym z kluczowych kierunków rozwoju lokalnego systemu wsparcia.

3.2.3. Badanie ankietowe

W drugiej połowie 2025 r., przy wsparciu Urzędu Miejskiego w Żninie, przeprowadzono badanie ankietowe wśród mieszkanek i mieszkańców w wieku senioralnym. W badaniu wzięło udział 49 osób, w zdecydowanej większości kobiety (78 %), co odzwierciedla feminizację starości. Dominowali emeryci – 88 % respondentów zadeklarowało, że jest na emeryturze, 10% pobiera rentę, a jedynie 2% nadal pracuje zawodowo. Zdecydowana większość badanych mieszka na terenie Gminy Żnin: 74 % w mieście Żnin, 22 % na obszarach wiejskich, a tylko pojedyncze osoby (4 %) mieszkały poza jej granicami, pozostając jednak w związku z lokalnym systemem wsparcia. Respondenci oceniali m.in. dostępność i jakość wsparcia świadczonego przez wybrane osoby i instytucje działające na terenie gminy.

Pytanie 1. dotyczyło: „Oceny dostępności i jakości pomocy świadczonej przez wybrane osoby i instytucje na terenie Gminy". Najlepiej oceniane są usługi pomocy społecznej. Pracownik socjalny otrzymał zdecydowaną większość ocen „raczej dobra" i „bardzo dobra", przy znikomym odsetku ocen negatywnych.

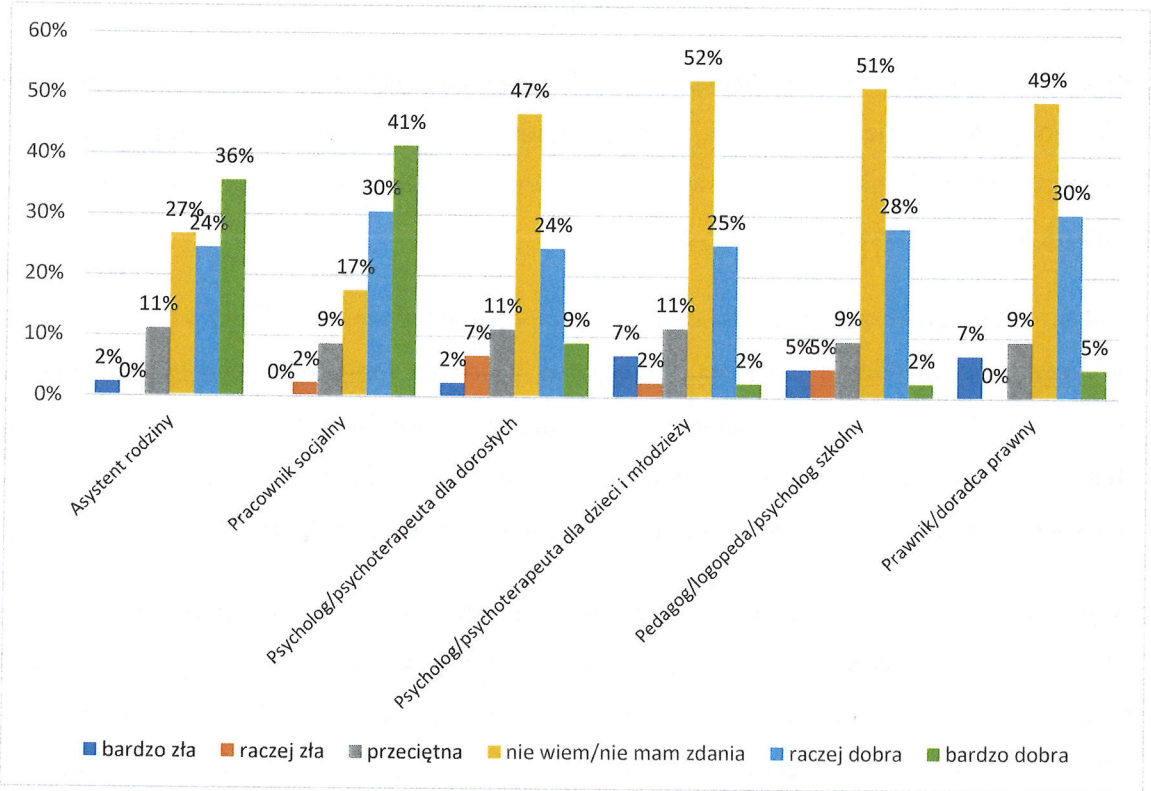
Podstawowa opieka zdrowotna buduje istotny potencjał systemu. Lekarz POZ najczęściej otrzymywał oceny dobre i bardzo dobre, choć widoczna jest grupa osób sygnalizujących przeciętną jakość i gorszą dostępność. Pielęgniarka środowiskowa jest postrzegana raczej dobrze, jednak wysoki odsetek odpowiedzi „nie wiem" sugeruje, że wiele seniorek i seniorów nie korzysta jeszcze z jej wsparcia lub nie wie, jak skorzystać z tej oferty.

Najpoważniejsze wyzwanie dotyczy lekarzy specjalistów. W tej kategorii odsetek ocen pozytywnych jest tylko nieznacznie wyższy od negatywnych, a spora grupa badanych wskazuje na przeciętną jakość i dostępność. Oznacza to, że doświadczenia związane z korzystaniem z wizyt specjalistycznych są często obciążone trudnościami, co powinno stać się jednym z priorytetów polityki senioralnej.

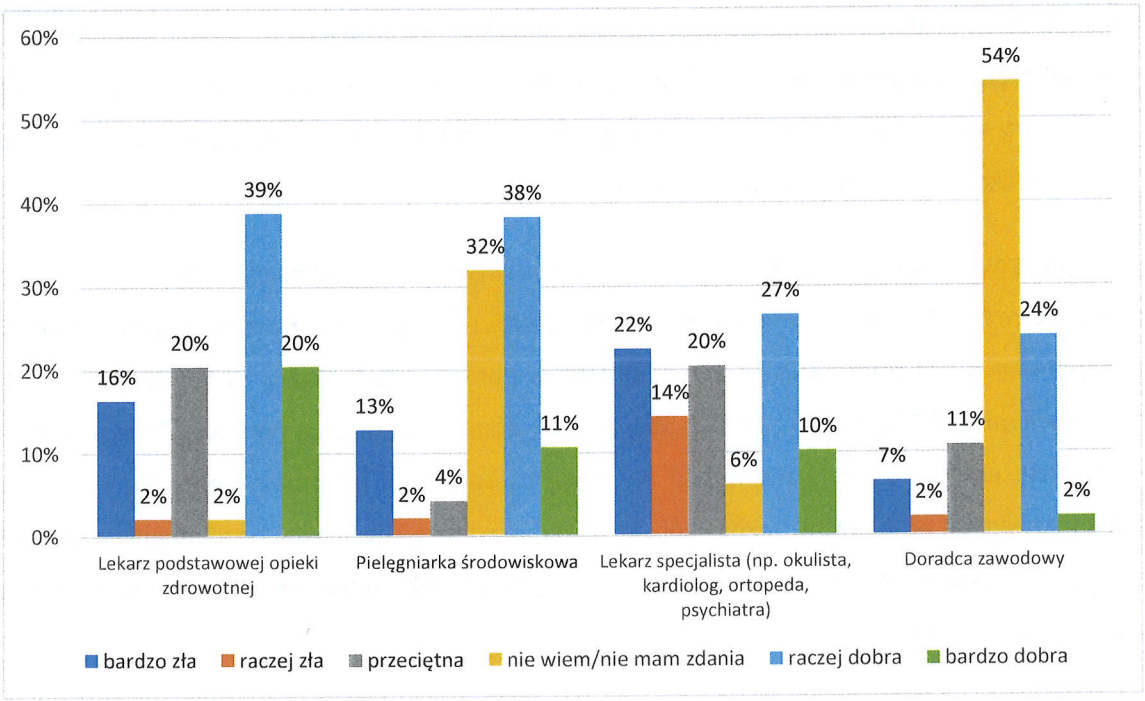
W przypadku usług psychologicznych, pedagogicznych, prawnych i doradczych dominującą cechą jest wysoki udział odpowiedzi „nie wiem/nie mam zdania". Jednocześnie tam, gdzie kontakt z tymi specjalistami następuje, częściej pojawiają się oceny dobre niż złe. Pokazuje to duży, wciąż niewykorzystany potencjał – wzmocnienie informacji, koordynacji i dostępności tych usług może stać się ważną szansą rozwojową dla lokalnego systemu wsparcia seniorek i seniorów.

W prezentowanych poniżej wynikach wartości procentowe zostały zaokrąglone do dwóch miejsc po przecinku. Z tego powodu suma kategorii może nieznacznie różnić się od 100 %, na przykład wynosząc 99 % lub 101 %. Jest to powszechnie występujący efekt w badaniach społecznych, wynikający z matematycznego zaokrąglania danych procentowych. Podobne odchylenia pojawiają się rutynowo w analizach statystycznych i nie wpływają na poprawność wyników ani na ich interpretację.

Wykres 1. Ocena dostępności i jakości wsparcia instytucji oraz specjalistów w Gminie Żnin, część 1.

Wykres 2. Ocena dostępności i jakości wsparcia instytucji oraz specjalistów w Gminie Żnin, część 2

Pytanie 2. brzmiało: „Czy posiada Pan/Pani wiedzę o miejscach uzyskania bezpłatnej pomocy w sytuacjach problemowych?". Najlepiej rozpoznanym obszarem jest opieka nad osobą starszą wymagającą wsparcia – aż 60 % badanych dokładnie wie, gdzie szukać bezpłatnej pomocy, a tylko 17 % deklaruje jej brak. Podobnie wysoki poziom orientacji dotyczy niepełnosprawności ruchowej (47 % odpowiedzi „tak, wiem dokładnie") oraz trudnej sytuacji finansowej (40 %). Wskazuje to na obszary, w których system wsparcia jest nie tylko rozwinięty, ale także stosunkowo dobrze komunikowany – stanowią one ważny potencjał, na którym można budować dalsze działania.

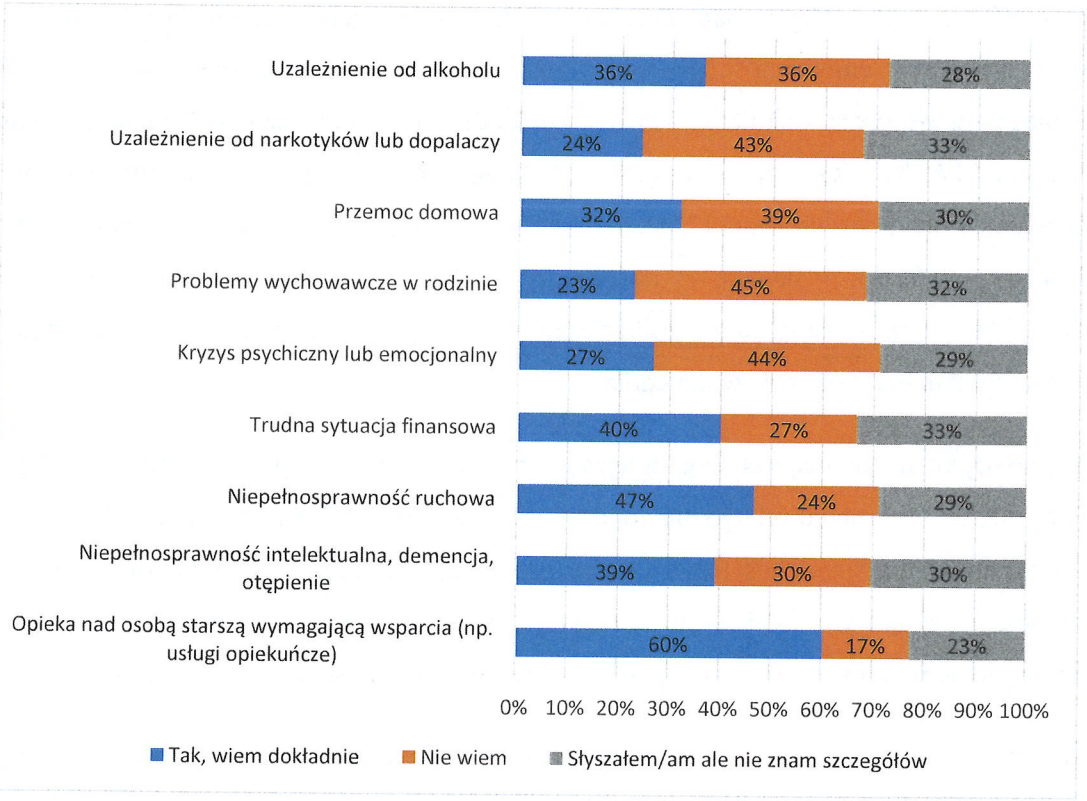
W przypadku niepełnosprawności intelektualnej, demencji i otępienia poziom wiedzy jest nieco niższy, choć nadal relatywnie dobry – 39 % osób wie dokładnie, gdzie szukać pomocy, a pozostali w podobnych odsetkach albo nic nie wiedzą, albo mają jedynie ogólne informacje. To obszar, w którym istnieje już istotna baza, ale widoczne jest wyzwanie w postaci doprecyzowania i uporządkowania przekazu kierowanego do seniorek i seniorów.

Znacznie słabsza orientacja dotyczy problemów kryzysowych i wychowawczych. W przypadku kryzysu psychicznego lub emocjonalnego tylko 27 % ankietowanych zna konkretne miejsca uzyskania pomocy, przy 44 % odpowiedzi „nie wiem". Podobny obraz

dotyczy problemów wychowawczych w rodzinie (23 % wiedzy dokładnej, 45 % braku wiedzy) oraz przemocy domowej, gdzie odsetek osób dobrze zorientowanych (32 %) jest niższy niż udział tych, którzy nie wiedzą, dokąd się zwrócić. To ważne wyzwanie dla gminy – chodzi o obszary szczególnie wrażliwe, w których szybkie dotarcie do informacji może decydować o bezpieczeństwie i zdrowiu mieszkańców.

W przypadku uzależnień od alkoholu oraz narkotyków i dopalaczy poziom wiedzy jest zróżnicowany. Przy problemie alkoholowym odsetek osób dobrze zorientowanych i całkowicie zagubionych jest równy (po 36 %), natomiast w obszarze narkotyków dominują odpowiedzi „nie wiem" (43 %), a tylko 24 % badanych zna konkretne miejsca pomocy. Pokazuje to, że wsparcie uzależnionych i ich rodzin wymaga wzmocnienia informacyjnego. W większości analizowanych problemów liczba osób, które nie wiedzą, gdzie szukać bezpłatnej pomocy, lub znają ją tylko „ze słyszenia", jest co najmniej tak duża jak grupa osób dobrze poinformowanych.

Wykres 3. Wiedza o miejscach uzyskania bezpłatnej pomocy w sytuacjach problemowych

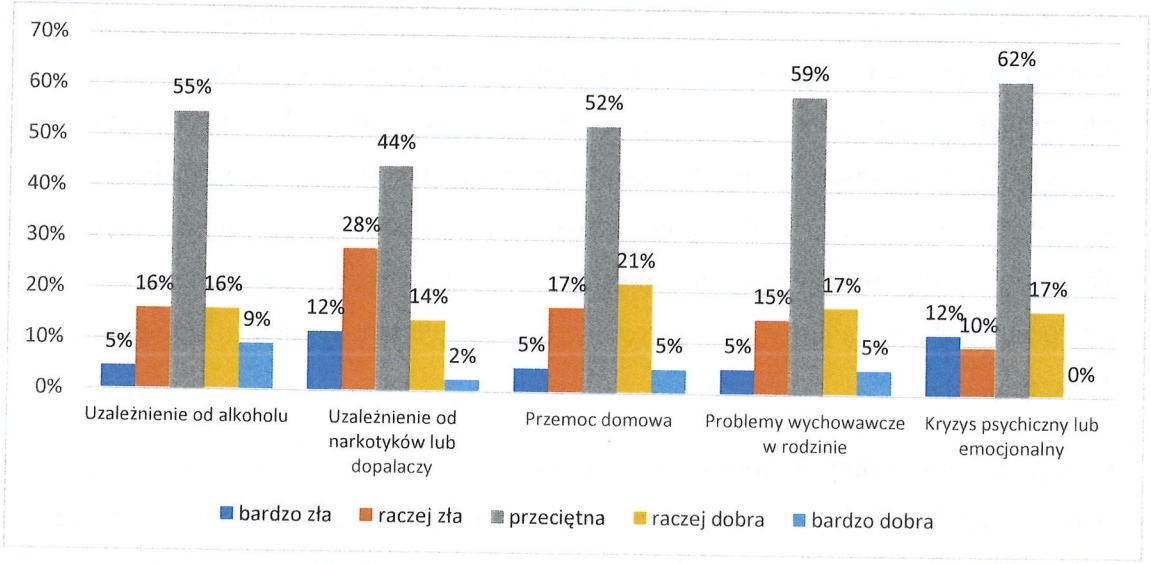

Pytanie 3. brzmiało: „Jak ocenia Pan/Pani dostępność do pomocy, na terenie Gminy, w przypadku wystąpienia poniższych problemów?". Najlepiej oceniana jest dostępność pomocy w przypadku opieki nad osobą starszą wymagającą wsparcia – niemal 60 % odpowiedzi to „raczej dobra" lub „bardzo dobra", przy niewielkim odsetku ocen negatywnych. Stosunkowo korzystnie wypada też obszar niepełnosprawności ruchowej, gdzie ponad 40 % badanych wskazuje na dobrą dostępność wsparcia, a kolejna grupa określa ją jako przeciętną. Te dwie sfery tworzą wyraźny potencjał gminy: system opiekuńczy i związany z niepełnosprawnością jest widoczny, realnie funkcjonuje i może stanowić punkt oparcia dla dalszych działań.

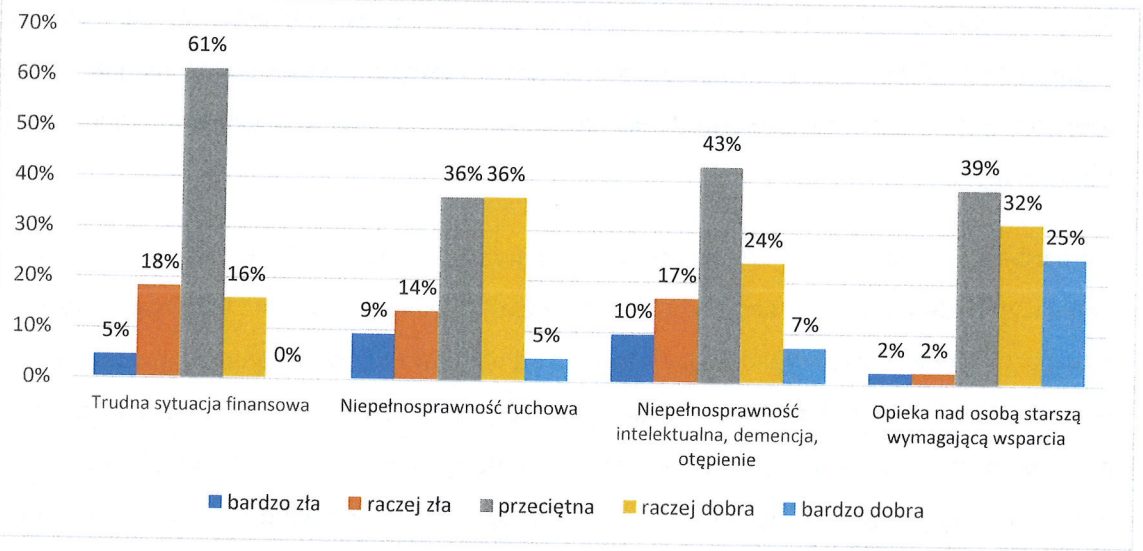
W większości pozostałych problemów dominuje odpowiedź „przeciętna". Dotyczy to trudnej sytuacji finansowej, kryzysu psychicznego lub emocjonalnego, przemocy domowej oraz problemów wychowawczych w rodzinie, gdzie około 50 – 60 % respondentów tak właśnie ocenia dostęp do pomocy, a tylko około 15 – 20 % określa go jako „raczej dobry" lub „bardzo dobry". Jednocześnie pojawia się zauważalny, kilkunastoprocentowy odsetek ocen negatywnych. Taki obraz pokazuje, że pomoc jest w zasięgu, ale bywa oceniana jako średnio dostępna czy trudna do wykorzystania, co wskazuje na istotne wyzwanie organizacyjne i informacyjne.

Najbardziej wymagającym obszarem jest wsparcie przy uzależnieniu od narkotyków lub dopalaczy. Odsetek ocen „bardzo zła" i „raczej zła" sięga tu 40 %, a pozytywnych – zaledwie kilkunastu procent. W przypadku uzależnienia od alkoholu przeważają oceny przeciętne, przy porównywalnych odsetkach ocen negatywnych i pozytywnych. Wskazuje to na szczególną potrzebę wzmocnienia dostępności i widoczności oferty pomocowej w obszarze uzależnień, co może stać się jednym z kluczowych wyzwań, ale i szans rozwojowych lokalnej polityki senioralnej.

Wykres 4. Ocena dostępności pomocy w przypadku wybranych problemów, część 1.

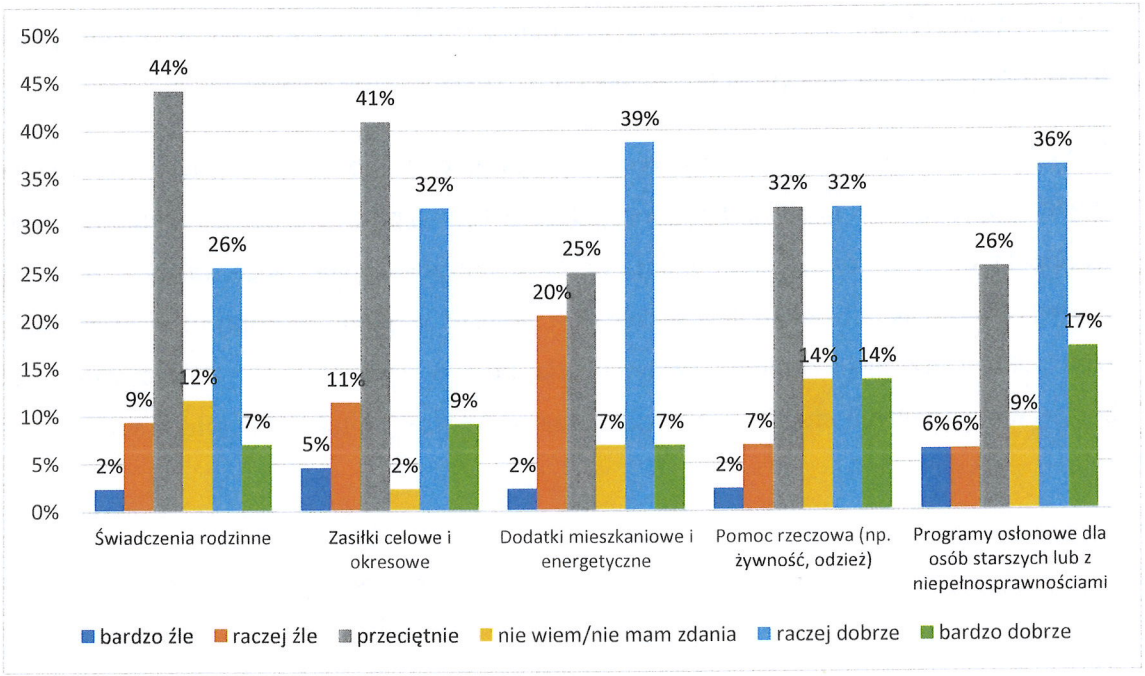
Wykres 5. Ocena dostępności pomocy w przypadku wybranych problemów, część 2.

Pytanie 4 brzmiało: „Jak ocenia Pan/Pani realizację poniższych świadczeń i programów wsparcia na terenie Gminy?". W większości obszarów dominuje ocena „przeciętna", co dobrze widać przy świadczeniach rodzinnych oraz zasiłkach celowych i okresowych – odpowiednio 33 % i 41 % wskazań. Odsetek ocen pozytywnych („raczej dobrze" i „bardzo dobrze") w tych dwóch kategoriach sięga około jednej trzeciej, przy niewielkim, ale zauważalnym udziale ocen negatywnych. Taki rozkład sugeruje, że system działa, lecz jego jakość i dostępność są odbierane raczej jako umiarkowane – to ważne wyzwanie doskonalenia realizacji i komunikacji zasad przyznawania świadczeń.

Wyraźnie lepiej oceniane są dodatki mieszkaniowe i energetyczne, pomoc rzeczowa (np. żywność, odzież) oraz programy osłonowe dla osób starszych lub z niepełnosprawnościami. W tych obszarach od 46 % do 53 % badanych wskazuje oceny „raczej dobrze" lub „bardzo dobrze", przy stosunkowo niewielkim odsetku odpowiedzi negatywnych. Programy osłonowe dla seniorek, seniorów i osób z niepełnosprawnościami mają najwyższy udział ocen pozytywnych, co pokazuje istotny potencjał tego segmentu polityki lokalnej. Jednocześnie część respondentów nadal ocenia realizację wsparcia jako przeciętną lub deklaruje brak zdania, co wskazuje na przestrzeń do dalszego rozwijania oferty i zwiększania jej rozpoznawalności wśród mieszkanek i mieszkańców.

Wykres 6. Ocena realizacji świadczeń i programów wsparcia w Gminie Żnin

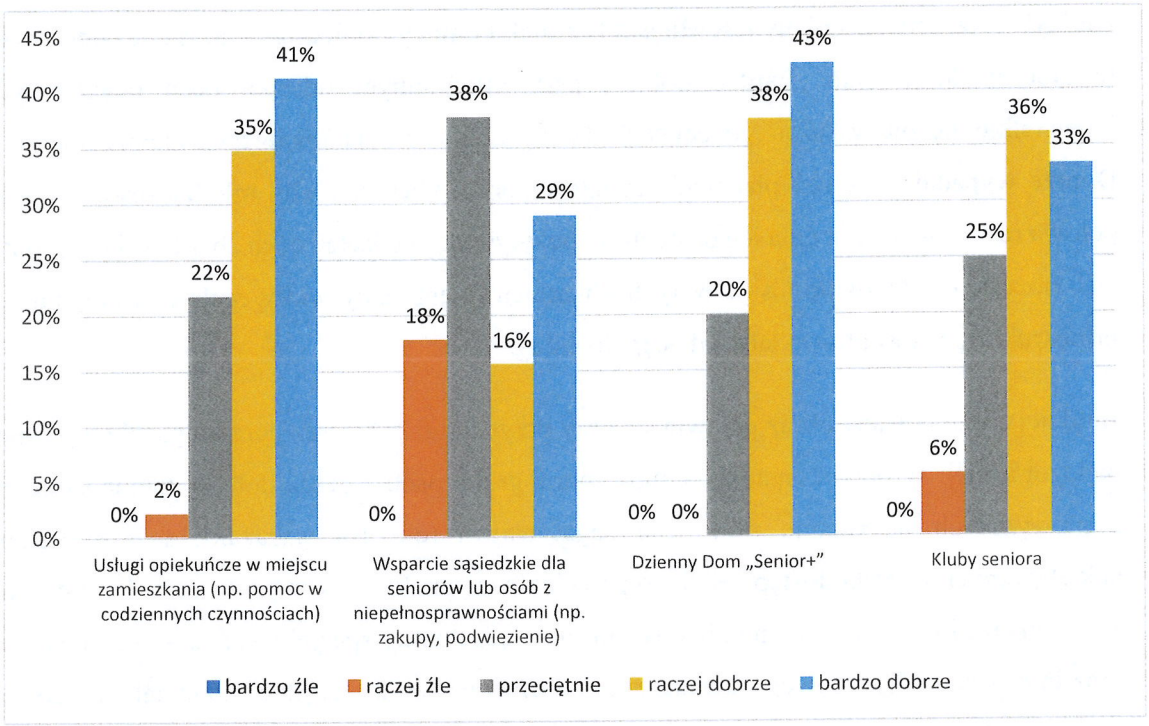
Pytanie 5. brzmiało: „Jak ocenia Pan/Pani dostępność i jakość usług opiekuńczych, wsparcia społecznego oraz oferty dla osób starszych w Gminie?". Najlepiej oceniane są klasyczne formy wsparcia opiekuńczego oraz Dzienny Dom „Senior+". Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania łącznie 76 % respondentów ocenia jako „raczej dobre" lub „bardzo dobre", przy znikomej liczbie ocen negatywnych. Dzienny Dom „Senior+" ma jeszcze wyższy udział ocen pozytywnych – 81 % odpowiedzi – i brak ocen „bardzo źle" czy „raczej źle". Również kluby seniora oraz zajęcia aktywizujące i integrujące dla seniorów wypadają korzystnie (ok. 2/3 odpowiedzi pozytywnych, pojedyncze oceny negatywne). Ten blok wyników pokazuje silny

potencjał Gminy w obszarze zorganizowanej oferty dla osób starszych – tam, gdzie usługi są dostępne i rozpoznawalne, są też wysoko cenione.

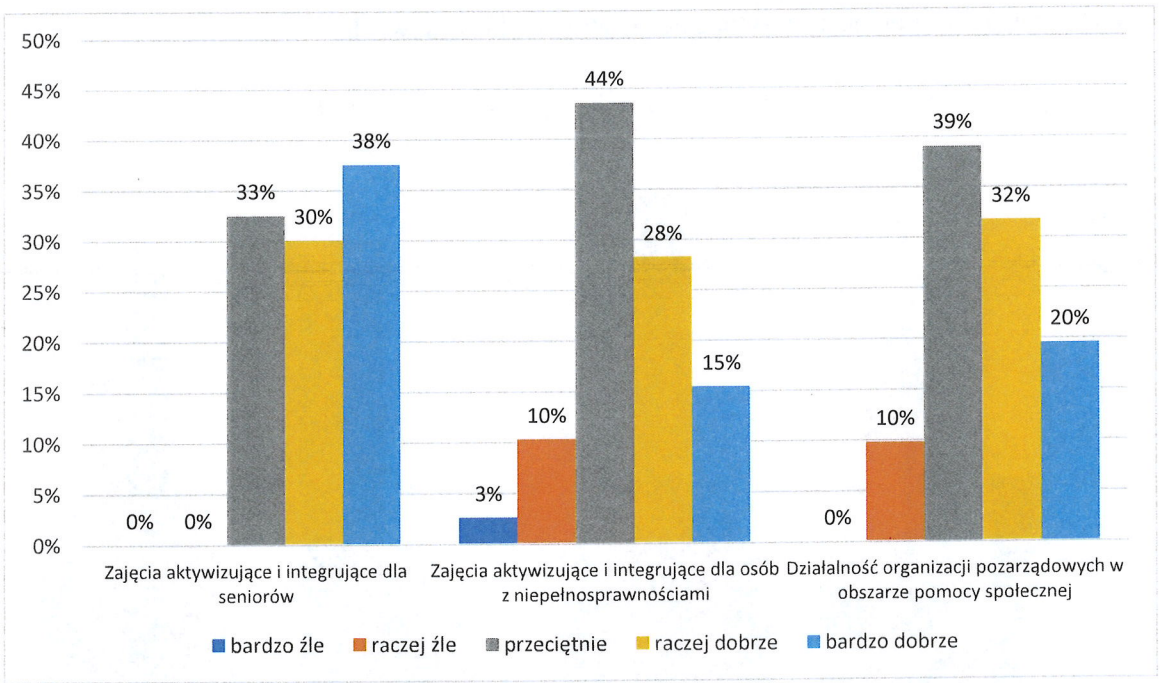
Wyraźniejsze wyzwania widać przy wsparciu sąsiedzkim oraz zajęciach dla osób z niepełnosprawnościami. W przypadku pomocy sąsiedzkiej (zakupy, podwiezienie) 45 % ankietowanych ocenia ją dobrze lub bardzo dobrze, ale 18 % wskazuje na ocenę „raczej źle", a 38 % – „przeciętnie". Może to oznaczać, że nieformalne sieci wsparcia są słabsze lub nierównomiernie rozwinięte, mimo że część osób ma bardzo dobre doświadczenia – to ważna szansa na rozwijanie inicjatyw lokalnych i sąsiedzkich. Zajęcia aktywizujące i integrujące dla osób z niepełnosprawnościami są najczęściej oceniane jako przeciętne, (44 %) z niższym niż w innych obszarach udziałem ocen pozytywnych (43 %) i najwyższym odsetkiem ocen negatywnych (13 %). Wynik ten wskazuje na potrzebę wzmocnienia oferty skierowanej do tej grupy – zarówno pod względem liczby, jak i dostosowania form wsparcia.

Działalność organizacji pozarządowych w obszarze pomocy społecznej jest oceniana umiarkowanie dobrze: ponad połowa respondentów (52 %) postrzega ją pozytywnie, 39 % jako przeciętną, a 10 % – raczej źle. Oznacza to, że organizacje społeczne są ważnym elementem systemu wsparcia, ale ich potencjał nie jest jeszcze w pełni wykorzystany. Współpraca samorządu z trzecim sektorem, wsparcie dla liderów społecznych i lepsza widoczność inicjatyw senioralnych mogą stać się istotną szansą rozwojową lokalnej polityki senioralnej.

Wykres 7. Ocena usług opiekuńczych, wsparcia społecznego i oferty dla osób starszych, część 1.

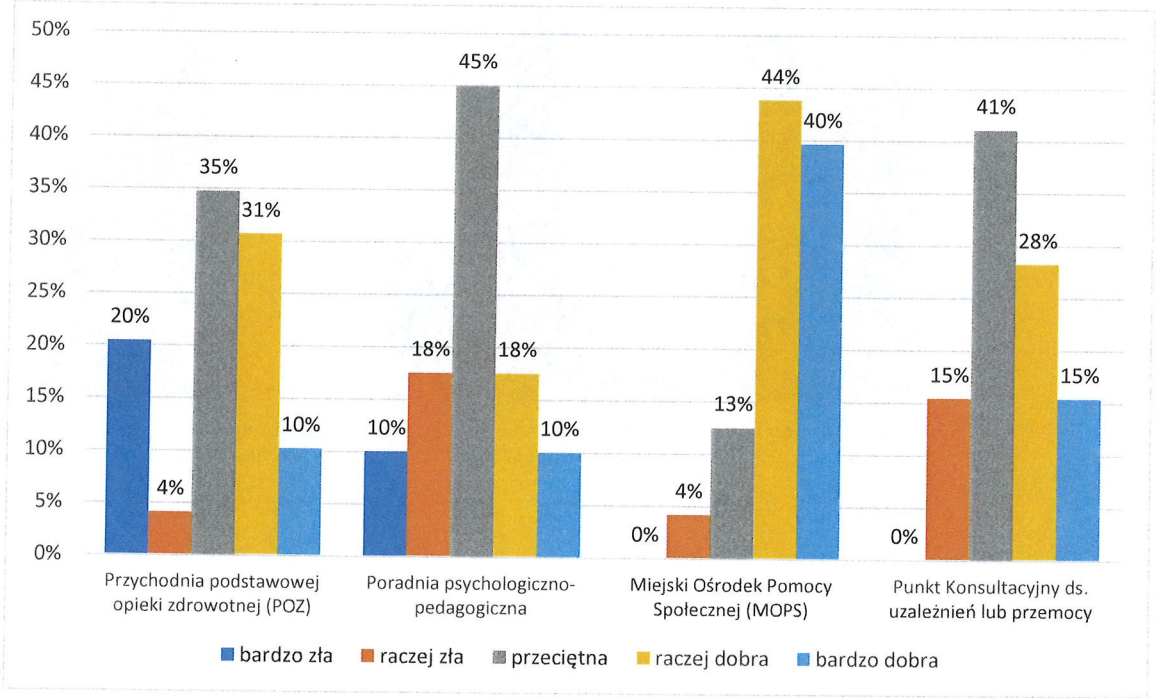
Wykres 8. Ocena usług opiekuńczych, wsparcia społecznego i oferty dla osób starszych, część 2.

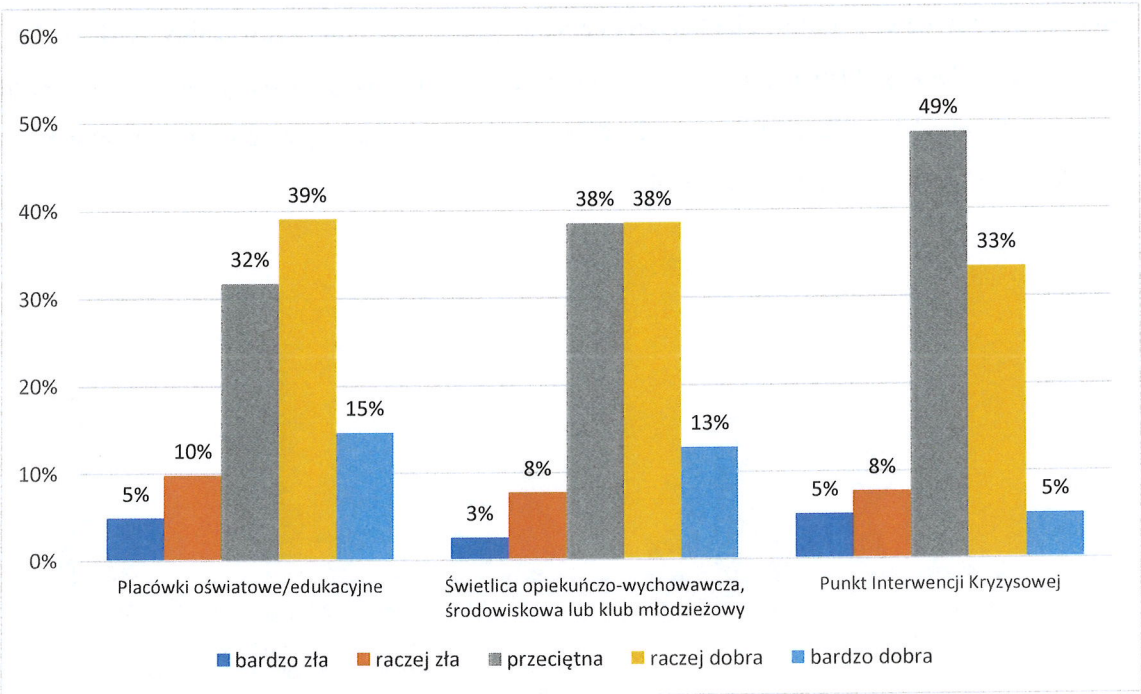
Pytanie 6. brzmiało: „Jak ocenia Pan/Pani dostępność do poniższych placówek na terenie Gminy?". Najlepiej oceniany jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – aż 84 % odpowiedzi to „raczej dobra" lub „bardzo dobra", przy minimalnym odsetku ocen negatywnych i niewielkiej liczbie wskazań „przeciętna". To wyraźny potencjał lokalnego systemu wsparcia. Dobrze wypadają również placówki oświatowe oraz świetlice/kluby młodzieżowe – ponad połowa respondentów ocenia ich dostępność pozytywnie, a odsetek ocen „bardzo zła" i „raczej zła" pozostaje relatywnie niski. W tych obszarach mieszkańcy widzą realnie funkcjonującą infrastrukturę i stosunkowo łatwy dostęp do usług.

Bardziej zróżnicowany obraz pojawia się przy przychodni POZ oraz poradni psychologiczno-pedagogicznej. W obu przypadkach obok sporej grupy osób z oceną dobrą pojawia się jedna z najwyższych w badaniu sum ocen negatywnych (ok. 1/4 wskazań), a liczna grupa ankietowanych określa dostępność jako przeciętną. Sygnalizuje to wyzwania związane m.in. z terminami, lokalizacją czy możliwościami przyjęć. Punkty specjalistyczne – konsultacyjny oraz Interwencji Kryzysowej – są najczęściej oceniane jako „przeciętne", z udziałem zarówno ocen pozytywnych, jak i negatywnych. Można to odczytać jako wskazanie na potrzebę wzmocnienia rozpoznawalności tych miejsc oraz ułatwienia kontaktu, tak aby pełniej wykorzystać ich potencjał w sytuacjach trudnych i kryzysowych.

Wykres 9. Ocena dostępności kluczowych placówek pomocowych i edukacyjnych, część 1.

Wykres 10. Ocena dostępności kluczowych placówek pomocowych i edukacyjnych, część 2.

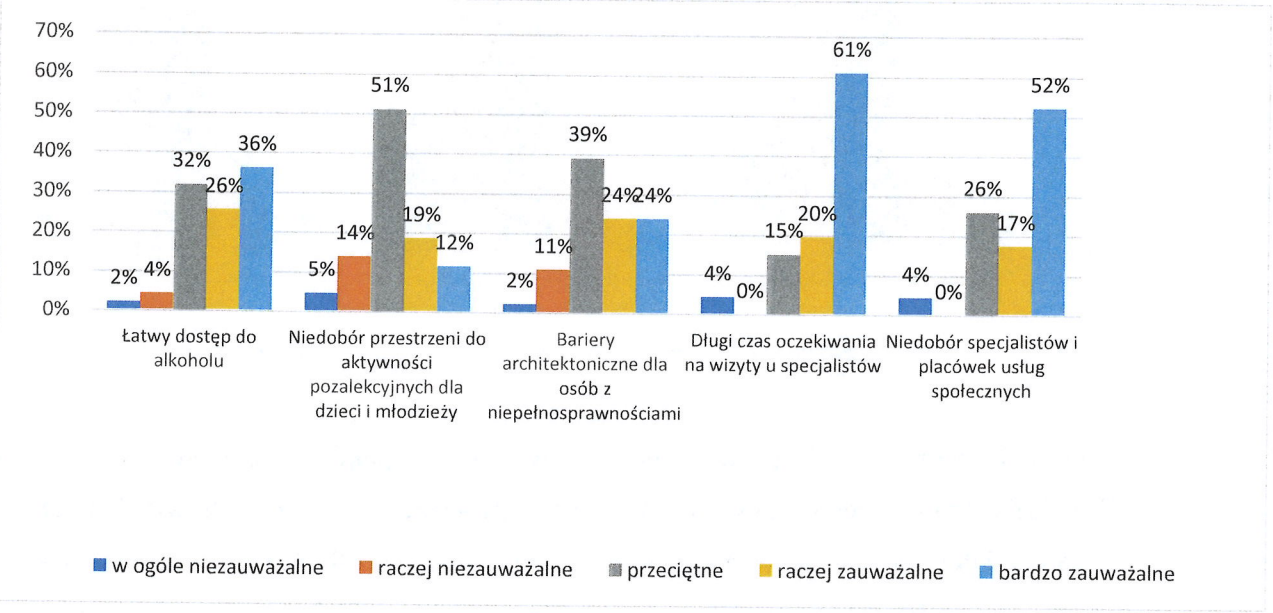

Pytanie 7. brzmiało: „W jakim stopniu zauważalne są poniższe problemy w Pana/Pani Gminie?". Najmocniej odczuwane są kwestie związane z ochroną zdrowia i systemem wsparcia. Długi czas oczekiwania na wizyty u specjalistów aż 81 % respondentów uznaje za „raczej" lub „bardzo zauważalny", podobnie niedobór specjalistów i placówek usług społecznych (69 % ocen w dwóch najwyższych kategoriach). To wyraźny sygnał, że mieszkańcy bardzo mocno dostrzegają ograniczenia dostępności usług medycznych i społecznych – stanowi to jedno z kluczowych wyzwań dla lokalnej polityki społecznej i zdrowotnej.

Silnie zauważalny jest także łatwy dostęp do alkoholu: 62 % badanych wskazuje na ten problem jako wyraźnie widoczny, tylko pojedyncze osoby uznają go za niezauważalny. Bariery architektoniczne dla osób z niepełnosprawnościami są postrzegane nieco łagodniej, ale nadal prawie połowa respondentów (48 %) ocenia je jako raczej lub bardzo zauważalne, a kolejnych 39 % – jako przeciętne. Pokazuje to, że temat dostępności przestrzeni publicznej dla osób z ograniczoną mobilnością pozostaje istotnym obszarem do dalszych działań.

Bardziej ambiwalentny obraz dotyczy niedoboru przestrzeni do aktywności pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. Połowa badanych ocenia go jako przeciętnie zauważalny, a 31 % – jako wyraźnie widoczny. Oznacza to, że część mieszkańców dostrzega rozwijającą się ofertę, ale równocześnie wielu wskazuje na potrzebę dalszego poszerzania i lepszego dopasowania miejsc spotkań i aktywności dla młodych osób.

Wykres 11. Stopień zauważalności wybranych problemów w Gminie Żnin

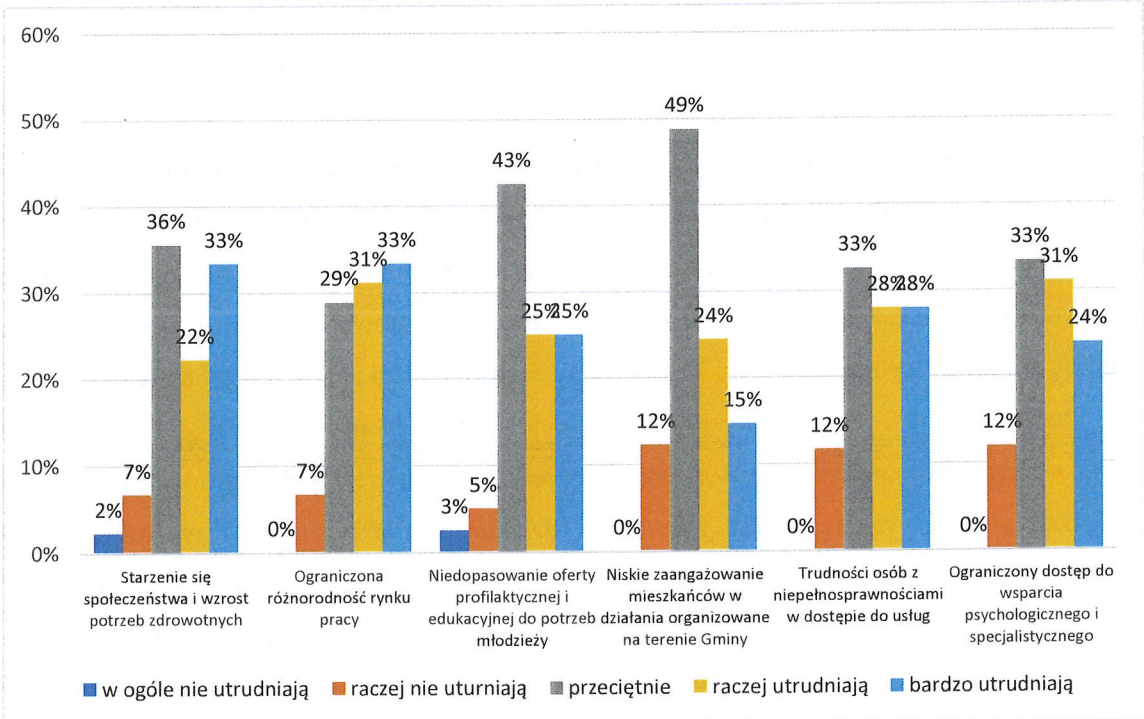
Pytanie 8 brzmiało: „Jak bardzo Pana/Pani zdaniem te zjawiska mogą utrudniać życie mieszkańców i rozwój Gminy?". Respondenci wskazują kilka szczególnie silnych wyzwań rozwojowych. Za zjawiska wyraźnie utrudniające życie mieszkańców uznawane są: ograniczona różnorodność rynku pracy (64 % odpowiedzi „raczej utrudniają" i „bardzo utrudniają"), zbyt skomplikowane procedury urzędowe (58 %), starzenie się społeczeństwa i wzrost potrzeb zdrowotnych (55 %), ograniczony dostęp do wsparcia psychologicznego i specjalistycznego (55 %), trudności osób z niepełnosprawnościami w dostępie do usług (56%) oraz uzależnienia (54 %). To obszary, w których mieszkańcy najczęściej widzą bezpośredni wpływ na jakość życia i perspektywy rozwoju gminy – mogą one stać się priorytetowymi kierunkami działań strategicznych.

Kolejna grupa zjawisk jest oceniana jako istotne, ale nieco mniej jednoznaczne bariery. Niedopasowanie oferty profilaktycznej i edukacyjnej do potrzeb młodzieży połowa badanych uznaje za czynnik utrudniający, podobnie jak niska aktywność społeczna i obywatelska

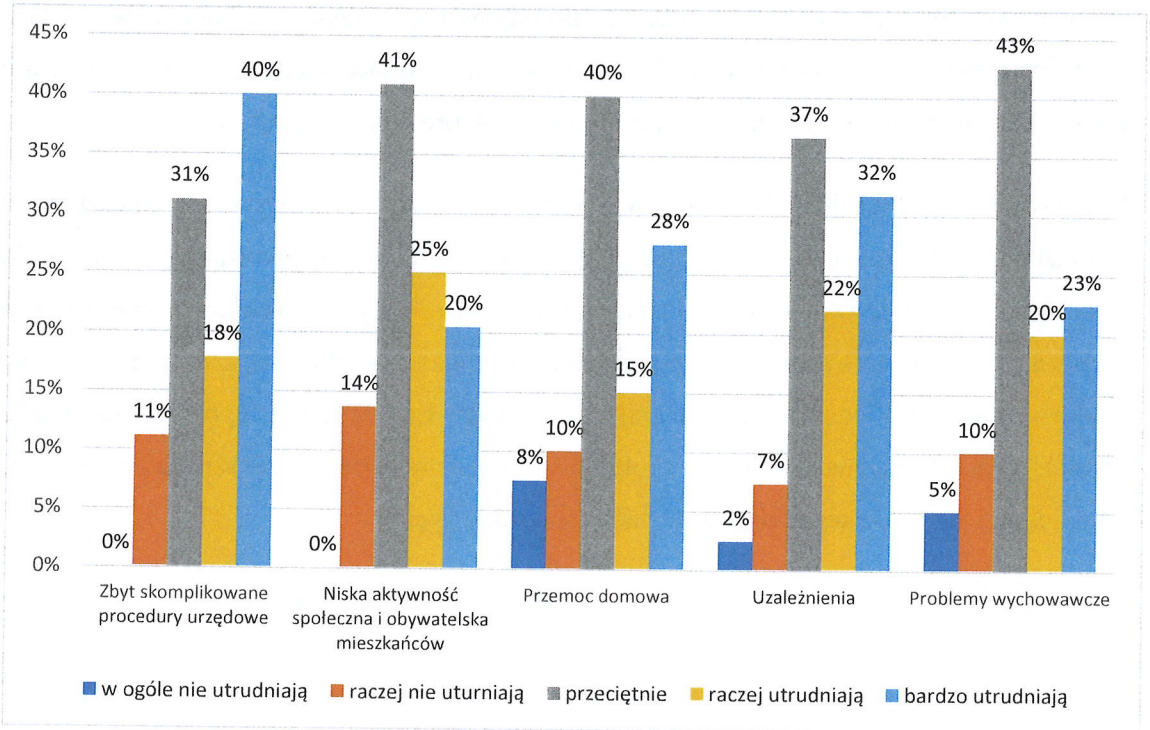
mieszkańców, przemoc domowa oraz problemy wychowawcze (tu od 43 % do 45 % wskazań na dwie najwyższe kategorie). Wysokie odsetki odpowiedzi „przeciętnie" pokazują, że część osób dostrzega zarówno utrudnienia, jak i szanse – np. rosnące zaangażowanie w działania lokalne czy rozwijającą się ofertę pracy z młodzieżą, które można wzmacniać.

Relatywnie najsłabiej jako bariera postrzegane jest niskie zaangażowanie mieszkańców w działania organizowane przez gminę – choć i tu 39 % badanych uważa je za zjawisko utrudniające. Łącznie wyniki tego pytania tworzą obraz gminy, w której mieszkańcy dobrze rozpoznają kluczowe wyzwania: demograficzne, zdrowotne, rynku pracy, dostępności usług i jakości procedur. Jednocześnie uważają, że poprzez rozwój usług, uproszczenie działań administracji i wzmacnianie kapitału społecznego można te bariery przekształcać w szanse na bardziej przyjazne, dostępne dla wszystkich środowisk życia.

Wykres 12. Wpływ wybranych zjawisk społecznych na życie mieszkańców i rozwój Gminy, część 1.

Wykres 13. Wpływ wybranych zjawisk społecznych na życie mieszkańców i rozwój Gminy, część 2.

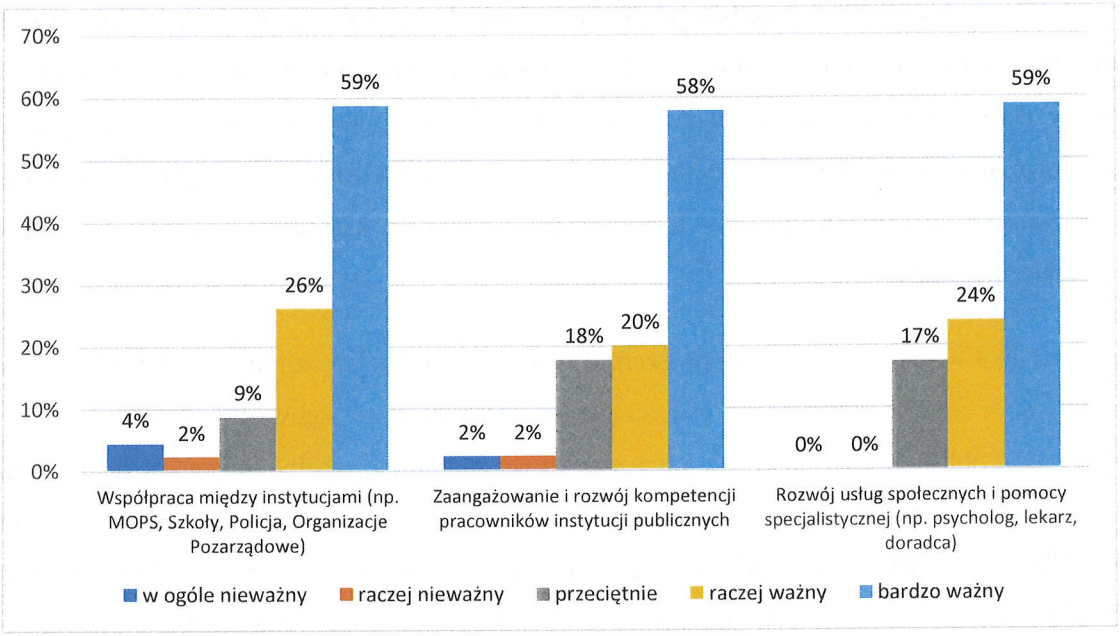

Pytanie 9. brzmiało: „Jak ważny jest dla Pana/Pani rozwój poniższych obszarów dla poprawy jakości życia w gminie?". Mieszkanki i mieszkańcy bardzo wyraźnie wskazują priorytety rozwojowe – wszystkie analizowane obszary są uznawane za ważne lub bardzo ważne przez zdecydowaną większość respondentów. Najmocniej akcentowane jest pozyskiwanie przez Gminę środków zewnętrznych: aż 74 % badanych uznaje je za „bardzo ważne", a kolejne 9% za „raczej ważne". Bardzo wysokie znaczenie przypisywane jest również możliwości uzyskania pomocy opiekuńczej w domu dla osób starszych i z niepełnosprawnościami (64% wskazań „bardzo ważne") oraz rozwojowi działań profilaktycznych i wychowawczych kierowanych do dzieci, młodzieży i rodzin (66 % odpowiedzi „bardzo ważne"). W tych trzech obszarach mieszkańcy widzą kluczową szansę na poprawę jakości życia – zarówno poprzez wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego, jak i inwestycje w przyszłe pokolenia.

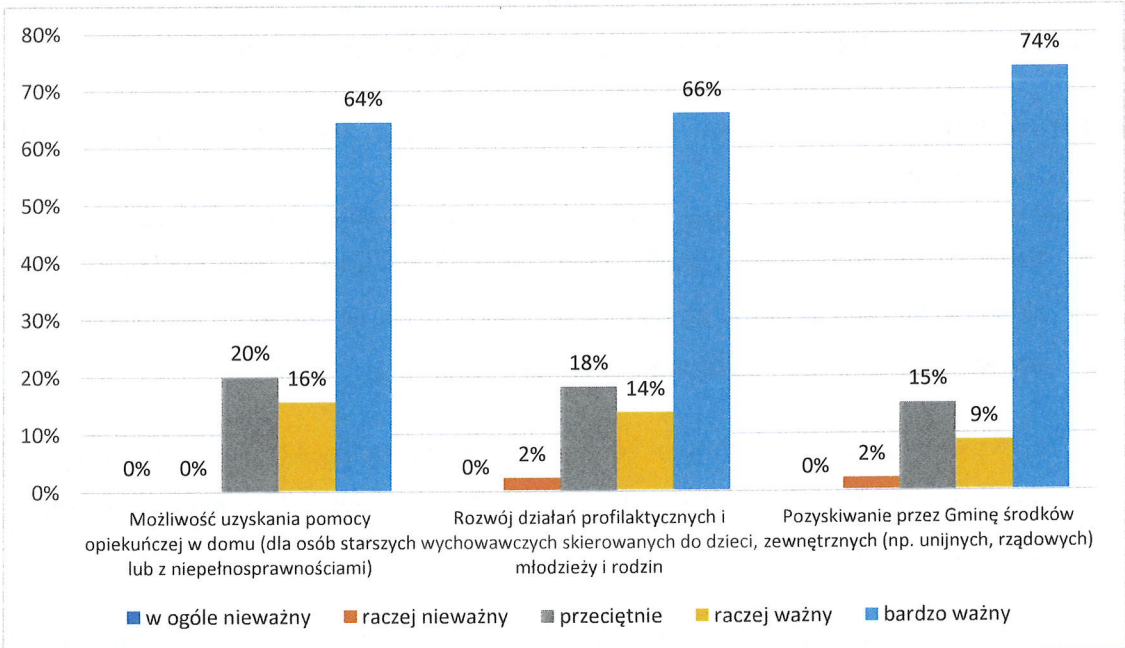
Wysoko oceniane są także: rozwój usług społecznych i pomocy specjalistycznej (59 % ocen „bardzo ważne"), współpraca między instytucjami (59 %) oraz zaangażowanie i rozwój kompetencji pracowników instytucji publicznych (58 %). Niewielki odsetek odpowiedzi „w ogóle nieważny" lub „raczej nieważny" pokazuje, że mieszkańcy postrzegają rozbudowę systemu wsparcia, profesjonalizację kadr oraz lepszą współpracę MOPS, szkół, policji

i organizacji pozarządowych jako spójny pakiet szans rozwojowych dla całej gminy – warunek, by skutecznie odpowiadać na rosnące potrzeby zdrowotne i społeczne lokalnej społeczności.

Wykres 14. Znaczenie kierunków rozwoju dla poprawy jakości życia w Gminie, część 1.

Wykres 15. Znaczenie kierunków rozwoju dla poprawy jakości życia w Gminie, część 2.

3.3. Uzupełnienie diagnozy – wywiad fokusowy z przedstawicielami środowiska senioralnego

W celu uzupełnienia danych ilościowych z badań ankietowych przeprowadzono zogniskowany wywiad grupowy (FGI) z przedstawicielami środowiska senioralnego. W spotkaniu wzięli udział reprezentanci Domu Seniora, Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Żninie oraz Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Wywiad miał formę moderowanej dyskusji grupowej, w której uczestnicy – wychodząc od własnych doświadczeń – komentowali wnioski z dotychczasowej diagnozy oraz formułowali propozycje kierunków zmian w polityce senioralnej Gminy.

Na początku uczestnicy zostali poproszeni o wskazanie, jakie trzy zmiany w polityce wobec seniorów w Żninie uważają za najważniejsze. Pozwoliło to uchwycić, które wyzwania w obszarze polityki senioralnej są z ich perspektywy najbardziej istotne oraz gdzie dostrzegają największy potencjał poprawy sytuacji osób starszych. W dalszej części rozmowy weryfikowano trafność listy kluczowych **wyzwań** opisanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych i w niniejszej Strategii (bariery architektoniczne, ograniczona dostępność zorganizowanych form spędzania czasu, niepełnosprawność i ograniczona samodzielność, samotność, trudności w codziennym funkcjonowaniu), prosząc osoby uczestniczące o przykłady z ich codziennej pracy i z życia podopiecznych.

Wypowiedzi uczestników generalnie potwierdziły trafność zidentyfikowanych wyzwań, zwłaszcza w obszarach:

- barier architektonicznych (trudności w dotarciu do urzędu, przychodni, kościoła, sklepów, brak podjazdów, wysokie krawężniki, nierówne chodniki, niewystarczająca liczba ławek na trasach uczęszczanych przez seniorów);
- niewystarczającej oferty stałych, zorganizowanych form spędzania czasu, szczególnie dla seniorów mieszkających w sołectwach i dla osób mniej aktywnych, które trudno „wyciągnąć z domu";
- samotności oraz słabnących więzi rodzinnych, zwłaszcza wśród osób w podeszłym wieku, mieszkających samotnie lub po utracie współmałżonka;

- ograniczonej samodzielności części seniorów, skutkującej potrzebą wsparcia w codziennych czynnościach (zakupy, sprzątanie, higiena, wyjście z domu).

Jednocześnie wywiad pozwolił doprecyzować i pogłębić kilka wątków, które w dotychczasowych dokumentach pojawiały się jedynie pośrednio lub w sposób ogólny. Uczestnicy zwracali uwagę m.in. na:

- szczególne wyzwania, z którymi mierzą się seniorzy z terenów wiejskich w dostępie do usług (transport, lekarz, zajęcia, kultura) w porównaniu z mieszkańcami miasta – co jednocześnie stanowi szansę na rozwój lokalnych, bliższych miejscu zamieszkania form wsparcia;

- potrzebę wzmocnienia wsparcia dla opiekunów rodzinnych (nadmierne obciążenie, brak wytchnienia, brak informacji o możliwościach pomocy), co wskazuje na możliwość rozwoju nowych usług, w tym opieki wytchnieniowej i poradnictwa;

- znaczenie prostych rozwiązań „blisko domu" – lokalne miejsca spotkań, dyżury wyjazdowe specjalistów, wsparcie sąsiedzkie – jako szansy na budowanie kapitału społecznego i solidarności sąsiedzkiej;

- bariery informacyjne i cyfrowe (trudności w docieraniu do informacji, brak umiejętności korzystania z e-usług, obawy przed technologią), które mogą być impulsem do rozwijania kompetencji cyfrowych seniorów oraz prostych, dostępnych kanałów informowania.

Istotnym wnioskiem z wywiadu jest także zwrócenie uwagi na zróżnicowanie potrzeb w samej grupie osób starszych. Z jednej strony są seniorzy stosunkowo młodsi, wciąż aktywni, zainteresowani ofertą kulturalną, edukacyjną czy wyjazdową; z drugiej – osoby w bardzo podeszłym wieku, często z niepełnosprawnościami, dla których kluczowe są usługi opiekuńcze, rehabilitacja, transport oraz pomoc w codziennym funkcjonowaniu. Dla samorządu oznacza to zarówno wyzwanie, jak i szansę: polityka senioralna powinna uwzględniać to zróżnicowanie i planować działania zarówno dla „aktywnych" seniorów, jak i dla osób wymagających intensywniejszego wsparcia.

Wyniki wywiadu fokusowego zostały wykorzystane przy doprecyzowaniu kierunków działań w Strategii. Umożliwiły one lepsze powiązanie zapisów Strategii z doświadczeniami osób, które na co dzień pracują z seniorkami i seniorami w Gminie Żnin, oraz wskazały konkretne szanse rozwojowe związane z polityką senioralną – zarówno w wymiarze społecznym, jak i usługowym.

3.4. Analiza SWOT sytuacji seniorów w Gminie Żnin

Silne strony

- **Aktywne instytucje wsparcia:** Gmina dysponuje Dziennym Domem „Aktywny Senior" w Żninie, który zapewnia opiekę i zajęcia dla 20 seniorów nieaktywnych zawodowo. Istnienie takiej placówki świadczy o zaangażowaniu samorządu we wspieranie osób starszych na co dzień.

- **Zaangażowanie społeczności lokalnej:** Odbywają się inicjatywy integrujące seniorów, jak między innymi coroczny Gminny Dzień Seniora, które budują poczucie wspólnoty i docenienia starszych mieszkańców. W gminie działają stowarzyszenia skupiające seniorów przy Żnińskim Domu Kultury, oferujące edukację i aktywność kulturalną. Takie inicjatywy wzmacniają aktywność społeczną i intelektualną osób starszych.

- **Współpraca i infrastruktura społeczna:** Na terenie gminy funkcjonują Koła Gospodyń Wiejskich i inne organizacje, które angażują seniorów w życie społeczności wiejskich. Ponadto samorząd realizuje publiczny transport zbiorowy na terenie gminy, co ułatwia mobilność seniorom.

- **Wsparcie opiekuńcze na miejscu:** W ramach działalności MOPS dostępne są usługi opiekuńcze, specjalistyczne, środowiskowe i usługi asystencji osobistej dla seniorów z niepełnosprawnością w domu. Ponadto seniorzy mogą korzystać z zajęć oferowanych przez Dzienny Dom „Aktywny Senior". Oferowane wsparcie realizowane jest przez wykwalifikowaną kadrę i zapewnia seniorom fachową pomoc w miejscu zamieszkania. To buduje zaufanie seniorów do lokalnego systemu pomocy.

Słabe strony

- **Ograniczony transport publiczny:** Seniorzy spoza miasta Żnin mają problem z dostępem do komunikacji – połączenia autobusowe do wsi są ograniczone, co utrudnia dojazd do ośrodków zdrowia, urzędów czy na zajęcia. Mobilność seniorów w gminie wymaga dalszej poprawy (np. większa częstotliwość kursów lub transport dedykowany).

- **Bariery architektoniczne:** Wiele budynków użyteczności publicznej i osiedli mieszkaniowych nadal nie jest w pełni dostosowanych do potrzeb osób starszych. Wyzwanie stanowią schody bez podjazdów czy wind, wysokie krawężniki, brak poręczy – czyli przeszkody utrudniające samodzielne poruszanie się mniej sprawnym seniorom. Konieczne jest sukcesywne usuwanie barier architektonicznych, aby przestrzeń gminy była przyjazna osobom starszym i z niepełnosprawnością.

- **Ograniczona oferta dziennych usług i miejsc opieki:** Istniejący Dzienny Dom może objąć wsparciem jedynie 20 osób, co przy rosnącej populacji seniorów jest niewystarczające. Zapewnienie większej liczbie potrzebujących seniorów udziału w zajęciach dziennych, rehabilitacji czy terapii zajęciowej stanowi wyzwanie na przyszłość. Podobnie usługi opieki wytchnieniowej dla rodzin i opiekunów osób niesamodzielnych dopiero się rozwijają i wymagają wzmocnienia.

- **Niewystarczająca cyfrowa inkluzja:** Choć funkcjonują kursy komputerowe (np. na UTW), nadal wielu starszych mieszkańców ma trudności z korzystaniem z nowych technologii. To sprawia, że nie wszyscy seniorzy korzystają z e-usług (np. e-rejestracji do lekarza czy bankowości elektronicznej). Wyzwanie to wymaga dalszych działań edukacyjnych, by przeciwdziałać wykluczeniu cyfrowemu wśród osób 60+.

Szanse

- **Nowe programy rządowe i finansowanie zewnętrzne:** Gmina może skorzystać z krajowych programów wspierających seniorów. Przykładowo rządowy program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością", „Opieka Wytchnieniowa", „Korpus Wsparcia Seniorów", „Aktywni Seniorzy-ASY". Wsparcie oferowane w ramach programów pozwala rozszerzać ofertę pomocową kierowaną do osób starszych bez nadmiernego obciążania budżetu gminy.

- **Teleopieka i nowe technologie:** Istnieje możliwość wdrożenia systemu **teleopieki** dla samotnych lub chorych seniorów. Taka usługa – oparta na noszonych przez seniorów przyciskach/opaskach alarmowych – zapewnia całodobowy monitoring i szybkie wezwanie pomocy w razie potrzeby. Dzięki teleopiece osoby starsze mogą dłużej bezpiecznie mieszkać w swoich domach, a ich bliscy zyskują spokojniejszą głowę. Rozwój teleopieki to szansa na większą samodzielność seniorów przy wsparciu nowoczesnych technologii.

- **Współpraca z NGO i wolontariat:** Organizacje pozarządowe działające na rzecz seniorów mogą wnosić do gminy nowe pomysły i elastyczne formy wsparcia. Partnerstwo z NGO pozwoli rozwijać m.in. usługi sąsiedzkie (wolontariusze pomagający seniorom w codziennych sprawach) czy prowadzić innowacyjne projekty aktywizujące. NGO oferują zarówno klasyczne formy pomocy (kluby seniora, warsztaty), jak i nowatorskie rozwiązania – teleopiekę, mobilne kluby seniora, zdalne porady psychologiczne. Wykorzystanie potencjału trzeciego sektora to szansa na poszerzenie oferty wsparcia dla osób starszych przy efektywnym wykorzystaniu środków publicznych i budowaniu więzi lokalnych.

- **Dostosowanie mieszkań i otoczenia:** Dostępne są fundusze (np. PFRON, programy ministerialne) na likwidację barier w mieszkaniach seniorów – montaż poręczy, uchwytów, modyfikacje łazienek czy budowa wind przy budynkach. Wykorzystanie tych środków umożliwi osobom starszym bezpieczniejsze funkcjonowanie w swoich domach. Szansą jest też rozwój koncepcji „mieszkań wspomaganych" – czyli lokali przystosowanych i objętych opieką asystencką, co pozwala seniorom żyć samodzielnie z zapewnionym wsparciem w razie potrzeby.

Zagrożenia

- **Dynamiczne starzenie się społeczeństwa:** Odsetek seniorów w gminie już teraz jest wysoki i będzie nadal rósł. Prognozowany wzrost liczby osób niesamodzielnych, w zaawansowanym wieku rodzi wyzwanie dla lokalnych usług opiekuńczych i systemu ochrony zdrowia. Gmina musi przygotować się na coraz większe zapotrzebowanie na pomoc domową, dzienną i stacjonarną opiekę oraz usługi medyczne geriatryczne.

- **Niewystarczająca opieka długoterminowa:** W przypadku pogorszenia stanu zdrowia seniorów, rodziny często nie znajdują w pobliżu odpowiedniego wsparcia całodobowego. Ograniczona dostępność miejsc w domach pomocy społecznej i zakładach opiekuńczo-leczniczych (zwłaszcza w skali powiatu) może skutkować kolejkami oczekujących lub koniecznością szukania opieki daleko od domu. Jest to wyzwanie, które będzie narastać wraz ze starzeniem się społeczeństwa, rośnie potrzeba rozwijania lokalnych placówek całodobowej opieki bądź alternatywnych form (jak opieka dzienna połączona z mieszkaniem chronionym).

- **Migracje młodych – ryzyko osamotnienia seniorów:** Utrzymujący się odpływ ludzi młodych z gminy (emigracja za pracą do dużych miast lub za granicę) powoduje, że coraz więcej osób starszych pozostaje bez bliskich w pobliżu. Wzrasta liczba jednoosobowych gospodarstw senioralnych. Osamotnienie i izolacja seniorów stanowią zagrożenie dla ich dobrostanu psychicznego i fizycznego. Dla samorządu to wyzwanie, by dotrzeć z opieką i aktywizacją do tych samotnych osób – szczególnie mieszkających na odległych wsiach.

- **Ograniczone zasoby finansowe i kadrowe:** Rozwój polityki senioralnej wymaga środków na inwestycje (infrastruktura, transport, teleopieka) oraz na bieżące usługi (opieka, zajęcia, animacja). Istnieje ryzyko, że przy ograniczonym budżecie gminy i konkurencji innych potrzeb społecznych finansowanie nowych inicjatyw senioralnych będzie utrudnione. Podobnie wyzwaniem może być niedobór wykwalifikowanych kadr opiekuńczych – pielęgniarek środowiskowych, opiekunów – zwłaszcza jeśli trend wyjazdu młodszych ludzi będzie się utrzymywać. Należy zatem poszukiwać zewnętrznych źródeł finansowania i zachęcać do pracy w sektorze usług senioralnych, inaczej nawet najlepsza strategia może napotkać bariery realizacyjne.

3.5. Rekomendacje rozwojowe wynikające z części diagnostycznej

Analiza dotychczasowych danych diagnostycznych (dokumentów strategicznych Gminy, badań ankietowych dorosłych mieszkanek i mieszkańców, odrębnego badania seniorek i seniorów oraz wywiadu fokusowego z przedstawicielami środowiska senioralnego), a także przegląd krajowych i międzynarodowych kierunków polityk wobec osób starszych prowadzą do zbieżnych wniosków. W centrum skutecznej polityki senioralnej znajduje się rozwój usług

i działań jak najbliżej miejsca zamieszkania seniorów, łączenie wsparcia zdrowotnego, opiekuńczego i społecznego oraz stopniowe przechodzenie od rozwiązań instytucjonalnych do środowiskowych.

W przypadku Gminy Żnin oznacza to, że najbardziej prawdopodobnym i pożądanym kierunkiem rozwoju będzie wzmacnianie lokalnego systemu wsparcia w środowisku życia seniorów. Chodzi zarówno o klasyczne usługi opiekuńcze i specjalistyczne świadczone w domu, łamanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych, jak i o nowe formy pomocy – takie jak teleopieka. Te rozwiązania wpisują się w ogólnopolskie i europejskie trendy deinstytucjonalizacji, a jednocześnie odpowiadają na lokalne wyzwania zdiagnozowane w badaniach: rosnącą liczbę osób starszych mieszkających samotnie, bariery architektoniczne i ograniczoną mobilność.

Drugim kluczowym wnioskiem jest potrzeba rozwijania oferty usług i aktywności „blisko domu", szczególnie w sołectwach. Wyniki badań oraz doświadczenia instytucji pokazują, że dostęp do zajęć, kultury, profilaktyki zdrowotnej i poradnictwa jest w praktyce łatwiejszy dla mieszkanek i mieszkańców miasta niż dla osób starszych z terenów wiejskich. Przyszły kierunek polityki senioralnej powinien więc obejmować mobilne formy wsparcia (np. wyjazdowe zajęcia, dyżury specjalistów) oraz wykorzystanie lokalnych świetlic wiejskich jako miejsc spotkań dla seniorów które wzmacniają więzi sąsiedzkie i ograniczają ryzyko izolacji.

Trzecim polem rekomendacji jest szersze wykorzystanie nowych technologii oraz instrumentów finansowych wspierających aktywne starzenie się (w tym tzw. silver economy). Rozwiązania takie jak systemy teleopieki, zdalne poradnictwo, proste narzędzia cyfrowe ułatwiające kontakt z instytucjami, a także instrumenty typu Karta Seniora (zniżki na usługi lokalne i ogólnopolskie) pojawiają się obecnie w wielu samorządach jako standardowe elementy polityk senioralnych. Dla Gminy Żnin mogą one stanowić naturalny kolejny krok – łączący poprawę bezpieczeństwa i komfortu życia osób starszych z lepszym wykorzystaniem potencjału lokalnych przedsiębiorców i tzw. silver economy.

Czwarty wniosek dotyczy wzmacniania podmiotowości i głosu osób starszych. Zarówno badania, jak i doświadczenia innych gmin pokazują, że polityka senioralna jest skuteczniejsza, gdy seniorzy współdecydują o priorytetach i rozwiązaniach – poprzez rady seniorów,

konsultacje społeczne, wolontariat i udział w planowaniu usług. Dalsze prace nad Strategią powinny więc zakładać rozwój stałych form dialogu z seniorkami i seniorami oraz z organizacjami, które ich reprezentują, tak aby kolejne aktualizacje dokumentu były współtworzone przez samych zainteresowanych.

Podsumowując, rekomendowane kierunki – rozwój usług środowiskowych, wzmocnienie lokalnych form wsparcia w sołectwach, wykorzystanie nowych technologii i instrumentów finansowych oraz budowanie silnego głosu seniorów w życiu publicznym – można traktować jako najbardziej prawdopodobny scenariusz rozwoju polityki senioralnej Gminy Żnin w nadchodzących latach. Stanowią one ramę odniesienia dla szczegółowych działań opisanych w kolejnym rozdziale oraz punkt wyjścia do ewentualnych aktualizacji Strategii w miarę zmieniających się potrzeb i możliwości gminy.

4. Kierunki realizacji Strategii

Kierunki realizacji Strategii Polityki Senioralnej Gminy Żnin na lata 2026-2030 opierają się na wnioskach z dotychczasowych dokumentów strategicznych (w szczególności Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych) oraz na wynikach badań ankietowych mieszkańców. Z badań wynika m.in., że wśród kluczowych problemów osób starszych są: niska oferta zorganizowanych form wspólnego spędzania czasu, bariery architektoniczne oraz niedostateczny dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej i rehabilitacji. Jednocześnie mieszkańcy wskazują rozwój polityki senioralnej jako jeden z istotnych obszarów, które powinny być wspierane w pierwszej kolejności.

Na tej podstawie wyznacza się cztery powiązane ze sobą obszary wsparcia:

- zdrowie i opieka długoterminowa,
- bezpieczeństwo i ochrona przed wykluczeniem,
- aktywność społeczna i zawodowa,
- dostępność przestrzeni i usług publicznych.

4.1. Obszar I. Zdrowie, samodzielność i opieka długoterminowa

Celem jest utrzymanie osób starszych jak najdłużej w dobrym zdrowiu i w dotychczasowym środowisku zamieszkania, przy zapewnieniu im odpowiedniego wsparcia opiekuńczego.

Rekomendowane kierunki działań Gminy:

1. Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych w środowisku zamieszkania:
    - systematyczne zwiększanie liczby godzin usług opiekuńczych i specjalistycznych dla seniorów z ograniczoną samodzielnością;
    - systematyczne realizowanie usługi asystencji osobistej osoby z niepełnosprawnością;
    - rozwijanie współpracy pomiędzy MOPS, POZ, pielęgniarką środowiskową i rehabilitacją domową tak, aby seniorzy mieli realnie ułatwiony dostęp do usług medycznych i rehabilitacyjnych, które wcześniej były wskazywane jako niewystarczająco dostępne.

Wskaźniki:

- liczba seniorów objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi w miejscu zamieszkania;
- łączna liczba godzin usług opiekuńczych i specjalistycznych zrealizowanych w danym roku;
- liczba zrealizowanych godzin usługi asystencji osobistej osoby z niepełnosprawnością;
- liczba seniorów objętych wsparciem realizowanym we współpracy MOPS z podmiotami ochrony zdrowia (POZ, pielęgniarka środowiskowa, rehabilitacja domowa).

2. Wsparcie dla opiekunów faktycznych:
    - realizowanie w ramach programu opieki wytchnieniowej (krótkookresowe odciążenie opiekuna rodzinnego);
    - porady prawne, psychologiczne i socjalne.

Wskaźniki:

- liczba opiekunów faktycznych objętych wsparciem w danym roku;
- liczba osób korzystających z opieki wytchnieniowej;
- liczba udzielonych porad dla opiekunów faktycznych.

3. Profilaktyka zdrowotna i promocja zdrowego starzenia się:
    - organizowanie lokalnych programów profilaktycznych (m.in. choroby układu krążenia, cukrzyca, profilaktyka upadków, zdrowie psychiczne) z ukierunkowaniem na osoby 60+;
    - rozwijanie oferty bezpłatnych lub nisko odpłatnych zajęć ruchowych dla seniorów (gimnastyka, nordic walking, zajęcia na basenie, ćwiczenia ogólnousprawniające) we współpracy z MOS i organizacjami pozarządowymi;
    - wzmacnianie działań edukacyjnych w zakresie racjonalnego korzystania z usług medycznych i profilaktycznych.

Wskaźniki:

- liczba zrealizowanych działań lub programów profilaktycznych z ukierunkowaniem na osoby 60+;
- liczba seniorów uczestniczących w działaniach profilaktycznych i edukacyjnych;
- liczba seniorów korzystających z zajęć ruchowych oferowanych na terenie gminy.

4.2. Obszar II. Bezpieczeństwo i ochrona przed wykluczeniem

W diagnozie problemów społecznych wskazano m.in. izolację społeczną i rodzinną seniorów, niepełnosprawność i bariery architektoniczne jako jedne z kluczowych problemów tej grupy. Strategia powinna zatem systemowo ograniczać ryzyka samotności, przemocy, oszustw i ubóstwa.

Rekomendowane kierunki działań Gminy:

1. Bezpieczeństwo socjalne i przeciwdziałanie przemocy:
    - systematyczne identyfikowanie samotnych seniorów wymagających wsparcia (we współpracy z sołtysami, organizacjami pozarządowymi, parafiami);

- kontynuacja i rozwijanie działań w ramach systemu przeciwdziałania przemocy domowej, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych jako potencjalnych ofiar;
- działania informacyjne o przysługujących świadczeniach, ulgach, zasiłkach i usługach – w formach dostosowanych do osób mniej biegłych cyfrowo.

Wskaźniki:

- liczba seniorów objętych działaniami identyfikującymi i monitorującymi sytuację osób samotnych wymagających wsparcia;
- liczba seniorów objętych wsparciem w ramach systemu przeciwdziałania przemocy domowej;
- liczba działań informacyjnych skierowanych do seniorów dotyczących świadczeń, ulg, zasiłków i usług.

2. Bezpieczeństwo osobiste i cyfrowe:
   - kampanie edukacyjne dla seniorów dotyczące zapobiegania oszustwom (np. „na wnuczka", „na policjanta", oszustwa internetowe);
   - współpraca z policją i innymi służbami w organizacji spotkań profilaktycznych w klubach seniora, świetlicach wiejskich i na osiedlach.

Wskaźniki:

- liczba działań edukacyjnych lub kampanii informacyjnych dotyczących bezpieczeństwa osobistego i cyfrowego seniorów;
- liczba seniorów uczestniczących w spotkaniach lub działaniach profilaktycznych;
- liczba działań zrealizowanych we współpracy z policją lub innymi służbami.

3. Monitorowanie sytuacji seniorów o wysokim ryzyku wykluczenia:
   - rozwój nadzoru służb społecznych nad samotnymi osobami niezdolnymi do samodzielnej egzystencji (wizyty pracowników socjalnych, kontakt telefoniczny, sąsiedzkie „oko na seniora");
   - włączanie seniorów w programy osiedlowe i sołeckie (np. „życzliwy sąsiad", lokalne inicjatywy pomocowe).

Wskaźniki:

- liczba seniorów objętych regularnym kontaktem lub nadzorem służb społecznych;
- liczba seniorów włączonych w lokalne inicjatywy sąsiedzkie, osiedlowe lub sołeckie.

4.3. Obszar III. Aktywność społeczna, obywatelska i zawodowa

Mieszkańcy Gminy Żnin wskazują, że ważne jest zwiększenie oferty integracyjnej, kulturalnej i edukacyjnej dla osób starszych, m.in. poprzez tworzenie klubów, miejsc spotkań oraz rozwijanie wolontariatu międzypokoleniowego. Z istniejących strategii wynika również potrzeba wzmacniania kapitału społecznego oraz aktywizowania mieszkańców w grupach formalnych i nieformalnych.

Rekomendowane kierunki działań Gminy:

1. Rozwój infrastruktury i oferty dla aktywnych seniorów:
    - utrzymanie i rozwijanie oferty dziennego domu oraz klubów seniora, ze szczególnym naciskiem na ich dostępność także dla mieszkańców sołectw (np. przez dowóz, filie, działania wyjazdowe);
    - wspieranie działalności Uniwersytetu Trzeciego Wieku i innych organizacji senioralnych poprzez współfinansowanie projektów, udostępnianie infrastruktury i wsparcie organizacyjne;
    - rozwijanie oferty kulturalnej, edukacyjnej i rekreacyjnej dedykowanej osobom starszym w instytucjach kultury (ŻDK, biblioteka, MOS).

Wskaźniki:

- liczba funkcjonujących form wsparcia dziennego dla seniorów (Dzienne Domy, kluby seniora, działania wyjazdowe);
- liczba seniorów korzystających z oferty Dziennego Domu, klubów seniora oraz działań realizowanych w sołectwach;
- liczba przedsięwzięć kulturalnych, edukacyjnych lub rekreacyjnych skierowanych do seniorów, realizowanych przez instytucje gminne.

2. Aktywność obywatelska i wolontariat seniorów:
    - włączanie seniorów w konsultacje społeczne i procesy planowania lokalnych polityk;
    - rozwijanie wolontariatu senioralnego – np. wsparcie rówieśnicze, działania na rzecz dzieci i młodzieży, opieka nad przestrzenią publiczną, współorganizowanie wydarzeń gminnych;
    - promowanie rad seniorów i innych ciał doradczych jako partnerów samorządu.

Wskaźniki:

- liczba seniorów uczestniczących w konsultacjach społecznych lub pracach ciał doradczych;
- liczba seniorów zaangażowanych w działania wolontariackie na terenie gminy;
- liczba inicjatyw lokalnych lub wydarzeń gminnych współtworzonych z udziałem seniorów.

3. Aktywność zawodowa i przygotowanie do starości:
    - współpraca z powiatowym urzędem pracy oraz pracodawcami w zakresie utrzymania aktywności zawodowej osób 50+ (doradztwo zawodowe, szkolenia, promowanie elastycznych form zatrudnienia);
    - działania edukacyjne dla osób w wieku przedemerytalnym (np. 55–60 lat) dotyczące planowania finansowego i społecznego okresu emerytury, aby ograniczyć ryzyko nagłej izolacji po zakończeniu aktywności zawodowej.

Wskaźniki:

- liczba działań lub inicjatyw realizowanych we współpracy z PUP lub pracodawcami na rzecz osób 50+;
- liczba osób 50+ objętych wsparciem doradczym, szkoleniowym lub informacyjnym;
- liczba działań edukacyjnych skierowanych do osób w wieku przedemerytalnym dotyczących przygotowania do okresu emerytury.

4.4. Obszar IV. Dostępność przestrzeni publicznych, transport i usługi blisko miejsca zamieszkania

Wśród problemów osób starszych respondenci wskazywali na bariery architektoniczne oraz brak zorganizowanych form spędzania czasu, a w dokumentach gminnych podkreśla się konieczność likwidacji barier i rozwoju usług społecznych dostępnych lokalnie.

Rekomendowane kierunki działań Gminy:

1. Likwidacja barier architektonicznych i poprawa dostępności:
    - sukcesywne dostosowywanie budynków użyteczności publicznej (urzędy, przychodnie, dom kultury, biblioteki, obiekty sportowe) do potrzeb osób o ograniczonej mobilności;
    - uwzględnianie potrzeb seniorów i osób z niepełnosprawnościami przy planowaniu i modernizacji przestrzeni publicznych (chodniki, przejścia dla pieszych, ławki, oświetlenie).

Wskaźniki:

- liczba inwestycji lub modernizacji przestrzeni publicznych uwzględniających potrzeby seniorów i osób z niepełnosprawnościami;
- liczba zgłoszonych i zrealizowanych działań dotyczących likwidacji barier architektonicznych.

2. Transport i mobilność seniorów:
    - rozwijanie i dostosowywanie transportu publicznego oraz rozwiązań typu „door-to-door" dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej;
    - analizowanie możliwości wprowadzenia ulgowych lub bezpłatnych przejazdów dla seniorów w lokalnym transporcie oraz dopasowanie rozkładów jazdy do godzin funkcjonowania instytucji i zajęć dla seniorów.

Wskaźniki:

- rodzaj realizowanych form transportu publicznego

3. Usługi blisko miejsca zamieszkania – podejście lokalne i sołeckie:
    - wspieranie tworzenia lokalnych punktów spotkań (świetlice, małe kluby, miejsca aktywności lokalnej) szczególnie w sołectwach, w których dostęp do instytucji gminnych jest utrudniony;
    - organizacja wyjazdowych form wsparcia (zajęcia, dyżury doradcze, spotkania zdrowotne) w sołectwach, zamiast oczekiwania, że seniorzy zawsze dojadą do Żnina;
    - rozwijanie usług cyfrowych (e-usługi), przy równoczesnym zapewnieniu seniorom wsparcia w korzystaniu z nich (szkolenia, „asystenci cyfrowi").

Wskaźniki:

- liczba lokalnych punktów spotkań lub miejsc aktywności dostępnych dla seniorów, w tym na terenach sołeckich;
- liczba wyjazdowych form wsparcia zrealizowanych w sołectwach;
- liczba seniorów objętych wsparciem w korzystaniu z usług cyfrowych.

5. Monitoring i ewaluacja działań

Monitoring i ewaluacja Strategii Polityki Senioralnej Gminy Żnin na lata 2026-2030 mają być oparte głównie na dokumentach, które są co roku przygotowywane w Gminie. Raz w roku przygotowywane jest krótkie sprawozdanie z realizacji Strategii. Opisuje się w nim – na podstawie danych zebranych przed rozpoczęciem pracy nad sprawozdaniem – jakie działania na rzecz seniorów zostały zrealizowane, ile osób z nich skorzystało (w miarę dostępności danych na moment pisania sprawozdania) oraz jakie były najważniejsze problemy przy ich realizacji. Do sprawozdania wykorzystuje się przede wszystkim dostępną dokumentację z projektów, realizacji innych gminnych programów i strategii, dane z jednostek organizacyjnych Gminy oraz dostępne dane statystyczne, w tym dotyczące liczby mieszkanek i mieszkańców w wieku 60+. Sprawozdanie przedstawione będzie corocznie Radzie Miejskiej w Żninie jako integralny element sprawozdania z działalności Ośrodka.

Po zakończeniu okresu obowiązywania Strategii przygotowuje się krótkie podsumowanie (ewaluację), oparte głównie na zebranych sprawozdaniach rocznych. Ewaluacja ma odpowiedzieć na pytania: co udało się zrobić dla seniorów, czego nie udało się zrealizować i dlaczego oraz jakie wnioski warto uwzględnić przy tworzeniu kolejnej Strategii.

Uzupełniającym elementem monitoringu mogą być cykliczne badania opinii seniorek i seniorów (badania ankietowe oraz wywiady grupowe), realizowane zgodnie z potrzebami. Ich wyniki mogą być wykorzystywane przy aktualizacji działań oraz przygotowywaniu ewaluacji końcowej Strategii. Taki sposób monitorowania i ewaluacji pozwala na bieżąco śledzić realizację Strategii.

6. Spis wykresów

Wykres 1. Ocena dostępności i jakości wsparcia instytucji oraz specjalistów w Gminie Żnin, część 1. 13
Wykres 2. Ocena dostępności i jakości wsparcia instytucji oraz specjalistów w Gminie Żnin, część 2 14
Wykres 3. Wiedza o miejscach uzyskania bezpłatnej pomocy w sytuacjach problemowych. 15
Wykres 4. Ocena dostępności pomocy w przypadku wybranych problemów, część 1..... 17
Wykres 5. Ocena dostępności pomocy w przypadku wybranych problemów, część 2..... 17
Wykres 6. Ocena realizacji świadczeń i programów wsparcia w Gminie Żnin 18
Wykres 7. Ocena usług opiekuńczych, wsparcia społecznego i oferty dla osób starszych, część 1..... 20
Wykres 8. Ocena usług opiekuńczych, wsparcia społecznego i oferty dla osób starszych, część 2..... 20
Wykres 9. Ocena dostępności kluczowych placówek pomocowych i edukacyjnych, część 1. 21
Wykres 10. Ocena dostępności kluczowych placówek pomocowych i edukacyjnych, część 2. 22
Wykres 11. Stopień zauważalności wybranych problemów w Gminie Żnin 23
Wykres 12. Wpływ wybranych zjawisk społecznych na życie mieszkańców i rozwój Gminy, część 1..... 24
Wykres 13. Wpływ wybranych zjawisk społecznych na życie mieszkańców i rozwój Gminy, część 2..... 25
Wykres 14. Znaczenie kierunków rozwoju dla poprawy jakości życia w Gminie, część 1. ...26
Wykres 15. Znaczenie kierunków rozwoju dla poprawy jakości życia w Gminie, część 2. ...26

Uzasadnienie

Strategia Polityki Senioralnej dotyczy wsparcia osób starszych, w tym osób z niepełnosprawnościami w Gminie Żnin na lata 2026-2030.

Jej głównym celem jest wspieranie samodzielności osób starszych, aktywizacja społeczna, rozwój opieki, poprawa jakości życia tej grupy osób oraz dostosowanie usług publicznych i przestrzeni miejskiej do potrzeb grupy.

Jest dokumentem strategicznym, który wskazuje również zdiagnozowane problemy społeczne, potrzeby oraz obszary i proponowane kierunki działań w zakresie rozwoju polityki senioralnej, w tym rozwoju potencjału instytucjonalnego i społecznego Gminy Żnin.

W procesie opracowania strategii przeprowadzone zostały konsultacje społeczne, dzięki czemu mieszkańcy Gminy Żnin mieli wpływ na ostateczny kształt dokumentu. W wyznaczonym okresie od 23 marca 2026 r. do 7 kwietnia 2026 r. nie wpłynęły żadne uwagi ani wnioski.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest uzasadnione.

Podpisany przez:
Idzi Jan Mądry
dnia 22 maja 2026 r.

Załącznik nr 20
do protokołu nr XVIII/26
Sesji Rady Miejskiej w Żninie
z dnia 22 maja 2026r.

UCHWAŁA NR XVIII/229/2026
RADY MIEJSKIEJ W ŻNINIE

z dnia 22 maja 2026 r.

w sprawie uchwalenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żnin na lata 2026-2035

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2026 r. poz. 662), art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2026 r. poz. 639) oraz art. 5 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żnin na lata 2026-2035 w treści stanowiącej załącznik do niniejszej uchwały.

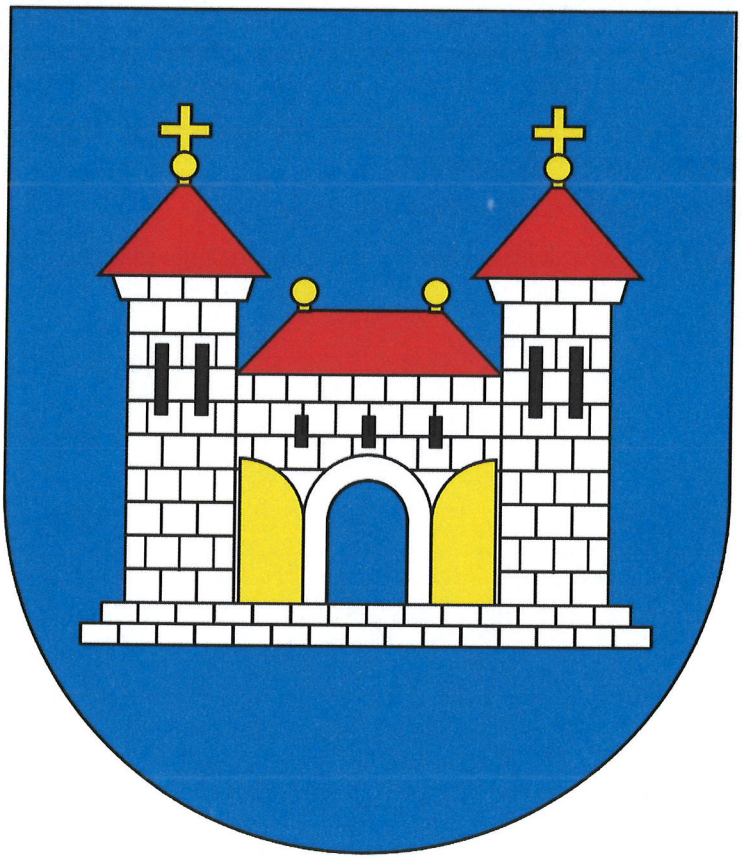
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Żnina.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2026 r.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Idzi Mądry

Załącznik do uchwały nr XVIII/229/2026
Rady Miejskiej w Żninie
z dnia 22 maja 2026 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żnin na lata 2026-2035

Spis treści

1. Wstęp 4
1.1. Zakres dokumentu 4
1.2. Współpraca i partycypacja 5
2. Prawne uwarunkowania strategii 5
2.1. Krajowe akty prawne 6
2.1. Międzynarodowe i unijne ramy strategiczne 7
2.2. Lokalne akty prawne i zgodność z dokumentami terytorialnymi 8
3. Demografia oraz dane dotyczące działalności lokalnych instytucji w Gminie Żnin 9
3.1. Dane demograficzne Gminy Żnin 9
3.2. Dane dotyczące działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żninie 12
3.3. Dane dotyczące liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych oraz działań w stosunku do osób i rodzin z problemem alkoholowym i narkotykowym 16
4. Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 18
4.1. Wstęp do części diagnostycznej 18
4.1.1. Metodologia badań 19
4.2. Wyniki Diagnozy opracowanej w 2024 r., dotyczącej Problemów Społecznych dla Gminy Żnin związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą 21
4.2.1. Wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych. 21
4.2.2. Wyniki badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców 35
4.2.3. Wnioski dotyczące przedstawicieli lokalnych instytucji – dane z wywiadu fokusowego 47
4.3. Wyniki badania potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r. 49
4.4. Analiza SWOT 62
4.4.1. Mocne strony 66
4.4.2. Słabe strony 70
4.4.3. Szanse 73
4.4.4. Zagrożenia 77
4.4.5. Przewidywane kierunki zmian 81
5. Wizja i misja 84
5.1. Wizja 84
5.2. Misja 84
5.3. Cele strategiczne 85
6. Cele operacyjne, kierunki działań i wskaźniki 87

6.1. Cel strategiczny I. Wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców oraz wsparcie osób w kryzysie i zagrożonych wykluczeniem społecznym 87
6.2. Cel strategiczny II. Wspieranie rodzin, dzieci i młodzieży poprzez edukację, wczesną interwencję i wzmacnianie kompetencji wychowawczych 90
6.3. Cel strategiczny III. Rozwój sprawnego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy domowej 91
6.4. Cel strategiczny IV. Wspieranie seniorów i osób z niepełnosprawnościami poprzez rozwój dostępności oraz usług środowiskowych 94
6.5. Cel strategiczny V. Wzmacnianie aktywności społecznej, integracji lokalnej i współpracy instytucjonalnej 96
7. Realizacja, monitoring i ewaluacja 98
7.1. Monitoring (częstotliwość, raportowanie) 99
7.2. Ewaluacja (podejście, cykl, pytania ewaluacyjne) 100
8. Ramy finansowania Strategii 101
9. Podsumowanie 103

1. Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych (dalej: SRPS) jest kluczowym dokumentem polityki społecznej gminy. Wyznacza wspólną, długofalową ścieżkę działania instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i partnerów lokalnych, aby ograniczać wykluczenie społeczne, wzmacniać samodzielność mieszkanek i mieszkańców oraz poprawiać dostępność i jakość usług społecznych blisko miejsca zamieszkania. W odróżnieniu od programów branżowych, SRPS ma charakter nadrzędny i integrujący – scala działania różnych sektorów (m.in. edukacji, zdrowia, mieszkalnictwa, rynku pracy, bezpieczeństwa i partycypacji) w spójny system wsparcia, a nie tylko w interwencje rozwiązujące pojedyncze problemy.

W polskim porządku planistycznym dwa dokumenty stanowią podstawę polityk publicznych gminy: (1) Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz (2) Strategia Rozwoju (gminy). To z nich – w układzie wzajemnie powiązanym – wynikają programy wykonawcze, takie jak m.in. gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, gminny program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, czy program rewitalizacji.

Niniejszy dokument stanowi Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żnin na lata 2026-2035.

1.1. Zakres dokumentu

Niniejszy dokument składa się z dwóch komplementarnych części:

- **Część diagnostyczna** – przedstawia wyniki analizy SWOT poprzedzonej analizą danych zastanych (dokumentów, sprawozdań, badań), identyfikuje kluczowe problemy, bariery i wyzwania oraz potencjały rozwojowe społeczności.
- **Część zarządcza** – określa misję oraz cele (strategiczne i operacyjne), a także planowane działania w ramach celów. Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1214 z późn.zm.). dokument zawiera również ramy finansowania oraz sposób monitorowania realizacji (w tym wskaźniki i zasady ewaluacji).

Przyjęta struktura odpowiada wymaganiom ustawy z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej oraz dobrym praktykom stosowanym w polskich samorządach.

1.2. Współpraca i partycypacja

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych powstaje i jest realizowana we współpracy szerokiego grona interesariuszy – mieszkanek i mieszkańców, instytucji samorządowych, organizacji pozarządowych, służb publicznych i partnerów społeczno-gospodarczych. Taki tryb pracy zwiększa trafność celów i skuteczność działań oraz buduje lokalne partnerstwa na rzecz spójności społecznej.

Rozumienie **problemu społecznego** opieramy na założeniu, że jest to stan lub zjawisko uznane przez wspólnotę za wymagające interwencji ze względu na jego skalę, dotkliwość, niesprawiedliwość lub naruszenie uznanych norm i wartości. Definicja problemu społecznego kształtuje się więc w debacie publicznej i partycypacyjnym procesie ustalania priorytetów, przy czym odbywa się to w granicach istniejących ram prawnych i zobowiązań – w szczególności prawa polskiego, Konstytucji oraz uniwersalnych praw człowieka (rozumianych jako powszechne, niezbywalne prawa przysługujące każdej osobie, chroniące jej godność i wolność).

Ponieważ zależy nam na odniesieniu do **lokalnego kontekstu** w procesie definiowania, czym jest problem społeczny, kluczowa w pracach nad SRPS jest stała współpraca zarówno z organizacjami społecznymi i instytucjami lokalnymi, jak i z mieszkankami oraz mieszkańcami Gminy Żnin, a także z innymi interesariuszami strategii (w tym m.in. podmiotami rynku pracy, ochrony zdrowia, edukacji i bezpieczeństwa). Taki model współdziałania pozwala dopasować rozwiązania do realnych potrzeb, zapewniać ich wykonalność i wspólnie ponosić odpowiedzialność za rezultaty.

2. Prawne uwarunkowania strategii

SRPS jest dokumentem obowiązkowym na poziomie gminy. Podstawę prawną stanowi art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1214 z późn. zm.):

Zgodnie z art. 16b ustawy o pomocy społecznej SRPS powinna zawierać w szczególności: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian, cele strategiczne projektowanych zmian, sposób realizacji strategii, kierunki niezbędnych działań oraz jej ramy finansowe i wskaźniki realizacji.

2.1. Krajowe akty prawne

Niniejsza strategia odwołuje się do krajowego porządku prawnego, który wyznacza zarówno obowiązki jednostek samorządu terytorialnego, jak i standardy oraz instrumenty prowadzenia polityki społecznej. Wskazane poniżej ustawy tworzą podstawę merytoryczną i organizacyjną działań planowanych w SRPS, a także ramy dla programów wykonawczych wdrażanych na poziomie gminy:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1214 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2025 r. poz. 1338 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U z 2025 r. poz. 1718);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2023 r. poz. 1939 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz.U. z 2025 r. poz. 620 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2025 r. poz. 913 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2025 r. poz. 1208 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1673 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2025 r. poz. 49 z późn zm.);
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2026 r. poz. 79 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2026 r. poz. 149);
- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 278);
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1335);
- Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz.U. z 2024 r. poz. 246 z późn. zm.);

- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U. z 2024 r. poz. 1512);
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2024 r. poz. 917);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2025 r. poz. 1461 z późn. zm);
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. z 2024 r. poz. 1576 z późn. zm.);

oraz inne ustawy i akty wykonawcze z zakresu spraw społecznych.

2.1. Międzynarodowe i unijne ramy strategiczne

Poniżej wskazano pięć dokumentów o charakterze ogólnym, które wyznaczają kierunki polityk społecznych i stanowią ważny punkt odniesienia dla lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych:

1. Agenda 2030 i 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju (SDGs) ONZ – globalna mapa drogowa przyjęta przez wszystkie państwa członkowskie ONZ, obejmująca 17 celów i 169 zadań, które integrują wymiar społeczny, gospodarczy i środowiskowy. Dla polityk lokalnych szczególnie relewantne są cele dotyczące eliminacji ubóstwa i głodu, zdrowia, edukacji, równości szans, inkluzywnych instytucji oraz partnerstw. Agenda 2030 podkreśla zasadę „nie pozostawiać nikogo w tyle".

2. Europejski Filar Praw Socjalnych – Plan działania (2021) – wdrożeniowy plan Komisji Europejskiej, który przekłada 20 zasad Filara (dotyczących m.in. równego dostępu do rynku pracy, sprawiedliwych warunków pracy i ochrony socjalnej) na konkretne inicjatywy i trzy mierzalne cele do 2030 r. Dokument wzmacnia spójność społeczną i wspiera państwa oraz samorządy w modernizacji usług społecznych i rynku pracy.

3. Europejska Gwarancja dla Dzieci (2021) – rekomendacja Rady UE mająca zapobiegać wykluczeniu dzieci poprzez zagwarantowanie dostępu do kluczowych, wysokiej jakości i przystępnych usług (edukacja, opieka zdrowotna, żywienie, mieszkalnictwo, opieka i wychowanie przedszkolne), ze szczególnym uwzględnieniem dzieci najbardziej narażonych. Gwarancja stanowi ramę dla lokalnych programów ukierunkowanych na wyrównywanie szans.

4. Strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami 2021–2030 (UE) – horyzontalna strategia Unii Europejskiej ukierunkowana na pełne włączenie społeczne, dostępność, niezależne życie i równy dostęp do usług, edukacji, zatrudnienia i uczestnictwa

obywatelskiego. Strategia wspiera implementację Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami na poziomie krajowym i lokalnym.

5. Europejska Strategia w zakresie opieki (European Care Strategy, 2022) – inicjatywa Komisji Europejskiej na rzecz podniesienia jakości, dostępności i przystępności usług opiekuńczych (opieka wczesnodziecięca, długoterminowa), a także poprawy sytuacji opiekunów formalnych i nieformalnych. Dokument wyznacza kierunki rozwoju lokalnych systemów usług społecznych i integrowania opieki z innymi politykami.

2.2. Lokalne akty prawne i zgodność z dokumentami terytorialnymi

Cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żnin na lata 2026-2035 pozostają w zgodzie z:

- Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, podkreślającą znaczenie rozwoju lokalnego, integracji społecznej oraz wzmacniania potencjału społeczności terytorialnych;
- Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030 – Strategia Przyspieszenia 2030+ w której priorytety obejmują poprawę jakości życia mieszkańców, rozwój usług społecznych, wyrównywanie szans oraz wzmacnianie spójności społecznej;
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Żnińskiego na lata 2021-2031.
- Strategią Rozwoju Usług Społecznych – polityka publiczna do roku 2030, przyjętą przez Radę Ministrów (cele: rozwój usług społecznych, wsparcie rodzin, osób starszych i z niepełnosprawnościami);
- Lokalnymi dokumentami Gminy Żnin takimi jak Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Żnin na lata 2024-2028, Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025-2027.

Wszystkie te dokumenty wskazują na potrzebę wzmacniania usług społecznych, rozwoju profilaktyki, aktywizacji mieszkańców i ochrony osób zagrożonych wykluczeniem, co w pełni odpowiada celom niniejszej Strategii.

3. Demografia oraz dane dotyczące działalności lokalnych instytucji w Gminie Żnin

3.1. Dane demograficzne Gminy Żnin

Gmina Żnin to gmina miejsko-wiejska, leżąca w powiecie żnińskim, w województwie kujawsko-pomorskim. Gmina Żnin graniczy z gminami: Barcin, Damasławek, Dąbrowa, Gąsawa, Janowiec Wielkopolski, Łabiszyn, Rogowo, Szubin, Wapno. Siedzibą gminy jest miasto Żnin. Powierzchnia Gminy Żnin wynosi 250,43 km^2 , co stanowi 25,55% powierzchni powiatu, 1,4 % powierzchni województwa. Składa się z następujących sołectw: Białożewin, Bożejewice, Bożejewiczki, Brzyskorzystew, Brzyskorzystewko, Cerekwica, Chomiąża Księża, Dobrylewo, Dochanowo, Gorzyce, Jadowniki Bielskie, Jadowniki Rycerskie, Januszkowo, Jaroszewo, Kaczkowo, Kaczkówko, Kierzkowo, Murczyn, Murczynek, Nadborowo, Paryż, Podgórzyn, Podobowice, Redczyce, Rydlewo, Sarbinowo, Sielec, Skarbienice, Słabomierz, Słębowo, Sobiejuchy, Sulinowo, Sulinowo Bekanówka, Ustaszewo, Uścikowo, Wawrzynki, Wenecja, Wilczkowo, Wójcin, Żnin-Wieś.

Id: DB83DE32-9F66-471A-8C18-AD37D09E23BA. Podpisany

Rysunek 1. Gmina Żnin.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin, 2024 r.

Liczba mieszkańców Gminy Żnin (stan na 31.12.2025, źródło: Urząd Miejski w Żninie) wynosi 22 354. W tym osoby w wieku przedprodukcyjnym (do 18 roku życia) stanowią 17,49% mieszkańców, osoby w wieku produkcyjnym (mężczyźni 18-64 lata, kobiety 18-59 lat) – 57,07%, natomiast osoby w wieku poprodukcyjnym 25,44%.

Tym samym widoczny jest spadek liczby mieszkańców względem roku 2024 – o 257 osoby. Zmniejszyła się liczba zarówno osób w wieku przedprodukcyjnym (o 146 osób), jak i produkcyjnym (o 181 osób). Wzrasta natomiast liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (o 70 osób), tym samym rośnie odsetek tej grupy wiekowej w strukturze mieszkańców Gminy, z 24,84% do 25,44% w przeciągu ostatniego roku, co wskazuje na rosnące zjawisko starzejącego się społeczeństwa.

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Żnin w latach 2024-2025.

Mieszkańcy	2024 r. (stan na 31.12.2024)	2025 r. (stan na 31.12.2025)
Ogółem	22 611	22 354
W wieku przedprodukcyjnym	4 056	3 910
W wieku produkcyjnym	12 938	12 757
W wieku poprodukcyjnym	5 617	5 687
Kobiety	11 597	11 468
Mężczyźni	11 014	10 886

Źródło: Urząd Miejski w Żninie.

Dowodem na starzejące się społeczeństwo jest również utrzymujący się ujemny przyrost naturalny, poniżej wykazano zestawienie za lata 2022-2025, w każdym z nich uzyskiwano ujemny przyrost naturalny, w 2025 r. osiągnął najniższą wartość, kiedy to zgonów było aż o 150 więcej niż urodzeń.

Tabela 2. Przyrost naturalny w Gminie Żnin w latach 2022-2025.

Ruch naturalny	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Urodzenia żywe	185	167	131	114
Zgony	287	286	255	264
Przyrost naturalny	-102	-119	-124	-150

Źródło: Urząd Miejski w Żninie.

Poniżej przedstawiono populację dzieci i młodzieży uczącej się na terenie Gminy Żnin.

Tabela 3. Liczba dzieci i uczniów w placówkach na terenie Gminy Żnin w roku szkolnym 2025/2026.

Liczba dzieci i uczniów w roku szkolnym 2025/2026				
Nazwa placówki	Szkoły podstawowe	Oddziały „0”	Przedszkola	Razem
Placówki publiczne				
Przedszkole Miejskie nr 1 w Żninie	0	0	133	133
Przedszkole Miejskie nr 2 w Żninie	0	0	160	160
Szkoła Podstawowa nr 1 w Żninie	519	0	0	519
Szkoła Podstawowa nr 2 w Żninie	446	48	0	494
Szkoła Podstawowa nr 5 w Żninie	546	49	0	595
Szkoła Podstawowa w Januszkowie	97	19	0	116
Szkoła Podstawowa w Słębowie	79	17	0	96
Razem	1687	133	293	2113
Placówki niepubliczne				
Zespół wychowania przedszkolnego w Gorzycach	0	0	13	13
Punkt Przedszkolny „Terapeutyczne Senso Szkraby”	0	0	24	24

Przedszkole „U Boba" w Żninie	0	0	47	47
Przedszkole Zgromadzenia Sióstr Służebniczek w Żninie	0	0	83	83
Przedszkole nr 3 w Żninie	0	0	132	132
Przedszkole Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Żninie	0	0	86	86
NSP w Bożejewicach	46	12	0	58
NSP w Brzyskorzystwi	53	13	0	66
NSP w Gorzycach	70	9	0	79
Razem	169	34	385	588
Łącznie placówki publiczne i niepubliczne	1856	167	678	2701

Źródło: Dane z Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie.

3.2. Dane dotyczące działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żninie

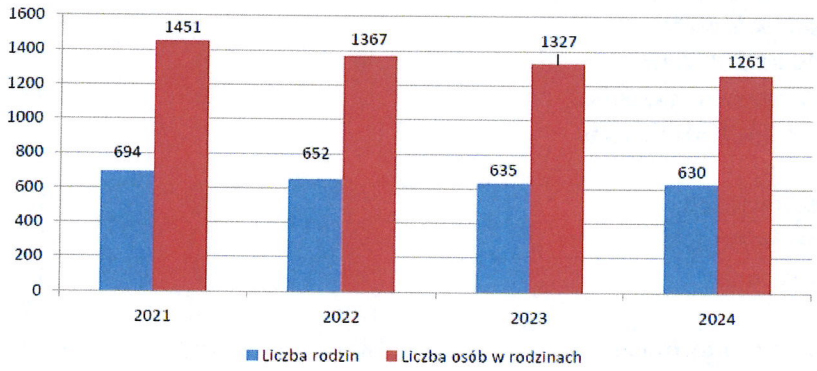
Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej mającą na celu umożliwianie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie byłyby one w stanie pokonać samodzielnie.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Żnin odpowiedzialny jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żninie.

Do przedstawienia poniższych danych potrzebnych do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żnin na lata 2026-2035 wzięto pod uwagę lata pomiędzy 2021 r. a 2024 r.

Poniżej przedstawiono zestawienie liczby rodzin oraz liczby osób w rodzinach korzystających z różnych form pomocy Ośrodka na przestrzeni kilku ostatnich lat. W roku 2024 wsparciem objęto 1261 osób z 630 rodzin. Widoczna jest malejąca liczba osób korzystających z pomocy społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni ostatnich czterech lat, z 1451 osób w roku 2021 do 1261 osób w roku 2024.

Wykres 1. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żninie za 2024 rok.

Poniżej przedstawiono zestawienie dotyczące powodów ubiegania się o pomoc w latach 2022-2024. Dominującymi powodami są: długotrwała choroba, ubóstwo, niepełnosprawność oraz bezrobocie. Spośród nich, jedynie w przypadku ubóstwa widoczna jest tendencja spadkowa, co może wskazywać na polepszającą się sytuację finansową mieszkańców Gminy Żnin. Niestety w pozostałych przypadkach liczba ta rośnie, należy zwrócić uwagę, że problemy związane z długotrwałą chorobą czy niepełnosprawnością mogą się pogłębiać w następnych latach ze względu na starzejące się społeczeństwo.

Tabela 4. Liczba rodzin według wybranych powodów ubiegania się o pomoc w latach 2022-2024.

Powody ubiegania się o pomoc	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ubóstwo	314	315	290
Sieroctwo	1	0	1
Bezdomność	12	19	36
Ochrona macierzyństwa	6	8	17
Bezrobocie	180	177	220
Niepełnosprawność	247	250	259
Długotrwała choroba	348	341	366
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	91	94	107
Przemoc domowa	89	21	36
Alkoholizm	28	20	42
Narkomania	1	2	8
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	8	14	9
Zdarzenie losowe	3	3	9
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	6	0	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żninie za 2024 rok.

Widoczny jest wzrost liczby rodzin, którym udzielono pomocy w postaci specjalistycznej pracy socjalnej oraz rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny. Wzrosła również liczba prowadzonych procedur „Niebieskie Karty", w 2024 roku było ich 117 (względem 86 w 2022 roku i 102 w roku 2023).

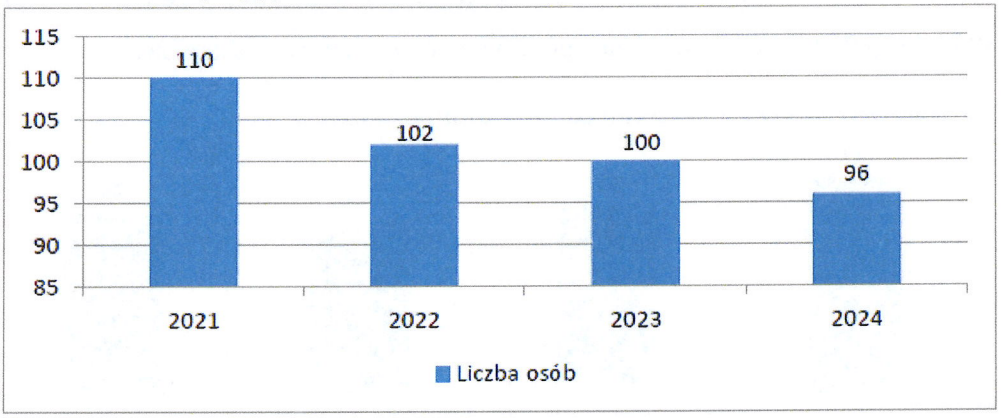
Tabela 5. Rodziny objęte specjalistyczną pracą socjalną, asystenturą rodziny oraz liczba „Niebieskich Kart".

	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba rodzin, którym udzielano pomocy w postaci specjalistycznej pracy socjalnej	8	45	50
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	48	52	62
Liczba „Niebieskich Kart"	86	102	117

Źródło: Sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żninie za lata 2022-2024.

Widoczny jest z kolei spadek liczby osób korzystających z zasiłków stałych na terenie Gminy Żnin. W roku 2021 było to 110 osób, natomiast w roku 2024 już mniej, bo 96 osoby.

Wykres 2. Liczba osób korzystających z zasiłków stałych.

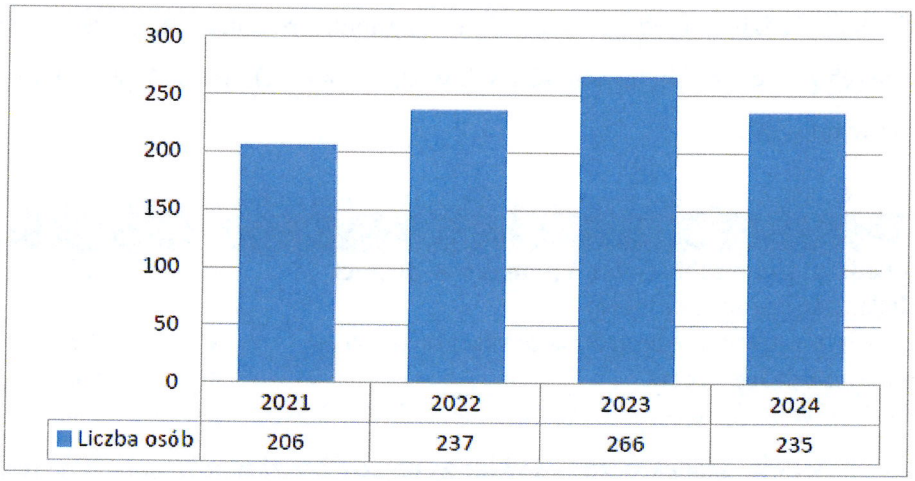

Źródło: Sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żninie za rok 2024.

Jeśli chodzi o liczbę osób objętych pomocą usługową i asystencką na przestrzeni czterech lat obserwujemy wahania w liczbie osób korzystających z pomocy usługowej tj. w roku 2022 nastąpił wzrost o 15%, w roku 2023 wzrost o 12% natomiast w roku 2024 nastąpił spadek o 12% przy jednoczesnym wzroście ilości godzin świadczonej usługi na jednego biorcę usługi.

Niemniej jednak obserwowane jest duże zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, w ramach których realizowano takie Programy jak: „Opieka 75+", „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością", czy „Opiekę wytchnieniową". Perspektywy demograficzne wskazujące na starzejące się społeczeństwo i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym mogą świadczyć o wzroście zapotrzebowania na tego rodzaju działania w ciągu najbliższych lat.

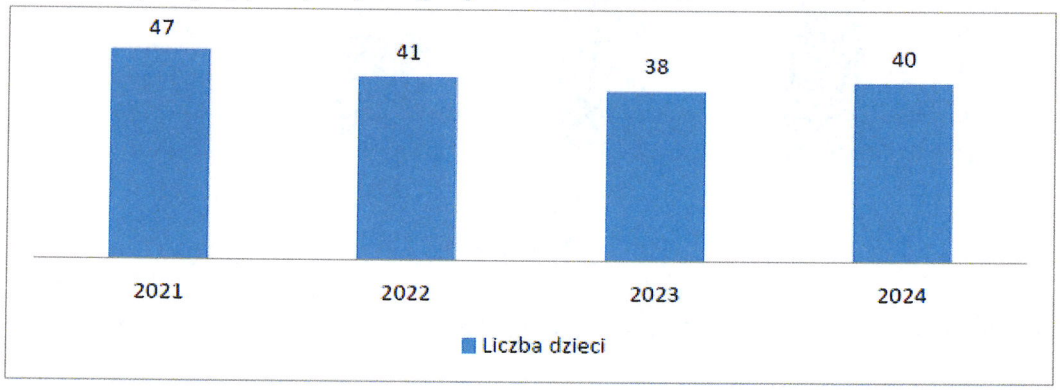
Wykres 3. Osoby objęte pomocą usługową i asystencką w latach 2021-2024.

Źródło: Sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żninie za rok 2024.

Liczba dzieci objętych pieczą zastępczą utrzymuje się na podobnym poziomie w przeciągu ostatnich 3 lat. W roku 2024 było to łącznie 40 dzieci, z czego 4 przebywały w placówce opiekuńczo-wychowawczej, natomiast pozostałe 36 w rodzinach zastępczych.

Wykres 4. Dzieci przebywające w pieczy zastępczej w latach 2021-2024.

Źródło: Sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żninie za rok 2024.

Rośnie natomiast liczba rodzin korzystających z usług asystentów rodziny na przestrzeni ostatnich kilku lat. W roku 2022 były to 42 rodziny objęte wsparciem 4 asystentów rodziny, w następnym roku było to już o 10 rodzin więcej. Z kolei w roku 2024 zwiększono liczbę asystentów rodziny do 5, wzrosła również liczba rodzin korzystających z tej formy pomocy do 62.

Tabela 6. Liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny.

	2022	2023	2024
Liczba asystentów rodziny w Gminie Żnin	4	4	5
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystentów rodziny	48	52	62

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2024 dla Gminy Żnin.

3.3. Dane dotyczące liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych oraz działań w stosunku do osób i rodzin z problemem alkoholowym i narkotykowym

Maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) została ustalona na poziomie:

a) do 4,5% zawartości alkoholu oraz piwo: 85
b) powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa): 75
c) powyżej 18% zawartości alkoholu: 75
d) łącznie: 235

Maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (gastronomia) została ustalona na poziomie:

a) do 4,5% zawartości alkoholu oraz piwo: 65
b) powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa): 15
c) powyżej 18% zawartości alkoholu: 15
d) łącznie: 95

Zgodnie ze stanem na 31 grudnia 2024, ważnych było łącznie 226 zezwoleń, w tym 176 dla sklepów oraz 50 dla gastronomii. W trakcie 2024 roku wygaszono 29 zezwoleń, 26 z powodu zamknięcia punktów sprzedaży, a 3 z powodu niezłożenia oświadczenia.

Liczba punktów sprzedaży w Gminie Żnin wygląda następująco (stan na 31 grudnia 2024):

1. Przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży – 65 (sklepy)
2. Przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży - 28 (gastronomia)

Łącznie: 93 punkty sprzedaży

Tym samym liczba mieszkańców (22 611, źródło: Sprawozdanie KCPU-G1 za rok 2024) przypadająca na jeden punkt sprzedaży to ok. 243, co jest wynikiem niższym niż średnia krajowa wynosząca 302 osób oraz średnia dla województwa kujawsko-pomorskiego wynosząca 317 osób.[1]

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żninie przestrzega zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie Gminy Żnin.

[1] Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień w Polsce w samorządach lokalnych w 2024 roku. Zestawienie statystyczne Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, stan na 28 października 2025 r.

Poniżej przedstawiono zestawienie dotyczące działań podejmowanych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego na terenie Gminy Żnin.

Należy zwrócić uwagę na rosnące liczby: przeprowadzonych rozmów motywujących do podjęcia leczenia, wniosków skierowanych do sądu o zobowiązanie uczestników postępowania do podjęcia leczenia odwykowego oraz liczb grupy diagnostyczno-pomocowych, w skład których wchodzili członkowie Komisji. Wszystkie te wskaźniki wzrosły na przestrzeni trzech ostatnich lat.

Rośnie również liczba porad udzielonych w Punkcie Konsultacyjnym, należy zwrócić uwagę, że liczba godzin jego funkcjonowania wzrosła z 40 do 64 między 2022 a 2023 rokiem, między rokiem 2023 a 2024 utrzymała się na tym samym poziomie, natomiast wzrosła liczba udzielonych porad – w szczególności osobom z problemem alkoholowym.

Tabela 7. Zestawienie działań podejmowanych przez Komisję oraz Punkt Konsultacyjny.

	2022	2023	2024
Przeprowadzone rozmowy związane z motywowaniem osób uzależnionych do podjęcia leczenia + członkami rodzin osób z problemem alkoholowym	16+6	27+20	21+32
Wnioski skierowane do Sądu o zobowiązanie uczestników postępowania do podjęcia leczenia odwykowego	13	24	33
Liczba grup diagnostyczno - pomocowych powołanych w związku z wystąpieniem podejrzenia przemocy domowej w rodzinie, w skład których wchodzili w roku sprawozdawczym członkowie gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	24	38	40
Liczba porad udzielonych w Punkcie Konsultacyjnym, w tym:	724	884	980
• **Osoby z problemem alkoholowym**	455	581	683
• **Osoby z problemem narkotykowym**	48	22	15
• **Dorośli członkowie rodziny osoby z problemem alkoholowym (w tym współuzależnieni i DDA)**	57	47	68
• **Dorośli członkowie rodziny osoby z problemem narkotykowym**	0	4	8
• **Osoby doznające przemocy domowej**	89	98	77
• **Osoby stosujące przemoc domową**	75	132	129

Źródło: Sprawozdania KCPU-GI z lat 2022-2024.

4. Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin

4.1. Wstęp do części diagnostycznej

W celu przybliżenia zarówno zastosowanych metod badawczych w części diagnostycznej, jak i pozostałych fragmentach Strategii, poniżej prezentujemy zestawienie najważniejszych pojęć i terminów naukowych, które zostały wykorzystane w niniejszym raporcie.

BADANIE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH (*DESK RESEARCH*) – technika badań jakościowych i czasem ilościowych polegająca na przeszukaniu i interpretacji istniejących źródeł wiedzy na badany temat (dokumentów, mediów, literatury przedmiotu itp.).

SONDAŻ (BADANIE SONDAŻOWE) - jest to metoda badawcza służąca zazwyczaj do badania danej populacji, której nie da się obserwować bezpośrednio. Polega na przebadaniu wyselekcjonowanej z populacji mniejszej próby respondentów, przy pomocy kwestionariusza lub ankiety.

CAWI (Computer-Assisted Web Interview) – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony internetowej – technika zbierania informacji w badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

BADANIA FOKUSOWE FGI (Focus Group Interview) - zogniskowany wywiad grupowy, prowadzony z wybranymi respondentami o charakterze dyskusji opartej na wcześniej przygotowanym scenariuszu, nad którego przebiegiem czuwa moderator zadający uczestnikom pytania dotyczące określonego tematu. Celem moderatora jest wyzwolenie odpowiednich reakcji uczestników (grupy focusowej), co umożliwia zrozumienie ich poglądów, opinii.

PROBLEM SPOŁECZNY – to zaobserwowane lub spodziewane (potencjalne) zjawisko społeczne – stan, proces lub układ warunków – które uznano za niekorzystne, wywołujące pośrednio lub bezpośrednio straty finansowe i wymagające interwencji: przeciwdziałania, redukcji szkód lub rozwinięcia równoważących je potencjałów.

KWESTIA SPOŁECZNA – bariera w społeczeństwie, które utrudnia prawidłowe funkcjonowanie oraz osiągnięcie optymalnego rozwoju i realizacji potrzeb. Ma charakter masowy i szczególnie dotkliwe skutki społeczne. Bardzo często diagnozy problemów społecznych służą zidentyfikowaniu kwestii społecznych lub są ukierunkowane na zbadanie kwestii, które zostały już wcześniej rozpoznane.

NORMY SPOŁECZNE – przyjęte w danej społeczności względnie trwałe wzorce funkcjonowania akceptowalnego społecznie; to zbiory nieformalnych reguł określających, co jest, a co nie jest akceptowane w danej społeczności. To także oczekiwane społecznie wzorce funkcjonowania poszczególnych grup i jednostek.

PROFILAKTYKA – zapobieganie powstaniu niekorzystnego zjawiska, zanim ono wystąpi, poprzez oddziaływanie zawczasu na jego rozpoznane przyczyny lub budowanie zabezpieczeń przed tym zjawiskiem, albo wyprzedzające łagodzenie skutków zjawiska, któremu zapobiec się nie da. Współczesne rozumienie profilaktyki uwzględnia jej podział na trzy poziomy:

- *PROFILAKTYKA UNIWERSALNA* – profilaktyka kierowana do populacji uniwersalnej (np. wszystkich uczniów w określonym wieku), bez względu na stopień ryzyka wystąpienia zachowań problemowych; ma na celu przeciwdziałanie inicjacji poprzez dostarczenie odpowiedniej informacji oraz wzmacnianie czynników chroniących i redukcję czynników ryzyka.
- *PROFILAKTYKA SELEKTYWNA* – profilaktyka ukierunkowana na grupy zwiększonego ryzyka, wymagająca dobrego rozpoznania tych grup uczniów w społeczności szkolnej; ma na celu zapobieganie, ograniczenie lub zaprzestanie podejmowania przez jednostkę zachowań ryzykownych.
- *PROFILAKTYKA WSKAZUJĄCA* – profilaktyka kierowana do osób, u których rozpoznano objawy zaburzeń lub szczególnie zagrożonych rozwojem problemów wynikających z używania substancji psychoaktywnych.

4.1.1. Metodologia badań

Należy tak zaplanować działania diagnostyczne, aby dostarczały możliwie jak najwięcej wiedzy odnośnie sformułowanych problemów. W tym celu wskazane jest wykorzystanie różnorodnych narzędzi badawczych. Spełnione zostanie tym samym założenie o triangulacji metod[2] pozwalające holistycznie spojrzeć na badane problemy. Triangulacja metod badawczych polega na wykorzystaniu wielu różnych metod badawczych. Prowadzi to do ograniczenia błędu pomiarowego oraz podniesienia jakości badania i odniesienia zebranych danych do siebie.

W celu triangulacji można wykorzystać zarówno dane ilościowe, jak i jakościowe. Może się okazać, że pewne narzędzia będą przeszacowywać skalę danego problemu (np. badania ankietowe dotyczące przekonań normatywnych o spożyciu narkotyków, które są zawyżone),

[2] Rzeszutek, I. (2018). Triangulacja w badaniach społecznych. *Młoda Humanistyka, 12*(2), 1-11.

a inne nie oszacują tej skali w pełnym zakresie (np. dane zastane z policji, które nie obejmują wszystkich sytuacji spożycia narkotyków). W celu zbliżenia się do odkrycia wartości rzeczywistej można zminimalizować błąd pomiarowy właśnie poprzez triangulację.

Przy tworzeniu niniejszej Strategii korzystano z różnego rodzaju danych, zarówno jakościowych – poprzez analizę dokumentów zastanych oraz spotkania z Zespołem ds. Strategii, jak i dane ilościowe – z Diagnozy Problemów Społecznych dla Gminy Żnin związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą, jak i badaniu potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin.

Diagnozę dotyczącą obecnej skali problemów społecznych w Gminie Żnin, będącej niezbędną podstawą do zaplanowania działań w niniejszej Strategii, oparto na dwóch badaniach przeprowadzonych wśród mieszkańców.

Pierwsze badania zostały przeprowadzone w ramach Diagnozy Problemów Społecznych dla Gminy Żnin związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą w 2024 roku Diagnoza miała na celu rozpoznanie aktualnej sytuacji społecznej mieszkańców, określenie skali i charakteru zjawisk związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, występowaniem przemocy domowej i rówieśniczej, uzależnień behawioralnych oraz innych zachowań ryzykownych, a także ocenę potrzeb i oczekiwań społeczności w zakresie profilaktyki.

Dodatkowo w październiku oraz listopadzie 2025 roku przeprowadzono badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin. Ankieta obejmowała pytania dotyczące oceny dostępności i jakości usług społecznych, wiedzy na temat możliwości uzyskania pomocy w sytuacjach kryzysowych, dostępności wsparcia w obszarze uzależnień oraz skali zauważalnych problemów społecznych na terenie gminy. Respondenci oceniali również funkcjonowanie instytucji i placówek pomocowych, realizację świadczeń społecznych, a także znaczenie wybranych obszarów rozwoju istotnych dla poprawy jakości życia.

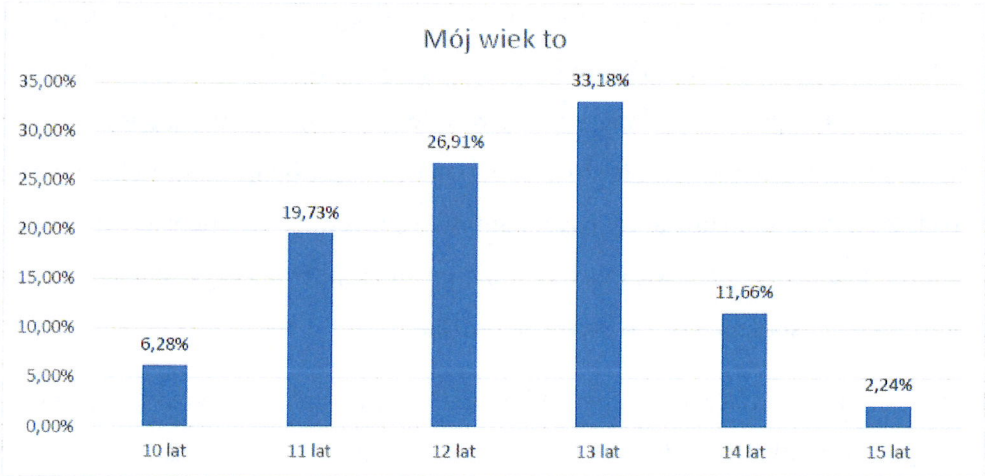
4.2. Wyniki Diagnozy opracowanej w 2024 r., dotyczącej Problemów Społecznych dla Gminy Żnin związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą

Badaniem objęto grupę dorosłych mieszkańców Gminy Żnin oraz uczniów klas V-VIII szkół podstawowych z terenu gminy.

4.2.1. Wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych.

Łącznie analizie poddano odpowiedzi 225 uczniów. Przedział wiekowy respondentów biorących udział w badaniu wynosił od 10 do 15 lat. Najwięcej badanych osób miało 13 lat (33,18%) i 12 lat (26,91%). W dalszej kolejności udział w badaniu wzięli uczniowie mający 11 lat (19,73%) i 14 lat (11,66%). Najmniejszy odsetek stanowili młodzi mieszkańcy w wieku 15 lat (2,24%). Natomiast najmłodsi ankietowani mający 10 lat stanowili 6,28%.

Wykres 5. Wiek uczniów.

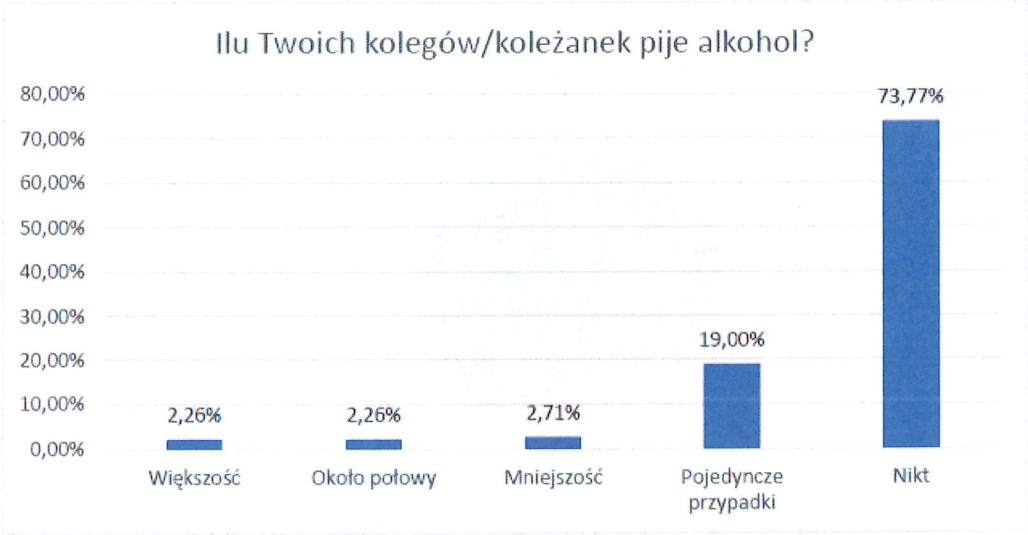

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

4.2.1.1. Wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych – alkohol

Wykres poniżej przedstawia odpowiedzi na zadane uczniom pytanie **ilu/ile w przekonaniu ankietowanych kolegów/koleżanek z klasy pije alkohol,** 2,26% wskazało, że jest to większość, 2,71% wskazało na mniejszość, w opinii 2,26% respondentów, że jest to około połowa klasy, a co piąty ankietowany wskazał, iż są to pojedyncze przypadki (19%). W opinii większości uczniów żaden z ich rówieśników nie spożywa alkoholu (73,77%).

Wykres 6. Przekonania uczniów na temat spożywania alkoholu przez ich kolegów z klasy.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

W przeprowadzonym badaniu zapytano uczniów o występowanie jakościowych różnic między alkoholem występującym w piwie i wódce. Co piąty uczeń nie zna prawidłowej odpowiedzi na to pytanie i uznał za prawdziwe stwierdzenie, że **„alkohol występujący w piwie jest inny i mniej groźny niż w wódce"** (21%). To zdecydowanie wskazówka do pracy profilaktycznej w tym zakresie. Jednym z czynników chroniących przed spożywaniem alkoholu jest także wiedza dotycząca działania danej substancji. Nie jest to czynnik tak mocno kształtujący zachowania, jak przekonania normatywne, jednak wiedza w tym zakresie może być czynnikiem sprawdzającym, jaka jest ogólna świadomość dotycząca mechanizmów działania różnych substancji wśród uczniów i dorosłych mieszkańców. Niski poziom wiedzy powinien skłaniać do podjęcia odpowiednich działań edukacyjnych w zakresie profilaktyki uniwersalnej.

Wykres 7. Przekonania uczniów na temat jakościowych różnic między alkoholem zawartym w piwie.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Wśród przebadanych uczniów blisko 82% stwierdziło, że nigdy nie spożywało alkoholu natomiast **18% uczniów wskazało, że jest po inicjacji alkoholowej**. To niepokojące dane, ponieważ w tym wieku spożywanie alkoholu ma bardzo niekorzystny wpływ na funkcjonowanie układu nerwowego dzieci i młodzieży.

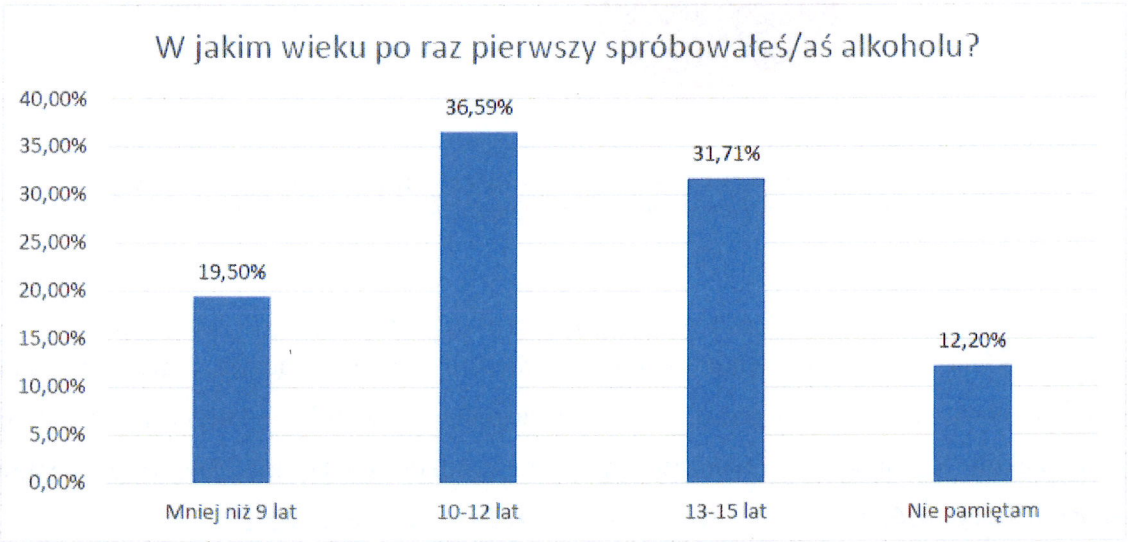
Wykres 8. Częstotliwość spożywania alkoholu wśród uczniów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Ankietowanym, którzy wskazali, że kiedykolwiek spożywali alkohol, zadano pytanie o wiek ich inicjacji alkoholowej. Największy odsetek uczniów zaznaczył, iż mieli wówczas 10-12 lat (36,59%). Co trzeci uczeń wskazał na przedział wiekowy 13-15 lat (31,71%). Wielu młodych deklaruje, że pierwszy raz spożywało alkohol poniżej 9 roku życia (19,50%). Natomiast 12,20% respondentów nie pamiętało w jakim wieku po raz pierwszy sięgnęli po alkohol. Warto podkreślić, że w tej części pytań wypowiadali się jedynie respondenci, którzy zadeklarowali przynajmniej jednokrotne spożycie alkoholu.

Wykres 9. Wiek inicjacji alkoholowej wśród uczniów.

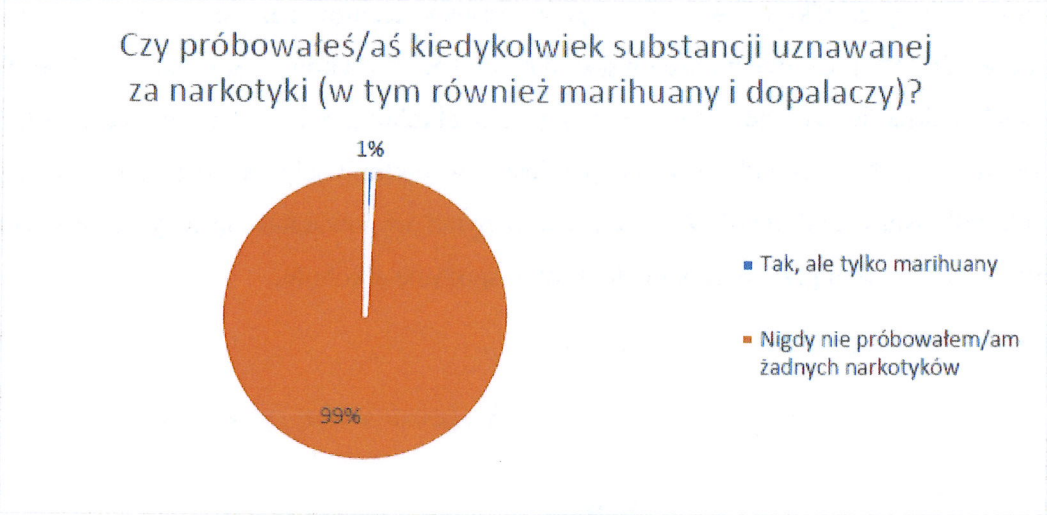

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

4.2.1.2. Wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych - narkotyki

Wśród przebadanych uczniów, zaledwie 1% ankietowanych wskazał, iż kiedykolwiek próbował narkotyków. Wyniki przedstawiono poniżej.

Wykres 10. Odsetek inicjacji narkotykowej wśród uczniów.

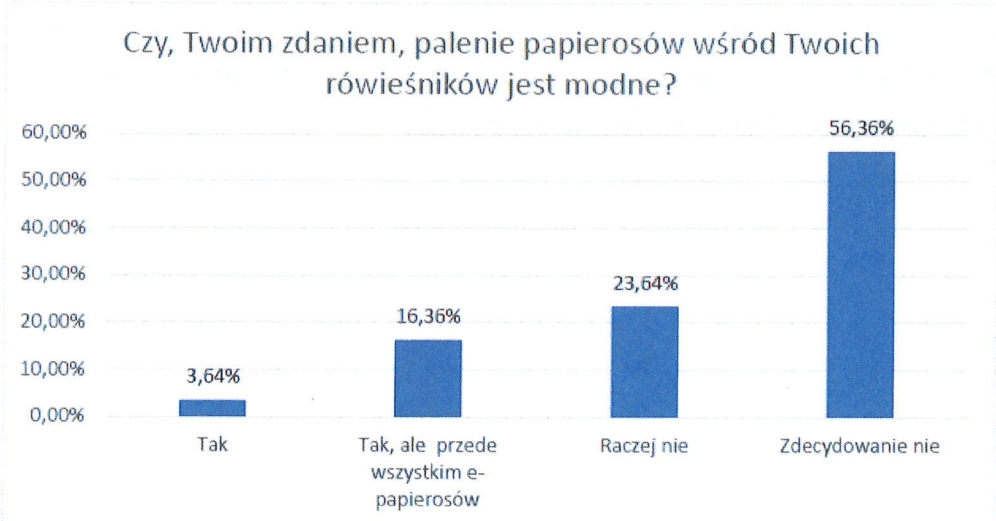

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

4.1.1.3. Wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych – nikotyna

W kontekście badania problemu używania papierosów przez młodzież i dzieci poddano analizie ocenę uczniów na temat tego, czy sięganie po wyroby nikotynowe wśród ich rówieśników jest modne. Z tym stwierdzeniem zgodziło się łącznie 20% respondentów, spośród których 16,36% uznało, że dotyczy to przede wszystkim e-papierosów.

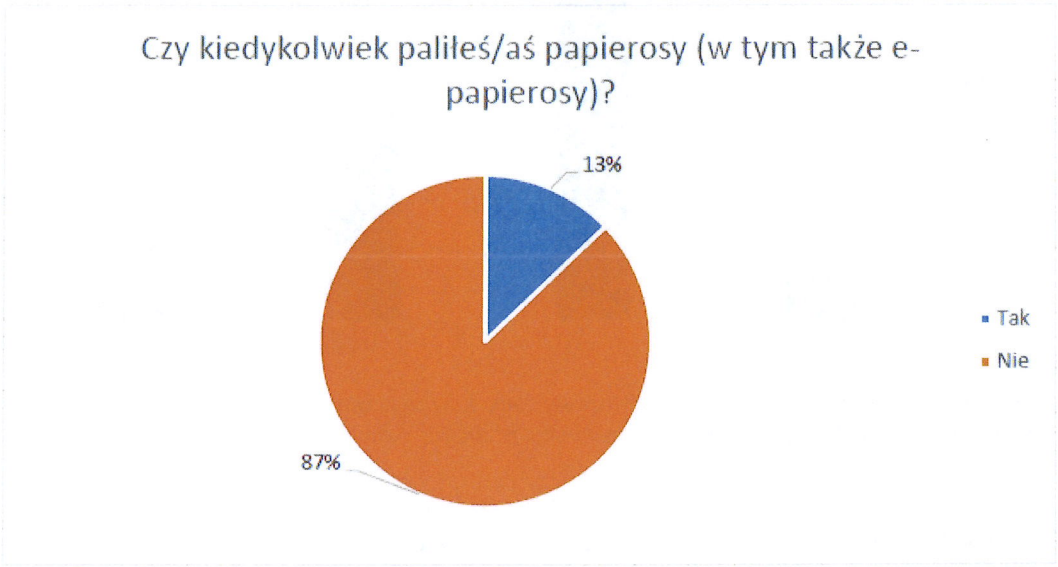
Wykres 11. Popularność palenia wyrobów nikotynowych wśród uczniów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Większość (87%) dzieci i młodzieży, które wzięły udział w badaniu stwierdziła, że nigdy nie paliła papierosów, także elektronicznych. Częściej niż jeden na dziesięciu uczniów wskazał natomiast, że ma za sobą inicjację nikotynową (13%).

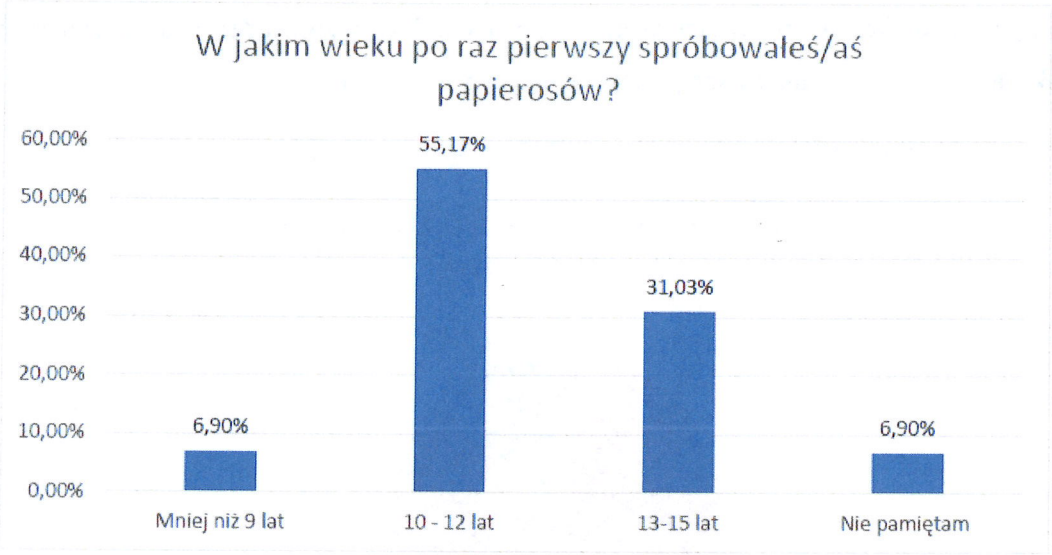
Wykres 12. Użycie wyrobów nikotynowych przez uczniów szkół.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Na kolejne pytanie odpowiadali tylko uczniowie, którzy kiedykolwiek palili papierosy, a więc procentowany rozkład odpowiedzi nie dotyczy całej próby badawczej uczniów. Jeżeli chodzi o wiek inicjacji nikotynowej, największy odsetek ankietowanych miało wówczas 10-12 lat (55,17%). W dalszej kolejności respondenci wskazywali na 13-15 lat (31,03%) oraz na mniej niż 9 lat (6,90%). Tożsamy odsetek nie pamięta wieku inicjacji (6,90%).

Wykres 13. Wiek inicjacji nikotynowej wśród uczniów.

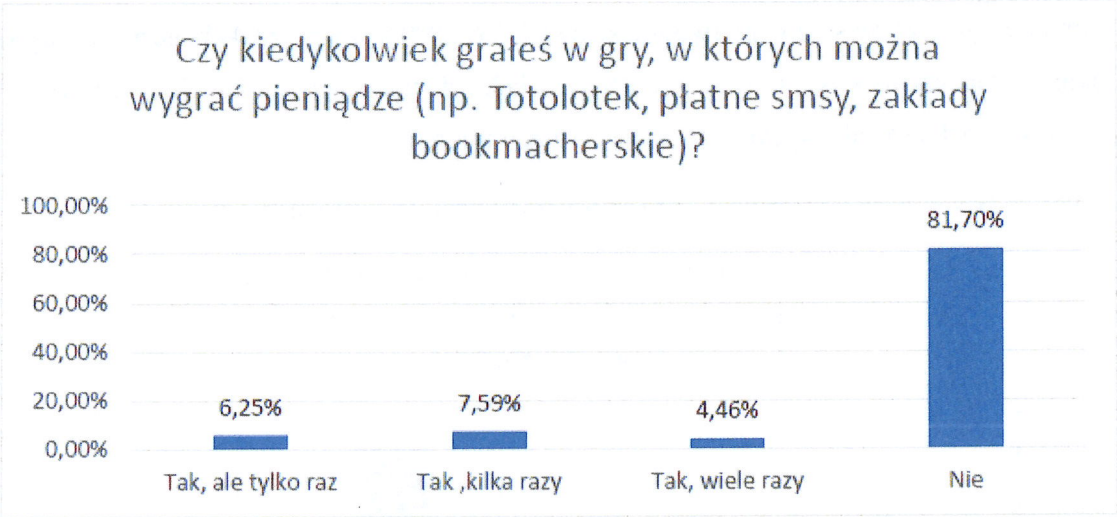
Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

4.2.1.4. Wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych – uzależnienia behawioralne

Zapytano uczniów czy kiedykolwiek grali w gry, w których można wygrać pieniądze (np. Totolotek, płatne smsy, automaty typu jednoręki bandyta).

Większość ankietowanych (81,70%) nie korzystało z takiej rozrywki. 4,46% z ankietowanych uczniów wskazało, że wielokrotnie korzystało z takiej możliwości, 7,59%, czyli co dwunasty uczeń wskazał na kilkukrotne korzystanie, natomiast 6,25% wskazało tylko na jednokrotną próbę.

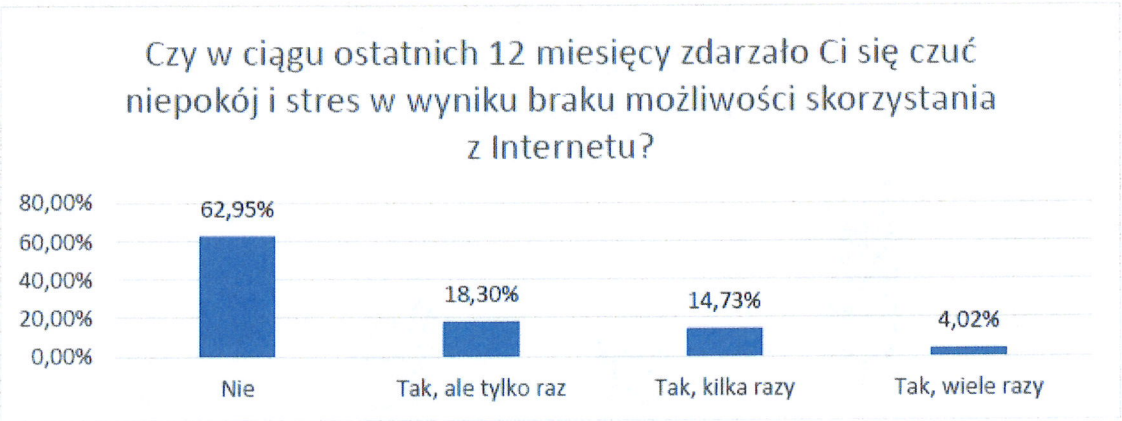
Wykres 14. Częstotliwość grania w gry przez uczniów, w których można wygrać pieniądze.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Uczucie niepokoju i stresu wynikające z braku możliwości skorzystania z Internetu może być także przejawem FOMO – zjawiska definiowanego jako odczuwanie lęku pojawiającego się w momencie bycia „offline", a więc sytuacji, w której dana osoba jest odłączona od Internetu, przy jednoczesnym odczuwaniu przymusu bycia „online" niemalże w każdej sytuacji życiowej. Z zebranych odpowiedzi wynika, iż omawiane zjawisko może dotyczyć części ankietowanych uczniów – szczególnie tych, którzy wskazali na wielokrotną częstotliwość odczuwania niepokoju i stresu w wyniku braku możliwości skorzystania z Internetu (4,02%).

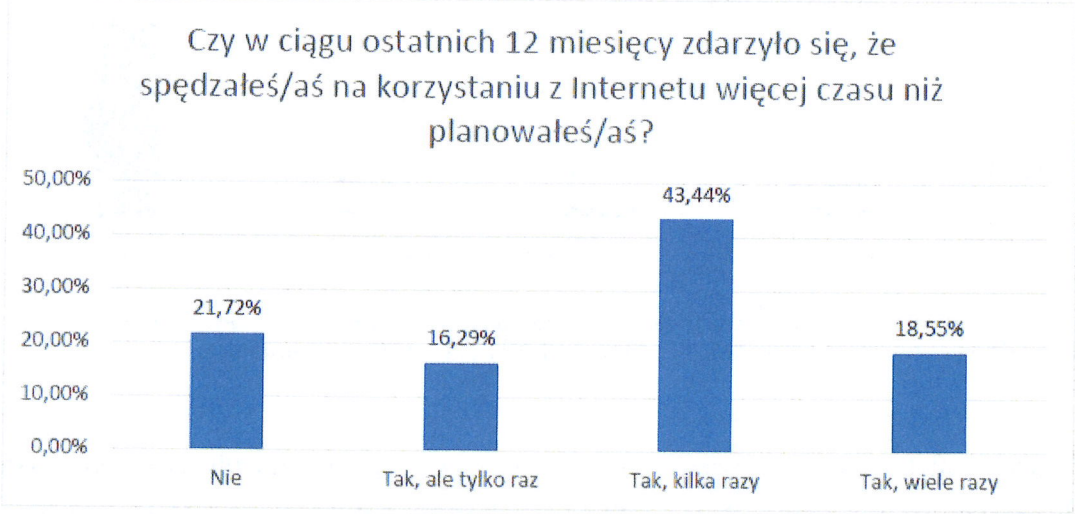
Wykres 15. Częstotliwość odczuwania niepokoju względem braku możliwości skorzystania z Internetu przez uczniów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

W trakcie badań zdecydowana większość uczniów przyznała, że przeznaczała na korzystanie z Internetu więcej czasu, niż pierwotnie zakładała (78,28%), w tym 43,44% uczniów posiada takie doświadczenia kilkukrotne, a 18,55% doświadczyło takiego zjawiska wiele razy, 16,29% uczniów zadeklarowało wystąpienie takiej sytuacji tylko raz.

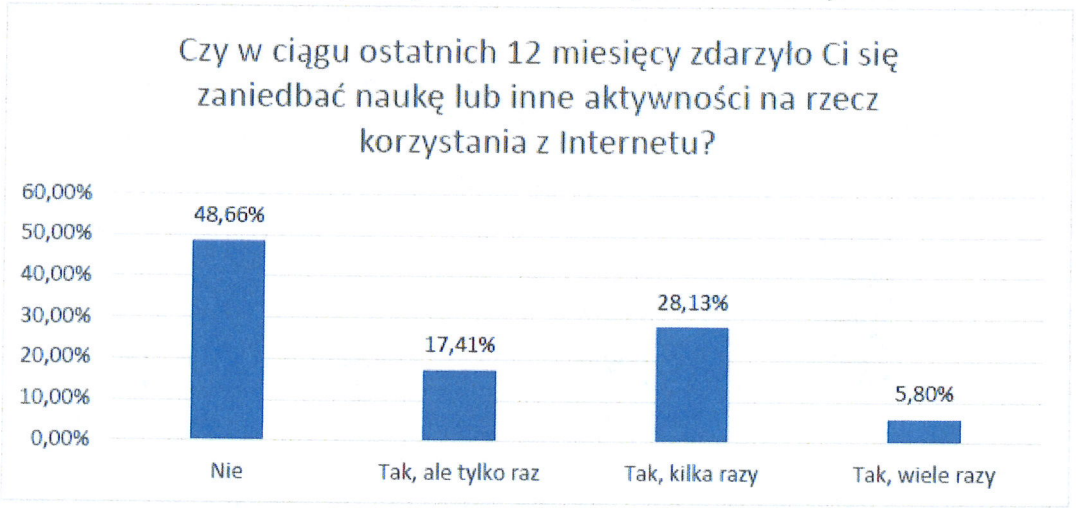
Wykres 16. Przeznaczenie większej ilości czasu na aktywności internetowe przez uczniów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Uczniom zadano również pytanie odnośnie tego, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło im się zaniedbać naukę lub inne aktywności na rzecz korzystania z Internetu. Analizując te dane można uznać, że przyznała się do tego ponad połowa ankietowanych uczniów, 28,13% respondentom zdarzało się to kilkukrotnie, a 5,80% ankietowanym wiele razy. Z kolei 17,41% badanych posiada jedno takie doświadczenie.

Wykres 17. Zaniedbywanie nauki/innych aktywności na rzecz korzystania z Internetu przez uczniów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Uczniowie poświęcają na korzystanie z komputera/ konsoli/ tabletu 1-3 godziny (39,45%) lub 3-5 godzin (29,60%). Do korzystania z urządzeń ekranowych powyżej 5 godzin przyznało się 23,77% badanych. To bardzo długi czas, a przy codziennym użytkowaniu urządzeń ekranowych z pewnością negatywnie wpływa na funkcjonowanie uczniów, ich koncentrację i zdrowie.

Wykres 18. Poświęcanie czasu na korzystanie z urządzeń elektronicznych w ciągu dnia.

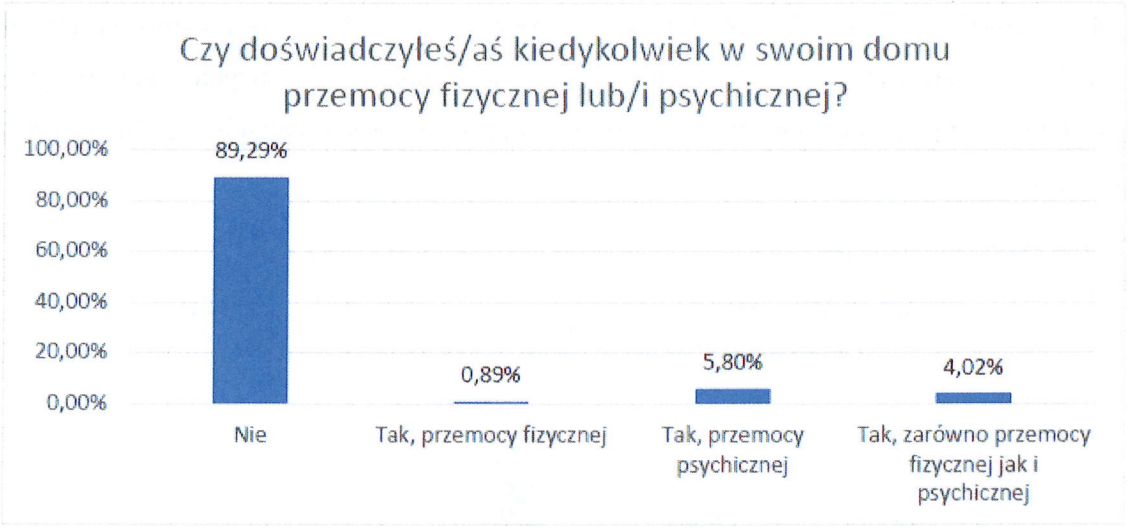

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

4.2.1.5. Wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych – przemoc

Spośród przebadanych uczniów 89,29% nigdy nie doświadczyło przemocy fizycznej i/lub psychicznej w domu, 5,80% z pytanych osób zadeklarowało doświadczanie przemocy psychicznej w swoim domu. Z kolei 4,02% ankietowanych zadeklarowało doświadczanie zarówno przemocy fizycznej, jak i psychicznej.

Wykres 19. Doświadczenie przemocy w domu uczniów.

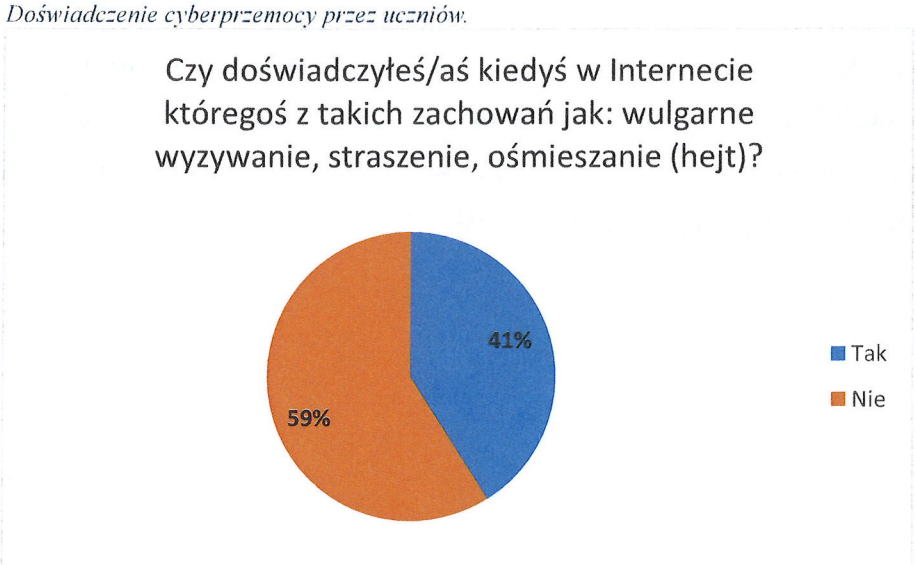

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Cyberprzemoc, inaczej cyberbullying w przypadku dzieci i młodzieży stanowi jeden z najczęstszych rodzajów przemocy rówieśniczej. Stanowi ona jedno z najpoważniejszych zagrożeń, z którymi mogą mieć kontakt dzieci i młodzież. Cyberprzemoc ma najczęściej formę słowną i przybiera postać hejtu, polegającego na umieszczaniu krzywdzących komentarzy, obrazków, filmu lub udostępniania ośmieszających treści.

Wykres poniżej przedstawia doświadczenia uczniów Gminy Żnin z tym zjawiskiem. Jak wynika z odpowiedzi, hejtu kiedykolwiek doświadczyło 41% ankietowanych.

Wykres 20. Doświadczenie cyberprzemocy przez uczniów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

4.2.1.6. Wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych – dostępność substancji

Spośród przebadanych uczniów, większość nigdy nie zakupiła samodzielnie alkoholu (90%), jednakże udało się to 10% ankietowanych, spośród których 7,5% zakupiło go 1-2 razy, a 2,5% częściej.

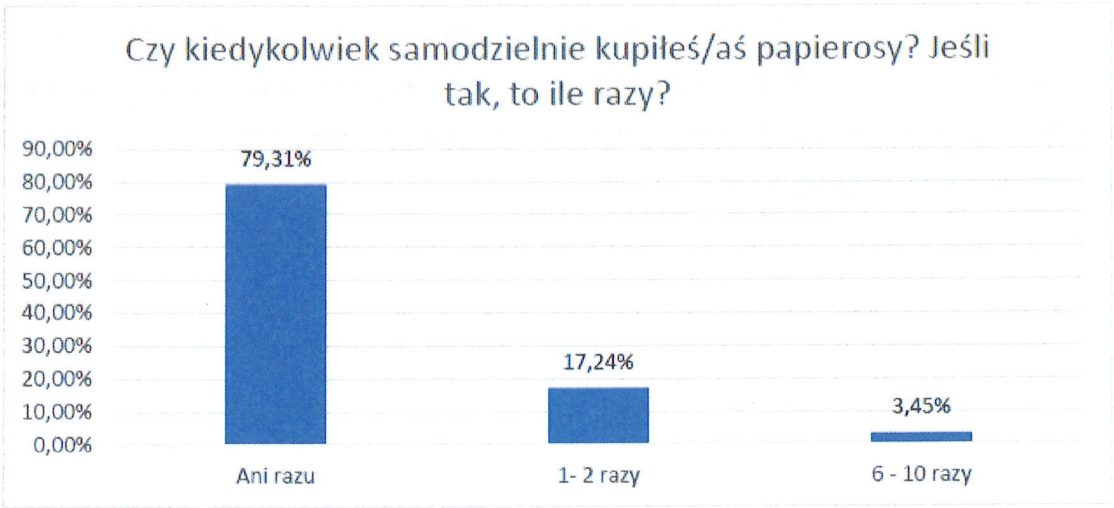
Wykres 21. Próba samodzielnego zakupu alkoholu przez uczniów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Respondentów zapytano również o to, czy kiedykolwiek samodzielnie zakupili wyrób tytoniowy. Większość uczniów (79,31%) wskazało, że nigdy nie zakupiło samodzielnie papierosów, jednakże 17,24% ankietowanych udało się to 1-2 razy, 3,45% - od 6 do 10 razy.

Wykres 22. Próba samodzielnego zakupu papierosów przez uczniów szkół.

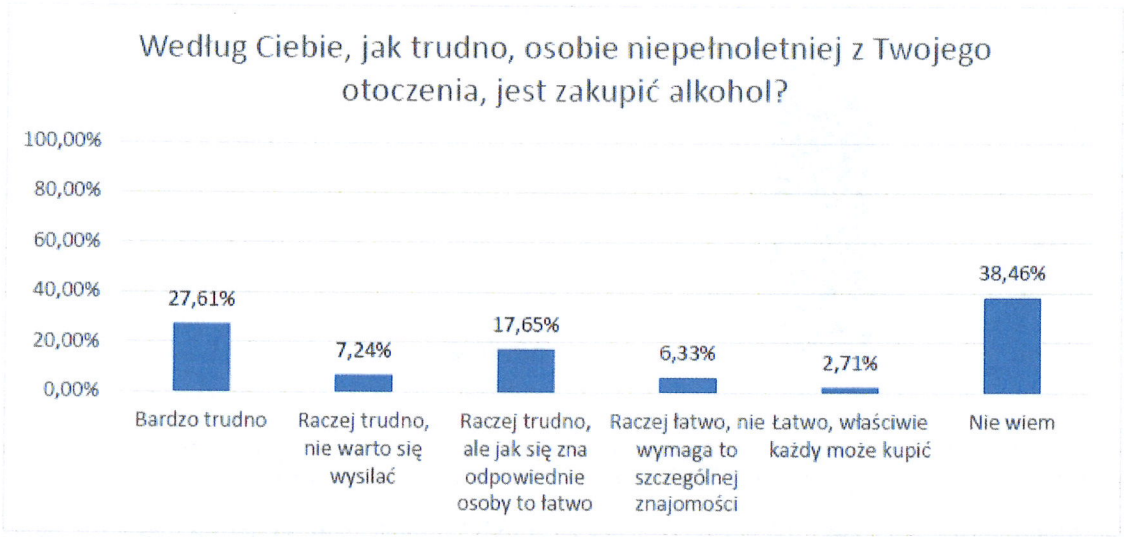

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Uczniowie zostali zapytani o to, czy w ich opinii samodzielny zakup substancji takich jak alkohol, papierosy lub narkotyki jest trudny.

Jedynie jeden na czterech badanych uważa, że alkohol jest bardzo trudny do zakupu przez uczniów szkół w Gminie Żnin. Nieco więcej niż co trzeci młody mieszkaniec nie ma wiedzy w tym zakresie.

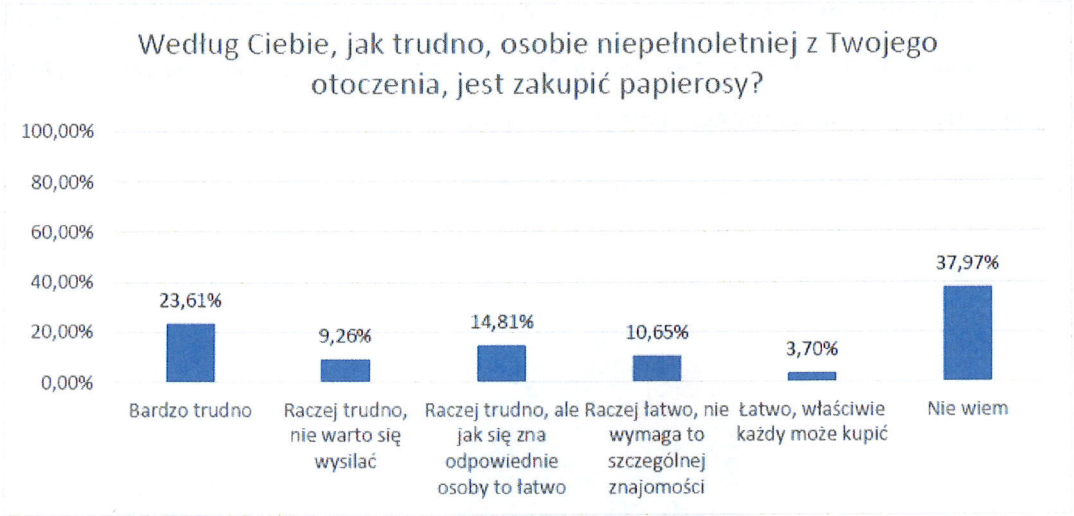
Wykres 23. Dostępność alkoholu - przekonania uczniów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Papierosy są oceniane jako substancja najbardziej dostępna, 23,61% młodych respondentów wskazało, że zakup byłby bardzo trudny. Równocześnie, blisko jeden na czterech badanych wskazał, że znajomość odpowiednich osób pozwala na dokonanie takich zakupów (odpowiedź „raczej trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to łatwo" oraz „raczej łatwo, ale wymaga to szczególnej znajomości").

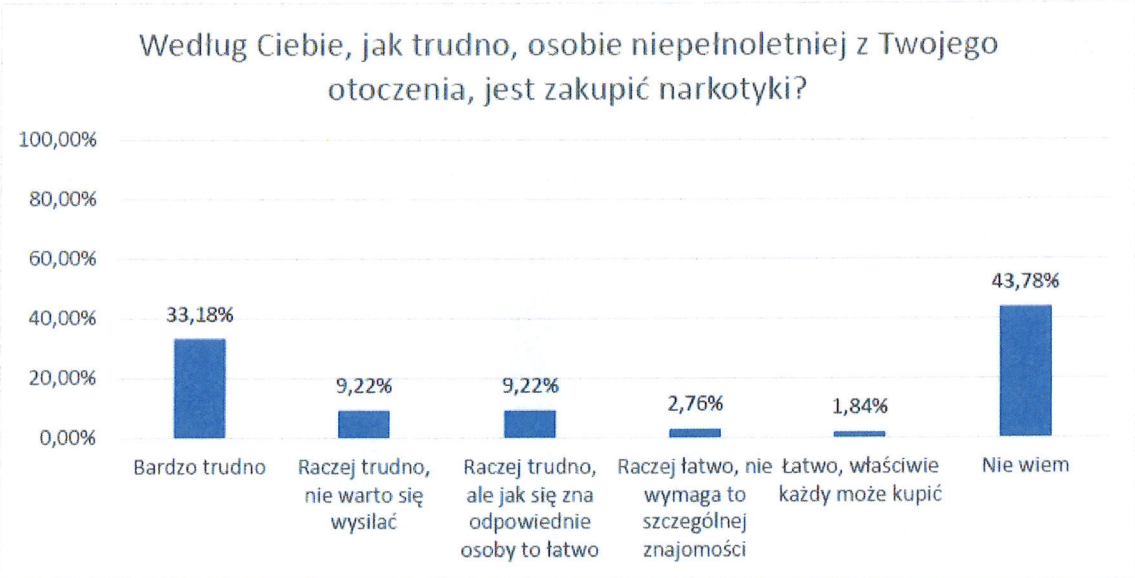
Wykres 24. Dostępność papierosów - przekonania uczniów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

W zakresie dostępności narkotyków, czterech na dziesięciu ankietowanych (43,78%) nie posiada wiedzy w tym zakresie. Ponad 4% badanych uważa taki zakup jako łatwy, zaś ponad połowa – jako trudny i bardzo trudny.

Wykres 25. Dostępność narkotyków - przekonania uczniów.

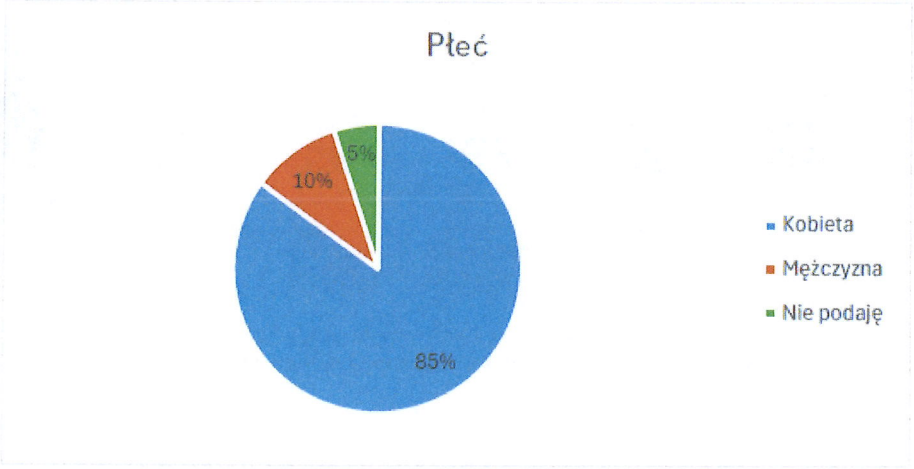

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

4.2.2. Wyniki badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców

W badaniu ankietowym przeprowadzonym w okresie od stycznia do marca 2024 wzięło udział 307 mieszkańców Gminy Żnin, z których 85% stanowiły kobiety, 10 % mężczyźni, natomiast 5% grupy nie udzieliła odpowiedzi na pytanie o płeć.

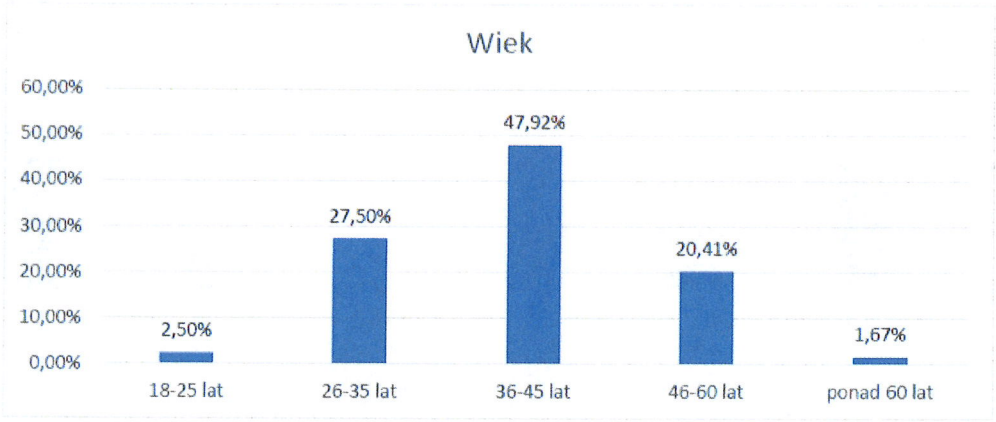
Wykres 26. Odsetek kobiet i mężczyzn w próbie osób dorosłych.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Najliczniejsza jest grupa osób w wieku 36-45 lat (47,92%). Jeden na czterech badanych to osoba w wieku 26-35 lat (27,50%). Co piąty respondent należy do grupy wiekowej 46-60 lat (20,41%) a 2,50% badanych to osoby w wieku 18-25 lat. Osoby powyżej 60 roku życia stanowią 1,67% grupy.

Wykres 27. Wiek dorosłych ankietowanych.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Najliczniejsza grupa badanych to osoby z wykształceniem wyższym (55,83%). Jeden na trzech badanych (35%) posiada średnie wykształcenie, 7,50% - zawodowe, a jedynie 1,67% - wykształcenie podstawowe.

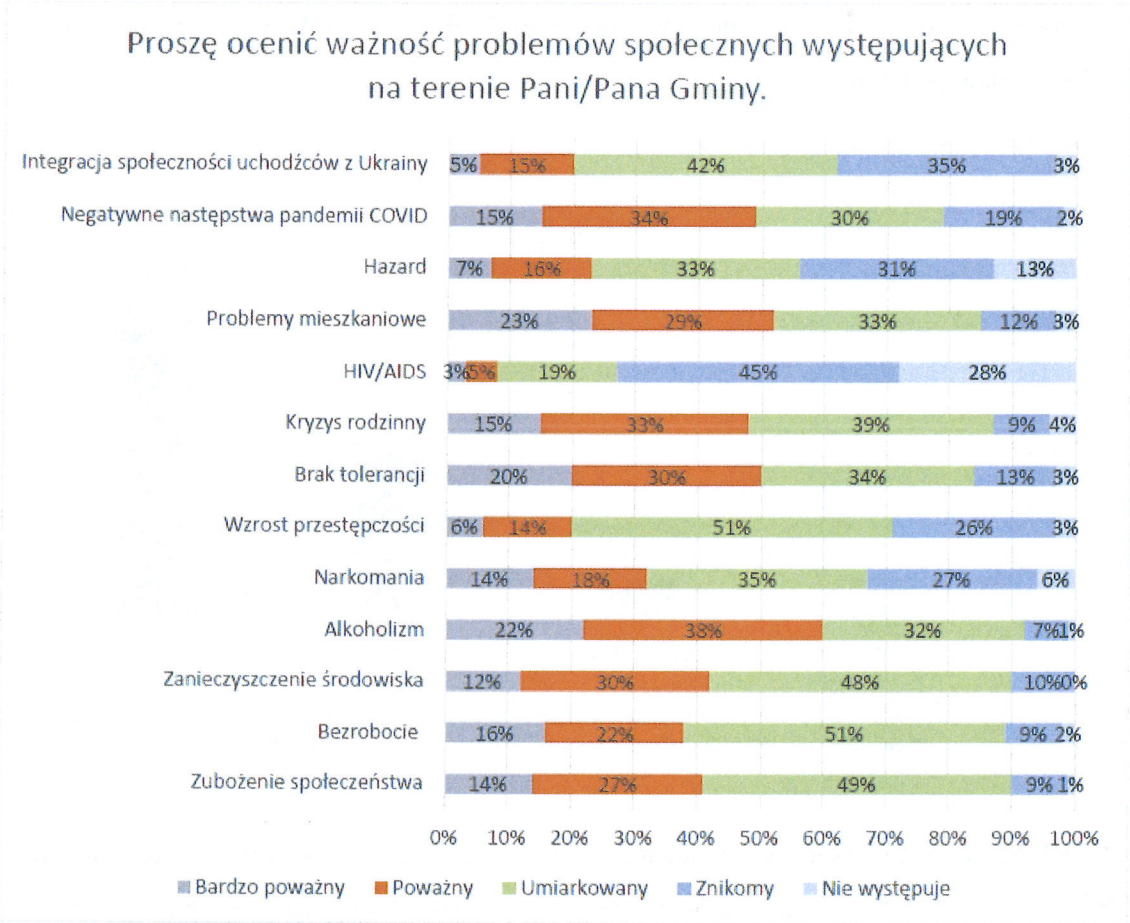
Wykres 28. Wykształcenie dorosłych ankietowanych.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Dorośli ankietowani uważają, że najistotniejszym problemem społecznym na terenie Gminy Żnin jest alkoholizm. Jako poważny i bardzo poważny określiło go aż 60% badanych. Kolejny poważny problem to trudności mieszkaniowe. Jako bardzo poważny określiło go 23%, a poważny - 29% ankietowanych. Mieszkańcy dostrzegają też brak tolerancji - połowa ankietowanych wskazuje na jego obecność w Gminie Żnin – 20% uważa to za bardzo poważny problem, a 30% za poważny. Wysokie wyniki dotyczą również kryzysu rodzinnego - 33% uważa go za poważny, a 15% - bardzo poważny. Najmniej znaczącym okazał się problem HIV/AIDS - 28% uważa, iż nie występuje on w Gminie Żnin, a 45% postrzega go jako znikomy. Nieznaczny problem to także hazard - w opinii 31% jest to kwestia znikoma, a 13% zupełnie go nie dostrzega.

Wykres 29. Problemy społeczne w opinii dorosłych mieszkańców.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

4.2.2.1. Wyniki badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców – alkohol

Błędne przekonanie o tym, że alkohol w piwie jest mniej groźny i inny niż w wódce jest mało powszechne. Jedynie 9% respondentów zgodziło się z przedstawionym stwierdzeniem.

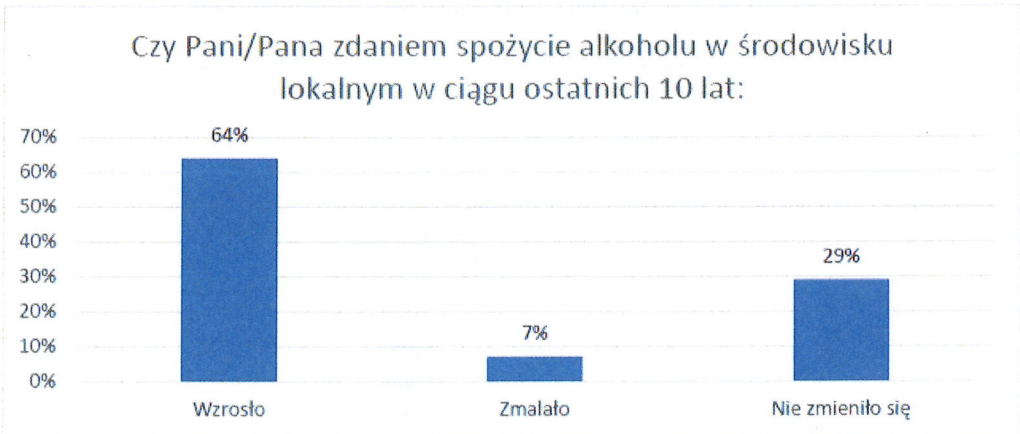
Wykres 30. Przekonania na temat alkoholu wśród osób dorosłych.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

W opinii dorosłych mieszkańców spożycie alkoholu na terenie Gminy Żnin w przeciągu ostatnich 10 lat uległo wzrostowi - uznało tak 64% ankietowanych. Zdaniem 29% osób nie uległo zmianie, a niemal 7% respondentów uznało, że zmalało.

Wykres 31. Skala spożywania alkoholu w środowisku lokalnym.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Następnie badani zostali poproszeni o określenie częstotliwości sięgania po alkohol. Jak wynika z otrzymanych odpowiedzi, po alkohol sięga ok. 64% dorosłych mieszkańców Gminy, spośród których co trzeci badany spożywa alkohol rzadziej niż raz w miesiącu (34,33%).

13,33% ankietowanych sięga po niego raz w miesiącu, 10,33% - kilka razy w miesiącu, 3,67% - raz w tygodniu, a 1,67% - kilka razy w tygodniu.

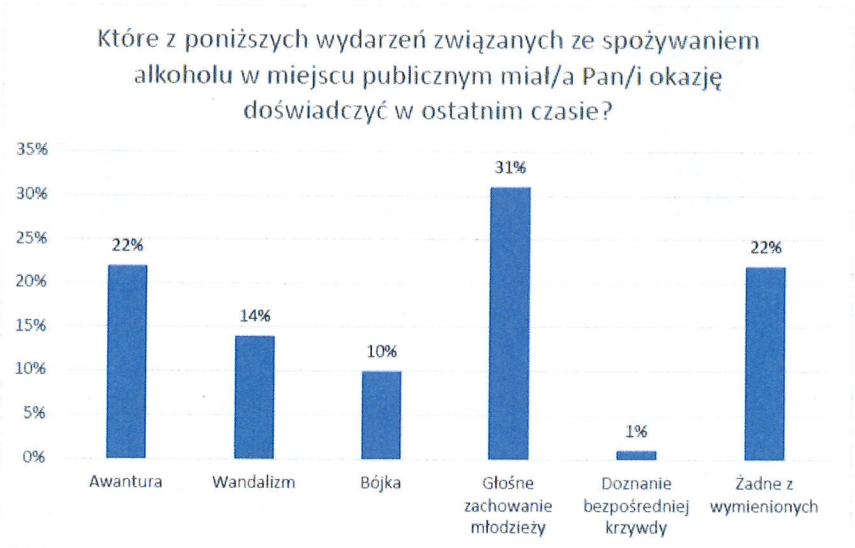
Wykres 32. Częstość spożywania alkoholu wśród dorosłych.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

W dalszej kolejności respondenci zostali poproszeni o wskazanie, czy w ostatnim czasie doświadczyli określonych wydarzeń związanych ze spożywaniem alkoholu w miejscu publicznym. Najczęściej wskazywaną sytuacją było głośne zachowanie młodzieży - w przestrzeni publicznej doświadczyło tego 31% badanych. W dalszej kolejności typowano awanturę (22%), wandalizm (14%) oraz bójkę (10%). Bezpośredniej krzywdy doznał 1% ankietowanych. Jeden na pięciu ankietowanych nie ma takich doświadczeń.

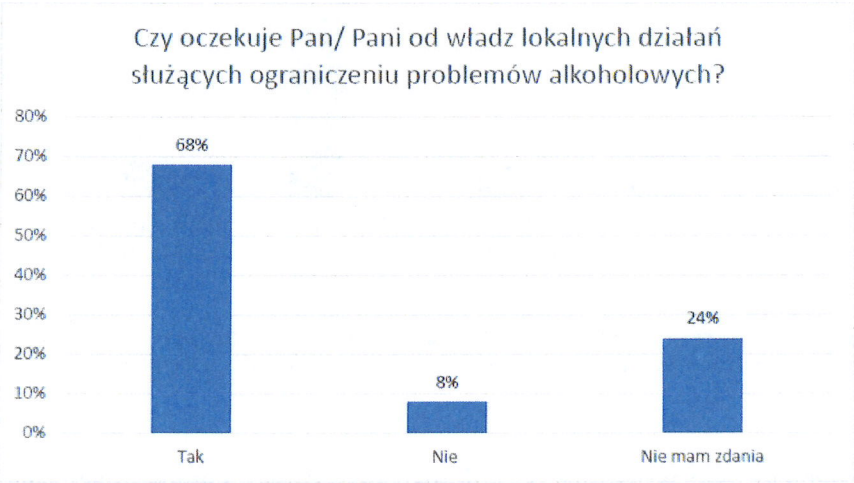
Wykres 33. Negatywne zdarzenia związane ze spożywaniem alkoholu w postrzeganiu dorosłych respondentów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Dorośli mieszkańcy Gminy Żnin zostali zapytani o to, czy oczekują od władz lokalnych Gminy działań mających na celu ograniczenie problemu uzależnień, szczególnie problemów alkoholowych. Z przeprowadzonego badania wynika, że większość ankietowanych ma takie oczekiwania (68%), z kolei nie posiada ich 8% badanych. Jeden na czterech mieszkańców nie ma w tym zakresie zdania (24%).

Wykres 34. Przeciwdziałanie uzależnieniom.

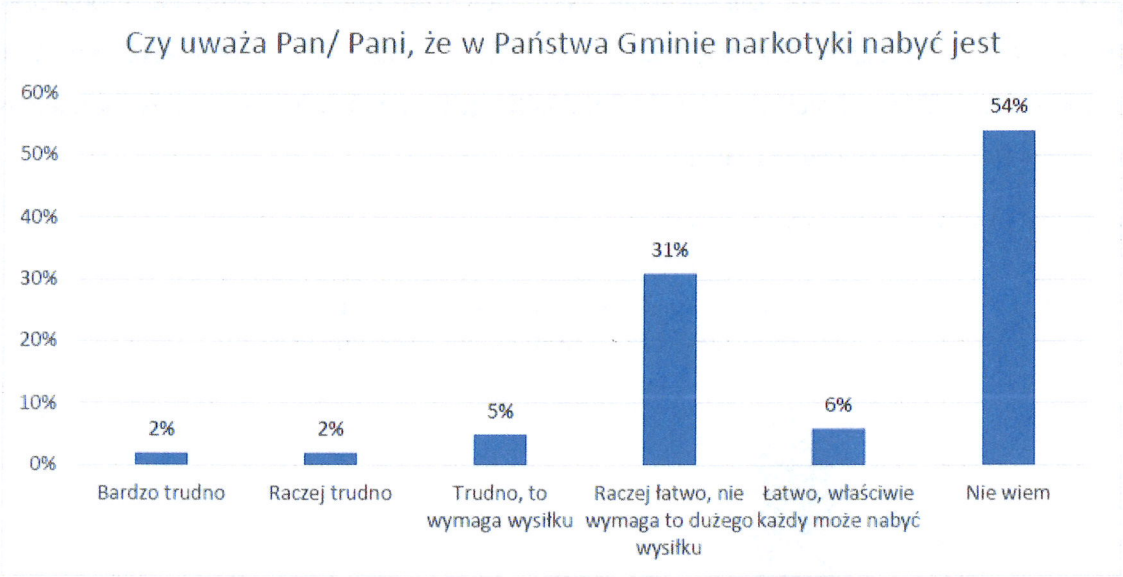

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

4.2.2.2. Wyniki badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców – narkotyki

Pierwszym pytaniem tego bloku tematycznego dotyczyło dostępności narkotyków na terenie Gminy Żnin. Większość badanych nie miało wiedzy w tym zakresie (54%). Według 31% mieszkańców jest to raczej łatwe i nie wymaga wysiłku, a blisko 6% badanych uważa, że jest to łatwe i właściwie każdy może je nabyć. Substancje psychoaktywne są trudne do zdobycia łącznie dla prawie 9% ankietowanych.

Wykres 35. Dostępność narkotyków.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Istotnym pytaniem było wskazanie, czy dorośli mieszkańcy Gminy znają inne osoby które zażywają narkotyki. 40% badanych zna przynajmniej jedną osobę która używa tych substancji. To niepokojące dane. 10% dorosłych zna jedną taką osobę, a 19% - poniżej pięciu osób. Liczne grupy spożywających narkotyki (powyżej 10 osób) zna 8% respondentów.

Wykres 36. Znajomość osób zażywających narkotyki.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Następnie mieszkańcy zostali zapytani o to, czy kiedykolwiek sięgnęli po substancję uznawaną za narkotyk - twierdzącej odpowiedzi udzielił blisko co 10 ankietowany, tj. 9%.

Wykres 37. Spożywanie narkotyków przez dorosłych mieszkańców.

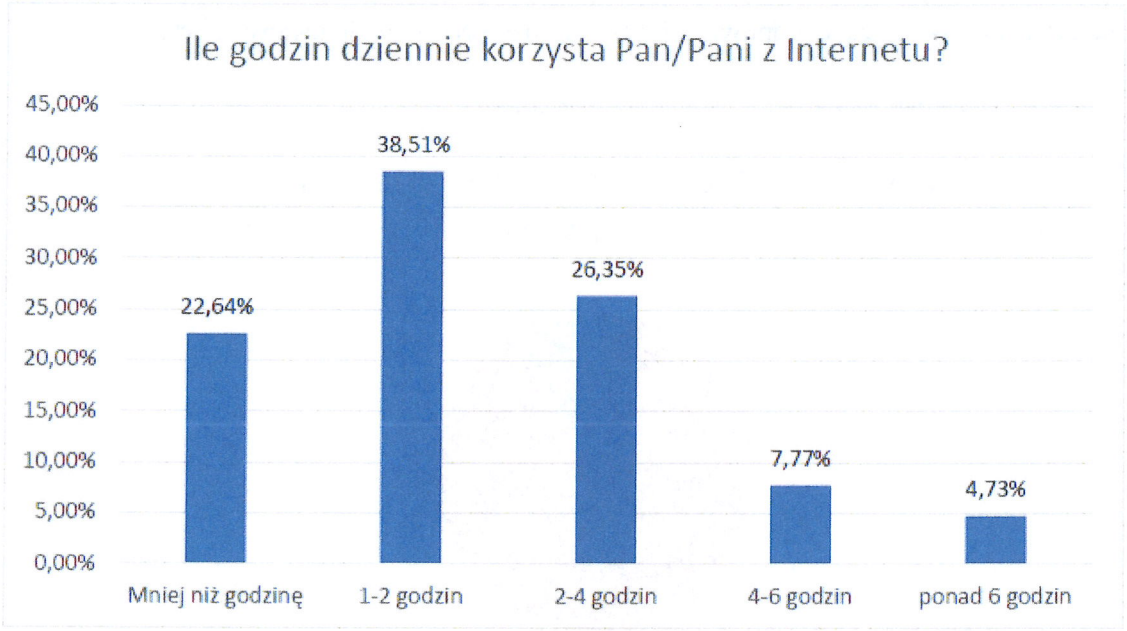

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

4.2.2.3. Wyniki badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców – uzależnienia behawioralne

Dorośli mieszkańcy, podobnie jak uczniowie, zostali poproszeni o określenie czasu, jaki poświęcają w ciągu dnia na korzystanie z Internetu. Jak wynika z odpowiedzi, największa ilość respondentów przeznacza na to od 1 do 2 godzin dziennie (38,51%) lub 2-4 godziny (26,35%). Na odpowiedź „ponad 6 godzin" wskazało 4,73% ankietowanych.

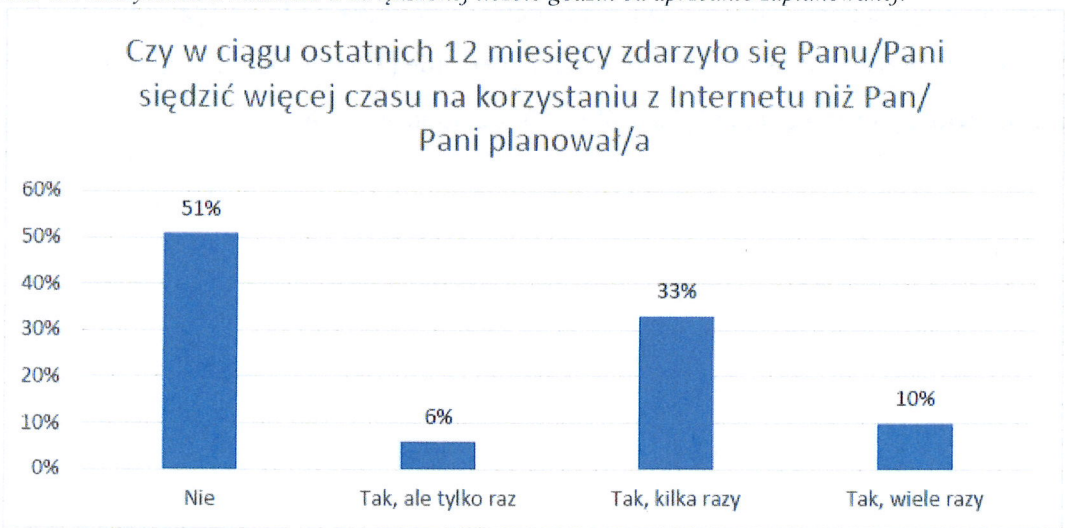
Wykres 38. Korzystanie z Internetu przez dorosłych.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

W kontekście ilości czasu przeznaczanego na korzystaniu z Internetu, większość dorosłych mieszkańców przyznało, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło im się poświęcać na to więcej czasu niż planowali (łącznie twierdzącej odpowiedzi udzieliło 49% badanych). Co trzeci badany miał takie doświadczenie kilka razy, a 10% - wielokrotnie.

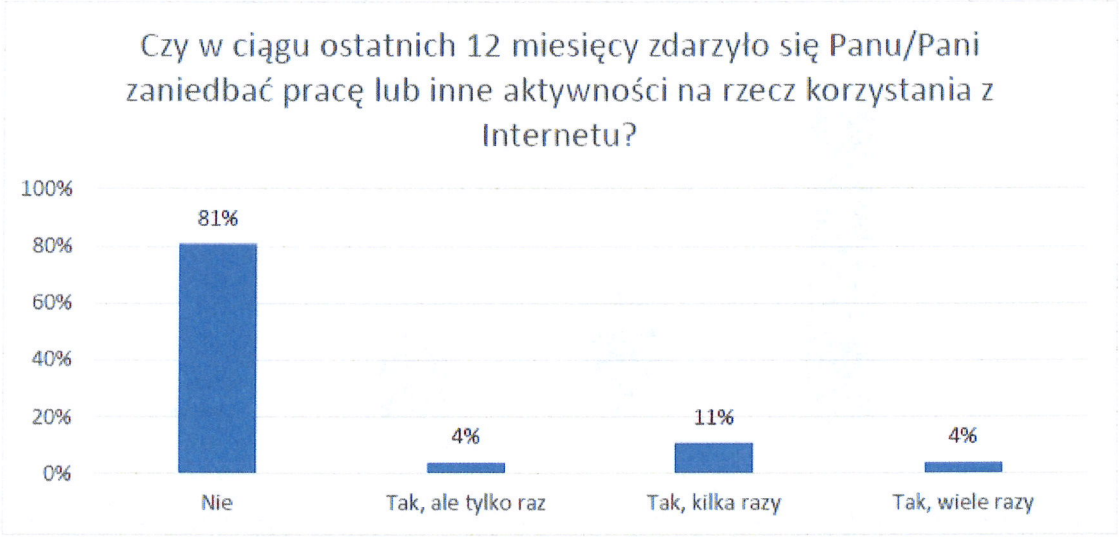
Wykres 39. Korzystanie z Internetu w zwiększonej liczbie godzin od uprzednio zaplanowanej.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Kolejnym wskazaniem do uzależnienia jest zaniedbywanie pracy lub innych aktywności na rzecz korzystania z Internetu. 19% badanych wskazało, że posiada takie doświadczenie. Z kolei 11% zaniedbało obowiązki kilka razy, 4% - wielokrotnie. 4% badanych doświadczyło takiej sytuacji jednokrotnie.

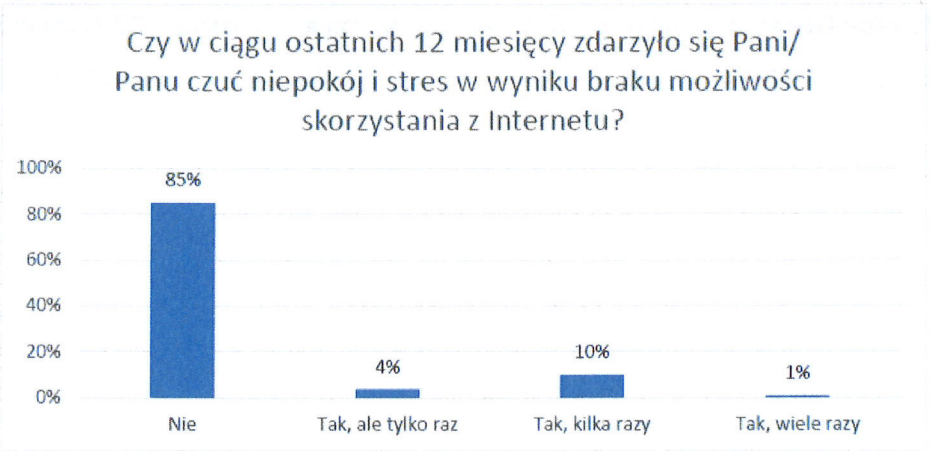
Wykres 40. Zaniedbanie obowiązków na rzecz korzystania z Internetu.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Doświadczenie stresu i niepokoju w wyniku braku możliwości skorzystania z Internetu w trakcie ostatnich 12 miesięcy posiada 15% respondentów. Co dziesiąty ankietowany odczuwał stres w takiej sytuacji kilka razy, 1% - wielokrotnie, zaś 4% doświadczyło takiej sytuacji jeden raz.

Wykres 41. Poczucie niepokoju i stresu związanego z brakiem korzystania z Internetu.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Badani zostali zapytani o to, czy znają osoby uzależnione od hazardu. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło 35% mieszkańców, spośród których większość zna osobiście jedną taką osobę (20%), 13% - kilka osób, a 2% badanych wskazało na znajomość wielu osób.

Wykres 42. Natężenie zjawiska hazardu.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

O pracoholizmie może natomiast świadczyć wykonywanie pracy kosztem innych czynności, ale także rodziny, snu, czy odpoczynku. Z tego względu, aby przyjrzeć się temu rodzaju uzależnienia wśród respondentów, zostali oni zapytani o wykonywanie obowiązków zawodowych w domu, podczas weekendów lub wakacji - przyznała się do tego ponad połowa respondentów. Takie sytuacje mogą być związane z charakterem pracy, jednak bardzo ważne by starać się zachować „work-life balance" - równowagę między życiem prywatnym i zawodowym. Doświadczenie pracy w weekendy i w wakacje posiada 27,50% ankietowanych - kilkukrotnie, 18,92% - wiele razy, zaś 6,79% wskazało, że zdarzyło się to incydentalnie.

Wykres 43. Praca w weekendy i w czasie urlopu.

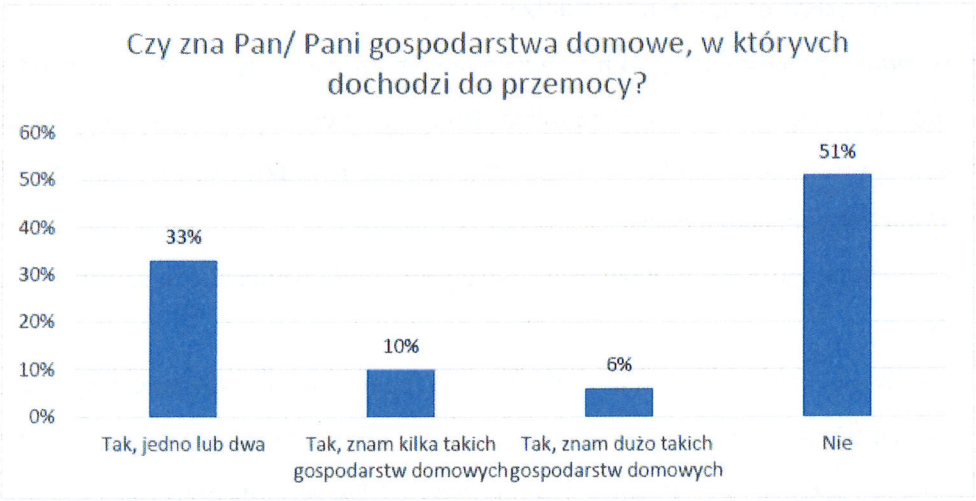

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

4.2.2.4. Wyniki badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców – przemoc

Okazuje się, że blisko połowa ankietowanych, tj. 49% zna gospodarstwa domowe, w których dochodzi do różnych form przemocy (fizycznej, psychicznej, seksualnej lub ekonomicznej). Jeden na trzech badanych (33%) zna jeden lub dwa domy, w których dochodzi do przemocy, 10% ankietowanych wskazało znajomość kilku, natomiast odpowiedzi 6% mieszkańców wskazują na znajomość wielu takich gospodarstw domowych.

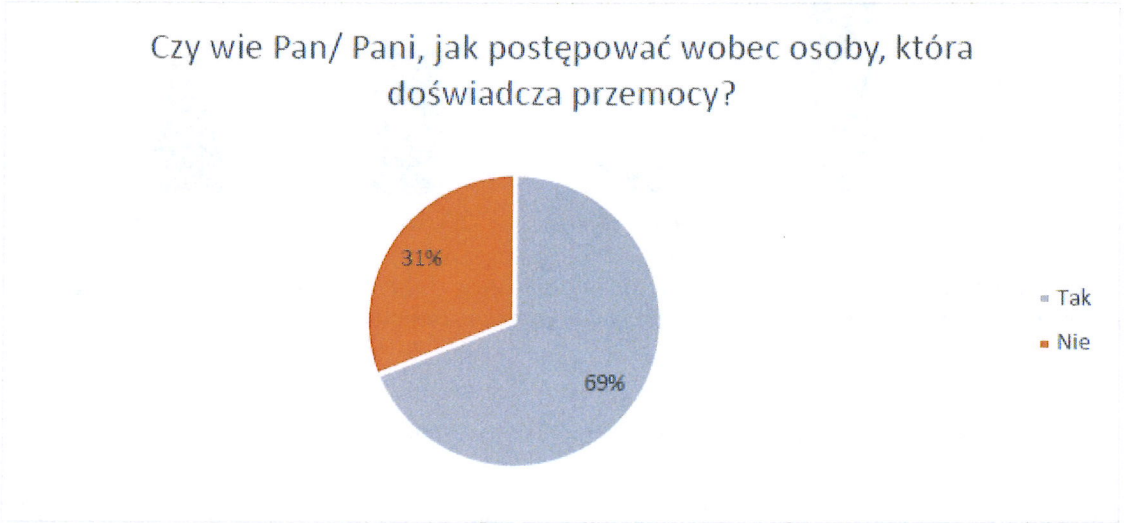
Wykres 44. Znajomość rodzin dotkniętych zjawiskiem przemocy.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Ważnym aspektem, jaki poddano badaniu była ocena, czy respondenci wiedzą w jaki sposób zachować się wobec osoby doświadczającej przemocy. Reakcje świadków są często kluczowe, by pomóc osobom doznającym przemocy. Niestety, jeden na trzech badanych wskazuje, że nie wie jak postępować wobec takich osób (31%).

Wykres 45. Reakcja świadków wobec osób doznających przemocy.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

4.2.3. Wnioski dotyczące przedstawicieli lokalnych instytucji – dane z wywiadu fokusowego

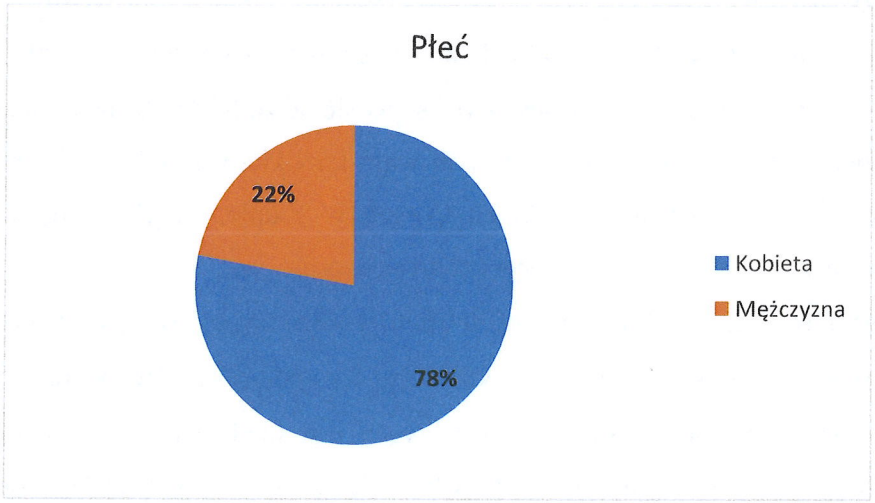
- Z wypowiedzi badanych wynika, iż w Gminie Żnin nasila się problem korzystania z leków uspokajających lub pobudzających.
- W opinii przedstawicieli kluczowych instytucji, problem uzależnienia od mediów społecznościowych dotyczy zarówno dzieci, jak i dorosłych. U podstaw uzależnienia obserwowane są zaniedbania emocjonalne ze strony rodziców, brak bliskich więzi oraz problemy dnia codziennego.
- Jako istotny problem wskazywany jest aspekt opieki nad osobami starszymi w Gminie Żnin.
- Przedstawiciele kluczowych instytucji dostrzegają zmiany związane z wprowadzeniem zakazu używania telefonów komórkowych w szkole. Obecnie obserwuje się poprawę sytuacji, gdyż dzieci spędzają więcej czasu ze sobą, wymyślając zabawy i wspólnie ucząc się, co prowadzi do większej motywacji do nauki.

- Problem alkoholowy został uznany za dominujący problem społeczny zarówno wśród młodych, jak i dorosłych mieszkańców Gminy Żnin, przez przedstawicieli instytucji i organizacji biorących udział w zogniskowanym wywiadzie fokusowym. Badani zwrócili uwagę na spożywanie alkoholu przez osoby nieletnie.
- Uczestnicy wywiadu zauważyli, że korzystanie z alkoholu na terenie Gminy Żnin nasiliło się. Na przestrzeni ostatnich lat - w opinii przedstawicieli - problem zwiększył się niemal trzykrotnie. Znacząco zwiększyła się także liczba działań podejmowanych wobec osób z tym problemem, w tym wniosków kierowanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żninie. Problem został powiązany z tempem życia, stresem oraz chęcią odreagowania.
- Przedstawiciele instytucji podkreślili także, iż sięganie po alkohol często jest związane z sytuacją życiową młodzieży - konfliktami czy sytuacjami stresowymi.
- W wywiadzie, przedstawiciele kluczowych instytucji zauważają, że przemoc jest obecna na terenie Gminy Żnin i zdecydowanie nie dotyczy tylko rodzin korzystających z pomocy finansowej. Zjawisko przemocy dotyka rodzin o różnym statusie finansowym, zawodowym i społecznym.
- Odnotowywany jest wzrost zgłoszeń dotyczących przemocy. Wynika to ze zmian przepisów, ale także ze zwiększonej świadomości o konieczności zgłaszania takich problemów.
- Uczestnicy zogniskowanego wywiadu grupowego zwrócili uwagę na konieczność prowadzenia dodatkowych działań szkoleniowych i programów profilaktycznych tak, aby jak najbardziej rozszerzać wiedzę mieszkańców Gminy Żnin w kontekście uzależnień.
- Przedstawiciele kluczowych instytucji dostrzegli, że wprowadzenie zakazu sprzedaży alkoholu w nocy, wydaje się być dobrym rozwiązaniem. Takie działanie mogłoby pomóc w eliminacji wielu problemów związanych z nadużyciem alkoholu.
- W kontekście profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży z wypowiedzi uczestników zogniskowanego wywiadu wynika konieczność organizacji dodatkowych zajęć i spotkań profilaktycznych. Przedstawiciele wskazują, że część rodzin nie podejmuje rozmów z dziećmi na temat sposobów spędzania czasu wolnego. Pomimo szerokiej gamy możliwości, te rodziny z nich nie korzystają.

4.3. Wyniki badania potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

Łącznie w badaniu potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin wzięło udział 297 osób. Kobiety stanowiły 78%, natomiast mężczyźni 22% respondentów.

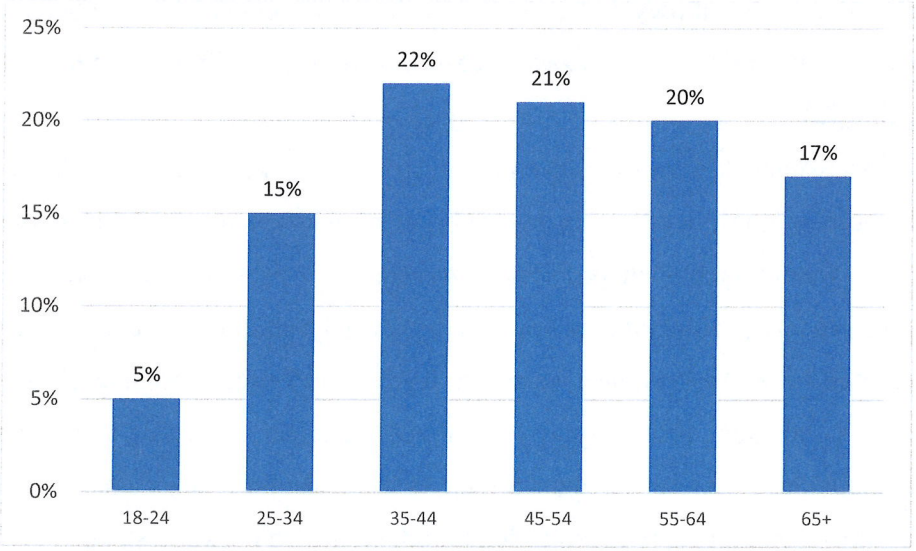
Wykres 46. Płeć badanych.

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

Wśród badanych najwięcej było osób w wieku 35–44 lata (22%) oraz 45–54 lata (21%). Kolejne grupy tworzyły osoby w wieku 55–64 lata (20%), 65 lat i więcej (17%), 25–34 lata (15%) oraz 18–24 lata (5%).

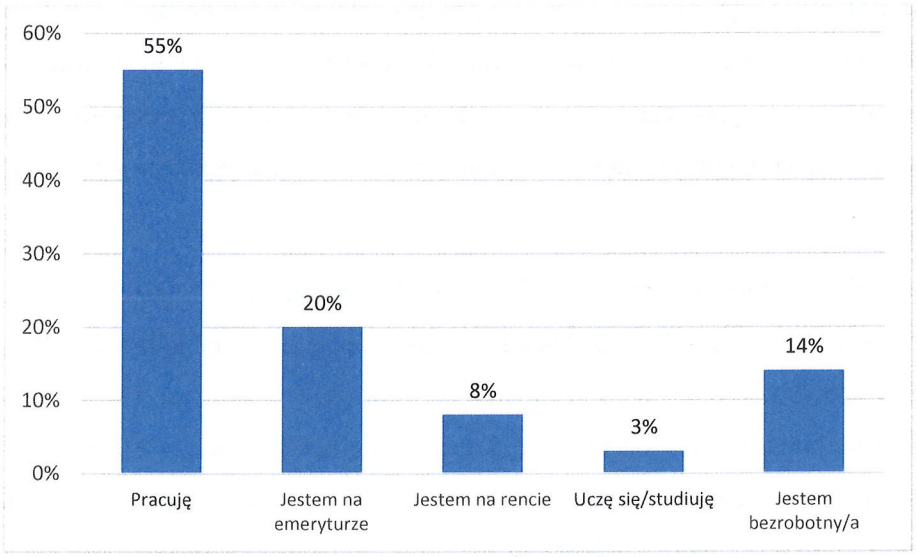
Wykres 47. Wiek badanych.

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

Największą grupę stanowili respondenci pracujący (55%). Pozostałe odpowiedzi wskazywano rzadziej: emerytura – 20%, bezrobocie – 14%, renta – 8%, nauka lub studia – 3%.

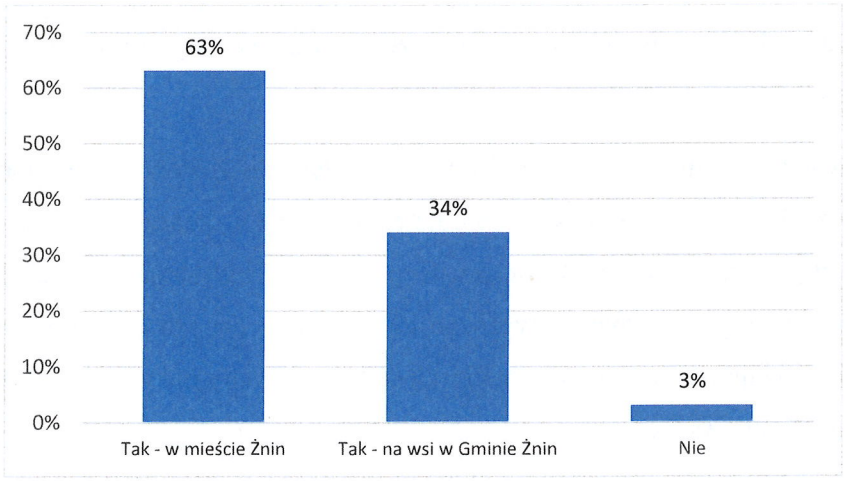
Wykres 48. Status zawodowy badanych.

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

Osoby zamieszkujące miasto Żnin stanowiły 63% badanych, a mieszkańcy wsi w Gminie Żnin – 34%. Osoby biorące udział w badaniu, ale niezamieszkujące Gminy Żnin wyniosły 3% badanej próby.

Wykres 49. Miejsce zamieszkania badanych.

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

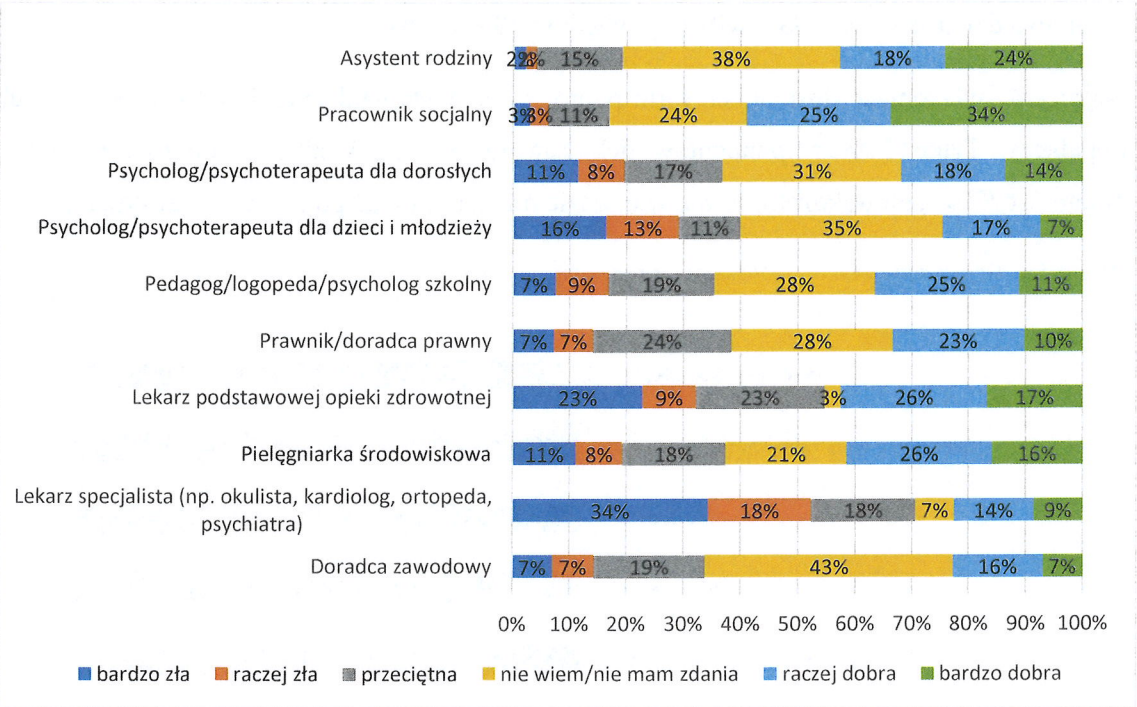
W ocenach dostępności i jakości wsparcia najkorzystniej wypadła pomoc pracownika socjalnego, którą łącznie 59% badanych oceniło jako raczej dobrą lub bardzo dobrą. Stosunkowo wysoko oceniono także wsparcie lekarza podstawowej opieki zdrowotnej oraz asystenta rodziny (odpowiednio 43% i 42% pozytywnych wskazań), a podobny wynik uzyskała pielęgniarka środowiskowa (42%). W przypadku lekarza POZ warto zaznaczyć, że mimo relatywnie wysokiego poziomu ocen pozytywnych aż 23% respondentów wskazało ocenę bardzo złą, co wyraźnie odróżnia tę kategorię od pozostałych wysoko ocenianych form pomocy.

Umiarkowanie oceniono dostępność i jakość wsparcia pedagogów, logopedów i psychologów szkolnych, wśród których 36% badanych wskazało ocenę raczej dobrą lub bardzo dobrą. Zbliżone wyniki uzyskano w odniesieniu do wsparcia prawnego (33%) oraz pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dorosłych (32%). W tych obszarach widoczny był podwyższony udział ocen przeciętnych lub braku zdania, co wskazuje na mniej jednoznaczny odbiór jakości lub dostępności tych usług.

Najniższe odsetki ocen pozytywnych odnotowano w przypadku pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży (24%), lekarzy specjalistów (23%) oraz doradców zawodowych (23%). W tej grupie szczególnie wyróżniały się oceny dotyczące lekarzy specjalistów — aż 34% badanych wskazało ocenę bardzo złą, co było najwyższym odsetkiem ocen skrajnie negatywnych w całym zestawieniu. W odniesieniu do doradców zawodowych zauważalny był natomiast wyjątkowo wysoki udział odpowiedzi „nie wiem/nie mam zdania" (43%), sugerujący niską rozpoznawalność tej formy wsparcia wśród respondentów.

W prezentowanych poniżej wynikach wartości procentowe zostały zaokrąglone do dwóch miejsc po przecinku. Z tego powodu suma kategorii może nieznacznie różnić się od 100%, na przykład wynosząc 99% lub 101%. Jest to powszechnie występujący efekt w badaniach społecznych, wynikający z matematycznego zaokrąglania danych procentowych. Podobne odchylenia pojawiają się rutynowo w analizach statystycznych i nie wpływają na poprawność wyników ani ich interpretację.

Wykres 50. Dostępność i jakość poszczególnych form wsparcia w Gminie Żnin.

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

Wśród badanych największa wiedza na temat miejsc, w których można uzyskać bezpłatną pomoc, dotyczyła opieki nad osobą starszą wymagającą wsparcia. Dokładnie 60% badanych wskazało, że wie, gdzie w takiej sytuacji można zwrócić się o pomoc, przy jednoczesnym najniższym udziale odpowiedzi „nie wiem" (17%). Stosunkowo wysoką świadomość deklarowano także w odniesieniu do przypadków przemocy domowej oraz trudnej sytuacji finansowej, gdzie odpowiednio 53% i 51% badanych wskazało, że zna dokładne miejsca udzielające wsparcia.

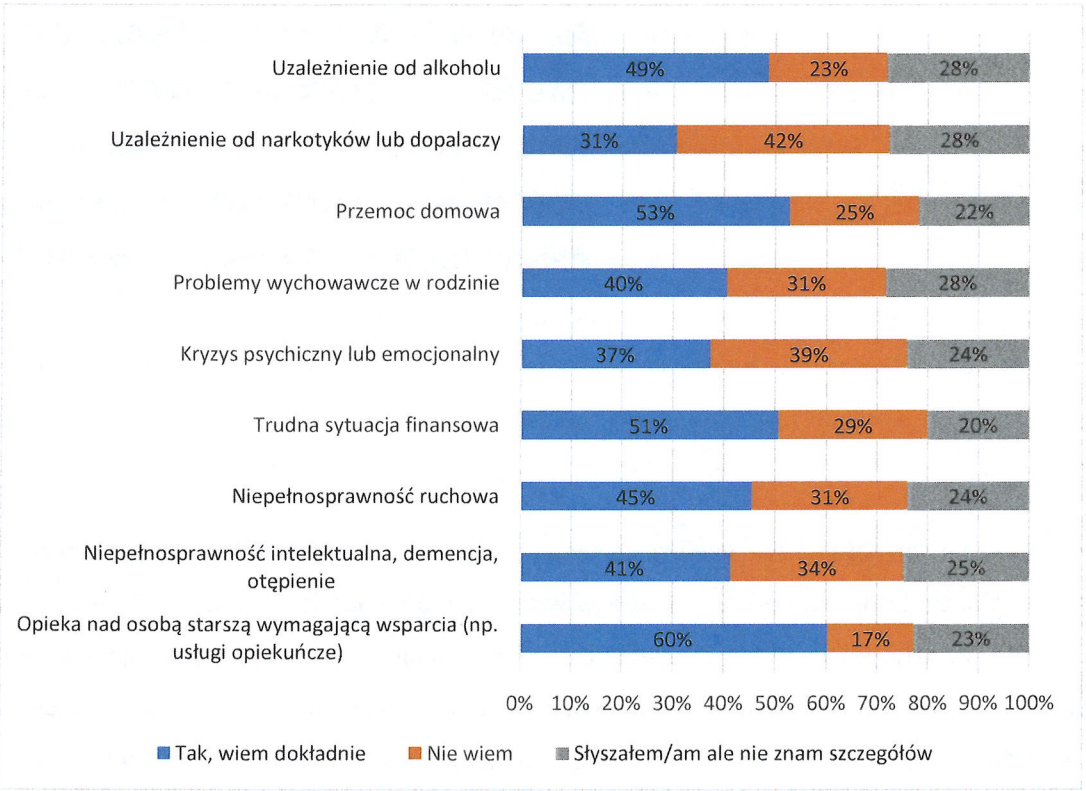
Wiedza dotycząca pomocy w przypadku uzależnienia od alkoholu była również relatywnie wysoka – 49% respondentów deklarowało, że zna konkretne miejsca, do których można się zwrócić. Podobny poziom zgłaszanego rozeznania dotyczył niepełnosprawności ruchowej (45%) oraz problemów wychowawczych w rodzinie (40%). W tych obszarach widoczna była również liczna grupa osób, które słyszały o możliwości uzyskania pomocy, lecz nie znały szczegółów (24–28%).

Nieco niższą wiedzę badani deklarowali w odniesieniu do kryzysu psychicznego lub emocjonalnego oraz niepełnosprawności intelektualnej, demencji i otępienia. W tych

przypadkach 37% i 41% respondentów wskazało, że wie, gdzie można uzyskać pomoc, a odpowiedzi „nie wiem" stanowiły odpowiednio 39% i 34%.

Najniższa świadomość dostępnych form pomocy dotyczyła uzależnienia od narkotyków lub dopalaczy. Tylko 31% respondentów deklarowało, że zna konkretne miejsca wsparcia, natomiast 42% osób wskazało, że nie wie, gdzie można uzyskać pomoc w takiej sytuacji.

Wykres 51. Wiedza dotycząca dostępności form bezpłatnej pomocy.

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

W ocenach dostępności pomocy na terenie gminy najwyżej wypadła opieka nad osobą starszą wymagającą wsparcia. Pozytywnie oceniło ją łącznie 52% badanych (34% raczej dobrze i 18% bardzo dobrze), przy jednocześnie najniższym odsetku ocen bardzo złych (8%) i raczej złych (9%). Stosunkowo korzystne oceny uzyskała pomoc w zakresie niepełnosprawności intelektualnej, demencji i otępienia, gdzie łącznie 38% respondentów wskazało oceny raczej dobre lub bardzo dobre. Jednocześnie w tej kategorii przeważały oceny przeciętne (36%), co wskazuje na umiarkowany odbiór dostępności wsparcia.

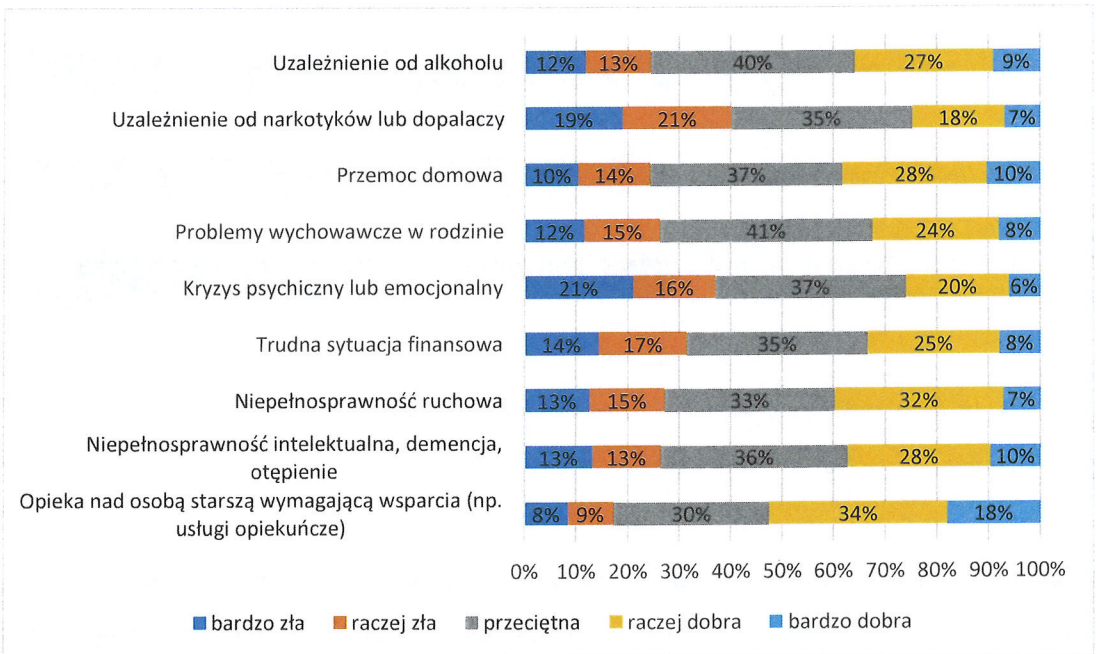
Podobny rozkład odpowiedzi obserwowano w przypadku niepełnosprawności ruchowej. Choć 39% badanych wskazało oceny pozytywne, to także tutaj dominowały wskazania przeciętne (33%), potwierdzające umiarkowaną ocenę dostępności usług w tym obszarze.

Średni poziom ocen pozytywnych odnotowano w przypadku problemów związanych z przemocą domową oraz trudną sytuacją finansową, gdzie łącznie 38% i 33% respondentów oceniło dostępność jako raczej dobrą lub bardzo dobrą. W obu obszarach przeważały oceny przeciętne (37% i 35%), wskazujące na umiarkowaną ocenę dostępności pomocy.

Wsparcie dotyczące problemów wychowawczych w rodzinie oraz uzależnienia od alkoholu oceniano nieco niżej. W obu przypadkach dominowały wskazania przeciętne (41% i 40%), a odsetek ocen pozytywnych wyniósł odpowiednio 32% i 36%.

Najniżej oceniono dostępność pomocy w sytuacji uzależnienia od narkotyków lub dopalaczy oraz kryzysu psychicznego lub emocjonalnego. W pierwszym przypadku pozytywne oceny stanowiły jedynie 25% (18% raczej dobra, 7% bardzo dobra), a aż 40% badanych wskazało oceny bardzo złe lub raczej złe. W odniesieniu do kryzysu psychicznego 26% badanych oceniło dostępność jako raczej dobrą lub bardzo dobrą, natomiast 37% określiło ją jako przeciętną i kolejne 37% jako złą (21% bardzo złą, 16% raczej złą.

Wykres 52. Ocena dostępności poszczególnych form pomocy.

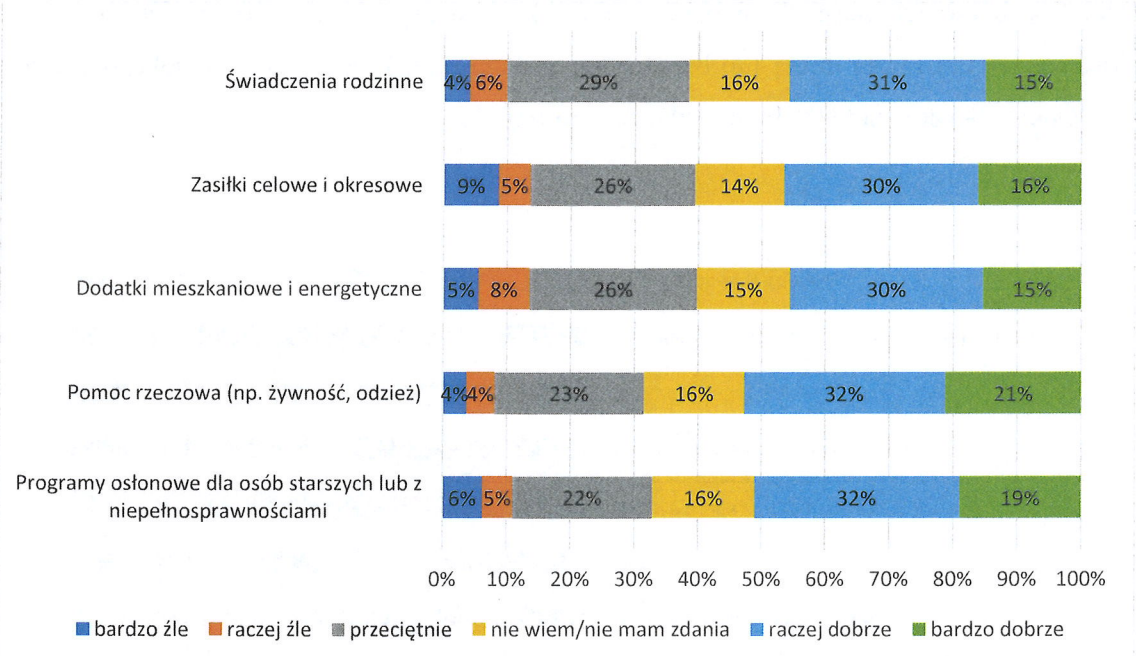
Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

W ocenach realizacji świadczeń i programów wsparcia na terenie gminy najwyżej wypadła pomoc rzeczowa, obejmująca m.in. żywność i odzież. Łącznie 53% badanych oceniło jej realizację jako raczej dobrą lub bardzo dobrą, co było najwyższym wynikiem w zestawieniu. Stosunkowo wysokie oceny uzyskały również programy osłonowe dla osób starszych lub z niepełnosprawnościami, w przypadku których odsetek ocen pozytywnych wyniósł 51%.

Zbliżone wyniki odnotowano w przypadku zasiłków celowych i okresowych oraz dodatków mieszkaniowych i energetycznych. Realizację tych świadczeń pozytywnie oceniło 46% i 45% badanych, W obu kategoriach widoczny był również wyraźny udział ocen przeciętnych – po 26% wskazań.

Realizację świadczeń rodzinnych badani oceniali niewiele niżej. Pozytywne opinie stanowiły 46% (31% raczej dobrze i 15% bardzo dobrze), a oceny przeciętne pojawiały się w 29% odpowiedzi.

Wykres 53. Ocena realizacji poszczególnych świadczeń finansowych na terenie Gminy Żnin.

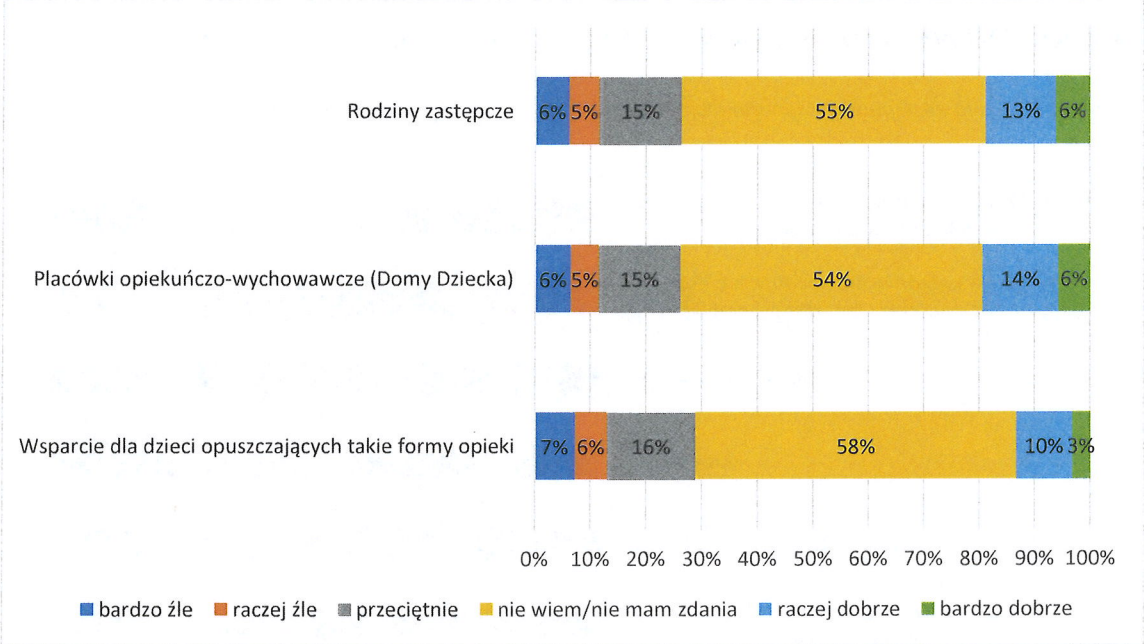
Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

W ocenach jakości funkcjonowania opieki zastępczej na terenie gminy najbardziej charakterystyczny jest bardzo wysoki odsetek osób, które nie były w stanie wyrazić jednoznacznej opinii. W każdej z analizowanych kategorii więcej niż połowa respondentów zaznaczyła odpowiedź „nie wiem/nie mam zdania". W przypadku wsparcia dla dzieci

opuszczających pieczę zastępczą odpowiedzi takie wskazało aż 58% badanych, co było najwyższym wynikiem w zestawieniu. Zbliżone wartości odnotowano w odniesieniu do placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzin zastępczych – odpowiednio 54% i 55%.

Pozostałe odpowiedzi rozkładały się równomiernie, a zarówno oceny pozytywne, jak i negatywne stanowiły wyraźną mniejszość. W każdej z kategorii odsetek ocen raczej dobrych i bardzo dobrych mieścił się w przedziale 13–20%, a oceny bardzo złe i raczej złe nie przekraczały 13%.

Wykres 54. Ocena funkcjonowania opieki zastępczej.

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

W ocenach dostępności i jakości usług opiekuńczych oraz oferty dla osób starszych najwyżej wypadła działalność Dziennego Domu „Senior+". Łącznie 68% respondentów oceniło jego funkcjonowanie pozytywnie (37% raczej dobrze, 31% bardzo dobrze), przy jednocześnie minimalnym odsetku ocen negatywnych (5%). Podobnie korzystne opinie dotyczyły usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania – 62% badanych wskazało oceny raczej dobre lub bardzo dobre, a oceny przeciętne stanowiły 27%.

Pozytywnie oceniano także ofertę klubów seniora oraz zajęć aktywizujących dla seniorów. W pierwszym przypadku 58% respondentów wyraziło oceny pozytywne (36% raczej dobrze, 22% bardzo dobrze), natomiast zajęcia aktywizujące zostały ocenione pozytywnie przez 61%

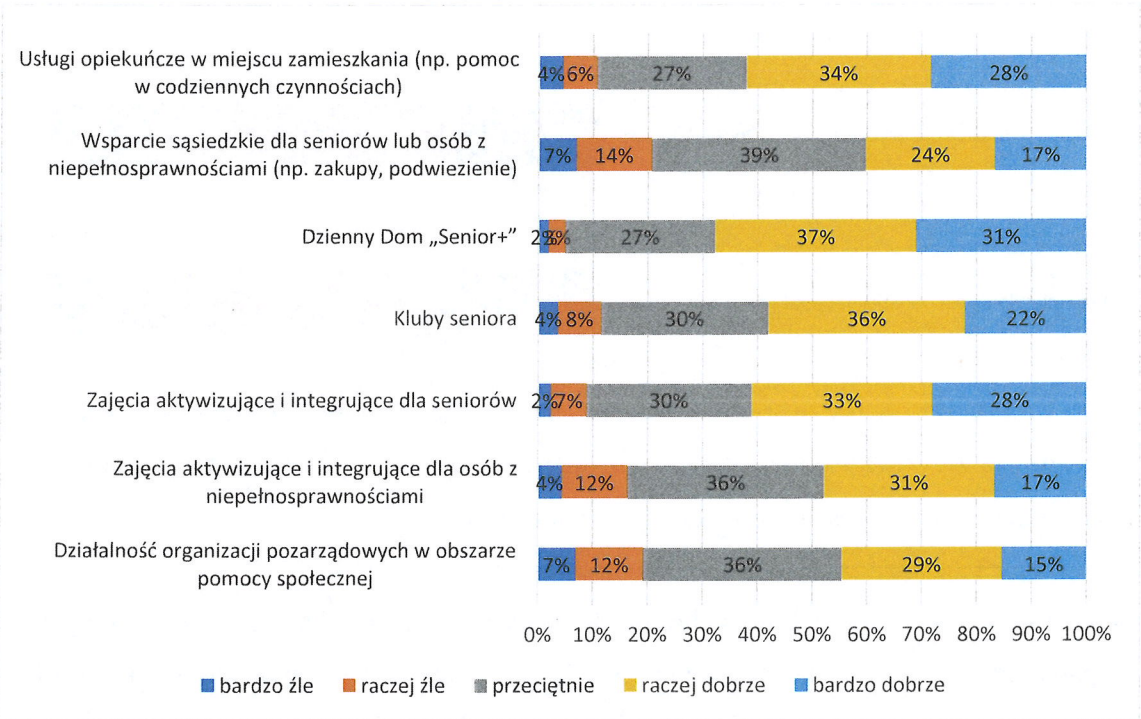
badanych. W obu obszarach odnotowano stosunkowo niski udział ocen bardzo złych i raczej złych, przy dominacji ocen pozytywnych i umiarkowanych.

Zajęcia aktywizujące i integrujące dla osób z niepełnosprawnościami 17% respondentów oceniło je jako bardzo dobrze, 31 % jako raczej dobrze, a 36% jako przeciętne.

Działalność organizacji pozarządowych w obszarze pomocy społecznej została oceniona pozytywnie przez 44% badanych, natomiast 36% wskazało ocenę przeciętną. Oceny negatywne (7% bardzo złe i 12% raczej złe) stanowiły łącznie 19%.

Najniżej oceniono wsparcie sąsiedzkie dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami. W tej kategorii odsetek ocen pozytywnych wyniósł 41%, natomiast największy był udział ocen przeciętnych (39%) oraz negatywnych – 21% (7% bardzo złe, 14% raczej złe).

Wykres 55. Ocena dostępności wsparcia dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.

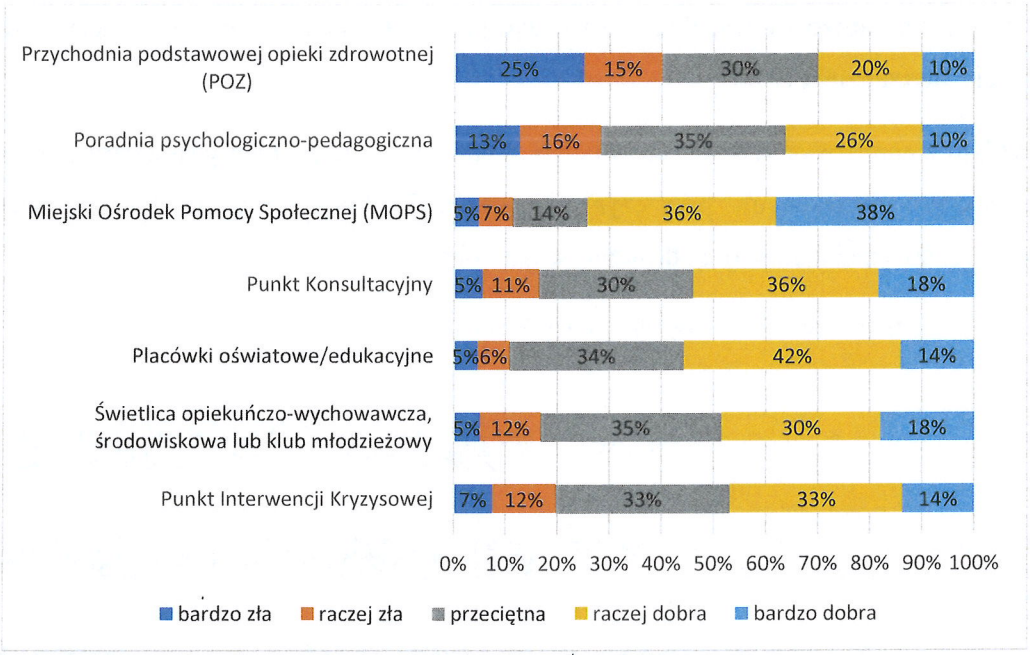

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

Następne pytanie dotyczyło oceny dostępności różnych placówek działających na terenie gminy. Najwyżej oceniono dostępność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, gdzie łącznie 74% odpowiedzi miało charakter pozytywny (raczej dobra lub bardzo dobra). Stosunkowo dobrze oceniono także placówki oświatowe oraz Punkt Konsultacyjny, gdzie odsetek ocen dobrych wyniósł odpowiednio 56% i 54%.

Dostępność poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz świetlic opiekuńczo-wychowawczych oceniano łagodniej – przeważały tu odpowiedzi przeciętna, a udział ocen pozytywnych mieścił się w granicach 36–48%. Najniżej oceniono dostępność podstawowej opieki zdrowotnej, w której odsetek ocen pozytywnych wyniósł 30%, a jednocześnie pojawiały się najwyższe w zestawieniu wskazania ocen negatywnych.

Wykres 56. Ocena dostępności poszczególnych placówek na terenie Gminy Żnin.

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

W ocenach stopnia zauważalności problemów w gminie najbardziej widoczny okazał się długi czas oczekiwania na wizyty u specjalistów. Aż 72% respondentów uznało go za bardzo zauważalny, a kolejne 13% za raczej zauważalny. Był to najwyższy łączny odsetek ocen wskazujących na duże nasilenie problemu, przy minimalnym udziale odpowiedzi niezauważających trudności (8% łącznie).

Bardzo zauważalnym problemem okazał się także łatwy dostęp do alkoholu. Ponad połowa badanych (54%) wskazała tę kwestię jako bardzo zauważalną, a 23% jako raczej zauważalną. Oceny umiarkowane i niezauważające problemu stanowiły tu łącznie zaledwie 22%.

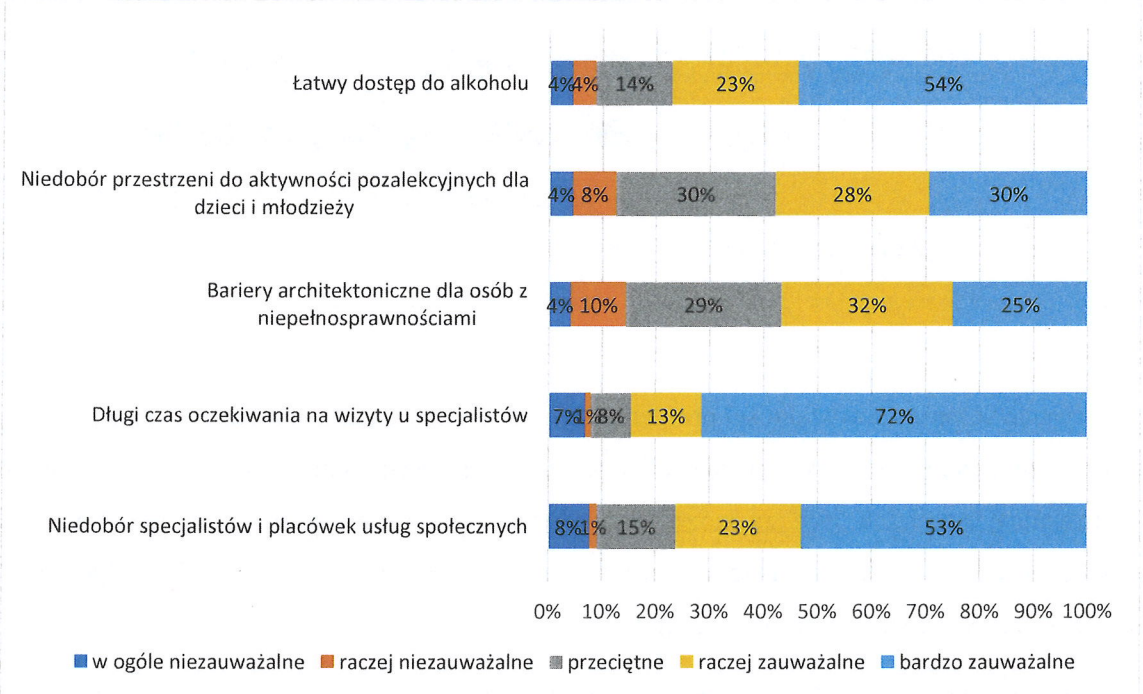
Wysoki poziom zauważalności dotyczył również niedoboru specjalistów i placówek usług społecznych. 53% respondentów uznało ten problem za bardzo zauważalny, a 23% za raczej zauważalny. W tej kategorii oceny niezauważalne stanowiły 9%, co potwierdza powszechny odbiór trudności w dostępie do usług.

Bariery architektoniczne dla osób z niepełnosprawnościami zostały ocenione jako zauważalne przez 57% badanych (32% raczej zauważalne, 25% bardzo zauważalne). Jednocześnie 29% odpowiedzi wskazywało na umiarkowaną widoczność problemu, a 14% na jego brak lub niski poziom.

Umiarkowanie zauważalnym problemem okazał się niedobór przestrzeni do aktywności pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. W tej kategorii 58% respondentów oceniło sytuację jako raczej lub bardzo zauważalną, a 30% jako przeciętną. Oceny niezauważające problemu pojawiały się rzadziej (12%).

W każdym z analizowanych obszarów oceny wskazywały, że problemy są dostrzegane przez znaczną część mieszkańców, przy czym najbardziej dotkliwe okazały się kwestie związane z dostępem do specjalistów oraz dostępnością alkoholu.

Wykres 57. Ocena poszczególnych problemów na terenie Gminy.

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

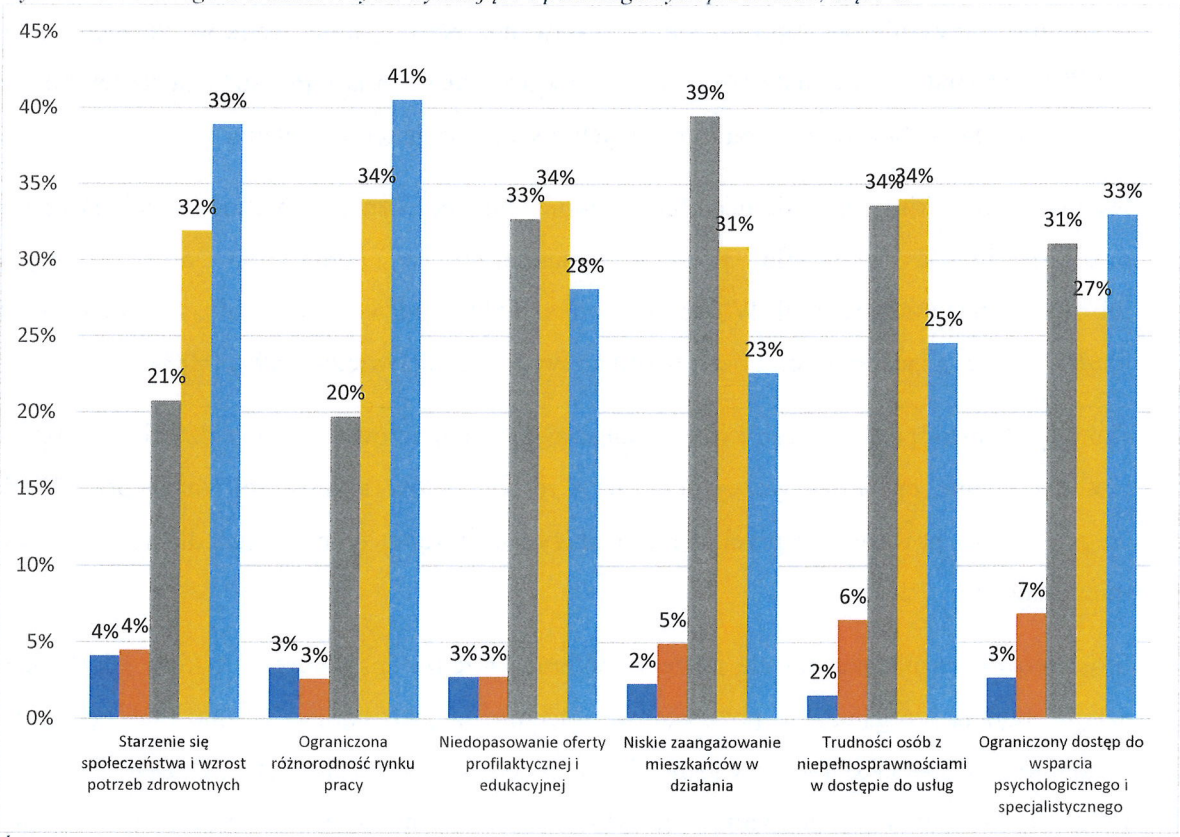
W ocenach dotyczących zjawisk, które mogą utrudniać życie mieszkańców gminy oraz jej rozwój, najwyżej wskazywano ograniczoną różnorodność rynku pracy. Łącznie 75% respondentów oceniło to zjawisko jako raczej lub bardzo utrudniające (34% i 41%), co stanowi najwyższy poziom utrudnień w całym zestawieniu.

Na drugim miejscu znalazło się starzenie się społeczeństwa i wzrost potrzeb zdrowotnych, które 71% badanych postrzega jako zjawisko utrudniające funkcjonowanie mieszkańców (32% raczej utrudnia, 39% bardzo utrudnia). Niewiele niższy poziom utrudnień dotyczył uzależnień, ocenianych jako raczej lub bardzo utrudniające przez 69% respondentów, z dominującym wskazaniem „bardzo utrudniają" (44%).

Wysoko oceniano także wpływ problemów wychowawczych oraz niedopasowania oferty profilaktycznej i edukacyjnej do potrzeb młodzieży. Odpowiednio 65% i 62% mieszkańców uznało te zjawiska za utrudniające. Podobne wartości odnotowano w przypadku zbyt skomplikowanych procedur urzędowych (62% ocen utrudniających) oraz trudności osób z niepełnosprawnościami w dostępie do usług (59%).

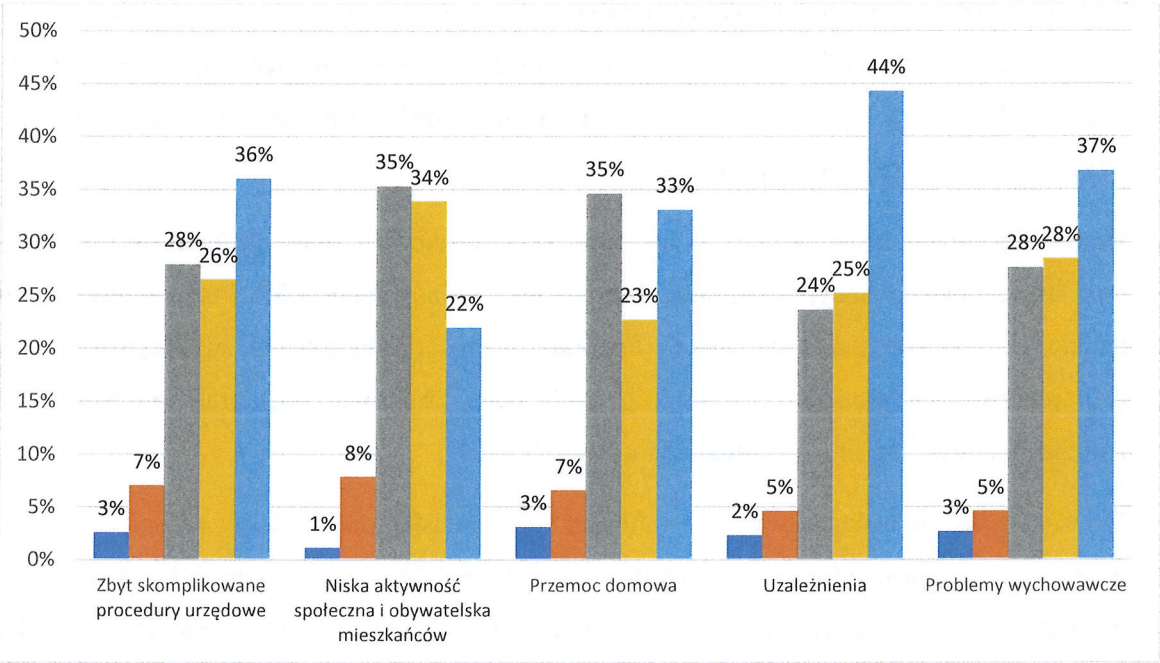
Zjawiska takie jak niska aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców, przemoc domowa oraz niskie zaangażowanie mieszkańców w działania lokalne były oceniane jako utrudniające w stopniu umiarkowanym, jednak nadal znaczącym. Wskaźniki ocen „raczej" i „bardzo utrudniają" mieściły się w przedziale 53–56%.

Wykres 58. Postrzegane trudności życia wynikające z poszczególnych problemów, część 1.

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

Wykres 59. Postrzegane trudności życia wynikające z poszczególnych problemów, część 2.

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

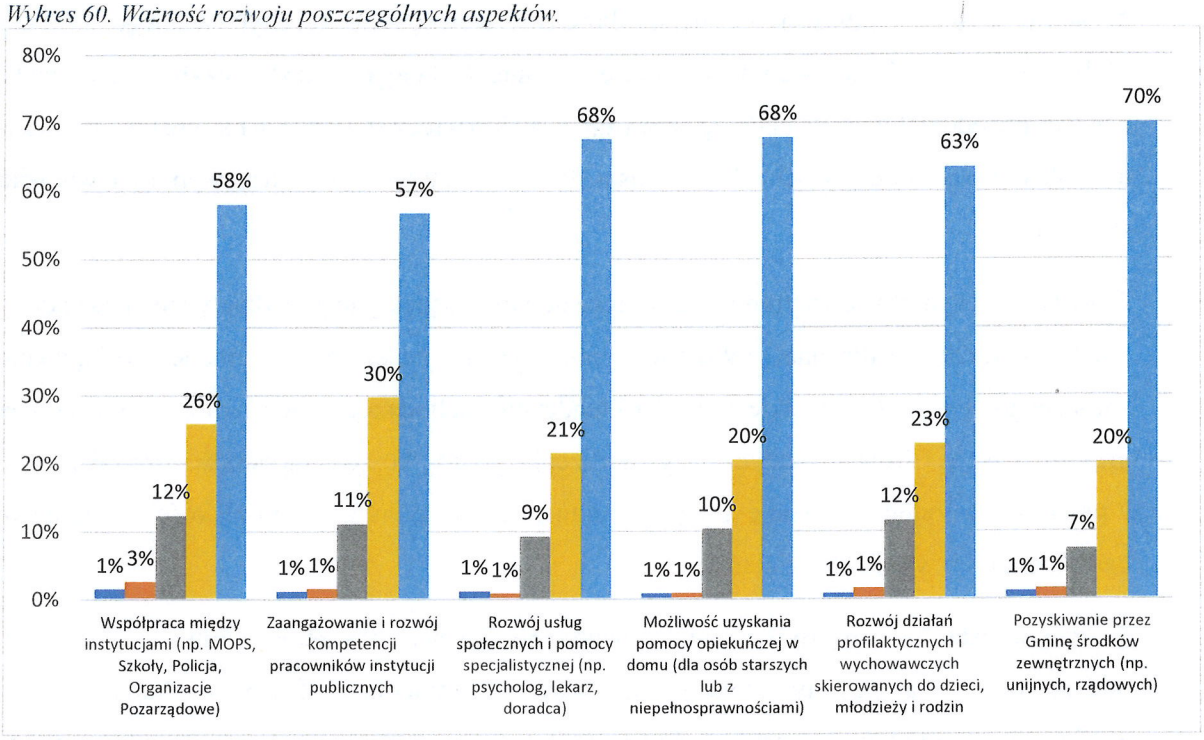
W ocenach dotyczących znaczenia rozwoju różnych obszarów dla poprawy jakości życia w gminie najważniejsze okazało się pozyskiwanie przez gminę środków zewnętrznych. Aż 70% respondentów uznało ten obszar za bardzo ważny, a kolejne 20% za raczej ważny, co łącznie daje 90% wskazań podkreślających wysoką wagę tego działania.

Na równie wysokim poziomie oceniono rozwój usług społecznych i pomocy specjalistycznej oraz możliwość uzyskania pomocy opiekuńczej w domu dla osób starszych lub z niepełnosprawnościami. W obu przypadkach 68% badanych wskazało, że obszary te są bardzo ważne, a łączne odsetki ocen ważnych wyniosły odpowiednio 89% i 88%.

Rozwój działań profilaktycznych i wychowawczych skierowanych do dzieci, młodzieży i rodzin uznano za bardzo ważny przez 63% respondentów, a za raczej ważny przez 23%, co potwierdza powszechne przekonanie o dużym znaczeniu tych działań dla jakości życia mieszkańców.

Stosunkowo ważna okazała się także współpraca między instytucjami, takimi jak MOPS, szkoły, policja i organizacje pozarządowe. Oceniło ją jako bardzo ważną 58% badanych, a kolejne 26% – jako raczej ważną. Podobny poziom wskazań dotyczył zaangażowania i rozwoju kompetencji pracowników instytucji publicznych, które 57% respondentów uznało za bardzo ważne, a 30% za raczej ważne.

Wykres 60. Ważność rozwoju poszczególnych aspektów.

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

4.4. Analiza SWOT

Na podstawie analizy dokumentów zastanych oraz wyników przeprowadzonej ankiety skierowanej do pracowników lokalnych instytucji w Gminie Żnin przygotowano analizę SWOT. Analiza SWOT to technika porządkowania listy zidentyfikowanych w toku diagnozy czynników strategicznych (w tym wypadku – problemów społecznych). Polega ona na posegregowaniu zbioru czynników na cztery podzbiory, nazwane z angielskiego: ***Strengths*** (mocne strony), ***Weaknesses*** (słabe strony), ***Opportunities*** (szanse) i ***Threats*** (zagrożenia), przy czym podział na podzbiory jest adekwatny (każdy czynnik strategiczny należy do któregoś z podzbiorów) i rozłączny (żaden czynnik nie należy jednocześnie do więcej niż jednego podzbioru). Michał Nowicki w swoim artykule naukowym opisuje podzbiory SWOT w następujący sposób:

„**1. mocne strony** (siły) → czynniki wewnętrzne (cechy badanego obiektu i/lub zależne od niego) stanowiące atut, zaletę analizowanego obiektu, uwarunkowania pozytywnie oddziałujące, które pozwalają na budowanie przewagi (siły); to umiejętności lub potencjał umożliwiający rozumienie strategii i wprowadzanie jej w życie;

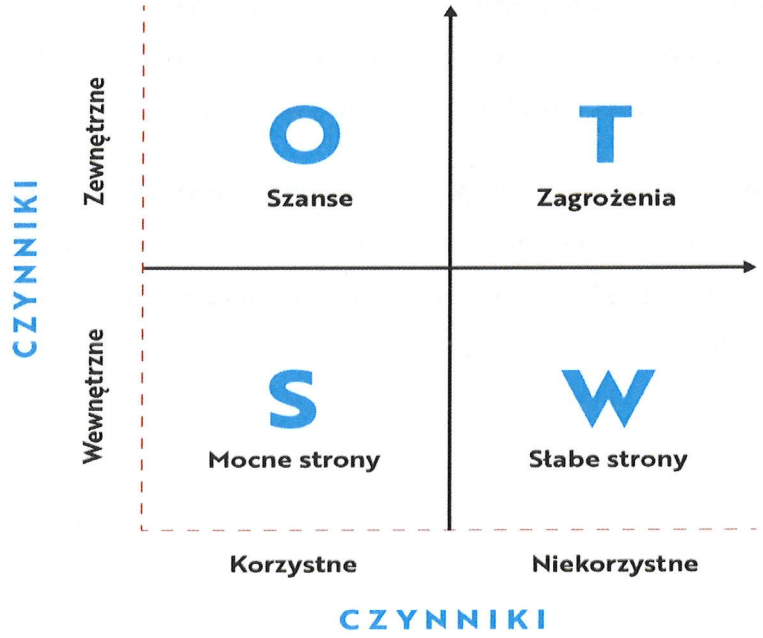
2. słabe strony (słabości) → uwarunkowania wewnętrzne (cechy badanego obiektu i/lub zależne od niego), stanowiące słabość, wadę badanego obiektu, czyli determinanty negatywnie oddziałujące na budowę przewagi (siły) lub wręcz stanowiące barierę tego procesu; to brak pewnej umiejętności lub zdolności, który nie pozwala dokonać wyboru i wdrażać strategii;

3. szanse → czynniki zewnętrzne (cechy otoczenia i/lub aspekty jego oddziaływania na badany obiekt) stwarzające dla analizowanego obiektu szanse na korzystną zmianę i osiągnięcie założonego celu; są to wszelkie zjawiska i tendencje zachodzące w otoczeniu, które stanowią impuls rozwoju i środek ograniczający zagrożenia, jeśli tylko zostaną odpowiednio wcześnie i prawidłowo zidentyfikowane i wykorzystane, szanse pobudzają możliwości osiągnięcia bardzo dobrych wyników działania;

4. zagrożenia → uwarunkowania zewnętrzne (cechy otoczenia i/lub aspekty jego oddziaływania na badany obiekt) stanowiące utrudnienia i bariery stwarzające dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo wystąpienia zmiany niekorzystnej, a więc zmiany oddalającej od osiągnięcia założonego celu lub powodującej konieczność poniesienia dodatkowych kosztów, wysiłków i nakładów; zagrożenia to obszary w otoczeniu, które zwiększają trudności napotykane w trakcie działania i ograniczają możliwości osiągania dobrych wyników."[3]

[3] M. Nowicki, SWOT [w:] *Kompendium metod i technik zarządzania. Technika i ćwiczenia*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2015, s. 327.

W rezultacie otrzymuje się następującą matrycę:

W niniejszej diagnozie zastosowano rozszerzoną analizę SWOT, polegającą na tym, że w odniesieniu do każdego zidentyfikowanego problemu społecznego oceniono jego rangę (stopień jego ważności dla spójności społecznej w Gminie Żnin) oraz zmienność w czasie (tendencję zmian, jakich można oczekiwać w ciągu najbliższych pięciu lat, jeśli nie zostaną podjęte żadne działania). Pierwsze kryterium posłużyło do uszeregowania problemów według gradacji ważności, natomiast drugie umożliwiło określenie potencjalnego kierunku i skali zmian poszczególnych zjawisk w perspektywie pięcioletniej.

Oceny te zostały dokonane w oparciu o ankietę skierowaną do członków Zespołu ds. koordynacji opracowania projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żnin na lata 2026–2035. Każdy czynnik analizy SWOT był oceniany w dwóch wymiarach, na pięciostopniowej skali. Pierwsze pytanie dotyczyło siły czynnika, mającego wpływ na funkcjonowanie gminy (1 – czynnik słaby, o znikomym wpływie na funkcjonowanie gminy; 5 – czynnik bardzo silny, o istotnym wpływie na funkcjonowanie gminy). Drugie pytanie dotyczyło potencjalnej zmienności czynnika w czasie, czyli oceny, w jakim stopniu dany czynnik może się rozwinąć lub nasilić w ciągu najbliższych lat, przy założeniu braku podejmowania dodatkowych działań (1 – czynnik nie będzie się istotnie rozwijał; 5 – czynnik ulegnie znacznemu nasileniu).

Przyjęcie takiego podejścia umożliwiło nie tylko ocenę aktualnej sytuacji społecznej, lecz także przygotowanie prognozy zmian w strukturze problemów społecznych Gminy Żnin. Dzięki jednoczesnemu uwzględnieniu siły oddziaływania oraz dynamiki zmian poszczególnych czynników możliwe było prześledzenie zarówno ich obecnej roli, jak i potencjalnych konsekwencji w dłuższej perspektywie czasowej.

Wyniki zaprezentowane w tabelach mają postać średnich arytmetycznych ocen uzyskanych od członków Zespołu, co pozwala na syntetyczne ujęcie zbiorowej oceny ekspertów. W tabelach poniżej przedstawiono analizę SWOT wraz z wynikami dotyczącymi siły czynników (kolumna 3) oraz ich zmienności w czasie (kolumna 4).

4.4.1. Mocne strony

Mocne strony			
Promocja i ochrona zdrowia:		**Siła czynnika**	**Zmiana w czasie**
1. Współpraca z instytucjami zdrowotnymi	Współpraca gminy z instytucjami takimi jak Pałuckie Centrum Zdrowia, poradnie terapeutyczne, szkoły, policja, ochrona zdrowia oraz organizacje pozarządowe pozwala na skuteczniejsze prowadzenie działań profilaktycznych i poprawę dostępu mieszkańców do usług zdrowotnych. Dzięki koordynacji podejmowanych inicjatyw możliwe jest szersze i bardziej spójne podejście do promocji zdrowia oraz wczesnej interwencji w przypadku problemów społecznych i zdrowotnych, co zwiększa efektywność całego systemu wsparcia.	4,125	2,625
2. Funkcjonowanie punktów i usług specjalistycznych	Na terenie gminy działają usługi wspierające ochronę zdrowia psychicznego, takie jak Punkt Interwencji Kryzysowej oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Dzięki temu mieszkańcy mogą otrzymać pomoc psychologiczną i terapeutyczną w sytuacjach kryzysowych. Istotnym atutem jest także funkcjonowanie ośrodków zdrowia, poradni podstawowej opieki zdrowotnej oraz gabinetów lekarskich, które zapewniają mieszkańcom dostęp do lekarzy rodzinnych, pielęgniarek i podstawowych świadczeń medycznych. Placówki te stanowią podstawę systemu ochrony zdrowia w gminie, umożliwiając realizację profilaktyki, diagnostyki i leczenia na poziomie lokalnym.	4,25	3,125
Kultura, kultura fizyczna i turystyka:			
3. Dziedzictwo historyczne i kulturowe	Żnin, jako stolica Pałuk, wyróżnia się bogatym dziedzictwem historycznym, w tym zabytkami, muzeami oraz unikatową zabudową. Silna tożsamość lokalna i pielęgnowanie tradycji pałuckich sprzyjają budowaniu marki gminy oraz rozwojowi oferty turystycznej.	4	3,375

4. Rozwinięta oferta kulturalna i organizacja wydarzeń lokalnych	Na terenie gminy funkcjonują instytucje kultury, takie jak Żniński Dom Kultury, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie oraz lokalne ośrodki aktywności, które organizują wydarzenia artystyczne, edukacyjne i integracyjne. Oferta ta umożliwia mieszkańcom rozwój zainteresowań i uczestnictwo w życiu kulturalnym niezależnie od wieku. W gminie cyklicznie odbywają się festyny, imprezy plenerowe i wydarzenia kulturalno-sportowe, które sprzyjają integracji społecznej oraz promocji gminy w regionie. W ankiecie diagnostycznej respondenci wskazywali, że oferta wydarzeń lokalnych jest jedną z widocznych mocnych stron społeczności.	4,125	3,5
5. Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	Mieszkańcy mają dostęp do obiektów sportowych, boisk, hal i klubów sportowych, które umożliwiają rozwój kultury fizycznej w różnych grupach wiekowych. Organizowane są turnieje, zajęcia rekreacyjne i wydarzenia sportowe promujące zdrowy styl życia.	4,29	3,57
Demografia i społeczność:			
6. Różne formy wsparcia mieszkańców	Gmina oferuje mieszkańcom różnorodne formy wsparcia, zarówno finansowego, jak i pozafinansowego, poprzez działania organizacji pozarządowych, straż pożarną, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, dzienne domy seniora, placówki kulturalne, ochronę zdrowia i szkoły, co znacząco poprawia jakość życia lokalnej społeczności.	4,25	3,25
7. Aktywność społeczna mieszkańców (włączanie się w sprawy lokalne, angażowanie się w działalność i przyszłość gminy).	Mieszkańcy Gminy Żnin aktywnie włączają się w życie społeczne gminy, co jest widoczne poprzez ich udział w różnorodnych inicjatywach obywatelskich. To zaangażowanie przyczynia się do kształtowania przyszłości gminy i budowania silnej społeczności lokalnej.	4,25	2,875
8. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i instytucjami lokalnymi	Gmina Żnin prowadzi współpracę z lokalnymi podmiotami, takimi jak Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu, Pałuckie Centrum Zdrowia, Żniński Dom Kultury, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie, Oddział Rejonowy PCK w Żninie czy Fundacja „Dar Serca" w Żninie. Partnerstwa te pozwalają na	4,375	3,5

	kompleksowe wspieranie mieszkańców, obejmujące między innymi pomoc osobom uzależnionym oraz w kryzysie bezdomności, a także działania integrujące i wzmacniające społeczność lokalną.		
Edukacja publiczna:			
9. Oferta zajęć rozwijających zainteresowania oferowana przez szkoły oraz instytucje kultury.	Szkoły i instytucje kultury w gminie oferują różnorodne zajęcia dodatkowe, które wspierają wszechstronny rozwój młodych mieszkańców, rozwijają ich kreatywność oraz kształtują umiejętności społeczne i intelektualne. We współpracy z instytucjami społecznymi placówki oświatowe realizują programy profilaktyczno-wychowawcze, działania integracyjne oraz zajęcia pozalekcyjne, które wspierają rodziny w procesie wychowania i rozwijania kompetencji dzieci i młodzieży. Instytucje kultury mają bardzo rozbudowaną ofertę, można bardziej rozwinąć ją w szkołach.	3,875	4
10. Zaangażowanie w programy profilaktyczne	Gmina aktywnie realizuje rekomendowane programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży, co świadczy o konsekwentnym podejściu do wzmacniania działań wychowawczych i prewencyjnych. Dzięki temu możliwe jest kształtowanie postaw prozdrowotnych i ograniczanie ryzykownych zachowań wśród młodych mieszkańców.	3,75	3,125
11. Dobra sieć infrastruktury w zakresie edukacji i wychowania oraz kultury i łatwy do nich dostęp.	Na terenie gminy Żnin funkcjonuje rozbudowana sieć przedszkoli, szkół podstawowych i średnich, co zapewnia dzieciom i młodzieży możliwość nauki bez konieczności dojazdu do odległych ośrodków. Obejmuje to zarówno szkoły, jak i placówki kulturalne, co wspiera rozwój społeczny i intelektualny społeczności.	4,125	3,625
Polityka prorodzinna:			
12. Działalność asystentów rodziny i specjalistów	MOPS w Żninie realizuje działania wspierające rodziny zagrożone kryzysem poprzez pracę asystentów rodziny, specjalistyczne poradnictwo oraz programy profilaktyczne. Dzięki temu możliwe jest szybkie reagowanie na problemy wychowawcze, opiekuńcze i emocjonalne w rodzinach.	4,875	3,75

13. System pieczy zastępczej	Gmina współpracuje z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze otrzymują wsparcie finansowe i specjalistyczne, a dzieci umieszczone w pieczy korzystają z programów socjalnych, edukacyjnych i terapeutycznych.	4,5	3,5
14. Profilaktyka i wsparcie rodzin dotkniętych problemami społecznymi	W gminie realizowane są programy przeciwdziałania przemocy domowej oraz uzależnieniom, obejmujące działania wobec rodzin dysfunkcyjnych. Podejmowane są działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w tym udzielanie wsparcia specjalistycznego.	4,875	3,75
Polityka senioralna oraz wspieranie osób z niepełnosprawnościami:			
15. Funkcjonowanie Dziennego Domu „Senior+"	Funkcjonowanie programów wieloletnich. Tego typu ośrodki wsparcia zapewniają osobom starszym miejsca integracji, aktywności i wsparcia, przeciwdziałając izolacji społecznej.	4,5	3,125
16. Rozwinięta sieć wsparcia społecznego i specjalistyczne usługi opiekuńcze	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żninie oraz organizacje pozarządowe realizują programy dedykowane seniorom i osobom z niepełnosprawnościami, odpowiadając zarówno na ich potrzeby bytowe, jak i emocjonalne. Gmina Żnin zapewnia także specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi i z niepełnosprawnościami, świadczone w środowisku domowym oraz w formie wsparcia instytucjonalnego. Rozwiązania te wspierają rodziny w codziennej opiece i odciążają opiekunów, przyczyniając się do poprawy jakości życia mieszkańców wymagających szczególnego wsparcia.	4,625	3,375
17. Transport „door-to-door"	Żnin wdrożył rozwiązanie transportowe ułatwiające osobom starszym i z niepełnosprawnościami dotarcie do placówek medycznych, instytucji publicznych	4,125	3,625

	i wydarzeń społecznych. Dzięki temu zwiększono mobilność i dostępność usług dla mieszkańców o ograniczonej sprawności.		

4.4.2. Słabe strony

Słabe strony			
Promocja i ochrona zdrowia:		**Siła czynnika**	**Zmiana w czasie**
18. Ograniczona dostępność specjalistów	Na terenie Gminy Żnin dostęp do specjalistów jest niewystarczający. Dotyczy to zarówno lekarzy różnych specjalności, jak i rehabilitantów czy psychologów. Długie kolejki do poradni oraz ograniczona liczba miejsc świadczenia usług zdrowotnych powodują, że mieszkańcy mają utrudniony i opóźniony dostęp do potrzebnej pomocy, co zmniejsza skuteczność profilaktyki i leczenia oraz obniża jakość opieki zdrowotnej w gminie.	3,625	3,625
19. Niewystarczająca liczba placówek zdrowotnych i opiekuńczych	W Gminie Żnin istnieje niedobór placówek wsparcia dziennego, rehabilitacyjnych i usług środowiskowych. Ogranicza to dostęp mieszkańców do kompleksowej opieki zdrowotnej i profilaktycznej.	3,5	3,375
20. Nierówności w dostępie do usług zdrowotnych	W Gminie Żnin obserwowane są różnice pomiędzy mieszkańcami miasta i wsi. W sołectwach dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej jest bardziej utrudniony, co wpływa na poczucie nierówności w zaspokajaniu potrzeb zdrowotnych.	2,75	3,71

Kultura, kultura fizyczna i turystyka:			
21. Nierówny dostęp do oferty kulturalnej i sportowej	Bogatsza oferta wydarzeń i zajęć koncentruje się w mieście Żnin, podczas gdy mieszkańcy sołectw mają znacznie mniejsze możliwości uczestnictwa w kulturze i sporcie.	3,25	3,375
22. Niedostateczna promocja gminy jako miejsca atrakcyjnego turystycznie.	Brak efektywnych działań promocyjnych sprawia, że Gmina Żnin nie jest postrzegana jako atrakcyjne miejsce turystyczne, co zmniejsza zainteresowanie turystów oraz potencjalne przychody. Gmina nie w pełni wykorzystuje swoje położenie przy trasie S5 i potencjał turystyczny do przyciągania nowych inwestorów i promocji lokalnej przedsiębiorczości. Ograniczona widoczność gospodarcza zmniejsza konkurencyjność Żnina w stosunku do innych ośrodków regionu.	3,25	3,25
Demografia i społeczność			
23. Niska aktywność społeczna części mieszkańców.	Część mieszkańców nie angażuje się w działania lokalne, co utrudnia rozwój inicjatyw oddolnych. Brakuje także trwałych mechanizmów wzmacniających wolontariat i partycypację społeczną.	3,5	3
24. Niedobór specjalistów, placówek i usług społecznych.	W Gminie Żnin widoczny jest ograniczony dostęp do usług wspierających mieszkańców w codziennych trudnościach. Brakuje wystarczającej liczby placówek i specjalistycznych form pomocy, które mogłyby skuteczniej odpowiadać na problemy wychowawcze, społeczne i emocjonalne, z jakimi borykają się rodziny oraz osoby indywidualne.	3,625	3,125
25. Łatwy dostęp do alkoholu	Na terenie gminy widoczna jest wysoka liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym zlokalizowanych w bliskiej odległości od szkół i miejsc publicznych. Taka sytuacja sprzyja łatwemu dostępowi do alkoholu i może nasilać problemy związane z jego nadużywaniem.	3,875	4
Edukacja i profilaktyka szkolna:			
26. Ograniczona skuteczność działań profilaktycznych	Podejmowane w szkołach działania profilaktyczne nie zawsze są w pełni dopasowane do potrzeb uczniów i nie dostarczają im wystarczających narzędzi do radzenia sobie z trudnymi emocjami oraz różnymi czynnikami ryzyka sprzyjającymi zachowaniom	3,375	3,5

	problemowym. Dodatkowo zauważalny jest brak szerszego angażowania się rodziców w te działania oraz niewielka liczba programów kierowanych wyłącznie do nich.		
27. Niedobór przestrzeni do aktywności pozalekcyjnych	Uczniowie mają ograniczone możliwości rozwijania swoich zainteresowań i spędzania czasu wolnego w zorganizowany, konstruktywny sposób.	3,75	3,875
28. Niedostateczne wsparcie specjalistyczne dla dzieci i młodzieży	W placówkach oświatowych brakuje wystarczającej liczby psychologów, pedagogów, terapeutów czy logopedów. Powoduje to, że uczniowie zmagający się z trudnościami emocjonalnymi, rozwojowymi czy wychowawczymi nie zawsze otrzymują pomoc na czas. Może to przekładać się na pogłębianie problemów edukacyjnych, a także skutkować mniejszym wsparciem dla rodzin w radzeniu sobie z trudnościami rozwojowymi, emocjonalnymi czy wychowawczymi.	3,375	3,25
Polityka prorodzinna:			
29. Niewystarczająca liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych i wsparcia dziennego	Na ternie Gminy Żnin obserwuje się deficyt świetlic środowiskowych, placówek wsparcia dziennego i instytucji opiekuńczo-wychowawczych. Niewystarczająca ilość takich miejsc, w stosunku do potrzeb, utrudnia systematyczne wsparcie rodzin w kryzysie i ogranicza dostęp dzieci do działań wychowawczo-profilaktycznych. W strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żninie funkcjonują 4 świetlice opiekuńczo-wychowawcze, do których w roku 2025 uczęszczało 65 dzieci.	3	3,5
30. Braki w systemowym wsparciu rodzin	W Gminie Żnin brakuje stałych form pomocy dla rodziców, zarówno w zakresie wychowania dzieci i radzenia sobie z kryzysami, jak i w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom. Szczególnie dotyczy to rodzin dotkniętych przemocą, gdzie mimo funkcjonowania procedury „Niebieskie Karty", oraz podejmowania działań interwencyjnych, liczba miejsc wsparcia specjalistycznego pozostaje niewystarczające.	3	2,875
Polityka senioralna:			
31. Problemy z transportem publicznym i mobilnością	Niewystarczająca sieć połączeń komunikacji zbiorowej oraz niedostatecznie rozwinięta infrastruktura rowerowa i piesza utrudniają codzienne funkcjonowanie mieszkańców gminy Żnin. Ograniczony dostęp do transportu szczególnie dotyka osoby starsze,	3,5	3,625

	mieszkańców sołectw oraz osoby z niepełnosprawnościami, utrudniając im korzystanie z usług edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych i społecznych.		
32. Bariery architektoniczne	W przestrzeni publicznej gminy nadal występują liczne bariery architektoniczne utrudniające codzienne funkcjonowanie osobom z niepełnosprawnościami, seniorom oraz rodzicom z małymi dziećmi. Niedostosowane chodniki, brak podjazdów czy ograniczony dostęp do budynków użyteczności publicznej sprawiają, że znaczna część mieszkańców ma ograniczone możliwości swobodnego poruszania się i korzystania z usług.	3,625	3,625
33. Brak powszechnego dostępu do Internetu – cyfrowe wykluczenie	Brak kompetencji cyfrowych utrudnia seniorom korzystanie z usług publicznych i kontakt ze światem zewnętrznym. Dodatkowo ograniczony dostęp do stabilnej sieci internetowej w niektórych częściach gminy utrudnia mieszkańcom korzystanie z nowoczesnych form edukacji, pracy zdalnej czy usług online. Może to pogłębiać nierówności społeczne, a w przypadku dzieci i młodzieży stanowić barierę w nauce i dostępie do informacji potrzebnych w procesie edukacyjnym.	3,5	3,625

4.4.3. Szanse

Szanse			
Demografia i społeczność		**Siła czynnika**	**Zmiana w czasie**
34. Rozwój infrastruktury integracyjnej	Realizacja projektów inwestycyjnych i programów społecznych daje szansę na zwiększenie liczby świetlic wiejskich, klubów młodzieżowych i przestrzeni do spotkań mieszkańców. Ułatwi to integrację różnych grup wiekowych i środowiskowych.	3,75	3,375
35. Aktywizacja społeczności i rozwój lokalnych partnerstw	Rosnąca aktywność mieszkańców oraz potencjał organizacji pozarządowych dają szansę na zacieśnianie współpracy i podejmowanie inicjatyw odpowiadających na realne potrzeby lokalne. Zaangażowanie mieszkańców, w tym osób mogących w przyszłości pełnić rolę liderów społecznych, sprzyja budowaniu więzi, wymianie kompetencji,	3,75	3,25

	rozwijaniu pomocy sąsiedzkiej oraz skuteczniejszemu pozyskiwaniu środków zewnętrznych.		
36. Rozwój usług społecznych i specjalistycznego wsparcia	W Gminie Żnin funkcjonuje szereg instytucji i form pomocy, takich jak żłobek gminny, piecza zastępcza, ośrodek opiekuńczo-wychowawczy czy poradnictwo zawodowe dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Placówki te stanowią istotne ogniwo w systemie wsparcia, zapewniając opiekę najmłodszym, pomoc rodzinom i osobom w kryzysie oraz ułatwiając mieszkańcom powrót na rynek pracy. Ich dalszy rozwój i wzmacnianie – poprzez poszerzanie oferty, lepszą koordynację i pozyskiwanie nowych kadr specjalistycznych – stwarza szansę na zwiększenie dostępności usług, poprawę jakości życia mieszkańców oraz skuteczniejsze odpowiadanie na zróżnicowane potrzeby społeczności lokalnej.	3,875	3,625
Kultura, kultura fizyczna i turystyka:			
37. Wsparcie dla przedsiębiorczości lokalnej	Rozwój małych i średnich firm, działania wspierające start-upy oraz przedsiębiorstwa rodzinne mogą zwiększać atrakcyjność gospodarczą oraz turystyczną gminy, a także sprzyjać tworzeniu nowych miejsc pracy.	3,5	3,25
38. Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych	Fundusze krajowe i unijne przeznaczone na rozwój kultury, sportu i turystyki dają szansę na modernizację infrastruktury, wsparcie dla instytucji kultury i organizacji pozarządowych oraz rozwój nowych inicjatyw społeczno-kulturalnych.	3,75	3,125
Polityka prorodzinna:			
39. Współpraca międzyinstytucjonalna i partnerska.	Koordynacja działań pomiędzy samorządem, instytucjami pomocy społecznej, szkołami i organizacjami pozarządowymi stwarza szansę na budowę kompleksowego systemu wsparcia rodzin w gminie.	4,25	3,75

40. Rozwój kompetencji pracowników samorządowych i instytucji lokalnych	W gminie podejmowane są działania szkoleniowe i rozwojowe obejmujące zarówno kadry administracyjne, jak i pracowników instytucji takich jak ośrodek pomocy społecznej, komisja rozwiązywania problemów alkoholowych czy szkoły. Rozwój kompetencji może sprzyjać lepszej współpracy między poszczególnymi jednostkami, a w konsekwencji prowadzić do skuteczniejszego wspierania rodzin, wzmacniania ich kompetencji, czy reagowania na sytuacje kryzysowe.	4	3,625
Polityka senioralna oraz wsparcie osób z niepełnosprawnościami:			
41. Możliwość pozyskania funduszy zewnętrznych na rozwój polityki senioralnej i wsparcia osób z niepełnosprawnościami	Gmina Żnin ma potencjał do skutecznego pozyskiwania funduszy zewnętrznych, zarówno z programów rządowych, jak i z funduszy unijnych. Środki te mogą być przeznaczone nie tylko na rozwój infrastruktury i usług dla seniorów, ale także na rozszerzenie oferty wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami. Dokumenty gminne wskazują na możliwość finansowania takich działań jak usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze, transport „door-to-door" czy likwidacja barier architektonicznych, które w istotny sposób poprawiają jakość życia i przeciwdziałają wykluczeniu tych grup mieszkańców.	3,875	3,375
42. Rozwój usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania	Zwiększenie roli asystentów i opiekunów środowiskowych może poprawić jakość życia osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych i odciążyć system instytucjonalny.	4	3,375
43. Integracja międzypokoleniowa i aktywizacja seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami poprzez wspólne inicjatywy	Wspólne działania seniorów z dziećmi i młodzieżą sprzyjają budowaniu więzi międzypokoleniowych i solidarności społecznej. Angażowanie osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami w aktywności grupowe, takie jak np. warsztaty rękodzielnicze czy spotkania edukacyjne, wzmacnia integrację, rozwój fizyczny i społeczny oraz pozwala na wymianę doświadczeń i umiejętności (np. nauka obsługi telefonu czy komputera). Tego typu inicjatywy mogą być realizowane przy stosunkowo niskich kosztach, a jednocześnie istotnie poprawiają jakość życia i poczucie przynależności do lokalnej wspólnoty.	3,375	4,125

Edukacja publiczna:			
44. Rozwój programów profilaktycznych i wychowawczych	Dostrzegane potrzeby w zakresie profilaktyki uzależnień, cyberprzemocy, czy zdrowia psychicznego młodzieży mogą stać się impulsem do wdrażania programów edukacyjnych, lepiej dostosowanych do wyzwań współczesności i realnych problemów uczniów.	3,875	3,375
45. Rozszerzanie oferty zajęć dla młodzieży i rozwój kompetencji społecznych oraz zawodowych	Inicjatywy takie jak klub młodzieżowy „Strefa Młodych", świetlice opiekuńczo-wychowawcze czy działania tematyczne (warsztaty teatralne, zajęcia sportowe, spotkania z psychologiem i doradcą zawodowym) wskazują na rosnący potencjał tworzenia bezpiecznych i inspirujących przestrzeni dla młodzieży, co ogranicza ryzyko zachowań problemowych. Równocześnie wydarzenia edukacyjno-zawodowe, takie jak „Festiwal Zawodów", wspierają młodzież w świadomym planowaniu ścieżki edukacyjnej i zawodowej, budując pomost między systemem oświaty a lokalnym rynkiem pracy. Dzięki temu możliwe jest nie tylko wzmacnianie kapitału społecznego młodych ludzi, ale także przygotowanie ich do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym.	3,5	3
46. Rozwój kompetencji kadry pedagogicznej	Szkolenia i projekty rozwojowe dla nauczycieli oraz pedagogów szkolnych mogą sprzyjać lepszemu przygotowaniu kadry do pracy z młodzieżą w obszarach związanych z profilaktyką i wsparciem emocjonalnym.	3,375	3,25
Promocja i ochrona zdrowia:			
47. Rozwój telemedycyny i nowych technologii	Coraz szersze wykorzystanie konsultacji online, e-recept i e-skierowań daje możliwość zwiększenia dostępności do usług medycznych oraz uproszczenia całego procesu, od umówienia się na wizytę, po realizację recepty, czy skierowania.	3,375	3,5

48. Możliwość pozyskiwania funduszy zewnętrznych	Programy krajowe (np. „Program profilaktyki chorób układu krążenia", „Narodowy Program Zdrowia") oraz środki unijne dają szansę na rozwój infrastruktury zdrowotnej, finansowanie programów profilaktycznych i rozszerzenie dostępu do usług medycznych na poziomie lokalnym.	3,375	3,375

4.4.4. Zagrożenia

Zagrożenia			
Demografia i społeczność:		**Siła czynnika**	**Zmiana w czasie**
49. Ograniczona różnorodność rynku pracy	Dominacja określonych branż i niewielka liczba miejsc pracy wymagających wysokich kwalifikacji mogą prowadzić do braku atrakcyjnych perspektyw zawodowych dla mieszkańców. Trudności na rynku pracy, szczególnie wśród osób młodych, długotrwale bezrobotnych czy o niskich kwalifikacjach, mogą przyczyniać się do osłabienia aktywności społecznej i problemów w utrzymaniu stabilności rodzin.	3,875	3,75
50. Migracje młodych mieszkańców	Wyjazdy osób młodych w poszukiwaniu edukacji i pracy w większych miastach lub za granicą powodują ubytek aktywnej zawodowo części społeczeństwa, co może przyczyniać się do dalszego starzenia się populacji i osłabienia potencjału rozwojowego gminy.	3,75	3,875
Kultura, kultura fizyczna i turystyka:			
51. Ograniczone finansowanie instytucji kultury i sportu	Niestabilność źródeł finansowania działań kulturalnych i sportowych, a także rosnące koszty utrzymania obiektów, mogą ograniczyć skalę oferty wydarzeń i zmniejszyć dostęp mieszkańców do różnorodnych form aktywności.	3,71	3,14
52. Niedostateczna promocja i niska frekwencja w	Brak odpowiednio szerokiej promocji lokalnych wydarzeń oraz ograniczona atrakcyjność ofert może skutkować małym zainteresowaniem ze strony mieszkańców, szczególnie młodzieży. Niska frekwencja na imprezach kulturalnych i sportowych	3,43	3,57

wydarzeniach kulturalnych i sportowych	osłabia integrację społeczną i może prowadzić do zmniejszenia znaczenia tych inicjatyw w życiu lokalnym.		
Polityka prorodzinna:			
53. Ryzyko przeciążenia systemu pomocy społecznej i budżetu gminy	Wzrost liczby rodzin wymagających wsparcia przy ograniczonych zasobach kadrowych i finansowych MOPS, w połączeniu z procesem decentralizacji, który nakłada na samorządy nowe obowiązki często bez zapewnienia adekwatnego wsparcia finansowego, stwarza poważne zagrożenie dla jakości i dostępności usług społecznych. Może to prowadzić do wydłużania się czasu oczekiwania na pomoc, ograniczenia skuteczności działań oraz zmniejszenia możliwości realizacji innych projektów ważnych dla rozwoju gminy.	3,75	3,125
54. Ryzyko niewystarczającej skuteczności interwencji	Złożone procedury i systemowe bariery w organizacji pomocy mogą utrudniać szybkie reagowanie w sytuacjach kryzysowych. Wydłużanie procesów formalnych oraz brak elastycznych mechanizmów wsparcia zwiększa ryzyko, że pomoc udzielana rodzinom i osobom w trudnej sytuacji nie będzie dostatecznie skuteczna ani adekwatna do ich bieżących potrzeb.	3,5	3,5
Promocja i ochrona zdrowia:			
55. Starzenie się społeczeństwa i wzrost potrzeb zdrowotnych	Zmiany demograficzne skutkują rosnącym zapotrzebowaniem na usługi zdrowotne, szczególnie w zakresie opieki długoterminowej i geriatrycznej. Może to powodować przeciążenie systemu i zwiększać ryzyko niewystarczającej jakości opieki.	4,25	4,125

56. Niewystarczająca profilaktyka i świadomość zdrowotna mieszkańców	Część mieszkańców nie korzysta regularnie z działań profilaktycznych. Niska świadomość zdrowotna i brak nawyku badań profilaktycznych zwiększają ryzyko chorób cywilizacyjnych, takich jak cukrzyca czy choroby układu krążenia.	3,625	3,75
Edukacja i profilaktyka szkolna			
57. Niewystarczające zasoby kadrowe, wsparcie specjalistyczne i przeciążenie pracowników szkół	Ograniczona dostępność psychologów, pedagogów, logopedów, czy terapeutów, a także przeciążenie nauczycieli obowiązkami dydaktycznymi, wychowawczymi i dodatkowymi zadaniami profilaktycznymi może utrudniać skuteczne reagowanie na potrzeby uczniów, obniżać jakość pracy szkoły oraz zwiększać ryzyko wypalenia zawodowego wśród kadry.	3,75	3,75
58. Niedopasowanie oferty profilaktycznej i edukacyjnej do potrzeb młodzieży	Działania realizowane w szkołach, choć wartościowe, nie zawsze odpowiadają na aktualne wyzwania, takie jak uzależnienia behawioralne, zagrożenia w sieci czy problemy emocjonalne, a dodatkowo uczniowie z mniejszych sołectw mają ograniczone możliwości uczestniczenia w zajęciach pozalekcyjnych i specjalistycznych programach, co może pogłębiać różnice edukacyjne i ograniczać skuteczność wsparcia.	3,875	3,375
59. Niewystarczające zaangażowanie rodziców w działania profilaktyczne	Brak systemowych działań skierowanych do rodziców i ograniczona ich obecność w programach profilaktycznych zmniejsza szansę na pełne wsparcie uczniów i osłabia współpracę pomiędzy szkołą a rodziną. Dodatkowo część rodziców może odbierać takie inicjatywy jako formę krytyki ich postaw wychowawczych, co utrudnia budowanie wzajemnego zaufania i zaangażowania.	3,75	3,875
Polityka senioralna:			

60. Ryzyko izolacji i marginalizacji społecznej seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami	Ograniczona mobilność, bariery architektoniczne oraz niewystarczająca liczba działań integracyjnych mogą pogłębiać poczucie samotności i wykluczenia społecznego tych grup.	3,625	4,125
61. Systemowe bariery w dostępie do pomocy	Zbyt złożone procedury i brak elastycznych rozwiązań w systemie wsparcia mogą prowadzić do wydłużania procesu przyznawania usług opiekuńczych czy świadczeń. Utrudnia to szybkie reagowanie na nagłe potrzeby i zmniejsza skuteczność interwencji.	3,75	3,625

4.4.5. Przewidywane kierunki zmian

W oparciu o wyniki analizy SWOT oraz ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców określono przewidywane kierunki zmian w sytuacji społecznej Gminy Żnin w latach 2026–2035. Prognoza uwzględnia zarówno czynniki wewnętrzne, jak i zewnętrzne wpływające na funkcjonowanie mieszkańców, instytucji oraz lokalnych systemów wsparcia.

Rodzina, dzieci i młodzież

W kolejnych latach przewidywane jest utrzymanie zapotrzebowania na wsparcie rodzin w obszarze opiekuńczo-wychowawczym oraz specjalistycznym. Na znaczeniu zyskiwać będą działania wzmacniające dobrostan psychiczny dzieci i młodzieży, w tym dostęp do poradnictwa, usług wczesnej interwencji oraz wsparcia w sytuacjach kryzysowych. Można spodziewać się rosnącej potrzeby w zakresie rozwijania zróżnicowanych form aktywności pozaszkolnej i środowiskowej, zwłaszcza w kontekście przeciwdziałania izolacji, zachowaniom ryzykownym oraz trudnościom adaptacyjnym. Równolegle prawdopodobny jest wzrost znaczenia działań skierowanych do rodziców i opiekunów, obejmujących rozwój kompetencji wychowawczych, wzmacnianie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych oraz zwiększenie dostępu do wsparcia asystentów rodziny.

Seniorzy i osoby z niepełnosprawnościami

Starzenie się populacji oraz rosnąca liczba osób wymagających stałego lub okresowego wsparcia wskazują na potrzebę dalszego rozwoju usług opiekuńczych, środowiskowych oraz dziennych form wsparcia. Można spodziewać się zwiększonego zapotrzebowania na usługi dostosowane do zróżnicowanych potrzeb zdrowotnych, społecznych i mieszkaniowych seniorów, w tym usług o charakterze mobilnym i zindywidualizowanym. W obszarze wsparcia osób z niepełnosprawnościami przewidywany jest rozwój działań na rzecz dostępności usług, infrastruktury oraz komunikacji, a także poszerzanie oferty aktywizującej i integracyjnej. Rosnące znaczenie mogą mieć rozwiązania wspierające samodzielność, w tym mieszkalnictwo wspomagane i usługi wytchnieniowe.

Przemoc domowa i bezpieczeństwo społeczne

W nadchodzących latach utrzymana zostanie potrzeba rozwijania systemu przeciwdziałania przemocy domowej, szczególnie w zakresie poradnictwa specjalistycznego, współpracy interdyscyplinarnej oraz działań edukacyjnych. Rosnąć może liczba osób wymagających wsparcia psychologicznego i socjalnego, co wskazuje na konieczność dalszego wzmacniania

dostępności usług oraz kompetencji instytucji zaangażowanych w procedurę „Niebieskie Karty". Z uwagi na utrzymujące się zgłoszenia dotyczące przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy, przewidywany jest również rozwój działań profilaktycznych w środowisku szkolnym oraz wzmacnianie współpracy między szkołami, służbami i instytucjami pomocowymi.

Uzależnienia i zachowania ryzykowne

W perspektywie najbliższych lat można oczekiwać dalszego wzrostu znaczenia działań ukierunkowanych na profilaktykę uzależnień, w tym dotyczących alkoholu, narkotyków oraz uzależnień behawioralnych, zwłaszcza od urządzeń elektronicznych i Internetu. Utrzymująca się dostępność substancji psychoaktywnych oraz sygnały o ich obecności w środowisku młodzieży wskazują na konieczność poszerzania edukacji, wczesnej identyfikacji i specjalistycznego wsparcia. Wśród dorosłych prawdopodobna jest dalsza potrzeba działań informacyjnych, terapeutycznych i interwencyjnych, w tym wzmacniania współpracy z podmiotami lecznictwa odwykowego oraz rozwijania działań środowiskowych.

Aktywność społeczna i integracja mieszkańców

W kolejnych latach istotnym obszarem będzie wzmacnianie aktywności społecznej i lokalnych inicjatyw, szczególnie tych angażujących różne grupy mieszkańców. Przewiduje się rosnące znaczenie działań wspierających integrację międzypokoleniową, rozwoju wolontariatu oraz budowania sieci współpracy między instytucjami i organizacjami społecznymi. Tendencje te mogą sprzyjać powstawaniu nowych lokalnych inicjatyw, miejsc aktywności mieszkańców oraz przestrzeni wspierających rozwój umiejętności społecznych, w tym wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Rynek pracy i aktywizacja zawodowa

Można przewidywać utrzymujące się zapotrzebowanie na działania na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale pozostających bez pracy. W kontekście zmian demograficznych i gospodarczych na znaczeniu mogą zyskiwać programy podnoszenia kwalifikacji, rozwijania kompetencji cyfrowych oraz indywidualne formy wsparcia umożliwiające powrót na rynek pracy. Przewidywany jest również rozwój współpracy między instytucjami rynku pracy a organizacjami społecznymi i przedsiębiorcami w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej.

Do roku 2035 można oczekiwać:

- wzrostu zapotrzebowania na usługi w zakresie zdrowia psychicznego dzieci, młodzieży i dorosłych, w tym działań wczesnej interwencji, poradnictwa i wsparcia środowiskowego,
- utrzymywania się problemów związanych z uzależnieniami od substancji, jak i rozwojem uzależnień behawioralnych oraz rosnącej potrzeby prowadzenia działań edukacyjnych, profilaktycznych i motywacyjnych,
- zwiększającej się liczby seniorów korzystających z usług opiekuńczych, usług środowiskowych oraz aktywizujących,
- konieczności wzmacniania działań specjalistycznych skierowanych do rodzin, w tym wsparcia wychowawczego, psychologicznego i asystenckiego,
- utrzymywania się wyzwań związanych z przemocą domową oraz potrzeby rozwijania działań informacyjnych, edukacyjnych i wspierających interwencję,
- rozwoju lokalnej aktywności społecznej, wolontariatu i inicjatyw środowiskowych, zwłaszcza o charakterze integracyjnym i międzypokoleniowym,
- rosnących oczekiwań dotyczących dostępności usług publicznych, przestrzeni, komunikacji i informacji dla osób z niepełnosprawnościami,
- zwiększonego zapotrzebowania na rozwój zasobów lokalowych instytucji oraz na podnoszenie kompetencji pracowników realizujących działania społeczne.

Jednocześnie wyraźne możliwości rozwoju wynikają z:

- dostępu do funduszy europejskich i krajowych wspierających rozwój usług społecznych, profilaktyki, integracji oraz działań środowiskowych,
- potencjału współpracy międzyinstytucjonalnej oraz rosnącej roli organizacji pozarządowych w realizacji usług na rzecz mieszkańców,
- możliwości rozwoju działań integracyjnych, środowiskowych, edukacyjnych i międzypokoleniowych na terenie gminy, w tym w sołectwach,
- lokalnych zasobów infrastruktury, instytucji kultury i obiektów sportowo-rekreacyjnych, które sprzyjają animacji i aktywności społecznej,
- rozwoju usług asystenckich, opiekuńczych i środowiskowych, wspieranych przez programy rządowe, regionalne i lokalne,
- zwiększonego dostępu do narzędzi cyfrowych wspierających komunikację, edukację, profilaktykę oraz integrację społeczną,

- możliwości prowadzenia działań profilaktycznych, wychowawczych i edukacyjnych we współpracy z placówkami oświatowymi, instytucjami ochrony zdrowia oraz partnerami społecznymi.

Prognozowane zmiany wskazują, że w kolejnych latach kluczowym obszarem polityki społecznej Gminy Żnin będzie rozwój spójnego, elastycznego i opartego na współpracy systemu wsparcia, łączącego działania profilaktyczne, edukacyjne, środowiskowe oraz interwencyjne. Szczególnego znaczenia nabierać będą usługi kierowane do rodzin, dzieci i młodzieży, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, a także osób doświadczających kryzysów psychicznych, uzależnień oraz przemocy. Równolegle wzrastać będzie rola inicjatyw lokalnych, wolontariatu i działań integracyjnych, sprzyjających budowaniu aktywnej i zintegrowanej społeczności.

W perspektywie do 2035 roku działania te staną się fundamentem nowoczesnej i skutecznej polityki społecznej Gminy Żnin.

5. Wizja i misja

5.1. Wizja

Gmina Żnin w roku 2035 to społeczność bezpieczna, otwarta i wspierająca, w której każdy mieszkaniec - niezależnie od wieku, sprawności, miejsca zamieszkania, czy sytuacji życiowej - ma dostęp do potrzebnych usług, może rozwijać swój potencjał oraz aktywnie uczestniczyć w życiu lokalnym. Polityka społeczna opiera się na współpracy, profilaktyce i realnym wsparciu, które wzmacnia samodzielność mieszkańców i ogranicza zjawiska wykluczenia społecznego.

Wizja opiera się na realistycznym dążeniu do wzmocnienia rodziny, poprawy jakości życia seniorów i osób z niepełnosprawnościami, rozwoju usług społecznych w środowisku lokalnym, skutecznej profilaktyki uzależnień, przeciwdziałaniu skutkom uzależnień oraz przemocy domowej.

Celem jest budowanie gminy, w której mieszkańcy czują się częścią wspólnoty, mają możliwość rozwoju i otrzymują wsparcie wtedy, gdy go potrzebują.

5.2. Misja

Gmina Żnin działa na rzecz podnoszenia jakości życia wszystkich mieszkańców, zapewniając im dostępne, zintegrowane i odpowiadające na realne potrzeby wsparcie

społeczne. Wspieramy osoby, rodziny i społeczności w osiąganiu samodzielności, bezpieczeństwa i dobrego funkcjonowania, rozwijając usługi oparte na współpracy instytucji, profesjonalizmie kadr oraz zasadach zrównoważonego rozwoju.

Celem nadrzędnym Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żnin na lata 2026–2035 jest **tworzenie spójnego systemu wsparcia społecznego**, odpowiadającego na aktualne potrzeby mieszkańców oraz wzmacniającego lokalne więzi i zasoby.

5.3. Cele strategiczne

CEL STRATEGICZNY I. Wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców oraz wsparcie osób w kryzysie i zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cel obejmuje działania ukierunkowane na poprawę sytuacji osób znajdujących się w trudnym położeniu życiowym, dotkniętych ubóstwem, bezrobociem, bezdomnością lub innymi kryzysami. Zakłada rozwój skutecznych form pomocy socjalnej, wsparcia rzeczowego i finansowego, usług środowiskowych, interwencji kryzysowej i pracy socjalnej. Obejmuje także współpracę z instytucjami rynku pracy, organizacjami pozarządowymi i podmiotami lokalnymi, w celu wzmacniania samodzielności oraz zapobiegania wykluczeniu społecznemu.

CEL STRATEGICZNY II. Wspieranie rodzin, dzieci i młodzieży poprzez edukację, wczesną interwencję i wzmacnianie kompetencji wychowawczych

Cel obejmuje rozwój zintegrowanego systemu wsparcia rodzin, w tym rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. Obejmuje działania edukacyjne i profilaktyczne, pracę asystentów rodziny, poradnictwo specjalistyczne, współpracę ze szkołami i instytucjami pomocowymi oraz rozwój oferty środowiskowej dla dzieci i młodzieży. Zakłada wzmocnienie obszarów znaczących dla prawidłowego funkcjonowania rodzin, w tym: kompetencji wychowawczych, wczesnego reagowania na problemy, rozwijania relacji i możliwości rozwojowych młodych mieszkańców.

CEL STRATEGICZNY III. Rozwój sprawnego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy domowej

Cel obejmuje rozwój działań profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży i dorosłych, ze szczególnym uwzględnieniem ograniczania ryzyka uzależnień oraz wzmacniania świadomości zdrowotnej. Zakłada poprawę dostępności specjalistycznego wsparcia oraz skuteczną współpracę instytucji i służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo społeczne. W ramach celu rozwijany jest także lokalny system przeciwdziałania przemocy domowej,

obejmujący interwencję i wsparcie osób doświadczających przemocy oraz osób stosujących przemoc.

CEL STRATEGICZNY IV. Wspieranie seniorów i osób z niepełnosprawnościami poprzez rozwój dostępności oraz usług środowiskowych

Cel dotyczy zwiększania dostępności usług społecznych, opiekuńczych i specjalistycznych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami. Obejmuje rozwój usług środowiskowych (opiekuńczych, sąsiedzkich, asystenckich), likwidację barier architektonicznych, wsparcie działań integracyjnych, aktywizacyjnych i międzypokoleniowych. Zakłada także tworzenie warunków sprzyjających bezpiecznemu i aktywnemu funkcjonowaniu osób zależnych oraz ich opiekunów.

CEL STRATEGICZNY V. Wzmacnianie aktywności społecznej, integracji lokalnej i współpracy instytucjonalnej

Cel obejmuje działania na rzecz budowania kapitału społecznego mieszkańców poprzez wspieranie aktywności lokalnej, wolontariatu, inicjatyw obywatelskich oraz współpracy organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i środowisk lokalnych. Zakłada rozwój mechanizmów partycypacji społecznej, poprawę przepływu informacji oraz wzmacnianie partnerstw służących rozwiązywaniu problemów społecznych.

6. Cele operacyjne, kierunki działań i wskaźniki

6.1. Cel strategiczny I. Wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców oraz wsparcie osób w kryzysie i zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cel operacyjny	Kierunki działań	Wskaźniki
1.1. Zwiększenie dostępności i skuteczności usług socjalnych i środowiskowych dla osób w trudnej sytuacji życiowej oraz wsparcia specjalistycznego	1. Dalsze świadczenie usług socjalnych dla osób wymagających wsparcia. 2. Zapewnianie pomocy rzeczowej i finansowej adekwatnej do sytuacji życiowej osób i rodzin. 3. Prowadzenie pracy socjalnej ukierunkowanej na wzmacnianie samodzielności i poprawę funkcjonowania osób i rodzin w trudnej sytuacji. 4. Zwiększanie dostępności poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego, socjalnego, terapeutycznego). 5. Identyfikowanie i monitorowanie sytuacji osób i rodzin w szczególnie trudnym położeniu życiowym. 6. Rozwijanie współpracy instytucjonalnej na rzecz wsparcia osób i rodzin potrzebujących we współpracy z organizacjami społecznymi i instytucjami publicznymi.	• liczba osób objętych usługami środowiskowymi (np. usługi opiekuńcze); • liczba osób/rodzin objętych usługami socjalnymi; • liczba decyzji o przyznaniu pomocy finansowej lub rzeczowej; • liczba osób i rodzin objętych pracą socjalną; • liczba osób objętych poradnictwem specjalistycznym; • liczba instytucji współpracujących na rzecz wsparcia osób i rodzin.
1.2. Rozwój systemu interwencji kryzysowej i wsparcia dla osób doświadczających nagłych trudności życiowych	1. Zapewnienie szybkiego dostępu do interwencji kryzysowej dla osób i rodzin w nagłych sytuacjach życiowych. 2. Prowadzenie poradnictwa socjalnego, psychologicznego i prawnego, terapeutycznego, medycznego.	• liczba osób objętych wsparciem specjalistycznym w sytuacjach kryzysowych; • liczba osób korzystających z poradnictwa: - socjalnego, - psychologicznego, - prawnego,

	3. Prowadzenie interwencji we współpracy z instytucjami zaangażowanymi w reagowanie kryzysowe (np. Policja, Zespół Interdyscyplinarny, służby ratunkowe). 4. Prowadzenie działań informacyjnych dotyczących dostępnych form natychmiastowej pomocy.	- terapeutycznego, - medycznego; • liczba interwencji podejmowanych przy współpracy z instytucjami zaangażowanymi w reagowanie kryzysowe; • liczba działań informacyjnych dotyczących dostępnych form pomocy.
1.3. Wzmocnienie aktywizacji społecznej i zawodowej osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym	1. Prowadzenie kontraktów socjalnych ukierunkowanych na aktywizację zawodową i społeczną. 2. Kierowanie osób bezrobotnych do właściwych form wsparcia w instytucjach rynku pracy (PUP, programy aktywizacyjne). 3. Organizowanie lub współorganizowanie działań reintegracyjnych dla osób długotrwale bezrobotnych. 4. Wspieranie nabywania kompetencji społecznych i zawodowych poprzez udział w kursach, warsztatach, szkoleniach lub innych formach edukacyjnych.	• liczba kontraktów socjalnych • liczba osób uczestniczących w działaniach reintegracyjnych (aktywizacja zawodowa); • liczba osób bezrobotnych uczestniczących w kursach lub szkoleniach; • liczba osób kończących programy aktywizacyjne.
1.4. Rozwój zintegrowanego systemu wsparcia dla osób zagrożonych lub doświadczających bezdomności	1. Identyfikacja osób zagrożonych utratą mieszkania oraz inicjowanie działań zabezpieczających ich sytuację mieszkaniową 2. Zapewnienie wsparcia osobom w kryzysie mieszkaniowym w zakresie poprawy ich sytuacji lokalowej (informacja, doradztwo,	• liczba osób zagrożonych utratą mieszkania wobec których podjęto działania zabezpieczających ich sytuację mieszkaniową; • liczba osób objętych wsparciem w kryzysach mieszkaniowych; • liczba osób zagrożonych lub doświadczających

	wsparcie w kontaktach z instytucjami i placówkami). 3. Kierowanie osób doświadczających lub zagrożonych bezdomnością do placówek udzielających wsparcia osobom w kryzysie mieszkaniowym (schroniska, noclegownie, ogrzewalnie). 4. Organizowanie działań reintegracyjnych ukierunkowanych na wychodzenie z bezdomności lub odzyskiwanie samodzielności mieszkaniowej. 5. Monitorowanie sytuacji mieszkaniowej osób i rodzin znajdujących się w ryzyku bezdomności.	bezdomności skierowanych do placówek udzielających wsparcia; • liczba osób uczestniczących w działaniach reintegracyjnych związanych z wychodzeniem z bezdomności.
Czas realizacji: 2026–2035 **Realizatorzy:** • Gmina Żnin, • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żninie, • podmioty świadczące usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, • placówki wsparcia dziennego, • podmioty prowadzące miejsca schronienia oraz wsparcie dla osób w kryzysie bezdomności. **Partnerzy:** • Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żninie, • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żninie, • Powiatowy Urząd Pracy w Żninie, • instytucje ochrony zdrowia, • Komenda Powiatowa Policji w Żninie, • organizacje pozarządowe, • parafie i związki wyznaniowe, • lokalne grupy nieformalne i inicjatywy obywatelskie, • placówki oświatowe. **Źródła finansowania:** • środki własne Gminy Żnin, • środki rządowe, • fundusze europejskie,		

- środki partnerów lokalnych i organizacji pozarządowych,
- inne dostępne źródła finansowania.

6.2. Cel strategiczny II. Wspieranie rodzin, dzieci i młodzieży poprzez edukację, wczesną interwencję i wzmacnianie kompetencji wychowawczych

Cel operacyjny	Kierunki działań	Wskaźniki
2.1. Wzmacnianie kompetencji wychowawczych oraz wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze	1. Prowadzenie pracy z rodziną ukierunkowanej na poprawę funkcjonowania opiekuńczego i wychowawczego. 2. Zapewnianie wsparcia asystenta rodziny rodzinom przeżywającym trudności. 3. Prowadzenie poradnictwa rodzinnego i wychowawczego, w tym wsparcia psychologicznego i pedagogicznego. 4. Organizowanie działań edukacyjnych rozwijających kompetencje rodzicielskie (warsztaty, zajęcia, konsultacje).	• liczbę rodzin z dziećmi objętych pracą socjalną; • liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny; • liczba osób korzystających z poradnictwa rodzinnego i wychowawczego, w tym wsparcia psychologicznego i pedagogicznego; • liczba działań edukacyjnych skierowanych do rodziców.
2.2. Rozwój oferty środowiskowej i edukacyjno-rozwojowej dla dzieci i młodzieży	1. Wspieranie i rozwijanie działalności placówek wsparcia dziennego. 2. Organizowanie zajęć pozalekcyjnych i środowiskowych rozwijających zainteresowania i umiejętności dzieci i młodzieży. 3. Wspieranie inicjatyw edukacyjnych i rozwojowych realizowanych przez instytucje i organizacje społeczne. 4. Tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji młodzieży i ich zaangażowaniu w życie lokalne.	• liczba dzieci objętych wsparciem placówek wsparcia dziennego; • liczba zorganizowanych zajęć pozalekcyjnych lub środowiskowych oraz liczba ich uczestników; • liczba zrealizowanych inicjatyw edukacyjnych lub rozwojowych realizowanych przez instytucje i organizacje społeczne (np. NGO, instytucje kultury) oraz liczba ich uczestników; • liczba działań wspierających aktywność i zainteresowania

		młodzieży oraz liczba ich uczestników.
2.3. Wspieranie bezpieczeństwa i dobrostanu dzieci poprzez współpracę instytucji i system wczesnego reagowania	1. Zapewnienie bieżącej wymiany informacji między instytucjami w sprawach dotyczących bezpieczeństwa, potrzeb i sytuacji dzieci.	• liczba instytucji współpracujących na rzecz bezpieczeństwa i sytuacji dzieci.
Czas realizacji: 2026–2035 **Realizatorzy:** • Gmina Żnin, • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żninie, • placówki wsparcia dziennego, • Zespół Interdyscyplinarny w Żninie, • szkoły i placówki oświatowe. **Partnerzy:** • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żninie, • Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żninie, • instytucje ochrony zdrowia, • organizacje pozarządowe, • poradnie specjalistyczne, • lokalne inicjatywy i grupy nieformalne, • instytucje kultury i sportu, • Komenda Powiatowa Policji w Żninie, • inne służby współpracujące w sprawach bezpieczeństwa dzieci i rodzin. **Źródła finansowania:** • środki własne Gminy Żnin, • środki rządowe na wsparcie rodzin, dzieci i młodzieży, • fundusze europejskie, • środki organizacji pozarządowych i partnerów lokalnych, • inne dostępne źródła finansowania.		

6.3. Cel strategiczny III. Rozwój sprawnego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy domowej

Cel operacyjny	Kierunki działań	Wskaźniki
3.1. Rozwój systemu profilaktyki uzależnień (uniwersalnej, selektywnej i wskazującej) wśród	1. Realizowanie działań profilaktycznych adresowanych do różnych grup odbiorców (profilaktyka	• liczba działań profilaktycznych zrealizowanych w ramach profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej

dzieci, młodzieży i dorosłych	uniwersalna, selektywna i wskazująca). 2. Prowadzenie kampanii informacyjnych dotyczących zdrowia psychicznego, przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej. 3. Wspieranie szkół, instytucji i organizacji w prowadzeniu działań profilaktycznych.	oraz liczba ich uczestników; • liczba kampanii informacyjnych lub edukacyjnych zrealizowanych w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej; • liczba działań profilaktycznych realizowanych we współpracy ze szkołami i instytucjami.
3.2. Wspieranie osób zagrożonych uzależnieniami oraz wzmacnianie systemu lokalnej pomocy i kierowania do leczenia	1. Zapewnianie poradnictwa i konsultacji dla osób zagrożonych uzależnieniami i ich rodzin. 2. Kierowanie osób z problemem uzależnienia do odpowiednich placówek leczenia, terapii lub programów wsparcia. 3. Wspieranie rodzin osób z problemem uzależnień poprzez poradnictwo, edukację i działania informacyjne. 4. Współpraca z instytucjami i specjalistami zajmującymi się leczeniem i przeciwdziałaniem uzależnieniom.	• liczba udzielonych porad i konsultacji dotyczących problematyki uzależnień; • liczba osób skierowanych do placówek leczenia uzależnień lub terapii przez GKRPA; • liczba instytucji/placówek wspierających rodziny osób z problemem uzależnień; • liczba działań realizowanych we współpracy z GKRPA i innymi instytucjami.
3.3. Przeciwdziałanie przemocy domowej oraz wzmacnianie lokalnego systemu interwencji i wsparcia	1. Realizowanie działań wynikających z procedury Niebieskie Karty oraz pracy Zespołu Interdyscyplinarnego. 2. Zapewnianie wsparcia osobom doznającym przemocy domowej (informacja, poradnictwo, interwencja, bezpieczne miejsce pobytu, tworzenie grup wsparcia).	• liczba realizowanych procedur „Niebieskie Karty"; • liczba rodzin objętych wsparciem grup diagnostyczno-pomocowych w związku z wystąpieniem przemocy domowej (procedury Niebieskie Karty oraz

	3. Podejmowanie działań motywujących i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową. 4.Współpraca instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej (MOPS, Policja, szkoły, zdrowie, organizacje społeczne). 5. Realizowanie działań informacyjnych i edukacyjnych dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej.	inne zgłoszenia podejrzenia przemocy); • liczba osób doznających przemocy domowej objętych wsparciem specjalistycznym (poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, prawne); • liczba osób stosujących przemoc domową, wobec których prowadzono rozmowy motywujące i monitorujące w ramach pracy grup diagnostyczno-pomocowych; • liczba posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych realizujących wsparcie w związku z wystąpieniem przemocy domowej; • liczba działań informacyjnych i edukacyjnych oraz liczba ich odbiorców.
Czas realizacji: 2026–2035 **Realizatorzy:** • Gmina Żnin, • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żninie, • placówki wsparcia dziennego, • szkoły i placówki oświatowe. **Partnerzy:** • Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żninie, • Zespół Interdyscyplinarny w Żninie, • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żninie, • Komenda Powiatowa Policji w Żninie, • sąd i kuratorzy sądowi, • instytucje ochrony zdrowia (w tym placówki leczenia uzależnień),		

- organizacje pozarządowe realizujące programy profilaktyczne, terapeutyczne i wspierające,
- poradnie psychologiczne, pedagogiczne i specjalistyczne,
- instytucje kultury i sportu,
- lokalne grupy nieformalne i inicjatywy obywatelskie.

Źródła finansowania:

- środki własne Gminy Żnin,
- środki rządowe w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej,
- fundusze europejskie,
- środki organizacji pozarządowych i partnerów lokalnych,
- inne dostępne źródła finansowania adekwatne do rodzaju działań.

6.4. Cel strategiczny IV. Wspieranie seniorów i osób z niepełnosprawnościami poprzez rozwój dostępności oraz usług środowiskowych

Cel operacyjny	Kierunki działań	Wskaźniki
4.1. Zwiększanie dostępności usług środowiskowych wspierających funkcjonowanie seniorów i osób z niepełnosprawnościami	1. Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osób wymagających wsparcia. 2. Realizowanie działań środowiskowych i wsparcia w miejscu zamieszkania osób z niepełnosprawnościami, we współpracy z instytucjami i organizacjami wspierającymi tę grupę. 3. Prowadzenie działań wspierających opiekunów osób niesamodzielnych (informacje, poradnictwo, dostęp do usług odciążających). 4. Realizacja programów rządowych.	• liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi; • liczba godzin zrealizowanych usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych; • liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem środowiskowym w miejscu zamieszkania; • liczba działań środowiskowych skierowanych do osób z niepełnosprawnościami; • liczba opiekunów osób niesamodzielnych objętych wsparciem informacyjnym lub poradniczym; • liczba seniorów i osób z niepełnosprawnością objętych programami rządowymi.

4.2. Rozwój lokalnych działań wspierających aktywność społeczną i integrację seniorów i osób z niepełnosprawnościami	1. Organizowanie zajęć aktywizujących, edukacyjnych i integracyjnych dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami. 2. Wspieranie działalności dziennych domów pobytu, klubów seniora oraz innych lokalnych miejsc aktywności społecznej dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami. 3. Wspieranie grup samopomocowych, aktywizujących i integracyjnych dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami, tworzonych przez lokalne organizacje i instytucje społeczne. 4. Realizowanie działań i wydarzeń międzypokoleniowych sprzyjających integracji społecznej. 5. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych skierowanych do seniorów i osób z niepełnosprawnościami.	• liczba działań realizowanych przez Gminę Żnin we współpracy z dziennymi domami pobytu, klubami seniora lub lokalnymi miejscami aktywności; • liczba grup samopomocowych, aktywizujących i integracyjnych dla seniorów oraz liczba ich uczestników; • liczba lokalnych inicjatyw społecznych skierowanych do seniorów lub osób z niepełnosprawnościami oraz liczba ich uczestników.
4.3. Wzmacnianie dostępności przestrzennej, informacyjnej i cyfrowej dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami	1. Podejmowanie działań na rzecz poprawy dostępności architektonicznej w obiektach użyteczności publicznej 2. Zwiększanie dostępności informacji dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami poprzez dostosowywanie komunikatów, materiałów i treści w formach przyjaznych odbiorcom 3. Wspieranie seniorów i osób z niepełnosprawnościami	• liczba obiektów użyteczności publicznej, w których podjęto działania poprawiające dostępność architektoniczną; • liczba działań wspierających seniorów i osoby z niepełnosprawnościami w korzystaniu z usług cyfrowych oraz liczba ich uczestników;

	w korzystaniu z usług cyfrowych oraz rozwijanie ich kompetencji cyfrowych. 4. Współpraca z instytucjami i organizacjami w zakresie poprawy dostępności przestrzeni publicznej oraz usług.	• liczba działań edukacyjnych z zakresu kompetencji cyfrowych oraz liczba ich uczestników; • liczba działań lub inicjatyw realizowanych we współpracy z instytucjami na rzecz poprawy dostępności.

Czas realizacji:
2026–2035

Realizatorzy:

- Gmina Żnin,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żninie,
- podmioty świadczące usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze,
- podmioty realizujące wsparcie środowiskowe i usługi dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami,
- dziennie domy pobytu, kluby seniora lub inne formy lokalnej aktywności senioralnej

Partnerzy:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żninie,
- organizacje pozarządowe działające na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnościami,
- instytucje ochrony zdrowia,
- instytucje kultury i sportu (w zakresie wydarzeń integracyjnych),
- parafie i związki wyznaniowe,
- lokalne inicjatywy i grupy nieformalne,
- podmioty i instytucje wspierające działania w zakresie dostępności cyfrowej i architektonicznej.

Źródła finansowania:

- środki własne Gminy Żnin,
- środki rządowe,
- fundusze europejskie,
- środki organizacji pozarządowych i partnerów lokalnych,
- inne dostępne źródła finansowania.

6.5. Cel strategiczny V. Wzmacnianie aktywności społecznej, integracji lokalnej i współpracy instytucjonalnej

Cel operacyjny	Kierunki działań	Wskaźniki
5.1. Wspieranie aktywności społecznej	1. Wspieranie oddolnych inicjatyw społecznych poprzez udzielanie wsparcia	• liczba zrealizowanych lokalnych inicjatyw społecznych;

i obywatelskiej mieszkańców	organizacyjnego, promocyjnego lub rzeczowego mieszkańcom oraz organizacjom pozarządowym. 2. Promowanie wolontariatu oraz angażowania mieszkańców w działania na rzecz społeczności lokalnej poprzez inicjowanie i wspieranie lokalnych akcji wolontariackich. 3. Udostępnianie przestrzeni i zasobów lokalnych (np. sal, świetlic, terenów rekreacyjnych) na potrzeby inicjatyw społecznych. 4. Realizowanie działań edukacyjnych (np. warsztatów, spotkań informacyjnych, szkoleń) dotyczących aktywności obywatelskiej i zaangażowania społecznego.	• liczba wolontariuszy zaangażowanych w działania; • liczba udostępnionych przestrzeni lub zasobów lokalnych na potrzeby inicjatyw społecznych; • liczba działań edukacyjnych dotyczących aktywności obywatelskiej.
5.2. Wzmacnianie integracji i więzi lokalnych poprzez działania środowiskowe i międzypokoleniowe	1. Organizowanie wydarzeń i działań środowiskowych sprzyjających integracji mieszkańców. 2. Wspieranie inicjatyw międzypokoleniowych angażujących dzieci, młodzież, dorosłych i seniorów. 3. Realizowanie projektów społecznych promujących współpracę i kształtowanie pozytywnych relacji w społeczności lokalnej.	• liczba wydarzeń lub działań integracyjnych; • liczba działań międzypokoleniowych; • liczba zrealizowanych projektów społecznych wspierających integrację mieszkańców.
5.3. Rozwój współpracy instytucjonalnej, międzysektorowej i lokalnych partnerstw	1. Wspieranie współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze polityki społecznej. 2. Realizowanie wspólnych działań, inicjatyw i projektów	• liczba działań zrealizowanych we współpracy między instytucjami lub organizacjami;

	społecznych we współpracy międzysektorowej. 3. Zapewnianie bieżącej wymiany informacji między instytucjami w zakresie działań społecznych i lokalnych potrzeb mieszkańców. 4. Wspieranie rozwoju partnerstw i porozumień na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów społecznych.	• liczba wspólnych inicjatyw lub projektów społecznych oraz liczba ich uczestników; • liczba partnerstw lub porozumień na rzecz działań społecznych.
Czas realizacji: 2026–2035 **Realizatorzy:** • Gmina Żnin, • Zespół Interdyscyplinarny w Żninie, • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żninie. **Partnerzy:** • organizacje pozarządowe, • lokalne grupy nieformalne i inicjatywy obywatelskie, • szkoły i placówki oświatowe (jako partnerzy przy działaniach środowiskowych i międzypokoleniowych), • Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żninie, • jednostki gminne i powiatowe działające w sferze społecznej, • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żninie, • parafie i związki wyznaniowe, • inne podmioty i partnerzy lokalni zaangażowani we wzmacnianie aktywności społecznej. **Źródła finansowania:** • środki własne Gminy Żnin, • środki rządowe na wsparcie aktywności społecznej i współpracy lokalnej, • fundusze europejskie, • środki organizacji pozarządowych i partnerów lokalnych, • inne dostępne źródła finansowania.		

7. Realizacja, monitoring i ewaluacja

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żnin odbywać się będzie w oparciu o pięć celów strategicznych oraz odpowiadające im cele operacyjne i kierunki działań. Działania przewidziane w Strategii będą realizowane przez jednostki organizacyjne

Gminy Żnin w szczególności Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, a także partnerów lokalnych, instytucje publiczne i organizacje społeczne.

Zasady realizacji Strategii

- działania prowadzone w ramach Strategii mają charakter **wielosektorowy i komplementarny**,
- wszystkie podmioty wdrażające Strategię zobowiązane są do współpracy i wymiany informacji,
- działania powinny być planowane w oparciu o **realne możliwości finansowe gminy** oraz z uwzględnieniem środków zewnętrznych,
- Strategia stanowi **ramowy dokument planistyczny**, który może być uszczegóławiany w programach i rocznych planach.

Katalog podmiotów realizujących Strategię ma charakter otwarty. W miarę potrzeb zadania mogą wykonywać także inne instytucje i partnerzy.

7.1. Monitoring (częstotliwość, raportowanie)

Monitoring Strategii ma charakter ciągły i polega na zbieraniu oraz analizowaniu danych dotyczących realizacji działań, postępów w osiąganiu wskaźników oraz zmian zachodzących w obszarze polityki społecznej. Celem monitoringu jest wczesne identyfikowanie trudności, dostosowanie działań do aktualnych potrzeb oraz zapewnienie przejrzystości realizacji Strategii.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

a) zespół wdrażający strategię

Zespół wdrażający Strategię powołuje Burmistrz Żnina, a w jego skład wchodzą: Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żninie oraz kierownicy poszczególnych komórek organizacyjnych MOPS.

b) roczna ocena wdrażania strategii

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i oceniać poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Jednostką odpowiedzialną za zbieranie i analizowanie danych jest **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żninie.**

Dane do monitoringu obejmują m.in.:

- liczbę zrealizowanych działań w ramach poszczególnych celów,
- liczbę beneficjentów objętych wsparciem,
- stopień realizacji wskaźników,
- informacje o współpracy i źródłach finansowania.

2. Wyniki monitoringu stanowią podstawę do sporządzenia **rocznych raportów** przedstawianych Burmistrzowi oraz Radzie Miejskiej w Żninie.
3. Wnioski z monitoringu mogą być wykorzystywane do wprowadzania korekt działań Strategii.

Narzędzia monitorowania

- sprawozdania z realizacji zadań sporządzane przez MOPS, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny, szkoły i inne podmioty,
- dane statystyczne np. z GUS czy PUP,
- wyniki badań ankietowych i analiz lokalnych (np. Diagnoza Zagrożeń Społecznych).

7.2. Ewaluacja (podejście, cykl, pytania ewaluacyjne)

Ewaluacja ma na celu ocenę skuteczności i trwałości działań podejmowanych w ramach Strategii oraz ich wpływu na poprawę sytuacji społecznej mieszkańców. Pozwala ona określić, w jakim stopniu założone cele i rezultaty zostały osiągnięte oraz jakie zmiany wymagają dalszego wsparcia.

Rodzaje ewaluacji

1. **Ewaluacja bieżąca (cząstkowa)** – prowadzona co roku, na podstawie raportów z monitoringu. Obejmuje analizę realizacji działań, osiągniętych wskaźników i napotkanych trudności.
2. **Ewaluacja końcowa** – przeprowadzana po zakończeniu okresu obowiązywania Strategii (rok 2035). Ma na celu podsumowanie efektów wdrażania oraz opracowanie rekomendacji do kolejnego okresu planistycznego.

Za przygotowanie raportów ewaluacyjnych odpowiada Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, we współpracy z realizatorami działań. Wyniki ewaluacji będą wykorzystywane

do aktualizowania i dostosowywania Strategii, zgodnie z lokalnymi potrzebami i możliwościami finansowymi.

Metody ewaluacji

- analiza danych ilościowych (statystyki, wskaźniki, raporty instytucji),
- analiza jakościowa (wywiady, konsultacje, opinie partnerów społecznych),
- ocena efektywności współpracy międzyinstytucjonalnej i zaangażowania społecznego.

8. Ramy finansowania Strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żnin na lata 2026–2035 będzie finansowana z różnych źródeł, obejmujących zarówno środki własne gminy, jak i fundusze zewnętrzne pozyskiwane w ramach współpracy międzyinstytucjonalnej. Zróżnicowanie źródeł finansowania umożliwia elastyczne dostosowywanie działań do aktualnych potrzeb oraz zwiększa stabilność i trwałość systemu wsparcia społecznego.

1. Środki własne Gminy Żnin

Podstawowym źródłem finansowania działań przewidzianych w Strategii są środki z budżetu Gminy Żnin, w tym:

- wydatki bieżące i inwestycyjne przeznaczane na realizację zadań,
- środki przeznaczane na współpracę z organizacjami pozarządowymi,
- finansowanie działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz jednostek realizujących działania w obszarze polityki społecznej.

Środki własne stanowią fundament wdrażania Strategii, zapewniając ciągłość podstawowych usług i działań.

2. Środki rządowe i programy krajowe

Działania ujęte w Strategii mogą być realizowane przy wsparciu środków krajowych, w szczególności z programów ukierunkowanych na:

- rozwój usług społecznych i wsparcia rodzin,
- przeciwdziałanie przemocy domowej i uzależnieniom,

- politykę senioralną (programy rządowe);
- wspieranie osób z niepełnosprawnościami (np. środki PFRON),
- rozwój kompetencji społecznych i integracji lokalnej,
- bezpieczeństwo socjalne i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Środki te mogą wspierać zarówno działania bieżące, jak i projekty o charakterze inwestycyjnym.

3. Fundusze europejskie

W okresie obowiązywania Strategii możliwe jest pozyskiwanie środków z funduszy Unii Europejskiej oraz programów międzynarodowych, w tym m.in.:

- programy regionalne finansowane przez fundusze strukturalne (np. EFS+, EFRR),
- programy wspierające usługi społeczne, integrację lokalną, aktywizację zawodową oraz edukację,
- inicjatywy międzynarodowe ukierunkowane na rozwój kompetencji społecznych, współpracę instytucjonalną i wyrównywanie szans.

Fundusze europejskie umożliwiają rozwój innowacyjnych form wsparcia, szkoleń dla kadr oraz nowych działań środowiskowych.

4. Środki organizacji pozarządowych i partnerów lokalnych

Realizacja Strategii może być wspierana poprzez:

- środki własne organizacji pozarządowych realizujących projekty społeczne,
- wkład rzeczowy i organizacyjny partnerów lokalnych,
- środki pozyskiwane przez NGO z konkursów krajowych i europejskich,
- inicjatywy mieszkańców, grup nieformalnych oraz lokalnych liderów.

Włączenie partnerów społecznych zwiększa efektywność działań, poszerza ofertę wsparcia i wzmacnia aktywność obywatelską.

5. Inne źródła finansowania

W miarę pojawiających się możliwości Gmina Żnin może korzystać również z innych źródeł, takich jak:

- środki funduszy celowych (np. Fundusz Pracy, Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym),
- środki z programów resortowych i branżowych,
- współpraca z podmiotami prywatnymi w zakresie realizacji wybranych projektów.

9. Podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żnin na lata 2026–2035 stanowi dokument wyznaczający najważniejsze kierunki działań w sferze polityki społecznej. Jej zapisy opierają się na diagnozie lokalnej sytuacji społecznej, analizie potrzeb mieszkańców oraz współpracy z lokalnymi instytucjami. Celem Strategii jest rozwój spójnego systemu wsparcia społecznego, odpowiadającego na zróżnicowane potrzeby mieszkańców oraz wzmacniającego zasoby i więzi lokalne.

Strategia obejmuje pięć celów strategicznych, odpowiadających kluczowym obszarom funkcjonowania społeczności lokalnej. Pierwszy cel odnosi się do wzmacniania bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców oraz wsparcia osób w kryzysie i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Uwzględnia rozwój usług środowiskowych, pomocy socjalnej, interwencji kryzysowej i działań wspierających samodzielność.

Drugi cel koncentruje się na rodzinach, dzieciach i młodzieży, obejmując działania edukacyjne, profilaktyczne, opiekuńczo-wychowawcze oraz środowiskowe. Zakłada rozwój systemu wsparcia rodzin, wczesne reagowanie na problemy oraz wzmacnianie kompetencji wychowawczych i relacji rodzinnych.

Trzeci cel strategiczny dotyczy rozwoju systemu profilaktyki uzależnień, przeciwdziałania przemocy domowej oraz innych kryzysów społecznych. Obejmuje działania interwencyjne, poradnictwo specjalistyczne, pracę środowiskową i współpracę międzyinstytucjonalną w reagowaniu na sytuacje trudne.

Czwarty cel podejmuje temat wsparcia seniorów i osób z niepełnosprawnościami. Obejmuje rozwój usług opiekuńczych i asystenckich, przeciwdziałanie izolacji społecznej, promowanie aktywności oraz działania na rzecz dostępności przestrzeni publicznych, usług i informacji.

Piąty cel strategiczny koncentruje się na wzmacnianiu aktywności społecznej mieszkańców, integracji lokalnej oraz współpracy instytucjonalnej. Dotyczy rozwoju inicjatyw społecznych, wolontariatu, działań międzypokoleniowych oraz budowania partnerstw międzysektorowych.

Strategia zakłada szeroką współpracę instytucji, organizacji pozarządowych i partnerów lokalnych. Jej wdrażanie opiera się na monitorowaniu działań, realizacji wskaźników oraz cyklicznej ewaluacji, umożliwiającej dostosowywanie działań do zmieniających się potrzeb społecznych. Dokument przewiduje również elastyczność w aktualizacji zapisów w odpowiedzi na nowe wyzwania społeczne i zmiany prawne.

Realizacja Strategii będzie przyczyniać się do wzmocnienia systemu wsparcia lokalnego, zwiększenia jakości życia mieszkańców oraz budowania bardziej zintegrowanej i aktywnej społecznie wspólnoty lokalnej. Poprzez konsekwentne wdrażanie założonych celów i działań Gmina Żnin będzie mogło skutecznie reagować na najważniejsze wyzwania społeczne oraz rozwijać nowoczesną, opartą na współpracy politykę społeczną.

Uzasadnienie

Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żnin na lata 2026-2035, zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. W procesie opracowania strategii przeprowadzone zostały konsultacje społeczne, dzięki czemu mieszkańcy Gminy Żnin mogli mieć wpływ na ostateczny kształt dokumentu.

Celem utworzenia strategii jest opracowanie efektywnego programu pomocy, który umożliwi rozwiązywanie problemów społecznych oraz przyczyni się do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i marginalizacji. Odpowiednio zaplanowana i realizowana polityka społeczna na poziomie lokalnym wyznacza kierunki działań w zakresie rozwoju potencjału instytucjonalnego i społecznego Gminy Żnin. Jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań.

Strategia stanowi dokument ogólny i otwarty, który daje podstawę do opracowania kolejnych programów i projektów szczegółowych dotyczących rozwiązywania najważniejszych kwestii społecznych występujących na terenie gminy.

Dotychczasowa Strategia obowiązywała do dnia 31 grudnia 2025 r., co wymaga przyjęcia nowego dokumentu, z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2026 r., określającego cele i zadania gminy w tym obszarze. Podjęcie uchwały z mocą wsteczną jest niezbędne celem zachowania ciągłości oraz nie narusza zasad demokratycznego państwa prawnego, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 20 lipca o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest uzasadnione.

Podpisany przez:
Idzi Jan Mądry
dnia 22 maja 2026 r.

Załącznik nr 21
do protokołu nr XVIII/26
Sesji Rady Miejskiej w Żninie
z dnia 22 maja 2026r.

UCHWAŁA NR XVIII/230/2026
RADY MIEJSKIEJ W ŻNINIE

z dnia 22 maja 2026 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2026 r. poz. 662), art. 4[1] ust. 2 i 2a ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151), art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939, z późn. zm.[1)]) oraz art. 5 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029 w treści stanowiącej załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Żnina.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2026 r.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Idzi Mądry

[1)] Zmiana tekstu jednolitego wymienionej ustawy została ogłoszona w Dz. U. z 2022 r. poz. 2600.

Załącznik do uchwały nr XVIII/230/2026
Rady Miejskiej w Żninie
z dnia 22 maja 2026 r.

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA LATA 2026-2029

Spis treści

I. Wprowadzenie 3

1.1. Czym jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii 3

1.2. Podstawowe pojęcia i terminy 4

1.3. Metodologia badań własnych 7

1.4. Wstęp do Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029 8

II. Dane statystyczne – demografia Gminy Żnin 11

III. Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 18

3.1. Wyniki Diagnozy Problemów Społecznych dla Gminy Żnin opracowanej w 2024 r. . 19

3.1.1. Wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych 19

3.1.2. Wyniki badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców 33

3.1.3. Wnioski dotyczące przedstawicieli lokalnych instytucji – dane z wywiadu fokusowego 47

3.2. Wyniki badania potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r. 48

3.3. Analiza SWOT dotycząca problemów społecznych w Gminie Żnin 57

IV. Realizacja Programu 58

V. Cele i zadania Programu 59

VI. Źródła i zasady finansowania zadań 67

VII. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żninie 68

VIII. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żninie 70

IX. Monitoring oraz ewaluacja programu 71

X. Harmonogram realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026 -2029 73

XI. Podsumowanie 76

I. Wprowadzenie

1.1. Czym jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii stanowi podstawowy dokument określający lokalną politykę w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i ograniczania szkód wynikających z używania substancji psychoaktywnych. Jest on narzędziem, dzięki któremu samorząd realizuje swoje ustawowe zadania związane zarówno z ochroną zdrowia publicznego, jak i z zapewnianiem bezpieczeństwa oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Obowiązek przygotowywania Programu wynika przede wszystkim z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, która wprost nakazuje gminom przyjmowanie dokumentu określającego działania w tym obszarze oraz wskazuje, że zadania te stanowią zadania własne gminy. Równocześnie ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii zobowiązuje samorządy do prowadzenia działań z zakresu profilaktyki oraz ograniczania szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych., co również realizowane jest w ramach gminnych programów. Tym samym Program uzupełnia i porządkuje zakres działań wynikających z kilku aktów prawnych, w tym także z ustawy o zdrowiu publicznym oraz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania ujęte w Programie są finansowane przede wszystkim ze środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz z opłaty od sprzedaży napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej nieprzekraczającej 300 ml (tzw. „małpkowe"). Jednocześnie realizacja Programu może być uzupełniająco finansowana także z innych środków pozostających w dyspozycji gminy (np. środków własnych) oraz z pozyskiwanych źródeł zewnętrznych, w tym dotacji w ramach programów rządowych lub środków unijnych, o ile są one przeznaczane na działania zgodne z zakresem Programu i przyjętymi uchwałami budżetowymi.

Zgodnie z przepisami środki te mogą być przeznaczane wyłącznie na realizację zadań określonych w Programie, co czyni go dokumentem o charakterze nie tylko strategicznym, lecz także finansowym. Program wyznacza więc ramy, w których gmina planuje i prowadzi działania profilaktyczne, edukacyjne, interwencyjne i pomocowe, a także działania wspierające lokalne instytucje uczestniczące w systemie przeciwdziałania uzależnieniom.

Przepisy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi wskazują, że Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest uchwalany na okres nie dłuższy niż cztery lata. Przyjęcie Programu w tej perspektywie czasowej pozwala na spójne zaplanowanie celów strategicznych oraz głównych kierunków działań, a także sprzyja zachowaniu ciągłości i stabilności realizowanej polityki społecznej oraz koordynacji działań podejmowanych przez różne podmioty działające na poziomie lokalnym.

Jednocześnie Program pozostaje dokumentem „żywym", który w trakcie okresu obowiązywania może podlegać aktualizacji i dostosowaniu do zmieniających się uwarunkowań, potrzeb oraz wyzwań społecznych. Wprowadzanie zmian do Programu następuje w drodze uchwały rady gminy i może być związane m.in. z koniecznością reagowania na zmiany w zachowaniach mieszkańców, pojawianiem się nowych problemów lub modyfikacją dostępnych lokalnych zasobów oraz instrumentów realizacji działań.

Kluczowym elementem przygotowywania Programu jest diagnoza lokalna. Rekomendacje Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom wyraźnie podkreślają, że rzetelne planowanie działań powinno opierać się na analizie sytuacji w konkretnej społeczności, a nie na intuicji, czy powielaniu rozwiązań stosowanych w innych miejscach. Diagnoza pozwala rozpoznać skalę i charakter problemów związanych z używaniem alkoholu, narkotyków i innych substancji, zidentyfikować grupy szczególnego ryzyka, ocenić funkcjonujące lokalnie zasoby pomocowe oraz określić postawy mieszkańców wobec poszczególnych zjawisk. Dostarcza również podstaw do oceny skuteczności dotychczasowych działań i umożliwia planowanie kolejnych, bardziej adekwatnych interwencji.

1.2. Podstawowe pojęcia i terminy

W celu przybliżenia zarówno zastosowanych metod badawczych w części diagnostycznych, jak i pozostałych fragmentów Programu, poniżej prezentujemy zestawienie najważniejszych pojęć i terminów naukowych, które zostały wykorzystane w niniejszym raporcie.

BADANIE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH (*DESK RESEARCH*) – technika badań jakościowych i czasem ilościowych polegająca na przeszukaniu i interpretacji istniejących źródeł wiedzy na badany temat (dokumentów, mediów, literatury przedmiotu itp.). W niniejszym Programie źródłem tego typu danych były przede wszystkim dane pozyskane z Miejskiego Ośrodka

Pomocy Społecznej w Żninie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żninie.

SONDAŻ (BADANIE SONDAŻOWE) - jest to metoda badawcza służąca zazwyczaj do badania danej populacji, której nie da się obserwować bezpośrednio. Polega na przebadaniu wyselekcjonowanej z populacji mniejszej próby respondentów, przy pomocy kwestionariusza lub ankiety.

CAWI (Computer-Assisted Web Interview) – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony internetowej – technika zbierania informacji w badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

PAPI (ang. Paper And Pencil Interview) – technika badawcza, w której badacz przeprowadza z respondentem wywiad ustrukturyzowany zaznaczając odpowiedzi badanego w przygotowanym narzędziu, jakim jest kwestionariusz wywiadu.

BADANIA FOKUSOWE FGI (Focus Group Interview) – zogniskowany wywiad grupowy, prowadzony z wybranymi respondentami o charakterze dyskusji opartej na wcześniej przygotowanym scenariuszu, nad którego przebiegiem czuwa moderator zadający uczestnikom pytania dotyczące określonego tematu. Celem moderatora jest wyzwolenie odpowiednich reakcji uczestników (grupy focusowej), co umożliwia zrozumienie ich poglądów, opinii.

ZACHOWANIA RYZYKOWNE – zachowania niosące ryzyko negatywnych konsekwencji, zarówno dla zdrowia fizycznego i psychicznego jednostki, jak i dla jej otoczenia społecznego. Do zachowań ryzykownych zaliczamy: palenie tytoniu, używanie środków psychoaktywnych (alkoholu, narkotyków, leków), wczesną aktywność seksualną, zachowania agresywne i przestępcze.

ZAGROŻENIA BEHAWIORALNE - zachowania niosące ryzyko negatywnych konsekwencji, zarówno dla zdrowia fizycznego i psychicznego jednostki, jak i dla jej otoczenia społecznego, które mogą prowadzić do uzależnień czynnościowych (związanych z zachowaniami, a nie substancjami), tj. hazard, korzystanie z Internetu, uzależnienie od gier

komputerowych, zakupoholizm, pracoholizm; uzależnienie od ćwiczeń fizycznych, opalania się czy kompulsywne objadanie się.

PROBLEM SPOŁECZNY – to zaobserwowane lub spodziewane (potencjalne) zjawisko społeczne – stan, proces lub układ warunków – które uznano za niekorzystne, wywołujące pośrednio lub bezpośrednio straty finansowe i wymagające interwencji: przeciwdziałania, redukcji szkód lub rozwinięcia równoważących je potencjałów.

KWESTIA SPOŁECZNA – bariera w społeczeństwie, która utrudnia prawidłowe funkcjonowanie oraz osiągnięcie optymalnego rozwoju i realizacji potrzeb. Ma charakter masowy i szczególnie dotkliwe skutki społeczne. Bardzo często diagnozy problemów społecznych służą zidentyfikowaniu kwestii społecznych lub są ukierunkowane na zbadanie kwestii, które zostały już wcześniej rozpoznane.

NORMY SPOŁECZNE – przyjęte w danej społeczności względnie trwałe wzorce funkcjonowania akceptowalnego społecznie; to zbiory nieformalnych reguł określających, co jest, a co nie jest akceptowane w danej społeczności. To także oczekiwane społecznie wzorce funkcjonowania poszczególnych grup i jednostek.

PROFILAKTYKA – zapobieganie powstaniu niekorzystnego zjawiska, zanim ono wystąpi, poprzez oddziaływanie zawczasu na jego rozpoznane przyczyny lub poprzez budowanie zabezpieczeń przed tym zjawiskiem, wyprzedzające łagodzenie skutków zjawiska, któremu zapobiec się nie da. Współczesne rozumienie profilaktyki uwzględnia jej podział na trzy poziomy:

- *PROFILAKTYKA UNIWERSALNA* – profilaktyka kierowana do populacji uniwersalnej (np. wszystkich uczniów w określonym wieku), bez względu na stopień ryzyka wystąpienia zachowań problemowych; ma na celu przeciwdziałanie inicjacji poprzez dostarczenie odpowiedniej informacji oraz wzmacnianie czynników chroniących i redukcję czynników ryzyka.
- *PROFILAKTYKA SELEKTYWNA* – profilaktyka ukierunkowana na grupy zwiększonego ryzyka, wymagająca dobrego rozpoznania tych grup uczniów w społeczności szkolnej; ma na celu zapobieganie, ograniczenie lub zaprzestanie podejmowania przez jednostkę zachowań ryzykownych.

- *PROFILAKTYKA WSKAZUJĄCA* – profilaktyka kierowana do osób, u których rozpoznano objawy zaburzeń lub szczególnie zagrożonych rozwojem problemów wynikających z używania substancji psychoaktywnych.

PROGRAM PROFILAKTYCZNY – działania psychoedukacyjne podejmowane według określonych wzorców, których celem jest zapobieganie zachowaniom ryzykownym odbiorców i szkodom w ich otoczeniu.

PROGRAM REKOMENDOWANY – program profilaktyczny oparty na naukowych podstawach teoretycznych, wykorzystujący skuteczne strategie profilaktyczne, zmniejszający wpływ czynników ryzyka zachowań problemowych, wzmacniający działanie czynników chroniących przed zachowaniami problemowymi. Tego typu programy charakteryzują się odpowiednią intensywnością działań i czasem ich trwania, są realizowane przez odpowiednio przygotowaną kadrę, a przede wszystkim mają potwierdzony w badaniach ewaluacyjnych wysoki standard wdrożenia lub skuteczność oddziaływania. Krajowe programy profilaktyczne spełniające te kryteria działają w ramach SYSTEMU REKOMENDACJI.

SYSTEM REKOMENDACJI – zadanie realizowane od 2010 r. we współpracy trzech instytucji – Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom (dawniej: Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych), Ośrodka Rozwoju Edukacji oraz Instytutu Psychiatrii i Neurologii. W ramach systemu dokonywana jest ocena programów z obszarów promocji zdrowia psychicznego, profilaktyki uzależnień (profilaktyki narkomanii, profilaktyki problemów alkoholowych) oraz programów profilaktyki innych zachowań problemowych (ryzykownych) dzieci i młodzieży.

1.3. Metodologia badań własnych

Należy tak zaplanować działania diagnostyczne, aby dostarczały możliwie jak najwięcej wiedzy odnośnie do sformułowanych problemów. W tym celu wskazane jest wykorzystanie różnorodnych narzędzi badawczych. Spełnione zostanie tym samym założenie o triangulacji metod[1] pozwalające holistycznie spojrzeć na badane problemy. Triangulacja metod badawczych polega na wykorzystaniu wielu różnych metod badawczych. Prowadzi to do

[1] Rzeszutek, I. (2018). Triangulacja w badaniach społecznych. *Młoda Humanistyka, 12*(2), 1-11.

ograniczenia błędu pomiarowego oraz podniesienia jakości badania i odniesienia zebranych danych do siebie.

W celu triangulacji można wykorzystać zarówno dane ilościowe, jak i jakościowe. Może się okazać, że pewne narzędzia będą przeszacowywać skalę danego problemu (np. badania ankietowe dotyczące przekonań normatywnych o spożyciu narkotyków, które są zawyżone), a inne nie oszacują tej skali w pełnym zakresie (np. dane zastane z policji, które nie obejmują wszystkich sytuacji spożycia narkotyków). W celu zbliżenia się do odkrycia wartości rzeczywistej można zminimalizować błąd pomiarowy właśnie poprzez triangulację.

Do tworzenia Programu wykorzystano niniejsze metody:

1. Analiza dokumentów i danych zastanych – opiera się na poszukiwaniu danych i informacji już zebranych np. dokumentacja szkolna.
2. Badania kwestionariuszowe wykonywane techniką *CAWI* (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW) – technika badawcza, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej;
3. Zogniskowane wywiady grupowe *FGI* – polegające na zaproszeniu wybranej, niewielkiej grupy respondentów w celu realizacji wywiadu grupowego i przeprowadzeniu spotkania dyskusyjnego na określone obszary tematyczne. Wywiad prowadzony jest przez moderatora w oparciu o ustalony wcześniej scenariusz.
4. SONDAŻ (BADANIE SONDAŻOWE) - jest to metoda badawcza służąca zazwyczaj do badania danej populacji, której nie da się obserwować bezpośrednio. Polega na przebadaniu z populacji mniejszej próby respondentów, przy pomocy kwestionariusza lub ankiety.

1.4. Wstęp do Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029, zwany dalej Programem został opracowany w oparciu o Diagnozę Lokalnych Zagrożeń Społecznych, przygotowaną w 2024 roku oraz w oparciu o Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin przeprowadzone w 2025 roku. Raporty te dostarczyły rzetelnych danych dotyczących sytuacji mieszkańców, w tym skali używania substancji psychoaktywnych, postaw społecznych,

dostępności pomocy oraz zasobów instytucjonalnych. Wyniki badań pozwoliły określić obszary problemowe wymagające działań priorytetowych oraz dopasować narzędzia pracy do charakteru i intensywności stwierdzonych zjawisk. Program jest więc odpowiedzią na rzeczywiste problemy lokalnej społeczności, a nie tylko realizacją ogólnych założeń wynikających z ustaw.

Program obejmuje działania w zakresie profilaktyki oraz rozwiązywania problemów związanych z używaniem alkoholu i narkotyków, a także zagrożeniami behawioralnymi w Gminie Żnin zwanej dalej Gminą. Zawarte w niniejszym dokumencie ustalenia wyznaczają również zakres i sposób realizacji innych zadań własnych gminy związanych z problematyką uzależnień i nadużywania substancji psychoaktywnych, a także przeciwdziałaniem przemocy. Główną podstawę prawną Programu stanowią:

1) ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.),
2) ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 1939 z późn. zm.),
3) ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz.U. z 2024 r. poz. 1673 z późn. zm.),
4) ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz.U. z 2025 r., poz. 1214 z późn. zm.),
5) ustawa o zdrowiu publicznym z dnia 11 września 2015 r. (Dz. U. z 2026 r. poz. 149),
6) rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu z dnia 27 grudnia 2007 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 1936),
7) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2026 (Dz. U. z 2021 r. poz. 642).
8) Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Kujawsko-Pomorskim na lata 2026-2030 z dnia 26 stycznia 2026 r. (załącznik do uchwały Nr XX/291/26 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego).

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. określa kierunki polityki państwa wobec alkoholu. Reguluje ona w sposób kompleksowy zagadnienia dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wskazuje zadania z tego zakresu oraz podmioty odpowiedzialne za ich

realizację. Określa również źródła finansowania tych zadań. Dokument opisuje funkcjonowanie rynku napojów alkoholowych. Reguluje dziedzinę promocji i reklamy napojów alkoholowych, a także formułuje przepisy karne dotyczące obrotu alkoholem i reklamy alkoholu. Wprowadza regulacje dotyczące postępowania wobec osób nadużywających alkoholu i określa podstawy lecznictwa odwykowego.

Podmiotami wyznaczonymi przez ustawodawcę do realizacji zadań w przedmiotowym zakresie są organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego. Zadania samorządów gminnych ujmowane są w formie gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, które określają lokalną strategię w zakresie profilaktyki oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych, wynikających z nadużywania alkoholu.

Do zadań tych zgodnie z art. 4^1 ustawy należy w szczególności:

1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;

2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą domową;

3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;

4) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;

5) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej;

6) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13^1 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Program zawiera także propozycje realizacji zadań własnych gminy w zakresie przeciwdziałania narkomanii, określone w Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej dnia 14 marca 1985 r.

Zadania te wykonuje się poprzez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej, a w szczególności:

1) działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną prowadzoną w szkołach i placówkach systemu oświaty zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art.

22 ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, a także diagnozę w zakresie występujących w szkołach i placówkach systemu oświaty czynników ryzyka i czynników chroniących przeprowadzoną zgodnie z przepisami tej ustawy[2];

2) pomoc w leczeniu, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych;

3) ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych.

Gmina Żnin systematycznie podejmuje wysiłki w kierunku wsparcia zdrowia psychicznego i dobrostanu swoich mieszkańców, rozszerzając w ostatnich latach zakres aktywności o działania związane z uzależnieniami behawioralnymi. Uzależnienia te, obejmujące problematykę taką jak nadmierne korzystanie z mediów cyfrowych, hazard czy inne zachowania kompulsywne, stanowią coraz większe wyzwanie dla współczesnych społeczności. Dzięki działaniom informacyjno-edukacyjnym, profilaktycznym oraz przeciwdziałaniu skutkom powyższego zjawiska Gmina Żnin ma zamiar nie tylko zmniejszyć występowanie uzależnień behawioralnych, ale także zwiększyć ogólną świadomość na temat ich wpływu na zdrowie i dobrostan mieszkańców.

II. Dane statystyczne – demografia Gminy Żnin

Gmina Żnin to gmina miejsko-wiejska, leżąca w powiecie żnińskim, w województwie kujawsko-pomorskim. Gmina Żnin graniczy z gminami: Barcin, Damasławek, Dąbrowa, Gąsawa, Janowiec Wielkopolski, Łabiszyn, Rogowo, Szubin, Wapno. Siedzibą gminy jest miasto Żnin. Powierzchnia Gminy Żnin wynosi 250,43 km^2, co stanowi 25,55% powierzchni powiatu, 1,4 % powierzchni województwa. Składa się z następujących sołectw: Białożewin, Bożejewice, Bożejewiczki, Brzyskorzystew, Brzyskorzystewko, Cerekwica, Chomiąża Księża, Dobrylewo, Dochanowo, Gorzyce, Jadowniki Bielskie, Jadowniki Rycerskie, Januszkowo, Jaroszewo, Kaczkowo, Kaczkówko, Kierzkowo, Murczyn, Murczynek, Nadborowo, Paryż, Podgórzyn, Podobowice, Redczyce, Rydlewo, Sarbinowo, Sielec, Skarbienice, Słabomierz, Słębowo, Sobiejuchy, Sulinowo, Sulinowo Bekanówka, Ustaszewo, Uścikowo, Wawrzynki, Wenecja, Wilczkowo, Wójcin, Żnin-Wieś.[3]

---

[2] OBWIESZCZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 6 sierpnia 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. 2020 poz. 1449).

[3] Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Rysunek 1. Gmina Żnin.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin, 2024 r.

Liczba mieszkańców Gminy Żnin (stan na 31.12.2025, źródło: Urząd Miejski w Żninie) wynosi 22 354. W tym osoby w wieku przedprodukcyjnym (do 18 roku życia) stanowią 17,49% mieszkańców, osoby w wieku produkcyjnym (mężczyźni 18-64 lata, kobiety 18-59 lat) – 57,07%, natomiast osoby w wieku poprodukcyjnym 25,44%.

Tym samym widoczny jest spadek liczby mieszkańców względem roku 2024 – o 257 osoby. Zmniejszyła się liczba zarówno osób w wieku przedprodukcyjnym (o 146 osób), jak i produkcyjnym (o 181 osób). Wzrasta natomiast liczba mieszkańców w wieku

poprodukcyjnym (o 70 osób), tym samym rośnie odsetek tej grupy wiekowej w strukturze mieszkańców Gminy, z 24,84% do 25,44% w przeciągu ostatniego roku, co wskazuje na rosnące zjawisko starzejącego się społeczeństwa.

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Żnin w latach 2024-2025.

Mieszkańcy	2024 r. (stan na 31.12.2024)	2025 r. (stan na 31.12.2025)
Ogółem	22 611	22 354
W wieku przedprodukcyjnym	4 056	3 910
W wieku produkcyjnym	12 938	12 757
W wieku poprodukcyjnym	5 617	5 687
Kobiety	11 597	11 468
Mężczyźni	11 014	10 886

Źródło: Urząd Miejski w Żninie.

Dowodem na starzejące się społeczeństwo jest również utrzymujący się ujemny przyrost naturalny, poniżej wykazano zestawienie za lata 2022-2025, w każdym z nich uzyskiwano ujemny przyrost naturalny, w 2025 r. osiągnął najniższą wartość, kiedy to zgonów było aż o 150 więcej niż urodzeń.

Tabela 2. Przyrost naturalny w Gminie Żnin w latach 2022-2025.

Ruch naturalny	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Urodzenia żywe	185	167	131	114
Zgony	287	286	255	264
Przyrost naturalny	-102	-119	-124	-150

Źródło: Urząd Miejski w Żninie.

Poniżej przedstawiono populację dzieci i młodzieży uczącej się na terenie Gminy Żnin, będących częstymi odbiorcami działań realizowanych w ramach Programu.

Tabela 3. Liczba dzieci i uczniów w placówkach na terenie Gminy Żnin w roku szkolnym 2025/2026.

Liczba dzieci i uczniów w roku szkolnym 2025/2026				
Nazwa placówki	Szkoły podstawowe	Oddziały „0”	Przedszkola	Razem
Placówki publiczne				
Przedszkole Miejskie nr 1 w Żninie	0	0	133	133
Przedszkole Miejskie nr 2 w Żninie	0	0	160	160
Szkoła Podstawowa nr 1 w Żninie	519	0	0	519
Szkoła Podstawowa nr 2 w Żninie	446	48	0	494
Szkoła Podstawowa nr 5 w Żninie	546	49	0	595
Szkoła Podstawowa w Januszkowie	97	19	0	116
Szkoła Podstawowa w Słębowie	79	17	0	96
Razem	1687	133	293	2113
Placówki niepubliczne				
Zespół wychowania przedszkolnego w Gorzycach	0	0	13	13
Punkt Przedszkolny „Terapeutyczne Senso Szkraby”	0	0	24	24
Przedszkole „U Boba” w Żninie	0	0	47	47
Przedszkole Zgromadzenia Sióstr Służebniczek w Żninie	0	0	83	83
Przedszkole nr 3 w Żninie	0	0	132	132
Przedszkole Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Żninie	0	0	86	86
NSP w Bożejewicach	46	12	0	58
NSP w Brzyskorzystwi	53	13	0	66
NSP w Gorzycach	70	9	0	79
Razem	169	34	385	588
Łącznie placówki publiczne i niepubliczne	1856	167	678	2701

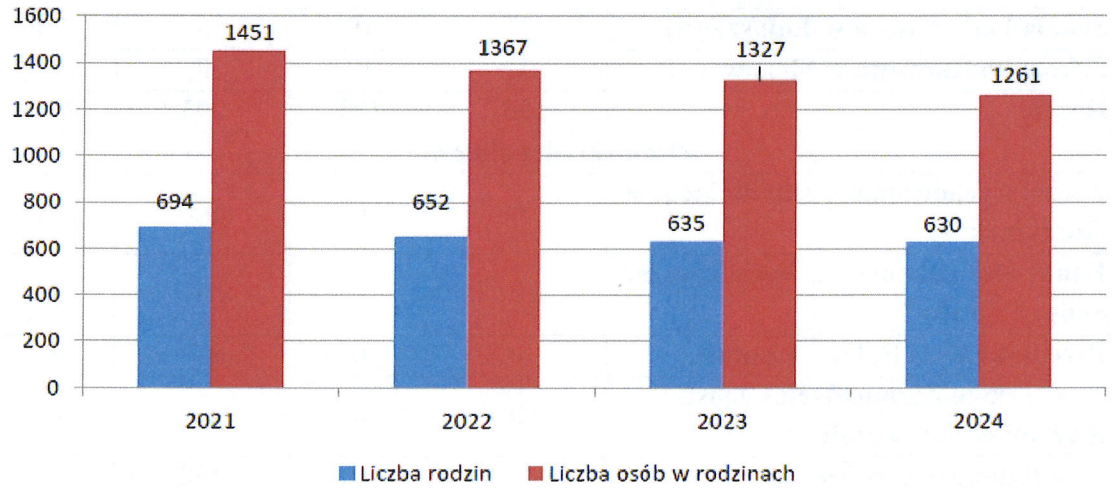
Źródło: Dane z Centrum Usług Wspólnych i Zarządzania Oświatą w Żninie.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej mającą na celu umożliwianie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie byłyby one w stanie pokonać samodzielnie.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Żnin odpowiedzialny jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żninie.

Poniżej przedstawiono zestawienie liczby rodzin oraz liczby osób w rodzinach korzystających z różnych form pomocy Ośrodka na przestrzeni kilku ostatnich lat. W roku 2024 wsparciem objęto 1261 osób z 630 rodzin, co stanowi 5,61% ogółu mieszkańców gminy. Widoczna jest malejąca liczba osób korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni ostatnich czterech lat, z 1451 osób w roku 2021 do 1261 osób w roku 2024. Liczba mieszkańców gminy w roku 2021 wyniosła 23 364 osoby (dane z Raportu o Stanie Gminy Żnin za rok 2023), tym samym odsetek osób korzystających z pomocy również zmalał – z 6,21% do 5,61%

Wykres 1. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żninie za 2024 rok.

Poniżej przedstawiono zestawienie dotyczące powodów ubiegania się o pomoc w latach 2022-2024. Dominującymi powodami są: długotrwała choroba, ubóstwo, niepełnosprawność oraz bezrobocie. Spośród nich, jedynie w przypadku ubóstwa widoczna jest tendencja spadkowa, co może wskazywać na polepszającą się sytuację finansową mieszkańców Gminy Żnin. Niestety w pozostałych przypadkach liczba ta rośnie, należy zwrócić uwagę, że problemy związane długotrwałą chorobą czy niepełnosprawnością mogą się pogłębiać w następnych latach ze względu na starzejące się społeczeństwo.

Tabela 4. Liczba rodzin według wybranych powodów ubiegania się o pomoc w latach 2022-2024.

Powody ubiegania się o pomoc	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ubóstwo	314	315	290
Sieroctwo	1	0	1
Bezdomność	12	19	36
Ochrona macierzyństwa	6	8	17
Bezrobocie	180	177	220
Niepełnosprawność	247	250	259
Długotrwała choroba	348	341	366
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	91	94	107
Przemoc domowa	89	21	36
Alkoholizm	28	20	42
Narkomania	1	2	8
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	8	14	9
Zdarzenie losowe	3	3	9
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	6	0	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żninie za 2024 rok.

Widoczny jest wzrost rodzin, którym udzielono pomocy w postaci specjalistycznej pracy socjalnej oraz liczby rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny. Natomiast liczba „Niebieskich Kart" nieco się obniżyła i w 2024 roku było ich 117 (względem 123 w roku 2022 i 122 w roku 2023).

Tabela 5. Rodziny objęte specjalistyczną pracą socjalną, asystenturą rodziny oraz liczba „Niebieskich Kart".

	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba rodzin, którym udzielano pomocy w postaci specjalistycznej pracy socjalnej	8	45	50
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	48	52	62
Liczba „Niebieskich Kart"	123	122	117

Źródło: Sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żninie za lata 2022-2024.

Gmina Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przestrzega zasad ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie Gminy Żnin. Na podstawie sprawozdania KCPU G1 za rok 2024, przekazanego przez Gminę Żnin do Systemu Statystki

w Ochronie Zdrowia ustalono, że maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) została określona na poziomie:

a) do 4,5% zawartości alkoholu oraz piwo: 85
b) powyżej 45% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa): 75
c) powyżej 18% zawartości alkoholu: 75
d) łącznie: 235

Maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (gastronomia) została ustalona na poziomie:

a) do 4,5% zawartości alkoholu oraz piwo: 65
b) powyżej 45% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa): 15
c) powyżej 18% zawartości alkoholu: 15
d) łącznie: 95

Zgodnie ze stanem na 31 grudnia 2024, ważnych było łącznie 226 zezwoleń, w tym 176 dla sklepów oraz 50 dla gastronomii. W trakcie 2024 roku wygaszono 29 zezwoleń, 26 z powodu zamknięcia punktów sprzedaży, a 3 z powodu niezłożenia oświadczenia.

Liczba punktów sprzedaży w Gminie Żnin wygląda następująco (stan na 31 grudnia 2024):
1. Przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży – 65 (sklepy)
2. Przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży - 28 (gastronomia)
Łącznie: 93 punkty sprzedaży
Tym samym liczba mieszkańców (22 611, źródło: Sprawozdanie KCPU-G1 za rok 2024) przypadająca na jeden punkt sprzedaży to ok. 243, co jest wynikiem niższym niż średnia krajowa wynosząca 302 osób oraz średnia dla województwa kujawsko-pomorskiego wynosząca 317 osób.[4]

Poniżej przedstawiono zestawienie dotyczące działań podejmowanych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego na terenie Gminy Żnin.

[4] Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień w Polsce w samorządach lokalnych w 2024 roku. Zestawienie statystyczne Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, stan na 28 października 2025 r.

Należy zwrócić uwagę na rosnące liczby: przeprowadzonych rozmów motywujących do podjęcia leczenia, wniosków skierowanych do sądu o zobowiązanie uczestników postępowania do podjęcia leczenia odwykowego oraz liczby grup diagnostyczno-pomocowych, w skład których wchodzili członkowie Komisji. Wszystkie te wskaźniki wzrosły na przestrzeni trzech ostatnich lat.

Rośnie również liczba porad udzielonych w Punkcie Konsultacyjnym, należy zwrócić uwagę, że liczba godzin jego funkcjonowania wzrosła z 40 do 64 między 2022 a 2023 rokiem, między rokiem 2023 a 2024 utrzymała się na tym samym poziomie, natomiast wzrosła liczba udzielonych porad – w szczególności osobom z problemem alkoholowym.

Tabela 6. Zestawienie działań podejmowanych przez Komisję oraz Punkt Konsultacyjny.

	2022	2023	2024
Przeprowadzone rozmowy związane z motywowaniem osób uzależnionych do podjęcia leczenia + członkami rodzin osób z problemem alkoholowym	16+6	27+20	21+32
Wnioski skierowane do Sądu o zobowiązanie uczestników postępowania do podjęcia leczenia odwykowego	13	24	33
Liczba grup diagnostyczno-pomocowych ds. przeciwdziałania przemocy domowej, w skład których wchodzili w roku sprawozdawczym członkowie gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	24	38	40
Liczba porad udzielonych w Punkcie Konsultacyjnym, w tym:	724	884	980
• **Osoby z problemem alkoholowym**	455	581	683
• **Osoby z problemem narkotykowym**	48	22	15
• **Dorośli członkowie rodziny osoby z problemem alkoholowym (w tym współuzależnieni i DDA)**	57	47	68
• **Dorośli członkowie rodziny osoby z problemem narkotykowym**	0	4	8
• **Osoby doznające przemocy domowej**	89	98	77
• **Osoby stosujące przemoc domową**	75	132	129

Źródło: Sprawozdania KCPU-G1 z lat 2022-2024.

III. Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin

Zgodnie z zaleceniami Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii powinien stanowić najlepiej dostosowaną do lokalnych potrzeb odpowiedź na występujące w środowisku problemy społeczne. W tym celu podstawą opracowania Programu

na lata 2026–2029 była m.in. Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą, przeprowadzona w 2024 roku przez Centrum Działań Profilaktycznych. Diagnoza miała na celu rozpoznanie aktualnej sytuacji społecznej mieszkańców, określenie skali i charakteru zjawisk związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, występowaniem przemocy domowej i rówieśniczej, uzależnień behawioralnych oraz innych zachowań ryzykownych, a także ocenę potrzeb i oczekiwań społeczności w zakresie profilaktyki.

Dodatkowo w październiku oraz listopadzie 2025 roku przeprowadzono badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin. Ankieta obejmowała pytania dotyczące oceny dostępności i jakości usług społecznych, wiedzy na temat możliwości uzyskania pomocy w sytuacjach kryzysowych, dostępności wsparcia w obszarze uzależnień oraz skali zauważalnych problemów społecznych na terenie gminy. Respondenci oceniali również funkcjonowanie instytucji i placówek pomocowych, realizację świadczeń społecznych, a także znaczenie wybranych obszarów rozwoju istotnych dla poprawy jakości życia. Wyniki dotyczące kwestii istotnych z punktu widzenia tworzenia Programu przedstawiono poniżej.

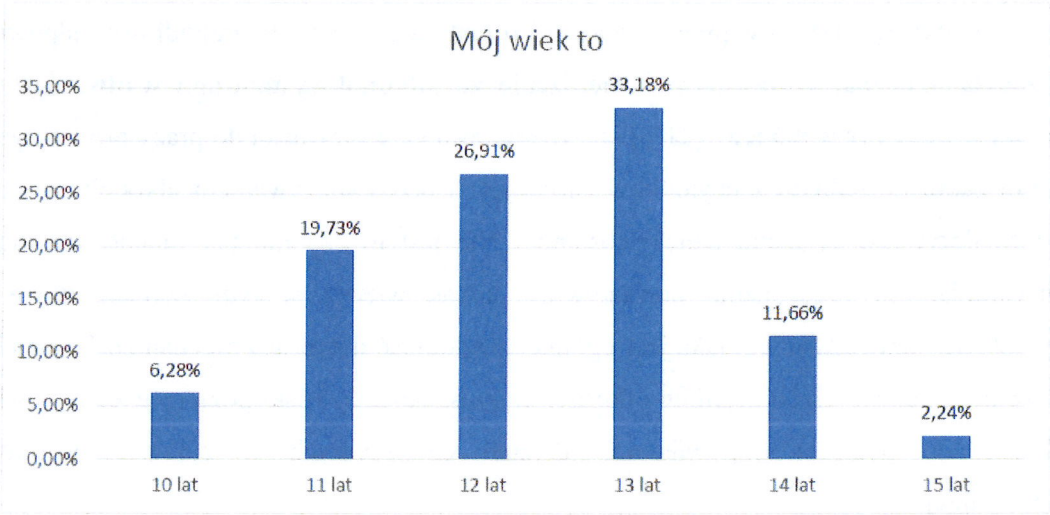
3.1. Wyniki Diagnozy Problemów Społecznych dla Gminy Żnin opracowanej w 2024 r.

Badaniem objęto grupę dorosłych mieszkańców Gminy Żnin oraz uczniów klas V-VIII szkół podstawowych z terenu gminy.

3.1.1. Wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych.

Łącznie analizie poddano odpowiedzi 225 uczniów. Przedział wiekowy respondentów biorących udział w badaniu wynosił od 10 do 15 lat. Najwięcej badanych osób miało 13 lat (33,18%) i 12 lat (26,91%). W dalszej kolejności udział w badaniu wzięli uczniowie mający 11 lat (19,73%) i 14 lat (11,66%). Najmniejszy odsetek stanowili młodzi mieszkańcy w wieku 15 lat (2,24%). Natomiast najmłodsi ankietowani mający 10 lat stanowili 6,28%.

Wykres 2. Wiek uczniów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

3.1.1.1. Wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych - alkohol

Wykres nr 3 przedstawia odpowiedzi na zadane uczniom pytanie **ilu/ile w przekonaniu ankietowanych kolegów/koleżanek z klasy pije alkohol,** 2,26% wskazało, że jest to większość, 2,71% wskazało na mniejszość, w opinii 2,26% respondentów jest to około połowy klasy, a co piąty ankietowany wskazał, iż są to pojedyncze przypadki (19%). W opinii większości uczniów żaden z ich rówieśników nie spożywa alkoholu (73,77%).

Wykres 3. Przekonania uczniów na temat spożywania alkoholu przez ich kolegów z klasy.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

W przeprowadzonym badaniu zapytano uczniów o występowanie jakościowych różnic między alkoholem występującym w piwie i wódce. Co piąty uczeń nie zna prawidłowej odpowiedzi na to pytanie i uznał za prawdziwe stwierdzenie, że **„alkohol występujący w piwie jest inny i mniej groźny niż w wódce"** (21%). To zdecydowanie wskazówka do pracy profilaktycznej w tym zakresie. Jednym z czynników chroniących przed spożywaniem alkoholu jest także wiedza dotycząca działania danej substancji. Nie jest to czynnik tak mocno kształtujący zachowania, jak przekonania normatywne, jednak wiedza w tym zakresie może być czynnikiem sprawdzającym, jaka jest ogólna świadomość dotycząca mechanizmów działania różnych substancji wśród uczniów i dorosłych mieszkańców. Niski poziom wiedzy powinien skłaniać do podjęcia odpowiednich działań edukacyjnych w zakresie profilaktyki uniwersalnej.

Wykres 4. Przekonania uczniów na temat jakościowych różnic między alkoholem zawartym w piwie.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Wśród przebadanych uczniów blisko 82% stwierdziło, że nigdy nie spożywało alkoholu natomiast **18% uczniów wskazało, że jest po inicjacji alkoholowej**. To niepokojące dane, ponieważ w tym wieku spożywanie alkoholu ma bardzo niekorzystny wpływ na funkcjonowanie układu nerwowego dzieci i młodzieży.

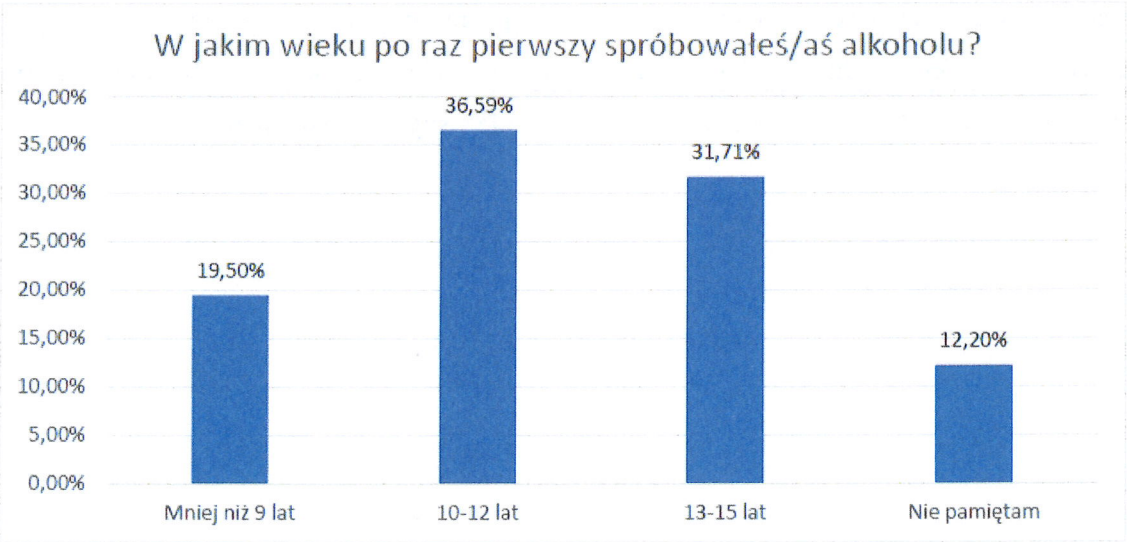
Wykres 5. Częstotliwość spożywania alkoholu wśród uczniów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Ankietowanym, którzy wskazali, że kiedykolwiek spożywali alkohol, zadano pytanie o wiek ich inicjacji alkoholowej. Największy odsetek uczniów zaznaczył, iż mieli wówczas 10-12 lat (36,59%). Co trzeci uczeń wskazał na przedział wiekowy 13-15 lat (31,71%). Wielu młodych deklaruje, że pierwszy raz spożywało alkohol poniżej 9 roku życia (19,50%). Natomiast 12,20% respondentów nie pamiętało w jakim wieku po raz pierwszy sięgnęli po alkohol. Warto podkreślić, że w tej części pytań wypowiadali się jedynie respondenci, którzy zadeklarowali przynajmniej jednokrotne spożycie alkoholu.

Wykres 6. Wiek inicjacji alkoholowej wśród uczniów.

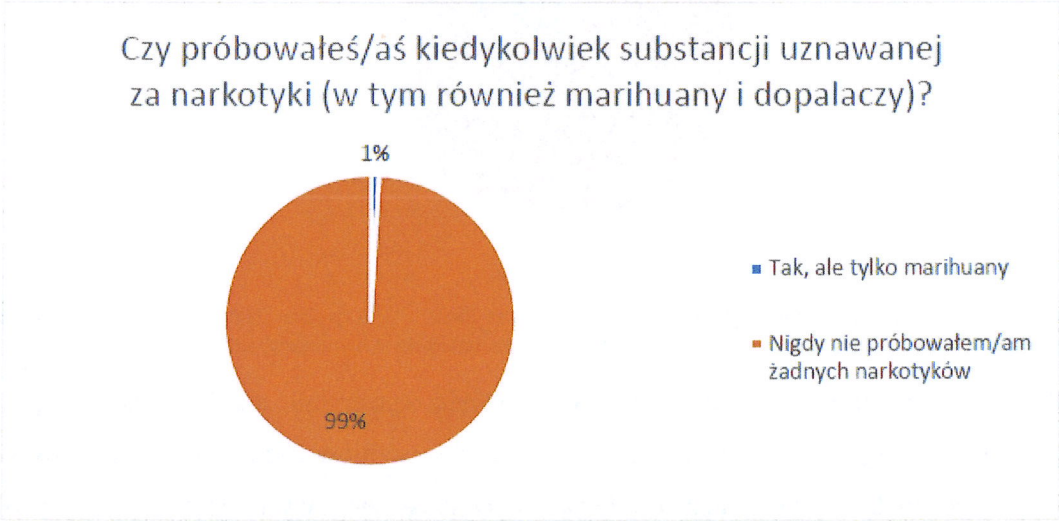

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

3.1.1.2. Wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych - narkotyki

Wśród przebadanych uczniów, zaledwie 1% ankietowanych wskazał, iż kiedykolwiek próbował narkotyków. Wyniki przedstawiono poniżej.

Wykres 7. Odsetek inicjacji narkotykowej wśród uczniów.

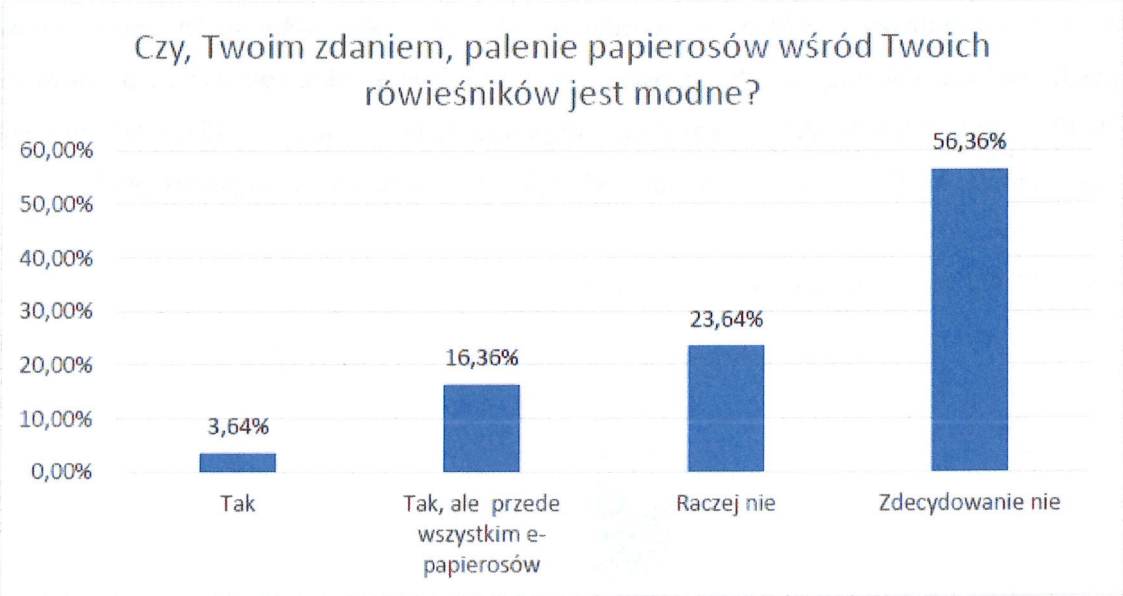

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

3.1.1.3. Wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych – nikotyna

W kontekście badania problemu używania papierosów przez młodzież i dzieci poddano analizie ocenę uczniów na temat tego, czy sięganie po wyroby nikotynowe wśród ich rówieśników jest modne. Z tym stwierdzeniem zgodziło się łącznie 20% respondentów, spośród których 16,36% uznało, że dotyczy to przede wszystkim e-papierosów.

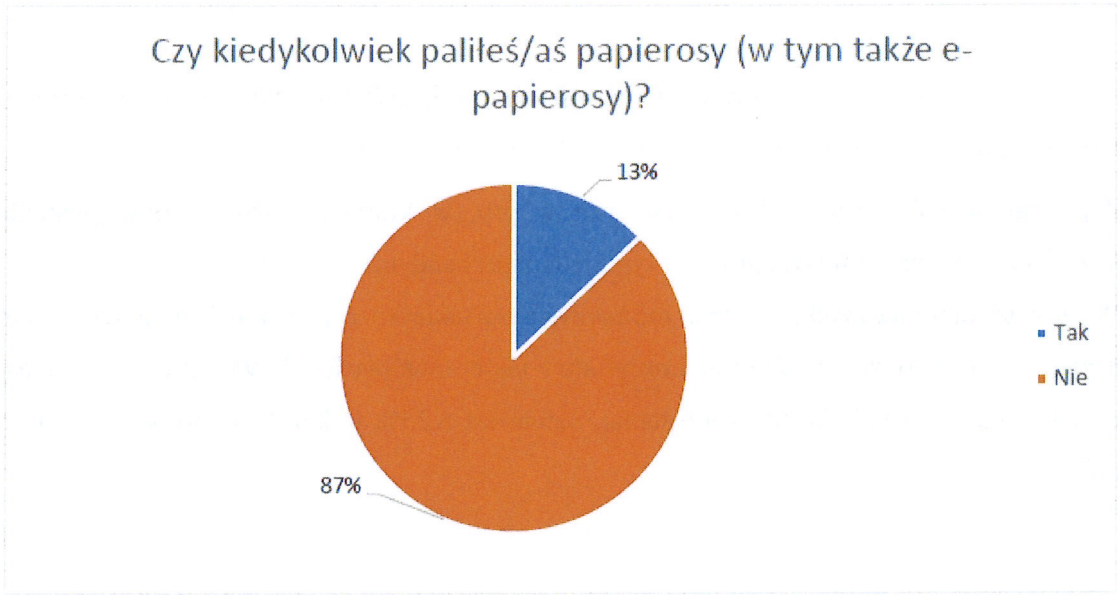
Wykres 8. Popularność palenia wyrobów nikotynowych wśród uczniów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Większość (87%) dzieci i młodzieży, które wzięły udział w badaniu stwierdziła, że nigdy nie paliła papierosów, także elektronicznych. Częściej niż jeden na dziesięciu uczniów wskazał natomiast, że ma za sobą inicjację nikotynową (13%).

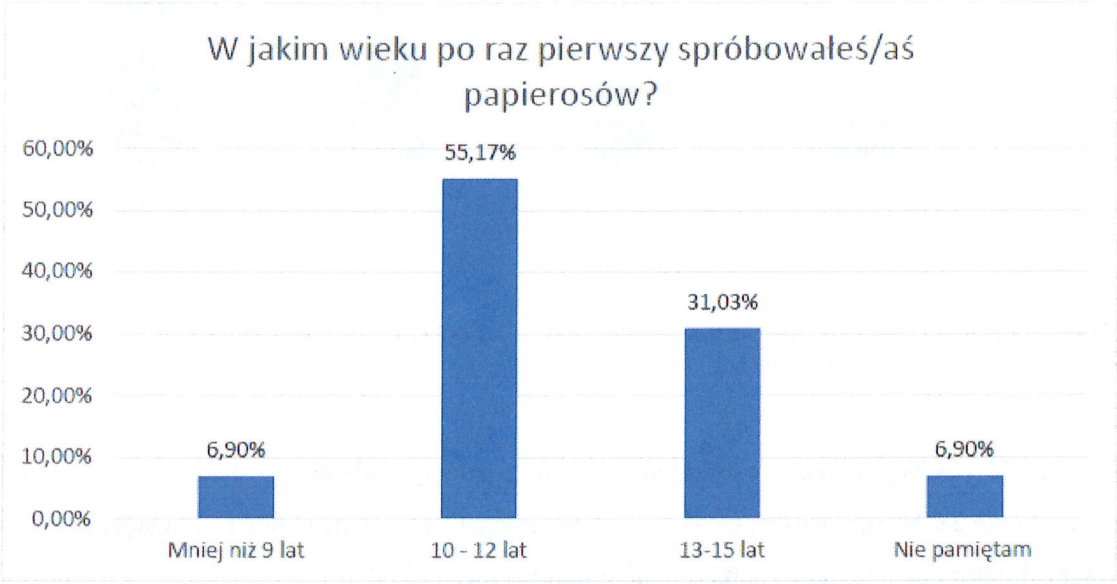
Wykres 9. Użycie wyrobów nikotynowych przez uczniów szkół.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Na kolejne pytanie odpowiadali tylko uczniowie, którzy kiedykolwiek palili papierosy, a więc procentowany rozkład odpowiedzi nie dotyczy całej próby badawczej uczniów. Jeżeli chodzi o wiek inicjacji nikotynowej, największy odsetek ankietowanych miało wówczas 10-12 lat (55,17%). W dalszej kolejności respondenci wskazywali na 13-15 lat (31,03%) oraz na mniej niż 9 lat (6,90%). Tożsamy odsetek nie pamięta wieku inicjacji (6,90%).

Wykres 10. Wiek inicjacji nikotynowej wśród uczniów.

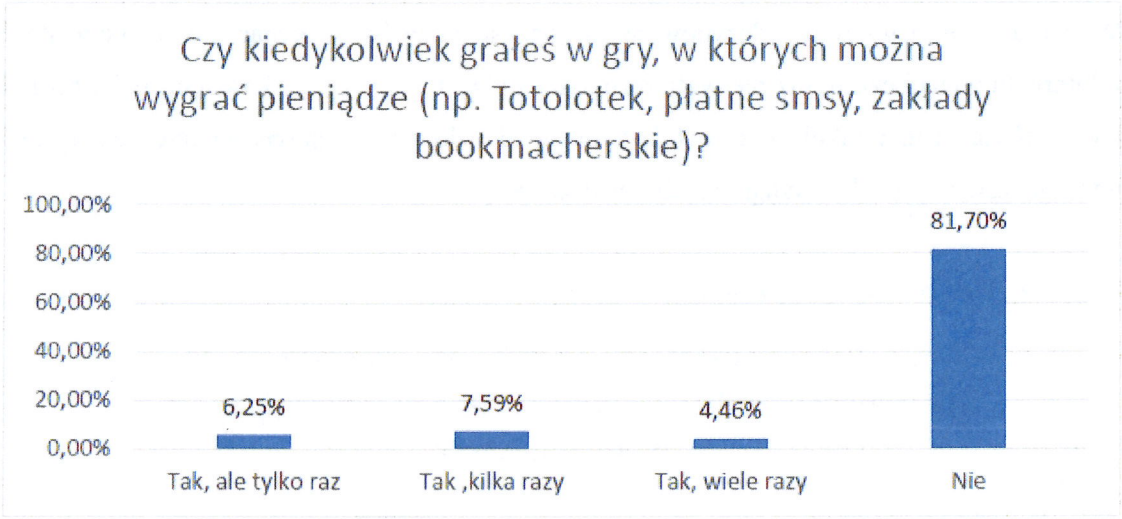
Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

3.1.1.4. Wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych – uzależnienia behawioralne

Zapytano uczniów czy kiedykolwiek grali w gry, w których można wygrać pieniądze (np. Totolotek, płatne smsy, automaty typu jednoręki bandyta).

Większość ankietowanych (81,70%) nie korzystało z takiej rozrywki. 4,46% z ankietowanych uczniów wskazało, że wielokrotnie korzystało z takiej możliwości, 7,59%, czyli co dwunasty uczeń wskazał na kilkukrotne korzystanie, natomiast 6,25% wskazało tylko na jednokrotną próbę.

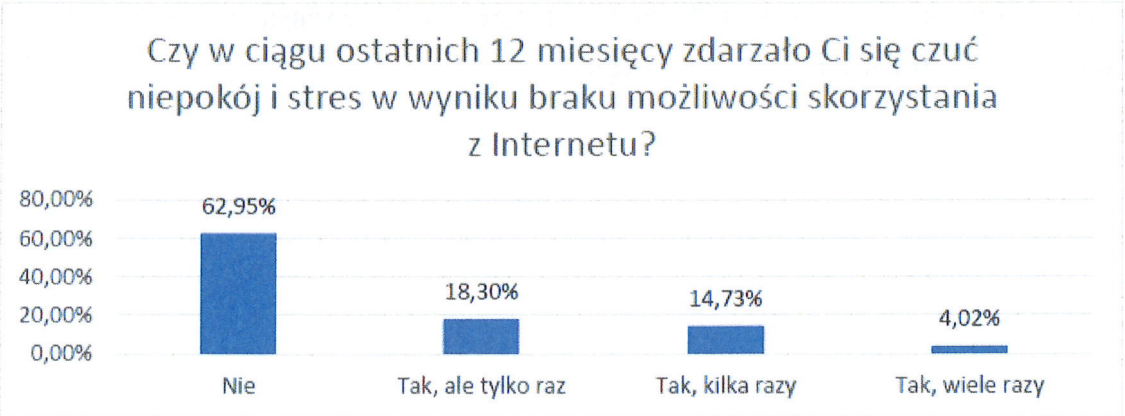
Wykres 11. Częstotliwość grania w gry przez uczniów, w których można wygrać pieniądze.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Uczucie niepokoju i stresu wynikające z braku możliwości skorzystania z Internetu może być także przejawem FOMO – zjawiska definiowanego jako odczuwanie lęku pojawiającego się w momencie bycia „offline", a więc sytuacji, w której dana osoba jest odłączona od Internetu, przy jednoczesnym odczuwaniu przymusu bycia „online" niemalże w każdej sytuacji życiowej. Z zebranych odpowiedzi wynika, iż omawiane zjawisko może dotyczyć części ankietowanych uczniów – szczególnie tych, którzy wskazali na wielokrotną częstotliwość odczuwania niepokoju i stresu w wyniku braku możliwości skorzystania z Internetu (4,02%).

Wykres 12. Częstotliwość odczuwania niepokoju względem braku możliwości skorzystania z Internetu przez uczniów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

W ciągu minionego roku zdecydowana większość uczniów przeznaczała na korzystanie z Internetu więcej czasu, niż pierwotnie zakładała (78,28%), w tym 43,44% uczniów posiada takie doświadczenia kilkukrotne, a 18,55% doświadczyło takiego zjawiska wiele razy. 16,29% uczniów zadeklarowało wystąpienie takiej sytuacji tylko raz.

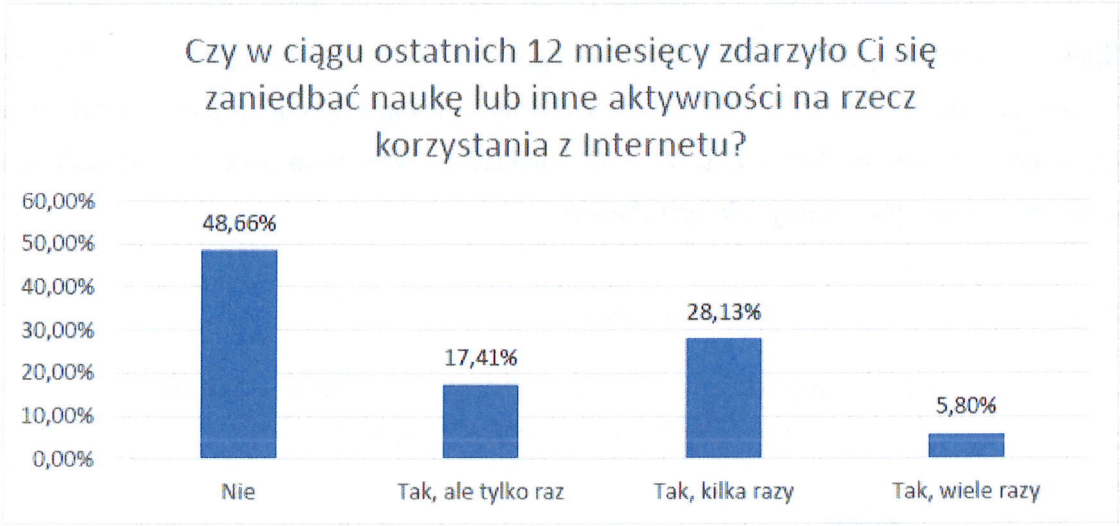
Wykres 13. Przeznaczenie większej ilości czasu na aktywności internetowe przez uczniów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Uczniom zadano również pytanie odnośnie tego, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło im się zaniedbać naukę lub inne aktywności na rzecz korzystania z Internetu. Analizując te dane można uznać, że przyznała się do tego ponad połowa ankietowanych uczniów. 28,13% respondentów zdarzało się to kilkukrotnie, a 5,80% ankietowanym wiele razy. 17,41% badanych posiada jedno takie doświadczenie.

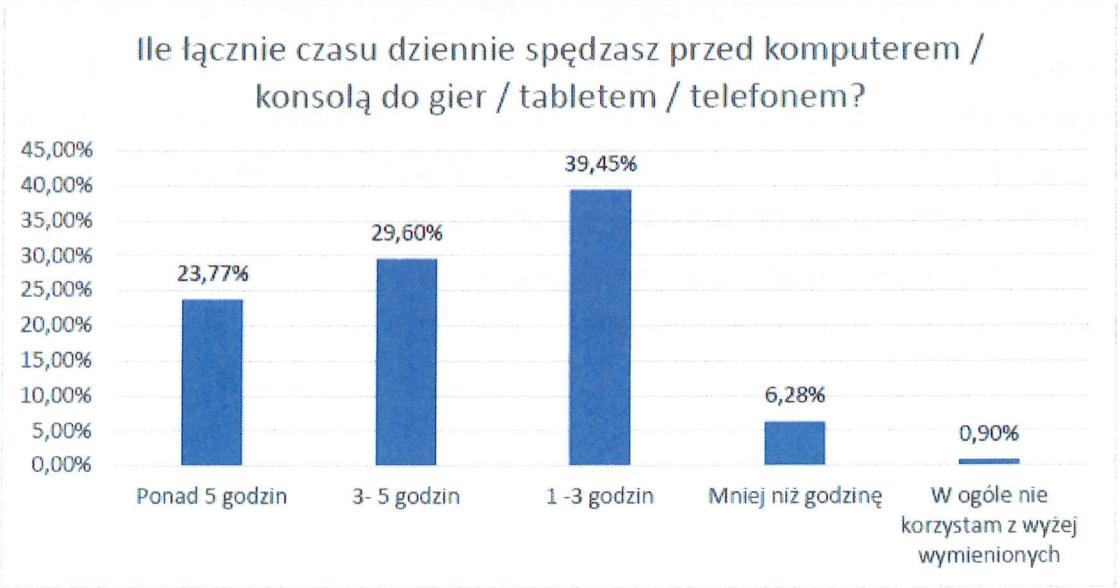
Wykres 14. Zaniedbywanie nauki/innych aktywności na rzecz korzystania z Internetu przez uczniów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Uczniowie poświęcają na korzystanie z komputera/ konsoli/ tabletu 1-3 godziny (39,45%) lub 3-5 godzin (29,60%). Do korzystania z urządzeń ekranowych powyżej 5 godzin przyznało się 23,77% badanych. To bardzo długi czas, a przy codziennym użytkowaniu urządzeń ekranowych z pewnością negatywnie wpływa na funkcjonowanie uczniów, ich koncentrację i zdrowie.

Wykres 15. Poświęcanie czasu na korzystanie z urządzeń elektronicznych w ciągu dnia.

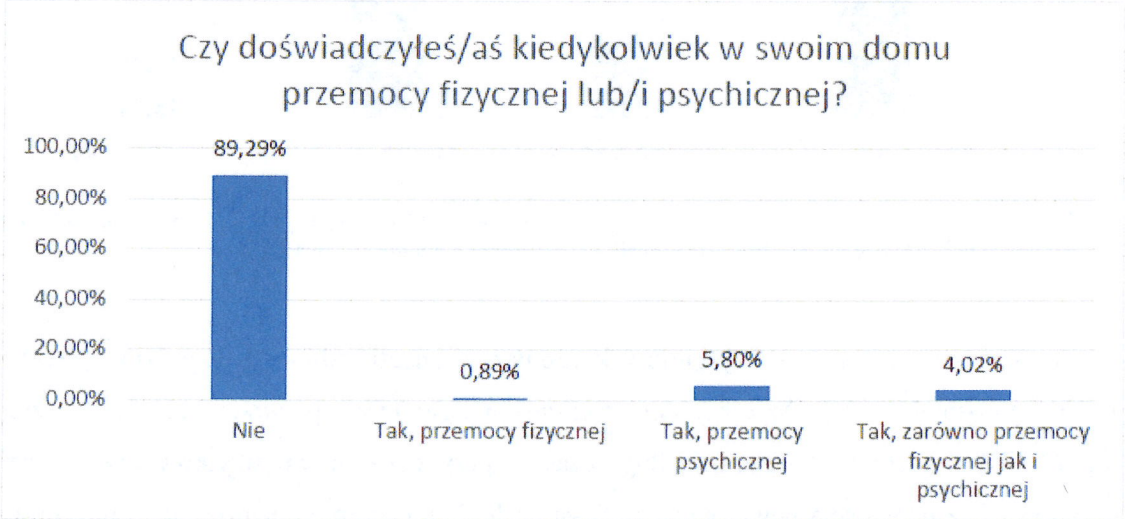

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

3.1.1.5. Wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych – przemoc

Spośród przebadanych uczniów 89,29% nigdy nie doświadczyło przemocy fizycznej i/lub psychicznej w domu, 5,80% z pytanych osób zadeklarowało doświadczanie przemocy psychicznej w swoim domu. Z kolei 4,02% ankietowanych zadeklarowało doświadczanie zarówno przemocy fizycznej, jak i psychicznej.

Wykres 16. Doświadczenie przemocy w domu uczniów.

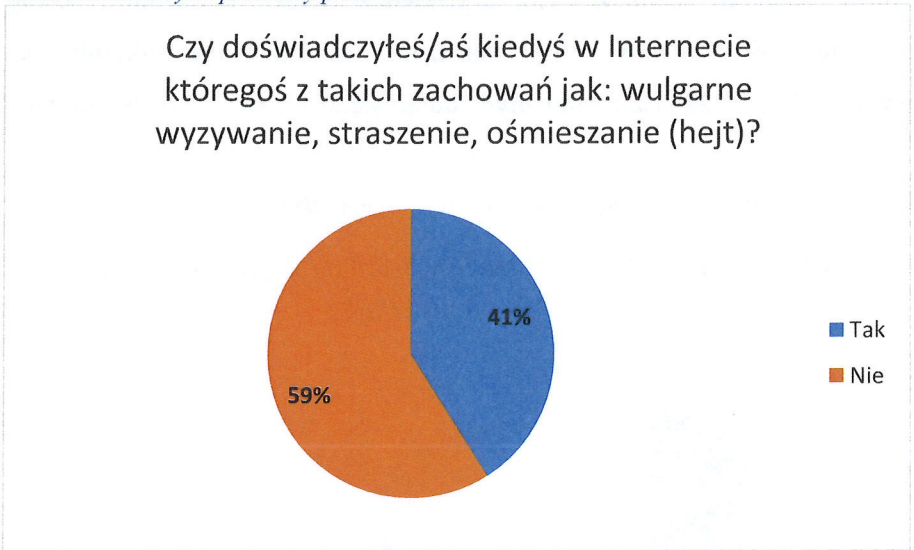

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Cyberprzemoc, inaczej cyberbullying w przypadku dzieci i młodzieży stanowi jeden z najczęstszych rodzajów przemocy rówieśniczej. Stanowi ona jedno z najpoważniejszych zagrożeń, z którymi mogą mieć kontakt dzieci i młodzież. Cyberprzemoc ma najczęściej formę słowną i przybiera postać hejtu, polegającego na umieszczaniu krzywdzących komentarzy, obrazków, filmów lub udostępniania ośmieszających treści.

Wykres nr 17 przedstawia doświadczenia uczniów Gminy Żnin z tym zjawiskiem. Jak wynika z odpowiedzi, hejtu kiedykolwiek doświadczyło 41% ankietowanych.

Wykres 17. Doświadczenie cyberprzemocy przez uczniów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

3.1.1.6. Wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych – dostępność substancji

Spośród przebadanych uczniów, większość nigdy nie zakupiła samodzielnie alkoholu (90%), jednakże udało się to 10% ankietowanych, spośród których 7,5% zakupiło go 1-2 razy, a 2,5% częściej.

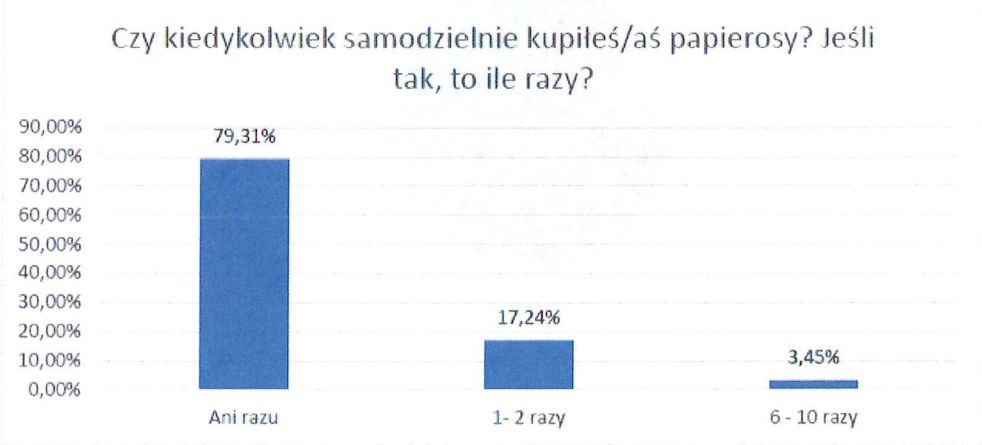
Wykres 18. Próba samodzielnego zakupu alkoholu przez uczniów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Respondentów zapytano również o to, czy kiedykolwiek samodzielnie zakupili wyrób tytoniowy. Większość uczniów (79%) wskazało, że nigdy nie zakupiło samodzielnie papierosów, jednakże 17,24% ankietowanych udało się to 1-2 razy, 3,45% - od 6 do 10 razy.

Wykres 19. Próba samodzielnego zakupu papierosów przez uczniów szkół.

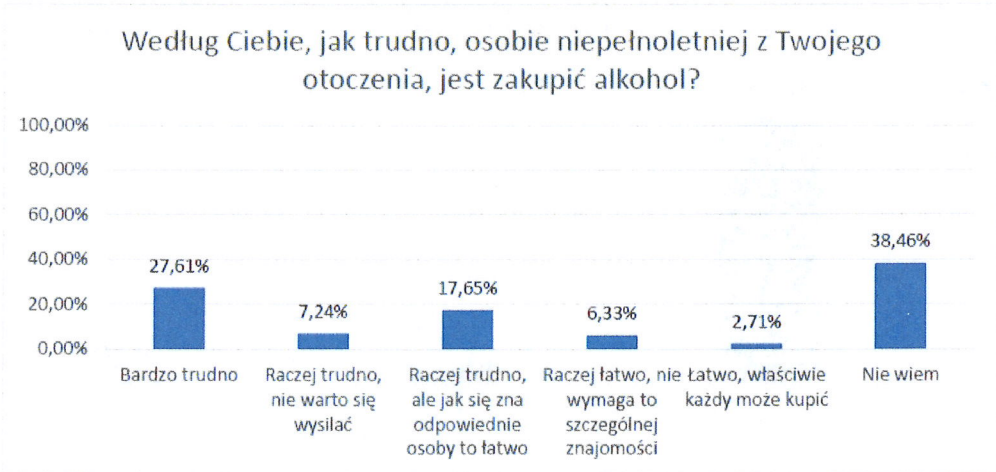

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Uczniowie zostali zapytani o to, czy w ich opinii samodzielny zakup substancji takich jak alkohol, papierosy lub narkotyki jest trudny.

Jedynie jeden na czterech badanych uważa, że alkohol jest bardzo trudny do zakupu przez uczniów szkół w Gminie Żnin. Nieco więcej niż co trzeci młody mieszkaniec nie ma wiedzy w tym zakresie.

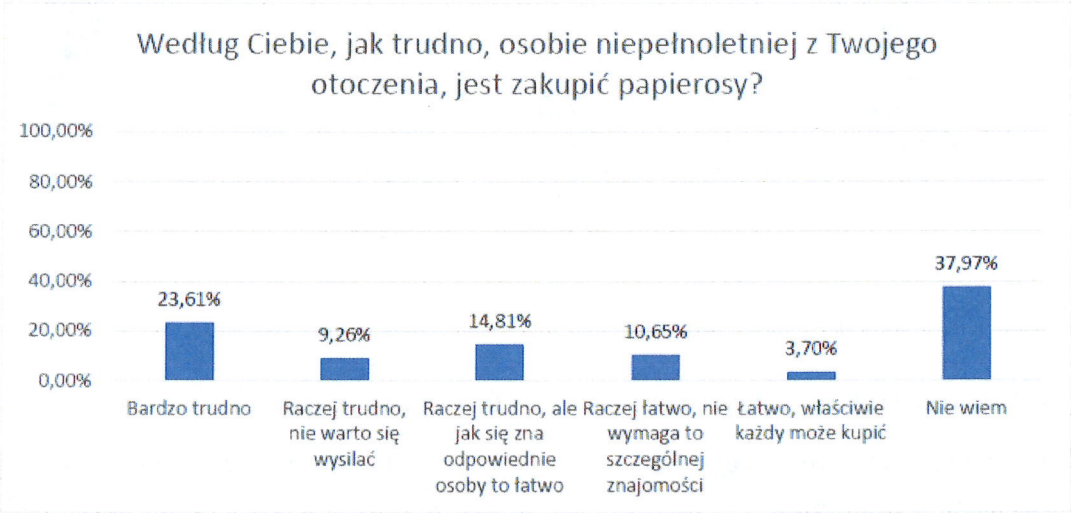
Wykres 20. Dostępność alkoholu - przekonania uczniów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Papierosy są oceniane jako substancja najbardziej dostępna, 23,61% młodych respondentów wskazało, że zakup byłby bardzo trudny. Równocześnie, blisko jeden na czterech badanych wskazał, że znajomość odpowiednich osób pozwala na dokonanie takich zakupów (odpowiedź „raczej trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to łatwo" oraz „raczej łatwo, ale wymaga to szczególnej znajomości").

Wykres 21. Dostępność papierosów - przekonania uczniów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

W zakresie dostępności narkotyków, czterech na dziesięciu ankietowanych (43,78%) nie posiada wiedzy w tym zakresie. Ponad 4% badanych uważa taki zakup jako łatwy, zaś blisko połowa – jako trudny i bardzo trudny.

Wykres 22. Dostępność narkotyków - przekonania uczniów.

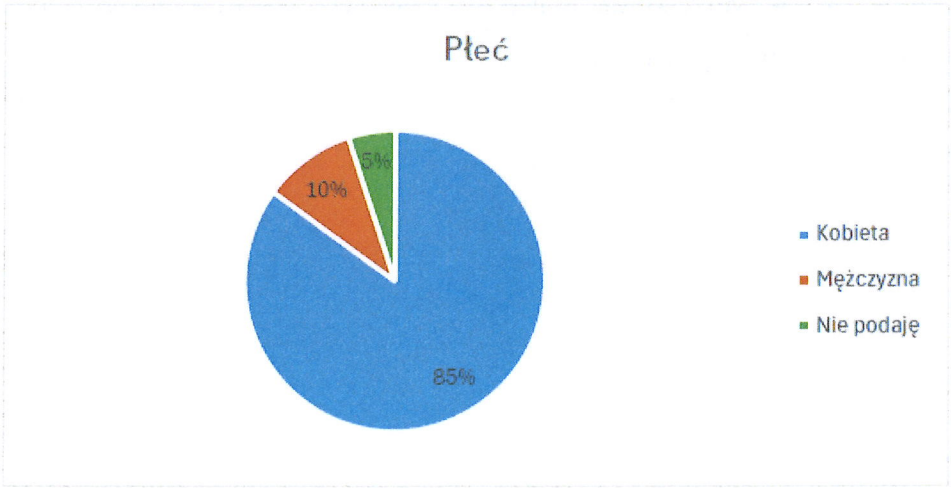

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

3.1.2. Wyniki badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców

W badaniu ankietowym przeprowadzono od stycznia do marca 2024 wzięło udział 307 mieszkańców Gminy Żnin. Próba dorosłych mieszkańców jest zdominowana przez kobiety, które stanowią 85% grupy. Grupę mężczyzn stanowi 10% badanych, zaś 5% grupy nie udzieliła odpowiedzi na pytanie o płeć.

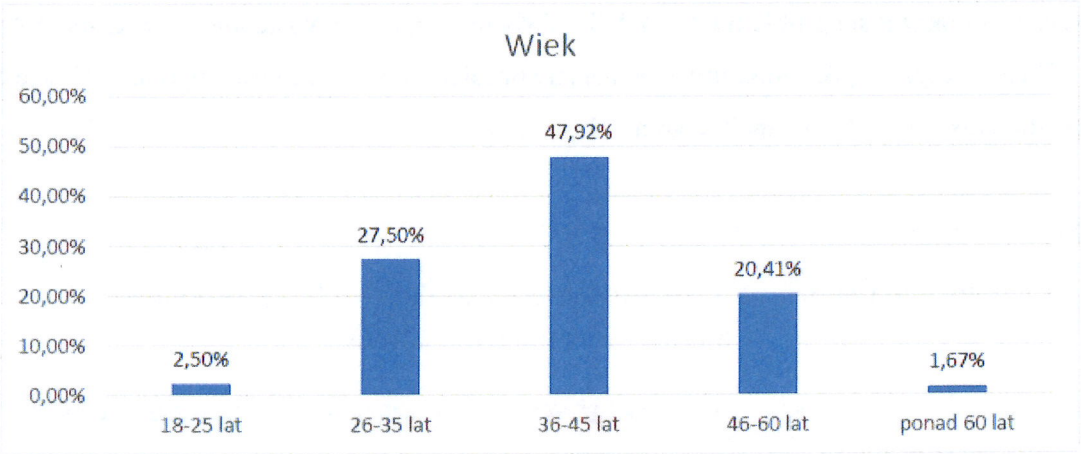
Wykres 23. Odsetek kobiet i mężczyzn w próbie osób dorosłych.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Najliczniejsza jest grupa osób w wieku 36-45 lat (47,92%). Jeden na czterech badanych to osoba w wieku 26-35 lat (27,50%). Co piąty respondent należy do grupy wiekowej 46-60 lat, a 2,50% badanych to osoby w wieku 18-25 lat. Osoby powyżej 60 roku życia stanowią 1,67% grupy.

Wykres 24. Wiek dorosłych ankietowanych.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Najliczniejsza grupa badanych to osoby z wykształceniem wyższym (55,83%). Jeden na trzech badanych (35%) posiada średnie wykształcenie, 7,50% - zawodowe, a jedynie 1,67% - wykształcenie podstawowe.

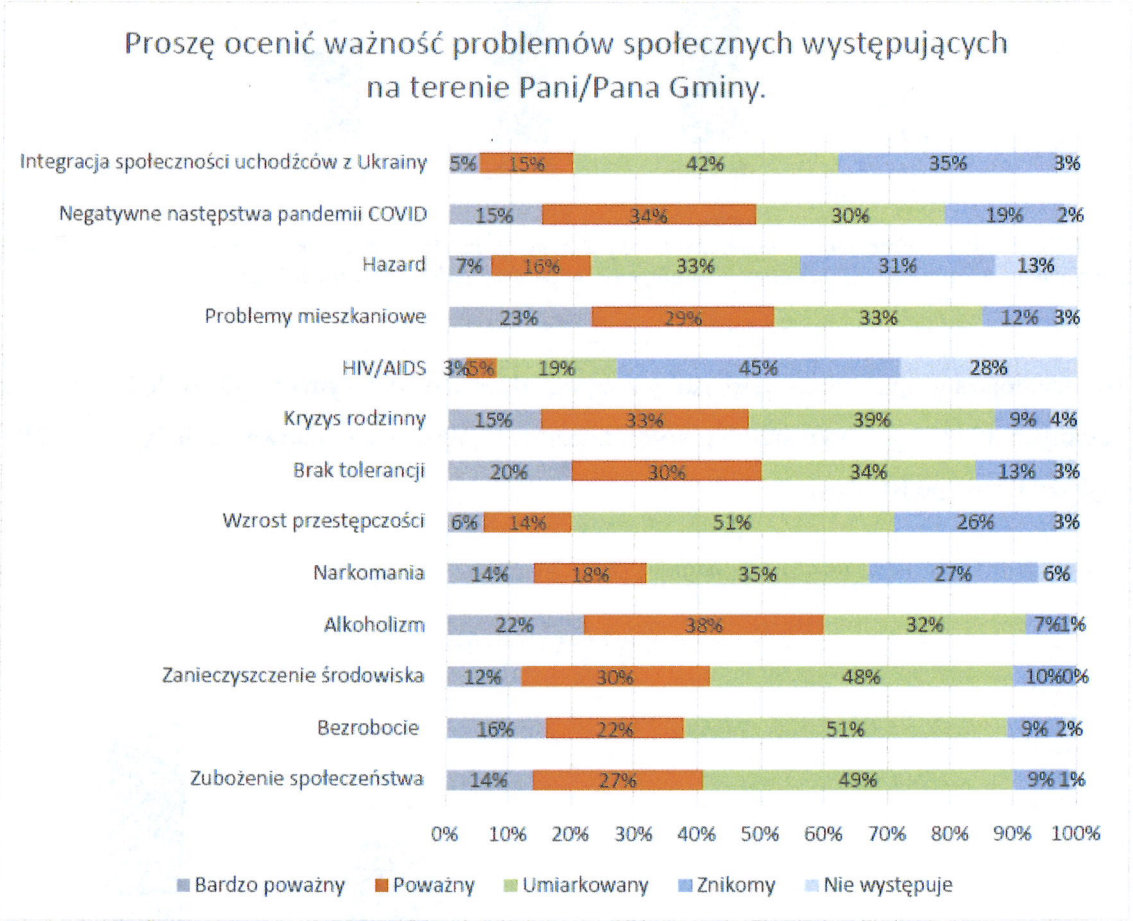
Wykres 25. Wykształcenie dorosłych ankietowanych.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Dorośli ankietowani uważają, że najistotniejszym problemem społecznym na terenie Gminy jest alkoholizm. Jako poważny i bardzo poważny określiło go aż 60% badanych. Kolejny poważny problem to trudności mieszkaniowe. Jako bardzo poważny określiło go 23%, a poważny – 29% ankietowanych. Mieszkańcy dostrzegają też brak tolerancji – połowa ankietowanych wskazuje na jego obecność w Gminie Żnin. Wysokie wyniki dotyczą również kryzysu rodzinnego – 33% uważa go za poważny, a 15% - bardzo poważny. Najmniej znaczącym okazał się problem HIV/AIDS – 28% uważa, iż nie występuje on w Gminie Żnin, a 45% postrzega go jako znikomy. Nieznaczny problem to także hazard – w opinii 31% jest to kwestia znikoma, a 13% zupełnie go nie dostrzega.

Wykres 26. Problemy społeczne w opinii dorosłych mieszkańców.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

3.1.2.1. Wyniki badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców – alkohol

Błędne przekonanie o tym, że alkohol w piwie jest mniej groźny i inny niż w wódce jest mało powszechne. Jedynie 9% respondentów zgodziło się z przedstawionym stwierdzeniem.

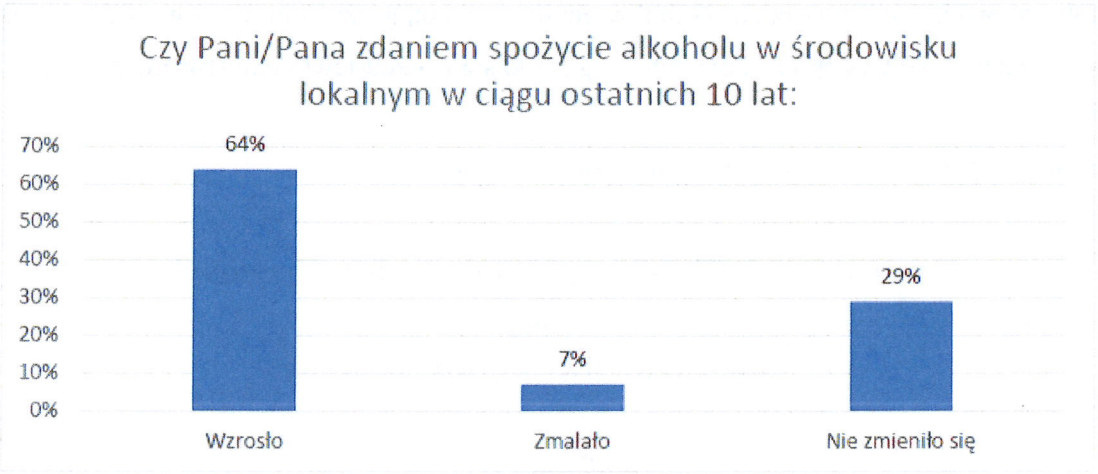
Wykres 27. Przekonania na temat alkoholu wśród osób dorosłych.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

W opinii dorosłych mieszkańców spożycie alkoholu na terenie Gminy w przeciągu ostatnich 10 lat uległo wzrostowi – uznało tak 64% ankietowanych. Zdaniem 29% osób nie uległo zmianie, a niemal 7% respondentów uznało, że zmalało.

Wykres 28. Skala spożywania alkoholu w środowisku lokalnym.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Następnie badani zostali poproszeni o określenie częstotliwości sięgania po alkohol. Jak wynika z otrzymanych odpowiedzi, po alkohol sięga ok. 64% dorosłych mieszkańców gminy, spośród których co trzeci badany spożywa alkohol rzadziej niż raz w miesiącu (34,33%). 13,33% ankietowanych sięga po niego raz w miesiącu, 10,33% - kilka razy w miesiącu, 3,67% - raz w tygodniu, a 1,67% - kilka razy w tygodniu.

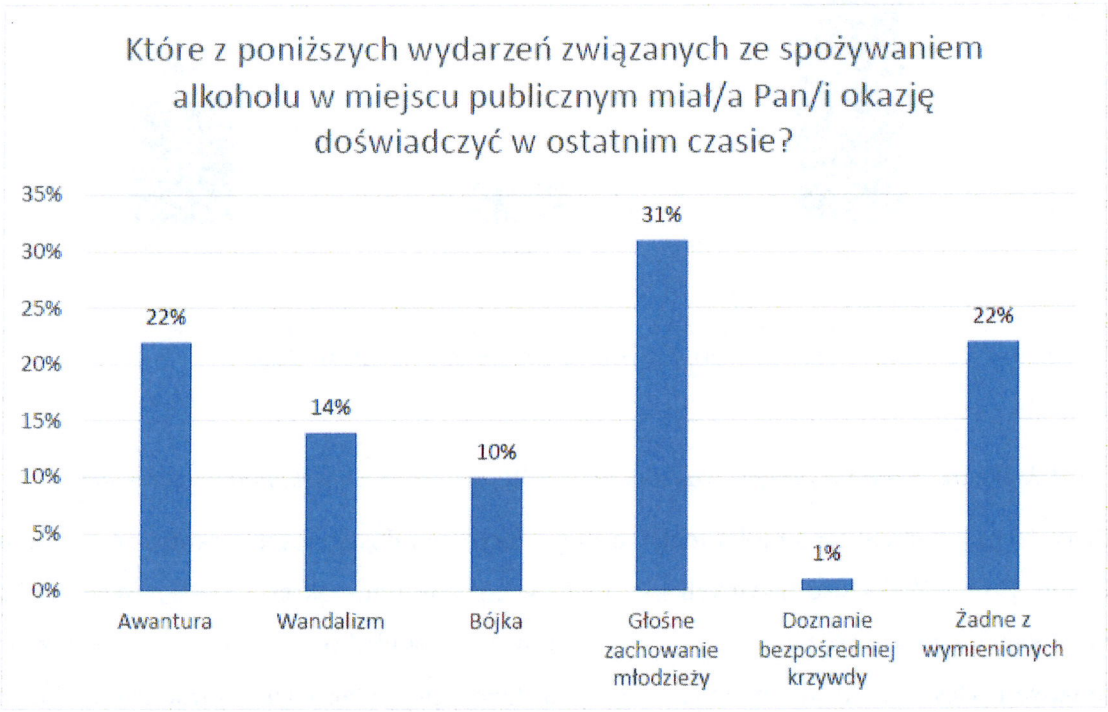
Wykres 29. Częstość spożywania alkoholu wśród dorosłych.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

W dalszej kolejności respondenci zostali poproszeni o wskazanie, czy w ostatnim czasie doświadczyli określonych wydarzeń związanych ze spożywaniem alkoholu w miejscu publicznym. Najczęściej wskazywaną sytuacją było głośne zachowanie młodzieży - w przestrzeni publicznej doświadczyło tego 31% badanych. W dalszej kolejności typowano awanturę (22%), wandalizm (14%) oraz bójkę (10%). Bezpośredniej krzywdy doznał 1% ankietowanych. Jeden na pięciu ankietowanych nie ma takich doświadczeń.

Wykres 30. Negatywne zdarzenia związane ze spożywaniem alkoholu w postrzeganiu dorosłych respondentów.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Dorośli mieszkańcy Gminy Żnin zostali zapytani o to, czy oczekują od władz lokalnych Gminy działań mających na celu ograniczenie problemu uzależnień, szczególnie problemów alkoholowych. Z przeprowadzonego badania wynika, że większość ankietowanych ma takie oczekiwania (68%), z kolei nie posiada ich 8% badanych. Jeden na czterech mieszkańców nie ma w tym zakresie zdania (24%).

Wykres 31. Przeciwdziałanie uzależnieniom.

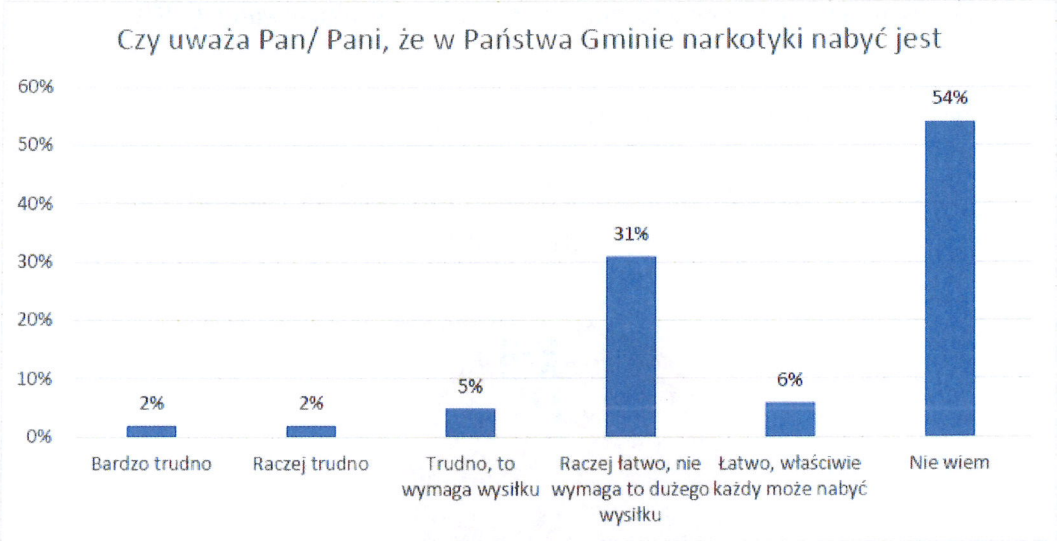

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

3.1.2.2. Wyniki badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców – narkotyki

Pierwszym pytaniem tego bloku tematycznego dotyczyło dostępności narkotyków na terenie Gminy Żnin. Większość badanych nie miało wiedzy w tym zakresie (54%). Według 31% mieszkańców jest to raczej łatwe i nie wymaga wysiłku, a blisko 6% badanych uważa, że jest to łatwe i właściwie każdy może je nabyć. Substancje psychoaktywne są trudne do zdobycia łącznie dla prawie 9% ankietowanych.

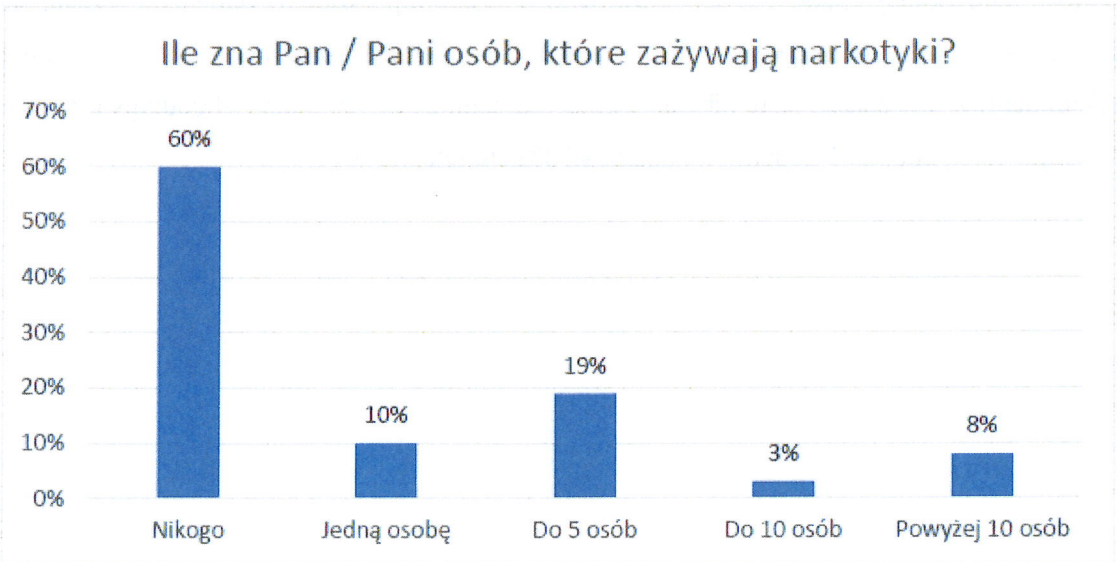
Wykres 32. Dostępność narkotyków.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Istotnym pytaniem było wskazanie, czy dorośli mieszkańcy Gminy znają inne osoby które zażywają narkotyki. 40% badanych zna przynajmniej jedną osobę która używa tych substancji. To niepokojące dane. 10% dorosłych zna jedną taką osobę, a 19% - poniżej pięciu osób. Liczne grupy spożywających narkotyki (powyżej 10 osób) zna 8% respondentów.

Wykres 33. Znajomość osób zażywających narkotyki.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Następnie mieszkańcy zostali zapytani o to, czy kiedykolwiek sięgnęli po substancję uznawaną za narkotyk – twierdzącej odpowiedzi udzielił blisko co 10 ankietowany, tj. 9%.

Wykres 34. Spożywanie narkotyków przez dorosłych mieszkańców.

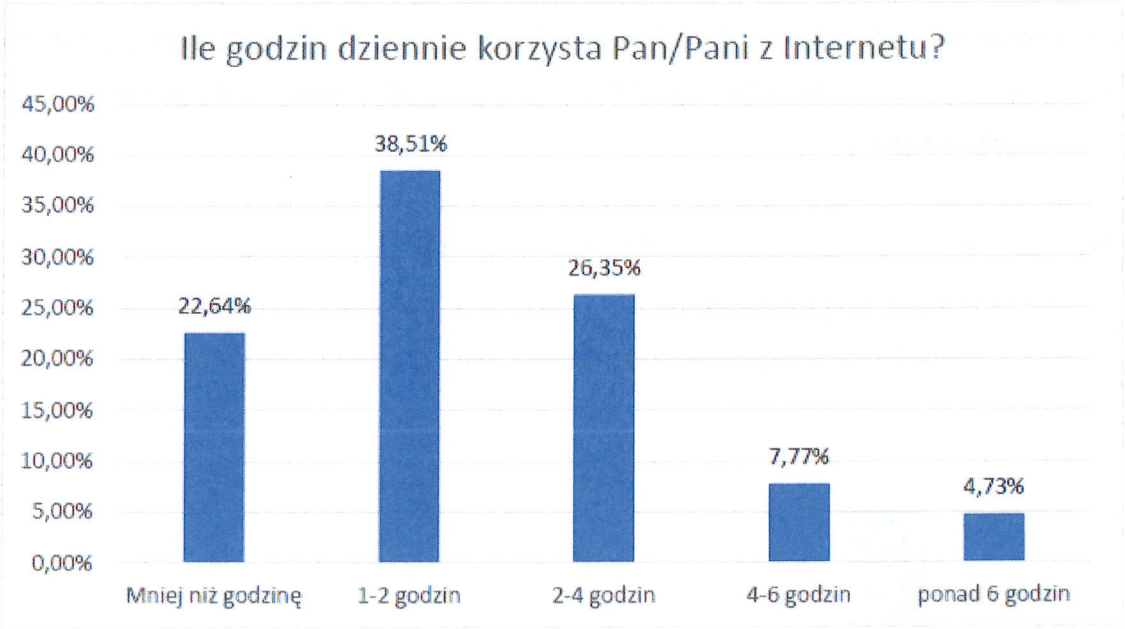

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

3.1.2.3. Wyniki badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców – uzależnienia behawioralne

Dorośli mieszkańcy, podobnie jak uczniowie, zostali poproszeni o określenie czasu, jaki poświęcają w ciągu dnia na korzystanie z Internetu. Jak wynika z odpowiedzi, największa ilość respondentów przeznacza na to od 1 do 2 godzin dziennie (38,51%) lub 2-4 godziny (26,35%). Na odpowiedź „ponad 6 godzin" wskazało 4,73% ankietowanych.

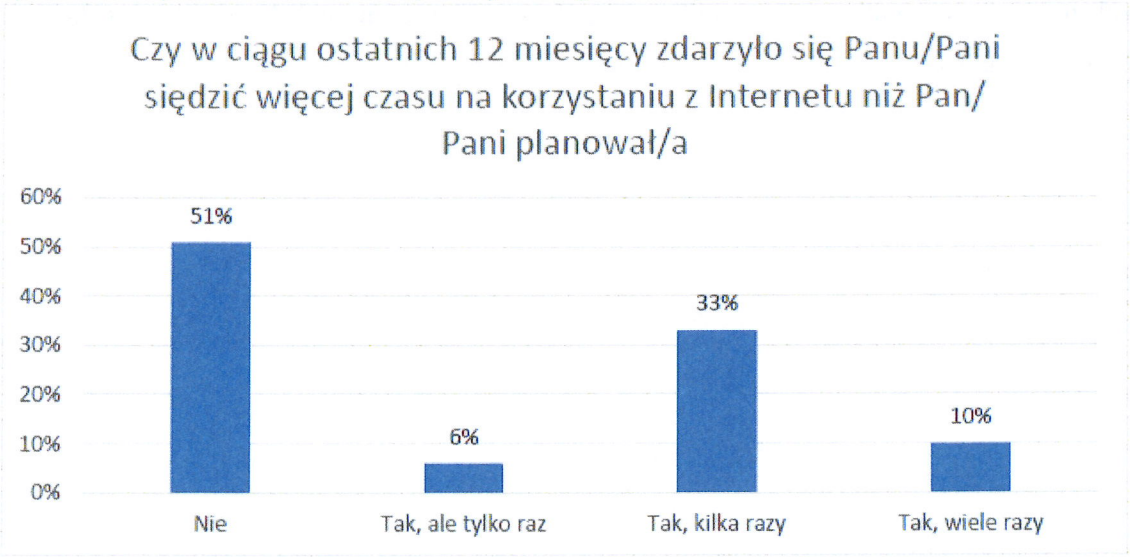
Wykres 35. Korzystanie z Internetu przez dorosłych.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

W kontekście ilości czasu przeznaczanego na korzystaniu z Internetu, większość dorosłych mieszkańców przyznało, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło im się poświęcać na to więcej czasu niż planowali (łącznie twierdzącej odpowiedzi udzieliło 49% badanych). Co trzeci badany miał takie doświadczenie kilka razy, a 10% - wielokrotnie.

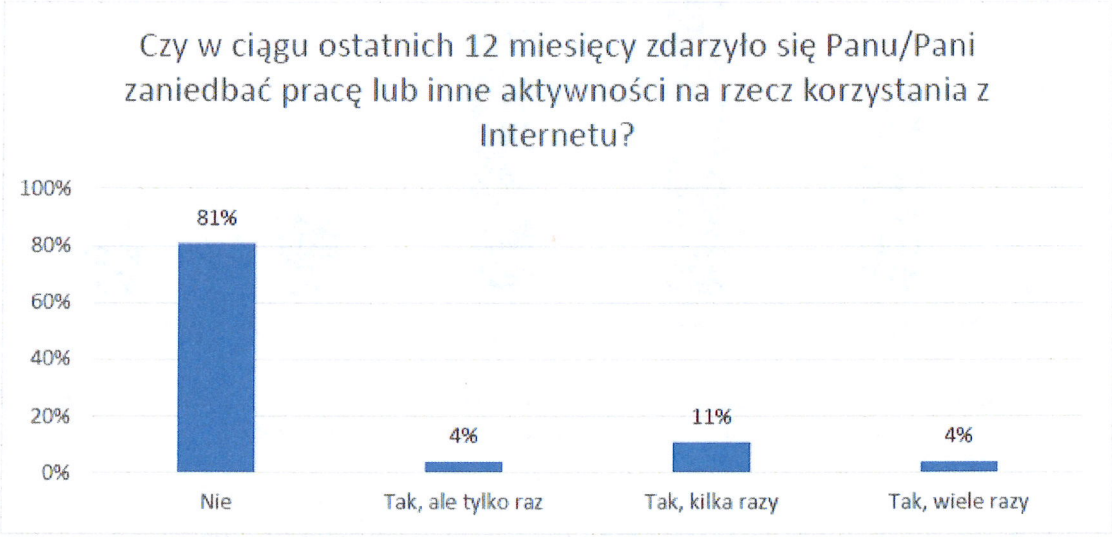
Wykres 36. Korzystanie z Internetu w zwiększonej liczbie godzin od uprzednio zaplanowanej.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Kolejnym wskazaniem do uzależnienia jest zaniedbywanie pracy lub innych aktywności na rzecz korzystania z Internetu. 19% badanych wskazało, że posiada takie doświadczenie. Z kolei 11% zaniedbał obowiązki kilka razy, 4% - wielokrotnie. 4% badanych doświadczyło takiej sytuacji jednokrotnie.

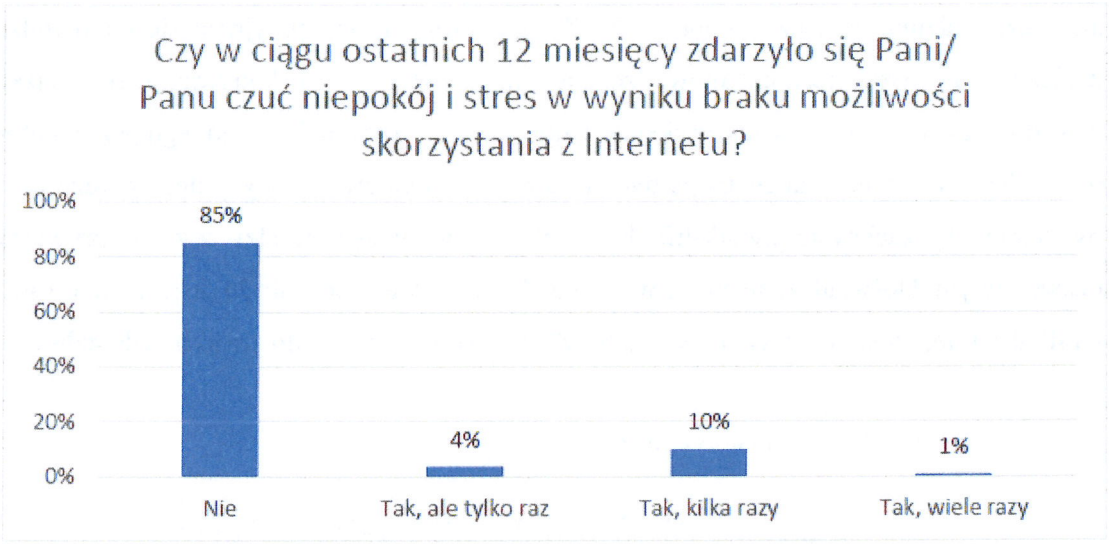
Wykres 37. Zaniedbanie obowiązków na rzecz korzystania z Internetu.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Doświadczenie stresu i niepokoju w wyniku braku możliwości skorzystania z Internetu w trakcie ostatnich 12 miesięcy posiada 15% respondentów. Co dziesiąty ankietowany odczuwał stres w takiej sytuacji kilka razy, 1% - wielokrotnie, zaś 4% doświadczyło takiej sytuacji jeden raz.

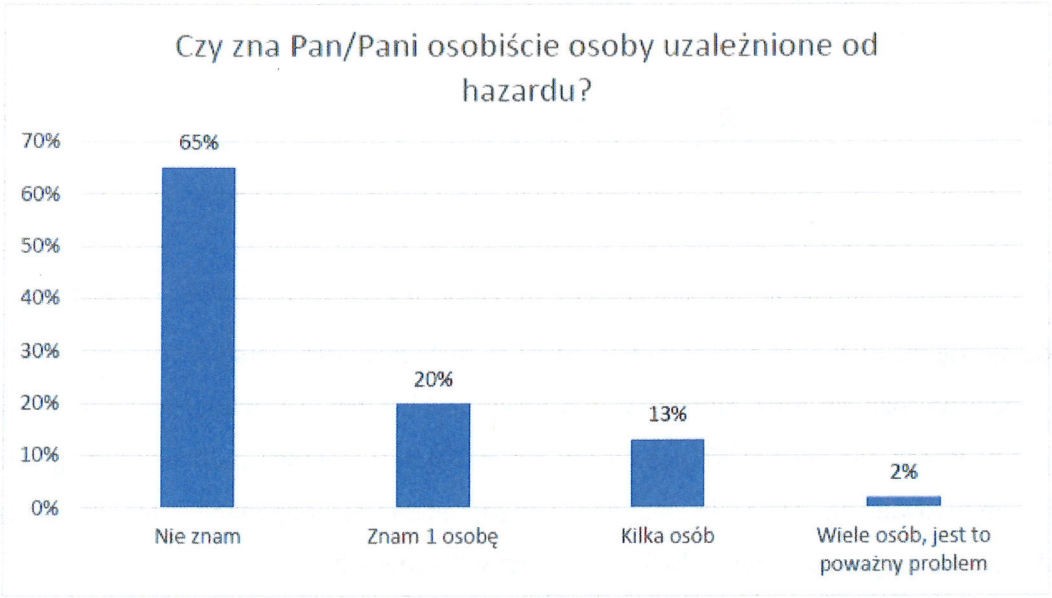
Wykres 38. Poczucie niepokoju i stresu związanego z brakiem korzystania z Internetu.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Badani zostali zapytani o to, czy znają osoby uzależnione od hazardu. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło 35% mieszkańców, spośród których większość zna osobiście jedną taką osobę (20%), 13% - kilka osób, a 2% badanych wskazało na znajomość wielu osób.

Wykres 39. Natężenie zjawiska hazardu.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

O pracoholizmie może natomiast świadczyć wykonywanie pracy kosztem innych czynności, ale także rodziny, snu, czy odpoczynku. Z tego względu, aby przyjrzeć się temu rodzaju uzależnienia wśród respondentów, zostali oni zapytani o wykonywanie obowiązków zawodowych w domu, podczas weekendów lub wakacji – przyznała się do tego ponad połowa respondentów. Takie sytuacje mogą być związane z charakterem pracy, jednak bardzo ważne by starać się zachować „work-life balance" – równowagę między życiem prywatnym i zawodowym. Doświadczenie pracy w weekendy i w wakacje posiada 27,50% ankietowanych – kilkukrotnie, 18,92% - wiele razy, zaś 6,79% wskazało że zdarzyło się to incydentalnie.

Wykres 40. Praca w weekendy i w czasie urlopu.

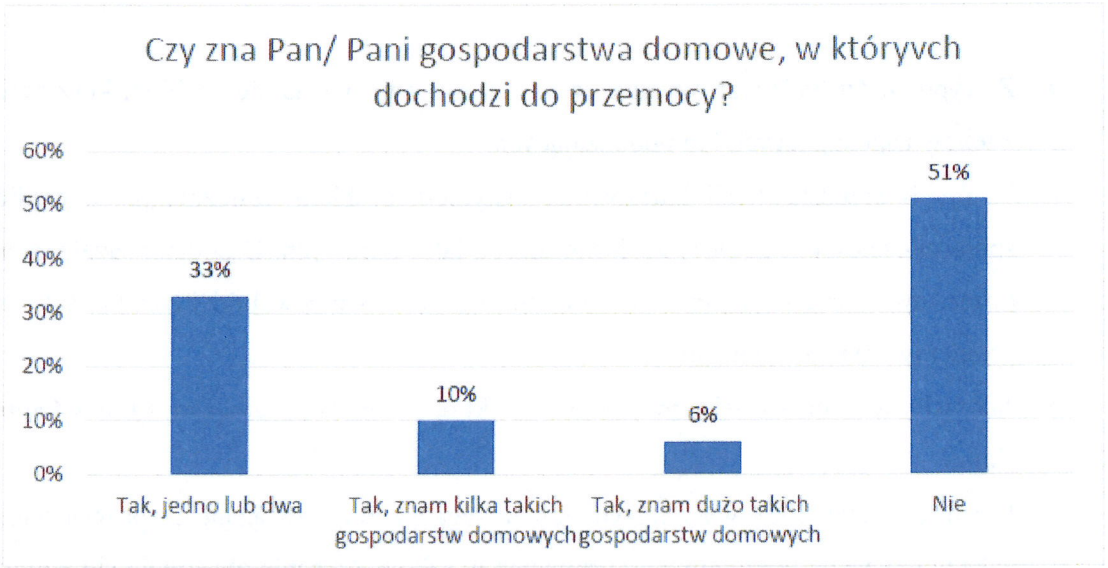

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

3.1.2.4. Wyniki badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców – przemoc

Okazuje się, że blisko połowa ankietowanych, tj. 49% zna gospodarstwa domowe, w których dochodzi do różnych form przemocy (fizycznej, psychicznej, seksualnej lub ekonomicznej). Jeden na trzech badanych (33%) zna jeden lub dwa domy, w których dochodzi do przemocy, 10% ankietowanych wskazało znajomość kilku, natomiast odpowiedzi 6% mieszkańców wskazują na znajomość wielu takich gospodarstw domowych.

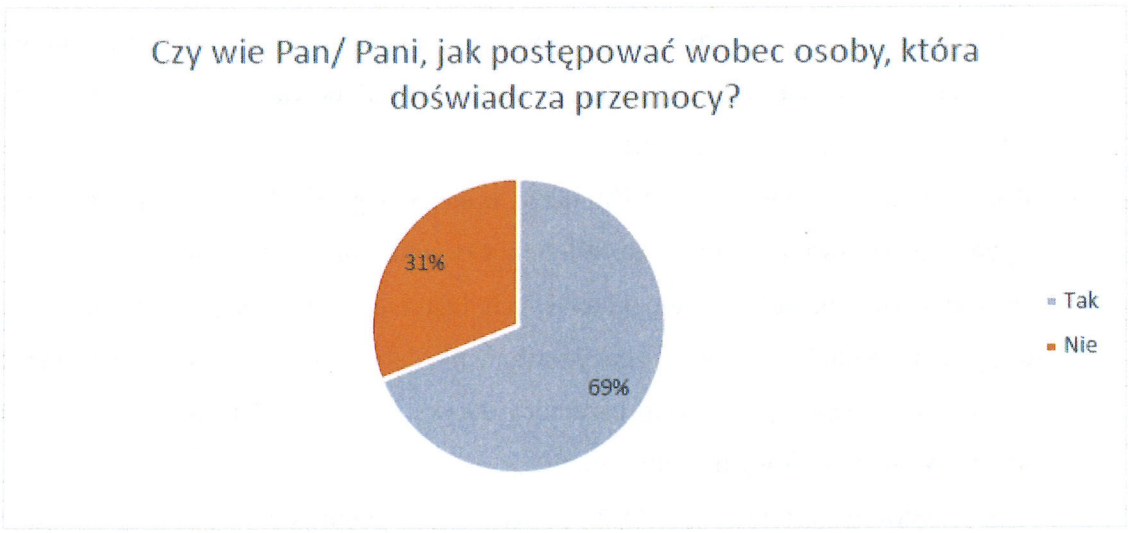
Wykres 41. Znajomość rodzin dotkniętych zjawiskiem przemocy.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

Ważnym aspektem, jaki poddano badaniu była ocena, czy respondenci wiedzą w jaki sposób zachować się wobec osoby doświadczającej przemocy. Reakcje świadków są często kluczowe, by pomóc osobom doznającym przemocy. Niestety, jeden na trzech badanych wskazuje, że nie wie jak postępować wobec takich osób (31%).

Wykres 42. Reakcja świadków wobec osób doznających przemocy.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Żnin 2024 związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą.

3.1.3. Wnioski dotyczące przedstawicieli lokalnych instytucji – dane z wywiadu fokusowego

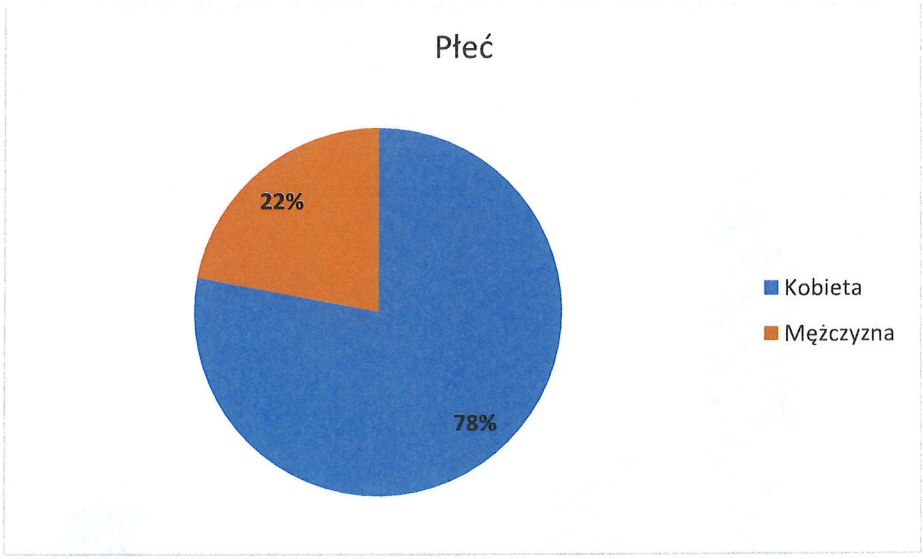
- Z wypowiedzi badanych wynika, iż w Gminie Żnin nasila się problem korzystania z leków uspokajających lub pobudzających.
- W opinii przedstawicieli kluczowych instytucji, problem uzależnienia od mediów społecznościowych dotyczy zarówno dzieci, jak i dorosłych. U podstaw uzależnienia obserwowane są zaniedbania emocjonalne ze strony rodziców, brak bliskich więzi oraz problemy dnia codziennego.
- Jako istotny problem wskazywany jest aspekt opieki nad osobami starszymi w Gminie Żnin.
- Przedstawiciele kluczowych instytucji dostrzegają zmiany związane z wprowadzeniem zakazu używania telefonów komórkowych w szkole. Obecnie obserwuje się poprawę sytuacji, gdyż dzieci spędzają więcej czasu ze sobą, wymyślając zabawy i wspólnie ucząc się, co prowadzi do większej motywacji do nauki.
- Problem alkoholowy został uznany za dominujący problem społeczny zarówno wśród młodych, jak i dorosłych mieszkańców Gminy Żnin, przez przedstawicieli instytucji i organizacji biorących udział w zogniskowanym wywiadzie fokusowym. Badani zwrócili uwagę na spożywanie alkoholu przez osoby nieletnie.
- Uczestnicy wywiadu zauważyli, że korzystanie z alkoholu na terenie gminy nasiliło się. Na przestrzeni ostatnich lat – w opinii przedstawicieli – problem zwiększył się niemal trzykrotnie. Znacząco większa jest także liczba działań podejmowanych wobec osób z tym problemem, w tym wniosków kierowanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żninie. Problem został powiązany z tempem życia, stresem oraz chęcią odreagowania.
- Przedstawiciele instytucji podkreślili także, iż sięganie po alkohol często jest związane z sytuacją życiową młodzieży – konfliktami czy sytuacjami stresowymi.
- W wywiadzie, przedstawiciele kluczowych instytucji zauważają, że przemoc jest obecna na terenie Gminy Żnin i zdecydowanie nie dotyczy tylko rodzin korzystających z pomocy finansowej. Zjawisko przemocy dotyka również rodzin o różnym statusie finansowym, zawodowym i społecznym.
- Odnotowywany jest wzrost zgłoszeń dotyczących przemocy. Wynika to ze zmian przepisów, ale także ze zwiększonej świadomości o konieczności zgłaszania takich problemów.

- Uczestnicy zogniskowanego wywiadu grupowego zwrócili uwagę na konieczność prowadzenia dodatkowych działań szkoleniowych i programów profilaktycznych tak, aby jak najbardziej rozszerzać wiedzę mieszkańców Gminy Żnin w kontekście uzależnień.
- Przedstawiciele kluczowych instytucji dostrzegli, że wprowadzenie zakazu sprzedaży alkoholu w nocy, wydaje się być dobrym rozwiązaniem. Takie działanie mogłoby pomóc w eliminacji wielu problemów związanych z nadużyciem alkoholu.
- W kontekście profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży z wypowiedzi uczestników zogniskowanego wywiadu wynika konieczność organizacji dodatkowych zajęć i spotkań profilaktycznych. Przedstawiciele wskazują, że część rodzin nie podejmuje rozmów z dziećmi na temat sposobów spędzania czasu wolnego. Pomimo szerokiej gamy możliwości, te rodziny z nich nie korzystają

3.2. Wyniki badania potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

Łącznie w badaniu potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin wzięło udział 297 osób. Kobiety stanowiły 78%, natomiast mężczyźni 22% respondentów.

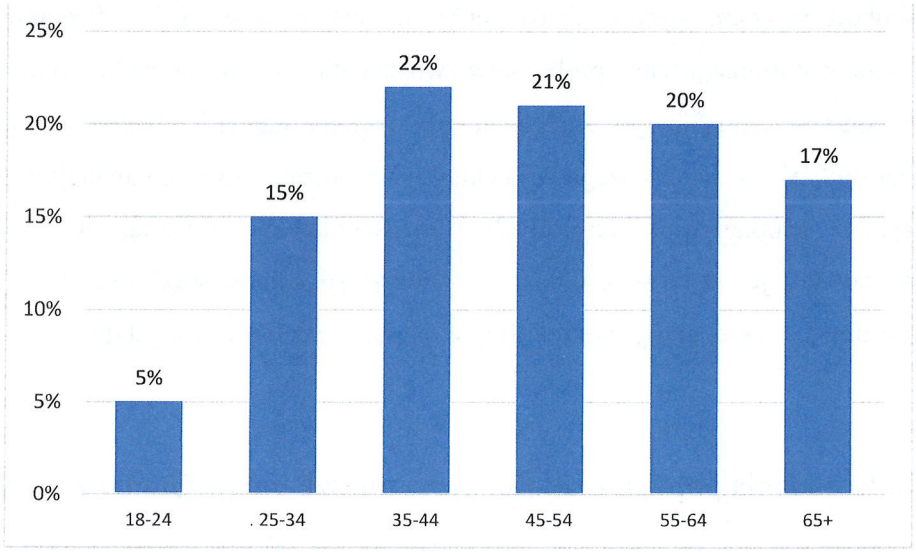
Wykres 43. Płeć badanych

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

Wśród badanych najwięcej było osób w wieku 35–44 lata (22%) oraz 45–54 lata (21%). Kolejne grupy tworzyły osoby w wieku 55–64 lata (20%), 65 lat i więcej (17%), 25–34 lata (15%) oraz 18–24 lata (5%).

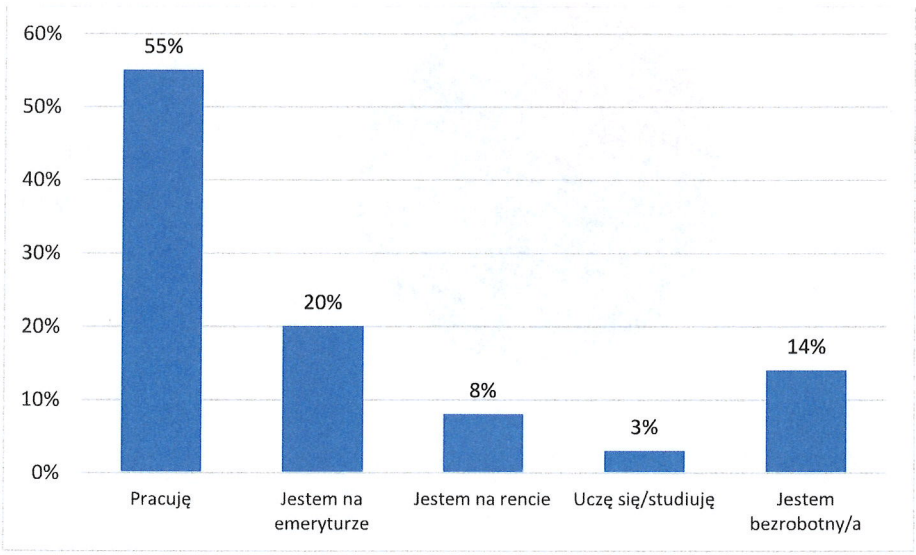
Wykres 44. Wiek badanych.

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

Największą grupę stanowili respondenci pracujący (55%). Pozostałe odpowiedzi wskazywano rzadziej: emerytura – 20%, bezrobocie – 14%, renta – 8%, nauka lub studia – 3%.

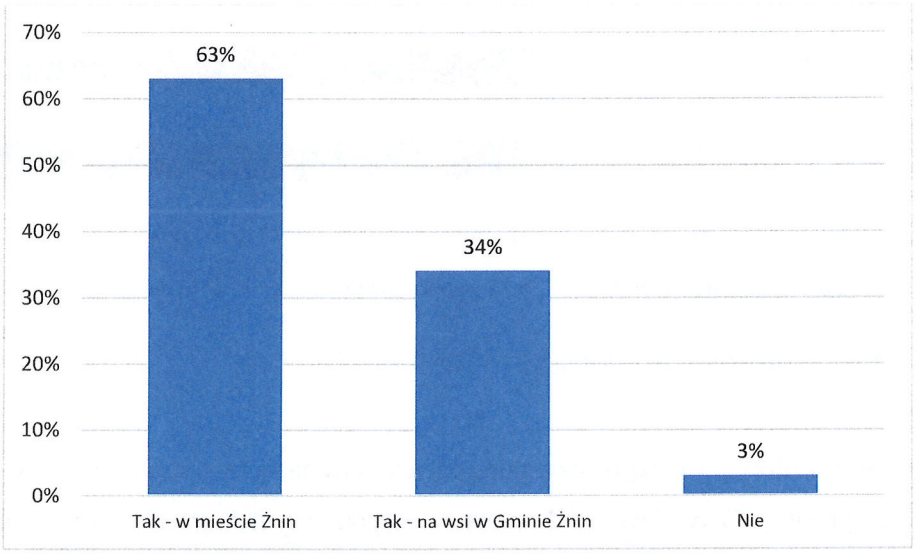
Wykres 45. Status zawodowy badanych.

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

Osoby zamieszkujące miasto Żnin stanowiły 63% badanych, a mieszkańcy wsi w Gminie Żnin – 34%. Osoby biorące udział w badaniu, ale niezamieszkujące Gminy Żnin wyniosły 3% badanej próby.

Wykres 46. Miejsce zamieszkania badanych.

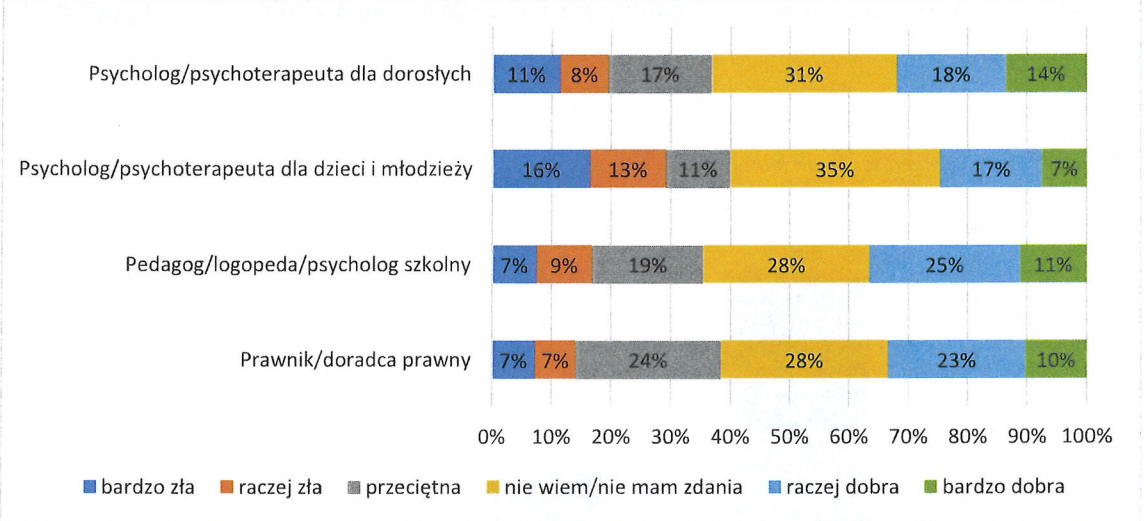

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

W ocenach dostępności poszczególnych form wsparcia najkorzystniej wypadli pedagodzy, logopedzi i psychologowie szkolni. Oceny raczej dobra i bardzo dobra stanowiły łącznie 36%, co jest najwyższym wynikiem spośród analizowanych specjalistów. Stosunkowo dobrze oceniono także dostępność psychologa lub psychoterapeuty dla dorosłych, gdzie łącznie 32% odpowiedzi miało charakter pozytywny. Wsparcie prawne oceniono umiarkowanie - odpowiedzi pozytywne stanowiły 33%, przy jednoczesnym wysokim udziale ocen przeciętnych i braku zdania. Najniżej w zestawieniu znalazła się pomoc psychologiczna dla dzieci i młodzieży, w której odsetek ocen pozytywnych był najniższy, a odpowiedzi negatywne pojawiały się częściej niż w pozostałych kategoriach.

W prezentowanych poniżej wynikach wartości procentowe zostały zaokrąglone do dwóch miejsc po przecinku. Z tego powodu suma kategorii może nieznacznie różnić się od 100%, na przykład wynosząc 99% lub 101%. Jest to powszechnie występujący efekt w badaniach społecznych, wynikający z matematycznego zaokrąglania danych procentowych. Podobne odchylenia pojawiają się rutynowo w analizach statystycznych i nie wpływają na poprawność wyników ani ich interpretację.

Wykres 47. Dostępność i jakość poszczególnych form wsparcia w Gminie Żnin.

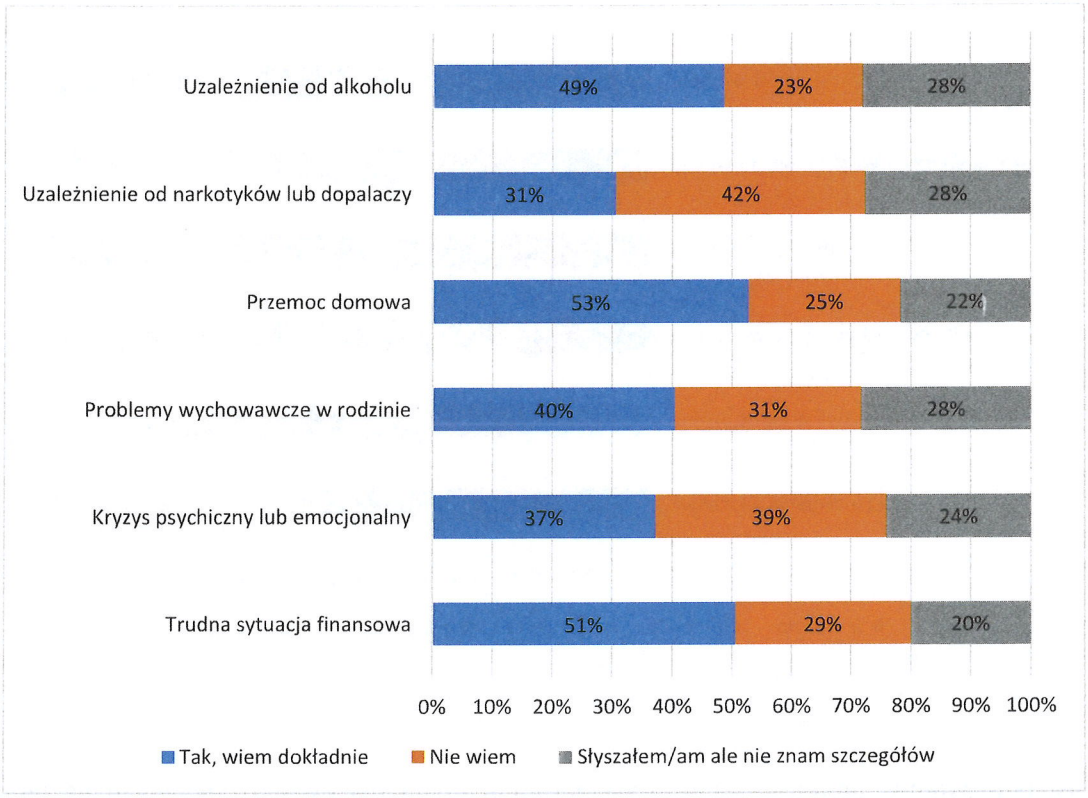

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

Następne pytanie dotyczyło tego, czy mieszkańcy wiedzą, gdzie mogą uzyskać bezpłatną pomoc w przypadku różnych trudnych sytuacji. Najczęściej deklarowano znajomość miejsc udzielających wsparcia w sytuacji przemocy domowej (53%) oraz trudnej sytuacji finansowej (51%). Wysoki odsetek wskazań pojawił się także w odniesieniu do pomocy związanej z uzależnieniem od alkoholu, gdzie 49% badanych deklarowało, że wie dokładnie, gdzie jej szukać.

Mniejsza część respondentów wskazywała znajomość miejsc oferujących pomoc w przypadku problemów wychowawczych w rodzinie (40%) oraz kryzysów psychicznych lub emocjonalnych (37%). Najsłabiej rozpoznanym obszarem była pomoc dotycząca uzależnień od narkotyków lub dopalaczy, w której odsetek odpowiedzi „tak, wiem dokładnie" był najniższy (31%), a odpowiedzi „nie wiem" pojawiały się najczęściej spośród wszystkich analizowanych kategorii.

Wykres 48. Wiedza dotycząca dostępności form bezpłatnej pomocy.

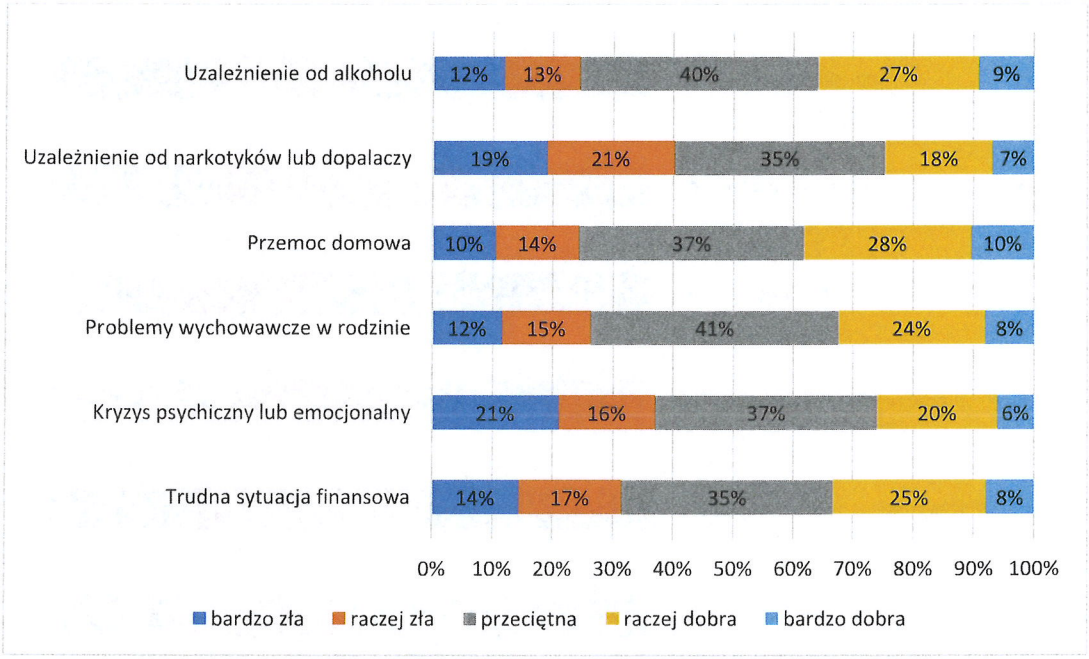

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

Następnie zapytaliśmy o dostępność pomocy na terenie gminy w przypadku różnych trudnych sytuacji. W większości kategorii najczęściej pojawiały się odpowiedzi przeciętna, które wskazywało od 35% do 41% respondentów. Stosunkowo najlepiej oceniono dostępność pomocy w sytuacji przemocy domowej oraz uzależnienia od alkoholu. W tych obszarach odsetek ocen raczej dobra i bardzo dobra wyniósł odpowiednio 38% i 36%.

Niżej oceniano dostępność pomocy dotyczącej trudnej sytuacji finansowej oraz problemów wychowawczych w rodzinie, gdzie oceny raczej dobra i bardzo dobra wskazywało łącznie odpowiednio 33% i 32% osób. Najsłabiej oceniono dostępność wsparcia w przypadku uzależnień od narkotyków lub dopalaczy oraz w sytuacji kryzysu psychicznego lub emocjonalnego. W tych obszarach udział ocen pozytywnych był najniższy (odpowiednio 25% i 26%), a jednocześnie pojawiały się wyższe niż w innych kategoriach odsetki ocen negatywnych, szczególnie w przypadku kryzysu psychicznego.

Wykres 49. Ocena dostępności poszczególnych form pomocy.

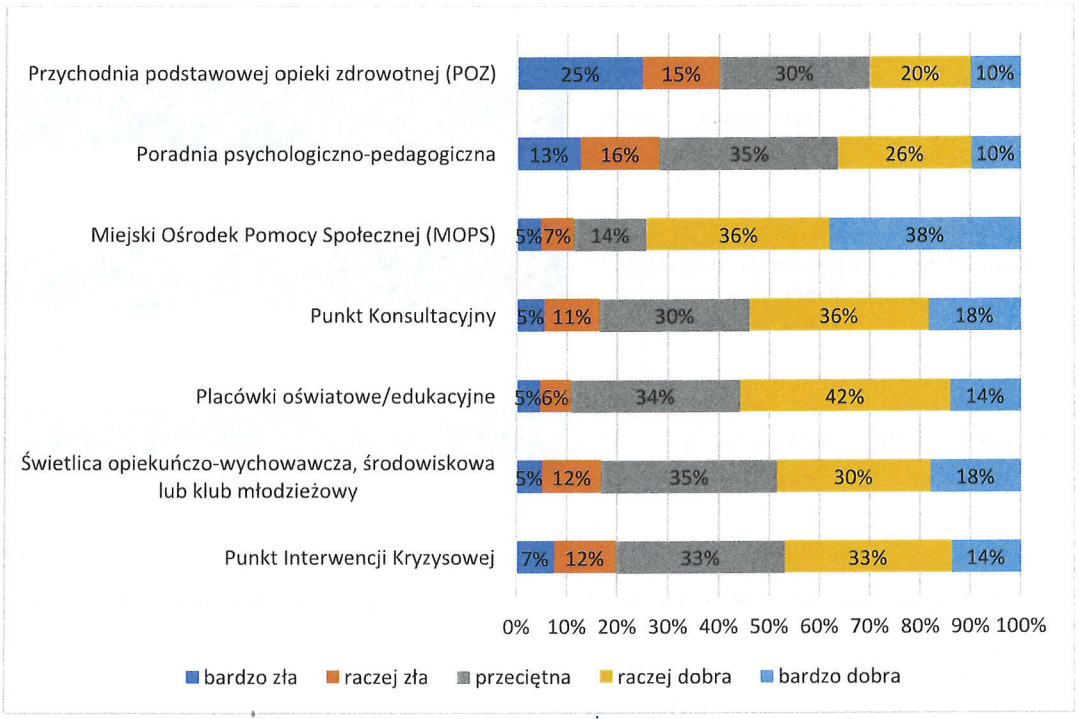

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

Następne pytanie dotyczyło oceny dostępności różnych placówek działających na terenie gminy. Najwyżej oceniono dostępność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, gdzie łącznie 74% odpowiedzi miało charakter pozytywny (raczej dobra lub bardzo dobra). Stosunkowo dobrze oceniono także placówki oświatowe oraz Punkt Konsultacyjny, gdzie odsetek ocen dobrych wyniósł odpowiednio 56% i 54%.

Dostępność poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz świetlic opiekuńczo-wychowawczych oceniano łagodniej – przeważały tu odpowiedzi przeciętna, a udział ocen pozytywnych mieścił się w granicach 36–48%. Najniżej oceniono dostępność podstawowej opieki zdrowotnej, w której odsetek ocen pozytywnych wyniósł 30%, a jednocześnie pojawiały się najwyższe w zestawieniu wskazania ocen negatywnych.

Wykres 50. Ocena dostępności poszczególnych placówek na terenie Gminy Żnin.

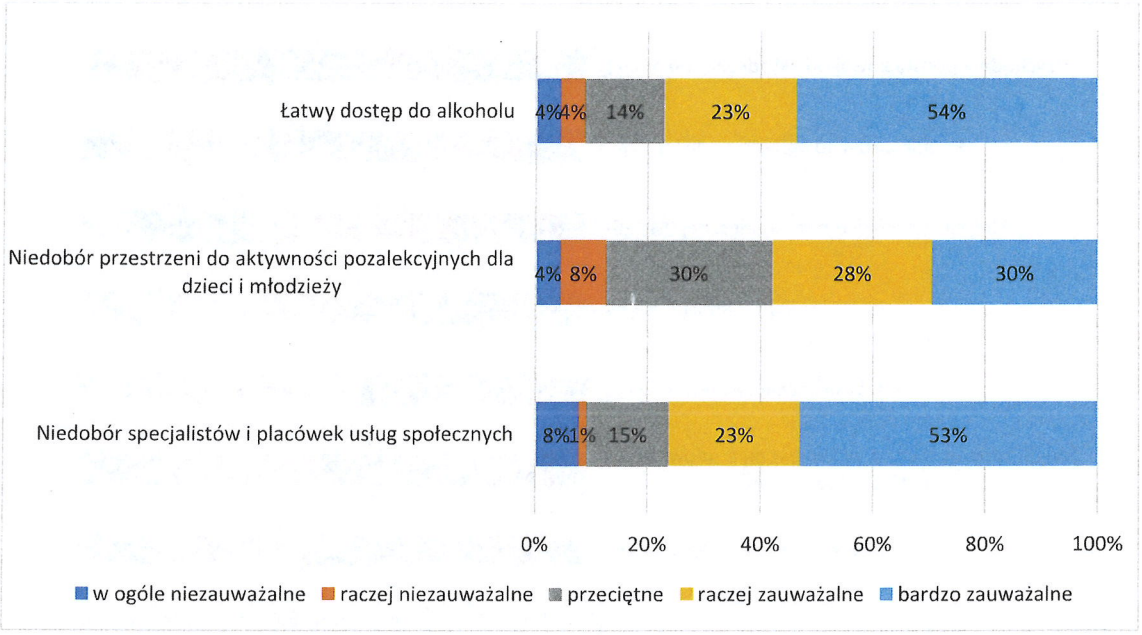

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

Następne pytanie dotyczyło tego, w jakim stopniu mieszkańcy zauważają wybrane problemy na terenie gminy. Najbardziej dostrzegalny okazał się łatwy dostęp do alkoholu – łącznie 77% odpowiedzi wskazywało, że problem jest zauważalny lub bardzo zauważalny. Podobnie oceniano niedobór specjalistów i placówek usług społecznych, gdzie 76% respondentów postrzega ten problem jako widoczny.

Nieco niżej, choć nadal wyraźnie, oceniono niedobór przestrzeni do aktywności pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. W tym przypadku łącznie 58% badanych wskazało, że problem jest zauważalny.

Wykres 51. Ocena poszczególnych problemów na terenie Gminy.

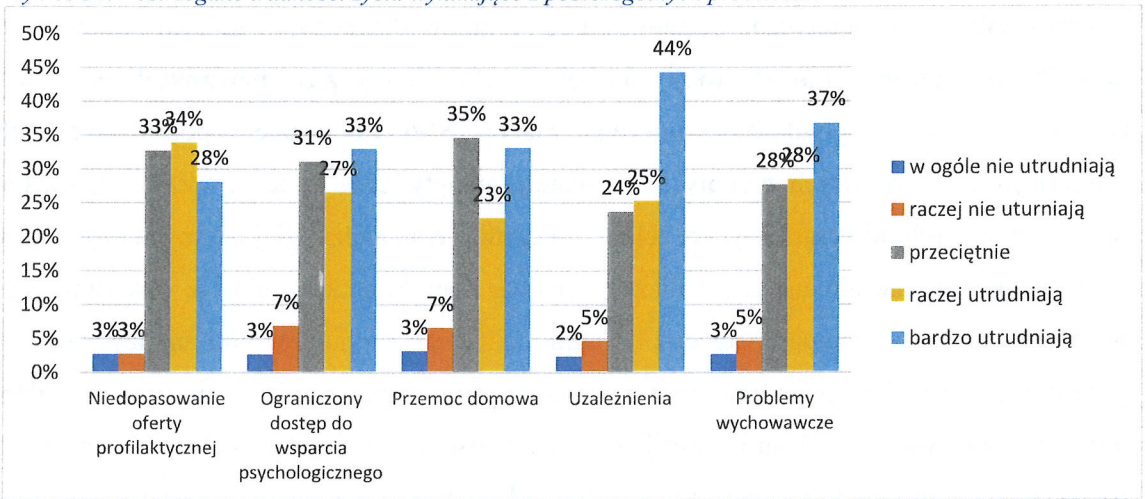

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

Kolejne pytanie dotyczyło tego, w jakim stopniu wybrane zjawiska mogą utrudniać życie mieszkańców i rozwój gminy. Najbardziej obciążające okazały się uzależnienia – łącznie 69% respondentów wskazało, że zjawisko to raczej utrudnia lub bardzo utrudnia funkcjonowanie społeczności. Wysoko oceniono również wpływ problemów wychowawczych (łącznie 65%) oraz ograniczonego dostępu do wsparcia psychologicznego i specjalistycznego (60%).

Na podobnym poziomie oceniano niedopasowanie oferty profilaktycznej i edukacyjnej do potrzeb młodzieży oraz przemoc domową. W tych obszarach dominowały oceny przeciętne lub wskazujące na umiarkowane utrudnienia, a odsetki ocen bardzo utrudniających były niższe niż w przypadku uzależnień.

Wykres 52. Postrzegane trudności życia wynikające z poszczególnych problemów.

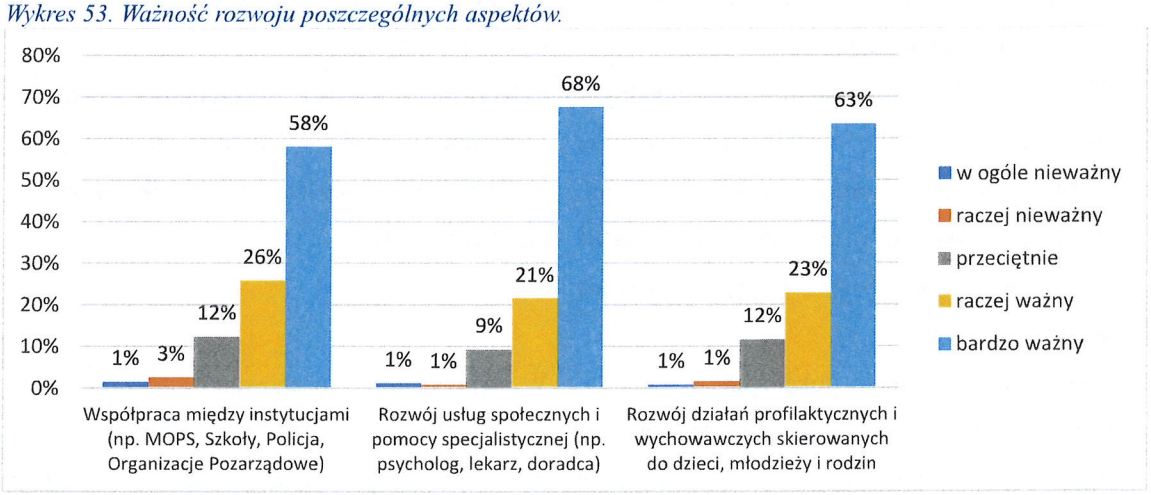

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

W następnym pytaniu poproszono mieszkańców o ocenę ważności rozwoju wybranych obszarów związanych z jakością życia w gminie. Wszystkie analizowane kierunki działań oceniono jako istotne. Najwyżej wskazano rozwój usług społecznych i pomocy specjalistycznej – łącznie 89% respondentów uznało go za ważny lub bardzo ważny.

Wysoko oceniono także rozwój działań profilaktycznych i wychowawczych kierowanych do dzieci, młodzieży i rodzin (86%) oraz współpracę międzyinstytucjonalną (84%). Odsetki odpowiedzi wskazujących na niską wagę tych działań były znikome.

Wykres 53. Ważność rozwoju poszczególnych aspektów.

Źródło: Badanie potrzeb i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin 2025 r.

3.3. Analiza SWOT dotycząca problemów społecznych w Gminie Żnin

Analiza SWOT to syntetyczne podsumowanie wyników diagnozy, w którym zestawia się czynniki **wewnętrzne** – mocne strony (S) i słabości (W) Gminy, z **zewnętrznymi** – szansami (O) i zagrożeniami (T) płynącymi z otoczenia. Macierz SWOT powstaje na podstawie danych ilościowych i jakościowych zebranych w badaniu (ankiety, dane zastane, wywiady), a także opinii kluczowych interesariuszy. Jej celem jest uchwycenie najbardziej istotnych czynników sprzyjających lub utrudniających realizację lokalnej polityki społecznej oraz wskazanie pól, w których trzeba wzmacniać potencjał lub minimalizować ryzyko. Wyniki analizy stanowią pomost między częścią diagnostyczną a rekomendacjami: pomagają ustalić priorytety działań, dobierać adekwatne programy profilaktyczne i ustalać mierzalne cele w strategiach rozwiązywania problemów społecznych. Dzięki klarownemu podziałowi na cztery kategorie SWOT pozwala szybko zorientować się w sytuacji, a jednocześnie zachować kompleksowe ujęcie czynników wpływających na dobrostan mieszkańców.

S – mocne strony	W – słabe strony
Zwiększająca się aktywność GKRPA – rośnie liczba rozmów motywujących, wniosków do sądu o leczenie odwykowe oraz udział w grupach diagnostyczno-pomocowych.	Niedostateczna wiedza młodych na temat działania substancji – część uczniów uznaje alkohol w piwie za „mniej groźny", co wskazuje na potrzebę intensywniejszej edukacji.
Systematycznie prowadzone diagnozy społeczne – gmina dysponuje aktualnymi wynikami badań dotyczących uczniów, dorosłych mieszkańców oraz jakości życia, co umożliwia planowanie działań w oparciu o dane.	Rosnąca liczba problemów zdrowotnych i socjalnych w MOPS – wzrost przypadków długotrwałej choroby, niepełnosprawności oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
Dobrze funkcjonujący system instytucjonalny – obecność MOPS, GKRPA, Punktu Konsultacyjnego oraz realizacja pracy socjalnej, asystentury rodziny i procedury „Niebieskie Karty", które działają w sposób ciągły i udzielają rosnącej liczby porad.	Relatywnie wysoka dostępność punktów sprzedaży alkoholu – 200 dorosłych na jeden punkt sprzedaży, co stanowi wynik niższy niż średnia krajowa.
Współpraca instytucji lokalnych – szkoły, MOPS, GKRA, Policja, ośrodki zdrowia oraz organizacje społeczne współuczestniczą w systemie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy.	Występowanie zachowań ryzykownych związanych z Internetem – wielu uczniów deklaruje długie korzystanie z urządzeń ekranowych, zaniedbywanie obowiązków oraz objawy niepokoju przy braku dostępu do sieci.

	Problemy związane z alkoholem w przestrzeni publicznej najczęściej wskazywane są głośne zachowania młodzieży, awantury i akty wandalizmu związane ze spożywaniem alkoholu.
O – szanse	**T – zagrożenia**
Możliwość rozszerzania działań profilaktycznych na podstawie aktualnych diagnoz – gmina dysponuje rzetelnymi danymi umożliwiającymi precyzyjne kierowanie działań.	Starzenie się społeczeństwa i wzrost obciążenia systemu wsparcia – rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym zwiększa zapotrzebowanie na pomoc i usługi zdrowotne.
Wzrost świadomości społecznej i oczekiwań mieszkańców – większość dorosłych deklaruje potrzebę działań podejmowanych przez gminę w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.	Możliwe zwiększanie się skali problemów związanych z uzależnieniami behawioralnymi – intensywne korzystanie z Internetu i urządzeń ekranowych wśród uczniów zwiększa ryzyko dalszego narastania tych zjawisk.
Rosnące zainteresowanie tematem dobrostanu psychicznego – otwiera przestrzeń dla działań z zakresu zdrowia psychicznego, uzależnień behawioralnych i edukacji emocjonalnej.	Dostępność alkoholu i wyrobów nikotynowych dla młodzieży – część uczniów deklaruje samodzielny zakup, a dorośli wskazują na wzrost ogólnego spożycia alkoholu w gminie.
Potencjał współpracy międzyinstytucjonalnej – możliwość rozwijania działań partnerskich między szkołami, MOPS, GKRPA, Policją i placówkami zdrowia.	Wzrost liczby rodzin doświadczających przemocy lub trudności opiekuńczo-wychowawczych zwiększa zapotrzebowanie na specjalistyczne wsparcie i interwencję.

IV. Realizacja Programu

Realizacja Programu stanowi jedno z zadań własnych Gminy Żnin. Głównym realizatorem i koordynatorem realizacji Programu będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żninie (dalej: MOPS). Zadania Programu będą realizowane lub współrealizowane przez następujące podmioty:

1) Urząd Miejski w Żninie (dalej: UM)
2) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żninie (dalej: GKRPA);
3) Komenda Powiatowa Policji w Żninie (dalej: KPP);
4) Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie (dalej: MiPBP);

5) Żniński Dom Kultury (dalej: ŻDK);
6) Placówki oświatowe, w tym: publiczne szkoły podstawowe (dalej: SP), Niepubliczne szkoły podstawowe (dalej: NSP), Przedszkola publiczne (dalej: PP), Niepubliczne przedszkola (NP), świetlice opiekuńczo-wychowawcze (ŚOW), szkoły ponadpodstawowe (SPP);
7) Placówki/Zakłady Opieki Zdrowotnej (dalej: SPZOZ, NZOP);
8) Organizacje pozarządowe (dalej: NGO);
9) Partnerzy zewnętrzni, biznesowi, indywidualni realizatorzy, kluby i stowarzyszenia sportowe (dalej: PZ);

Adresatami podejmowanych działań są mieszkańcy Gminy Żnin, a w szczególności:

1) dzieci i młodzież;
2) rodzice, opiekunowie, kadra pedagogiczna;
3) konsumenci i sprzedawcy napojów alkoholowych;
4) osoby uzależnione i pijące w sposób ryzykowny, szkodliwy;
5) rodziny osób z problemem alkoholowym;
6) osoby uzależnione lub sięgające po narkotyki i nowe substancje psychoaktywne,
7) osoby współuzależnione w obszarze narkotyków i nowych substancji psychoaktywnych,
8) osoby dotknięte uzależnieniami behawioralnymi,
9) osoby doznające przemocy domowej;
10) osoby ze środowisk zmarginalizowanych lub/i narażone na czynniki ryzyka związane z zaburzeniami psychicznymi;
11) pracownicy podmiotów działających na terenie gminy, zajmujący się zawodowo lub służbowo profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień.

V. Cele i zadania Programu

Cel główny: Ograniczenie negatywnych skutków związanych z używaniem alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych, a także przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnymi wśród mieszkańców Gminy Żnin.

Osiągnięcie celu głównego będzie wytyczone przez realizację następujących celów szczegółowych:

1) upowszechnianie wiedzy i informacji w zakresie profilaktyki uzależnień, treściowo dopasowanych do odbiorców (dzieci, młodzież, rodzice, seniorzy),
2) zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób w kryzysie lub zagrożonych wykluczeniem,
3) prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych, wychowawczych oraz edukacyjnych na rzecz lokalnej społeczności z wykorzystaniem jej zasobów, w oparciu o aktualną wiedzę naukową, „dobre praktyki" innych gmin, a także doświadczenia z dotychczasowych realizacji analogicznych zadań,
4) rozwijanie kompetencji osób pracujących w systemie przeciwdziałania uzależnieniom oraz przeciwdziałania przemocy domowej, jak również osób pracujących z dziećmi i młodzieżą oraz ich opiekunów.

Powyższe cele są w swoich założeniach zgodne z celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025, którym jest wydłużenie życia w zdrowiu, poprawa zdrowia i związanej z nim jakości życia ludności oraz zmniejszenie nierówności społecznych w zdrowiu, a także z jego celem operacyjnym nr 2 obejmującym: Profilaktykę i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi.

Zadania ujęte do realizacji:

1) edukacja zdrowotna i profilaktyka uzależnień (uniwersalna, selektywna, wskazująca) realizowana zgodnie z wynikami badań naukowych (w tym epidemiologicznych) oraz dobrą praktyką w dziedzinie przeciwdziałania uzależnieniom;

2) edukacja kadr (w tym szkolenia) uczestniczących w realizacji zadań z zakresu profilaktyki uzależnień;

3) poszerzanie i udoskonalanie oferty oraz wspieranie realizacji programów profilaktyki o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w szczególności zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego;

4) poszerzanie i podnoszenie jakości oferty pomocy psychologicznej, socjoterapeutycznej i opiekuńczo - wychowawczej dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i ich rodzin;

5) zwiększenie dostępności i podniesienie jakości specjalistycznej pomocy dla osób doznających przemocy domowej;

6) redukcja szkód, leczenie, rehabilitacja i reintegracja społeczna osób uzależnionych oraz ich bliskich;

7) wdrożenie i upowszechnianie standardów i procedur profilaktyki, diagnozy oraz terapii FASD (Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych) zgodnie z aktualnym stanem wiedzy naukowej;

8) zmniejszanie dostępności fizycznej i ekonomicznej alkoholu;

9) zwiększanie skuteczności w przestrzeganiu prawa w zakresie produkcji, dystrybucji, sprzedaży, reklamy, promocji oraz spożywania napojów alkoholowych;

10) realizacja zadań na rzecz ograniczania stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP.

Cele te będą realizowane za pomocą wyszczególnionych w poniższej tabeli zadań.

Cele szczegółowe	Zadania i Realizacja	Wskaźniki
1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób zagrożonych problemem uzależnień, uzależnionych, współuzależnionych, ofiar i sprawców przemocy.	1. Prowadzenie i finansowanie działalności Punktu Konsultacyjnego	1. Liczba osób korzystających z pomocy. 2. Liczba udzielonych porad w podziale na kategorie odbiorców.
	2. Udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym, pomoc w prowadzeniu grup wsparcia dla osób uzależnionych i członków ich rodzin.	1. Liczba osób korzystających z pomocy. 2. Liczba udzielonych porad w podziale na kategorie odbiorców.
	3. Realizacja programów profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej, w tym programów rekomendowanych.	1. Liczba edycji programów. 2. Liczba osób objętych programami.

	4. Świadczenie wsparcia terapeuty ds. uzależnień w Domu Pomocy Społecznej w Podobowicach. Realizacja: MOPS i GKRPA, SP, NSP, DPS w Podobowicach	1. Liczba osób korzystających ze wsparcia
2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe oraz problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrona przed przemocą.	1. Prowadzenie Świetlic Opiekuńczo - Wychowawczych.	1. Liczba dzieci biorących udział w zajęciach.
	2. Udzielanie pomocy prawnej dla rodzin zagrożonych problemem uzależnień.	1. Liczba osób oraz udzielonych porad prawnych.
	3. Udzielanie wsparcia członkom rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu, kierowanym lub zgłaszającym się indywidualnie do GKRPA.	1. Liczba osób zaproszonych/ przybyłych na posiedzenie GKRPA
	4. Motywowanie osób nadużywających alkoholu do podjęcia leczenia.	1. Liczba osób deklarujących podjęcie leczenia.
	5. Realizacja projektów socjalnych skierowanych do osób zagrożonych zjawiskiem problemem uzależnień. Realizacja: MOPS, GKRPA	1. Liczba projektów 2. Liczba osób objętych projektem.
3. Podnoszenie skuteczności działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.	1. Finansowanie bieżącej działalności Punktu Interwencji Kryzysowej w Żninie dla osób doznających przemocy domowej.	1. Liczba osób korzystających z pomocy. 2. Liczba udzielonych porad w rozbiciu na ich rodzaj wsparcia.

	2. Zapewnienie profesjonalnej pomocy psychologiczno – pedagogicznej dzieciom doznającym przemocy, wychowującym się w rodzinach gdzie występuje problem alkoholowy oraz ich rodzinom.	1. Liczba osób korzystających z pomocy. 2. Liczba udzielonych porad w rozbiciu na osoby dorosłe i dzieci.
	3. Finansowanie „Kujawsko-Pomorskiej Niebieskiej Linii – Pogotowie dla Ofiar Przemocy Domowej".	1. Kwota dofinansowania „Kujawsko-Pomorskiej Niebieskiej Linii".
	4. Wspieranie, finansowanie, prowadzenie działań profilaktycznych z obszaru przemocy rówieśniczej oraz domowej Realizacja: MOPS	1. Liczba i rodzaj działań zrealizowanych. 2. Liczba bezpośrednich i pośrednich odbiorców działań
4. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii wśród dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych.	1. Wspieranie, finansowanie, prowadzenie działań profilaktycznych, w tym.: szkolnych programów profilaktycznych, zajęć rekreacyjno – sportowych, kulturalno – oświatowych z elementami profilaktyki uniwersalnej dla mieszkańców Gminy Żnin, jako formy zagospodarowania czasu wolnego, alternatywnych wobec stosowania substancji psychoaktywnych.	1. Liczba i rodzaj działań zrealizowanych. 2. Liczba bezpośrednich i pośrednich odbiorców działań.
	2. Kontynuacja Kampanii profilaktycznych m. in.: - „Zachowaj Trzeźwy Umysł" adresowanych do uczniów szkół podstawowych i ich opiekunów, nauczycieli oraz społeczności lokalnej.	1. Liczba szkół i uczniów, które uczestniczyły w kampanii
	3. Zakup materiałów edukacyjnych związanych z realizacją zadań określonych w programie.	1. Liczba zakupionych i przekazanych

		odbiorcom materiałów.
	4. Wspieranie i dofinansowywanie edukacji rodziców i pracowników oświaty w zakresie pomocy dzieciom i młodzieży w utrzymaniu abstynencji oraz kształtowaniu atmosfery społecznej negującej nadmierne używanie alkoholu.	1. Liczba odbiorców szkoleń, konferencji, wydarzeń itp.
	5. Współpraca z lokalnymi mediami w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	1. Liczba przekazanych informacji/ przeprowadzonych kampanii, wydarzeń.
	6. Szkolenie sprzedawców napojów alkoholowych.	1. Liczba sprzedawców biorących udział w szkoleniu.
	7. Realizacja programów profilaktyki z zachowaniem standardów jakości programów profilaktycznych, z pierwszeństwem dla tzw. programów rekomendowanych.	1. Liczba szkół i uczniów objętych programem.
	8. Realizacja projektów socjalnych skierowanych do osób zagrożonych zjawiskiem uzależnień od alkoholu, narkotyków, uzależnień behawioralnych.	1. Liczba projektów i osób objętych projektem.
	Realizacja: MOPS, UM, SP, NSP, SPP,GKRPA, KPP, ŻDK, MiPBP, NGO.	
5. Upowszechnianie wiedzy dotyczącej problematyki uzależnień behawioralnych, w tym wydawanie materiałów informacyjno-	1. Wspieranie, dofinansowanie, prowadzenie działań profilaktycznych, w tym szkolnych programów profilaktycznych.	1. Liczba i rodzaj działań zrealizowanych.
	2. Udział w kampaniach profilaktycznych	1. Liczba

- edukacyjnych, prowadzenie kampanii społecznych.	upowszechniająco- informujących z zakresu uzależnień behawioralnych dla młodzieży, ich rodziców oraz mieszkańców gminy.	bezpośrednich i pośrednich odbiorców działań.
	3. Zakup materiałów edukacyjnych związanych z realizacją zadań określonych w programie.	1. Liczba szkół i uczniów, które otrzymały materiały w ramach kampanii. 2. Liczba mieszkańców, którym wydane zostały materiały.
	4. Wspieranie i dofinansowywanie edukacji rodziców i pracowników oświaty w zakresie budowania postaw i wzorców w stosunku do uzależnień behawioralnych.	1. Liczba zakupionych i przekazanych odbiorcom materiałów. 2. Liczba odbiorców szkoleń, konferencji itp.
	5. Realizacja projektów socjalnych skierowanych do osób zagrożonych zjawiskiem uzależnień behawioralnych. Realizacja: MOPS, UM, SP, NSP, SPP, GKRPA, KPP, ŻDK, MiPBP, NGO	1. Liczba projektów i osób objętych projektem.
6. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień od alkoholu, narkotyków, uzależnień behawioralnych i przemocy	1. Współpraca ze stowarzyszeniami działającymi na terenie Gminy Żnin oraz organizacjami sportowymi i kulturalno – oświatowymi w zakresie realizacji zajęć profilaktyczno-edukacyjnych dla dzieci, młodzieży i ich rodzin, szczególnie z grup podwyższonego ryzyka.	1. Liczba i rodzaj działań zrealizowanych. 2. Liczba odbiorców bezpośrednich i pośrednich.
	2. Współpraca z Oddziałem Rejonowym PCK w Żninie w zakresie prowadzenia działalności edukacyjnej (broszury,	1. Liczba wydanych materiałów.

	poradniki, ulotki) w jadłodajni, z której korzystają osoby i rodziny zagrożone problemem uzależnień. 3. Porozumienia/umowy dotyczące świadczenia w postaci schronienia w noclegowniach w ramach przeciwdziałania negatywnym skutkom spożywania alkoholu przez osoby bezdomne. Realizacja: MOPS, UM, ŻDK, SP, NSP, GKRPA, PCK, MiPBP, Rady Sołeckie, Rady Osiedli, NGO	1. Liczba porozumień/ umów. 2. Liczba osób korzystający z pomocy
7. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13[1] i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zakaz reklamy i sprzedaży alkoholu nieletnim) oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.	1. Realizacja kontroli przez zespół ds. przestrzegania prawa i kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych GKRPA w stosunku do podmiotów handlujących napojami alkoholowymi pod kątem przestrzegania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. 2. Dokonywanie kontroli oraz wydawanie postanowień o zgodności punktów sprzedaży z warunkami określonymi w uchwale Rady Miejskiej. Realizacja: GKRPA	1. Liczba wykonanych kontroli. 2. Liczba wniosków o cofnięcie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. 1. Liczba wydanych postanowień.
8. Zapewnienie działania GKRPA.	1. Pokrywanie kosztów sądowych w postępowaniu o zobowiązanie do leczenia odwykowego. 2. Wydawanie opinii przez biegłych sądowych i specjalistów w dziedzinie uzależnień, zdrowia psychicznego, orzekających w sprawie zespołu zależności alkoholowej. 3. Szkolenia członków GKRPA.	1. Liczba wniosków skierowanych do sądu. 1. Liczba uzyskanych opinii biegłych. 2. Liczba osób deklarujących podjęcie terapii odwykowej wskutek działań GKRPA. 1. Liczba członków

	4. Wynagrodzenia członków GKRPA. Realizacja: MOPS, GKRPA	GKRPA korzystających ze szkoleń. 1. Listy posiedzeń całej komisji oraz zespołów.

VI. Źródła i zasady finansowania zadań

1. Finansową podstawę realizacji będą stanowić dochody własne Gminy pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zgodnie z art. 18 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
2. Wydatki przeznaczone na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii określa preliminarz opracowany na dany rok, zgodny z projektem budżetu gminy w dziale 851 - ochrona zdrowia, w rozdziale 85154 – przeciwdziałanie alkoholizmowi i rozdziale 85153 –przeciwdziałanie narkomanii.
3. Suma kwot z poszczególnych zadań proponowanych na kolejny rok kalendarzowy do finansowania w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest odzwierciedleniem corocznych planowanych wpływów z tytułu pobranych opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz wydatków w ramach środków własnych gminy. W miarę posiadanych środków może nastąpić poszerzenie bądź zmniejszenie zadań jak również koszty ich realizacji mogą ulec zmianie.
4. Koszty realizacji Programu mogą też być pokrywane z innych źródeł, takich jak środki własne odbiorców czy partnerów zewnętrznych. W szczególności mogą być w tym celu wykorzystywane opłaty z tytułu sprzedaży napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml (tzw. „małpkowe"), jednak wyłącznie na działania mające na celu realizację lokalnej międzysektorowej polityki przeciwdziałania negatywnym skutkom spożywania alkoholu.

5. Zlecanie zadań ujętych w Programie nastąpi zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Zlecanie zadań gminnym jednostkom organizacyjnym może nastąpić w drodze zmiany dysponenta środków budżetowych.
6. Wydatki przeznaczone na realizację zadań własnych wynikających z niniejszego Programu ujmuje się corocznie w planie budżetowym Gminy.
7. Podmioty realizujące zadania programu:

   a. składają sprawozdanie z realizacji zadania do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żninie,

   b. są zobowiązane do każdorazowego zamieszczania informacji o źródle finansowania zadania, w tym w szczególności na materiałach informacyjnych, stronach internetowych, mediach społecznościowych; informacja powinna zawierać sformułowanie: „Zadanie współfinansowane/finansowane ze środków Gminy Żnin w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii".

VII. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żninie

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, a także dobrymi praktykami w tym zakresie można wyszczególnić następujące obszary funkcjonowania Komisji:

1) wykonywanie zadań nałożonych ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawą o zdrowiu publicznym.

2) udział w opracowaniu Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Żnin,

3) prowadzenie postępowań zmierzających do spowodowania poddania się leczeniu odwykowemu osób uzależnionych od alkoholu,

4) opiniowanie wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych co do zgodności:

- zasad usytuowania na terenie Gminy Żnin, miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych,

5) kontrola przestrzegania zasad i warunków sprzedaży napojów alkoholowych,

6) kierowanie osób uzależnionych, które nie zgodziły się dobrowolnie na zdiagnozowanie i poddanie się leczeniu odwykowemu na badanie przez biegłego - specjalistę psychoterapii

uzależnień oraz lekarza psychiatrę w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazaniu rodzaju zakładu leczniczego,

7) kierowanie wniosków do Sądu o zobowiązanie do odbycia leczenia odwykowego,

8) występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,

9) prowadzenie rozmów motywacyjno-interwencyjnych z osobami, co do których wpłynęły zgłoszenia o nadużywaniu alkoholu,

10) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej, prawnej a w szczególności ochrony przed przemocą domową,

11) organizowanie szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych,

12) udział w posiedzeniach grup diagnostyczno-pomocowych w związku z prowadzonymi procedurami „Niebieska Karta" w stosunku do osób, które zgłoszone zostały do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żninie.

W ramach ciągłego doskonalenia działań Komisji oraz w celu zwiększenia efektywności wykorzystania środków przeznaczonych na realizację Programu członkowie GKRPA w Żninie podejmują działania w zakresie efektywności, takie jak:

a. Prowadzenie przez zespół ds. kontaktu z osobami uzależnionymi indywidualnych rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu przez oraz ich rodzinami. Taka struktura może umożliwić bardziej indywidualne i skoncentrowane podejście do problemów uzależnienia, co może przyczynić się do zwiększenia skuteczności działań profilaktycznych i interwencyjnych.
b. Organizacja szkoleń dla członków GKRPA wraz z pracownikiem UM odpowiedzialnym za zezwolenia na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych w zakresie prowadzenia kontroli zasad i warunków korzystania z zezwoleń na obrót alkoholem. Taka wiedza i umiejętności mogą przyczynić się do lepszego monitorowania i egzekwowania przestrzegania przepisów dotyczących sprzedaży alkoholu, co z kolei może mieć pozytywny wpływ na zwiększenie dochodów z opłat wnoszonych z tego tytułu do UM.
c. Ścisła współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym w Żninie. Wiele przypadków przemocy domowej jest ściśle powiązanych z problemami alkoholowymi, a współpraca między tymi dwoma zespołami może przynieść korzyści zarówno w zakresie efektywności działań, jak i w optymalizacji wykorzystania dostępnych środków.

Taka międzysektorowa współpraca może obejmować wspólne planowanie i realizację działań profilaktycznych, wymianę informacji i doświadczeń, a także koordynację działań

interwencyjnych. Wspólne działania mogą również przyczynić się do lepszego zrozumienia złożonych przyczyn i skutków przemocy domowej oraz uzależnienia od alkoholu, co z kolei może prowadzić do bardziej skutecznych i celowanych interwencji. Komisja powinna rozważyć, w jaki sposób taka współpraca mogłaby zostać zorganizowana i jakie korzyści mogłaby przynieść, zarówno dla efektywności działań, jak i dla optymalizacji wykorzystania środków budżetowych. Współpraca ta może również przyczynić się do lepszego zrozumienia potrzeb społeczności lokalnej i bardziej kompleksowego podejścia do problemów związanych z alkoholizmem i przemocą domową w Gminie.

Komisja powinna dokładnie przeanalizować te propozycje i ocenić, czy ich wdrożenie będzie korzystne i zgodne z celami Programu. Wprowadzenie tych zmian może przyczynić się do zwiększenia efektywności działań Komisji oraz potencjalnego zwiększenia środków w budżecie przeznaczonym na profilaktykę i rozwiązywanie problemów społecznych, co umożliwi realizację szerszego zakresu działań profilaktycznych i interwencyjnych w gminie.

VIII. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żninie

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zasady wynagradzania członków gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych określa rada gminy w gminnych programach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

1. Członkom GKRPA za udział w pracach – posiedzeniach komisji i podkomisji przysługuje wynagrodzenie.
2. Warunkiem otrzymania wynagrodzenia określone w pkt. 1 jest udział w pracy, co najmniej jednego posiedzenia komisji w miesiącu kalendarzowym.
3. Członkom przysługuje dodatkowe wynagrodzenie określone w pkt. 2 za udział w pracach podkomisji.
4. Wynagrodzenie za udział w posiedzeniu Komisji przysługuje w przypadku, gdy będzie się ono odbywać poza godzinami pracy i będzie wypłacane na podstawie listy obecności zatwierdzonej przez Przewodniczącego Komisji, a podczas jego nieobecności przez jego zastępcę.
5. Wysokość wynagrodzenia ustala się w wysokości 325,00 zł miesięcznie dla:
    a) członków głównej komisji, w skład której wchodzi przewodniczący, zastępca przewodniczącego, sekretarz i dwóch członków komisji,

b) członków zespołu ds. kontaktu z osobami uzależnionymi, w skład którego wchodzi przewodniczący, sekretarz i członek komisji,

c) członków zespołu ds. przestrzegania prawa i kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w skład którego wchodzi zastępca przewodniczącego i członek komisji.

6. W razie nieobecności jednego z członków zespołów zastępstwa pełni osoba wyznaczona ze składu komisji.
7. Członkom Komisji delegowanym na szkolenia przysługuje zwrot kosztów podróży określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej.

IX. Monitoring oraz ewaluacja programu

Systematyczne monitorowanie sytuacji w zakresie uzależnień od alkoholu i narkotyków dostarcza informacji do planowania działań profilaktycznych oraz oceny ich skuteczności. System monitorowania stanowi zaplecze informacyjne dla podmiotów realizujących zadania z zakresu rozwiązywania problemów uzależnień. Monitorowanie zjawisk związanych z uzależnieniami na terenie Gminy polegają w szczególności na:

a) ewaluacji realizowanych działań;
b) analizie sprawozdań z realizacji poszczególnych zadań;
c) przygotowywaniu przez GKRPA Informacji do rocznej sprawozdawczości z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Rady Gminy Żnin;
d) przygotowanie rocznej informacji (sprawozdania) o zrealizowanych lub podjętych w ubiegłym roku zadaniach z zakresu zdrowia publicznego dla Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom (formularz KCPU G-1) do 15 kwietnia roku następującego po roku, którego dotyczy oraz Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy.

Monitoring realizacji Programu będzie przeprowadzany raz w roku, po zakończeniu okresu sprawozdawczego, tj. do końca pierwszego kwartału roku następnego.

Odpowiedzialny za monitoring będzie zespół wdrożeniowy w składzie:

1. Koordynator zespołu – Kierownik Działu Pomocy Rodzinie w MOPS w Żninie. Zadaniem koordynatora jest nadzór bieżący nad realizacją programu, kontrola środków finansowych, bieżący kontakt z członkami zespołu w zależności od potrzeb.
2. Pedagodzy szkolni – nadzór nad programami prowadzonymi w szkołach, typowanie grup dzieci i rodziców.
3. Sekretarz GKRPA – działania informacyjne w zakresie proponowanych form pomocy, bezpośredni kontakt ze służbami socjalnymi, zbieranie informacji.

Ewaluacja Programu obejmuje systematyczne, konsekwentne zbieranie danych oraz ich analizę i interpretację, w celu sprawdzenia czy działania zaplanowane w Programie zostały przeprowadzone zgodnie z założeniami. Ewaluacja ta może dotyczyć zarówno wyników danego działania, jak też procesu jego implementacji. Ponadto analiza przebiegu realizacji poszczególnych działań w ramach Programu ułatwia zaplanowanie dalszych działań i interpretację efektów ewaluacji wyników Programu. Ewaluacja Programu powinna mieć charakter ciągły i może być dokonywana zarówno przez jego realizatorów lub ewaluatorów zewnętrznych. Do ewaluatorów zewnętrznych zalicza się osoby lub instytucje, które nie są bezpośrednio zaangażowane w realizację Programu, na przykład pracowników ośrodków badawczych, organizacji specjalizujących się w profilaktyce lub firm zajmujących się analizą danych. Ich zadaniem jest niezależne sprawdzenie, czy działania zostały zrealizowane zgodnie z założeniami oraz jakie przyniosły efekty. Mogą to robić poprzez analizę dokumentacji, przegląd sprawozdań, jak i prowadzenie badań ankietowych, wywiadów lub obserwacji.

W przypadku wystąpienia trudności z realizacją jakiegoś zadania zaplanowanego w programie, po przeanalizowaniu możliwości dokonania korekt informacja zostanie przekazana Dyrektorowi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żninie, który sprawuje kontrolę nad realizacją Programu.

Lista zadań szczegółowo opisanych w tabeli nie stanowi katalogu zamkniętego. W razie wystąpienia okoliczności uzasadniających realizację zadań nieuwzględnionych w Programie, katalog ten może zostać rozszerzony, pod warunkiem że cele dodatkowych działań będą dotyczyć profilaktyki oraz rozwiązywania problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych lub uzależnień behawioralnych oraz przemocy.

X. Harmonogram realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026 -2029

Lp	Zadanie	Źródło finansowania planowanych wydatków	Realizacja (lata)
1.	Zatrudnienie na podstawie umowy o pracę pracowników na następujących stanowiskach: Wychowawca w świetlicach opiekuńczo-wychowawczych – 1,5 etatu, (obsługa Świetlic Opiekuńczo-Wychowawczych). Łącznie: 1,5 etatu.	rozdział 85154	2026 - 2029
2.	Zatrudnienie na podstawie umowy zlecenia: sprzątaczek w Świetlicach Opiekuńczo - Wychowawczych w Brzyskorzystewku, Bożejewiczkach i Jadownikach Rycerskich, palacz w Świetlicy Opiekuńczo-Wychowawczej w Jadownikach Rycerskich.	rozdział 85154	2026-2029 (palacz w sezonie grzewczym)
3.	Zatrudnienie Instruktora terapii uzależnień/terapeuty, psychologów, radcy prawnego w Punkcie Interwencji Kryzysowej i Punkcie Konsultacyjnym w Żninie ul. 700-lecia 36 w ramach umów o świadczenie usług i umów cywilno-prawnych. Prowadzenie zajęć profilaktycznych w szkołach podstawowych oraz ponadpodstawowych - zadania zgodnie z Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Zatrudnienie profilaktyka w ramach umów o świadczenie usług i umów cywilno-prawnych. Świadczenie wsparcia terapeuty ds. uzależnień w Domu Pomocy Społecznej w Podobowicach w ramach umowy o świadczenie usług i umów cywilno-prawnych.	rozdział 85154 rozdział 85153	2026 - 2029

4.	Wynagrodzenie dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (5 członków).	rozdział 85154	2026 - 2029
5.	Stworzenie bezpiecznych warunków do nauki i egzystencji – przeciwdziałanie przemocy, agresji i uzależnieniom. Wspieranie i dofinansowanie działań profilaktycznych (w tym.: rekomendowanych programów profilaktycznych).	rozdział 85154 rozdział 85153	2026 - 2029
6.	Finansowanie przeprowadzenia badań i wydania opinii przez biegłych/lekarzy specjalistów, w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego, dotyczących osób skierowanych przez GKRPA. Uiszczanie opłat sądowych w sprawie wniosków do sądu o podjęcie leczenia odwykowego osób, kierowanych przez GKRPA.	rozdział 85154	2026 - 2029
7.	Finansowanie „Kujawsko-Pomorskiej Niebieskiej Linii – Pogotowie dla Ofiar Przemocy Domowej.	rozdział 85154	2026 - 2029
8.	Dofinansowanie do wydarzeń rekreacyjno – sportowych, kulturalno-oświatowych, promujących zdrowy styl życia, konkursów o tematyce uzależnień oraz przemocy.	rozdział 85154 rozdział 85153	2026 - 2029
9.	Udział w ogólnokrajowych i regionalnych kampaniach związanych z profilaktyką uzależnień.	rozdział 85154 rozdział 85153	2026 - 2029
10.	Regulowanie łącznych kosztów związanych z utrzymaniem niżej wymienionych placówek tj. energia elektryczna, ogrzewanie co, woda i inne w 3 świetlicach opiekuńczo – wychowawczych, Punkcie Konsultacyjny i Punkcie Interwencji Kryzysowej.	rozdział 85154	2026 - 2029
11.	Udział w szkoleniach kierownika Działu Pomocy Rodzinie, członków GKRPA, pracowników socjalnych.	rozdział 85154	2026 - 2029

12.	Organizacja szkoleń/warsztatów dla pedagogów i rodziców w zakresie problematyki uzależnień, przemocy udział w realizowaniu programów rekomendowanych.	rozdział 85154	2026 - 2029
13.	Zakup materiałów i usług związanych z prowadzeniem placówek w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, PK i PIK: zakup przyborów szkolnych i innych materiałów i usług niezbędnych do prowadzenia zajęć w świetlicach i w innych placówkach realizujących zadania programu, zakup materiałów niezbędnych do organizowania imprez integracyjnych związanych z profilaktyką wspólnie z placówkami, instytucjami, organizacjami pozarządowymi, realizacja projektów socjalnych. itp.	rozdział 85154 rozdział 85153	2026 - 2029
14.	Szkolenie dla sprzedawców napojów alkoholowych.	rozdział 85154	2026 - 2029
15.	Wspomaganie działalności Oddziału Rejonowego PCK w Żninie w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych. Pobyt osób bezdomnych w noclegowniach w ramach przeciwdziałania negatywnym skutkom spożywania alkoholu.	rozdział 85154	2026 - 2029
16.	Regulowanie opłat abonamentowych za łącze internetowe w świetlicach opiekuńczo-wychowawczych.	rozdział 85154	2026-2029

XI. Podsumowanie

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026–2029 został opracowany jako spójny i kompleksowy dokument wyznaczający kierunki lokalnej polityki społecznej w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom oraz minimalizowania ich negatywnych konsekwencji. Program opiera się na rzetelnych danych pochodzących z Diagnozy Problemów Społecznych dla Gminy Żnin związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz przemocą domową i rówieśniczą oraz badania potrzeb i jakości życia mieszkańców, co pozwoliło na dostosowanie zaplanowanych działań do rzeczywistych uwarunkowań i skali występujących zjawisk.

Program realizuje zadania własne gminy wynikające z obowiązujących aktów prawnych, w szczególności ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, a także pozostaje spójny z założeniami ustawy o zdrowiu publicznym i ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Jednocześnie jego cele i kierunki działań wpisują się w założenia Narodowego Programu Zdrowia oraz dokumentów strategicznych szczebla wojewódzkiego, zapewniając zgodność lokalnych działań profilaktycznych z krajową i regionalną polityką zdrowotną. Program stanowi kontynuację dotychczas realizowanych działań na terenie Gminy Żnin, przy jednoczesnym uwzględnieniu aktualnych uwarunkowań społecznych oraz zmieniających się potrzeb mieszkańców.

Przyjęte cele i zadania uwzględniają zarówno działania profilaktyczne, edukacyjne i informacyjne, jak i wsparcie terapeutyczne, pomoc rodzinom oraz interwencje podejmowane wobec osób doświadczających problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i zachowaniami problemowymi. Istotnym elementem Programu jest również wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na terenie gminy, w tym jednostkami pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia oraz Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Wieloletnia perspektywa Programu umożliwia systematyczną realizację zaplanowanych działań, ich monitorowanie i ewaluację, a także wprowadzanie ewentualnych korekt w odpowiedzi na nowe wyzwania społeczne. Program stanowi tym samym podstawę

do prowadzenia spójnych, uporządkowanych i opartych na obowiązujących regulacjach prawnych działań na rzecz poprawy zdrowia, bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców Gminy Żnin.

Uzasadnienie

Uchwała w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029 wynika z obowiązku nałożonego na gminy art. 4^1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

W procesie opracowania Programu przeprowadzone zostały konsultacje społeczne, dzięki czemu mieszkańcy Gminy Żnin mieli wpływ na ostateczny kształt dokumentu. W wyznaczonym okresie od 23 marca 2026 r. do 7 kwietnia 2026 r. nie wpłynęły żadne uwagi ani wnioski.

Przyjęcie niniejszego Programu jest niezbędne do prawidłowego wykonania ustawowych zadań gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnień behawioralnych.

Dotychczasowy Program obowiązywał do dnia 31 grudnia 2025 r. Podjęcie niniejszej uchwały z mocą wsteczną tj. od dnia 1 stycznia 2026 r. jest niezbędne w celu zachowania ciągłości Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii oraz nie narusza zasad demokratycznego państwa prawnego, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 20 lipca o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest uzasadnione.